

P.

M

J

Typ

Exl

C. VELLEII
PATERCVLI

Hist. Rom.

Ad
M. VINICIUM COS.

Libri duo.

Cum annotatis

JOANNIS HENRICI
BOECLERI.

*J. P. Ertar, Camaldul-
lens. Montis Regii
ppe Vrsania*

ARGENTORATI
Typis JOAN. PHILIPPI MÜLLERII,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

M DC XLII.

Ex Libris L. von Erchinger

Buen. A. VIII. 6

Aa

IO

Do

Co

J

ob

sum

V I R O

Admodum Reuerendo Excellentiſſimoque

DN.

IOANNI SCHMIDIO

Doctori Theologo & Profefſori,

Conuentus Eccleſiaſtici Præſidi, Capitu-

li Thomani Præpoſito, apud

Argentorateneſes,

JOANNES HENRICUS

BOECLERUS

S. P. D.

On differendum fuit
hoc qualecunque ve-
nerationis publicæ
monumentum, quo
ob multa & magna Tua aduer-
ſum me meosque merita, VEL-

† 2 LEIUM

DEDICATIO.

LEIUM istum grata piaque mente, simplici que proposito ac formula, præclarissimo nomini Tuo inscriptum eo atque dedicatum, Præses Grauiissime. Quamuis enim in redhostimenti vicem neque tale munus, neque quidquam à me aliud sufficere possit, cōscientiæ tamen meæ consulendum, atque insuper de æquitate Tua præclare sperandum arbitratus sum. Singularis fuit, affectuque & constantia memorabilis beneuolentia, qua primum in hanc urbem aduecto velut occurrere, ac subinde in hunc diem mea studia, existimationem, proposita, caritate non minus quam patria ample-

cti

DEDICATIO.

Et dignatus es: adeo quidem, ut
 neminis auctoritatem potius se-
 cutus sim, cum de me Argentora-
 ti retinendo, oblata honestissimi
 muneris functione, ageretur. Mi-
 hi quippe alia omnia id temporis
 agitati, expectare remotius fa-
 tum, quam occupare præsentius
 placebat. nisi quod denique & o-
 men & partem prudentiæ in eo si-
 tam fore iudicaui, si viri Deo ca-
 rissimi, & præterea omnium con-
 fessione ac testimonio prudentis-
 simi, iudicio adquiescerem. Ac-
 cessit alia atque alia necessitudo,
 & ante hoc biennium Christianæ
syntexias vinculum; quodque ex a-
 nimo nunquam dimittere, atque

DEDICATIO.

ne in hoc transcurso quidem possum præterire, diuini & fatalis alloqui leuamentum; cum lethali valetudine afflictum, & aliquando inter grauissimos mœrores destitutum, opportuno superuentu ac celestissimis oraculis ita recreasti, vt discussis Tuxæ vocis ministerio angoribus, præsentissime illaberetur animo meo solatrix Prouidentia. cuius tam singulare beneficium statim, veluti voto nuncupato, per omnem vitam celebrandum suscepi. Hæc atque talia, quibus memorandis hic non est locus, quantum incitauerint auxerintque meam erga Te obseruantiam, facile poterunt existimare,

DEDICATIO.

re, qui gratæ piæque mentis officia
atque studia intelligunt. Qua-
propter serum mihi videbatur, in
tanta æui humani incertitudine,
commodioris argumenti operis-
ue, quod Tibi offerretur, occasio-
nem expectare. cum præsertim
hic ipse Scriptor, meis quibus-
dam curis ad Iuuentutis Acade-
micæ commercium productus,
eo libentius promptiusque ad Te
mitti sese pateretur, quo testatior
est Tua in has litteras propensio &
cordatius de iis iudicium. quas sci-
licet nemo odit spernitque, nisi
qui aut non attigit, aut parum fe-
liciter tractauit. Accipe ergo, Vir
summe, istam voluntatis meæ de-

†

4

clara-

DEDICATIO.

clarationem (vix enim ausim pig-
nus dicere) solita lubentia atque
comitate: cui me denuo com-
mendatum cupio. Ita Te Deus so-
spitet seruetq; ; qui à Tua incolu-
mitate non parua rei Ecclesiasticę
& ciuilis momenta pridem sus-
pendit. id quod, nupero amissio-
nis metu moniti, ne rursus inter-
pretandum habeant, qui vsquam
sunt sanctioris disciplinę amato-
res, pro salutis restitutæ diuturni-
tate, quotidiana mecum vota fa-
ciunt. Scribebam Argen-
torati, pridie Kal. VIIbris.

M DC XLII.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO

S.

Um primum ad Scripto-
ris elegantissimi *Velleii Paterculi* e-
ditionem animum appuli, & in ea
adornanda operam deinceps po-
fui, *Lector Beneuole*, nihil spectauī aliud, quam
vsum & commoda Studiosæ iuuentutis. cui
potius, quam ambitioni, seruiendum est, si
quis officii Academici & conscientiæ regulis
seruire constituit. Apparebit hoc præsertim
ex *Characteribus Politicis*, quos in formam
publicarum exercitationum adornatos di-
stinctosque huic opusculo adiunximus: ap-
parebit ex *Indice*, in quo multa poteramus o-
mittere, aut certe non interpretari, nisi credi-
bile visum esset, *Velleii nostri* dictionem, ele-
gantias, proprietatem vix clarius discentibus

† s

com.

P R Æ F A T I O.

commendari posse, quam si particulatim
descripta pleraque ad obseruationem, &
quatenus expositione indigerent, ad eu-
dentiā extarent. Quo referenda etiam
est, inueniendi expedita facilitas: cuius re-
spectu eorum non pauca in Indicem con-
tulimus, quæ in annotatis ponere licuisset.
Annotata ipsa, ciuiliſ prudentiæ indigita-
menta potissimum habent: non omiſſa ta-
men philologica super lectionibus disquisi-
tione aut animaduersione. Qua in parte
cum primis operam dedimus, ut aduersus sæ-
culum nobis mens constaret. itaque tum
multa silentio inuoluimus, quæ promte &
merito refutari potuisse, quicuiſ intelliget,
ad quem singulorum in Velleium notæ per-
uenerint; tum accuratam existimationis
cuiusque rationem habuimus. Quis ne-
get, vel prætereundo quædam emendari?
quid opus deinde vellicare talia doctorum
errata, quibus neque decipi amplius quif-
quam potest? cuiuscemodi ne memorare
quidem semper, nedum traducere fas aut
operæpretium est. Denique non possum,
quamdiu mihi intelligentem diuini huma-
niſque iuris mentem Deus conseruauerit,

tam

tam abiecte de mea statione sentire, vt decere me credam, cum vllō mortalium in mutuum inquinandæ famæ certamen descendere. Itā ab adolescentia vitam institui, atque ita à viris grauib. & moderatis edoctus sum, vt pro monstro habeam, si in dramatico Scriptore (assumam enim exempli causā poësin) videam ex persona honesti aut boni viri aliquid immodicum, impotens, malignum dici. Hæc si in studiis sequimur, in vita negligimus; valde absurdum sumus. Præsertim cum hoc sit illud tempus, quo omnes, qui reip. litterariæ consultum cupiunt, oporteat gliscentem in ea diro omine contentiosæ intemperantiæ pestem suffocare ac extinguere. Quid nisi fiat, præter immedicabile damnum, difficile erit olim, posteritatis, cuius reuerentia plane exuitur animis, censuram euadere. quæ tumultuosos in simpula fluctus vel satyrica notatione exagitat, vel iustissima seueritate damnabit. Porro, quod amicorum carmina huic editioni passus sum præmitti, profecto ipsorum potius quam meo arbitrio factum est; quippe qui non ignorem, quam opportuna calumniandi occa-

P R Æ F A T I O.

sio inde captetur hodie: sed cum pertenden-
tibus sui affectus beneuolentiam diutius
pugnare, morositati proximum fuisset.
Vale, Lector amice, atque eam æquitatem
adfer ad hæc nostra, quæ hominis otio
minime abundantis laboribus iu-
dicandis deberi vide-
bitur.

Ad

Ad Virum Clarissimum

DN.

JOHAN. HENRICUM BOECLERUM,
Profefs. in Vniuers. Argent.

C. Velleii Paterculi Historias accurantem

EMBLEMA.

Sol in Ariete, hyacinthum florem irradians.

E PVLCHRO PVLCHERRIMVS IPSE

CVbans sub spatiosiore fago
Lustro lumine veris apparatus:
Vt repullulat herba agri tenella,
Vt dulces Zephyri libidinantur,
Vt floret Ceres atque captat auras
Flagrantes genialis arui amore.
Vt mihi innocua hac placet voluptas:
Vt mentem hac mihi surripit voluptas:
Capit mox oculos amena Flora,
Rapit mox oculos decora florum
Adductrix Hyacinthus, imminensq;
Sol eius foliis laboriosus,
Cuius tunc Aries iubar tenebat.
Hec, emblemata quis resoluet ista?

Qua

Quaque enigmata quis resoluet arte?
Velleius mihi flosculus venustus,
Bæclerus mihi Sol laboriosus:
Regum nomina rite monstrat alter,
Descripta in foliis decore veris,
Auctor cum violis rosisq; natus:
Inter Nomina mentium refulget
Alter ingenii nitentis ausis.
Is Phœnix velut elegantiarum;
Hic Phœbus velut eruditionis,
Ingens gloria temporum meorum.
Nunc Emblemata fas resolvere ista;
Nunc Enigmata sic licet resolvas:
Velleius hyacinthus eminens stat
Bæcleri radiis coruscus istis;
Flos pulcherrimus à micante Sole.

Amicitia minemosynon

scrib.

Georg. Philippus Harsdörffer.

A me laudari non vis. doleo. parendum est.
nempe à laudato laus cupienda viro.
Peccaui: fateor. Meriti qui præmia Nomenque
Immortale tibi debet, vtrumque dabit
VELLEIUS, cui Tu vitamque animamq; dedisti.
Dispereat famæ qui negat ista Tuæ.

Joh. Mich. Moscherosch.

Viro Excellentissimo,

JOANNI HENRICO BOECLERO,

Affini Meo,

VELLEIUM PATERCULUM

edenti.

Multi multa petunt, timetque magno
 Audax orbe capi cupido. cuncti
 Sibi sed cupiunt, serunt, metuntque;
 Et quorum speciosus putatur
 Votum, nil cupiunt nisi videri.
 Arder solus is innocens habetur,
 Si quem provida publici laceffit
 Boni cura, facesque subdit acri
 Et ad maxima pectori parato.
 Qualis, Vir celebris, Tibi: renatum
 Qui rursus nitidaque gloriantem
 Sists vestre Paterculum petenti
 Et prodesse iubes benignus orbi.
 Fama quod reliqui, omnium beatis
 Tu das vsibus. Ast honor neglectus
 Tanto Te cumulator sequetur;
 Et sicut pretium Tui laboris
 Censes commoda seculi ruentis
 Proxexisse; fauore sic perenni
 Et semper memori piaque mente
 Tuis officiis referre cuncta
 Quas secula gratias videbis.

Samuel Schalleus.

ΠΑΥΡΑ ΜΕΝ, ΑΛΛΑ
ΜΑΛΑ ΛΙΓΕΩΣ.

C.VEL-

C
T
I

i *

fuo
Te
mo
frat
cog
con
Epi

2 ram

Ag

tam

statu

à vi

gear

patr

riur

faci

3 regu

C. VELLEII PA- TERCVLI HISTORIÆ

ROMANÆ, AD M. VINI-

CIVM COS.

LIBER PRIMVS.

I * * tempestate distractus à duce Cap. I.

fuo Nestore, Metapontum condidit.

Teucer, non receptus à patre Tela-

mone, ob segnitiam non vindicatæ

fratris iniuriæ, Cyprum appulsus,

cognominem patriæ suæ Salamina

constituit. Pyrrhus, Achillis filius,

Epirum occupauit; Phidippus Ephy-

2 ram in Thesprotia. at rex regum

Agamemnon, tempestate in Cre-

tam insulam reiectus, tres ibi vrbes

statuit, duas à patriæ nomine, vnam

à victoriæ memoria, Mycenæ, Te-

geam, Pergamum. idem mox, scelere

patruelis fratris Ægisthi, heredita-

rium exercentis in eum odium, &

facinore uxoris oppressus occiditur.

3 regni potitur Ægisthus per annos

A

VII.

VII. hunc Orestes, matremque, socia
 consiliorum omnium sorore Ele-
 tra, virilis animi femina, obtrun-
 cat. factum eius à diis comproba-
 tum, spatio vitæ & felicitate imperi-
 apparuit: quippe vixit annis XC, re-
 gnavit LXX. qui se etiam à Pyrrho,
 Achillis filio, virtute vindicauit.
 nam, quod pactæ eius, Menelai atq;
 Helenæ filiæ Hermiones nuptias oc-
 cupauerat, Delphis eum interfecit.
 Per hæc tempora Lydus & Tyrrhe- 4
 nus fratres cum regnarent in Lydia,
 sterilitate frugum compulsi, sortiti
 sunt, uter cum parte multitudinis pa-
 tria decederet. fors Tyrrhenum con-
 tigit. peruectus in Italiam, & loco &
 incolis & mari, nobile ac perpe-
 tuum à se nomen dedit. Post Orestis
 interitum, filii eius Penthelus & Ti-
 samentis, regnauere triennio. Tum, 1
 fere anno octogesimo post Troiam
 captam, centesimo & vigesimo
 quam Hercules ad deos excesserat,
 Pelopis progenies, quæ omni hoc
 tem-

tempore, pulsus Heraclidis, Pelopon-
 nesi imperium obtinuerat, ab Her-
 culis progenie expellitur. duces re-
 cuperandi imperii fuere, Teme-
 nus, Cresphontes, Aristodemus;
 2 quorum atavus fuerat. Eodem fere
 tempore Athenæ sub regibus esse
 desierunt: quarum ultimus rex fuit
 Codrus, Melanthi filius, vir non
 prætereundus. quippe, cum Lace-
 dæmonii graui bello Atticos pre-
 merent, respondissetq; Pythius, *quo-
 rum dux ab hoste esset occisus, eos fu-
 turos superiores*; deposita veste regia,
 pastoralem cultum induit; immi-
 stusque castris hostium de industria,
 imprudenter, rixam ciens, inter-
 3 emptus est. Codrum cum morte
 æterna gloria, Athenienses secuta
 victoria est. quiseum non miretur,
 qui iis artibus mortem quæserit,
 quibus ab ignavis vita quæri solet?
 4 Huius filius Medon primus Archon
 Athenis fuit. ab hoc posterius apud
 Atticos dicti *Medontidæ*. sed il, in-

cap. 3.

1, 8, 3.

sequentesque Archontes, vsque ad
Charopem, dum viuerent cum ho-
norem vsurpabant. Peloponnesii, 5
digredientes finibus Atticis, Mega-
ram mediam Corintho Athenisq;
urbem condidere. Ea tempestate & 6
Tyria classis, plurimum pollens ma-
ri, in vltimo Hispaniæ tractu, in ex-
tremo nostri orbis termino insulam
circumfusam Oceano, perexiguo à
continenti diuisam freto, Gades
condidit. ab iisdem post paucos an-
nos in Africa Utica condita est. Ex- 7
clusi ab Heraclidis Orestis liberi, ia-
ctatique cum variis casibus, tum sæ-
uitia maris, quintodecimo anno se-
dem cepere circa Lesbum insulam.

III.

Tum Græcia maximis concussa est
motibus: Achæi ex Laconica pulsi,
eas occupauere sedes, quas nunc
obtinent: Pelasgi Athenas commi-
grauere: acerque belli iuuenis, no-
mine Theſſalus, natione Theſpro-
tius, cum magna ciuium manu, eam
regionem armis occupauit, quæ
nunc

nunc ab eius nomine *Theſſalia* ap-
 1, 1, 4.

2 *civitas*. Quo nomine, mirari con-
 uenit eos, qui Iliaca componentes
 tempora, de ea regione, ut *Theſſalia*
 commemorant. quod cum alii fa-
 ciant, Tragici frequentissime fa-
 ciunt. quibus minime id conceden-
 dum est. nihil enim ex persona poë-
 tæ, sed omnia sub eorum, qui illo
 tempore vixerunt, dixerunt. quod
 si quis à Theſſalo, Herculis filio, eos
 appellatos Theſſalos dicet: reddenda
 erit ei ratio, cur nunquam ante
 hunc inſequentem Theſſalum, ea
 3 gens id nominis uſurpauerit. Paullo
 ante Aletes, sextus ab Hercule, Hip-
 potis filius, Corinthum, quæ antea 1, 13, 1.
 fuerat Ephyre, clauſtra Peloponneſi
 continentem, in Iſthmo condidit.
 Neque est, quod miremur ab Home-
 ro nominari *Corinthum*. nam ex
 persona poëtæ & hanc urbem, &
 quasdam Ionum colonias iis nomi-
 nibus appellat, quibus vocabantur

IV. ætate eius, multo post Ilium captum
conditæ. Athenienses in Eubœa 1
Chalcida & Erethriam colonis oc-
cupauere; Lacedæmonii in Asia
Magnesiā, Nec multo post Chalci-
denses, orti, vt prædiximus, Atticis,
Hippocle & Megasthene ducibus,
Cumas in Italia condiderunt. huius
classis cursum esse directum alii *co-
lumbæ antecedentis volatu* ferunt; alii
nocturno æris sono, qualis Cerealibus
sacris cieri solet. Pars horum ciui- 2
um magno post interuallo Neapo-
lim condidit. vtriusque vrbis exi-
mia semper in Romanos fides, fa-
cit eas nobilitate atque amœnitate
sua dignissimas. sed aliis diligentior
ritus patrii mansit custodia: Cuma-
nos Osca mutauit vicinia. Vires au-
tem veteres earum vrbium hodieq;
magnitudo ostentat mœnium. Sub 3
sequenti tempore magna vis Græcæ
iuuentutis, abundantia virium se-
des quæritans, in Asiam se effudit.
nam & Iones, duce Ione profecti
Athe-

Athenis, nobilissimam partem regionis maritimæ occupauere, quæ hodieque appellatur Ionia; vrbesque constituere, Ephesum, Miletum, Colophona, Prienen, Lebedum, Myuntem, Erythram, Clazomenas, Phocæam; multasque in Ægeo atque Icario occupauere insulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Pharum
 4 Delum aliasque ignobiles. Et mox Æolii, eadem profecti Græcia, longissimisque acti erroribus non minus illustres obtinuerunt locos; clarasque vrbes condiderunt, Smyrnam, Cymen, Larissam, Myrinam, Mitylenemque, & alias vrbes, quæ
 1 sunt in Lesbo insula. Clarissimum
 deinde Homeri illuxit ingenium, sine exemplo maximum: qui magnitudine operis, & fulgore carmi-
 2 num solus appellari *Poëta* meruit. in quo hoc maximum est, quod neque ante illum, quem ille imitaretur; neque post illum, qui eum imitari posset, inuentus est. neque quemquam

C. VELLEII PATERC.

cap. 6.

alium, cuius operis primus auctor fuerit, in eo perfectissimum, præter Homerum & Archilochum, reperiemus. Hic longius à temporibus belli, quod composuit, Troici, quam quidam rentur, abfuit. nam ferme ante annos DCCCCL floruit, intra mille natus est. quo nomine, non est mirandum, quod sæpe illud vsurpat: *οἷος γὰρ ὦν ἔσθ' οἱ εἶσι.* hoc enim ut hominum, ita sæculorum notatur differentia. quem si quis cæcum genitum putat, omnibus sensibus orbis est. Insequenti tempore imperium Asiaticum ab Assyriis, qui id obtinuerant annis MLXX, translatum est ad Medos, abhinc annos ferme DCCLXX. quippe Sardanapalum eorum regem, molitiis fluentem, & nimium felicem malo suo, tertio & tricesimo loco ab Nino & Semiramide, qui Babylona condiderant, natum, ita ut semper successor regni paterni foret filius, Pharnaces Medus imperio
vita-

3 vitæque priuauit. Ea ætate clarissimus Graei nominis Lycurgus Lacedæmonius, vir generis regii, fuit seuerissimarum iustissimarumq; legum auctor, & disciplinæ conuenientissimæ vir; cuius quamdiu Sparta diligens fuit, excelsissime floruit.

4 Hoc tractu temporum ante annos V & LX quam vrbs Romana conceditur, ab Elissa Tyria, quam quidam *Dido* autumant, Carthago conditur. 1, 12, 5.

5 Circa quod tempus Caranus, vir generis regii, sextusdecimus ab Hercule, profectus Argis, regnum Macedoniæ occupauit. à quo magnus Alexander cum fuerit septimusdecimus, iure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus

6 est. [Æmilius Sura de annis populi Romani: *Affyrii, principes omnium gentium, rerum potiti sunt, deinde Medi, postea Persæ, deinde Macedones, exinde duobus regibus, Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo post Carthaginem subactam,*

deuictis, summa imperii ad populum Romanum pervenit.] Inter hoc tempus, & initium Nini regis Assyriorum, qui princeps rerum potitus, interfunt anni MDCCCXCXV. Huius temporis æqualis Hesiodus fuit, circa CXX annos distinctus ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & mollissima dulcedine carminum memorabilis; otii quietisque cupidissimus, ut tempore tanto viro, ira operis auctoritate proximus. qui vitauit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque & parentes, testatus est; sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumeliosissime. Dum in externis moror, incidi in rem domesticam, maximique erroris & multum discrepantem auctorum opinionibus. Nam quidam, *huius temporis tractu*, aiunt, à Tuscis *Capuam, Nolamq. conditam*, ante annos fere DCCCXXX. quibus equidem assenserim. sed M. Cato quantum differt? qui dicat, *Capuam ab eisdem*

dem Tuscorum conditam, ac subinde
Nolam: stetisse autem Capuam, ante-
 quam à Romanis caperetur, annis cir-
 citer CCLX. quod si ita est, cum sint
 4 à Capua capta anni CCXL; vt con-
 dita est, anni sunt fere D. Ego (pace
 diligentiae Catonis dixerim) vix cre-
 diderim, tam mature tantam urbem 2, 11, 3.
 creuisse, floruisse, concidisse, resur-
 1 rexisse. Clarissimum deinde omni- VIII.
 um ludicrum certamen, & ad exci-
 tandam corporis animiq; virtutem
 efficacissimum, Olympiorum ini-
 tum, habuit auctorem Iphitum Eli-
 um. is eos ludos mercatumque insti-
 tuit ante annos, quam tu, *M. Vinici*,
 2 consulatum inires, DCCCIV. hoc
 sacrum eodem loco instituisse fertur
 abhinc annos ferme M C C L
 Atreus, cum Pelopi patri funebres
 ludos faceret. quo quidem in ludi-
 cro omnis generis certaminum
 3 Hercules victor exstitit. Tum Athe- 1, 2, 4.
 nis perpetui Archontes esse desie-
 runt, cum fuisset ultimus Alemæon:
 cœpe-

coeperuntque in denos annos creari. quæ consuetudo in annos LXX mansit: ac deinde annuis commissa est magistratibus resp. Ex iis, qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charops, vltimus Eryx; ex annuis, primus Creon. Sexta Olympiade, 4 post duos & viginti annos, quam prima constituta fuerat, Romulus Martis filius, vltus iniurias aui, Romanam urbem Parilibus in Palatio condidit. à quo tempore ad vos consules anni sunt DCCLXXXII. id actum post Troiam captam annis CDXXXVII. id gessit Romulus, adiutus legioni- 5 bus Latini, aui sui. libenter enim his, qui ita prodiderunt, accefferim: cum aliter firmare urbem nouam, tam vicinis Veientibus, aliisque Etruscis ac Sabinis, cum imbelli & pastoralis manu vix potuerit. quamquam, iam Asylo facto inter duos lucos, auxit. Hic centum homines electos, appel- 6 latosque *Patres*, instar habuit consilii publici. hanc originem nomen *Patricio-*

triciorum habet. Raptus virginum
Sabinarum. *

*

*

*

*

*

1 quam timuerat hostis, expetit. nam ix.

biennio adeo varia fortuna cum
consulibus conflixerat, ut plerum-
que superior fuerit, magnamque
partem Græciæ in societatem suam

2 perduceret. Quin Rhodii quoque,
fidelissimi ante Romanis, tum dubia
fide, speculati fortunam, proniores
regis partibus fuisse visi sunt: & rex
Eumenes in eo bello medius fuit
animo, neque fratris iniuriis, neque

3 suæ respondit consuetudini. Tum
senatus populusque Romanus L.

Æmiliū Paullum, qui & præ-
tor & consul triumphauerat, vi-
rum in tantum laudandum, in 2, 43, 4.

quantum intelligi virtus potest,
consulem creauit: filium eius Paul-
li, qui ad Cannas quam tergiuersan-
ter perniciosam reip. pugnam inie-
rat, tam fortiter in ea mortem obie-
rat. is

is Perseum ingenti proelio apud vr- 4
bem nomine Pydnam in Macedo-
nia, fufum fugatumque castris exuit;
deletisque eius copiis, deftitutum
omni spe coëgit è Macedonia pro-
fugere. quam ille linquens, in insu-
lam Samothraciam profugit, tem-
plique se religioni supplicem credi-
dit. Ad eum Cn. Octavius prætor,
qui classi præerat, peruenit; & ratio-
ne magis quam vi perfuafit, vt se
Romanorum fidei committeret. Ita 5
Paullus maximum nobiliffimumq;
regem in triumpho duxit. Quo anno
& Octauii prætoris, naualis; & Ani-
cii, regem Illyriorum Gentium ante
currum agentis, triumphi fuere ce-
lebres. Quam fit affidua eminentis 6
fortunæ comes inuidia, altiffimisq;
adhæreat, etiam hoc colligi potest:
quod, cum Anicii Octauiiq; trium-
phum nemo interpellaret, fuere, qui
Paulli impedire obniterentur: cuius
tantum priores excessit, vel magni-
tudine regis Persei, vel specie simu-
lacro-

4 lacrorum, vel modo pecuniæ, ut bis
 millies centies HS ærario contulerit,
 & omnium antea actorum compa-
 1 rationem amplitudine vicerit. Per xi
 idem tempus, cum Antiochus Epi-
 phanes, qui Athenis Olympicum
 inchoavit, tum rex Syriæ, Ptole-
 mæum puerum Alexandriæ obside-
 ret; missus est ad eum legatus M. Po-
 pillius Lænas, qui iuberet incepto
 2 desistere. mandataque exposuit; &
 regem, *deliberaturum se dicentem,*
 5 circumscripsit virgula, iussitque,
prius responsum reddere, quam egre-
deretur finito arene circulo. sic co-
 gitationem regiam Romana disciebat
 constantia; obeditumque imperio.
 6 3 Lucio autem Paullo, magnæ victo-
 riæ compoti, quattuor filii fuere. ex
 iis duos, natu maiores, vnum P. Sci-
 pioni, P. Africani filio, nihil ex pa-
 terna maiestate, præter speciem no-
 minis, vigoremque eloquentiæ, re- 1, 12, 3.
 10 tinenti in adoptionem dederat; al-
 terum Fabio Maximo: duos mino-
 res na-

res natu, prætextatos, quo tempore
 victoriam adeptus est, habuit. Is cum 4
 in concione extra urbem, more ma-
 iorum, ante triumphi diem, ordi-
 nem actorum suorum commemo-
 raret, deos immortales precatus est,
ut, si quis eorum inuideret operibus ac
fortuna sua, in ipsum potius saureret,
quam in remp. quæ vox, veluti oracu- 5
 lo emissa, magna parte eum spolia-
 nit sanguinis sui. * nam alterum ex
 his, quos in familia retinuerat, libe-
 ris, ante paucos triumphi; alterum
 post pauciores amisit dies. Aspera 6
 circa hæc tempora censura Fuluii
 Flacci & Postumii Albinifuit. quip-
 pe Fuluii censoris frater, & quidem
 consors, Cn. Fuluius, senatu motus
 2, 3, I. XI. est ab iis censoribus. Post victum 1
 captumque Perseum, qui quadrien-
 nio post in libera custodia Albæ de-
 cessit, *Pseudophilippus*, à mendacio
 simulatæ originis appellatus, qui se
 Philippum, regięque stirpis ferebat,
 cum esset vltimæ, armis occupata
 Mace-

Macedonia, assumtis regni insignibus, breui temeritatis pœnas dedit.

2 quippe Q. Metellus prætor, cui ex virtute *Macedonici* nomen inditum, præclara victoria ipsum gen-
tum, præclara victoria ipsum gen-
temque superavit, & immani etiam
Achæos rebellare incipientes fudit
acie. Hic est Metellus Macedonicus,
qui porticus, quæ fuere circumdatæ
duabus ædibus sine inscriptione po-
sitis, quæ nunc Octaviæ porticibus
ambiuntur, fecerat: quiq; hæc tur-
mam statuarum equestrium, quæ
frontem ædium spectant, hodieque
maximum ornamentum eius loci,
4 ex Macedonia detulit. cuius turmæ
hanc causam referunt: *Magnum*
Alexandrum impetrasse à *Lysippo*, sin-
gulari talium auctore operum, ut eo-
rum equitum, qui ex ipsius turma apud
Granicum flumen ceciderant, expressa
similitudine figurarum, faceret sta-
tuas, & ipsius quoq; iis interponeret.

5 Hic idem, primus omnium Romæ
ædem ex marmore in iis ipsis mo-

cap. 12.

2, 1, 2.

numentis molitus, vel magnificen-
 tiæ vel luxuriæ princeps fuit. Vix 6
 ullius gentis, ætatis, ordinis homi-
 nem inueneris, cuius felicitatem
 fortunæ Metelli compares. nam præ-
 ter excellentes triumphos, hono-
 resque amplissimos, & principale
 in rep. fastigium, extentumque vitæ
 spatium, & acres innocentesque pro
 rep. cum inimicis contentiones,
 quatuor filios sustulit, omnes adul-
 tæ ætatis vidit, omnes reliquit su-
 persites & honoratissimos. mortui 7
 eius lectum pro Rostris sustulerunt
 quattuor filii. vnus consularis, &
 censorius; alter consularis, tertius
 consul, quartus candidatus consula-
 tus: quem honorem adeptus est.
 Hoc est nimirum magis, feliciter de
 vita migrare, quam mori. Vniuersa x
 deinde, ut prædiximus, instincta in
 bellum Achaia, cuius pars magna
 eiusdem Metelli Macedonici vir-
 tute armisque fracta erat, maxime
 Corinthiis in arma, cum graui-
 bus etiam in Romanos contume-

xii.

2 contumeliis, instigantibus, desti-
 natus ei bello gerendo consul Mum-
 3 mius. Et sub idem tempus, magis,
 quia volebant Romani, quicquid de
 Carthaginiensibus diceretur, crede-
 re, quam quia credenda affereban-
 tur, statuit senatus Carthaginem
 4 excidere. Ita eodem tempore P. Scipio
 Æmilianus, vir auitis P. Africa-
 ni paternisque L. Paulli virtutibus
 simillimus, omnibus belli ac togæ
 dotibus, ingenique ac studiorum 1, 13, 3.
 eminentissimus sæculi sui, qui nihil
 in vita nisi laudandum aut fecit aut
 dixit ac sensit; quem, Paullo geni-
 tum, adoptatum à Scipione Affri-
 cani filio diximus, ædilitatem pe- 1, 10, 3.
 4 tens consul creatus est. Bellum Car-
 thagini, iam ante biennium à prio-
 ribus consulibus illatum maiore
 vi intulit; cum ante in Hispania mu-
 rali corona, in Africa obsidionali
 donatus esset, in Hispania vero etiam
 ex prouocatione, ipse modicus vi-
 rium, immanis magnitudinis ho-

hostem interemisset. Eamque vrbem, magis inuidia imperii, quam vllis eius temporis noxis inuisam Romano nomini, funditus sustulit, fecitque suæ virtutis monumētum, quod fuerat aui eius clementiæ. Carthago diruta est, cum steterisset annis DCLXVII, ab hinc annos CLXXVII, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummiō eos. Hunc finem habuit 6

2, 1, 1. Romani imperii Carthago æmula; cum qua bellare maiores nostri cœpere Claudio & Fulvio consulibus, ante annos CCCXCVI. quā tu, *M. Vinici*, consulatum inires. ita per annos CXV, aut bellum inter eos populos, aut belli præparatio, aut infida pax 7
2, 4, 3. fuit. neque se Romā, iam terrarum orbe superato, securam sperauit fore, si nomen vsquā stantis maneret Carthaginis. adeo odium, certaminibus ortum, vltra metum durat, & ne in victis quidem deponitur, neque ante inuisum esse desinit, quam effedessit. Ante triennium, 1
quam

quam Carthago deleteretur, M. Cato, perpetuus diruendæ eius auctor, L. Censorino, M. Manlio cos. mortem obiit. Eodem anno, quo Carthago concidit, L. Mummius Corinthum, post annos DCCCCCLII, quam ab Alete Hipposis filio erat

I, 3, 3.

2 condita, funditus eruit. yterque imperator, deuictæ à se gentis nomine honoratus, alter *Africanus*, 5, I, 2, 10, alter appellatus est *Achaicus*. nec 2, 2, II, 2. quisquam ex nouis hominibus prior Mummio cognomen virtute partum vindicauit. Diuersi imperatoribus mores, diuersa fuere studia. quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum omnisque doctrinæ & auctor & admirator fuit, vt Polybium, Panætiumque, præcellentes ingenio viros, domi militiæque secum habuerit. neq; enim quisquam hoc Scipione elegantius interualla negotiorum otio dispunxit: semperque aut belli aut pacis seruiit artibus: semper inter arma ac studia

versatus, aut corpus periculis aut
 animum disciplinis exercuit. Mum- 4
 mius tam rudis fuit, vt, capta Corin-
 tho, cum maximorum artificum
 perfectas manibus tabulas ac statuas,
 in Italiam portandas locaret, iube-
 ret prædici conducentibus, si eas
 perdidissent, nouas eos reddituros.
 Non tamen puto dubites, *Vinici*, 5
 quin magis pro rep. fuerit, manere
 adhuc rudem Corinthiorum intel-
 lectum, quam in tantum ea intelligi;
 & quin hac prudentia illa impru- 4
 dentia decori publico fuerit conue-
 nientior. Cum facilius cuiusque rei
 xiv: in vnum contracta species, quam di-
 2, 38; i. uersa temporibus, oculis animisque
 inhæreat; statui priorem huius vo-
 luminis, posterioremque partem,
 non inutili rerum notitia in artum
 contracta, distinguere: atque huic
 loco inferere, quæ quoque tempore,
 post Romam à Gallis captam, de-
 ducta sit colonia iussu senatus. nam
 1, 15, 5. militarium & causæ & auctores &
 ipsa.

ipſarum præfulgent nomina. huic
rei per idem tempus ciuitates propa-
gatas, auctumque Romanum no-
men communione iuris, haud in-
2 tempeſtiue ſubtexturi videmur. Poſt
ſeptem annos, quam Galli urbem
ceperunt, *Sutrium* deducta colonia
eſt, & poſt annum *Setina*, nouemq;
interiectis annis *Nepe*; deinde, in-
terpoſitis duobus & triginta, *Aricini*
3 in ciuitatem recepti. abhinc annos
autem CCCL, Sp. Poſtumio, Veturio
Caluino cos. *Campanis* data eſt
ciuitas, partique *Samnitium*, ſine
ſuffragio: & eodem anno *Cales* de-
4 ducta colonia. Interiecto deinde
triennio *Fundani* & *Formiani* in
ciuitatem recepti, eo ipſo anno,
quo Alexandria condita eſt. inſe-
quentibusque conſulibus à Sp. Po-
ſtumio, Philone Publilio cenſori-
bus *Acerranis* data ciuitas, & poſt
triennium *Tarracinam* deducta co-
lonia. interpoſitoque quâdrien-
nio, *Luceria*; ac deinde, interiecto

triennio, *Suessa Aurunca*; & *Saticula*, *Interamnag*, post biennium. De- 5
 cem deinde hoc munere anni vaca-
 uerunt. tunc *Sora* atque *Alba* dedu-
 ctæ colonix, & *Carfeoli* post bien-
 nium. at quintum Fabio, Decio Mu- 6
 re quartum cos. quo anno Pyrrhus
 regnare coepit, *Sinuessam*, *Mintur-*
nasq missi coloni; post quadri-
 ennium *Venussiam*. interiectoque bien-
 nio, M. Curio & Rufino Cornelio
 cos. *Sabinis* sine suffragio data ciui-
 tas. id actum ante annos ferme
 CCCXX. at *Cossam* & *Pestum* abhinc 7
 annos ferme CCC, Fabio Dorsone
 & Claudio Canina cos. interiecto
 quinquennio, Sempronio Sopho &
 Appio Cæci filio cos. *Ariminum*,
Beneuentum coloni missi; & suffra-
 gii ferendi ius *Sabinis* datum. at ini- 8
 tio primi belli Punici *Firmum* &
Castrum colonis occupata. & post
 annum *Æsernia*, postque XXII an-
 nos *Æsulum* & *Alsiu*; *Fregellag*,
 post biennium; proximoque anno,
 Tor-

Torquato Sempronioq; cos. *Brun-*
disum, & post triennium *Spoletium*;
 quo anno *Floralium* ludorum fa-
 ctum est initium. postque bien-
 nium deducta *Valentia*, & sub ad-
 tinentum in Italiam Hannibalis, *Cre-*
mona atque *Placentia*, Deinde, neq; XV.
 dum Hannibal in Italia moratur,
 neque proximis post excessum eius
 annis, vacavit Romanis colonias
 condere; cum esset in bello conqui-
 rendus potius miles quam dimit-
 tendus; & post bellum vires refouen-
 dæ magis, quam spargendæ. Cnæo
 autem Manlio Volsone, M. Ful-
 uio Nobiliore cos. *Bononia* dedu-
 cta colonia, abhinc annos ferme
 CCXVII. & post quadriennium, *Pi-*
saurum ac *Potentia*; interiectoque
 triennio, *Aquileia* & *Gravisca* &
 3 post quadriennium *Luca*. Eodem
 temporum tractu, quamquam apud
 quosdam ambigitur, *Puteolos*, *Salern-*
*um*q; & *Buxentum* missi coloni.
Auximum autem in Picenum, ab-

hinc annos ferme CLXXXVII, ante
 triennium, quam Cassius censor, à
 Lupercali in Palatium versus, thea-
 trum facere instituit. cui in demo-
 liendo eximia ciuitatis seueritas &
 consul Scipio resistere. quod ego
 inter clarissima publicæ voluntatis
 argumenta numerauerim. Cassio au- 4
 tem Longino & Sextio Caluino, qui
 Sallues apud Aquas, quæ ab eo Sex-
 tiæ appellantur, deuicit, consulibus
Fabrateria deducta est, abhinc an-
 nos ferme DLVII. & post annum,
Scylacium, *Mineruium*, *Tarentum*,
 2, 15, 1. *Neptunia*, *Carthago*, in Africa pri-
 ma, vt prædiximus, extra Italiam, co-
 lonia condita est. de *Dertona* ambi 5
 2, 8, 1. gitur. *Narbo* autem *Martius* in Gal-
 lia, M Porcio Q. Marcio cos. abhinc
 annos circiter CLIII deducta colo-
 nia est. post tres & viginti annos in
 Vagiennis *Eporadia*, Mario sexies,
 Valerioque Flacco cos. Neq; facile
 memoriæ mandauerim, quæ, nisi mi-
 1, 14, 1. litaris, post hoc tempus deducta sit.

Cum

I Cum hæc particula operis velut xvi.
 formam propositi excesserit, quam- 2, 49, 1.
 quam intelligo, mihi in hac tam præ-
 cipiti festinatione, quæ me rotæ
 proniue gurgitis ac verticis modo
 nusquam patitur consistere, pæne
 magis necessaria prætereunda, quam 2, 52,
 superuacua amplectenda: nequeo 2, 55, 1.
 tamen temperare mihi, quin rem 85, 1.
 sæpe agitatam animo meo, neque ad
 liquidum ratione perductam, si-
 gnam stylo. Quis enim abunde mi-
 rari potest, quod eminentissima cu- 2, 36, 2
 iusq; professionis ingenia, in eandē
 formam, & in idem artati temporis
 congruens spatium; & quemadmo-
 dum clausa capsâ, alioque septo di-
 uersi generis animalia, nihilo mi-
 nus separata alienis, in vnum quoq;
 corpus congregantur; ita cuiusque
 clari operis capacia ingenia in simi-
 litudinem & temporum & profe-
 ctuum semetipsa ab aliis separaue-
 runt? Vna, neque multorum anno-
 rum spatio diuisa, ætas, per diuini
 spiritus

spiritus viros, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, illustrauit tragœdias: vna priscam illam & veterem sub Cratino, Aristophane & Eupolide comœdiam: ac nouam comicam Menandrus, æqualesque eius ætatis magis quam operis, Philemon ac Diphilus, & inuenere intra paucissimos annos, neque imitanda reliquere. Philosophorum quoque ingenia, Socratico ore defluentia, omnium, quos paullo ante enumerauimus, quanto post Platonis Aristotelisque mortem florere spatio? Quid ante Isocratem, quid post eius auditores, eorumque discipulos clarum in oratoribus fuit? adeo quidem artatum angustiis temporum, vt nemo memoria dignus alter ab altero videri nequuerint. Neque hoc in Græcis, quam in Romanis, euenit magis. nam, nisi aspera ac rudia reperas, & inuenti laudanda nomine, in Attio circaque eum Romana tragœdia est. dulcesque Latini

Latini leporis facetiæ per Cæcilium,
Terentiumque & Afranium sub pa-
2 ri ætate nituerunt. Historicos (vt
Liuium quoque priorum ætati ad-
struas) præter Catonem & quos-
dam veteres & obscuros, minus
LXXX annis circumdatum æuum
tulit: vt nec poëtarum in antiquius
3 ceteriusue processit vbertas. At ora-
tio, ac vis forensis perfectumque
profæ eloquentiæ decus, vt idem se-
paretur Cato (pace P. Crassi Sci-
pionisque & Lælij & Gracchorum,
& Fannii & Ser. Galbæ dixerim)
ita vniuersa sub principe operis sui
erupit Tullio: vt delectari ante eum
paucissimis, mirari vëro neminem
possis, nisi aut ab illo visum, aut qui
4 illum viderit. Hoc idem euenisse
grammaticis, plastis, pictoribus, scal-
ptoribus, quisquis temporum insti-
terit notis reperiet, & eminentia cu-
iusque operis artificis temporum
5 claustris circumdata. Huius ergo,
præcedentisque sæculi, ingeniorum
limi-

cap. 18.

I, 16, I.

similitudines congregantis & in
 studium par, & in emolumentum,
 causas cum semper requiro, num-
 quam reperio, quas esse veras confi-
 dam, sed fortasse verisimiles: inter
 quas has maxime. Alit æmulatio in- 6
 genia: & nunc inuidia, nunc admi-
 ratio incitationem accendit: natu-
 raque, quod summo studio petatum
 est, ascendit in summum: difficilisq;
 in perfecto mora est; naturaliterque,
 quod procedere non potest, recedit.
 & ut primo ad consequendos, quos 7
 priores ducimus, accendimur: ita,
 ubi aut præteriri, aut æquari eos posse
 desperauimus, studium cum spe se-
 nescit; & quod assequi non potest,
 sequi desinit, & velut occupatam re-
 linquens materiam, quærit nouam:
 præteritoque eo, in quo eminere
 non possumus, aliquid in quo nita-
 mur conquirimus: sequiturque, ut
 frequens ac mobilis transitus maxi-
 mum perfecti operis impedimen-
 tum sit. Transit admiratio ad condi- 8
 tionem

cionem temporum, & ad urbium.

Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentia, quam vniuersa Græcia, uberiorque floruit; adeo vt corpora gentis illius separata sint in alias ciuitates, ingenia vero solis Athenien-

2 sium muris clausa existimes. Neque ego hoc magis miratus sim, quam neminem Argium, Thebanum, Lacedæmonium oratorem aut dum vixit auctoritate, aut post mortem
3 memoria dignum existimatum. quæ vrbes, & multæ aliæ, talium studiorum fuere steriles, ni Thebas vnum

os Pindari illuminaret. nam

Alcmana Lacones falso
sibi vindicant.

C. VEL-

C. VELLEII PA-
TERCVLI HISTORIÆ
ROMANÆ AD M. VINI-

CIVM COS.

LIBER SECVNDVS.

Cap. I.

1, 12, 5.

1, 12, 6

1, 11, 3.

1, 11, 5.

POTENTIÆ Romano-
rum prior Scipio viam
aperuerat; luxuriæ poste-
rior aperuit. quippe re-
moto Carthaginis metu, sublataque
imperii æmula, non gradu sed præ-
cipiti cursu à virtute descitum, ad
vitia transcursum; vetus disciplina
deserta, noua inducta; in somnum
à vigiliis, ab armis ad voluptates, à
negotiis in otium conuersa ciuitas.
Tum Scipio Nasica in Capitolio
porticus; tum quas prædiximus, Me-
tellus; tum in circo Cn. Octavius
multo amoenissima moliti sunt: pu-
blicamque magnificentiam secuta
priuata luxuria est. Triste deinde, &
contumeliosum bellum in Hispania,
duce

duce latronum Viriatho, secutum
 est: quod ita varia fortuna gestum
 est, vt sæpius Romanorum gereretur
 aduersa. sed interemto Viriatho,
 fraude magis quam virtute Serui-
 lii Cæpionis, Numantinum grauius
 4 exarsit. hæc vrbs numquam decem
 millibus plura, propriæ iuuentutis
 armavit: sed, vel ferocia ingenii,
 vel inscitia nostrorum ducum, vel
 fortunæ indulgentia, cum alios du-
 ces, tum Pompeium magni nomi-
 nis virum, ad turpissima deduxit fœ- 2, 4, 3 2
 dera (hic primus è Pompeiis consul 90, 3.
 fuit) nec minus turpia ac detesta-
 bilia Mancinum Hostilium consu-
 5 lem. sed Pompeium gratia impuni-
 tum habuit, Mancinum verecundia.
 quippe, non recusando perduxit
 huc, vt per Fetiales nudus ac post
 tergum religatis manibus, dedere-
 tur hostibus. quem illi recipere se
 negauerunt, sicut quondam Caudi-
 ni fecerunt, dicentes, *publicam viola-*
tionem fidei non debere vnius lusi san-
 C *guine.*

cap. 2.

II. *guine.* Immanem deditio Mancini
 ciuitatis mouit dissensionem. quip-
 pe Tib. Gracchus, Ti. Gracchi cla-
 rissimi atque eminentissimi viri fi-
 lius, P. Africani ex filia nepos, quo
 quæstore & auctore id fœdus ictum
 erat, nunc grauiter ferens aliquid à 2
 se factum infirmari, nunc similis vel
 iudicii vel poenæ metuens discri-
 men, tribunus pl. creatus, vir alioqui
 vita innocentissimus, ingenio flo-
 rentissimus, proposito sanctissimus,
 tantis denique adornatus virtutibus,
 2,97,2. quantas perfecta & natura & indu-
 stria mortalis conditio recipit, P.
 Mucio Scæuola, L. Calpurnio con-
 sulibus, abhinc annos CLXII descen-
 dit à bonis; pollicitusque toti Italiæ 3
 ciuitatem, simul etiam promulgatis
 agrariis legibus, omnibus statum
 concupiscentibus, summa imis mi-
 scuit; & in præruptum atque anceps
 periculum adduxit remp. Octauioq;
 collegæ, pro bono publico stanti
 imperium abrogauit: Illi viros agris
 diui.

diuidendis coloniisque deducendis
 creauit se, socerumque suum consu-
 larem Appium, & Gracchum fra-
 trem, admodum iuuenem. Tum P. III.
 Scipio Nasica, eius qui *optimus vir*
 à senatu iudicatus erat, nepos; eius
 qui censor porticus in Capitolio fe-
 cerat, filius; pronepos autem Cn.
 Scipionis, celeberrimi viri, P. Afri-
 cani patrui, priuatusque & togatus,
 cum esset consobrinus Tib. Grac-
 chi, patriam cognationi præferens, L. 10, 6.
 & quidquid publice salutare non es-
 set, priuatim alienum existimans (ob
 eas virtutes primus omnium absens
 pontifex max. factus est) circumdata
 leuo brachio togę lacinia, ex superio-
 re parte Capitolii, summis gradibus
 insistens, hortatus est, *qui saluam vel-*
 2 *lent remp. se sequerentur.* Tum opti-
 mates, senatus, atque equestris ordi-
 nis pars melior & maior, & intacta
 perniciosis consiliis plebs, inruere
 in Gracchum, stantem in area cum
 cateruis suis, & concientem pæne

cap. 4.

totius Italiae frequentiam. is fugiens,
decurrente cliuo Capitolino,
fragmine subsellii ictus, vitam, quam

2,6,2. gloriosissime degere potuerat, im-
matura morte finiuit. Hoc initium
in vrbe Roma ciuilis sanguinis, gla-
diorumque impunitatis fuit. inde
ius ui obrutum, potentiorque habitus
prior; discordiaeque ciuium, antea
condicionibus sanari solitae, ferro
diiudicatae; bellaque non caussis
inita, sed prout eorum merces fuit.
quod haud mirum est. non enim ibi 4
consistunt exempla, vnde coeperunt;
sed quamlibet in tenuem recepta
tramitem, latissime euagandi sibi
viam faciunt: &, vbi semel recto

2,10,1. deerratum est, in praecipuum perueni-
tur: nec quisquam sibi putat turpe,

IV. quod alii fuit fructuosum. Interim
dum haec in Italia geruntur, Ariston-
icus, mortuo rege Attalo, à quo
Asia populo Romano hereditate re-
licta erat, sicut relicta postea est à Ni-
comede Bithynia, mentitus regiae
suspis

stirpis originem, armis eam occupat.
 is victus à M. Perperna, ductusque
 in triumpho; sed M' Aquillio capite
 pœnas dedit: cum initio belli Cra-
 sum Mucianum, virum iuris scien-
 tissimum, decedentem ex Asia pro-
 2 consulem interemisset. Et P. Scipio
 Africanus Æmilianus, qui Cartha- 1,12,5.
 ginem deleuerat, post tot acceptas
 circa Numantiam clades, creatus ite-
 rum consul, missusq; in Hispaniam,
 fortunæ virtutisque expertæ in Afri-
 ca, respondit in Hispania; & intra
 annum ac tres menses, quam eo ve-
 nerat, circumdatam operibus Nu-
 mantiam excisamque æquauit solo.
 3 nec quisquam vllius gentis homi-
 num ante eum clariore vrbium ex-
 cidio nomen suum perpetuæ com-
 mendauit memoriæ. quippe, excisa
 Carthagine ac Numantia, ab alterius 1,12,7.
 nos metu, alterius vindicauit contu- 2,1,4.
 4 melis. Hic, cum interrogante tribu-
 no Carbone, *quid de Tib. Gracchi*
cade sentiret? respondit: *si is occu-*

panda reip. animum habuisset, irre-
 casum. Et, cum omnis concio ac-
 clamasset: *Hostium*, inquit, *armato-*
rum totiens clamore non territus, qui
possum vestro moueri, quorum nouerca
est Italia? Reuersus in urbem, intra 5
 breue tempus, M' Aquillio, C. Sem-
 pronio cos. abhinc annos CL, post
 duos consulatus, duosque trium-
 phos, & bis excisos terrores reip. ma-
~~re~~ in lectulo repertus est mortuus,
 ita vt quædam elisarum faucium in
 ceruice reperirentur notæ. De tanti 6
 viri morte nulla habita est quæstio:
 eiusque corpus velato capite elatum
 est, cuius opera super totum terra-
 rum orbem Roma extulerat caput.
 seu fatalem, vt plures, seu conflatam 7
 insidiis, vt aliqui prodidere memo-
 riæ, mortem obiit, vitâ certe dignissi-
 mam egit, quæ nullius ad id tempo-
 ris præterquam auito fulgore vince-
 retur. Decessit anno ferme LVI. de
 quo si quis ambiget, recurrat ad
 priorem consulatum eius, in quem

circa

creatus est anno XXXVI: ita dubitare
 1 desinet. Ante tempus excisæ Nu- v.

mantix, præclara in Hispania militia
 A. Bruti fuit: qui, penetratis omni-
 bus Hispaniæ gentibus, ingenti vi
 hominum, urbiumque potitus nu-
 mero, aditis quæ vix audita erant,

2 Gallici cognomen meruit. Et ante 1, II, 3.

cum paucis annis tam seuerum illius

Q. Macedonici in his gentibus im-
 perium fuit, ut, cum urbem Contre-
 biam nomine in Hispania oppugna-
 ret, pulsas præcipiti loco quinque
 cohortes legionarias, eodem protu-

3 nus subire iuberet: facientibusque
 omnibus in procinctu testamenta,
 velut ad certam mortem eundum
 foret, non deterritus proposito, per-
 seuerantia ducis, quem moriturum
 miserat, militem victorem recepit.
 tantum effecit mistus timori pudor,

4 spesque desperatione quæsitæ. Hic
 virtute ac seueritate facti; at Fabius
 Aemilianus, Pauli exemplo, disci-
 plinæ in Hispania fuit clarissimus.

cap. 6.

VI.

Decem deinde interpositis annis, qui
 Tib. Gracchum, idem Caium, fra-
 trem eius occupauit furor, tam vir-
 tutibus eius omnibus, quam huic
 errori similem, ingenio etiam elo-
 quentiaque longe præstantiorem.
 qui cum summa quiete animi, ciui- 2
 tatis princeps esse posset, vel vindi-
 candæ fraternæ mortis gratia, vel
 præmuniendæ regalis potentia, eius-
 dem exempli tribunatum ingressus,
 longe maiora & acriora repetens,
 dabat ciuitatem omnibus Italicis, 3
 extendebat eam pæne vsque Alpes;
 diuidebat agros; vetabat quemquam
 ciuem plus D iugeribus habere;
 quod aliquando lege Licinia cau-
 tum erat: noua constituebat porto-
 ria; nouis coloniis replebat provin-
 cias; iudicia à senatu transferebat ad
 equites; frumentum plebi dare in-
 stituerat; nihil immotum, nihil tran-
 quillum, nihil quietum denique in
 eodem statu relinquebat: quin alte-
 rum etiam continuauit tribunatum.
 hunc

- 4 hunc L. Opimius consul, qui prætor
Fregellas exciderat, persecutus ar-
mis, vnaque Fulvium Flaccum, con-
sularem ac triumphalem virum, æq;
praua cupientem, quem C. Grac-
chus in locum Tiberii fratris Illi-
rum nominauerat, eumque esocium
regalis assumerat potentia, morte
5 afficit. Id vnum nefarie ab Opimio
proditum, quod capitis non dicam
Gracchi, sed ciuis Romani pretium 2, 28, 3.
se daturum, idque auro repensurum
6 proposuit. Flaccus in Auentino ar-
matos ad pugnam ciens, cum filio
maiore iugulatus est. Gracchus pro-
fugiens, cum iam comprehenderetur
ab iis, quos Opimius miserat, cer-
uicem Euporo seruo præbuit, qui
non segnius se ipse interemit, quam
domino succurrerat. Quo die singu-
laris Pomponii equitis R. in Grac-
chum fides fuit, qui more Coclitis,
sustentatis in ponte hostibus, eius
7 gladio se transfixit. Vt Tiberii Grac-
chi antea corpus, ita Caii, mira cru-

cap. 7.

VII.

delitate victorum, in Tiberini de-
iectum est. Hunc Tib. Gracchi libe-
ri, P. Scipionis Africani nepotes, vi-
ua adhuc matre Cornelia, Africani
filia, viri optimis ingeniis malevsi,
vitæ mortisque habuere exitum. qui
2, 3, 2, 2, si civilem dignitatis concupissent
6, 2. modum, quidquid tumultuando
adipisci gestierunt, quietis obtulif-
set resp. Huic atrocitati adiectum 2
scelus vnicum. quippe iuuenis, spe-
cie excellens, nec dum duodevicesi-
mum transgressus annū, immunisq;
delictorū paternorum, Fulvii Flacci
filius, quem pater legatum de condi-
cionibus miserat, ab Opimio inter-
emptus est. quem cum haruspex
Tusculus, amicus, flentem in vincula
duci vidisset, *Quin tu hoc potius*, in-
quit, *facis*? protinusque illiso capite
in postem lapideum ianuæ carceris,
effusoque cerebro expiravit. Cru- 3
delesque mox quæstiones, in amicos
clientesq; Gracchorum habitæ sunt.
sed Opimium, virum alioqui san-
ctum

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 14

quater millibus æstimaretur. adeo illi viri magis voluntatem peccandi intuebantur, quam modum: factaque ad consilium dirigebant, & quid, non in quantum, admissum foret, æstimabant. Circa eadem tempora Metelli fratres vno die triumphauerunt. Non minus clarum exemplum, & adhuc vnicum Fuluii Flacci, eius qui Capuam ceperat, filiorum, sed alterius in adoptionem dati, in collegio consulum fuit: adoptiuus in Acidini Manlii familiam datus. nam censura Metellorum, patruielium non germanorum fratrum fuit: quod solis contigerat Scipionibus. Tum Cimbri & Teutoni trans-

2, 12, 2.

III

scendere Rhenum, multis mox nostris suisque cladibus nobiles. Per eadem tempora clarus eius Minucii, qui porticus, quæ hodieque celebres sunt, molitus est, è Scordiscis triumphus fuit. Eodem tractu temporum i-

IX.

nituerunt oratores Scipio Æmilianus, Læliusque, Ser. Galba, duo

Grac-

Gracchi, C. Fannius, Carbo Papirius.
Nec prætereundus Metellus Numi-
dicus, & Scaurus, & ante omnes L.

² Crassus & M. Antonius. Quorum
ætati ingeniisque succedere C. Cæ-
sar Strabo, P. Sulpicius. namque
Mucius iuris scientia, quam propriæ
eloquentiæ nomine, celebrior fuit.

³ Clara etiam per idem æui spatium
fuere ingenia, in Togatis Afranii, in
Tragœdiis Pacuuii atque Attii, vsq;
in Græcorum ingeniorum compara-
tionem euecti, magnumque inter
hos ipsos facientis operi suo locum;
adeo quidem, vt in illis limæ, in hoc
pæne plus videatur fuisse sanguinis.

⁴ Celebre & Lucilii nomen fuit, quî
sub P. Africano, Numantino bello
eques militauerat. quo quidem tem-
pore iuuenis adhuc Iugurtha ac Ma-
rius, sub eodem Africano militan-
tes, in iisdem castris didicere, quæ po-
stea in contrariis facerent. Historia-
rum auctor iam tum Sifenna erat iu-
uenis, sed opus belli ciuilis Sullani
post

post aliquot annos ab eo seniore editū est. Verustior Sisenna, fuit Cœlius; æqualis Sisennæ Rutilius, Claudiusque Quadrigarius & Valerius Antias. Sane non ignoremus, eadem ætate fuisse Pomponium, sensibus celebrem, verbis rudem, & nouitate inuenti à se operis commendabilem. Persequamur notam seueritatem censorum, Cassii Longini Cæpionisque, qui abhinc annos CLVII, Lepidum Æmilium augurem, quod sex millibus ædes conduxisset, adesse iusserunt. at nunc, si quis tanti habitet, vix vt senator agnoscitur. adeo mature à rectis in vitia, à vitiis in praua, à prauis in præcipitia peruenitur. Eodem tractu temporum & Domitii ex Aruernis, & Fabii ex Allobrogibus victoria fuit nobilis. Fabio Paulli, nepoti, ex victoria cognomen *Allobrogico* inditum. Notetur Domitiae familiae peculiaris quædam, & vt clarissima, ita artata numero felicitas. IV ante hunc, nobilissimæ simplicitatis iu-

1, 5, 2.

X.

2, 3, 4, 2.

18, 5, 2.

112, 7.

1, 13, 2.

uenem, Cn. Domitium, fuere singu-
 gulis omnino parentibus geniti, sed
 omnes ad consulatum sacerdotiaq;
 ad triumphum autem p[er] omnes per-
 uenerunt insignia. Bellum deinde XL.
 Iugurthinum gestum est per Q. Me-
 tellum, nulli secundum sæculi sui.
 huius legatus fuit C. Marius, quem
 prædiximus, natus equestri loco, hir- 2, 9, 4.
 tus atque horridus, vitaque sanctus,
 quantum bello optimus, tantum pa-
 ce pessimus, immodicus gloriæ, infa-
 tiabilis, impotens, semperque inqui- 2, 23, 1.
 etus. hic per publicanos aliosque in
 Africa negotiantes, criminatus Me-
telli lentitudinem, trahentis iam in
tertium annum bellum, & naturalem
nobilitatis superbiam, morandiq. in
imperii cupiditatem, effecit, ut cum,
 commeatu petito Romam venisset,
 consul crearetur, bellique p[er]ne pa-
 trati à Metello, qui bis Iugurtham
 acie fuderat, summa committeretur
 sibi. Metelli tamen & triumphus fuit
 clarissimus & meritum; virtutisque
 cognō-

cap. 12.

- 1, 11, 2. cognomen *Numidici* inditum. Vt 3
 paullo ante Domitiæ familiæ, ita
 Cæciliæ notanda claritudo est: quip-
 pe intra XII ferme annos huius tem-
 poris consules fuere Metelli, aut
 censores, aut triumpharunt amplius
 XII. vt appareat, quemadmodum vr-
 1, 7, 4. bium imperiorumque, ita gentium
 nunc florere fortunam, nunc sene-
 XII. scere, nunc interire. At Caius Ma- 1
 rius L. Sullam, iam tunc, vt præca-
 nentibus fatis, copulatum sibi quæ-
 storem habuit, & per eum missum
 ad regem Bocchum, Iugurtha rege,
 ab hinc annos ferme CXXXIIX po-
 titus est. designatusq; iterum consul,
 in urbem reuersus, secundi consula-
 tus initio Kalendis Ianuariis eum in
 triumpho duxit. Effusa, vt prædixi- 2
 2, 8, 3. mus, immanis vis Germanarum
 gentium, quibus nomen Cimbris ac
 Teutoniserat, cum Cæpionem Man-
 liumque consulem, & ante Carbo-
 nem Silanumque fudissent fugas-
 sentque in Galliis, & exuissent exer-
 citu,

citu, Scaurumque Aurelium cos. &
 alios celeberrimi nominis viros tru-
 cidassent, populus R. non alium re-
 pellendis tantis hostibus magis ido-
 neum imperatorem, quam Marium
 3 est ratus. Tum multiplicati consula-
 tus eius. Tertius in apparatū belli
 consumtus: quo anno Cn. Domitius
 tribunus pl. legem tulit, *ut sacerdo-*
tes, quos antea collegæ sufficiebant,
 4 *populus crearet.* Quarto trans alpes
 circa Aquas Sextias cum Teutonīs
 conflixit; amplius CL millibus ho-
 stium, priore ac postero die ab eo tru-
 cidatis; gensque excisa Teutonum.
 5 Quinto, citra Alpes in campis qui-
 bus nomen erat Raudiis, ipse consul
 & proconsul Q. Lutatius Catulus
 fortunatissimo decertauere proelio:
 cæsa aut capta amplius CM homi-
 num. Hac victoria videtur meruisse
 Marius, ne eius nati temp. poenite-
 6 ret, ac bona malis repensasse. Sextus 2, 17, 1.
 consulatus veluti præmium ei meri-
 torum datus. Non tamen huius
 D con-

cap. 13.

XIII.

2, 15, 3, 2,
18, 1.

consulatus fraudetur gloria; quo
 Seruili Glauciæ, Saturninique Ap-
 puleii furorem, continuatis honori-
 bus remp. lacerantium, & gladiis
 quoque & cæde comitia discuten-
 tium, consul armis compescuit; ho-
 minesque exitiabiles in Hostilia cu-
 ria morte multauit. Deinde interie-
 ctis paucis annis, tribunatum iniit
 M. Liuius Drusus, vir nobilissimus,
 eloquentissimus, sanctissimus, meli-
 ore in omnia ingenio animoque,
 quam fortuna vsus. qui cum senatui
 priscum restituere cuperet decus, &
 iudicia ab equitibus ad eum trans-
 ferre ordinem; (quippe eam pote-
 statem nacti equites Gracchanis le-
 gibus, cum in multos clarissimos at-
 que innocentissimos viros sæuissent,
 tum P. Rutilium, virum non seculi
 sui, sed omnis æui optimum, interro-
 gatum lege repetundarum, maximo
 cum gemitu ciuitatis, damnauerant)
 in iis ipsis, quæ pro senatu molieba-
 tur, senatum habuit aduersarium:
 non

3 non intelligentem, si qua de plebis
 commodis ab eo agerentur, veluti
 inescandæ illiciendæque multitudi-
 nis causâ fieri, vt minoribus perce-
 4 ptis maiora permitteret. Denique ea
 fortuna Drusi fuit, vt malefacta col-
 legarum, quam eius optime ab ipso
 cogitata, senatus probaret magis; &
 honorem, qui ab eo deferebatur,
 sperneret; iniurias, quæ ab aliis in-
 tendebantur, æquo animo reciperet;
 & huius summæ gloriæ inuideret; il-
 1 lorum modicam ferret. Tum con- XIV.
 uersus Drusi animus, quando bene 2, 18, 5.
 cœpta male cedebant, ad dandam
 ciuitatem Italiæ. quod cum moliens
 reuertisset è foro, immensâ illa & in-
 cognita, quæ eum semper comitaba-
 tur, cinctus multitudine, in atrio do-
 mus suæ cultello percussus, qui affi-
 xus lateri eius relictus est, intra pau-
 2 cas horas decessit. Sed cum vltimum
 redderet spiritum, intuens circum-
 stantium mærentiumque frequen-
 tiam, effudit vocem conuenientissi-

mam conscientia suæ: *Ecquando,*
 inquit, *propinqui amiciq., similem mei*
ciuem habebit resp.? Hunc finem cla-
 rissimus iuuenis vitæ habuit. cuius 3
 morum minimè omittatur argu-
 mentum. Cum ædificaret domum
 in Palatio in eo loco, vbi est, quæ
 quondam Ciceronis, mox Censori-
 ni fuit, nunc Statilii Sisennæ est; pro-
 mitteretque ei architectus, *ita se eam*
ædificaturum, ut libera à conspectu,
immunis ab omnibus arbitris esset, ne-
que quisquam in eam despicere posset:
Tu vero, inquit, *si quid in te artis est,*
ita compone domum meam, ut, quid-
quid agam, ab omnibus perspici possit.

- xv. In legibus Gracchi inter pernicio-
 sissima numerauerim, quod extra
 Italiam colonias posuit. id maiores
 (cum viderent tanto potentiorum
 Tyro Carthaginem, Massiliam Pho-
 cæa, Syracusas Corintho, Cyzicum
 ac Byzantium Mileto, genitili solo)
 diligenter vitauerant, ut ciues Ro-
 manos ad censendum ex prouinciis
 in Ita-

in Italiam reuocauerint. Prima autem extra Italiam colonia *Carthago* condita est. Mors Drusi, iam pridem tumescens bellum excitauit Italicum. quippe L. Cæsare, P. Rutilio cos. abhinc annos CXX, vniuersa Italia, cum id malum ab Asculanis ortum esset (quippe Seruium prætorem, Fonteiumque legatum occiderant) ac deinde à Marsis exceptum, in omnes penetraffet regiones, arma aduersus Romanos cepit. quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit iustissima. petebant enim eam ciuitatem, cuius imperium armis tuebantur: *per omnes annos atq; omnia bella, duplici numero se militum equitumque fungi, neq; in eius ciuitatis ius recipi, qua per eos in id ipsum peruenisset fastigium, per quod homines eiusdem gentis & sanguinis, ut externos alienosq; fastidire posset.* Id bellum amplius CCC millia iuuentutis Italicae abstulit. Clarissimi autem imperatores fuerunt Romani eo bello: Cn.

cap. 16.

2, 21, 1.

Pompeius, Cn. Pompeii Magni pater, C. Marius, de quo prædiximus, L. Sulla, anno ante prætura functus, Q. Metellus, Numidici filius, qui meritum cognomen *Pii* consecutus erat. quippe expulsum ciuitate à L. Saturnino tribuno pleb. quod solus in leges eius iurare noluerat, pietate sua, auctoritate senatus, consensu reip. restituit patrem. Nec triumphis, honoribusque, quam aut causa

2, 45, 3.

XVI.

exilii aut exilio aut reditu clarior fuit Numidicus. Italicorum autem fuerunt celeberrimi duces, Silo Poppædus, Herius Asinius, Insteius Cato, C. Pontidius, Telesinus Pontius, Marius Egnatius, Papius Mutilus. Ne

2, 76, 1.

que ego verecundia domestici sanguinis gloriæ quidquam, dum verum refero, subtraham. quippe multum Minatii Magii, atavi mei, Asculanenſis,tribuendum est memoriæ: qui nepos Decii Magii, Campanorum principis, celeberrimi & fidelissimi viri, tantam hoc bello Romanis fidem

fidem præstitit, vt cum legione,
quam ipse in Hirpinis conscripserat,
Herculaneum simul cum T. Didio
caperet, Pompeios cum L. Sulla op-
3 pugnaret, Cosamque occuparet. cuius
de virtutibus cum alii, tum ma-
xime dilucideque Q. Hortensius in
Annalibus suis retulit. cuius pietati
plenam populus R. gratiam retulit;
ipsum viritum ciuitate donando, du-
os filios eius creando prætores, cum
4 seni adhuc crearentur. Tam varia at-
que atrox fortuna Italici belli fuit, vt
per biennium continuum duo Ro-
mani consules, Rutilius ac deinde
Cato Porcius ab hostibus occide-
rentur, exercitus P.R. multis in locis
funderentur, vtque ad saga iretur,
diuque in eo habitu maneretur. Ca-
put imperii sui Corfinium legerant,
5 quod appellarent *Italicum*. Paulla-
tim deinde recipiendo in ciuitatem,
qui arma aut non ceperant aut de-
posuerant maturius, vires refectæ
sunt: Pompeio Sullaque & Mario

cap. 17.

XVII.

2, 20, 2.

2, 25, 3.

fluentem procumbentemq; Remp.
 restituentibus. Finito ex maxima
 parte, nisi quæ Nolani belli mane-
 bant reliquæ, Italico bello (quo
 quidem Romani victis afflictisque
 ipsi exarmati; quam integris vniuer-
 sis ciuitatem dare maluerunt) con-
 sulatum inierunt Q. Pompeius & L.
 Cornelius Sulla: vir qui neque ad fi-
 nem victoriæ satis laudari, neq; post
 victoriam abunde vituperari potest.
 hic natus familia nobili, sextus à
 Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi
 inter celeberrimos fuerat duces,
 cum familiæ eius claritudo intermis-
 sa esset, diu ita se gessit, vt nullam pe-
 tendi consulatum cogitationem ha-
 bere videretur. deinde post prætu-
 ram illustratus bello Italico, & ante
 in Gallia legatione sub Mario, qua
 eminentissimos duces hostium su-
 derat, ex successu animum sumsit;
 petensque consulatum, pæne omni-
 um ciuium suffragiis nactus est. sed
 cum honorem vndequinquagesimo
 ætatis

- 1 ætatis suæ anno affecutus est. Per ea
tempora Mithridates Ponticus rex,
vir neque silendus neque dicendus
sine cura, bello acerrimus, virtute
eximius, aliquando fortuna semper
animo maximus, consiliis dux, miles
manu, odio in Romanos Hannibal;
2 occupata Asia, necatisq; in ea omni-
bus ciuibus R. quos quidem eadem
die atque hora, redditis ciuitatibus
litteris, ingenti cum pollicitatione
3 præmiorum interim iusserat (quo
tempore neque fortitudine aduersus
Mithridatem, neque fide in Roma-
nos quisquam Rhodiis par fuit. ho-
rum fidem Mitylenæorum perfidia
illuminauit: qui M. Aquillium alioq;
que Mithridati victos tradiderunt;
quibus libertas, in vnius Theopha-
nis gratiam, postea à Pompeio resti-
4 tuta est) cum terribilis Italiæ quoque
videretur imminere, sorte obuient
Sullæ Asia prouincia. is egressus vr-
be, cum circa Nolam moraretur
(quippe ea vrbs pertinacissime arma

retinebat, exercituque Romano ob-
 fidebatur, velut poeniteret eius fidei,
 quam omnium sanctissimam bello
 præstiterat Punico) P. Sulpicius, tri- 5
 bunus pl. disertus, acer, opibus, gra-
 tia, amicitiiis, vigore ingenii atque
 animi celeberrimus; cum antea re-
 ctissima voluntate apud populum
 maximam quæssisset dignitatem, qua-
 si pigeret eum virtutum suarum, &
 2, 14, I. bene consulta ei male cederent, su-
 2, 10, I. bito prauus & præceps, C. Mario, 6
 post LXX annum omnia imperia &
 omnes prouincias concupiscenti ad-
 dixit, legemque ad populum tulit,
 qua Sullæ imperium abrogaretur,
 C. Mario bellum decerneretur Mi-
 thridaticum; aliasque leges pernici-
 osas & exitiabiles, neque tolerandas
 liberæ ciuitati tulit. quin etiam Q.
 Pompeii consulis filium, eundemq;
 Sullæ generum, per emissarios facti-
 19: onis suæ interfecit. Tum Sulla con- 1
 tracto exercitu ad urbem rediit, eam-
 que armis occupauit, XII auctores
 noua.

nouarum pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio & P. Sulpicio, vrbe exturbauit, ac lege lata exules fecit. Sulpicium etiam affecuti equites, in Laurentinis paludibus ingulauere: caputque eius erectum & ostentatum pro Rostris, velut omen imminantis proscriptionis
2 fuit. Marius post sextum consulatum annoque LXX, nudus ac limo obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, extractus arundineti, circa paludem Maricæ, in quam se, fugiens confectantes Sullæ equites, abdiderat, iniecto in collum loro in carcerem Minturnensium
3 iussu Ilviri perductus est. ad quem interficiendum missus cum gladio feruus publicus natione Germanus, qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico captus erat, vt agnouit Marium, magno eiulatu expromenti indignationem casus tanti viri, ab
4 iecto gladio profugit è carcere. Tum ciues, ab hoste, misereri paulo ante
prin-

principis viri, docti, instructum cum
viatico collataque veste, in nauem
imposuerunt. at ille, affecutus circa
Ænariam filium, cursum in Afri-
cam direxit; inopemque vitam in
tugurio ruinarum Carthaginiensi-
um tolerauit: cum Marius, adspici-
ens Carthaginem, illa intuens Ma-
rium, alter alteri possent esse solatio.

- xx. Hoc primum anno, sanguine consu- 1
lis Romani, militis imbutæ manus
sunt: quippe Pompeius collega Sul-
læ, ab exercitu Cn. Pompeii procon-
sulis, seditione, sed quam dux creau-
rat, interfectus est. Non erat Mario 2
Sulpicioque Cinna temperator. ita-
que, cum ita ciuitas Italiæ data esset,
vt in octo tribus contribuerentur
noui ciues; ne potentia eorum &
multitudo veterum ciuium dignita-
tem frangeret, plusque possent rece-
pti in beneficium, quam auctores
beneficii; Cinna, in omnibus tribu-
bus eos se distributurum, pollicitus
est. quo nomine ingentem totius 3
Italiæ

Italiæ frequentiam in urbem acciue-
rat. è qua pulsus collegæ optimati-
umque viribus, cum in Campaniam
tenderet, ex auctoritate senatus con-
sulatus ei abrogatus est, suffectusque
in eius locum L. Cornelius Merula
flamen Dialis. Hæc iniuria homine, 2, 47, 4.

4 quam exemplo dignior fuit. Tum
Cinna, corruptis primo centurioni-
bus ac tribunis, mox etiam spe largi-
tionis, militibus, ab eo exercitu, qui
circa Nolam erat, receptus est. is cum
vniuersus in verba eius iurasset, reti-
nens insignia consulatus, patriæ bel-
lum intulit, fretus ingenti numero
nouorum ciuium, è quorum dele-
ctu CCC amplius cohortes con-
scripserat, ac triginta legionum in-
5 star impleuerat. Opus erat partibus,
auctoritate, gratia: cuius augendæ,
C. Marium cum filio de exilio reuo-
cauit, quique cum iis pulsi erant.

1 Dum bellum autem infert patriæ XXI.
Cinna, Cn. Pompeius Magni pater
(cuius præclara opera bello Marsico
præ-

C. VELLEII PATERC.

cap. 21.

præcipue circa Picenum agrum, vt
 2,15,4 præscriptimus, vsa erat resp. quique
 & 2,16,5. Asculum ceperat, circa quam vr-
 bem, cum in multis aliis regionibus
 exercitus dispersi forent, V & LXX
 ciuium Romanorū, amplius LX mil-
 lia Italicorum vna die conflixerant) 2
 frustratus spe continuandi consula-
 tus, ita se dubium mediumq; partib?
 præstitit, vt omnia ex proprio vsu
 ageret, temporibusque insidiari vi-
 deretur, & huc atque illuc, vnde spes
 maior affuisset potentia, se exerci-
 tumque desletheret. sed ad ultimum
 magno atrocique proelio cum Cin-
 na conflixit. Cuius commissi patra- 3
 tique sub ipsis mœnibus oculisque
 vrbis Romanæ, pugnantibus spe-
 ctantibusque quam fuerit euentus
 exitiabilis, vix verbis exprimi potest.
 Post hoc, cum vtrumque exercitum, 4
 velut parum bello exhaustum, lace-
 raret pestilentia, Cn. Pompeius de-
 cessit: cuius interitus voluptas, amif-
 sorum aut gladio aut morbo ciuium
 pane

pæne damno repensata est: populus-
que Romanus, quam viuo iracun-
diam debuerat, in corpus mortui
5 contulit. Seu duæ seu tres Pompe-
iorum fuere familie, primus eius no-
minis, ante annos ferme CLXVIII,
Q. Pompeius cum Cn. Seruilio con-
6 sui fuit. Cinna & Marius, haud
incruentis vtrimque certaminibus
editis, urbem occupauerunt: sed
prior ingressus Cinna, de recipiendo
1 Mario legem tulit. Mox C. Marius, xxii.
pestifero ciuibus suis reditu intrauit
moenia. nihil illa victoria fuisset cru-
delius, nisi mox Sullana esset secuta.
2 neq; licentia in mediocres sauitum,
sed excelssimi quique eminentissi-
mæ ciuitatis viri variis suppliciorum
generibus affecti, in iis consul Octa-
uius vir lenissimi animi, iussu Cinnæ
interfectus est. Merula autem, qui se
sub aduentum Cinnæ consulatu ab-
dicauerat. incisis venis superfusoque
altaribus sanguine, quos sæpe pro
salute reip. flamen Dialis precatus
erat

erat deos, eos in execrationem Cinnæ partiumque eius tum precatus, optime de rep. meritum spiritum reddidit. M. Antonius, princeps ciuitatis atque eloquentiæ, gladiis militum, quos ipsos facundia sua moratus erat, iussu Marii Cinnæque confossus est. Q. Catulus, & aliarum virtutum & belli Cimbrici gloria, quæ illi cum Mario communis fuerat, celeberrimus, cum ad mortem conquireretur, conclusit se loco nuper calce arenaq; perpolito, illatoq; igni qui vim odoris excitaret, simul exitiali hausto spiritu, simul incluso suo, mortem magis voto quam arbitrio inimicorum obiit. Omnia erant precipitia in rep. nec tamen adhuc quicquam inueniebatur, qui bona ciuis Romani aut donare auderet, aut petere sustineret. Postea id quoque accessit, vt sæuitiæ causam auaritia præberet, & modus culpæ ex pecuniæ modo constitueretur; & qui fuisset locuples, fieret nocens, sui que quisque

que periculi merces foret; nec quidquam videretur turpe, quod esset ^{2, 28, 3.}
¹ quæstuosum. Secundum deinde ^{XXIII.} consulatum Cinna, & septimum Marius in priorum dedecus iniit. cuius initio morbo oppressus decessit, vir in bello hostibus, in otio civibus infestissimus, quietisque impa- ^{2, II, I.}
² tientissimus. In huius locum successus Valerius Flaccus, turpissimæ legis auctor, qua *creditoribus quadrantem solui* iusserat: cuius facti merita eum poena intra biennium
³ consecuta est. Dominante in Italia Cinna, maior pars nobilitatis ad Sullam in Achaïam, ac deinde post in Asiam perfugit. Sulla interim cum Mithridatis præfectis, circa Athenas Boeotiamque & Macedoniam ita dimicavit, ut & Athenas reciperet & plurimo circa multiplices Piræci portus munitiones labore expleto, amplius CC millia hostium interficeret, nec minus multa caperet. Si quis hoc rebellandi tempus, quo

Athenæ oppugnatae à Sulla sunt, imputat Atheniensibus, nimirum veri vetustatisque ignarus est. adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, vt semper & in omni re, *quidquid sincera fide gereretur*, id Romani, *Attica fieri*, prædicarent. Ceterum tum oppressi Mithridatis armis, homines miserrimæ conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis, & animos extra mœnia; corpora, necessitati feruientes, intra muros habebant. Transgressus deinde in Asiam Sulla, parentem ante omnia supplicemq; Mithridatem inuenit. quem multatum pecunia ac parte nauium, Asia omnibusque aliis prouinciis, quas armis occupauerat, decedere coëgit: captiuos recepit; in perfugas noxiosque animaduertit: paternis, id est, Ponticis finibus contentum esse iussit. C. Flavius Fimbria, qui præfectus equitum ante aduentum Sullæ, Valerium Flaccum consularem virum

rum interfecerat, exercituque occupato *imperator* appellatus, forte Mithridatem pepulerat praelio, sub adventum Sullæ se ipse interemit; adulescens, quæ pessime ausus erat, for- 2, 45, 1a
 2 titer executus. Eodem anno P. Lænas tribunus pl. Sex. Lucilium, qui priore anno tribunus pl. fuerat, saxo Tarpeio deiecit; & cum collegæ eius, quibus diem dixerat, metu ad Sullam profugissent, aqua ignique iis
 3 interdixit. Tum Sulla, compositis transmarinis rebus, cum ad eum, primum omnium Romanorum, legati Parthorum venissent, & in iis quidam magi ex notis corporis respondissent, *celestem eius vitam & memoriam futuram*, reuectus in Italiam, haud plura quam XXX armatorum millia aduersum CC amplius hostium exposuit Brundisii.
 4 Vix quidquam in Sullæ operibus clarius duxerim, quam quod, cum per triennium Cinnanæ Marianæq; partes Italiam obsiderent, neque illatu-

rum se bellum iis dissimulauit, nec quod erat in manibus omisit; existimauitque ante frangendum hostem, quam vlciscendum ciuem; repulsoque externo metu, vbi quod alienum esset vicisset, superaret quod erat domesticum. Ante aduentum L. Sullæ, 5 Cinna seditione orta ab exercitu interemtus est: vir dignior, qui arbitrio victorum moreretur, quam iracundia militum. de quo vere dici potest, ausum eum quæ nemo auderet bonus, perfecisse quæ à nullo nisi fortissimo perfici possent; & fuisse eum in consultando temerarium, in exequendo virum. Carbo, nullo suffecto collega, solus toto anno consul fuit.

xxv. Putares, Sullam venisse in Italiam, 1 non belli vindicem sed pacis auctorem: tanta cum quiete exercitum per Calabriam Apuliamque, cum singulari cura frugum, agrorum, hominum, urbium perduxit in Campaniam; tentauitque iustis legibus & æquis condicionibus bellum componere:

ponere: sed iis, quibus & pessima & immodica cupiditas erat, non poterat pax placere. Crescebat interim in dies Sullæ exercitus, confluentibus ad eum optimo quoque & sanissimo. Felici deinde circa Capuam euentu Scipionem Norbanumque consules superat: quorum Norbanus, acie victus; Scipio, ab exercitu suo desertus ac proditus, inuiolatus à Sulla dimissus est. adeo enim Sulla dissimilis fuit bellator ac victor, ut dum vincit iustissimo lenior; post victoriam audito fuerit crudelior. nam & consulem, ut prædiximus, exarmatumque Sertorium, pro quanti mox belli facem! & multos alios, potitus eorum, dimisit incolumes: credo, ut in eodem homine duplicis ac diuersissimi animi conspiceretur exemplum. Post victoriam, qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla, grates Dianæ, cuius numini regio illa sacrata est, soluit; aquas salubri-

XXVI.

tate medendisque corporibus nobiles, agrosque omnes addixit deæ. huius gratę religionis memoriam & inscriptio templi affixa posti hodieq; & tabula testatur area intra ædem.

Inde COSS. Carbo III, & C. Marius, ¹ septies consulis filius, annos natus XXVI. vir animi magis quam aui paterni, multa fortiterque molitus, neq; usquam inferior nomine consulis, apud Sacriportum pulsus à Sulla acie, Præneste, quod ante natura munitum præsidii firmauerat, se exercitumque contulit. Ne quid um- ² quam malis publicis deesset, in qua ciuitate semper virtutibus certatum erat, certabatur sceleribus; optimusque sibi videbatur, qui fuerat pessimus. quippe dum ad Sacriportum dimicatur, Damasippus prætor Domitium, Scauolam etiam pontificem maximum & diuini humaniq; iuris auctorem celeberrimum, & C. Carbonem prætorium, consulis fratrem, & Antistium ædilicium, velut fauen-

fauentes Sullæ partibus, in curia Ho-
 3 stilia trucidauit. Non perdat nobi- 2, 88, 4.
 lissimi facti gloriam Calpurnia, Be-
 stia filia, vxor Antistii: quæ iugulato,
 vt prædiximus, viro, gladio se ipsam
 transfixit. quantum huius gloriæ, fa-
 mæque accessit? nunc virtute emi-
 1 net, patria latet. At Pontius Telesi- xxvii
 nus dux Samnitium, vir domi belli-
 que fortissimus, penitusque Roma-
 no nomini infestissimus, contractis
 circiter quadraginta millia fortissi-
 mæ pertinacissimæque in retinendis
 armis iuuentutis, Carbone ac Mario
 cos. abhinc annos CXI, Kal. No-
 uemb. ita ad portam Collinam
 cum Sulla dimicauit, vt ad sum-
 mum discrimen & eum & rep. 2
 2 perduceret. quæ non maius peri-
 culum adiit, Hannibalis intra ter-
 tium miliarium castra conspicata,
 quam eo die, quo circumuolans or-
 dines exercitus sui Telesinus, dicti-
 tanq; *adesse Romanis ultimum diem,*
 vociferabatur *eruendam delendamq;*

*urbem: adiiciens, numquam defu-
turos raptores Italica libertatis lupos;
nisi silva, in quam refugere solerent,
esset excisa.* Post primam demum 3
horam noctis & Romana acies re-
spiravit, & hostium cessit. Telesinus
postera die semianimis repertus est,
victoris magis quam morientis vul-
tum præferens: cuius abscissum ca-
put ferri, gestarique circa Præneste
Sulla iussit. Tum demum, desperatis 4
rebus suis, C. Marius adolescens per
cuniculos, qui miro opere fabricati
in diuersas agrorum partes ferunt,
conatus erumpere, cum foramine è
terra emerisset, à dispositis in id
ipsum interentus est. Sunt, qui sua 5
manu; sunt, qui concurrentem mu-
tuis ictibus cum minore fratre Te-
lesino, vna obsessò & erumpente,
occubuisse prodiderint. vtrumque
cecidit, hodieque tanta patris ima-
gine non obscuratur eius memoria.
de quo iuvene quid existimauerit
Sulla, in promptu est. occiso enim
demum

demum eo, *Felicio* nomen assumpsit:
 quod quidem vsurpasset iustissime,
 si eundem & vincendi & viuendi fi- 2, 25, 3,
 6 nem habuisset. Oppugnationi au-
 tem Prænestis ac Marii præfuerat
 Ofella Lucretius; qui cum ante Ma-
 rianarum fuisset partium, prætor ad
 Sullam transfugerat. Felicitatem
 dici, quo Samnitium Telesinique
 pulsus est exercitus, Sulla perpetua
 ludorum Circensium honorauit me-
 moria, quibus sine nomine Sullanæ
 1 victoriæ celebrantur. Paulo ante XXVIII.
 quam Sulla ad Sacriportum dimica-
 ret, magnificis proeliis partium eius
 viri hostium exercitum fuderant:
 duo Seruili apud Clusium, Metellus
 Pius apud Fauentiam, M. Lucullus
 2 circa Fidentiam. Videbantur finita
 belli ciuilis mala, cum Sullæ crude-
 litate aucta sunt. quippe dictator cre-
 atus (cuius honoris vsurpatione per an-
 nos CXX intermissa. nam proximus
 post annum, quam Hannibal Italia
 excesserat: vt appareat populum Ro-
 manum

manum vsu dictatoris non tam desiderasse, quam timuisse potestatem imperii, quo priores ad vindicandam maximis periculis remp. vsi fuerant) immodicę crudelitatis licentia vsus est. Primus ille & utinam vlti- 3

2,66,1. mus, exemplum proscriptionis inuenit, vt, in qua ciuitate petulantis conuicii iudicium histrioni exoleto redditur, in ea iugulati ciuis R. publice

2,6,5. constitueretur auctoramentum; plurimumque haberet, qui plurimos interemisset; neq; occisi hostis, quam ciuis, vberius foret præmium; fieretque quisque merces mortis suæ.

2,22,5. Nec tamen in eos, qui contra arma 4 tulerant, sed in multos insontes sæuitum. adiectum etiam, vt bona pro-

scriptorum venirent; exclusq; patris opibus liberi, etiam petendorum honorum iure prohiberentur; simulq;, quod indignissimum est, senatorum filij & onera ordinis sustinerent & iura perderent. Sub aduentum in Ita-

XXIX.

liam L. Sullæ, Cn. Pompeius eius

Pom.

Pompeii filius, quem magnificentissimas res in consulatu gessisse bello Marsico prædiximus, XXIII annos ^{2, 15, 4.} natus, abhinc annos CXIII, priuatis ut opibus ita consiliis magna ausus, magnificeque conata executus, ad vindicandam restituendamque dignitatem patriæ, firmum ex agro Piceno, qui totus paternis eius clientelis refertus erat, contraxit exercitum, cuius viri magnitudo multorum voluminum instar exigit: sed operis modus paucis eum narrari ^{2, 52, 2.} iubet. Fuit hic genitus matre Lucilia, stirpis senatoriæ, forma excellens, non ea qua flos commendatur ætatis, sed ex dignitate constanti: quæ in illam conueniens amplitudinem, fortunam quoque eius, ad vltimum vitæ comitata est diem: innocentia eximius, sanctitate præcipuus, eloquentia medius: potentiæ quæ honoris causâ ad eum deferretur, non ut ab eo occuparetur, cupidissimus; dux bello peritissimus; cuius in toga (nisi ubi

vbi vereretur, ne quem haberet parem) modestissimus ; amicitiarum tenax, in offensis exorabilis , in reconcilianda gratia fidelissimus, in accipienda satisfactione facillimus; potentia sua numquam aut raro ad impotentiam vsus; pæne omnium viti- 4
 tiorum expers, nisi numeraretur inter maxima , in ciuitate libera dominaque gentium, indignari, cum omnes ciues iure haberet pares,
 2, 32, 1. 2, quemquam æqualem dignitate con-
 33, 3. 2, spicere. Hic à toga virili assuetus s
 46, 2. commilitio prudentissimi ducis parentis sui, bonum & capax recta discendi ingeniū singulari rerum militarium prudentia excoluit, vt à Sertorio Metellus laudaretur magis,
 xxx. Pompeius timeretur validius. Tum i
 M. Perperna prætorius, è proscriptis, gentis clarioris quam animi, Sertorium inter cenam Etoscæ interemit, Romanisque certam victoriam, partibus suis excidium, sibi turpissimam mortem pessimo auctorauit
 faci-

- 2 facinore. Metellus & Pompeius ex
Hispaniis triumpharunt: sed Pom-
peius hoc quoque triumpho, adhuc
eques Romanus, ante diem quam
consulatum iniret, curru urbem in-
3 uect⁹ est. Quem virum, quis non mi-
retur, per tot extraordinaria imperia
in summum fastigium vectum, ini-
quo tulisse animo, C. Cæsaris in al-
tero consulatu petendo, senatum
populumque R. rationem habere.
adeo familiare est hominibus, omnia
sibi ignoscere, nihil aliis remittere;
& inuidiam rerum non ad causam,
sed ad voluntatem personasque diri-
4 gere. Hoc consulatu Pompeius tri-
buniciam potestatem restituit, cuius
Sulla imaginem sine re reliquerat.
5 Dum Sertorianum bellum in Hispa-
nia geritur, LXIV fugitiui è ludo gla-
diatorio Capua profugientes, duce
Spartaco, raptis ex ea urbe gladiis,
primo Vesunium montem petiere;
mox crescente in dies multitudine,
grauibus variisque casibus affecere
Itali-

Italiam. quorum numerus in tan- 6
 tum adoleuit, vt qua vltimo dimica-
 uere acie, XL millia hominum se Ro-
 mano exercitui opposuerint. Huius
 patrati gloria penes M. Crassum fuit,
 mox Romanorum omnium princi-
 pem. Conuerterat Cn. Pompeii per- 1
 sona totum in se terrarum orbem, &
 2, 40, 1. pæne homine maior habebatur. qui
 cum consul perquam laudabiliter
 iurasset, *se in nullam prouinciam ex eo*
magistratu iturum, idque seruasset,
 post biennium A. Gabinius tribu- 2
 nus legem tulit, vt, cum belli more
 non latrociniorum, orbem classibus
 iam, non furtiuis expeditionibus pi-
 ratæ terrerent, quasdam etiam Ita-
 liæ vrbes diripuissent; Cn. Pompe-
 ius ad eos opprimendos mitteretur;
 essetque ei imperium æquum in
 omnibus prouinciis cum procon-
 sulibus, vsque ad quinquagesimum
 miliarium à mari. quo S. C. pæne to- 3
 tius terrarum orbis imperium vni vi-
 ro deferebatur: sed tamen idem hoc
 ante

ante biennium in M. Antonii prætura
 4 ra decretum erat. sed interdum persona, ut exemplo nocet, ita inuidiam auget aut leuat. in Antonio homines æquo animo passi erant. raro enim inuidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Contra in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea suo arbitrio aut deposituri aut retenturi videntur, & modum in voluntate habent. Dissuadebant optimates: sed consilia
 1 impetu victa sunt. Digna est memoria Q. Catuli cum auctoritas tum verecundia: qui cum dissuadens legem in concione dixisset, *esse quidem preclarum virum Cn. Pompeium, sed nunc iam libera reip. neg. omnia in vno reponenda*, adiecitque, *Si quid huic acciderit, quem in eius locum substituetis?* succlamauit vniuersa concio, *Te Q. Catule*. Tum ille victus consensu omnium, & tam honorifico ciuitatis testimonio, è concione
 2 discessit. Hic hominis verecundiam, popu-

XXXII.

2, 29, 2.

populi iustitiam mirari libet: huius
quod non ultra contendit; plebis,
quod dissuadentem & aduersarium
voluntatis suæ vero testimonio frau-
dare noluit. Per idem tempus Cotta 3
iudicandi munus, quod C. Gracchus
ereptum senatui ad equites, Sulla ab
illis ad senatum transstulerant, æqua-
liter inter vtrumque ordinem, par-
titus est. & Otho Roscius lege sua
equitibus in theatro loca restituit.
At Cn. Pompeius, multis & præcla- 4
ris viris in id bellum assumtis, de-
scriptoque in omnes recessus maris
præsidio nauium, breui, inexsuper-
abili manu, terrarum orbem libera-
uit, prædonesque per multa prælia
multis locis victos, circa Ciliciam
classe aggressus fudit ac fugauit. & 5
quo maturius bellum tam late diffu-
sum conficeret, reliquias eorum
contractas, in vrbibus remotoque à
mari loco, in certa sede constituit.
Sunt qui hunc carpant. sed quam- 6
quam in auctore satis rationis est,
tamen

tamen ratio quemlibet magnum auctorem faceret. data enim facultate sine rapto viuendi, rapinis arcuit.

1 Cum esset in fine bellum Piraticum, XXXIII.

& L. Lucullus (qui ante septem annos ex consulatu sortitus Asiam, Mithridati oppositus erat, magnasque ac memorabiles res ibi gesserat, Mithridatem saepe multis locis fuderat, egregia Cyzicum liberarat victoria, Tigranem regum maximum in Armenia vicerat, vltimamque bello manum pæne magis noluerat imponere quam non potuerat, qui alioqui per omnia laudabilis, & bello pæne inuictus pecuniæ expellebatur cupidine) idem bellum adhuc administraret, Manilius tribunus plebis semper venalis & alienæ minister potentiæ, legem tulit, *ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompeium administraretur*. Accepta ea, magnisque certatum inter imperatores iurgiis: cum Pompeius Lucullo infamiam pecuniæ, Lucullus Pompeio

cap. 34.

2,46,2. *interminatam cupiditatem* obiiceret
imperii, neuterque ab eo, quo argue-
batur, mentitus argui posset. nam 3
neq; Pompeius, ut primum ad remp.
aggressus est, quemquam animo pa-
rem tulit: & in quibus rebus primus
esse debebat, solus esse cupiebat.
2,29,4. neque eo viro, quisquam aut alia
omnia minus, aut gloriam magis
concupiit. in appetendis honoribus
immodicus, in gerendis verecundis-
simus: ut qui eos, ut libentissime ini-
ret, ita finiret æquo animo; & quod
cupisset arbitrio suo sumere, alieno
deponeret. & Lucullus, summus 4
alioqui vir, profusæ huius in ædificiis
conuictibusque & apparatibus luxu-
riæ primus auctor fuit. quem ob in-
iectas moles mari, & receptum suf-
fossis montibus in terras mare, haud
infacere Magnus Pompeius *Xerxem*
xxxiv. *togatam* vocare assueuerat. Per id 1
tempus à Q. Metello Cræta insula
in populi R. potestatem redacta est.
quæ ducibus Panare & Lasthene,

XXIV

XXIV millibus iuuenum coactis,
velocitate pernicious, armorum la-
borumque patientissimis, sagitta-
rum usu celeberrimis, per triennium
² Romanos exercitus fatigauerat. Ne
ab huius quidem usura gloriæ tem-
perauit animum Cn. Pompeius,
quin victoriæ partem conaretur
vindicare. Sed & Luculli & Me-
telli triumphum cum ipsorum sin-
gularis virtus, tum etiam inuidia
Pompeii apud optimum quemque
³ fecit fauorabilem. Per hæc tem-
pora M. Cicero, qui omnia incre-
menta sua sibi debuit, vir noui-
tatis nobilissimæ, & ut vita clarus, ^{2,96,1.}
ita ingenio maximus; qui effecit,
ne quorum arma viceramus, eo-
rum ingenio vinceremur; consul,
Sergii Catilinæ Lentulique & Ce-
thegi & aliorum vtriusque ordinis
virorum coniurationem singulari
virtute, constantia, vigilia, cura
⁴ que aperuit. Catilina metu consu-
laris imperii vrbe pulsus est. Len-
tulus

tulus consularis. & prætor iterum,
 Cethegusque & alii clari nominis
 viri, auctore senatu, iussu consulis in
 xxxv. carcere necati sunt. Ille senatus dies, i
 quo hæc acta sunt, virtutem M. Ca-
 tonis, iam multis in rebus conspi-
 cuam atq; prænitentem, altissime il-
 luminavit. Hic genitus proavio M. 2
 Catone, principe illo familiæ Por-
 ciæ, homo virtuti simillimus, & per
 2, 130, 5 omnia ingenio diis quam homini-
 bus propior, qui numquam recte fe-
 cit, vt facere videretur, sed quia ali-
 ter facere non poterat; cuique id so-
 lum visum est rationem habere,
 quod haberet iustitiam, omnibus
 humanis vitiis immunis, semper for-
 tunam in sua potestate habuit. hic 3
 tribunus pl. designatus, adhuc ad-
 modum adolescens, cum alii suade-
 rent, vt per municipia Lentulus con-
 iuratiq; custodirentur, pæne inter vl-
 timos interrogatus sententiam, tan-
 ta vi animi atque ingenii inuectus
 est in coniurationem, vt ardore oris
 oratio-

orationem omnium lenitatem suadentium, societate consilii suspectam fecerit. sic *impudentia ex ruinis incendiisq; urbis & commutatione status publici pericula* exposuit. ita *consulis virtutem amplificauit*, ut uniuersus senatus in eius sententiam transiret, animaduertendumque in eos, quos prædiximus, censeret; maiorque pars ordinis eius Catonem prosequerentur domum. At Catilina non segnius vota obiit, quam sceleris conandi consilia inierat. quippe fortissime dimicans, quem spiritum supplicio debuerat, prælio redidit. Consulatus Ciceronis non mediocre adiecit decus natus eo anno D. AVGVSTVS, abhinc annos LXXXII: omnibus omnium gentium viris magnitudine sua inducturus caliginem. Iam pæne superuacaneum videri potest, eminentium ingeniorum notare tempora. quis enim ignorat diremtos gradibus ætatis floruisse hoc tempore Cicero-

nem, Hortensium, senemque Cras-
sum, Catonem, Sulpicium; moxque
Brutum, Calidum, Cœlium, Cal-
purnium, & proximum Ciceroni Cæsa-
rem; eorumque velut alumnos Cor-
vinum ac Pollionem Asinium, emu-
lumque Thucydidis Sallustium: au-
ctoresque carminum Varronem ac
Lucretium, neque vlllo in suscepti
operis sui carmine minorem Catul-
lum. Pene stulta est inhærentium
oculis ingeniorum enumeratio: in-
ter quæ maxime nostri æui eminent:
princeps carminum Virgilius Rabi-
riusque, & consecutus Sallustium
Liuius, Tibullusque & Naso, perfe-
ctissimi in forma operis sui. nam vi-
uorum vt magna admiratio, ita cen-
sura difficilis est. Dum hæc in vrbe
Italiaque geruntur, Cn. Pompeius
memorabile aduersus Mithridatem,
qui post Luculli profectionem ma-
gnas noui exercitus vires reparaue-
rat, bellum gessit. At rex fusus fuga-
tusque & omnibus exutus copiis
Arme

Armeniam Tigranemque socerum
 petit, regem eius temporis, nisi quia
 Luculli armis erat infractus, poten-
 3 tissimum. Simul itaque duos perse-
 cutus Pompeius, intrauit Armeni-
 am. prior filius Tigranis, sed discors
 patri, peruenit ad Pompeium; mox
 ipse supplex & præsens se regnum-
 que ditioni eius permisit, præsatus:
 4 *neminem alium neq. Romanum neque*
ullius gentis virum futurum fuisse,
cuius se fidei commissurus foret, quam
Cn. Pompeium: proinde omnem sibi
vel adversam vel secundam, cuius au-
ctor ille esset, fortunam tolerabilem
futuram. non esse turpe ab eo vinci,
quem vincere esset nefas: neq. ei in-
honeste aliquem summitti, quem for-
 5 *tuna super omnes extulisset.* Seruatus
 regi honos imperii, sed multato in-
 genti pecunia: quæ omnis, sicuti
 Pompeio moris erat, redacta in quæ-
 storis potestatem, ac publicis descri-
 pta litteris. Syria aliaque, quas occu-
 pauerat, prouinciæ ereptæ; & alia

restitutæ populo Romano, aliæ tum
 primum in eius potestatem redactæ:
 vt Syria, quæ tum primum facta est
 stipendiaria. Finis imperii regis ter-
 minatus Armenia. Haud absurdum
 videtur propositi operis regulæ, pau-
 cis percurrere, quæ cuiusque ductu
 gens ac natio redacta in formulam
 prouinciæ, stipendia pacta sit: vt
 I, I4, I, quæ facilius quam partibus simul
 vniuersa conspici possint. Primus in 2
Siciliam transiecit exercitum consul
 Claudius, & prouinciã eam, post
 annos ferme LII, captis Syracusis fe-
 cit Marcellus Claudius. Primus *Afri-*
cam Regulus, nono ferme anno pri-
 mi Punici belli: sed post CCIV an-
 nos P. Scipio Æmilianus, eruta
 Carthagine, abhinc annos CLXX XII
 Africã in formulam redegit prouin-
 ciæ. *Sardinia* inter primum & se-
 cundum bellum Punicum, ductu
 T. Manlii consulis, certum recepit
 imperii iugum. Immane bellicæ ci- 3
 uitatis argumentum, quod semel
 sub

sub regibus, iterum hoc T. Manlio
 consule, tertio Augusto principe,
 certæ pacis argumentum Ianus Ge-
 4 minus clausus dedit. In *Hispanias* pri-
 mi omnium duxere exercitus Cn. &
 P. Scipiones. initio secundi belli Pu-
 nici, abhinc annos CCL. inde varie
 possessa, & sæpe amissa partibus, vni-
 uersa ductu Augusti facta stipendia-
 5 ria est. *Macedoniam* Paullus, Mum-
 mius *Achaiam*, Fulvius Nobilior
 subegit *Ætoliam*: *Asiam* L. Scipio
 Africani frater eripuit Antiocho: sed
 beneficio senatus populique R. mox
 ab Attalis possessam regibus, M. Per-
 perna capto Aristonico fecit tribu-
 6 tariam. *Cypri* deuictæ nulli assi-
 gnanda gloria est. quippe Senatus-
 consulto, ministerio Catonis, regis
 morte, quam ille conscientia acci-
 uerat, facta prouincia est. *Creta* Me-
 telli ductu longissimæ libertatis sine
 multata. Et *Syria Pontusq.* Cn. Pom-
 1 peii virtutis monumenta sunt. *Gallias* xxxix.
 primum Domitio & Fabio nepoti

2, 10, 2.

Paulli, qui *Allobrogicus* vocatus est, intratas cum exercitu, magna mox clade nostra sæpe & affectauimus & amisimus. sed fulgentissimum C. Cæsaris opus in iis conspicitur: quippe eius ductu auspiciisque infractæ, pæne idem, quod totus terrarum orbis, ignauum conferunt stipendium.

Ab eodem facta *Numidia*, *Ciliciam* 2 perdomuit Isauricus, & post bellum Antiochicum Vulso Manlius *Gall*
 2, 4, 1. *graciam*, *Bithynia*, vt prædiximus, testamentum Nicomedis relicta hereditaria. D. Augustus præter *Hispanias*

aliasque gentes, quarum titulis forum eius prænitet, pæne idem, facta *Ægypto* stipendiaria, quantum pater eius Gallia, in ærarium reditus contulit. At Ti. Cæsar quam certam 3 Hispaniis parendi confessionem extorserat parens, *Illyriis Dalmatisque* extorsit. *Rhætiam* autem & *Vindelicos* ac *Noricos*, *Pannoniamque* & *Scordiscos*, nouas imperio nostro subiunxit prouincias. Vt has armis,
 ita

- ita auctoritate *Cappadociam* populo R. fecit stipendiariam. Sed reuertamur ad ordinem. Secuta deinde Cn. Pompeii militia, gloriæ laborisne maioris, incertum est. Penetratæ cum victoria Media, Albania, Hiberia; ac deinde flexum agmen ad eas nationes, quæ dextra atque intima Ponti incolunt, Colchos, Heniochosque & Achæos. & oppressus auspiciis Pompeii, insidiis filii Pharnacis, Mithridates, vltimus omnium iuris sui regum, præter Parthicos.
- 2 Tum victor omnium, quas adierat, gentium Pompeius, suoque & ciuium voto maior, & per omnia fortunam hominis egressus, reuertitur in Italiam. Cuius reditum fauorabilem opinio fecerat. quippe plerique non sine exercitu venturum in urbem, affirmabant, & libertati publicæ statuturum arbitrio suo modum.
- 3 Quo magis hoc homines timuerant, eo gratior ciuili tantæ imperatoris reditus fuit. omni quippe Brundisii dimisso

XL.

2, 31, I.

dimisso exercitu, nihil præter nomen imperatoris retinens, cum priuato comitatu, quem semper illi vacare moris fuit, in urbem rediit; magnificentissimumque de tot regibus per biduum egit triumphum; longeque maiorem omni ante se in lata pecunia in ærarium, præterquam à Paulo, ex manubiis intulit. absente 4
Cn. Pompeio, T. Ampius & T. Labienus tribuni pl. legem tulerunt, ut is ludis Circensibus corona laurea, & omni cultu triumphantium uteretur, scenicis autem prætexta coronaque laurea. id ille non plus quam semel (& hoc sane nimium fuit) usurpare sustinuit. Huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumpharet: & quot partes terrarum orbis sunt, totidem faceret monumenta victoriae suæ. Numquam eminentia inuidia 5
carent. Itaque & Lucullus, memor tamen acceptæ iniuriæ, & Metellus Creti-

Creticus, non iniuste querens (quippe ornamentum triumphi eius captiuos duces Pompeius subduxerat) & cum iis pars optimatum refragabatur, ne aut promissa ciuitatibus, à Pompeio; aut benemeritis pramia, ad arbitrium eius, persoluerentur.

- 1 Secutus deinde est consulatus C. Cæ- XL.
saris, qui scribenti manum iniicit, & quamlibet festinantem in se morari cogit. hic nobilissima Iuliorum genitus familia, & quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchise ac Venere deducens genus, forma omnium ciuium excellentissimus, 2, 29, 2.
vigore animi acerrimus, munificentia effusissimus, animo super huma- 2, 31, 1.
nam & naturam & fidem euectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, sed sobrio ne-
2 que iracundo simillimus; qui denique semper & somno & cibo in vitam non in voluptatem vteretur; cum fuisset C. Mario sanguine coniunctis-

iunctissimus, atque idem Cinnæ gener; cuius filiam vt repudiaret, nullo modo compelli potuit; cum M. Piso consularis Anniam, quæ Cinnæ vxor fuerat, in Sullæ dimisisset gratiam; habuissetq; fere XIIIX annos, eo tempore, quo Sulla rerum potitus est; magis ministris Sullæ adiutoribusq; partium, quam ipso, conquirentibus eum ad necem, mutata veste dissimilemque fortunæ suæ indutus habitum, nocte vrbe elapsus est. Idem ³ postea admodum iuuenis, cum à piratis captus esset, ita se per omne spatium, quo ab iis retentus est, apud eos gessit, vt pariter iis terrori venerationique esset; neque vnquam aut nocte aut die (cur enim, quod vel maximum est, si narrari verbis speciosius non potest, omittatur?) aut excalcearetur aut discingeretur, in hoc scilicet, ne, si quando aliquid ex solito variaret, suspectus his, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret. Longum est narrare, quid & ¹ quo-

quoties ausus sit, quanto opere conata eius qui obtinebat Asiam magistratus P. R. metu suo destituerit. Illud referatur, documentum tantimox euasuri viri. Quæ nox eam diem secuta est, qua publica ciuitatum pecunia redemptus est (ita tamen ut cogeret, ante obsides à piratis ciuitatibus dari) contracta classe & priuatus & tumultuaria, inuectus in eum locum in quo ipsi prædones erant, partem classis fugauit, partem merfit, aliquot naues multosque mortales cepit; lætusque nocturnæ expeditionis triumpho, ad suos reuersus est; mandatisque custodiæ, quos ceperat, in Bithyniam perrexit, ad proconsulem Iunium (is enim Asiam tum obtinebat) petens, *ut auctor fieret sumendi de captiuis supplicii.* quod cum ille, *se facturum, negasset, venditurumque captiuos* dixisset (quippe sequebatur inuidia inertiam) incredibili celeritate reuectus ad mare, prius quam de ea re ulli pro-

XLIII.

proconsulis redderentur epistolæ,
 omnes quos ceperat suffixit cruci.
 Idem mox ad sacerdotium ineun-
 dum (quippe absens pontifex factus
 erat cum in Cottæ consularis locum
 pæne puer à Mario Cinnaque Fla-
 men Dialis creatus, victoria Sullæ,
 qui omnia ab iis acta fecerat irrita,
 amisisset id sacerdotium) festinans
 in Italiam, ne conspiceretur à prædo-
 nibus, omnia tunc obtinentibus
 maria & merito iam infestis sibi,
 quattuor scalmorum nauem, vnā
 cum duobus amicis decemque ser-
 uis ingressus, effusissimum Hadria-
 tici maris transiecit sinum. Quo qui-
 dem in cursu conspectis vt puta-
 bat, piratarum nauibus, cum exuisset
 vestem alligassetque pugionem ad
 femur, alterutri se fortunæ parans,
 mox intellexit frustratum esse visum
 suum, arborumq; ex longinquo or-
 dinem antemnarum præbuisse ima-
 ginem. Reliqua eius acta in vrbe, no-
 bilissimaque Dolabellæ accusatio, &
 maior

maior ciuitatis in ea fauor quam reis
 præstari solet; contentionesque ci-
 uiles cum Q. Catulo atque aliis emi-
 nentissimis viris, celeberrimæ; & an-
 te præturam victus maximi pontifi-
 catus petitione Q. Catulus, omni-
 um confessione senatus princeps;
 4 & restituta in ædilitate, aduersante
 quidem nobilitate, monumenta C.
 Marii; simulque reuocati ad ius di-
 gnitatis proscriptorum liberi; & præ-
 tura quæsturaque mirabili virtute
 atque industria obita in Hispania,
 cum esset quæstor sub Vetere Anti-
 stio, auo huius Veteris consularis at-
 que pontificis, duorum consulari-
 um & sacerdotum patris, viri in tan-
 tum boni, in quantum humana
 simplicitas intelligi potest; quo no-
 1 tiora sunt, minus egent stilo. Hoc XLIV.
 igitur eos, inter eum & Cn. Pompe-
 ium & M. Crassum inita potentia
 societas, quæ vrbi orbique terrarum,
 nec minus diuerso quoque tempo-
 2 re, ipsis exitiabilis fuit. Hoc consi-
 G lium

lium sequendi Pompeius causam habuerat, *ut tandem acta in trans-*
marinis provinciis, quibus, *ut prædi-*
ximus, multi obtredebant, *per Cæsa-*
rem confirmarentur consulem: Cæsar autem, quod animaduvertebat *se ce-*
dendo Pompeii gloria aucturum suam,
& inuidia communis potentia in illum
relegata, confirmaturum vires suas:
Crassus, ut quem principatum solus
assequi non poterat, auctoritate Pom-
peii, viribus teneret Cæsaris. Affini- 3
 tas etiam inter Cæsarem Pompe-
 iumque contracta nuptiis. quippe
 filiam C. Cæsaris Cn. Magnus duxit
 uxorem. In hoc consulatu Cæsar 4
 legem tulit, *ut ager Campanus ple-*
bei diuideretur, suatore legis Pom-
 peio. ita circiter XX millia ciuium
 eo deducta, & ius ab his restitutum
 post annos circiter CLII, quam bello
 Punico ab Romanis Capua in for-
 mam præfecturæ redacta erat. Bibu- 5
 lus collega Cæsaris, cum actiones
 eius magis vellet impedire, quam
 posset,

posset, maiore parte anni domi se
renuit. quo facto dum augere vult
inuidiam collegę, auxit potentiam.

Tum Cæsari decretæ in quinquen-
nium Galliæ. Per idem tempus P. XLV.
Clodius, homo nobilis, disertus, au-
dax, qui neque dicendi neque faci-
endi vllum nisi quem vellet nosset
modum, malorum propositorum 2, 24, I.
executor acerrimus, infamis etiam
sororis stupro, & actus incesti reus
ob initum inter religiosissima P. R.
sacra adulterium; cum graues ini-
micitias cum M. Cicerone exerce-
ret (quid enim inter tam dissimiles
amicum esse poterat?) & à patribus
ad plebem transfret, legem in tribu-
natu tulit: *Qui civem R. indemnatum interemisset, ei aqua & igni in-*
2 *terdiceretur.* Cuius verbis etsi non
nominabatur Cicero, tamen solus
petebatur. ita vir optime meritis de
rep. conservatæ patriæ pretium ca-
lamitate exilii tulit. Non caruerunt
suspicionē oppressi Ciceronis Cæsari

& Pompeius. Hoc sibi contraxisse videbatur Cicero, quod inter XX viros diuidendo agro Campano esse noluiſſet. Idem intra biennium, ſe-
 ra Cn. Pompeii cura, verum vt coepit interrita, votisque Italiæ ac decretis ſenatus, virtute atque actione Annii Milonis tribuni pl. dignitati patriæque reſtitutus eſt. Neque poſt
 2, 15, 5. Numidici exſilium aut reditum, quiſquam aut expulſus inuidioſius, aut receptus eſt latius. Cuius domus, quam inſeſte à Clodio diſſecta erat, tam ſpecioſe à ſenatu reſtituta eſt. Idem P. Clodius in ſenatu, *ſub hono- 4*
riſcentiſſimo miniſterii titulo, M. Catonem à rep. relegauit. quippe legem tulit, *vt is quaſtor cum iure*
pratorio, adiecto etiam quaſtore, mitteretur in inſulam Cyprum, ad ſpolian-
dum regno Ptolemaeum, omnibus mo-
rum vitiis eam contumeliam meri-
tum. Sed ille ſub aduentum Catonis, vitæ ſuæ vim intulit: vnde pecuniam longe ſperata maiorem Caro
 Ro.

Romam retulit. cuius integritatem
laudari, nefas est: insolentia p̄ne ar-
gui potest, quod vna cum consulib⁹
ac senatu effusa ciuitate obuiam,
cum per Tiberim subiret nauibus,
non ante is egressus est, quam ad
eum locum peruenit, vbi erat expo-
nenda pecunia. Cum deinde im-
manes res, vix multis voluminibus
explicandas, C. Cæsar in Gallia age-
ret; nec contentus plurimis ac feli-
cissimis victoriis, innumerabilibus-
que cæsis & captis hostium millibus,
etiam in Britanniam transiecisset
exercitum, alterum p̄ne imperio
nostro ac suo quærens orbem: inui-
ctum par consulum Cn. Pompeius
& M. Crassus, alterum iniere con-
sulatum; qui neq; petitus honeste ab
his, neq; probabiliter gestus est. Cæ-
sari lege, quam Pompeius ad popu-
lum tulit, prorogata in idem spati-
um temporis prouinciæ: Crasso bel-
lum Parthicum in animo molienti,
Syria decreta. qui vir, cetera sanctif-

XLVI.

cap. 47.

2, 29, 4.

2, 33, 2.

simus immunisque voluptatibus,
 neque in pecunia neque in gloria
 concupiscenda aut modum norat
 aut capiebat terminum. hunc pro- 3
 ficiscentem in Syriam diris cum
 ominibus, tribuni pl. frustra retine-
 re conati. quorum execrationes si
 in ipsum tantummodo valuissent,
 utile imperatoris damnum saluo
 exercitu fuisset reip. Transgressum 4
 Euphratem Crassum, petentemque
 Seleuciam, circumfusus immanibus
 copiis equitum, rex Orodes vna
 cum parte maiore Romani exerci-
 tus interemit. reliquias legionum 5
 C. Cassius, atrocissimi mox auctor
 facinoris, tum quæstor conseruauit;
 Syriamque adeo in P. R. potestate
 retinuit, ut transgressos in eam Par-
 thos, felici rerum euentu fugaret ac
 XLVII. funderet. Per hæc insequentiaque
 & quæ prædiximus tempora, ampli-
 us quadringenta millia hostium à
 C. Cæsare cæsa sunt, plura capta. pu-
 gnatum sæpe eruptionibus: bis pene-
 trata

trata Britannia. nouem deniq; æstati-
bus vix vlla non iustissimus trium-
phus emeritus. Circa Alesiam vero
tantæ res gestæ, quantas audere vix
hominis; perficere, pæne nullius nisi
2 dei fuerit. Septimo ferme anno Cæ-
sar morabatur in Galliis, cum medi-
um iam ex inuidia potentiæ male
cohærentis inter Cn. Pompeium &
C. Cæsarem concordia pignus, Iulia
vxor magni decessit; atque omnia
inter destinatos tanto discrimini
duces dirimente fortuna, filius quo-
que paruus Pompeii, Iulia natus, in-
3 tra breue spatium obiit. Tum in
gladios cædesque ciuium furente
ambitu, cuius neque finis reperieba-
tur nec modus, tertius consulatus
foli Cn. Pompeio, etiam aduersan-
tium antea dignitatieius iudicio de-
latus est. cuius ille honoris gloria,
veluti reconciliatis sibi optimati-
bus, maxime à C. Cæsare alienatus
est. sed eius consulatus omnem vim
in coërcitionem ambitus exercuit.

Quo tempore P. Clodius à Milo. 4
 2, 20, 3. ne candidato consulatus, exemplo
 inutili, facto salutari reip. circa
 Bouillas, contracta ex occurfurixa,
 iugulatus est. Milonem reum non
 magis inuidia facti, quam Pom-
 peii damnauit voluntas, quem qui- 5
 dem M. Cato palam lata absoluit
 sententia, quam si maturius tulisset,
 non defuissent qui sequerentur ex-
 emplum; probarentque cum ci-
 uem occisum, quo nemo pernicio-
 sior reip. neque bonis inimicior vi-
 xerat. XLVIII. Intra breue deinde spatium 1
 belli ciuilis exarserunt initia: cum
 iustissimus quisque & à Cæsare & à
 Pompeio vellet dimitti exercitus,
 quippe Pompeius in secundo con-
 sulatu Hispanias sibi decerni volue-
 rat, easque per triennium absens ipse
 ac præsidens vrbi, per Afranium &
 Petreium consularem ac prætorium,
 legatos suos administrabat; & iis
 qui à Cæsare dimittendos exercitus
 contendebant, assentabatur; iis, qui
 ab ipso,

- 2 ab ipso, aduersabatur. qui si ante biennium quam ad arma itum est, perfectis muneribus theatri & aliorum operum quæ ei circumdedit, grauissima tentatus valetudine decessisset in Campania (quo quidem tempore vniuersa Italia vota pro salute eius, primo omnium ciuium, suscepit) defuisset fortunæ destruendi eius locus; & quam apud superos habuerat magnitudinem, illibatam
- 3 detulisset ad inferos. Bello autem ciuili, & tot quæ deinde per continuos XX annos consecuta sunt malis, non alius maiorem flagrantio-
 4 remque, quam C. Curio tribunus pl. subiecit facem: vir nobilis, eloquens, audax, suæ alienæque & fortunæ & pudici-
 5 tiæ prodigus, homo ingeniosissime nequam, & facundus
 6 malo publico. cuius animo, voluptatibus vel libidinibus, neque opes
 7 ullæ neque cupiditates sufficere possent. hic primo pro Pompeii partibus, id est, vt tunc habebatur, pro

2, 68, 1.

rep. mox simulatione contra Pompeium & Cæsarem, sed animo pro Cæsare stetit. id gratis an accepto centies H-S fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus. ad ultimum s saluberrimas & coalescentis conditiones pacis, quas & Cæsar iustissimo animo postulabat, & Pompeius æquo recipiebat, discussit ac rupit.

2, 25, 1. vnice cauente Cicerone concordia publicæ. Harum præteritarumque rerum ordo cum iustis aliorum voluminibus promitur, tum, uti spero,

XLIX. nostris explicabitur. Nunc proposito operi sua forma reddatur: si prius gratulatus ero Q. Catulo, duobus Lucullis, Metelloque & Hortensio; qui cum sine inuidia in rep. floruissent, eminuissentque sine periculo, quieta aut certe non præcipitata, fatali ante initium bellorum ciuiliū morte functi sunt. Lentulo & Mar- 2
cello eos post urbem conditam annis DCCIII, & anno LXXIIX, quam

2, 65, 2. tu, M. Vinici, consulatum inires, bellum

- 3 bellum ciuile exarsit. *Alterius du-
cis caussa melior videbatur, alterius
erat firmior. Hic omnia speciosa, illic
valentia. Pompeium senatus auctori-
tas, Casarem militum armauit fidu-
cia. Consules senatusq. caussæ non
Pompeio summam imperii detulerunt.*
- 4 *Nihil relictum à Casare quod seruan-
da pacis caussa tentari posset: nihil re-
ceptum à Pompeianis. cum alter consul
iusto esset ferocior; Lentulus vero salua
rep. saluus esse non posset; M. autem
Cato moriendum ante, quam ullam
condicionem ciuis accipiendam reip.
contenderet. vir antiquus & gravis
Pompeii partes laudaret magis, pru-
dens sequeretur Casaris; & illa glorio-
sa, hæc terribiliora duceret. Vt deinde
5 spretis omnibus quæ Cæsar postu-
lauerat, tantummodo contentus cum
vna legione titulum retinere provin-
cie; priuatus in urbem veniret, & se
in petitione consulatus suffragiis P. R.
committeret decrenere: ratus bel-
landum Cæsar, cum exercitu Rubi-
conem*

conem transiit. Cn Pompeius con-
sulesque & maior pars senatus, reli-
cta vrbe ac deinde Italia, transmisere
L. Dyrrhachium. At Cæsar Domitio I
legionibusque Corfinii, quæ vna
cum eo fuerant, potitus, duce aliis-
que qui voluerant abire ad Pompe-
ium, sine dilatione dimissis, perse-
cutus Brundisium, ita vt apparet,
malle integris rebus & condicioni-
bus, finire bellum, quam opprimere
fugientes, cum transgressos reperis-
set consules, in urbem reuertit: red- 2
ditaque ratione consiliorum suo-
rum in senatu, & in concione, ac
miserrimæ necessitudinis, cum alienis
armis ad arma compulsus esset, Hispan-
ias petere decreuit. Festinationem 3
itineris eius aliquandiu morata Mas-
silia est, fide melior quam consilio
prudenter: intempestive principa-
lium armorum arbitria captans,
quibus ii se debent interponere, qui
non parentem coërcere possunt.
Exercitus deinde, qui sub Afranio 4
consu-

consulari ac Petreio prætorio fuerat, ipsius aduentus vigore ac fulgore occupatus, se Cæsari tradidit. vterq; legatorum & quisquis cuiusque ordinis sequi eos voluerat, remissi ad
 1 Pompeium. Proximo anno, cum Dyrrhachium ac vicina ei vrbi regio
 2 castris Pompeii teneretur (qui accitis ex omnibus transmarinis prouinciis legionibus, equitum ac pedum auxiliis, regumq; & tetrarcharum simulque dynastarum copiis, immanem exercitum confecerat, & mare præsidii classium, vt rebatur, sepeferat, quo minus Cæsar legiones posset transmittere) sua & celeritate, & fortuna C. Cæsar vsus nihil in mora habuit, quo minus & cum vellet, ipse exercitusque classibus perueniret, & primo pane castris Pompeii sua iungeret, mox etiam obsidione munimentisq; cum complecteretur. Sed inopia obsidentibus, quam obsessis, erat grauior.
 3 Tum Balbus Cornelius, excedente

dente humanam fidem temeritate, ingressus castra hostium sæpiusque cum Lentulo collocutus, consule dubitante quanti se venderet, illis incrementis fecit viam, quibus non Hispaniensis natus sed Hispanus in triumphum & pontificatum assurgeret, fieretque ex priuato consularis. Variatum deinde proeliis, sed vno longe magis Pompeianis prospero, quo grauius impulsus sunt

- LII. Cæsaris milites. Tum Cæsar cum exercitu fatalem victoriæ suæ Thessaliam petiit. Pompeius longe diuersa aliis suadentibus (quorum plerique hortabantur, *ut in Italiam transmitteret*: neque hercules quidquam partibus illis salubrius fuit: alii, *ut bellum traheret, quod dignatione partium in dies ipsis magis prosperum fieret*) usus impetu suo hostem secutus est. Aciem Pharsalicam & illum cruentissimum Romano nomini diem tantumque vtriusque exercitus profusum sanguinis, & collisa inter

inter se duo reip. capita, effossumq;
alterum Romani imperii lumen, tot
talesq; Pompeianarum partium cæ-
sos viros, non recipit enarranda hic 1, 16, 1.

3 scripturæ modus. Illud notandum 2, 55, 1.
est: vt primum C. Cæsar inclinatam

vidit Pompeianorum aciem, neque
prius neque antiquius quidquam
habuit, quam omnes partes (milita-
ri & verbo & consuetudine vtar)

4 dimitteret. Proh dii immortales,
quod huius voluntatis erga Brutum
suæ postea vir tam mitis pretium tu-
lit! Nihil illa victoria mirabilius,
magnificentius, clarius fuit; quan-
do neminem nisi acie consumtum,
ciuem patria desiderauit: sed munus
misericordiæ corripit pertinacia, 2, 85, 5.
cum libentius vitam victor iam da-

1 ret quam victi acciperent. Pompe- LIII.
ius profugiens cum duobus Lentu-
lis consularibus Sextoque filio &
Fauonio pratorio, quos comites ei
fortuna aggregauerat, aliis vt Par-
thos, aliis vt Africam peteret in qua
fide-

fidelissimum partium suarum haberet regem Iubam, suadentibus, Ægyptum petere proposuit memor beneficiorum, quæ in patrem eius Ptolemæi, qui tum puero quam iuveni propior regnabat Alexandria, contulerat. Sed quis in adversis beneficiorum servat memoriam? aut quis ullam calamitosi debere putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Missi itaque ab rege, qui venientem Cn. Pompeium (is iam à Mitylenis Corneliam uxorem receptam in navem, fugæ comitem habere cœperat) consilio Theodoti & Achillæ exciperent, hortarenturque ut ex oneraria in eam navem, quæ obuiam processerat, transcenderet. quod cum fecisset, princeps Romani nominis, imperio arbitrioque Ægyptii mancipii, C. Casare P. Servilio cos. iugulatus est. Hic post tres consulatus & totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, sanctissimi ac præstantissimi viri,

virī, in id euecti super quod adscendi
non potest, duodesexagesimum an-
num agentis, pridie natalem ipsius,
vitæ fuit exitus: in tantum in illo
viro à se discordante fortuna, vt cui
modo ad victoriam terra defuerat,
4 deesset ad sepulturam. Quid aliud
quam nimium occupatos dixerim,
quos in ætate & tanti & pæne nostri
sæculi viri fefellit quinquennium?
cum à C. Atilio & Q. Seruilio con-
sulibustam facilis esset annorum di-
gestio. quod adieci, non vt arguerem
1 sed ne arguerer. Non fuit tamen ma-
ior in Cæsarem, quam in Pompeium
fuerat, regis eorumq; quorum is au-
toritate regebatur, fides. quippe
cum venientem eum tentassent in fi-
diis, ac deinde bello laceßere aude-
rent, vtrique summo imperatorum,
alteri superstiti meritas pœnas luere
2 suppliciiis. Nusquam erat Pompeius
corpore, adhuc vbiq; nomine: quip-
pe ingens partium eius fauor bellum
excitauerat Africum. quod ciebat

LIV.

H

rex

L V.
I, 16, I. 2,
86, I.

rex Iuba & Scipio, vir consularis, ante biennium, quam extinguere-
tur Pompeius, lectus ab eo socer. eo-
rumque copias auxerat M. Caro, in-
genti cum difficultate itinerum
locorumque inopia, perductis ad
eos legionibus: qui vir, cum sum-
mum ei à militibus deferretur impe-
rium, honoratori parere maluit.
Admonet promissæ brevitatis fides, I
quanto omnia transcurso dicenda
sint. Sequens fortunam suam Cæ-
sar, peruectus in Africam, quam
occiso Curione, Iulianarum duce
partium, Pompeiani obtinebant ex-
ercitus, ibi primo varia fortunam ex-
pugnauit via, inclinatæque hostium
copiæ. Nec dissimilis ibi aduersus vi-
ctos, quam in priores, clementia Cæ-
saris fuit. Victorem Africani belli 2
C. Cæsarem grauius excepit Hispani-
ense (nam victus ab eo Pharnaces
vix quidquam gloriæ eius adstruxit)
quod Cn. Pompeius Magni filius,
adolescens impetus ad bella maxi-
mi, in-

mi, ingens ac terribile conflauerat:
 vndique ad eum adhuc paterni no-
 minis magnitudinem sequentium,
 ex toto orbe terrarum auxiliis con-
 3 fluentibus. Sua Cæsarem in Hispani-
 am comitata fortuna est. sed nul-
 lum vñquam atrocius periculosi-
 usque ab eo initum proelium, adeo
 vt plus quam dubio Marte, descen-
 deret equo, consistensque ante rece-
 dentem suorum aciem increpita
 prius fortuna, quod se in eum seruaf-
 set exitum, denunciaret militibus,
vestigio se non recessurum: proinde
viderent. quem & quo loco imperato-
 4 *rem deserturi forent.* verecundia ma-
 gis quam virtute acies restitutæ sunt,
 à duce quam à milite fortius. Cn.
 Pompeius, grauis vulnere inuentus,
 inter solitudines auias interemtus
 est. Labienum Varumq; acies ab-
 1 tulit. Cæsar omnium victor, regres- LVI.
 sus in urbem, quod humanam exce-
 dat fidem, omnibus qui contra se ar- 2,52,4,2,
 ma tulerant ignouit, magnificentif- 87,2.

simisque gladiatorii muneris, nau-
 machiæ, & equitum peditumq; si-
 mul elephantorum certaminis spe-
 ctaculis, epulique per multos dies
 dati celebratione, repleuit eam.
 Quinque egit triumphos. Gallici ²
 apparatus ex citro, Pontici ex acan-
 tho, Alexandrini testudine, Africi
 ebore, Hispaniensis argento rasili
 constitit. Pecunia ex manubiis lata
 paullo amplius sexies millies H S.
 Neq; illi tanto viro, & tam clemen- ³
 ter omnibus victoriis suis vso, plus
 quinque mensium principalis quies
 contigit. quippe cum mense Octo-
 bri in urbem reuertisset; idibus Mar-
 tiis coniurationis auctoribus Bruto
 & Cassio, quorum alterum promit-
 tendo consulatum non obligaue-
 rat, contra differendo Cassium of-
 fenderat; adiectis etiam consiliariis
 cadis familiarissimis omnium, &
 fortuna partium eius in summum
 euectis fastigium, D. Bruto & C. Tre-
 bonio aliisque clari nominis viris,
 inter-

- 4 interemtus est. cui magnam inui-
diam conciliarat M. Antonius,
omnibus audendis paratissimus,
consulatus collega, imponendo ca-
piti eius Lupercalibus sedentis pro
Rostris insigne regium, quod ab eo
ita repulsum erat, vt non offensus
1 videretur. Laudandum experientia
consilium est Panfæ atque Hirtii:
qui semper prædixerant Cæsari, *vt*
principatum armis quæsitum ar-
mis teneret. ille dictitans, *morise*
quam timeri malle, dum clementiam
quam præstiterat expectat, incautus
2 ab ingratis occupatus est. cum qui-
dem plurima præsagia atque indicia
dii immortales futuri obtulissent
periculi. nam & haruspices præmo-
nuerant, *vt diligentissime iduum*
Martiarum caueret diem; & vxor
Calpurnia territa nocturno visu, *vt*
ea die domi subsisteret, orabat: & libel-
li coniurationem nunciantes dati,
ab eo neque protinus lecti erant.
3 Sed profecto ineluctabilis fatorum 2, 118, 4.

LVIII

vis, cuiuscumque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit. Quo anno id patrauere facinus Brutus & C. Cassius, prætores erant; D. Brutus consul designatus. Hi vna cum coniurationis globo, stipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupauere, cum consul Antonius (*quem cum simul interimendum censuisset Cassius, testamentumque Cæsaris abolendum*, Brutus repugnauerat; dictitans, *nihil amplius ciuibus præter tyranni*, ita enim appellari Cæsarem facto eius expediebat, *petendum esse sanguinem*) conuocato senatu, cum iam Dolabella, quem substituturus sibi Cæsar designauerat consulem, fasces atque insignia corripuisset consularia, velut pacis auctor, liberos suos obsides in Capitolium misit, fidemque descendendi tuto intersectoribus Cæsaris dedit: & illud decreti Atheniensium *celeberrimi exemplum*, relatum à Cicerone, *obliuionis præteritarum rerum,*

- rum*, decreto patrum comprobatum
1 est. Cæsaris deinde testamentum LIX.
apertum est, quo C. Octavius, ne-
potem sororis suæ Iuliæ adoptabat.
de cuius origine, etiam si præuentis
2 & pauca dicenda sunt. Fuit C. Octa-
uius, vt non patricia, ita admodum 2, 88, 2.
speciosa equestri genitus familia,
grauis, sanctus, innocens, dives. Hic
prætor inter nobilissimos viros crea-
tus, primo loco, cum ei dignatio Iu-
lia genitam Atiam conciliaffet vxo-
rem, ex eo honore sortitus Macedo-
niam, appellatusque in ea *imperator*,
decedens ad petitionem consulatus
3 obiit, prætextato relicto filio. quem
C. Cæsar, maior eius auunculus, edu-
catum apud Philippum vitricum,
dilexit vt suum, natumque annos
XIIIX, Hispaniensis militiæ affecu-
tum se postea comitem habuit,
numquam aut alio vsum hospitio,
quam suo, aut alio vectum vehicu-
lo: pontificatusque sacerdotio pue-
4 rum honorauit. Et pacatis bellis ci-

uilibus, ad erudiendum liberalibus
disciplinis singularis indolem iuue-
nis, Apolloniam cum in studia mi-
serat, mox belli Getici ac deinde
Parthici habiturus commilitonem.
Cui ut est nunciatum de cæde auun-
culi, cum protinus ex vicinis legio-
nibus centuriones suam suorumq;
militum operam ei pollicerentur,
neq; eam spernendam Saluidienus
& Agrippa dicerent; ille festinans
peruenire in urbem, omnem ordi-
nationem & necis & testamenti
Brundisii comperit, Cui aduentanti
Romam, immanis amicorum oc-
currit frequentia: & cum intraret
urbem, solis orbis super caput eius,
curuatus æqualiter rotundatusque,
in colorem arcus, veluti coronam
tanti mox viri capiti imponens, con-
spectus est. Non placebat Atiæ ma-
tri Philippoque vitrico, adiri nomen
inuidiosæ fortunæ Cæsaris: sed asse-
rebant salutaria reip. terrarumque
orbis fata conditorem conseruato-
remque

- 2 remque Romani nominis. Spreuit itaque cælestis animus humana confilia; & cum periculo potius summa, quam tuto humilia, proposuit sequi; maluitque auunculo & Cæsari de se quam vitrico credere; dictitans, *nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri*
- 3 *indignum.* Hunc protinus Antonius consul superbe excipit; (neque is erat contemptus, sed metus) vixque admissō in Pompeianos hortos, loquendi secum tempus dedit; mox etiam, velut insidiis eius petitus, scelereste insimulare cœpit: in quo turpiter deprehensa eius vanitas est.
- 4 Aperte deinde Antonii ac Dolabelæ consulum ad nefandam dominationem erupit furor. H S septies milles, depositum à C. Cæsare ad ædem Opis, occupatum ab Antonio, actorum eiusdem, insertis falsis, indubitæque corruptis, commentariis. Atque omnia pretio temperata, s vendente remp. consule. Idem pro-

uinciam D. Bruto designato consuli decretam, Galliam occupare statuit; Dolabella transmarinas decreuit sibi: interque naturaliter dissimillimos ac diuersa volentes crescebat odium. eoque C. Cæsari iuuenis quotidianis Antonii petebatur insidiis.

LXI. Torpebat oppressa dominatione **1** Antonii ciuitas. indignatio & dolor omnibus, vis ad resistendum nulli aderat, cum C. Cæsar, XIX annum ingressus, mira ausus, ac summa consecutus, priuato consilio, maiorem senatu pro rep. animum habuit. pri- **2** mumque à Calatia, mox à Casilino veteranos exciuit paternos. Quorum exemplum secuti alii, breui in formam iusti coiere exercitus. mox cum Antonius occurrisset exercitui, quem ex transmarinis prouinciis Brundisium venire iusserat, legio Martia & Quarta, cognita & senatus voluntate & tanti iuuenis indole, sublati signis ad Cæsarem se contulerunt. Eum senatus, honoratum **3** eque-

- equestri statua, quæ hodieque in Ro-
stris posita ætatem eius scriptura in-
dicat (qui honor non alii, per CCC
annos, quam L. Sullæ & Cn. Pom-
peio & C. Cæsari contigerat) pro
prætore, vna cum consulibus desi-
gnatis Hirtio & Pansa, bellum cum
4 Antonio gerere iussit. Id ab eo an-
num agente vicesimum, fortissime
circa Mutinam administratum est;
& D. Brutus obsidione liberatus; An-
tonius turpi ac nuda fuga coactus
deferere Italiam: consulum autem
alter in acie, alter post paucos dies ex
1 vulnere mortem obiit. Omnia ante,
quam fugaretur Antonius, honori-
fice à senatu in Cæsarem exercitum-
que eius decreta sunt, maxime au-
ctore Cicerone: sed, vt recessit me-
tus, erupit voluntas, protinusque
Pompeianis partibus rediit animus.
2 Bruto Cassioque provinciæ, quas
iam ipsi sine vlllo S. C. occupauerant,
decretæ. laudati quicumque his se
exercitus tradidissent. omnia trans-
marina

marina imperia eorum commissa
 arbitrio quippe M. Brutus & C. Cas-
 sius, nunc metuentes arma Antonii,
 nunc ad augendam eius inuidiam,
 simulantes se metuere, testati edictis,
libenter se vel in perpetuo exilio vi-
cturos, dum reip. constaret concordia,
nec ullam belli civilis præbituros ma-
teriam, plurimum sibi honoris esse in
conscientia facti sui, profecti vrbe
 atque Italia, intento ac pari animo,
 sine auctoritate publica prouincias
 exercitusq; occupauerant, & *ubicum-*
que ipsi essent, prætexentes esse temp.
 pecunias etiam, quæ ex transmari-
 nis prouinciis Romam ab quæstori-
 bus deportabantur, à volentibus ac-
 ceperant. quæ omnia senatus decre-
 tis comprehensa, comprobata sunt.
 Et D. Bruto, quod alieno beneficio
 viueret, decretus triumphus. Pansa
 atque Hirtii corpora publica sepul-
 tura honorata. Cæsaris adeo nulla
 habita mentio, vt legati, qui ad exer-
 citum eius missi erant, iuberentur

sum.

summoto eo milites alloqui. Non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat senatus. nam, cum eam iniuriam dissimulando Cæsar ferret, *negavere milites, sine imperatore suo* 6 *ulla se audituros mandata.* Hoc est illud tempus, quo Cicero, insito amore Pompeianarum partium, *Cæsarem laudandum & tollendum censebat*; cum aliud diceret, aliud intelligi vellet. Interim Antonius, fuga 1 *transgressus Alpes primo percolloquia repulsus à M. Lepido, qui pontifex maximus in C. Cæsaris locum furto creatus, decreta sibi Hispania, adhuc in Gallia morabatur: mox sæpius in conspectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius, dum erat sobrius, per aversa castrorum proruto vallo militibus receptus est: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum summa virum penes* 2 *eum foret.* Sub Antonii ingressum in castra Iuuentius Laterensis,

LXIII.

vir

vir vita ac morte consentaneus, cum
 acerrime suafisset Lepido, *ne se cum*
Antonio hoste indicato iungeret, irri-
 tus consilii, gladio se ipse transfixit.
 Plancus deinde dubia, id est, sua fide, ³
diu quarum esset partium secum lu-
 ctatus, ac sibi difficile consentiens,
 & nunc adiutor D. Bruti, designati
 consulis, collegæ sui, senatuique se
 litteris venditans, mox eiusdem pro-
 ditor; Asinius autem Pollio, fir-
 mus proposito & Iulianis partibus
 fidus, Pompeianis adversus; vterque
 LXIV. exercitus tradidere Antonio. D. Bru- ¹
 tus, desertus primo à Planco, post
 etiam insidiis eiusdem petitus, paul-
 latim relinquire eum exercitu, fu-
 giens, in hospitis cuiusdam nobilis
 viri, nomine Cameli, domo ab iis,
 quos miserat Antonius, iugulatus
 est; iustissimasque optime de se me- ²
 rito viro C. Casari poenas dedit. cu-
 ius cum primus omnium amico-
 rum fuisset, interfecto fuit. & for-
 tunæ, ex qua fructum tulerat, inui-
 diana

3 diam in auctorem relegabat, cense-
batque æquum, quæ acceperat à Cæ-
sare, retinere; Cæsarem qui illa de-
3 derat, perire. Hæc sunt tempora, qui-
bus M. Tullius continuis actioni-
bus æternas Antonii memoriæ in-
ussit notas. sed hic fulgentissimo &
cælesti ore, at tribunus Canutius
continua rabie lacerabat Antonium.

4 Vtrique vindicta libertatis morte
stetit: sed tribuni sanguine commissa
proscriptio; Ciceronis, vel satiato
Antonio, pœna finita. Lepidus dein-
de à senatu hostis iudicatus est, vt

I ante fuerat Antonius. Tum inter
eum Cæsaremque & Antonium,
commercia epistolarum; & condi-
tionum iacta mentio, cum Anto-
nius & subinde Cæsarem admone-
ret, *quam inimica ipsi Pompeiani a par-
tes forent; & in quod iam emeris-
se fastigium: & quanto Ciceronis studio
Brutus Cassiusq; attollerentur; denun-
ciaretque, se cum Bruto Cassioq; qui
iam decem & septem legionum poten-*

LXV.

res

tes erant, iuncturum vires suas, si Cæsar eius aspernaretur concordiam; diceretq; plus Cæsarem patris quam se amici ultioni debere. tum inita potentia societas, & hortantibus orantibusque exercitibus, inter Antonium etiam & Cæsarem facta affinitas; cum esset priuigna Antonii desponsa Cæsari. consulatumque iniiit Cæsar pridie, quam viginti annos impleret, X Kal. Octobres, cum collega Q. Pedio, post V. C. annis

2,49,2. DCCIX, ante LXXII quam tu, M. Vinici, consulatum inires. Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captiuos Picentium in triumpho ductus erat, in ea consularem prætextam iungentem prætoriam.

LXVI. Idem hic postea triumphauit. Furere deinde Antonio, simulq; Lepido, quorum vterque, vt prædiximus, hostes iudicati erant, cum ambo mallent sibi nunciari quid passi essent, quam quid emeruissent, repugnante Cæsare, sed frustra aduersus duos,

duos, instauratum Sullani exempli
 2 malum, proscriptio. Nihil tam in-
dignum illo tempore fuit, quam
quod aut Cæsarialiquem proscribe-
re coactus est; aut ab illo Cicero
proscriptus est; abscissaque scelere
Antonii vox publica est, cum eius
salutem nemo defendisset, qui per
tot annos & publicam ciuitatis &
 3 priuatam ciuium defenderat. Nihil
tamen egisti, M. Antoni (cogit enim
 excedere propositi formam operis,
 erumpens animo ac pectore indi-
 dignatio) nihil, inquam, egisti, mer-
cedem celestissimi oris & clarissimi ca-
ptis abscissi numerando, auctora men-
torq; funebri ad conseruatoris quon-
 4 dam reipub. tantiq; cos. irritando ne-
cem. Rapuisti tu M. Ciceroni lucem so-
licitam, & aetatem senilem, & vi-
tam miseriorem te principe, quam sub
te triumuiro mortem: famam vero
gloriamq; factorum atq; dictorum
 5 adeo non abstulisti ut auxeris. Vivit
viuetq; per omnium seculorum memo-
riam.

2, 28, 3.

*My. f. 2
 elogia. Can.
 15*

riam. Dumq; hoc vel forte vel prouidentia vel utcumque constitutum rerum natura corpus, quod ille pene solus Romanorum animo vidit, ingenio complexus est, eloquentia illuminauit, manebit incolume: comitem cui sui laudem Ciceronis trahet; omnisq; posteritas illius in te scripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur; citiusque in mundo genus hominum, quam cadet.*

LXVII.

Huius totius temporis fortunam ne deflere quidem quisquam satis digne potuit, adeo nemo exprimere verbis potest. Id tamen notandum est, fuisse in proscriptos vxorum fidem summam, libertorum mediam, seruorum aliquam, filiorum nullam. adeo difficilis est hominibus utcumq; conceptæ spei mora. Ne quid vlli sanctum relinquatur, velut in dotem inuitamentumque sceleris, Antonius L. Cæsarem auunculum, Lepidus Paulum fratrem proscripserant. Nec Planco gratia defuit ad impetrandum,

dum, *ut frater ejus Plancus Plotius*
 3 *proscriberetur.* Eoque inter iocos
 militares, qui currum Lepidi Plan-
 cique secuti erant, inter execratio-
 nem civium vsurpabant hunc ver-
 sum: *De germanis, non de Gallis, duo*
 1 *triumphanti consules.* Suo præteri- LXVIII.
 tum loco referatur. neque enim
 persona umbram actæ rei capit.
 Dum in acie Pharsalica Africaque
 de summa rerum Cæsar dimicat, M.
 Cælius vir eloquio animoque Cu-
 rioni simillimus, sed in utroq; perfe- 2, 48, 3.
 ctior, nec minus ingeniose nequam,
 cum ne modico quidem servari pos-
 set (quippe peior illi res familiaris
 quam mens erat) in prætura noua-
 2 rum tabularum auctor extitit: ne-
 quitque senatus & auctoritate coff.
 deterreri, accito etiam Milone An-
 nio, qui non impetrato reditu Iulia-
 nis partibus infestus erat, in vrbe se-
 ditionem, haud magis occulte bel-
 licum tumultum mouens, primo
 summotus à rep. mox consularibus

armis auctore senatu circa Thurios
 oppressus est. Incepto pari similis ³
 fortuna Milonis fuit; qui Compsam
 in Hirpinis oppugnans, ictusque la-
 pide, tum P. Clodio tum patriæ,
 quam armis petebat, pœnas dedit;
 vir iniquus, & vltra sortem temera-
 rius. Quatenus autem aliquid ex ⁴
 omiſſis peto, notetur immodica &
 intempeſtiua libertate vſos aduer-
 ſus C. Cæſarem, Marullum Epidium,
 Flauiumque Cæſetium trib. pl. dum
 arguunt in eo regni voluntatem,
 pane vim dominationis expertos.
 In hoc tamen ſæpe laceſſiti princi- ⁵
 pis ira exceſſit, vt cenſoria potius
 contentus nota, quam animaduer-
 ſione dictatoria ſum moueret eos
 à rep. teſtareturque, *eſſe ſibi miſerri-
 mum, quod aut natura ſua ei exceden-
 dum foret, aut minuenda dignitas.*
 Sed ad ordinem reuertendum eſt.
 LXIX. Iam & Dolabella in Aſia C. Trebo- ¹
 nium conſularem, cui ſuccedebat,
 fraude deceptum Smyrnæ occide-
 rat,

rat, virum aduersus merita Cæsaris
 ingratiſſimum participemque cæ-
 dis eius, à quo ipſe in conſulare pro-
 uectus faſtigium fuerat: & C. Caſ-
 ſius, acceptis à Statio Murco & Cri-
 ſpo Marcio, prætoris viris impera-
 toribusque, præualidis in Syria legi-
 onibus, incluſum Dolabellam, qui
 præoccupata Aſia in Syriam perue-
 nerat, Laodicea expugnata interfe-
 cerat; ita tamen, vt ad ictum ſerui
 ſui Dolabella non ſegniter cerui-
 cem daret; & decem legiones in eo
 tractu ſui iuris fecerat. & M. Brutus
 C. Antonio fratri M. Antonii in
 Macedonia, Vatinioque circa Dyr-
 rhachium volentes legiones ex-
 torſerat: ſed Antonium bello la-
 ceſſierat; Vatinium dignatione ob-
 ruerat: cum & Brutus cuilibet du-
 cum præferendus videretur; Va-
 tinius nulli nomini non eſſet poſt-
 ferendus. in quo deformitas cor-
 poris cum turpitudine certabat
 ingenii, adeo vt animus eius di-

gnissimo domicilio inclusus videretur. eratque septem legionibus validus. Et lege Pedia, quam consul Pedius collega Cæsaris tulerat, omnibus qui Cæsarem patrem interfecerant, aqua ignique damnatis interdictum erat. quo tempore Capito, patruus meus, vir ordinis senatorii, Agrippæ subscripsit in C. Cassium. Dumque ea in Italiageruntur, acri atque prosperrimo bello Cassius Rhodum, rem immanis operis, ceperat; Brutus Lycios deuicerat; & inde in Macedoniam exercitus transiecerant; cum per omnia repugnans naturæ suæ Cassius, etiam Bruti clementiam vinceret. Neque reperias, quos aut propior fortuna comitata sit, aut veluti fatigata maturius destituerit, quam Brutum & Cassium.

LXX. Tum Cæsar & Antonius transiecerunt exercitus in Macedoniam, & apud urbem Philippos cum M. Bruto Cassioq; acie concurrerunt. Cornu, cui

nu, cui Brutus præerat, impulsis ho-
stibus castra Cæsaris cepit. nam ipse
Cæsar, etiamsi infirmissimus valetu-
dine erat, obibat munia ducis, ora-
tus etiam ab Artorio medico, *ne in*
castris remaneret, manifeste denun-
2 tiatione quietis territo. Id autem in
quo Cassius fuerat, fugatum ac ma-
le multatum in altiora se receperat
loca. Tum Cassius ex sua fortuna
euentum collegæ æstimans, cum di-
misisset euocatum iussissetque nun-
tiare sibi, *quæ esset multitudo ac vis*
hominum, quæ ad se tenderet, tardius
eo nunciante, cum in vicino esset
agmen cursu ad eum tendentium,
neque puluere facies aut signa de-
notari possent; existimans hostes es-
se qui irruerent, lacerna caput cir-
cumdedit, extentamque cervicem
3 interritus liberto præbuit. Decide-
rat Cassii caput, cum euocatus adue-
nit, nuncians *Brutum esse victorem*.
qui cum imperatorem prostratum
videret; *Sequar*, inquit, *eum, quem*

mea occidit tarditas; & ita in gladium incubuit. Post paucos deinde 4
dies Brutus conflixit cum hostibus,
& victus acie, cum in tumultum nocte ex fuga se recepisset, impetrauit
à Stratone Aegate, familiari suo, ut
manum morituro commodaret sibi;
reicectoque læuo super caput brachio,
cum mucronem gladii eius
dexteratenens, sinistrae admouisset
mammillæ, ad eum ipsum locum,
qua cor emicat, impellens se in vul-
nus, vno ictu transfixus expirauit.

LXXI. Protinus Messalla, fulgentissimus iuuenis, proximus in illis castris Brutii Cassiique auctoritati, cum essent qui eum ducem poscerent, seruari beneficio Cæsaris maluit, quam dubiam spem armorum tentare amplius. Nec aut Cæsari quidquam ex victoriis suis fuit lætius, quam seruasse Coruinum; aut maius exemplum hominis grati ac pii, quam Coruinus in Cæsarem fuit. Non 2
aliud bellum cruentius cæde clarissim-

rissimorum virorum fuit. Tum Ca-
 tonis filius cecidit. Eadem Lucul-
 lum Hortensiumque eminentissi-
 morum ciuium filios fortuna abstu-
 lit. nam Varro ad ludibrium mori-
 turus Antonii, digna illo ac vera de
 exitu eius magna cum libertate omi-
 3 natus est. Drusus Liuius Iuliae Au-
gustae pater & Varus Quinctilius, ne
 tentata quidem hostis misericordia,
 alter se ipse in tabernaculo intere-
 mit: Varus autem liberti, quem id
 facere coegerat, manu, cum se infi-
 gnibus honorum velasset, iugularus
 1 est. Hunc exitum M. Bruti partium LXXII.
 septimum & trigessimum annum
 agentis fortuna esse voluit: corru-
 pto animo eius in diem, quæ illi
 omnes virtutes vnus temeritate fa-
 2 cti abstulit. Fuit autem dux Cassius
 melior, quanto vir Brutus. è quibus
 Brutum amicum habere mallet, ini-
 micum magis timeres Cassium. in
 altero maior vis, in altero virtus. Qui
 si vicissent, quantum reip. interfuit,

Cæsarem potius habere quam Antonium principem, tantum retulisset habere Brutum quam Cassium. Cn. Domitius, pater L. Domitii, nuper à nobis visi, eminentissimæ ac nobilissimæ simplicitatis viri, auus huius Cn. Domitii clarissimi iuuenis, occupatis nauibus, cum magno
2,76,2. sequentium consilia sua comitatu, fugæ fortunæque se commisit, semetipso contentus duce partium. Staius Murcus, qui classi & custodiæ maris præfuerat, cum omni commissa sibi parte exercituum nauiumque Sex. Pompeium, Cn. Magni filium, qui ex Hispania reuertens, Siciliam armis occupauerat, petit. ad quem & è Brutianis castris & ex Italia, aliisque terrarum partibus, quos præsentis periculo fortuna subduxerat, proscripti confluebant. quippe nullum habentibus statum quilibet dux erat idoneus; cum fortuna non electionem daret, sed per fugium ostenderet; exitialemque tem-

tempestatem fugientibus statio pro
1 portu foret. Hic adolescens erat LXXIII.
studiis rudis, sermone barbarus, im-
petu strenuus, manu promptus, cogi-
tatione celer, fide patri dissimilli-
mus, libertorum suorum libertus,
2 seruorumque seruus; speciosis in-
uidens, vt pareret humillimis: quem
senatus pænetotus, adhuc è Pompe-
ianis constans partibus, post Antonii
à Mutina fugam, eodem illo tempo-
re, quo Bruto Cassioque transmari-
nas prouincias decreuerat, reuoca-
catum ex Hispânia, vbi aduersus
eum clarissimum bellum Pollio Asi-
nius pratorius gesserat, in paterna
bona restituerat, & oræ maritimæ
3 præfecerat. Is tum vt prædiximus, 2, 72, 4.
occupata Sicilia, seruitia fugitiuos-
que in numerum exercitus sui reci-
piens, magnum modum legionum
effecerat; perque Menam & Mene-
cratem, paternos libertos, præfectos
classium, latrociniis ac prædationi-
bus infestato mari, ad se exercitum-
que

LXXIV.

que tuendum rapto utebatur, cum
 cum non depuderet, vindicatum ar-
 mis ac ductu patris sui mare infesta-
 re piraticis sceleribus. Fractis Bru-
 tianis Cassianisque partibus, Anto-
 nius transmarinas obiturus provin-
 cias substitit; Cæsar in Italiam se re-
 cepit, eamque longe quam speraue-
 rat tumultuosiores reperit. quippe
 L. Antonius consul, vitiorum fratris
 sui consors, sed virtutum, quæ inter-
 dum in illo erant experts, modo apud
 veteranos criminatus Cæsarem, mo-
 do eos, qui iuste divisione prædio-
 rum nominatisque colonis agros
 amiserant, ad arma conciens, ma-
 gnum exercitum conflauerat. Ex
 altera parte vxor Antonii Fulvia, ni-
 hil muliebri præter corpus gerens,
 omnia armis tumultuque miscebat.
 Hæc belli sedem Præneste ceperat.
 Antonius pulsus undique viribus
 Cæsaris Perusiam se contulerat:
 Plancus Antonianarum adiutor par-
 tium, spem magis ostenderat auxilii,
 quam

- 4 quam opem ferebat Antonio. Vñ
 Cæsar virtute & fortuna sua, Peru-
 siam expugnauit; Antonium inui-
 latum dimisit. in Perusinos magis
 ira militum, quam voluntate sæui-
 tum ducis. vrbs incensa, cuius ini-
 tium incendii princeps eius loci fe-
 cit Macedonicus; qui subiecto re-
 bus ac penatibus suis igni, transfi-
 1 xum segladio flammæ intulit. Per
 eadem tempora exarserat in Cam-
 pania bellum, quod, professus eo-
 rum, qui perdiderant agros, patro-
 cinium, ciebat Tib. Claudius Nero,
 prætorius & pontifex, Tib. Cæsaris
 pater, magni vir animi doctissimiq;
 ingenii. id quoque aduentu Cæsa-
 ris sepultum atque discussum est.
 2 Quis Fortunæ mutationes, quis du-
 bios rerum humanarum casus satis
 mirari queat? quis non diuersa præ-
 sentibus contrariaq; expectatis aut
 3 speret aut timeat? Linia nobilissimi
 & fortissimi viri Drusi Claudiani
 filia, genere, probitate, forma Ro-
 mana.

LXXV.

cap. 76.

2, 94, 1.

LXXVI.

2, 16, 2 2,

104, 3. 2,

115, 1.

manarum eminentissima, quam
 postea coniugem Augusti vidimus,
 quam transgressi ad deos sacerdo-
 tem ac filiam, tum fugiens mox fu-
 turi sui Cæsaris arma, vix bimum
 hunc Tiberium Cæsarem, vindicem
 Romani imperii, futurumque eius-
 dem Cæsaris filium, gestans sinu, per
 auia itinerum vitatis militum gla-
 diis vno comitante, quo facilius oc-
 cultaretur fuga, peruenit ad mare,
 & cum viro Nerone peruecta in Si-
 ciliam est. Quod alieno testimoni-
 um redderem, in eo non fraudabo
 auum meum. quippe C. Velleius,
 honoratissimo inter illos CCCLX
 iudices loco à Cn. Pompeio lectus,
 eiusdem, Marciq; Bruti ac Tironis
 præfectus fabrûm, vir nulli secun-
 dus, in Campania, digressu Neronis
 à Neapoli, cuius ob singularem cum
 eo amicitiam partium adiutor fue-
 rat, grauis iam ætate & corpore, cum
 comes esse non posset, gladio se ipse
 transfixit. Inuiolatam excedere Italia 2
 Cæsar

Cæsar passus Fulviam, Plancumque muliebris fugæ comitem. nam Pollio Asinius cum septem legionibus, diu retenta in potestate Antonii Veneria, magnis speciosisque rebus circa Altinum, aliasque eius regionis vrbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domitium, quem digressum è Brutianis castris post cædem eius prædiximus, & propriæ classis factum ducem, consiliis suis illectum, ac fide data, iunxit Antonio. Quo facto, quisquis æquum se præstiterit, sciat non minus à Pollio-³ ne in Antonium quam ab Antonio in Pollionem esse collatum. Aduentus deinde in Italiam Antonii præparatusque contra eum Cæsaris habuit belli metum: sed pax circa⁴ Brundisium composita. Per quæ tempora Rufi Salvidieni scelestæ consilia patefacta sunt. qui natus obscurissimis initiis, parum habebat summa accepisse, & proximus à Cn. Pompeio, ipsoque Cæsare exequ-

equeſtri ordine conſul creatus eſſe, niſi in id adſcendiſſet, quo infra ſe &
 LXXVII. Cæſarem videret & remp. Tum ex-
 poſtulante conſenſu populi, quem
 grauis vrebatur inſeſto mari annona,
 cum Pompeio quoque circa Miſe-
 num pax inita: qui haud abſurde
 cum in naui Cæſaremque & Anto-
 nium cena exciperet, dixit: *In carinis
 ſuis ſe cenam dare.* referens hoc di-
 ctum ad loci nomen, in quo paterna
 domus ab Antonio poſſidebatur.
 In hoc pacis federe placuit, *Sicili- 2
 am Achaïamq; Pompeio concedere.*
 in quo tamen animus inquires ma-
 nere non potuit: id vnum tantum-
 modo ſalutare aduentu ſuo patriæ
 attulit, quod omnibus proſcriptis,
 aliisq; qui ad eum ex diuerſis cauſ-
 ſis fugerant, reditum ſalutemque pa-
 ctus eſt. quæ res & alios clariffimos 3
 viros, & Neronem Claudium & M.
 Silanum, Sentiumque Saturninum
 & Aruntium Actium reſtituit reip.
 Staium autem Murcum, qui aduen-
 tu ſuo

tu suo classisque celeberrimæ vires
eius duplicauerat, insinuatam fal-
sis criminationibus, quia talem vi-
rum collegam officii Mena & Me-
necrates fastidierant, Pompeius
¹ in Sicilia interfecerat. Hoc tractu LXXVIII.
temporum Octauiam sororem Cæ-
saris M. Antonius duxit vxorem.
Redierat Pompeius in Siciliam, An-
tonius in transmarinas prouincias:
quas magnis momentis Labienus,
ex Brutianis castris profectus ad
Parthos, producto eorum exercitu
in Syriam, interfectoque legato An-
tonii concusserat: qui virtute & du-
ctu Ventidii vna cum Parthorum
copiis, celeberrimoque iuuenum
² Pacoro regis filio extinctus est. In-
terim Cæsar per hæc tempora, ne res
disciplinæ inimicissima otium cor-
rumperet militem, crebris in Illyri-
co Dalmatiaque expeditionibus, pa-
³ rientia periculorum bellicque expe-
tempestate Caluinus Domitius,

K

cum

2, 109, 2.

cum ex consulatu obtineret Hispaniam, grauiissimi comparandique antiquis exempli auctor fuit. quippe primipili centurionem nomine Vibillum, ob turpem ex acie fugam, **LXXIX.** fuste percussit. Crescente in dies & classe & fama Pompeii, Cæsar molem belli eius suspicere statuit. Edificandis nauibus contrahendoque militi ac remigi, naualibusque adfuescendo certaminibus atque exercitationibus, præfectus est M. Agrippa: virtutis nobilissimæ, labore, vigilia, periculo inuictus, parendique sed vni scientissimus, aliis sane imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta coniungens. Hic in Auerno ac Lucrino lacu speciosissima classe fabricata, quotidianis exercitationibus militem remigemque ad summam & militaris, & maritimæ rei perduxit scientiam. Hac classe Cæsar, cum prius, despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liuiam, auspi-

auspicatis reip. omnibus duxisset
eam vxorem, Pompeio Siciliaeque
3 bellum intulit. Sed virum humana
ope inuictum, grauius eo tempore
fortuna concussit. quippe longe
& I maiorem partem classis circa Veli-
am Palinurique promontorium,
adorta vis Africi lacerauit ac distulit.
Ea patrando bello mora fuit, quod
post ea dubia, & interdum ancipiti
4 fortuna gestum est. nam & classis
eodem loco vexata est tempestate,
& vt nauali primo proelio apud My-
las ductu Agrippae pugnatum pro-
spere; ita inopinato classis aduentu,
grauis sub ipsius Caesaris oculis circa
Tauromenium accepta clades: ne-
que ab ipso periculum abfuit. Legio-
nes quae cum Cornificio erant le-
gato Caesaris, expositae in terra, pa-
5 ne a Pompeio oppressae sunt. Sed an-
cipitis fortuna temporis, matura vir-
tute correctae. Explicatis quippe
vtriusque partis classibus, paene
omnibus exutus nauibus Pompe-

ius Asiam fuga petiuit. iussuque
 M. Antonii, cuius opem petierat,
 dum *inter ducem & supplicem tu-*
multuatur, & nunc dignitatem reti-
net nunc vitam precatur, à Titio iu-
 gulatus est. cui in tantum durauit 6
 hoc facinore contractum odium,
 vt mox ludos in theatro Pompeii fa-
 ciens, execratione populi, spectacu-
 lo quod præbebat pelleretur. 1
 LXXX. Ac-
 ciuerat gerens contra Pompeium
 bellum ex Africa Cæsar Lepidum
 cum XII semiplenis legionibus.
 Hic vir omnium vanissimus, neque
 vlla virtute tam longam fortunæ
 indulgentiam meritus, exercitum
 Pompeii, quia propior fuerat,
 sequentem non ipsius sed Cæsar's
 auctoritatem ac fidem, sibi iunxe-
 rat: inflatusque amplius XX legio- 2
 num numero, in id furoris proces-
 serat, vt inutilis in aliena victoria
 comes, quam diu moratus erat, dis-
 sidendo in consiliis Cæsar's & sem-
 per diuersariis quæ aliis placebant di-
 cendo,

cendo, totam victoriam vt suam interpretaretur; audebatque denunciare Cæsari, *excederet Sicilia*. Non ab Scipionibus aliisque veteribus Romanorum ducum, quidquam ausum patratumque fortius, quam tunc à Cæsare. Quippe cum inermis & lacernatus esset, præter nomen nihil trahens, ingressus castra Lepidi, cuitatis, quæ iussu hominis prauissimi tela in eum iacta erant, cum lacerna eius perforata esset lancea, Aquilam legionis rapere ausus est. Scires quid interesset inter duces. Armati inermem secuti sunt; decimoque anno, quam ad dissimilimam vitæ suæ potentiam peruenierat Lepidus, & à militibus & à fortuna desertus, pulloque velatus amiculo, inter vltimam confluentium ad Cæsarem turbam latens genibus eius aduolutus est. Vita rerumque suarum dominium concessa ei sunt. spoliata quam tueri non poterat dignitas. Subita deinde exercitus se-

LXXXI.

ditio (qui plerumque contempla-
tus frequentiam suam, à disciplina
desciscit; & quod cogere se putat
posse, rogare non sustinet) partim
seueritate, partim liberalitate discus-
sa principis. Speciosumque per id ²
tempus adiectum supplementum
Campanæ colonix. eius redditus
erant publici: pro his longe vberio-
res redditus duodecies H-S in Creta
insula redditi, & aqua promissa, quæ
hodieque singulare & salubritatis
instar & amœnitatis ornamentum
est. Insigne *coronæ classicæ*, quo ne- ³
mo vnquam Romanorum dona-
tus erat, hoc bello Agrippa singula-
ri virtute meruit. Victor deinde Cæ-
sar reuersus in urbem, contractas
emtionibus complures domos per
procuratores, quo laxior fieret
ipsius, *publicus se vsibus destinare* pro-
fessus est: templumque Apollini &
circa porticus facturum promisit,
quod ab eo singulari extractum
LXXXII. munificentia est. Qua æstate Cæsar i
tam

tam prospere in Lepidum in Sicilia,
 bene fortuna in Cæsare & rep. mili-
 tavit ad Orientem. quippe Anto-
 nius cum XIII legionibus ingressus
 Armeniam ac deinde Mediam, &
 per eas regiones Parthos petens, ha-
 2 buit regem eorum obuium. primo-
 que duas legiones, cum omnibus
 impedimentis tormentisq; & Sta-
 tiano legato amisit; mox sæpius
 ipse, cum summo totius exercitus
 discrimine, ea adiit pericula; quibus
 seruari se posse desperauerat; amissa-
 que non minus quarta parte mili-
 tum, captiui cuiusdam, sed Romani,
 consilio ac fide seruatus. qui clade
 Crassiani exercitus captus, cum for-
 2,46,4.
 tunam non animum mutasset, ac-
 cessit nocte ad stationem Roma-
 nam: prædixitque, *ne destinatum*
iter peterent, sed diuerso siluestriq;
 3 *peruaderent.* Hoc M. Antonio atq;
 illis legionibus saluti fuit: de qui-
 bus tamen totoq; exercitu haud mi-
 nus pars quarta, vt prædiximus, mi-

litum; calorum seruitiique deside-
rata tertia est; impedimentorum
vix vlla superfuit. Hanc tamen An-
tonius fugam suam, quia viuis exie-
rat, *Victoriam* vocabat. Qui tertia
aestate reuersus in Armeniam, regem
eius Artanadsen, fraude deceptum
catenis, sed ne quid honori deesset,
aureis vinxit. Crescente deinde & 4
amoris in Cleopatram incendio, &
vitiis, quæ semper facultatibus
2, 102, 3. licentiaque & assentationibus alun-
tur, magnitudine, bellum patriæ in-
ferre constituit; cum ante, nouum
se *Liberum Patrem* appellari iussisset,
cum redimitus hederis, coronaque
velatus aurea & thyrsus tenens co-
thurnisque succinctus, curru, velut
Liber Pater, vectus esset Alexandria.
LXXXIII. Inter hunc apparatum belli, Plancus I
non iudicio recta legendi, neque
amore reip. aut Cæsaris (quippe hæc
semper impugnabat) sed morbo
proditor, cum fuisset humillimus
assentator reginæ, & infra seruos
cliens,

cliens, cum Antonii librarius, cum
obscenissimarum rerum & auctor
& minister, cum in omnia & omni-
2 bus venalis, cum cæruleatus & nu-
dus, caputque redimitus arundine,
& caudam trahens, genibus inni-
xus, *Glaucum* saltasset, in conuiui-
refrigeratus ab Antonio, ob mani-
festarum rapinarum indicia, transfu-
3 git ad Cæsarem. & idem postea cle-
mentiam victoris pro sua virtute
interpretabatur; dictans, *id proba-*
tum à Cæsare, cui ille ignouerat.
hunc mox auunculum Titius imi-
4 tatus est. Haud absurde Coponius,
vir prætorius grauiissimus, P. Siliï so-
cer, cum recens transfuga, multa
ac nefanda Plancus absenti Antonio
in senatu obiiceret: *Multa*, inquit,
mehercules fecit Antonius, pridie,
1 *quam tu illum relinqueres.* Cæsare LXXXIV,
deinde & Messalla Coruino cos. de-
bellatum apud Actium; vbi longe
ante quam dimicaretur exploratissi-
ma Iulianarum partium fuit victo-

ria. Vigebat in hac parte miles atque ²
 imperator, illa marcebant omnia.
 hinc remiges firmissimi, illinc ino-
 pia affectissimi. nauium hinc ma-
 gnitudo modica cum celeritate; ad-
 uersa illa, specie terribilior. hinc ad
 Antonium nemo, illinc ad Cæsarem
 quotidie aliqui transfugiebant.
 Denique in ore atque oculis Anto- ³
 nianæ classis per M. Agrippam Leu-
 cas expugnata, Patræ captæ, Corin-
 thus occupata, bis ante vltimum dis-
 crimen classis hostium superata. Rex
 Amyntas meliora & vtiliora secu-
 tus (nam Deillius exempli sui tenax
 & illo bello) virque clarissimus Cn.
 Domitius, qui solus Antonianarum
 partium, numquam reginam, nisi
nomine salutauit; maximo & præci-
 piti periculo transmisit ad Cæsarem.
 LXXXV. Aduenit deinde maximi discriminis ¹
 dies, quo Cæsar Antoniusque pro-
 ductis classibus, pro salute alter, in
 ruinam alter terrarum orbis dimi-
 cauere. Dextrum nauium Iuliana ²
 rum.

rum cornu M. Lurio commissum,
læuum Aruntio, Agrippæ omne
classici certaminis arbitrium. Cæsar
ei parti destinatus, in quam à fortu-
na vocaretur, ubique aderat: classis
Antonii regimen Publicolæ Sosio-
que commissum. At in terra loca-
tum exercitum Taurus Cæsaris, An-
tonii regebat Canidius. Vbi initum
certamen est, omnia in altera parte
fuere, dux, remiges, milites; in alte-
ra nihil, præter milites. prima occu-
pat fugam Cleopatra: Antonius
fugientis Reginæ, quam pugnantis
militis sui, comes esse maluit; &
imperator qui in desertores sæuire
debuerat, desertor exercitus sui fa-
ctus est. Illis etiam detractò capite,
in longum fortissime pugnandi du-
ravit constantia; & desperata victo-
ria in mortem dimicabatur. Cæsar,
quos ferro poterat interimere, ver-
bis mulcere cupiens, clamitansque
& ostendens, *fugisse Antonium,*
quærebat, pro quo & cum quo pugna-
rent

rent? At illi cum diu pro absente di- 5
 micassent duce, aggre summissis ar-
 mis cessere victoriam; citiusque vi-
 2, 52, 4. *tam veniamq.* Cæsar promisit, quam
 illis, ut ea precarentur, persuasum
 est. Fuitque in confesso, milites opti-
 mi imperatoris, imperatorem fuga-
 cissimi militis functum officio. ut 6
 dubites, suo ne an Cleopatæ arbi-
 trio victoriam temperaturus fuerat,
 qui ad eius arbitrium direxit fu-
 gam. Idem locatus in terra fecit
 exercitus, cum se Canidius præcipiti
 LXXXVI. fuga rapuisset ad Antonium. Quid 1
 ille dies terrarum orbi præstiterit, ex
 quo in quem statum peruenerit for-
 tuna publica, quis in hoc transcurso
 I, 16, 1. 2, tam artati operis exprimere audeat?
 55, 1. 2, Victoria vero fuit clementissima; 2
 99, 4. nec quisquam interemtus nisi
 paucissimi, & ii qui deprecari
 quidem pro se non sustinerent. Ex
 qua lenitate ducis colligi potuit,
 quem aut initio triumuiratus sui
 aut in campis Philippiis, si licuif-
 set victoriæ suæ facturus fuerit *

[*At Soffum L. Aruntii*] prisca grauitate celeberrimi fides, mox diu clementia luctatus sua Cæsar, serauit
 3 incolumem. Non prætereatur Asinii Pollionis factum & dictum memorabile. namque cum se post Brundisiam pacem continuisset in Italia, neque aut vidisset vnquam reginam aut post eneruatum amore eius Antonii animum, partibus eius se miscuisset, rogante Cæsare, *ut secum ad bellum proficisceretur Actia-*
 4 *cum; Mea, inquit, in Antonium maiora merita sunt, illius in me beneficia notiora: itaq; discrimine vestro me subtraham, & ero præda victoris.*

1 Proximo deinde anno, persecutus LXXXVII: reginam Antoniumque Alexandriam, vltimam bellis ciuilibus imposuit manum. Antonius se ipse non segniter interemit, adeo vt multa desidiæ crimina morte redimeret. At Cleopatra, frustratis custodibus, illata aspide, morsu sane eius, expers muliebris metus spiritum reddidit.

Fuit

2, 56, 1. Fuitque & fortuna & clementia Cæ- 2
 saris dignum, quod nemo ex iis qui
 contra eum arma tulerant, ab eo
 iussuue eius interemtus. D. Brutum
 Antonii interemit crudelitas. Sex.
 Pompeium, ab eodem victum, idem
 Antonius, cum *dignitatis quoque*
seruanda dedisset fidem, etiam spiritu
 priuauit. Brutus & Cassius ante 3
 quam victorum experirentur ani-
 mum, voluntaria morte obierunt.
 Antonii Cleopatraque quis fuis-
 set exitus, narrauimus. Canidius
 timidius decessit, quam professioni
 eius, qua semper vsuserat, congrue-
 bat. Vltimus autem ex interfectori-
 bus Cæsaris, Parmensis Cassius
 2, 69, 1. morte poenas dedit, vt dederat Tre-
 LXXXVIII. bonius. Dum vltimam bello Acti- 1
 aco Alexandrinoque Cæsar imponit
 manum, M. Lepidus iuuenis forma
 quam mente melior; Lepidi eius,
 qui Illvir fuerat reip. constituendæ,
 filius; Iunia Bruti sorore natus, *in-*
terficiendi, simul in Urbem reuertisset,
 Cæsaris

2 *Cæsaris* consilia inierat. Tunc Urbis
 custodiis præpositus C. Mæcnas,
 equestri sed splendido genere natus, 2, 59, 2.
 vir ubi res vigiliam exigeret, sane
 ex somnis, prouidens atque agendi
 sciens; simul veo aliquid ex nego-
 tio remitti posset, otio ac mollitiis 2, 98, 3.
 pane ultra feminam fluens: non 2, 105, 3.
 minus Agrippa Cæsari carus, sed
 minus honoratus: quippe vixit an-
 gusto clauo pane contentus; nec
 3 minora consequi potuit, sed non
 tam concupiuit. hic speculatus est
 per summam quietem ac dissimula-
 tionem præcipitis consilia iuuenis
 & mira celeritate nulla que cum per-
 turbatione aut rerum aut hominum
 oppresso Lepido, immane noui ac
 resurrecturi belli ciuilis restinxit
 initium. & ille quidem male con-
 4 sultorum pœnas exsoluit. Æque-
 tur prædictæ Calpurniæ Antistii, 2, 26, 3.
 Seruilia Lepidi vxor, quæ viuo igni
 deuorato, præmaturam mortem
 immortalis nominis sui pensauit me-
 moria.

cap. 89.

LXXIX.

moria. Cæsar autem reuersus in ¹
 Italiam atque urbem, quo occurſu,
 quo fauore omnium hominum,
 ætatum, ordinum exceptus ſit; quæ
 magnificentia triumphorum eius,
 quæ fuerit munerum, ne in operis
 quidem iuſti materia, nedum huius
 2, 55, 1, 2, tam reciſi, digne exprimi poteſt.
 103, 4. Nihil deinde optare à diis homines, ²
 nihil dii hominibus præſtare poſ-
 ſunt, nihil voto concipi, nihil feli-
 2, 103, 5. citate conſummari, quod non Au-
 guſtus, poſt reditum in Urbem, reip.
 populoque Rom. terrarumque or-
 bi repræſentauit. Finita viceſimo ³
 anno bella ciuilia, ſepulta externa,
 reuocata pax, ſopitus vbique armo-
 2, 126, 2. rum furor; reſtituta vis legibus, iu-
 diciis auctoritas, ſenatui maietas;
 C^ærc. imperium magiſtratum ad priſti-
 num redactum modum; tantum-
 modo octo prætoribus alleſti duo;
 priſca illa & antiqua reip. forma re-
 uocata; rediit cultus agris, ſacris ⁴
 honos, ſecuritas hominibus, certa
 cui-

cuique rerum suarum possessio; le-
 ges emendatæ utiliter, latæ salubri-
 ter; senatus sine asperitate, nec sine
 seueritate lectus. Principes viri tri-
 umphisque & amplissimis honori-
 bus functi, hortatu Principis, ad or-
 5 nandam Urbem illecti sunt. Con-
 sulatus tantummodo vsque ad vnde-
 cimū, quem continuaret Cæsar,
 cum sæpe obnitens repugnasset, im-
 petrari potuit. nam dictaturam,
 quam pertinaciter ei deferebat po-
 6 pulus, tam constanter repulit. Bella
 sub imperatore gesta, pacatusque
 victoriis terrarum orbis, & tot extra
 Italiam, domiq; opera, omne æui sui
 spatium impensurum in id solum
 opus scriptorem fatigent. Nos me-
 8 mores professionis, vniuersam ima-
 ginem principatus eius oculis ani-
 9 misq; subieciimus. Sepultis, vt præ-
 diximus, bellis ciuilibus, coalescen-
 tibusque reip. membris, quæ tam
 longa annorum series lacerauerat:
 Dalmatia XX & CC rebellis, ad cer-

L

tam

xc.

tam confessionem pacata est imperii; Alpes feris multisque nationibus celebres perdomitæ; Hispaniæ, nunc ipsius præsentia, nunc Agrippæ, quem vsque in tertium consulatum, & mox collegium tribuniciæ potestatis, amicitia Principis euexerat, multo varioque Marte pacatæ. In quas prouincias cum initio Scipione & Sempronio Longo cos. primo anno secundi Punici, abhinc annos CCL, Romani exercitus missi essent, duce Cn. Scipione Africani patruo, per annos CC in his multo mutuoque ita certatum est sanguine, vt amissis P. R. imperatoribus exercitibusque, sæpe contumelia, etiam nonnunquam periculum Romano inferretur imperio. Illæ enim prouinciæ Scipiones consumserunt: illæ contumelioso XX annorum bello sub duce Viriatho maiores nostros exercuerunt: illæ terrore Numantini belli, populum R. concusserunt. in illis turpe Q. Pompeii

peii fœdus, turpiusque Mancini, senatus cum ignominia dediti imperatoris rescidit: illa tot consulares, illa tot prætorios absumsit duces, patrumque ætate, in tantum Sertorium armis extulit, ut per quinquennium diiudicari non potuerit, *Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris, & uter populus alteri pariturus foret.* Has igitur prouincias tam diffusas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem abhinc annos ferme L perduxit Cæsar Augustus: ut, quæ maximis bellis numquam vacauerant, ex sub C. Antistio, ac deinde P. Silio legato ceterisque postea etiam iam latrociniis vacarent. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac Rege Parthorum signa Romana, quæ Crasso oppresso Orodes, quæ Antonio pulso filius eius Phraates ceperant, *Augusto* remissa sunt. quod cognomen illi viro Planci sententia consensus vniuersi senatus populiq; R. indidit. Erant tamen, qui hunc

felicissimum statum odissent. quippe L. Murena, & Fannius Cæpio, diuersis moribus (nam Murena sine hoc facinore potuit videri bonus, Cæpio & ante hoc erat pessimus) cum inissent occidendi Cæsaris consilia, oppressi auctoritate publica, quod vi facere voluerant, iure passi sunt. Neq; multo post Rufus Egnatius, per omnia gladiatorum quam senatorum propior, collecto in ædilitate fauore populi, quem extinguendis priuata familia incendiis in dies auxerat, in tantum quidem, ut ei præturam continuaret, mox etiam consulatum petere ausus; cum esset omni flagitiorum scelerumq; conscientiamersus; nec melior illi res familiaris quam mens foret; aggregatis simillimis sibi, interimere Cæsarem statuit, ut quo saluo saluus esse non poterat, eo sublato moreretur. Quippe ita se mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam sua proteri, & idem passurus

2, 68, 1.

2, 68, 1.

4

- 5 surus minus conspici. Neque hic
 prioribus in occultando felicior
 fuit: abditusque carceri, cum con-
 sciis facinoris, mortem dignif-
 1 simam vita sua obiit. Præclarum XCII.
 excellentis viri factum C. Sentii
 Saturnini, circa ea tempora consu-
 2 lis, ne fraudetur memoria. Aberat
 in ordinandis Asiæ Orientisq; rebus
 Cæsar, circumferens terrarum orbi
 præsentia sua pacis suæ bona: tum
 Sentius forte & solus & absente Cæ-
 sare consul, cum alia, prisca seue-
 ritate summaque constantia, vetere
 consulum more ac seueritate gessif-
 set, protraxisset publicanorum frau-
 des, punisset auaritiam, regessisset in
 ærarium pecunias publicas, tum in
 in comitis habendis præcipuum
 3 egit consulem. nam & *quæsturam*
petentes, quos indignos iudicauit,
profiteri vetuit; & cum, *id factu-*
ros se, perseverarent, *consularem, si*
in campum descendissent, vindictam
 4 minatus est. & Egnatium, floren-

tem fauore publico, sperantemque, ut præturam ædilitati, ita consulum præturæ se iuncturum, *profiteri vetuit*; & cum id non obtinuisset, iurauit *etiam se factus esset consul suffragiis populi, tamen se eum non renuntiaturum*. Quod ego factum cui libet veterum consulum gloriæ comparandum reor, nisi quod naturaliter, audita visis laudamus libentius; & præsentia inuidia, præterita veneratione prosequimur; & his nos obrui, illis instrui credimus.

XCIII. Antetriennum ferè quam Egnatium scelus erumperet, circa Murenæ Cæpionisq; coniurationis tempus, abhinc annos L, M. Marcellus sororis Augusti Octaviæ filius, quem homines ita, si quid accidisset Cæsari, successorem potentiae eius arbitrabantur futurum, ut tamen id per M. Agrippam secure ei posse contingere non existimarent; magnificentissimo munere ædilitatis edito decessit, admodum iuuenis; sane, ut

- ne, vt aiunt, ingenuarum virtutum,
 latusque animi & ingenii, fortunæ.
 3 que inquam alebatur capax. Post cu-
 ius obitum Agrippa, qui *sub specie*
ministeriorum principalium profe-
 ctus in Asiam; vt fama loquitur,
obtacitas cum Marcello offensiones, 2, 99, 2.
præsenti se subduxerat tempori; re-
 uersus inde filiam Cæsaris Iuliam,
 quam in matrimonio Marcellus ha-
 buerat, duxit vxorem; feminam ne-
 que sibi neque reip. felicitis vteri.
 1 Hoc tractu temporum, Tib. Clau. xciv.
 dius Nero, quo prius nato, vt prædi-
 ximus, Liua Drusi Claudiani filia, 2, 75, 3.
 despondente ei Nerone, cui ante
 nupta fuerat, Cæsari nupserat, innu-
 tritus cælestium præceptorum disci-
 2 plinis, iuuenis genere, forma, celsi-
 tudine corporis, optimis studiis
 maximoque ingenio instructissi-
 mus, qui protinus quantus est spera-
 ri potuerat, visusque prætulit prin-
 cipem; quæstor vndeicesimum an-
 3 num agens, capeßere cœpit temp.

maximamque difficultatem anno-
 næ ac rei frumentariæ inopiam, ita
 Ostiæ atque in vrbem mandato vitrici
 moderatus est; vt per id, quod age-
 bat, quantus euasurus esset, eluceret.
 Nec multo post missus ab eodem 4
 vitrico cum exercitu ad visendas
 ordinandasq; quæ sub Oriente sunt,
 prouincias, præcipuis omnium vir-
 tutum experimentis in eo tractu edi-
 tis, cum legionibus ingressus Arme-
 niam, redacta ea in potestatem P. R.
 regnum eius Artauasdi dedit, cuius
 rex quoque Parthorum tanti nomi-
 nis fama territus, liberos suos ad Cæ-
 sarem misit obsides. Reuersum in-
 de Neronem, Cæsar haud mediocri
 belli molem experiri statuit, adiu-
 tore operis dato fratre ipsius Druso
 Claudio, quem intra Cæsaris pena-
 tes enixa erat Livia. quippe vterque, 2
 diuisis partibus Rætos Vindelicos-
 que adgressi, multis vrbium & ca-
 stellorum oppugnationibus, nec
 non directæ quoque acie feliciter
 functi

functi, gentes locis tutissimas, aditu
difficillimas, numero frequentes, fe-
ritate truces, maiore cum periculo
quam damno Romani exercitus, 2, 97, 4.

3 plurimo cum earum sanguine, per-
domuerunt. Ante quæ tempora cen-
sura Planci & Pauli acta inter discor-
diam, neque ipsis honori neq; reip.
vsi fuit: cum alteri vis censoris, alte-
ri vita deesset: Paullus vix posset im-
plere censorē, Plancus timere debe-
ret, ne quidquam obicere posset
adolescentib⁹ aut obicientes audire,
1 quod non agnosceret senex. Mors x c v i.

deinde Agrippæ (qui nouitatem su-
am multis rebus nobilitauerat, atq;
in hoc perduxerat, vt & Neronis ef-
fet socer; cuiusque liberos, nepotes
suos, D. Augustus, præpositis Caii ac
Lucii nominibus adoptauerat) ad-
mouit propius Neronem Cæsari.
quippe filia eius Iulia, quæ fuerat
2 Agrippæ nupta, Neroni nupsit. Sub-
inde bellum Pannonicum, quod in-
choatum Agrippa Marcoque Vini-

cio aucto tuo cos. magnum atroxque
& perquam vicinum imminabat
Italiæ, per Neronem gestum est.
Gentes Pannoniorum, Dalmatarumq;
nationes, situmq; regionum
ac fluminum, numerumque & modum
virium, excelsissimasq; & multiplices
eo bello victorias tanti imperatoris,
alio loco explicabimus.

2, 89, 1. Hoc opus seruet formam suam. Huius

2, 114, 4. ius victoriæ compos Nero, ouans

XCVII. triumphauit. Sed dum in hac parte

imperii omnia geruntur prosperissime,
accepta in Germania clades sub
legato M. Lollio, homine in omnia
pecuniæ quam recte faciendi cupi-

2, 100, 5. diore inter summam vitiorum dissimulationem
vitiosissimo; amissaque legionis V aquila
vocauit ab

Urbe in Gallias Cæsarem. Curade

inde atque onus Germanici belli de-

legata Druso Claudio fratri Nero-

nis, adolescenti tot tantarumq; vir-

2, 2, 2. tutum, quot & quantas natura mor-

talis recipit, vel industria perficit;

cuius

cuius ingenium vtrum bellicis magis operibus, an ciuilibus suffecerit
3 artibus, in incerto est. Morum certe dulcedo ac suauitas, & aduersus amicos æqua, ac par sui æstimatio inimitabilis fuisse dicitur. nam pulcritudo corporis proxima fraternæ fuit. Sed illum, magna ex parte domitorem Germaniæ, plurimo eius gentis variis in locis profuso sanguine, factorum iniquitas, consulem agentem
4 annum tricesimum, rapuit. Moles deinde eius belli translata in Neronem est, quod is sua & virtute & fortuna administrauit, peragratusq; victor omnes partes Germaniæ, sine vlllo detrimento commissi exercitus, quod præcipue huic duci semper
2, II, 5, curæ fuit; sic perdomuit eam, vt in formam pæne stipendiariæ redigeret prouinciæ. Tum alter triumphus, cum altero consulatu, ei oblat
I tus est. Dum ea, quæ prædiximus, in xcviii.
Pannonia Germaniaque geruntur, atrox in Thracia bellum ortum,
omni-

omnibus eius gentis nationibus in
 arma accensis, L. Pisonis, quem ho-
 dieque diligentissimum atque eun-
 dum lenissimum securitatis vrbanae
 custodem habemus, virtus compres-
 sit. Quippe legatus Caesaris triennio ²
 cum his bellauit; gentesque fero-
 cissimas, plurimo cum earum exci-
 dio, nunc acie, nunc expugnatio-
 nibus, in pristinum pacis redegit
 modum; eiusque patratiōe, Asiae
 securitatem, Macedoniae pacem red-
 didit. De quo viro hoc omnibus ³
 sentiendum ac praedicandum est,
 esse mores eius vigore ac lenitate
 mixtissimos, & vix quemquam re-
 2, 88, 2. periri posse, qui aut otium validius
 diligit, aut facilius sufficiat negotio,
 & magis, quae agenda sunt, curet si-
 XCIX. ne vlla ostentatione agendi. Breui ¹
 interiecto spatio Tib. Nero, duobus
 consulatibus totidemque triumphis
 actis, tribuniciae potestatis confor-
 tione aequatus Augusto, ciuium,
 post vnum (& hoc, quia volebat)
 emi-

eminentissimus, ducum maximus,
 fama fortunaque celeberrimus, &
 vere alterum reip. lumen & caput,
 2 mira quadam & incredibili atque
 inenarrabili pietate (cuius causæ
 mox detectæ sunt) cum C. Cæsar
 sumisset iam virilem togam, Lu-
 cius item maturus esset viris, *ne*
fulgor suus orientium iuuenum obsta- 2,93,3.
retinuitis, dissimulata causâ consi-
 lii sui, *commeatum* ab socero atque
 eodem vitrico, *acquiescendi à conti-*
 3 *nuatione laborum* petiit. Quis fuerit
 eo tempore ciuitatis habitus, qui sin-
 gulorum animi, quæ digredienti-
 um à tanto viro omnium lacrymæ,
 quam pæne ei patria manum iniecte- 2,86,1. 2.,
 4 rit, iusto seruemus operi. Illud et- 96, 3. 2.,
 iam in hoc transcurso dicendum est, 103, 4. 2.,
 ita septem annos Rhodi moratum, 114, 4.
 vt omnes, qui pro consulibus lega-
 tique, in transmarinas profecti pro-
 uincias, visendi eius gatia ad eum
 conuenientes, semper priuato (si illa
 maiestas priuata vñquam fuit) fa-
 sces

sces suos sum miserint, fastique sint,
otium eius honoratius imperio suo.

- c. Sensit terrarum orbis, digressum à
custodia Neronem Urbis. nam &
Parthus desciscens à societate Ro-
mana, adiecit Armeniæ manum, &
Germania, aueris domitoris sui
oculis, rebellauit. At in Vrbe, eo
ipso anno, quo magnificentissimi
gladiatorii muneris naumachiæque
spectaculis, D. Augustus, abhinc an-
nos XXX, se & Gallo Caninio cos.
dedicato Martis templo, animos
oculosque P. R. repleuerat, foeda di-
ctu memoriaque horrenda in ipsius
domo tempestas erupit. Quippe fi-
lia eius Iulia, per omnia tanti paren-
tis ac viri immemor, nihil quod fa-
cere aut pati turpiter posset femina,
luxuria, libidine infectum reliquit;
magnitudinemq; fortunæ suæ pec-
candi licentia metiebatur; quid-
quid liberet, pro licito vindicans.
Tum Iulus Antonius, singulare ex-
emplum clementiæ Cæsaris, viola-
tor

tor eius domus, ipse sceleris à se commissi ultor fuit; quem, victo eius patre, non tantum incolumitate donauerat, sed sacerdotio, prætura, consulatu, prouinciis honoratum tum etiam matrimonio sororis suæ filiæ, in artissimam affinitatem receperat. Quinctiusque Crispinus, singularem nequitiam supercilio truci protegens, & Appius Claudius & Sempronius Gracchus, ac Scipio, aliique minoris nominis, vtriusque ordinis viri, quasi cuiuslibet vxore violata, pœnas pendere; cum Cæsaris filiam & Neronis violassent coniugem. Iulia relegata in insulam, patriæq; & parentum subducta oculis. quam tamen comitata mater Scribonia, voluntarii exilii permansit comes. Breue ab hoc inter-

2, 97, 1.

C I.

se ibi

se sibi gessit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat, cum rege Parthorum iuvene excelsissimo, in insula quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utriusque partis numero coit. Quod spectaculum stantis 2
ex diuerso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima imperiorum & hominum coirent capita, perquam clarum & memorabile, sub initia stipendiorum meorum, tribuno militum mihi visere contigit. quem 3
2, 104, 3. militiæ gradum ante sub patre tuo, 1, 111, 3.
M. Vinici, & *P. Silio* auspicatus, in Thracia Macedoniaque, mox Achaia Asiaque, & omnibus ad Orientem visis prouinciis, & ore atq; utroque maris Pontici latere, haud inuicunda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruior. Prior Parthus apud Caium in nostra ripa, posterior hic apud regem in hostili epulatus est. Quo 1
tem-

tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem iuuentutis filii sui Augustus esse voluerat, perfida & plena subdoli ac versuti animi consilia, per Parthum indicata, Cæsari fama vulgavit. cuius mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit, ignoro. Sed quam hunc decessisse lætati homines, tam paullo post obisse Censorinum in iisdem prouinciis, grauitè tulit ciuitas, virum demerendis hominibus genitum. Armeniam deinde ingressus, prima parte introitus prospere gessit; mox in colloquium (cui se temere crediderat) circa Artageram grauitè à quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, vt corpus minus habile, ita animum minus vtilem reip. habere cœpit. Nec defuit conuersatio hominum, vitia eius assentatione alentium, etenim semper magnæ fortunæ comes adest adulatio. per quæ eo ductus erat, vt in vltimo ac remotissimo terrarum orbis angulo consenesce-

2, 82, 4.

M

re,

re, quam Romam regredi mallet. Deinde reluctatus, inuitusque reuer- 4
tens in Italiam, in vrbe Lyciæ (Limy-
ram nominant) morbo obiit; cum
ante annum ferme L. Cæsar, frater
eius, Hispanias petens Massiliæ de-
cessisset. Sed fortuna, quæ subduxe- 1
rat spem magni nominis, iam tum
reip. sua præsidia reddiderat. quippe
ante vtriusque horum obitum, pa-
tre tuo P. Vinicio cos. Tib. Nero, re-
uersus Rhodo, incredibili lætitiâ pa-
triam repleuerat. Non est diu cun- 2
ctatus Cæsar Augustus. neque enim
quærendus erat, quem legeret; sed
legendus, qui eminebat. Itaque,
quod post Lucii mortem adhuc Ca-
io viuo facere voluerat, atque ve-
hementer repugnante Nerone erat
inhibitus, post vtriusque adolescen-
tium obitum facere perseuerauit,
vt & tribunicia potestatis confor-
tionem Neroni constitueret, mul-
tum quidem eo cum domi, tum in
senatu recusante, & eum Ælio Ca-
to &

- ro & Sentio cos. V Kalend. Iul. post
V.C. annis DCCLIV, abhinc annis
4 XXVII adoptaret. Latitiam illius
diei, concursumque ciuitatis, & vo-
ta pæne inferentium cælo manus,
spemque conceptæ perpetuæ secu-
ritatis, æternitatisque Romani im-
perii, vix in illo iusto opere abunde 2, 89, 1. 2,
persequi poterimus, nedum hic im- 99, 3. 2,
3 plere tentemus. Id vnum dixisse iu- 114, 4.
uat, quam ille omnibus fuerit ca-
rus. tum refulsit certa spes libero-
rum parentibus, viris matrimonio-
rum, dominis patrimonii, omni-
bus hominibus, salutis, quietis,
pacis, tranquillitatis; adeo, vt nec
plus sperari potuerit, nec spei re- 2, 89, 2.
1 sponderi felicius. Adoptatus ea- CIV.
dem die etiam M. Agrippa, quem
post mortem Agrippæ Iulia enixa
erat. sed in Neronis adoptione illud
adiectum, his ipsis Cæsaris verbis:
2 *Hoc, inquit, reip. causa facio.* Non
diu vindicem custodemque imperii
sui morata in Vrbe patria, protinus
M 2 in Ger-

cap. 104.

in Germaniam misit; ubi ante triennium sub M. Vinicio, auo tuo, clarissimo viro, immensum exarserat bellum. erat & ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Hoc tempus me functum 3
 2, 101, 2. ante tribunatu castrorum, Ti. Cæsaris militem fecit. quippe protinus ab adoptione missus cum eo præfectus equitum in Germaniam, successor officii patris mei, cælestissimorum eius operum per annos continuos IX præfectus aut legatus, spectator & pro captu mediocritatis meæ adiutor fui. Neque illi spectaculo, quo fructus sum, simile condicio mortalis recipere videtur mihi; cum per celeberrimam Italiæ partem, tractum omnem Galliæ prouinciarum, veterem imperatorem, & ante meritis ac viribus, quam nomine, Cæsarem reuidentes, sibi

sibi quisque quam illi gratularen-
 5 tur plenius. At vero militum con-
 spectu eius elicite gaudio lacrymæ,
 alacritasque & salutationis noua
 quædam exsultatio, & contingendi
 manum cupiditas, non continen-
 tium protinus, quin adicerent;
Videmus te, imperator, saluum re-
cepimus: ac deinde, Ego tecum,
imperator, in Armenia; ego in Ra-
tia fui: Ego à te in Vindeliciis, ego
in Pannonia, ego in Germania do-
 1 *natus sum.* Neque verbis expri- c.v.
 mi, & fortasse vix mereri fidem
 potest, intrata protinus Germania,
 subacti Caninefates, Attuari, Bru-
 cteri, recepti Cherusci gentes, &
 amnis, mox nostra clade nobilis,
 transitus Visurgis: penetrata ulte-
 2 riora. cum omnem partem asper-
 rimi & periculosissimi belli Cæ-
 sar vindicaret; in iis quæ minoris
 erant discriminis, Sentium Satur-
 ninum, qui tum legatus patris eius
 in Germania fuerat, præfecisset;

virum multiplicem in virtutibus, ³
 nauum, agilem, prouidum, milita-
 riumque officiorum patientem ac
 2, 88, 2. peritum pariter, sed eundem, vbi
 negotia fecissent locum otio, libe-
 raliter lauteque eo abutentem; ita
 tamen, vt eum splendidum ac hila-
 rem potius, quam luxuriosum aut
 desidem diceres. de cuius viri claro
 2, 103, 3. celebrique consulatu prædiximus.
 Anni eius æstiuæ, vsque in mensẽ ⁴
 Decembrem perducta, immanis
 emolumentum fecere victoriæ. Pie-
 tas sua Cæsarem, pæne obstructis
 hieme alpibus, in urbem traxit: ad
 tutelam imperii eum veris initio
 reduxit in Germaniam; in cuius
 mediis finibus ad caput Iuliæ flumi-
 nis hiberna digrediens princeps lo-
 3. CUI. cauerat. Pro dii boni, quanti volu-
 minis opera insequenti æstate, sub
 duce Tiberio Cæsare, gessimus! Per-
 lustrata armis tota Germania est.
 Victæ gentes, pæne nominibus in-
 cognitæ. Receptæ Cauchorum na-
 tiones

tiones. omnis eorum iuuentus, infinita numero, immensa corporibus, situ locorum tutissima, traditis armis, vna cum ducibus suis, septa fulgenti armatoque militum nostrorum agmine, ante imperatoris
2 procubuit tribunal. Fracti Longobardi; gens etiam Germana feritate ferocior: denique quod nunquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum miliarium, à Rheno vsq; ad flumen Albim, qui Semnonum Hermundorumq; fines præterfluit, Romanus cum signis perductus exercitus: & eodem, mira felicitate & cura ducis, temporum quoque obferuantia, classis quæ Oceani circumnauigauerat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subuecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantissima rerum omnium copia exercitui
1 Cæsarique se iunxit. Non tempero CVII.
mihi, quin tantæ rerum magnitudi-

dini hoc, qualecumque est, inseram. Cum citeriorem ripam prædicti fluminis castris occupassemus, & vltior armata hostium iuuentute fulgeret, sub omnem motum nostrarum nauium protinus refugientium, vnus è barbaris, ætate senior, corpore excellens, dignitate, quantum ostendebat cultus, eminens, cauatum, vt illis mos est, ex materia conscendit alueum, solusque id nauigii genus temperans, ad medium processit fluminis; & petiit, *liceret* ² *sibi, sine periculo, in eam quam armis tenebamus egredi ripam, ac videre Casarem*. Data petenti facultas. Tum appulso lintre, & diu tacitus contemplatus Casarem, *Nostra quidem*, inquit, *furit iuuentus, quæ cum vestrum numen absentium colat, præsentium potius arma metuit, quam sequitur fidem. sed ego beneficio ac permissu tuo, Casar, quos ante audiebam, hodie vidi deos: nec feliciorem vllum vitæ meæ aut optavi aut sensi diem.* Impe-

Impetratoque, *ut manum contingeret*, reuersus in nauculam, sine fine respectans Cæsarem, ripæ suorum appulsus est. Victor omnium gentium locorumque quos adierat Cæsar, cum incolumi inuiolatoque & semel tantummodo, magna cum clade hostium, fraude eorum tentato exercitu, in hiberna legiones reduxit; eadem qua priore anno festinatione urbem petens. Nihil erat iam in Germania, quod vinci posset, præter gentem Marcomanorum; quæ Maroboduus duce, excita sedibus suis, atque in interiora refugiens, incinctos Herciniæ siluæ campos incolebat. Nulla festinatio huius viri mentionem transgredi debet. Maroboduus genere nobilis, corpore præualens, animo ferox, natione magis quam ratione barbarus, non tumultuarium neque fortuitum, neque mobilem & ex voluntate parentium constantem inter suos occupauit principatum;

2, II, 2.

M s sed

sed certum imperium, vimque;
 regiam complexus animo, sta-
 tuit, auocata procul à Romanis gen-
 te sua, eo progredi; vbi cum pro-
 pter potentiora arma refugisset, sua
 faceret potentissima. Occupatis igitur,
 quos prædiximus, locis, finiti-
 mos omnes aut bello domuit, aut
 CIX. condicionibus iuris sui fecit. Cor-
 pus suum custoditum, imperium
 perpetuis exercitiis pæne ad Roma-
 næ disciplinæ formam redactum,
 breui in eminens & nostro quoque
 imperio timendum perduxit fasti-
 gium; gerebatque se ita aduersus
 Romanos, vt neque bello nos la-
 cesseret, & si lacefferetur superesse
 sibi vim ac voluntatem resistendi
 declararet. Legati quos mittebat ad
 2 Cæsares, interdum *vt supplicem com-*
mendabant, interdum *vt pro pari lo-*
quebantur. Gentibus hominibusq; à
 nobis desciscientibus erat apud eum
 perfugium; totumque ex male dis-
 simulato agebat æmulum: exerci-
 tumq;

tumque quem LXX millium pe-
ditum, quattuor equitum fecerat,
assiduus aduersus finitimos bellis
exercendo, maiori quam quod ha-
3 bebat operi præparabat. Eratque
etiam eo timendus, quod, cum Ger-
maniam ad læuam, & in fronte Pan-
noniam ad dextram, à tergo sedium
suarum haberet Noricos, tanquam
in omnes semper venturus, ab
4 omnibus timebatur. Nec securam
incrementi sui patiebatur esse Ita-
liam: quippe cum à summis Al-
pium iugis, quæ finem Italiæ termi-
nant, initium eius finium haud
multo plus CC millibus passuum
5 abesset. Hunc virum & hanc regio-
nem proximo anno diuersis è par-
tibus Tib. Cæsar aggredi statuit.
Sentio Saturnino mandatum, vt per
Cattos, excisis continentibus Her-
cinia siluis, legiones Boiohœum
(id regioni, quam incolebat Ma-
robodius, nomen est)* duceret: ipse à
Carnunto, qui locus Norici Regni
proxi-

proximus ab hac parte erat, exerci-
tum qui in Illyrico merebat ducere
cx. in Marcomannos orsus est. Rum-
pit, interdum moratur proposita ho-
minum Fortuna. Præparauerat iam
hiberna Cæsar ad Danubium, ad-
motoque exercitu non plus quam V
dierum iter à primis hostium, Sa-
turninum ad moueri placuerat. * pæ-
ne æquali diuisæ interuallo ab hoste,
intra paucos dies in prædicto loco
cum Cæsare iuncturæ erant; cum
vniuersa Pannonia, insolens longæ
pacis bonis, & adulta viribus Dal-
matia, omnibus tractus eius genti-
bus in societatem adductis, ex con-
stituto arma corripuit. Tum neces-
saria gloriosis præposita: neque
tutum visum, abdito in interiora
exercitu, vacuam tam vicino hosti
relinquere Italiam. Gentium natio-
numque, quæ rebellauerant, omnis
numerus amplius DCCC millibus
explebat. ducenta fere peditum col-
ligebantur, armis habilia; equitum
nouem.

4 nouem. cuius immensæ multitudi-
nis, parentis acerrimis ac peritissi-
mis ducibus, pars petere Italiam de-
creuerat, iunctam sibi Nauporti ac
Tergetis confinio; pars in Macedo-
niam eruperat; pars suis sedibus præ-
sidium esse destinauerat. Proxima
duobus Batonibus ac Pinneti, duci-
5 bus auctoritas erat. In omnibus
autem Pannoniis non disciplinæ
tantummodo, sed linguæ quoque
notitiâ Romanæ; plerisque etiam
litterarum vsus & familiaris animo-
rum erat exercitatio. Itaque hercu-
les nullamquam natio tam mature
consilio belli bellum iunxit ac de-
6 creta patrauit. oppressi ciues Ro-
mani, trucidati negotiatores, ma-
gnus vexillariorum numerus, ad in-
terneccionem, ea in regione, quæ
plurimum ab imperatore aberat,
cæsus. occupata armis Macedonia;
omnia & in omnibus locis ignifer-
roque vastata: quin tantus etiam
huius belli metus fuit, vt stabilem
illum,

illum & firmatum tantorum bello-
rum experientia, Cæsaris Augusti
animum quateret atque terreret.

CXI. Habiti itaque delectus, reuocati vn-
dique omnes veterani, viri femi-
næque ex censu libertinum coactæ
dare militem. Audita in senatu vox
principis, *decimo die, ni caueretur,*
posse hostem in urbis Romanæ venire
conspectum. Senatorum equitum-
que Romanorum exactæ ad id bel-
lum operæ pollicitæ. Omnia hæc 2
frustra præparassemus, nisi qui illa
regeret fuisset. Itaque vt præsidium
militum, resp. ab Augusto ducem in
bellum poposcit Tiberium. Ha- 3
buit in hoc quoque bello medio-
critas nostra speciosi ministri lo-
cum. Finita equestri militia, desi-
gnatus quæstor, nec dum senator
æquatus senatoribus, etiam desi-
gnatus tribunus plebis partem ex-
ercitus ab Vrbe, traditi ab Augusto,
perduxi ad filium eius. in quæstura 4
deinde, remissa sorte prouinciæ, le-
gatus

2, 101, 2.

2, 104, 3.

gatus

gatus eiusdem ad eundem missus,
quas nos primo anno acies hostium
vidimus? quantis prudentia ducis
opportunitatibus, furentes eorum
vires vniuersas euasimus partibus?
quanto cum temperamento simul
utilitatis res auctoritate imperatoris
agi vidimus? qua prudentia hiber-
na disposita sunt? quanto opere,
inclusus custodiis exercitus nostri,
ne qua posset erumpere, inopsque
copiarum & intra se furens, viribus

¹ hostis elanguesceret? Felix euentu, CXII.

forte conatu, prima æstate belli Mes-
fallini opus mandandum est me-
² moriæ. qui vir animo etiam quam
gente nobilior, dignissimus qui &
patrem Coruinum habuisset, & cog-
nomen suum Cottæ fratri relin-
queret, præpositus Illyrico, subita
rebellione, cum semiplena legione
vicesima circumdatus hostili exer-
citu, amplius XX millia hostium fu-
dit fugauitque, & ob id ornamen-
tis triumphalibus honoratus est.

Ita

Ita placebat barbaris numerus suus, 3
 ita fiducia virium, vt, vbicumque
 Cæsar esset, nihil in se reponerent.
 pars exercitus eorum proposita ipsi
 duci, & ad arbitrium vtilitatemque
 nostram macerata, perductaque ad
 exitiabilem famem, neque instan-
 tem sustinere, neque facientibus
 copiam pugnandi dirigentibusque
 aciem ausa congredi, occupato
 monte Claudio, munitione se de-
 fendit. At ea pars, quæ obuiam se 4
 effuderat exercitui, quem A. Cæci-
 na, & Siluanus Plautius consulares
 ex transmarinis adducebant prouin-
 ciis, circumfusa V legionibus no-
 stris auxiliaribusque & equitatu re-
 gio (quippe magnam Thracum ma-
 num iunctus prædictis ducibus
 Rhœmetalcès Thraciæ rex in adiu-
 torium eius belli secum trahebat)
 pæne exitiabilem omnibus cladem 5
 intulit. Fugata regionum equestris
 acies, fugatæ alæ, conuersæ cohortes
 sunt, apud signa quoque legio-
 num

num trepidatum, sed Romana virtus militi plus eo tempore vindictum gloriæ, quam ducibus reliquit: qui multum à more imperatoris sui discrepantes, ante in hostem inciderunt, quam per exploratores, ubi hostis esset, cognoscerent. Iam igitur in dubiis rebus semetipsæ legiones adhortatæ, iugulatis ab hoste quibusdam tribunis militum, interempto præfecto castrorum, præfectisque cohortium, non incruentis centurionibus (è) quibus etiam primi ordines cecidere, inuasere hostes: nec sustinuisse contenti, perrupta eorum acie, ex insperato victoriam vindicauerunt. Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab auo suo naturali erat, & iam ante biennium, qualis esset, apparere cœperat, mira prauitate animi atque ingenii in præcipitia conuersus, patris atque eiusdem aui sui animum alienauit sibi; moxque crescentibus in dies

N vitiis,

vitii, dignum furore suo habuit
 cxiii. exitum. Accipe nunc, *M. Vinici*, i
 tantum in bello ducem, quantum
 in pace vides principem. Iunctis
 exercitibus, quique sub Cæsare fue-
 rant, quique ad eum venerant, con-
 tractisque in vna castra decem legio-
 nibus, LXX amplius cohortibus,
 quatuordecim (*alis*) sed pluribus
 quam decem veteranorum milli-
 bus, ad hoc magno voluntariorum
 numero, frequenti que equite regio;
 tanto denique exercitu, quantus
 nullo vñquam loco post bella fue-
 rat ciuilia, omnes eo ipso læti erant,
 maximamque fiduciam victoriæ in
 numero reponebant. At imperator 2
 optimus eorum quæ agebat iudex,
 & vtilia speciosis præferens, quod-
 que semper eum facientem vidi, in
 omnibus bellis, quæ probanda es-
 sent non quæ vtique probarentur
 sequens, paucis diebus exercitum
 qui venerat, ad refouendas ex itinere
 eius vires, moratus; cum eum
 maio-

maiolem, quam vt temperari posset, neque habilem gubernaculo cerne-
 3 ret, dimittere statuit: prosecutusq; longo & perquam laborioso itinere, cuius difficultas narrari vix potest, vt neque vniuersos quif-
 quam auderet aggredi, & partem digredientium suorum metu vni-
 uersi tentare non posset, remisit eo vnde venerant, & ipse asperimæ hi-
 emis initio regressus Sisiciam, lega-
 2, III, 3. tos, inter quos ipsi fuimus, partitis
 1 præfecit hibernis. O rem dictu non CXIV.
 eminentem, sed solida veraque vir-
 tute atque vtilitate maximam, expe-
 rientia suauissimam, humanitate singularem! Per omne belli Ger-
 manici Pannonicique tempus, ne-
 mo è nobis, gradumve nostrum aut præcedentibus aut sequentibus, im-
 becillus fuit, cuius salus ac valetu-
 do non ita sustentaretur Cæsaris cu-
 ra, tanquam distractissimus ille tan-
 2 gtorio vacaret animus. Erat deside-

rantibus paratum iunctum vehicu-
 lum; lectica eius publicata, cuius
 beneficium cum alii, tum ego sensi.
 Iam medici, iam apparatus cibi, iam
 in hoc solum importatum instru-
 mentum balinei, nullius non suc-
 currit valetudini. Domus tantum ac
 domestici deerant; ceterum nihil,
 quod ab illis aut præstari aut desi-
 derari posset. Adiciam illud, quod, 3
 quisquis illis temporibus interfuit,
 ut alia quæ retuli agnoscat protinus.
 Solus semper equo vectus est; solus
 cum iis, quos inuitauerat, maiore
 parte æstiuarum expeditionum, ce-
 nauit sedens; non sequentibus dis-
 ciplinam, quatenus exemplo non
 nocebatur, ignouit; admonitio fre-
 quens inerat, & castigatio, vindicta
 rarissima: agebatque medium, pluri-
 ma dissimulantis, aliqua inhibentis.
 Hiems emolumentum patrati belli 4
 contulit. sed insequenti æstate
 omnis Pannonia, reliquiis totius
 belli in Dalmatia manentibus, pa-
 cem

cem petiit. Ferocem illam tot mil-
 lium iuuentutem, paullo ante ser-
 uitutem minatam Italiæ, confe-
 rentem arma, quibus vsa erat apud
 flumen nomine Bathinum, pro-
 sternentemque se vniuersam geni-
 bus imperatoris, Batonemque & Pi- 2, 110, 4.
 netem excelsissimos duces, ca-
 ptum alterum, alterum deditum,
 iustis voluminibus ordine narrabi- 2, 103, 4.
 5 mus, vt spero. Autumno victor 2, 119, 1.
 in hiberna reducitur exercitus, cu-
 ius omnibus copiis à Cæsaribus M.
 Lepidus præfectus est, vir nominis
 ac fortunæ eorum proximus: quem
 in quantum quisque aut cognosce-
 re aut intelligere potuit, in tan-
 tum miratur ac diligit, tantorum-
 que nominum, quibus ortus est, or-
 1 namentum iudicat. Cæsar ad alte- cxy.
 ram Belli Delmatici molem ani-
 mum atque arma contulit. in qua
 regione quali adiutore legatoque
 fratre meo, Magio Celere Velleia- 2, 121, 3, 2,
 no, vsus sit, ipsius patrisque eius præ- 76, 1.

dicatione testatum est, & amplissimorum honorum, quibus triumphans eum Cæsar donavit, signat memoria. Initio æstatis Lepidus, 2
educto hibernis exercitu, per gentes integras immunesque adhuc clade belli, & eo feroces ac truces, tendens ad Tiberium imperatorem, & cum difficultate locorum & cum vi hostium luctatus, magna cum clade obstitentium, excisis agris, exustis ædificiis, cæsis viris, lætus victoria, prædaque onustus, peruenit ad Cæsarem; & ob ea, quæ si pro- 3
priis gessisset auspiciis, triumphare debuerat, ornamentis triumphalibus, consentiente cum iudicio principum voluntate senatus, donatus est. Illa æstas maximi belli consum- 4
mauit effectus. quippe Daorisi & Desitiates Delmata, situ locorum ac montium, ingeniorum ferocia, mira etiam pugnandi scientia & præcipue angustiis saltuum pæne inexpugnabiles, non iam ductu, sed mani-

manibus atque armis ipsius Cæsaris tum demum pacati sunt, cum
 § pæne funditus euerſi forent. Nihil
 in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre maius aut mirari magis potui, quam quod imperatorum
 numquam adeo vlla opportuna visa est victoriæ occasio, quam damno 2,97,4.2,
 amissi pensaret militis. semperque 120,2.
 visum est gloriosum, quod esset tutissimum, & ante conscientiae quam
 famæ consultum; nec vnumquam
 consilia ducis iudicio exercitus, sed
 exercitus prouidentia ducis rectus 2,113,2.
 ¶ est. Magna in bello Delmatico ex- CXVI.
 perimenta virtutis in multos ac difficiles locos præmissus Germanicus
 dedit; celebris etiam opera diligentissimi Q. Julius Postumus, vir consularis,
 præpositus Delmatis, ornamenta meruit triumphalia: quem honorem ante paucos annos Passienus
 & Cossus, viri quibusdam diuersis virtutibus celebres, in Africa meruerant. Sed Cossus victoriæ testi-

monium etiam in cognomen filii
 contulit, adolescentis in omnium
 virtutum exempla geniti. At Postu-
 mi operum L. Apronius particeps,
 illa quoque militia eos, quos mox
 consecutus est, honores excellenti
 virtute meruit. Vtinam non maio- 3
 ribus experimentis testatum esset,
 quantum in omni re Fortuna pos-
 set; sed in hoc quoque genere ab-
 unde agnoscere vis eius potest. nam
 & Seianus, vir antiquissimi moris,
 & priscam gravitatem semper hu-
 manitate temperans, in Germania,
 Illyricoque, & mox in Africa, splen-
 didissimis functus ministeriis, non
 merito sed materia adipiscendi tri- 4
 umphalia defectus est. Et A. Lici-
 nius Nerva Silianus, P. Silii filius,
 1, 9, 3. quem virum, ne qui intellexit qui-
 dem, abunde miratus est, ne nihil
 non optimo civi, simplicissimo du-
 ci perisset, præreptus immature, &
 fructu amplissimæ principis amici-
 tiæ & consummatione euectæ inal-
 tissi-

tiffimum paternumque fastigium
 5 imaginis defectus est. Horum viro-
 rum mentione si quis quæsisse me
 dicet locum, fatentem arguet. ne-
 que enim iustus sine mendacio can-
 1 dor apud bonos crimini est. Tan- C X VII.
 tum quod vltimam imposuerat
 Pannonico ac Delmatico bello Cæ-
 sar manum, cum, intra quinque con-
 summati tanti operis dies, funestæ
 ex Germania epistolæ: *casti Vari, tru-*
cidatarumq; legionum trium, toti-
demq; alarum, & sex cohortium. ve-
 lut in hoc saltem tantummodo in-
 diligente nobis fortuna, ne occu-
 pato duce, * & caussa perso-
 2 na moram exigit. Varus Quincti-
 lius illustri magis quam nobili or-
 tus familia, vir ingenio mitis, mori-
 bus quietus, vt corpore & animo
 immobilior, otio magis castrorum
 quam bellicæ assuetus militiæ; pe-
 cuniæ vero quam non contemtor,
 Syria cui præfuerat declarauit; quam
 pauper diuitem ingressus, diues

pauperem reliquit : Is cum exerci- 3
tui, qui erat in Germania, præfesset,
concepit esse homines qui nihil præ-
ter vocem membraque haberent
hominum; quique gladiis domari
non poterant, posse iure mulceri.
Quo proposito mediam ingressi 4
Germaniam, velut inter viros pacis
gaudentes dulcedine, iurisdictioni-
bus agendoque pro tribunali ordi-
ne, trahebat æstiuæ. At illi, quod
nisi expertus vix credebat, in sum-
ma feritate versutissimi, natumque
mendacio genus, simulantes fictas
litium series, & nunc prouocantes
alter alterum iniuria, nunc agentes
gratias, quod eas Romana iustitia fi-
niret, feritasq. sua nouitate incognita
disciplina mitesceret, & solita armis
discerni iure terminarentur, in sum-
mam socordiam perduxere Quin-
ctilium, vsque eo, vt se prætorem
urbanum in foro ius dicere, non
in mediis Germaniæ finibus exer-
citui præesse crederet. Tum iuue- 2

nis genere nobilis, manu fortis,
 sensu celer, vltra barbarum prom-
 tus ingenio, nomine Arminius,
 Sigimeri principis gentis eius filius,
 ardorem animi vultu oculisque
 præferens, assiduus militiæ nostræ
 prioris comes, & iam ciuitatis Ro-
 manæ ius equestremq; consecutus
 gradum, segnitia ducis in occasio-
 nem sceleris vsus est; haud impru-
 denter speculatus, neminem cele-
 rius opprimi, quam qui nihil time-
 ret; & frequentissimum initium esse
 3 calamitatis, securitatem. Primo
 igitur paucos, mox plures in socie-
 tatem consilii recipit; opprimi pos-
se Romanos, & dicit & persuadet;
 decretis facta iungit; tempus insi-
 4 diarum constituit. Id Varo per vi-
 rum eius gentis fidelem clarique
 nominis Segesten indicatur. sed
præualebant iam fata consilii,
 omnemque animi eius aciem præ- 2, 57, 3.
 stinxerant. Quippe ita se res habet,
vt plerumque, qui fortunam mu-
 tati-

taturus est, consilia corrumpat, efficiatque, quod miserimum est, ut quod accidit id etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat. *Negat itaque se credere, s*
peremq. in se benevolentia ex merito
estimare profitetur. Nec diutius, post primum indicem, secundo relictus

CXIX. locus. Ordinem atrocissimæ calamitatis, qua nulla, post Crassi in Parthis damnum, in externis gentibus grauior Romanis fuit, iustis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere. Nunc summa definenda est. Exercitus omnium fortissimus, disciplina, manu, experientiaque bellorum inter Romanos milites princeps, marcore ducis, perfidia hostis, iniquitate fortunæ circumuentus; cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum voluerant data esset miseris, castigatis etiam quibusdam graui pœna, quia Romanis & armis & animis usi fuissent, inclusus siluis, paludibus,

2, 103, 4.

2, 114, 5.

dibus, insidiis ab eo hoste ad inter-
necionem trucidatus est, quem
ita semper more pecudum trucida-
uerat, vt vitam aut mortem eius
nunc ira nunc venia temperaret.

- 3 Duci plus ad moriendum quam ad
pugnandum animi fuit. quippe pa-
terni auitique exempli successor, se
ipse transfixit. At è præfectis castro-
rum duobus quam clarum exem-
plum L. Eggius, tam turpe Ceionius
prodidit; qui cum longe maxi-
mam partem absumisset acies, au-
ctor deditionis supplicio quam
4 prælio mori maluit. At Vala Nume-
nius, legatus Vari, cetera quietus ac
probus, diri auctor exempli, spo-
liatum equite peditem relinquens,
fuga cum alis Rhenum petere in-
gressus est. quod factum eius fortu-
na vltima est. non enim desertis super-
5 fuit, sed desertor occidit. Vari cor-
pus semiustum hostilis lacerauerat
feritas; caput eius abscissum latum-
que ad Maroboduum, & ab eo mis-
sum

sum ad Cæsarem, gentilicii tamen
 tumuli sepultura honoratum est.
 CXX. His auditis, reuolat ad patrem Cæ-
 sar: perpetuus patronus Romani
 imperii, assuetam sibi causam sus-
 cipit. Mittitur ad Germaniam, Gal-
 lias confirmat, disponit exercitus,
 præsidia munit, se magnitudine
 sua non fiducia hostium metiens,
 qui Cimbricam Teutonicamque
 militiam Italiæ minabantur; vltro
 Rhenum cum exercitu transgre-
 ditur. Arminio territo, quem ar-
 cuiße pater & patria contenti erant,
 penetrat interius, aperit limites, va-
 stat agros, vrit domos, fundit ob-
 uios; maximaque cum gloria, in-
 columi omnium, quos transduxe-
 rat, numero, in hiberna reuertitur.
 Reddatur verum L. Asprenati testi-
 monium; qui legatus sub auunculo
 suo Varo militans, naua virilique
 opera duarum legionum, quibus
 præerat, exercitum immunem tan-
 ta calamitate seruauit; matureque
 ad in-

2, 97, 4.

2, 115, 5.

3

5

6

ad inferiora hiberna descendendo,
vacillantium etiam cis Rhenum
sitarum gentium animos confirma-
uit. Sunt tamen, qui, ut viuos ab eo
vindictatos, ita iugulatoꝝ sub Va-
ro occupata crediderint patrimo-
nia, hereditatemque excisi exerci-
tus, in quantum voluerit, ab eo
4 aditam. Lucii etiam Cæditii, præ-
fecti castrorum, eorumque, qui vna
circumdati Alifone immensis Ger-
manorum copiis obsidebantur, lau-
danda virtus est; qui omnibus diffi-
cultatibus superatis, quas inopia re-
rum intolerabiles, vis hostium fa-
ciebat inexsuperabiles, nec teme-
rario consilio, nec segni prouidentia
vsi, speculatique opportunitatem,
ferro sibi ad suos peperere redditum.
5 Ex quo apparet, Varum sane gra-
uem & bonæ voluntatis virum,
magis imperatoris defectum con-
silio, quam virtute destitutum mi-
litum, se magnificentissimumque
6 perdidisse exercitum. Cum in ca-
ptiuos

ptiuos sciretur à Germanis, præ-
 clari facinoris auctor fuit Calvus
 Coelius, vetustate familiæ suæ dignif-
 simus; qui complexus catenarum,
 quibus vinctus erat, seriem, ita illas
 inlilit capiti suo, vt protinus pariter
 sanguinis cerebrique profluuium ex-
 spiraret. Eadem & virtus & fortu-
 na subsequenti tempore ingressa
 animum imperatoris Tiberii fuit,
 quæ initio fuerat; qui concussis
 hostium viribus, classicis peditum-
 que expeditionibus, cum res Gallia-
 rum maximæ molis, accensasque
 plebis Viennensium dissensiones,
coercitione magis quam poena mol-
 lisset; & senatus populusq; Rom.
 (postulante patre eius) *vt æquum ei-*
us in omnibus prouinciis exerciti-
busque esset, quam erat ipsi, decre-
 to complexus esset: (etenim absur-
 dum erat, non esse sub illo, quæ ab
 illo vindicabantur; & qui ad opem
 ferendam primus erat, ad vindi-
 candum honorem non iudicari pa-
 rem)

rem) in Urbem reuersus, iam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatam, ex Pannoniis
 3 Delmatisque egit triumphum. cuius magnificentiam quis miretur in Cæsare? fortunæ vero quis non miretur indulgentiam? quippe omnes eminentissimos hostium duces non occisos fama narravit, sed victos triumphus ostendit. quem mihi, fratrique meo, inter præcipuos 2, III, 3, 2, præcipuisque donis adornatos vi- II, 1.
 1 ros, comitari contigit. Quis non inter reliqua, quibus singularis moderatio Ti. Cæsaris elucet atque eminet, hoc quoque miretur, quod, cum sine vlla dubitatione septem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit? Quis enim dubitare potest, quin ex Armenia recepta, & ex rege ei præposito, cuius capiti insigne regium sua manu imposuerat, ordinatisque rebus Orientis, ouans triumphare debuerit? &, Vindelicorum Rhæ-
 2
 O rumq;

CXXIII.

rumque victor, curru Urbem ingre-
 di? fractis deinde post adoptionem ³
 continua triennii militia Germa-
 niæ viribus, idem illi honor & defe-
 rendus & recipiendus fuerit? & post
 cladem sub Varo acceptam, ocus
 prosperrimo rerum euentu, eadem
 excisa Germania, triumphum sum-
 mi ducis adornare debuerit? Sed in ⁴
 hoc viro nescias, utrum magis mi-
reris, quod laborum periculorum-
que semper excessit modum, an
 quod honorum temperauit. Veni-
 tur ad tempus, in quo fuit pluri-
 mum metus. quippe Cæsar Augu-
 stus, cum Germanicum nepotem
 suum, reliqua belli patraturum mi-
 sisset in Germaniam, Tiberium au-
 tem filium missurus esset in Illyri-
 cum, ad firmanda pace, quæ bello
 subegerat, prosequens eum, simul-
 que interfuturus athletarum certa-
 minis ludicro, quod eius honori sa-
 cratum à Neapolitanis est, processit
 in Campaniam: quamquam iam ²
 motus

motus imbecillitatis inclinataeque
in deterius principia valetudinis
senferat; tamen obnitente vi ani-
mi, profecutus filium, digressusque
ab eo Beneuenti, ipse Nolam petiit;
& ingrauescente in dies valetudine,
cum sciret, quis volenti omnia post
se salua remanere, accersendus fo-
ret, festinanter reuocauit filium. ille
ad patrem patriæ expectato reuo-
3 lauit maturius. Tum *securum se*
Augustus prædicans, circumfususq;
amplexibus Tiberii sui, *commendans*
illi sua, atq; ipsius opera, nec quidquam
de fine, si fata poscerent, recusans,
subrefectus primo conspectu allo-
quioque carissimi sibi spiritus, mox
cum omnem curam fata vincerent,
in sua resolutus initia, Pompeio Ap-
puleioque cos. septuagesimo sexto
anno, animam caelestem cælo reddi-
1 dit. Quid tunc homines timuerint, CX XIV.
quæ senatus trepidatio, quæ populi
confusio, quis orbis metus, in quam
arto salutis exitiique fuerimus con-
O 2 finio,

finio, neque mihi tam festinanti ex-
primere vacat; neque, cui vacat, po-
test. Id solum voce publica dixisse
habeo. Cuius orbis ruinam timue-
ramus, eum ne commotum qui-
dem sensimus. tantaque vnus viri
maiestas fuit, vt nec bonis, neque
contra malos opus armis foret. Vna ²
tamen veluti luctatio ciuitatis fuit;
pugnantis cum Cæsare senatus po-
puli que Romani, vt stationi paterna
succederet: illius, vt potius *equalem*
ciuem, quam eminentem liceret agere
principem. tandem magis ratione
quam honore victus est: cum quid-
quid tuendum non suscepisset, pe-
riturum videret. soli que huic con-
tigit, pæne diutius recusare principa-
tum, quam, vt occuparent eum, alii
armis pugnauerant. Post redditum ³
cælo patrem, & corpus eius huma-
nis honoribus, nomen diuinis ho-
noratum, primum principalium
eius operum fuit ordinatio comi-
tiorum; quam manu sua scriptam

D. Au-

4 D. Augustus reliquerat. Quo tempore mihi fratrique meo, candidatis Cæsaris, proxime à nobilissimis ac sacerdotibus viris, destinari prætoribus contigit: consecutis, ut neque post nos quemquam D. Augustus, neq; ante nos Cæsar commendaret Tiberius. Tulit protinus & CXXV. voti & consilii sui pretium resp. neque diu latuit, aut quid non impetrando passuri fuisset; aut quid impetrando profecisset. quippe exercitus qui in Germania militabat, præsentisque Germanici imperio regebatur, simulque legiones quæ in Illyrico erant, rabie quadam & profunda confundendi omnia cupiditate, *nouum ducem, nouum statum, nouam querebant remp.* quinetiam ausi sunt minari, *datuos senatui, datuos principi leges; modum stipendii, finem militiæ sibi ipsi constituere* conati sunt. processum etiam in arma, ferrumq; strictum est; & pæne in vltimum gladiatorum erupit

impunitas defuitq; qui contra remp.
 duceret, non qui sequerentur. Sed 3
 hæc omnia veteris imperatoris ma-
 turitas, *multa inhibentis, aliqua cum*
grauitate pollicentis, inter feneram
 præcipue nostrorum vltionem, mi-
 tis aliorum castigatio, breuî sopiit
 ac sustulit. Quo quidem tempore, 4
 vt pleraq; ignaue Germanicus, ita
 Drusus, qui à patre in id ipsum, plu-
 rimò quidem igne emicans incen-
 dium militaris tumultus missus
 erat, prisca antiquaque seueritate
 vsus, ancipitia sibi tam re quam ex-
 emplo perniciofa, & his ipsis mili-
 tum gladiis, quibus obsessus erat,
 obsidentes coercuit: singulari adiu- 5
 tore in eo negotio vsus, Iunio Blæso,
 viro nescias vtiliore in castris, an
 1, 12, 3. meliore in toga. qui, post paucos
 annos proconsul in Africa, orna-
 menta triumphalia, cum appellatio-
 ne *Imperatoria* meruit. ac Hispa-
 nias exercitumque virtutibus cele-
 berrimaque in Illyrico militia, vt
 prædi-

prædiximus, cum imperio obtine-
ret, in summa pace, quiete conti-
nuit; cum ei pietas rectissima sen-
tiendi, & auctoritas quæ sentiebat
obtinendi superesset. cuius curam
ac fidem Dolabella quoque, vir sim-
plicitatis generosissimæ, in maxima
parte Illyrici per omnia imitatus est.

1 Horum XVI annorum opera quis, C X XVI.

cum inserta sint oculis animisque
omnium, in partibus eloquatur?
Sacrauit parentem suum Cæsar non
imperio, sed religione: non appella-

2 uit eum, sed fecit deum. reuocata

in forum fides, summotæ foro se-

ditio, ambitio campo, discordia cu- 2, 89, 3.

ria, sepultæque ac situ obsitæ; iusti- 4.

tia, æquitas, industria ciuitati reddi-

tæ; accessit magistratibus auctori-

tas, senatui maiestas, iudiciis graui-

tas; compressa theatralis seditio;

recte faciendi omnibus aut incussa

voluntas, aut imposita necessitas.

honorantur recta, praua puniuntur.

3 suspicit potentem humilis, non ti-

O 4 met.

met. antecedit non contemnit humilio-
 rem potens. quando annona moderatior?
 quando pax latior? Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, quidquid meridiano aut septentrione finitur, pax Augusta per omnes terrarum orbis angulos à latrociniorum metu seruat immunes. Fortuita non ciuium tantummodo, sed Urbium damna Principis munificentia vindicat. Restituta vrbes Asiæ. vindicata ab iniuriis magistratuum prouinciæ. honor dignis paratissimus. pœna in malos fera, sed aliqua. superatur æquitate gratia, ambitio virtute. nam facere recte ciues suos, Princeps optimus faciendo docet; cumque sit imperio maximus, exemplo maior est.

CXXVII. Raro eminentes viri non magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam vsi sunt; vt duo Scipiones duobus Læliis, quos per omnia æquauerunt sibi; vt D. Augustus M. Agrippa, & maxime ab

eo, Statilio Tauro. quibus nouitas
familia haud obstitit, quo minus ad
multiplices consulatus triumphos-
que, & complura eniterentur sacer-
2 dotia. etenim magna negotia ma-
gnis adiutoribus egent. Neque in
paruo paucitas ministeria defecit.
Interestque reip. quod usu necessa-
rium, & dignitate eminere; vtilita-
3 temque auctoritate muniri. Sub
his exemplis Tiberius Cæsar Seia-
num Ælium, principe equestris
ordinis patre natum, materno ve-
ro genere clarissimas veteresque &
insignes honoribus complexum fa-
milias, habentem consulares fra-
tres, consobrinos, auunculum,
ipsum vero laboris ac fidei capacis-
simum, sufficiente etiam vigori ani-
mi compage corporis, singularem
principalium onerum adiutorem
4 in omnia habuit atque habet: vi-
rum seueritatis lætissimæ, hilarita-
tis priscae, actu otiosis simillimum,
nihil sibi vindicantem, eoque asse-

CX XVIII.

quentem omnia, semper infra aliorum æstimationes se metientem, vultu vitæque tranquillum, animo exsomnia. In huius virtutum æstimationem iam pridem iudicia ciuitatis cum iudiciis principis certant. neque nouus hic mos senatus populi que R. est, putandi *quod optimum sit esse nobilissimum*. nam & illi antiqui, ante primum bellum Punicum, abhinc annos CCC, T. I, 13, 2, 2, Coruncanium, hominem nouum, 34, 3, 2, 51, cum aliis omnibus honoribus, tum 3, 2, 96, 1, pontificatu etiam maximo, ad principale extulere fastigium; & eque- 2 stri loco natum Sp. Caruilium, & mox M. Catonem, nouum etiam, Tusculo, Urbis inquilinum, Mummiūque Achaicum in consularatus, censuras, & triumphos prouexere. & qui C. Marium, ignotæ ori- 3 ginis, vsque ad sextum consulatum sine dubitatione Romani nominis habuere principem; & qui M. Tullio tantum tribuere, vt pæne assentatione

tatione sua, quibus vellet principatus conciliaret; quique nihil Asinio Pollioni negauerunt, quod nobilissimis summo cum sudore consequendum foret; profecto hoc senserunt, *in cuiuscumq; animo virtus inesset, ei plurimum esse tribuendum.*

⁴ Hæc naturalis exempli imitatio ad experiendum Seianum, Cæsarem; ad iuuanda vero onera principis, Seianum protulit; senatumque & pop. Rom. eo perduxit, vt quod vsu optimum intelligit, id in tutelam securitatis suæ libenter aduocet. Sed C X X I X.

¹ proposita quasi vniuersa principatus Ti. Cæsaris forma, singula recensamus. Qua ille prudentia Rhascupolim, interemtorem fratris sui filii Cotys, consortisque eiusdem imperii, euocauit? singulari in eo negotio vsus opera Flacci Pomponii, consularis viri, nati ad omnia quæ recte facienda sunt, simplicique virtute merentis semper, quam captantis gloriam. Cum quanta grauitate,
² vt se-

vt senator & iudex, non vt princeps,
& causas pressius audit? quam ce-
lenter Libonem ingratum & noua
molientem oppressit? Quibus præ-
ceptis instructum Germanicum su-
um, imbutumque rudimentis mi-
litæ secum actæ, domitorem rece-
pit Germaniæ? Quibus iuuentam
eius exaggerauit honoribus, respon-
dente cultu triumphi rerum quas
gesserat magnitudini? Quoties po-
pulum congiariis honorauit, sena-
torumque censum cum id senatu
auctore facere potuit, quam liben-
ter expleuit, vt neque luxuriam in-
uitaret, neque honestam paupertate-
m pateretur dignitate destitui?
Quanto cum honore Germanicum
suum in transmarinas misit provin-
cias? Qua vi, consiliorum suorum 4
ministro & adiutore usus Druso, filio
suo, Maroboduum inhaerentem oc-
cupati regni finibus, pace maiesta-
tis eius dixerim, velut serpentem
abstrusam terræ, salubribus consi-
liorum

liorum suorum medicamentis coëgit egredi? quam illum & honorate, nec secure continet? Quanta mollis bellum, principe Galliarum ciuente Sacroniro, Floroque Iulio, mira celeritate ac virtute compressit, vt ante populus Rom. vicisse se quam bellare cognosceret; nunciosque periculi victoriæ præcederet nuncius. Magni etiam terroris bellum Africum, & quotidiano auctu maius, auspiciis consiliisque eius
1 breui sepultum est. Quanta suo CXXX.
suorumque nomine extruxit opera? Quam pia munificentia superque humanam euecta fidem templum patri molitur? Quam magnifico animi temperamento Cn. quoque Pompeii munera absumpta igni restituit? qui, quidquid vique claritudine eminuit, id veluti cognatum censet tuendum. Qua liberalitate cum alias, tum proxime incenso monte Cœlio, omnis ordinis hominum iacturæ, patrimonio succurrit

currit suo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui præcipuique timoris, supplementum, sine trepidatione dilectus, prouidet? Si aut 3 natura patitur, aut mediocritas recipit hominum, apud aures deorum de his queri; quid hic meruit? primum, ut scelerata Drusus Libo ini- ret consilia; deinde, ut Silius & Piso; quorum alterius dignitatem consti- tuit, auxit alterius? Ut ad maiora transcendam, quamquam & hæc ille duxit maxima; quid, ut iuuenes amitteret filios? quid, ut nepotem ex Druso suo? Dolenda adhuc retu- 4 limus: veniendum ad erubescenda est. Quantis hoc triennium, *M. Vini- ci*, doloribus lacerauit animum eius? quamdiu abstruso, quod miserrimum est, pectus eius flagrauit incen- dio? quod ex nuru, quod ex nepote dolere, indignari, erubescere co- actus est. Cuius temporis ægritudi- 5 nem auxit amissa mater eminentis-
 2, 35, 2. sima, & per omnia deis quam ho-
 mini-

minibus similior femina; cuius potentiam nemo sensit, nisi aut leuatione periculi aut accessione dignitatis. Voto finiendum volumen sit. CXXXI.

I V P P I T E R Capitoline & auctor ac
stator Romani nominis, Gradiue
Mars, perpetuorumq; custos Vesta
ignium, & quidquid numinum hanc
Romani Imperii molem in amplissi-
mum terrarum orbis fastigium extu-
lit, vos publica voce obtestor atq; pre-
cor, custodite, seruate, protegite hunc
statum. hanc pacem; eiq; functo longissi-
ma statione mortali destinate successo-
res quam serissimos, sed eos quorum
cervices, tam fortiter sustinendo ter-
rarum orbis imperio sufficiant, quam
huius suffecisse sensimus; consiliag;
omnium civium aut pia * * *

EX

fici

flura
Pam
Prat
Velle
conja
Aven
lium
hom
tum
sub
bun
gatu
(de
ber
ui, a

DE
VELLEII
VITA ET SCRIPTIS,
EX GERARD. IOAN. VOSSII
DE HISTORICIS LAT.
LIB. I. C. XXIV.

sicut in editione Velleiana auctius
publicauit FILIVS.

VELLEIVS PATERCVLVVS
primum tribunus militum in Thra-
cia fuit, hinc praefectus equitum in
Germania, exinde quaestor, inq, qua-
stura remissa sorte prouincia, legatus Tiberii bello
Pannonico, deniq, primo Tiberii anno cum fratre
Praetor destinatus. qua vniuersa de se ipso narrat
Velleius. Hosce honores, & quos tum maiores &
consanguinei gesserint, his verbis complecti studuit
Aventinus, eos referens, e quibus in primo anna-
lium scribendo profecit: P. Velleius Paterculus
homo militaris, ex celeberrimis Campa-
num Principibus proghatus, in Germania
sub Tiberio praefectus equitum fuit. Tri-
bunus ante castrorum, item quaestor & le-
gatus in bello Pannonico. Scripsit sexto
(decimo - sexto dicere debuerat) imperii Ti-
beriani anno. Item maiores eius, atavi, aba-
ui, aui, patruus, pater, Magius Celer frater,
disci-

disciplina bellica, ac rebus civilibus clarissimi extitere duces: prætores, iudices senatores, præfecti fabrum, tribuni castrorum, legati imperatoribus Romanis fuerunt. *Hæc Auentinus.* Hic Velleius duos *historiæ* scripsit libros, ad M. Vinicium consulem, progenerum Tiberii Cæsaris, Tacito etiam memoratum in sexto *annalium*: ubi illum patre & auctore, consularibus ortum dicit: item *Dioni libro extremo*, ubi eum à Messallina docet interfectum, quod caput cum ea collimare nollet. *Vinucium* aliqui appellant: sed *Dioni* quoque est *Ovinus*. Librorum Velleii, bona pars deperit. *Dictio* eius plane Romana, atque elegans. *Quædam* etiam habet, quæ haud alibi inuenias. Sed in sui æui rebus nimis domui Augustæ, & Seiano adulatur. *Iustiores commentarios promittit libro II.* Harum præteritarumque rerum ordo, cum iustius aliorum voluminibus promatur, tum uti spero, nostris explicabitur. *Ac postea*: Captum alterum, alterum deditum iustis voluminibus ordine narrabimus, ut spero. Si *Beatum Rhenum* audimus, qui primus Velleium in lucem protraxit, est idem ille, quem Tacitus vocat P. Velleium. Nec alia mens, vel *Iacobi Schegkii*, vel *Valentis Acidalii*.

Eam-

Eamq; sententiam probant codice Burerii; ubi *Publius* appelletur, non *Caius*, ut est in vulgatis: sed nihil tale in *variantibus Burerii lectionibus* reperiās. Est & tertia sententia. Nam *Marcum* vocat Priscianus libro VI. Ita enim habet & antiquissima editio *Venetæ* anni *elccccclxxvi* & recentissima *Helicæ Putschii*, imo & optimæ notæ codex *M. S. metus*: ut omnino huic sententiæ potius accedam. Porro & *fragmentum Velleii*, quod frustra in editis quæras, inuenisse se ait *Wolfgangus Lazius* lib. I. *commentariorum Reip. Rom. cap. VIII.* Inscriptio illius erat *Velleii*

EXCERPTA EX GALICA HISTORIA.

Fragmentum ipsum istiusmodi est, *Dum hæc circa Rhenum geruntur, in Noricorum finibus græue vulnus populus Romanus accepit. Quippe Germanorum gentes, quæ Rhetias occupant, non longe ab Alpibus, tractu pari, patentibus campis, ubi duo rapidissimi amnes inter se conflunt, in ipsis Noricis finibus ciuitatem, non quidem muro, sed vallo fossaq; cinxerunt: quam appellabant Cifara, ex nomine deæ Cifæ, quam religiosissime colebant. cuius templum quoq; ex lignis barbarico ritu constructum, postquam eo colonia Romanorum deducta est, inuiolatum permansit, ac vetustate conlapsum, nomen colli seruauit. Hanc urbem T. Annius Prætor ad arcendas barbarorum*

excursiones, Kal. Sextil. exercitu circumuenit.
 Ad meridianam oppidi partem; quæ sola à conti-
 nenti erat, Prætor ipse; cum legione Martia,
 operosissime communiuit: ad occidentem vero,
 qua barbarorum aduentus erat, Auar, Bogudis
 Regis filius, cum equitatu omni & auxiliariis
 Macedonum copiis, inter flumen & vallum,
 loco castris parum amplo, infelici temeritate
 extra flumen consedit. Pulcra indoles, non
 minus Romanis, quam Græcis literis instru-
 cta. Igitur LIX die, quam eo ventum est, cum is
 dies dea Cise celeberrimus, ludum & lasciuiam
 magis, quam formidinem ostentaret; immanis
 barbarorum multitudo ex proximis syluis repente
 erumpens ex improviso, castra irrupit. Equita-
 tum omnem, & quod miserius erat, auxilia socio-
 rum deleuit. Auar cum in hostium potestatem
 regio habitu viuis venisset, pecudis more mactatur,
 oppidani vero non minori fortuna, sed maiori vir-
 tute, Prætozem in auxilium sociis properantem
 adoriuntur. Romani haud segniter resistunt. Duo
 principes Oppidanorum, Habbino & Caccus, in
 primis pugnantes cadunt. Et inclinata iam res
 Oppidanorum erat, ni maturassent auxilium fer-
 re socii, in altera ripa iam victoria potiti. Deniq;
 coadunatis viribus castra irrumpunt. Prætozem,
 qui paulo altiore tumultum frustra ceperat, Ro-
 mana vi resistentem obtruncant. Legionem diui-
 nam

nam, ut ne nuncius superesset, funditus delent.
 Verres solus, tribunus militum, anne transmissio in
 proximis paludibus se occultans, honestam mor-
 tem subterfugit. Nec multo post Sicilia Procon-
 sul immanni avaritia turpem mortem promeruit.
 Etiam lib. V. eiusdem operis cap. V. &
 aliis aliquot locis, Velleiani huius fragmen-
 ti, meminit Lazijs. Sed qui nasum habet,
 satis odoratur, stylum eius sapere scripto-
 rem, qui seculis aliquot Velleio iunior sit.
 Nec in re pauca sunt quæ peccentur. Ea
 adferrem, nisi id cum cura fecisset vir sum-
 mus, Marcus Vellserus, in rerum Augusta-
 narum Vindelicarum libris. Sed quod Vel-
 serus non vidit, monere operæ pretium vi-
 detur, fragmentum hoc totum, sed paucis
 insertis, legi apud Conradum à Lichtenav, Ab-
 batem Vrspergenssem: quem in Chronico vide,
 post ea, quæ de anno MC LXVI exposuit.
 Lemma eius capituli est. De Augusta Vindeli-
 corum, vel Rætia. Etatem eiusce Conradi
 inde cognoscimus, quod initio Pontificatus
 Innocentii tertii, hoc est anno clocxcviii
 laicum se, atque adeo minorem fuisse, di-
 cat: anno autem clo cc xv referat se ab-
 batem factum Vrspergenssem: historiam
 vero suam perducit usque ad annum
 clo cc xxxix. Quare, aut ex Abbate Vrs-

pergens id fragmentum fuerit; aut inde,
unde ea hauserat Vrspergensis.

I. H. BOECLERI

ORATIO

Habita an. Christiano cLo lOc xxxv.

cum priuatam

VELLEII PATERCVLI

interpretationem auspicaretur.

ELLEIVM PATERCVLVVM
politissime eloquentem virum,
& breuitatis eruditissimæ Hi-
storicum, etiam eo tempore su-
spicatus sum, quo credere aut iudicare non-
dum potui, id est, cum primum legissem.
Rapiebat me per scriptores, quos sæpe lau-
dari audiebam, puerilis curiositas: ita enim
potius dixerim, quam industriam, quæ in
ætatem istam nondum competere poterat.
factumque est, vt vno ferme tempore *Florus*
& *Velleius* obtingerent. In illo timidius, &
cum horrore quodam profundioris genii
versabar: in hoc lætiora erant pleraque,
faciliusque admissurus videbatur meam co-
gitationem, etiam cum non admisit. In Flo-
ro ora-

ro ora-

ro oratoris granitatem panegyricam, quia capere fas non erat, ut sunt animosa & in longum iaciuntur puerorum vota, audebam optare; In Velleio latere videbatur omnis diligentia Historici & artes; quamquam animo ad elegantiarum nouitatem prono, supra historicum placebat. Hærentem ergo inter voluptatem, quam suauitas gustata commouerat, & desiderium, quod variæ opinio artis excitauerat: transuersus, ut sic dicam, turbo plane de statu, quem moliebar, repulit. Frustra & inepte amoris ac iudicii rationes erant subductæ, postquam in summi Viri & Criticorum ferme principis censuram Velleius pridem, ego ex quo æstimare Velleium cœperam, incidimus. Nisi quod, tacite & plus miserabar conditionem optimi doctissimiq; viri, qui cum primus Velleium edidisset pariter & laudasset, industria præmium apud omnes, culpam laudationis apud præcipuum iudicem adeptus est. Exercuerat iam frequenseius rei cura meam disquisitionem, nec comparare eruditorum sententias interim aut detrectare decebat: cum ex nec-opinato mitiorem factum, quem reuererebar, Censorem, notamque prioris seueritatis, alibi elogio plane magnifico inductam animaduerti. *Serium,*

doctum, quantumvis opus, eo magis serio, quia
fero, appellabat, quod antea nulla magnopere
laude dignabatur. Igitur Rhenani quidem vicem
impensius lætabar, quem licet fortasse aliquando
officiosæ obsequium manus, & in confragoso nitens opera
amplius quam optabat exererit: tamen cetera
viri virtus, & cuius vel inter errandum ostendebat
vestigia, iudicii rectitudo, risu, explosione, conuitiis
haud dubie superiorem alias quoque debuerat fecisse.
Verum, ut Lipsiani stili aculeos, toties in tam melleis
scriptis obuios inquirerem, non permisi mihi:
quippe cuius profectui vtilius videbatur ac conuenientius,
in ipsius rei momenta animum intendere, & quicquid
in Velleio laudaretur, paulatim iudicio delibare,
commentando excogitare, observatione penetrare,
ratione complecti: adeoque ad primi affectus mei propensionisque
accuratum examen inter summorum hominum approbationes
legitimo quasi tramite procedere. Creuit cum ætate ac disciplina
id studium: quæq; in Historicorum præcipuis commendabant
eruditi, ea clanculum ad Velleium contendere, & pleraque
accommodare institueram. Quamvis enim vsitatas maiorum
operum conditoribus

bus artes, angustioris scripturæ modus
 excludat, neque ostendi tam copiosa erudi-
 tio posse videatur, ubi non potest explicari
 & quodammodo expandi: vix tamen li-
 cuerit aliquid nominare, cuius hic non
 reperiantur specimina, eximia propositi so-
 lertia, velut in compendio concinnata.
 Quod ut amplius intelligatur, ante cetera
 totius formam operis & consilium indaga-
 bimus. Breuem sane, ut prædiximus, am-
 bitum designavit Auctor: sed quo tamen
 amplissimæ commentationis prolixitas con-
 cluderetur. Non ut in angustias, diffusa
 per terrarum orbem Romana celebritas ar-
 ctaretur, scriptionem contraxit: sed, ut sola
 collectim æstimaretur populi principis ma-
 gnitudo, scribendi nervos & momenta com-
 pegit. Nimirum ut alii splendoris Romani
 decus, cum pompa & paratu in oculos hu-
 mani orbis disperferunt: ita Velleius lucis
 ipsius utilitates, cum cura & arte, pruden-
 tissimi cuiusque industriæ accommodavit.
 Qua in re prorsus miror, dissociabiles lau-
 des, artis quodam commento ita copulatas,
 ut cum rerum compositioni solum videatur
 vacasse, nihil omiserit ornamentorum: ne-
 que magis compendio expositionum alios
 vicerit, quam exponendi genio instructus;

æquarit. Iamprimum ipsa rerum series, quam est accurato ordine distincta, quam facili tenore continuata, quam utili opportunitate interiuncta, quam diligenti designata notatione temporum? Quæ ut provide & ex usu lectoris dispenset, aliquando eruit ex abdito, nonnunquam scrutatur ex vestigio; alicubi anteuertit, est cum differt aut suspendit. Neque ita *turbare temporum seriem aut negligere* dicendus est, quod nonnullis animaduerto in suspensionem venisse. Cur dispergeret temporibus, quæ cognitio argumenti connectit? cur misceret describendo, quæ nec describi nisi sigillatim possunt, neque misceri, nisi confundere instituas, debent. Scilicet non tempus, sed indoles gestorum; non intervalla actuum, sed affinitas negotiorum; non euentuum supputatio, sed cognatio principiorum, causarum, momentorum, coniungunt aut separant, aut miscent historiam, quæ si in diuersa tendit, cauebit ne vnum videatur finem præferre; sin ab eiusdem generis primordio ad eandem metam proficiscitur, melius miscebit narratio, quæ proposito cohærent, neq; tam seorsim conferendo aliena, quam vicissim propria ordinando, stabile continuumque opus persequetur. Vtriusque rei exemplum

plum in Nostro habemus. qui non magis carpi debet, cum in diuersis, rerum integritatem tempori anteponit, quam cum attinentium cohærentiumque membra temporis respectu serieque discriminat. Quod ille quidem tanta præstitit dexteritate, ut inter consummata eius artis exempla esse mereatur. Sicut & in ceteris. Inter quæ non minimæ rem curæ semper arbitratus sum, *constituta recte & decenter aptata historię principia.* Nostis, Auditores, quid in Salustio desideret summus Criticorum Fabius. De aliis nil permittemus nobis hoc tempore, vel suspicari, vel indicare. nisi quod omnino paucos prisca recentisque æui eo nomine mirari possumus. Equidem, qui accuratiorem ab alto notitiâ moliantur, facile superflui aut molesti apparent: sicut rursum, qui propiore ingressu opus ordiuntur, aliquando de gratia pariter & prudentia periclitantur. Verum adhuc facilius incipitur hæc tela quam pertextitur: fitque haud raro, ut à laudabili origine petita principia per anfractus aut ambages morose potius circumducantur, quam ad institutum constanter deducantur. est ubi saltus & præcipitia obserues, nec rariores lapsus. quosdam crassior per suscepta rapit
spiri-

spiritus; nonnullis delicata mollities generosa aggressionis impedimentum adfert. Et, quandoquidem à longinquis aliquorum præstructionibus non abhorreere talis comparatio videtur, post reductam ex alto nauiculam, sæpe in ipso portu naufragium aditur. Dicas, prorsus in irritum ardui laboris exorsa recidisse, quoties inuita concinnitate operi adhælere, aut in ipso connectendi articulo obhælere. Noster, sicut nec alienum suo volumini principium accersuit, ita nec nouum affectauit: sed, vnde plerique Romana cœperant, à gentis nobilissimæ conditoribus, Troianis, eorumque post excidium demigrationibus, ita progressus est ad institutum, vt in simili conatu sic tamen plerosque præfandi nobilitate superaret. Cuius consilii rationes sigillatim arbitrari potest, qui aduertit, quam & gentis ipsius admirationi & Historiæ totius vñibus propositoque singula conueniant. Vt constaret de admiranda fatorum prouisione, in excitanda vrbe regnatrice, quædam tam efficacis curæ præludia, vt sic dicam, sparsit prudentissimus scriptor, dum tot vrbes, tot gentes, ex ipsis Troiæ cineribus, vnde caput vrbiũ gentiumque Roma tandem emersurum erat, suscitatas exortasque
comme-

commemorat. Iam ipsi gentium, quos sub-
textit, casus, translationes, profectioes, exi-
lia, vnam sedem; vnum quærunt in Latio
terminum, vbi non *regna* modo *Troia* *resurge-*
rent, quod poëta ait, sed regnorum fata, vt in
domicilium & officinam, coirent olim in-
deq; terris dispensarentur. Equum enim
erat, vt qui maxima omnis fortunæ exempla
erat daturus populus, è mediis fortunæ casu-
bus, & si cum ipsis gentilibus hic loquen-
dum esset, è lufibus fortunæ variis, post alter-
natas sæpe vices, post mutata sæpe discrimi-
nâ, deniq; vt miraculum omnis æui & humâ-
mani generis stupor, existeret. Vix tempero
mihi, Auditores, quin in hoc limine subsi-
stam parumper, & libero cogitationis pro-
spectu in altum istud & tremendum Proui-
dentia æquior intuear; in quo alii per mil-
le mortis specimina ad vitam & salutem
tendunt, alii inter ipsa fauentis cæli venti-
que beneficia gurgitibus hauriuntur;
quidam errant, plures fluctuant, plerique
aliquid timent aut patiuntur, neque pauci
interim in errore patriam, in fluctu quie-
tem, in formidine securitatem inueniunt:
adeoque, vt ad institutum redeamus, non
Troës modo ex ruinis suis spern mutuati,
eiusdem auspicio, per varios metus, *Ilum*

in Italiam portant victosq; penates; sed Romani, Troiana propago, expletis potentiaë fatis, Italiam suam, ad Iliacas origines & communionem sortis reuehunt: vt vel sic natalium sinceritatem parentibus probent, à quibus fragilitatis exemplo non degenerassent. Fallor an præcipua, certe prima hæc est Historicæ disciplinæ philosophia: ex qua nisi cetera intelligantur iudicenturque, nulla sine nubecognitio, nulla sine vanitate vtilitas procedet. Quo illustrioribus notis signandum sibi hunc tramitem Velleius existimauit. cuius Principium, non rumorum fabularumq; varietatem, neque otiosas super consilio fabulatorum disputationes, sed eminentissima quæque ciuilis solertiaë meditata, sic ad Romanam dignitatem accommodat, vt alii verborum honore eam exornasse, hic argumentorum splendore videatur ostentasse. Quod si aliquis, pluram quam necesse erat huc conducta, forte coniectare velit, eum ipsa totius operis tractatio in progressu ad ingressum reducet, atque ita docebit, præmunitionis verius necessaria, quam incundæ præfationis id consilium fuisse. De quo neque nunc dubitare audebit; qui de sola temporum ratione & notis cogitabit. quæ cum egregium historiciæ lumen

men commodent, singularis prorsus hic Velleii cura elucet. qui vt Urbis conditæ epocham, quam dicunt, certa designatione posset constituere, à Troiæ excidio, id est, à solenni & omnibus vſitato caractere auſpicandum habuit: ne in multis hæreret lector, quæ non aliunde deducuntur. Sicut & ab Olympiade. cuius primordia ignorare, est Romæ paulo post nascentis tempora ignorare. Cumque factò quodam singulari huius studii, inde ab antiquo, summa ſcriptorum in notandis temporibus occurrat diſſenſio: veluti ſilum quoddam Ariadnes putari debet, ætas aut exitus magnorum virorum, mutatio rerump. ſucceſſio imperiorum, inſtauratio urbium; quæque alia vel annis deſiniuntur, vel comparatione ordinantur, vel indiſciis inueſtigantur, vel argumentis diſquiruntur. Quorum nihil omiſit Velleius in exordio, donec per tam cognatas vilesque notas ipſa Urbis & ſuæ hſtoriz initia non tam accedit, quam continuat. Solemus in eximiis rerum conditoribus non parui æſtimare, interpoſita de geſtis iudicia, inſertas opportune ſententias, oſtenſam grauiter diſciplinam, eruta ſolertè arcana, cauſasque & conſilia euentuum non minus, quam euentus, explanata, hæc enim

vt ardua cum primis philosophia est, ita non potest aliunde melius peti, quam vnde historia prodit; è pectore, inquam, plus peritia quam litteris, imò sic litteris, vt peritia secundo, omnisque ciuilis ac militaris actus artibus instructo: quale nimirum ad scribendam historiam adferri debet. Hinc profundæ Taciti grauesque sententiæ, hinc Sallustii incitata seueritas, hinc Liuii disertæ interpretationes, hinc suauissima Curtii & tempestiua disciplina, hinc eximia monita, vt è fonte, manauerunt. hinc Velleianæ quoque prudentiæ accincta & nitida institutio deriuanda est. cur enim eum omitteremus, qui vt apparatus, quem dixi, vbertate à ceteris vincitur, ita habilitate compendii & sapiendi neruis, omnium artem assequitur aut æquat, nonnullorum etiam antecurrit? Dicta iacit, vt quædam fulgoris tela: quæ & lumen & vires suas in animo capacis lectoris relinquunt. aliquando geminat, interim cumulat. Atque licet sæpe id faciat, nec defatigat legentem, nec satiat. namque hætædio locus sit, opportunitas efficit; fatigationi, dulcitus & agilitas, si permittitis ita loqui, Auditores, sententiarum obstat. Subest secretioris prudentiæ defensio: & quod

quod seueris operum iudicibus vel in diffu-
 sioris scriptionis corpore ipsa frequentia
 displicere posset, in hoc transcurso rerum
 non potest non placere: quia pars narratio-
 nis, dicam amplius, pars compendii est, sen-
 tentiarum disciplinæq; assiduitas. Quam &
 tum proficitur, cum personas nihil aliud
 quam describit. Huius laudis propria quæ-
 dam excellentia Velleio debetur, qui, quod
 accurate & ad morum ingeniorumq; sapi-
 entiam accommodat viros memorabiles
 velut interpretatur, communione artis aliis
 iungitur: quod autem vna eademque
 opera tam signate, tam lucide per moris bo-
 ni præuicque notas & characteres, adhibito
 insuper quodam nouitatis, inuenti, elegan-
 tiæ commento, facies, vitæ loquar, vitæ mo-
 rumque diuersas exprimit deformatque;
 eius rei exemplum non inuenisse sed fecisse
 credendus est. Multis obtenditur vna-
 quæque natura inuolucris: & in tanta mo-
 ris humani varietate crebra aberrandi occa-
 sio præbetur. Dixerim, non Aristotelem
 philosophando, non Theophrastum no-
 tando, non describendo Historicos eam
 prudentiam exhaustisse, non longæuorum
 vetustissimos viuendo eas observationes
 impleisse. Hinc est, quod ingenio & sagaci-

Q
 tate

tate doctorum quotidie plura eruuntur: in quorum scriptis inter argumenta profundioris sapientiae pono, quidquid tale obseruo. Cum primis autem singularis industria requiritur, ut ciuilis vitae proprietates ubique attendatur, ut ab ethico commodata Politico seruiant; ut quae illi originem debent, huic debeant faciem & imaginem. quod negotium rursus periculo non vacat, nam & artis profunditate opus est, & nitore ciuilis cultus. vnde videas interdum alteri studentes alterum dimittere, id est, ipso suae scriptionis decore excidere. quae nisi coniungat talia, auctoritas Historiae obtineri non potest: in qua nihil humile, scholasticum, affectatum, sed nec ineruditum quid aut rude locum habet. Accedit noua ex temporum fortuna & fati publici habitu difficultas. quo perturbato, ut pleraque alia, sic hominum ingenia studiaque obscurantur aut occultantur. vnde bonus aliquando apparet, cuius inter malos astutia est occultior: aut vitiosus suspectatur, cuius vel in latebris securitatem quaerit virtus, vel in minus grato opere inuidiosa fatigatur industria, vel generositate instituti non intelligitur prudentia, vel adiutorum solitudine causa proditur. Sed nec à priuatis morum
notis,

notis, publica æstimatio satis ubique distinguitur: cum tamen in personis ipsis, hominumque indole ac studiis, omnis publicæ rei semina reponant necesse est, qui ad fecundam ciuilis peritiæ frugem votis ac opera contendunt. Semper sunt in magna ciuitate aut imperio aliqui, quorum spiritu publica inflantur, impetu præcipitantur, ardore incenduntur, motu agitantur, vi sustinentur. hos cum Velleio notasse, & suis quibusdam lineamentis discreuisse, est ipsius status viscera inspexisse. nam cetera multitudo, pars sequuntur antecedentes, pars fluctuant circa conspicuos, rarissimus quisque sibi aut suæ reip. seorsim sapit. Licebit nobis, Auditores, in hac Velleianæ prudentiæ parte, ipsam clauem totius disciplinæ constituere, atque ex tam accurata ingeniorum descriptione, non actus modo ipsius indolem propositumque condiscere, sed ingentia illa & numquam modicis sideribus agitata Romæ fata, ex his veluti primordiis surgentia & progredientia animaduvertere. Hic Paullos & Scipiones, viros in tantum laudandos, in quantum intelligi virtus potest, ipsam Romanæ potentæ magnitudinem non illustrasse modo suis ingeniis, sed condidisse obseruabimus. Hic

Gracchorum optima, sed inquieta ingenia; nihil immotum nihil quietum in Rep. cernemus relinquere. Hic non Drusos citius & Sulpicios à laudata indole, quam rēp. à sua pace degenerare reperiemus. Hic Pompeius & Cæsar sui ingenii fortunæque vastitate laborantes, in societatem morbi rēp. trahent; quæ ut tantam indolem fidelius ac ex more sequatur, præmi & ipsa volet suæ magnitudinis onere. Hic aliquis vana & stolidi prauitate, alius ingeniosa nequitia, miros publice ludos dabunt. Denique ad Octauii ingenium omne imperii corpus circumagetur, mouebitur & quiescet. Verum hæc suis ipsa momentis conspectiora, longè eminent. cetera per singulares morum variorum notationes, designata perite discrimina; etiam per comparatas inter se subtiliter naturas, in ampliorem sapiendi circulum patent, quam sine exemplis & extra rēp. præsentem dici aut intelligi potest. Faciliorem habent intelligentiam egressionēs, & historiæ quædam diuerticula. quod proprium alias maioris operis ornamentum, vtilissima suauitate mutuatus Noster, res cognitione admirandas, temporibus inuolutas aut dispersas, opportunissime collegit & sub veram ac genui-

genuinam æstimationem dedit. Ita enim satis fortasse non ad defensionem modo, sed ad commendationem huius industriæ dixerim. Nam qui prorsus eam Historico adimunt, semper mihi parum vel comiter vel eleganter opinari visi sunt. sicut aut delicti est aut importuni, prudentiam ac ingenium scriptoris, post vnum & si forte alterum excursus, in ordinem redigere atque ad reliqua coërcere. Quæ nequaquam ideo monemus, vt ineptos rudesque nonnullorum conatus, qui alienissimis nugarum ambagibus vtramque paginam opplent, excusatione & venia dignemur: sed vt maximorum virorum auctoritas, quæ si non inuenerat, certe fecerat rationem, citra inuidiam nec extra laudem constituatur. Velleio ipsa observationis & annotationis nouitas gratiam addit. Quam est enim iucundum, modo conductâ in vnum ingeniorum artiumque miracula contemplari? modo indagare congregati eius, vt sic dicam, fati causas, ambitum, terminos? modo colonias, modo prouincias, ex omni memoria & tot veterum commentariis, velut ex fuga recolligere? Quo factum est, vt nec in vulgari aut nota aut inani expositione videretur tam seria festinatio scriptoris hæsisse;

nec posterorum quisquam carpere aude-
ret, cuius soli Velleio deberet notitiam. Ac
cetera quidem, quibus maiores illi perfectæ
historiæ scriptores vel ornamentum vel artis
& disciplinæ causa vti sunt, imitatus est
felicissima dexteritate, & in minore forma
non minus tamen ad viuum expressit
omnia. nisi quod *orationibus* inserendis sibi
temperandum duxit. idque eo magis, quod
nec contextus arctatæ narrationis, pertingit
ad occasiones habitatum vltro citroque ora-
tionum, sed factorum euentuumque apices
directo transcurso stringit. Neque interim
eloquentiam ostendere non potuit: quæ
vndique exsplendescit. Miratur diligentissi-
mus Rhenanus facundiæ nomine, erum-
pens illud è Velleiano non affectu magis,
sicut ipse veniæ petendæ præfatur, quam
iudicio, orationis telum, pro Cicerone in
Antonium tanto vibratum impetu tamq;
effica ciictu infixum, vt cum ipso, quem vind-
icat, certasse videatur, si quid post infestas
Philippicas, infestius iaculari in parricidam
liceret. Equidem oratoris facultatem, quam
in Historico requirunt eruditi, non hic
tantum, sed in omni scriptura Velleiana,
valde otiosus sit qui non agnoscat. Quare
& verbis hic parcendum arbitror: nisi veli-
mus

mus ea commemorare, quæ nostræ com-
mentationi propiora sunt: nitorem erudi-
tioni, gravitatem suavitati, simplicitatem
artii tam permista commode, ut nouum quo-
dammodo dicendi genus, & proprius venu-
statis character inde concinnatus, simul æui
eloquentissimi genium spiret, simul scripto-
ris ingenio, reperti tum primum decoris gra-
tiam debeat. Videor mihi in eo reperisse
specimen dictionis, quod prudentissimi
oris Politicus optaret, quoties ad elegan-
tiam & nouitatem quandam apud teretes
& eruditas aures accedendum, nec à ciuili
tamen dignitate discedendum est. Multi
post ipsum idem cupiuere, idem tentauere:
sed quantum interest, inter facultatem sa-
pientis & conatum rhetoricantis! Quo ple-
rumque corrumpitur eloquentiæ puritas:
cui nullum maius quam ab imparis imita-
toris studio periculum imminet. Namque,
ut semel hoc experimentis temporum no-
tetur, non tam quæritur sollicitudine scri-
bendi & arte, quam in ipso scriptoris in-
genio nascitur disertæ & victuræ oratio.
Quare, cum nihil ex arte ignoret, qui ita
scribit, sapissime, tanquam ignoraret, scri-
bit. Ut vel ideo frustra sint, qui seruiliter in
ordinem cogunt scribentis calamum, &

modo aliquid demtum verbis aut sententiæ,
modo additum vellent. Imo quod volunt,
audent aliqui: et quoniam illud potius pro-
bant, hoc ex suo ingenio reformant. quasi
Velleio id agendum olim fuerit, ne à cuius-
quam consuetudine & iudicio vspiam rece-
deret. Longe generosior est mascula & ciui-
lis Historici eloquentia, quam vt ubiq; scho-
lam & rhetorem metuat. cui nisi subducatur
mature manum, tam longe à robore & virili
cultu, quam prope ab artificio & mollitie
aberit. Suffocatur, si non spiret libere, vi-
da indoles: et si vbertatem omnem excludas,
maciem induces: sicut contractior facies,
ampliando in monstrum diducitur. Atque
hactenus quidem tum laudari abunde, tum
optima cum ratione defendi meruit Velle-
ius, quamquam in veroque ita simus versa-
ti, vt parce & rudiore Minerva (quippe qui
nec ipsi libertatis in scribendo & simpli-
citatibus immemores simus) pleraque de-
libauerimus. Veniendum nunc est ad na-
tum tam pulcri corporis intolerabilem,
atque tot iam doctorum probris infama-
tum. Cum enim illustres sane & magni-
ficæ sint in Historia prudentiæ eloquentiæ-
que laudes: Veritatis tamen decus intimius
est & antiquius. Vt propterea parum suæ
existi-

existimationi consuluisse videatur Velleius, dum ceteris dotibus præcellere maluit, quæ propter vnâ placent, quam neglexit. Adulatur Tiberio, sub quo scripsit, sub quo domi militiæque dignitates adeptus est: adulatur Liuiæ Seianoque; sed his propter Tiberium. in cuius gratiam, immortale etiam eius temporis decus Germanicum parum honorifice, id est, parum ex fide & merito memorat. Male id factum: quis enim bonus vir dissimulet iniuriam veritati in ipso regno, vt sic dicam, suo illatam? sed bene habet, quod non amplius, quam dictum est, patet hæc deformitas: cetera incorrupta venustate præfulgent. Nimirum hoc non tam Velleii, quam humani generis vitium est. præsentia & nostra cum prudentissime pensitamus, non sine studiis partium affectuque æstimamus: aut cum recte iudicauimus, metu temporum iudicium abscondimus. Itaq; Historicum in hunc diem noui neminem, qui principis sui superstitis, ipse superstes, vitia euulgarit. nisi quod prudentium non nemo in eo sibi cauit, ne, quod liberius litteris consignauerat, ante suprema sua publicarentur. Dicam quod res est: Nemini, qui res suæ ætatis scripsit, vsquequaque & adeo credendum est, vt odio &

amore, spe & metu plane immunis, id est, homine maior habeatur. Neque potius ab soluenda credulitas hic lectoris videtur, quam scriptoris infirmitas. Qui si errore magis quam consilio verum corrumpit, iam venia locus est: si contra sententiam animi falsa pro veris tradidit, tum vero sicut legentium reprehensionem merito incurrit, ita simplicitati rarius imponere potest, praesertim ubi aliorum opera rerum fides ita in lucem vindicata est, ut facilis veri falsiq; sit discriminatio. Id quod in Velleio etiam accidit, qui non minus irritis quam vanis encomiis ornat, quos seueriora & plura publicae auctoritatis monumenta grauius notauere. Vnde haec talia etiam alias potius petenda fuerant, quam ex eo scriptore, cuius & opera aulae obstricta, & veneratio Principi debita, & affectus ac per hunc ipsa ratio iudiciumque ad Augustae domus splendorem inclinatum, neque silentii neque expositionis planam facilemque viam habuit. Nam quod Vir doctissimus hic excipit, *Neminem silentii causam reddere*: fortasse vix locum habet in scriptura Velleii, qui in hoc historiae ambitu propositoque si omisisset Tiberiana tempora, haud dubie suspicionem in se principis & aulicorum, non sine peri-

periculo concitasset. At cur operi suo, in-
quis, non posuit angustiores modum? non
enim credam fore, qui increpet, cur non
plane omiserit historiæ totius consilium?
Equidem, si breuiarii alicuius indolem co-
gitamus, rursus aut indocta aut suspecta est
partium temporumque detruncatio: nec
videtur consultum, ut propter pauca, quæ
non audet retegere, ceteris quoque absti-
neat Historicus, quæ visa sibi aut perspecta,
præ aliis accurate potest interpretari. De-
bent hæc vestros quoque animos admonere,
Auditores, & circa præsentium studia
temporum erudire. Nihil magis in ore, in
votis, in conatis hominum est, quam histo-
ria nostræ ætatis. Eam cum rerum amplitu-
dine, consiliorum profunditate, varietate
iudiciorum difficillimam, hoc quidem reip.
statu, ne tentandam autument prudentes,
&, ob amota iam bellorum vastatione non
pauca subsidia, vix in pace, & subuenienti-
bus partium commentariis ac auctoritate
publica, sine periculo processuram credere
possint: imperitissimus quisque, nec minus
litteris quam modestia vacuus animo agitatur,
& mox certatim attaminabit. cuius vanita-
tis præludia iam & specimina habemus.
Verum his nos extra considerationem no-
stram

stram reiectis, de idoneo tanti operis conditore videbimus, qui facilius optari quam reperiri poterit. Etenim ex iis qui rerum actu splendent, quotusquisque satis eruditionis ad hoc institutum adferet? Ignoscent spero viri summi (quorum artes non minus alias & æstimare & venerari soleo, quam eorum quisquam: qui ex propinquo quidem, sed fortunam plerumque non animum res illustres gerentium intuentur aut intelligunt) si tot artium, quibus ad posteros valere consuevit Historia, cultum copiamque, vitæ tam occupatæ rarius existimem conuenire. Non dico, nullum ex hoc genere esse talem: sed an, qui talis est, suscepturus sit in se id onus; an partim potius quam vniuersum suscepturus sit; an, cum suscepit, sufficientibus partium instrumentis vsurus sit: hæc & talia non minimam habent dubitationem. Super sunt ergo eruditi: qui in studiis vitam, non quibusuis sane sed talibus potissimum, agitant. Inter eos, si hoc æuum spectes (nam quid postea futurum sit, nil attinet diuinare) non desunt forte, qui ea, qua hic opus est, beneuolentia adiuti, industrie vsurparent id muneris. nisi quod cui genio & ciuili vitæ fastu quam sollicitissime ab eiusmodi opera remouentur. Quo fit, ut alii

ut alii omnibus rebus impares, sed Politicis
nominibus tumentes, præferantur instru-
ctissimis viris. quorum solida & ex puris
fontibus hausta prudentia, à conuitio &
probris tam hodie abest prope, quam olim
ab honore & præmio. Id quod non tam ipso-
rum quam posteritatis interessè sciri debe-
bat. Dicamus interim: non deesse viros ani-
mo, studiis, stilo nostris temporibus dicen-
dis pares; num existimamus, tam inuictæ ve-
ritatis vllius manum fore, ut æq; secus gesta
summorum principum, quam præclare fa-
ctitata; æq; arcana aularum, quam speciosa
interpretamenta, plane plenèque deformet?
nam hoc Velleii causa, cœpimus quærere.
Non fiet istud, ò mei, non fiet. Etiam cum
non supererunt, quorum auspiciis consili-
isq; omnia gesta sunt, posteritas eorum time-
bitur. Atque ut cedat timor, ut desint adula-
tionis studiiq; & odii nomina: ipsa sæculi
indolēs non capiet hanc simplicitatem. Au-
licarum aurium animorumque quotidie
delicatus fit iudiciū: atque dum hone-
stissimis titulis & graui supercilio maiesta-
tem imperiorum in sublimius & maius in-
terpretantur, qui ex officii decoro id facere
possunt, prudentissimus quisque, cum ra-
tione mauult obsequi ad maiorem sceptro-
rum

rum reuerentiam vocantibus, quam cum
periculo modestiæ nouum quidem sed plau-
sibilem morem detrectare. Ita crimen pau-
latim habere incipit, quod aliquando in
in laude ponebatur: atque vt olim aduer-
sus veritatis, qua posteritas & totus orbis
erudiri debebat, priuilegium, nulla maiesta-
tis exceptio valebat, sic, postquam maiesta-
tem in multis ipsa reuereri veritas didicit,
nemo scribentium, publicarum & aulica-
rum offensionum tam erit audus, vt quæ
inter noua regnorum secreta hodie asseruari
nouit, eliminare in publicum contendat:
cum præsertim pro inepto & imprudente
spernatur, qui à ciuiliū, vt volunt videri,
magistrorum, & virorum eminenti auctori-
tate publicas res tractantium sapientia di-
scedit. Ita paucis, si modo cuiquam, aduer-
sus sæculum mens constabit. Neque enim
Poëtarum tantum & Rhetorum ludus, aut
sub tyrannis metus est, vt Neronēs &
Domitianos, mera monstra insolentis po-
tentatus & prodigia, bonorum principum
laudibus honestent; sed mollitiæ tempo-
rum & imbellia animorum, à virtute & ve-
ritate sub ipsa virtutis opinione deficitur:
succedunt noui mores, noua sapientia, noua
eloquentia. cui nec simulationis iam &
negli-

negligentiæ superest occasio: cum in partem officii publici recepta est, quæ olim adulatio dicebatur. Eum sane nec laude amplius arbitror nec venia dignum Historicum, qui sub speciosæ commendationis velo, rerum turpium detestationem astute abscondere instituat. quale commentum in Poëta Lucano, ingeniosius suspicari quam grauius persuadere, summo Viro libuit. Faciendum ergo non minus in nostris, Auditores, erit, quod sæpius memini monuisse, in antiquis tenendum esse. ipse scriptorum dissensus & à vero discessus, ad verum nos deducet: et vt Cæsaris gesta ex vero æstimemus, præter Cæsarem, Diones, Tranquilli, ceteriq; liberioris stili homines consulendi erunt. in quibus ipsis tamen supra aut intra veri fidem aliqua obseruabis, vt sic ad genuinam veritatis faciem ipsa comparatione diuersitatis peruenias. Nimirum qui adipiscendæ causæ prudentiæ memorias rerum & annales tractat, non contentus erit vnus partis tradita cognouisse: sed aduersæ etiam aut diuersæ partis commentariis ad ipsa coniectionis & indicii ciuilis fundamenta constituenda indigebit. Sed hæc commentatio longius nos incepto abduxerit. Igitur ad Velleium redimus: quicquam operis

operis sui, de qua differuimus, labem multis magnisque redimit virtutibus. Quarum adhuc illustrior erat futura admiratio, si totus ad nos peruenisset. Quam ille nobis ingenia Regum artesque luculente notaret! quam accurate momenta instituta libertatis, & semina certaminum publicorum, suis quæque locis disponderet! quam animose festinantem ad victorias externas populum sequeretur, quam prouide victorem admoneret! quantum in ipso felicitatis cursu latere periculi animaduerneret! Quam ubique fortunam suæ ciuitatis & indolem in numero haberet; easque veluti per gradus vigoris & potentiae ad fatalem excisæ Carthaginis terminum deduceret! sicut ab hoc momento relabentes in iis, quæ habemus, per singulos lapsus, celeriter quidem sed notanter præcipitat; & quæ non sentientibus Romanis clanculum obrepserant, aut veloci frequentia percussos cæcauerant, in apertam ordinatamque vindicat notitiam. cuius rei causa subsistit aliquando & observationis ciuilis epocham, vt sic loquar, vnde in posterum processura sit fati publici disciplina, statuit. Ita Gracchanum tumultum cædemque grauiissima nota signat: *Hoc initium*, inquit, *in vrbe Roma ciuilis sanguinis, gladio.*

gladiorumque impunitatis fuit. initium ideo,
quia exemplum. quod non ostendit modo
flagitia, sed auspicatur. Ab hoc initio ma-
xima quæque & continua mala pende-
bunt: ab hoc initio ad calamitatum extre-
ma fiet progressus: ab hoc initio ad finem
status ac securitatis publicæ proficietur.
Eo celerius, quia impune. nam ut malo-
rum, ita *impunitatis* hoc initium est: qua
non ad turpitudinem morum, ad petulan-
tiam, ad luxum, contumaciam conniue-
tur per indulgentiam; sed qua superuecta
suppliciorum auctoritati scelerum atro-
citas, emendari per imbelliam non potest.
Gladiorum civili sanguine rubentium impu-
nitas est: quam temporis necessitas com-
mendauit primo, mox depulsa necessi-
tate ciuitas retinuit, sive expellere non
potuit. Ex hoc sanguine natæ sunt quædam
ciuiles Furæ. quæ nihil sanum deinceps,
nihil intactum reliquere. Abominamini
fors tam diram imaginem: verum ut
comparationem molliam, in argumento
nihil occurret modicum. Est morborum
quoddam genus, quos acutos vocant me-
dicorum filii. hi statim nobilissimas quas-
que corporis partes ipsamque vitæ ac
vigoris sedem inuadunt: iecur incendunt,

R

cere-

cerebrum onerant, cor debilitant. atque hæc omnia celerrime, & tamquam ad mortem festinandam, videmus fieri. Prorsus tale aliquid Roma ab hoc initio, de quo diximus, experitur: dum *ius vi obruitur*. ipse spiritus vitalis, quo salus publica vivit vigetque, ipsa virium & roboris origo haud dubie in iure & legibus intelligitur. iuris beneficio est resp. iure ordinatur, iure regitur, iure stabilitur, iure conservatur, iure continetur. Quamdiu iuri sua auctoritas, tantisper civitati sua constat sanitas. Igitur quantum à iure disceditur, tantum à rep. degeneratur. quæ amittit se ipsam, cum ius amisit. Ab hoc nisi vis omnis diligentissime arceatur & validissime, mora nulla est, quin vna oppressione confestim obruatur. Ex eo tempore nihil ordinatum, nihil moderatum, nihil honestum supererit. quos merita virtutis contulerant honores; dignitates, quos iudicia consensusq; bonorum tribuerant; Magistratus, quos suffragia civium demandarant, vis in posterum dabit, priorq; ceteris *habebitur* ac ad principale in rep. fastigium ascendet; qui opibus, factione, audacia *potentior* erit. Nemo ius dicenti auscultabit: nemo feret monentem. neq; minus consilium sapientis, quam legum

gum auctoritas, repudiabitur. Itaque ergo discordia ciuium, antea condicionibus sanari solita, ferro diiudicabuntur. id est, bellis omnia ardebunt pariter & miscebuntur. Quid enim inter violentos vnquam concors? quid inter eos moderate discors? condiciones rationis & iuris filiae sunt: sicut ferrum ab omni æuo ministerium violentiae infamauit. illis obducuntur vulnera, hoc rescinduntur; illis sopiuntur lites, hoc exasperantur. sed praeplacebit tamen ferrum bellumque, postquam semel ius displicuit. Sufficiet imo ipsum belli nomen, vt pax & quies spernantur. neque quisquam, cuius causam sequatur, sed cuius vim & prædam, cogitabit: sicut nec suscipiendi belli causae expectabuntur, sed spes & cupiditas arripientur. hæc sunt Velleii nostri, bella non causam inita, sed prout eorum merces fuit. Quibus verbis ipsam morbi ad perdendam temp. properantis vim & impetum, expletis iam augmentis toto nocendi instrumento vehementem demonstrat. vna scilicet interpretatione centum circiter annorum fata complexus: quibus in mutationem sui demersa resp. vix tandem in nouam faciem emerfit. Sed quid vni exem-

plo huius curæ prudentiæque immoror,
quasi non satius esset in ipso Auctore com-
muni obseruationis & commentationis
studio, omnia complecti? Huc enim po-
tius nos vocat instituti ratio & industriæ
nostræ: quam, omisiss sine dilatis laudi-
bus Velleianis ceteris in rem præsen-
tem strenue transferemus, Auditores.
DIXI.

I. H. B.

N O T Æ

IN VELLEIVM.

lb. I cap. i. v. i. *Tempestate distr.*) Lo-
qui Velleium de Metabo siue Meta-
ponto, nec *Lipsius*, qui primo de
Epeo coniecerat, negauit. Hic enim
Metaponti vrbs conditor *Stephano*
& *Seruo* memoratur. τὸν γὰρ Μεταπόσιον αἱ πά-
ρα τοὺς πύργους ἔκειτο. Quæ verba Stephani, arti-
culo postulante, ita interpretantur, vt *Metabus*
à barbaris dictus intelligatur, qui vero nomine
esset *Metapontus*. Quapropter etiam à *Cl. Salmasio*
in *Plin. exercit. p. 65.* refutatur ea assertio: cum
aliunde constet, *Serum* nomen *Metabi* in *Meta-*
ponti appellationem à barbaris demutatum esse.
Fuerit itaque fortasse apud *Steph.* translocatio vel
nominum vel articuli librariis tribuenda. de quo
tamen nihil pronuntio. *Strabo l. 6.* ad *Pylios*, qui
cum *Nestore* ab *Illo* nauigarunt, vniuersim. *Meta-*
ponti

ponti originem refert: vt & *Solin: polyhistor. cap. 2.*
Teucer non receptus) Quæ hic facta memorat
 Velleius, futura conicit Teucer apud *Sophocl. in*
Aiace, cum Telamonis iram aduersus venientem
 sine fratre, sibi figurat. Inter alia veluti *παράφρασι*
 Velleianorum verborum habent illa:

— ποῖον ἐκ ἐρεῖ κακόν;

τὸν ἐκ δαδὸς γυνῶτα πολέμιε νόθο,
 τὸν δειλία προδόντα καὶ κακὰ δρία
 εἰ φίλτατ' Αἰας, ἢ δόλοισιν, ὡς τὰ σὺ
 κρᾶτη βαυόσῃ, καὶ δομῆς νέμοιμι σῶς.
 τοιαύτ' ἀνὴρ δύσσορ' ἐν γῆρα βαρὺς
 ἔρεῖ, πρὸς ἑσέν εἰς ἔριν θυμώμεν.
 τέλος δ' ἀπαυτὸς γῆς διαρριφθῆσομαι.

&c.

vide de historia amplius, præsertim *Seruius ad x*
Virg. Æn. Iustm. 4, 2, 3. Dict. Creten. l. 6. Interpretes
Horatii ad od. 7 l. 1,

Causæ Scueritatis eius: quia non tantum
 pietati erga necessitudines & memoriz propin-
 quorum deberi vltionem inimicorum credebant
 gentiles, sed in virtutis parte vniuersim ponebant
 vltionis exactionem vid. *Aristot. 4 Nicomach. 5*
& Grot. annot. ad lib. 2 de ver. Chr. relig. p. 251.
 sicut ex diuerso, omilla vltio impium ani-
 mum & turpi ac proditrice ignauia degenerem
 arguebat. Quæ dedecora apud Sophoclem Ele-
 stra sorori obicit, cum ea noller vindicandæ ne-
 cis paternæ sociam se præbere. Accedunt suspi-
 ciones de quibus adducti antea versus: & quod
 sibi quoque ab eo metuebat haud dubie Telamo,
 qui necessitudinem fratris, imperium & mandata
 patris semel ausus esset violare.

Pyrrhus Epir. occ.) Iustm. 17, 3. Plutarch.
Pyrrho pr.

Ephyram in Theprot.) differentiz causa

R 3

addit

addit in *Theſſ.* cum plura hoc nomine loca legantur. de quibus *Stephan.* in *Ἐφεσα*, quæ & *ἰφίγη*. Adde infra 1, 3, 3.

Phidippus) quidni in textum reciperemus hunc pro *Philippo* ? cui nullum hic locum esse, doctis pridem animaduersum est.

1, 1, 2. rex regum *Ag.*) vid. Indicem

duas à patria nomine) *Mycena* ab *Agam.* patria; *Pergamum* à *Troia* : Sed quid *Tegea*, quam *Talhybius* præco *Agamemnonis* dicitur condidisse. Ita quærenti *Aldo* respondet *Schegk.* auspicis *Agamemnonis* conditam à *Talhybio*. Itaque non immerito *Agamemnonem* fecerit auctorem *Noster*.

Scelere patrui *Œc.*) *Æschylus* & *Seneca* in *Agamemnone* sua. *Pausan.* in *Corinth.* *Liban.* declam. 5.

1, 1, 3. hunc *Orestes* m.) *Æschylus* in *Chœphoris*; *Sophocles* & *Euripides* in *Electra* videndi. factum eius à diis comprob.) Rectumne fuerit ab *Oreste* matrem occidi, cum illa *Orestis* patrem occidisset; inter vsitatas prisceorum *Rhetorum* exercitationes disquisitum est. Meminit *Auctor lib. ad Herenn.* 1, 16, & *Cic.* 1 de inuent. 14, ubi colorem *Orestis* firmamenti loco vsurpandum, hunc adfert: eiusmodi animum matris sua fuisse in patrem suum, in seipsum, ac sorores, in regnum, in famam generis & familia, ut ab ea pœna liberis suis potissimum perere debuerint. *Libanius* declamat. 5. tota *Orestis* apologiam conscripsit. *Velleius* omittis aliis argumentis, ab euentu & subsecuta felicitate iudicat. Ita *Lucanus* de *Cæsaris* victoria & *Pompeii* interitu :

Vidrix causa diis placuit, sed *Victa* *Gutoni*. quod ante eum *Cicero* pro *Ligarso* c. 6 dixerat : *causa* ab initio dubia, quod erat aliquid in *Strag.* parte quod probari posset : nunc melior cer-

te ea iudicanda est, quam etiam dii adiuuerunt.
 Licet hic videri possit *τῇ ὀνόματι δὲ θεῶν*. Est
 autem argumentum valde infirmum, sicut ipsorum-
 met gentilium (nam à Christianis prorsus abesse
 debet iste error) testimoniis probari potest. Igitur
 longe verior est in hoc genere *Iustini*, quam Velleii,
 sententia 16, 14: *in parricidio, nulla satis iusta*
caussa ad scelus patrociniæ prætexi potest. neque
 scelus scelere vlciscendum est. quidquid discernant
 hic potentum domos à priuatis familiis, quibus mos
 est, adulandi causa iusti iniusti quæ discrimina con-
 fundere & subuertere. Quid quod Poeta, furias
 Orestis non ob aliud confinxere, quam vt immisam
 diuinitus parricidæ poenam eo phantasmate signa-
 rent, atque sic docerent, numquam impune talia
 perpetrari? *Cic. orat. pro Sex. Rosc. 24.*

regnavit LXX Valde dissentit (inquit Lipsius)
Eusebianum Chronicon. Mycenis post mortem *Rogestis*
Orestes regnavit annis XV. credo fuisse LXV. Quæ
 postrema viri diligentissimi verba non ad Eu-
 seb. refero (nil enim causæ apparet, cur ita opina-
 retur) sed ad Velleium. in cuius codicibus si forte
 fuerit LXV (pro LXX sc. quod nunc habetur) exi-
 stimari potest, quinquagenarii notam à librario, po-
 rius, quam ab auctore additam. Non dubito, tale
 quid, in animo habuisse Lipsium: cui breuitas
 sua fraudi esse interim non debet.

Nam quod *pacta eius* Euripides in Andro-
 macha. *Iustin. 17, 3, 7.* et quos ibi annotavit ac con-
 ciliauit felicitis memoriæ Vir, *Matthias Bernegge-*
rus, præceptor noster desideratissimus.

1, 4. *Et loco & incolis & mari nom. d.)*
 locum siue regionem, *Tyrrhensiam*; incolas, *Tyrrhe-*
nos; mare, *Tyrrhenum* intelligit. Historiam
 habes apud *Tacit. 4 A. 55. Strabon. lib. 5.* ubi *Arys*
rex fame & sterilitate coactus, altero e diobus filius

Lydo forte derento, alterum Tyrrhenum cum maiore populi parte amandasse, memoratur, &c. addenda quæ Cusanus ex Festo Servioq; ad eum locum notauit. Plenius illam famem & demigrationem narrauit Herodorus lib. 1. Diodorus lib. 5. maris appellationem inde petit: cum Tyrrhens plurimum classe pollerent, & imperium mari obtinerent, factum esse, ut subiectum Italiae mare, de ipsorum nomine, Tyrrhenum diceretur. Alias opiniones suggerit Servius ad vers. Æn. 1. *Gens inimica mihi Tyrrhenum nauigat æquor.* Appiano Toppovixoi Αὐδῶν ἄποικοι in Punic. dicuntur. Iustinus, Tuscorum populos à Lydia venisse scribit 20, 1, 7. Atque ita quidem communiter de Tyrrhenorum origine traditur. Dionysio tamen potius indigena, quam aduena videntur lib. 1. cuius argumenta (à diuersitate linguæ, religionum, legum, studiorum præcipue petita) minime vana existimat Lipsius ad Senec. Consol. Helu. 6.

Penthilus & Tisamenus regnauere triennio) Penthilum Orestæ successisse Strabo in Geographis, auctor est lib. 13. de Tisameno Pausanias in Corinth: Οἰς & ὁ ἀποθανόντων, ἔχει Τισαμένους τὴν ἀρχὴν ἐξιόνους τῆς μενέλας & Οἰς παῖς. Quidam Tisamenum primo loco, sicut alii Penthilum ponunt; & in annotatione annorum maxima occurrit discrepantia. Velleiana quidem computatio, in se septata fati congruit. nam si Ægistho VII. Orestæ LXX. Penthilo & Tisameno II Iannos tribuimus, efficietur octogenarium istud interuallum à Troiæ excidio usque ad Heraclidarum reditum. Verum si hanc sententiam cum aliis conferamus (puta cum Africano, Eusebio &c.) deprehendemus, tam certum esse, Orestis liberos diutius quam triennio imperasse, (quippe cum Penthilo XXI Ianni, nec pauciores Tisameno assignentur) quam incertum, imo

imo falsum est, Oresten LXX annis imperium tenuisse. Igitur illud Velleii *triennium*, valde mihi semper suspectum fuit: existimabamq; aliquando, Auctorem scripsisse, *Mycenis*; aut locum plane corruptum mutilumue esse. At obstabat huic opinioni congruentia totius interualli, de qua antea dictum, nisi quod rursus infirmabatur hæc cogitatio, postquam de LXX Orestis annis (an Velleius sc. ita scripserit) merito dubitari coeptum est. Coniiciant hic amplius, qui orio & ingenio abundant.

1, 2, 1. *Tum fere octog. &c.*) Magnus Scaliger in animaduersionibus Eusebianis quatuor nobilia interualla, inter cladem Ilii, & primam Olympiadem notat, quibus tanquam metis designant tempus illud veteres Chronologi, Herodotus, & alii. primum est *ἡρακλιδῶν καὶ οὐδ' ὅθ' ἄ* Troi capt. LXXX an. (num. Euseb. DCCCCXV) *ἡρακλιδῶν καὶ οὐδ' ὅθ' ἄ* Troi post clad. Ilii CXX (n. Euseb. DCCCCLV) *ἡρακλιδῶν καὶ οὐδ' ὅθ' ἄ* Troi CXL (n. Euseb. DCCCCLXXV) *ἡρακλιδῶν καὶ οὐδ' ὅθ' ἄ* Troi CLVIII post Troi. (n. Euseb.) DCCCXCIII. De primo hic agendum; id est de *reditu Heraclidarum*. prorsus celebris est hic character, primum quodammodo initium historiæ veræ. Sed in diuersa tempora coniicitur ab Historicis: forte, quia conatus irriti *τῆς καθόδου*, id nomen à nonnullis tulerunt: sicut bene coniicit Scaliger in Euseb. Nam Heraclidæ, mortuo Eurystheo, à quo Peloponneso pulsati fuerunt, cum primo reditum conantes, eadē Hylli ausis excidissent; posteaque rursus frustra eum conatum resumissent, tertia demum vice, Tisamenus in Peloponneso imperante, destinata perfecterunt. De primo conatu & interitu Hylli vid. *Diodor. lib. 4* & Tegeatarum orationem ap. *Herodot. lib. 2. Pausan. Arcad.* In tempore vltimi & veri reditus designando, consentiunt Velleio non Tatianus mo-

do, & *Plutarchus*, de quibus *Lipsius* monuit, sed *Thucydides* etiam ἐν τῇ αὐτῇ προσέειπε seuerissimū operis. Accedit approbatio recentiorum. *Scaliger* in animadu. *Euseb.* certum est, inquit, octoginta post illi excidium annis. *Heracles* patriā restitutos imperium Peloponnesi obtrunxisse. Hunc *Calvisius*, & *Chronologorum* accuratissimus quisq; sequuntur. *Strabo* l. 13. pag. 582, LX tantum annos numerat. Quo loco tamen, si sexaginta annos ad *Penthili* in *Thraciam* progressum siue expeditionem referas, & quod sequitur, ἐν αὐτῇ τῇ τῶν ἡρακλειδῶν αἰς πειλομένησιν κάθοδον, non præcise, sed ἐν πλάτυσimas, sicut fieri apud *Chronologos* interdum videmus, facile conciliabitur cum Nostro & veritate. Quod si hoc durius videbitur, non possumus *Straboni*, contra eos, quos prædiximus, & *Pausaniam* qui *Tisameni* imperio non *Penthili* tribuit hunc reditum, auscultare. Dicat hic aliquis: *Pausaniam* ἐν *Messen.* dicere τὴν κάθοδον ἡρακλειδῶν γινόμενην δύο γυναιῖς ὕστερον, duabus post confectum bellum *Troicum* atq; *atibus* accidisse reditum *Heraclearum*. Iam si γυνῆ, secundum *Muretum* *Var. Lect.* 10, 8, & alios, triginta annorum statuenda est, prodibunt non LXXX ceterorum, sed LX *Strabonis* anni. Verum quemadmodum certissimum est eos errasse, qui ap. *Homerum* *Nestoris* γυνῆς (de quibus *Muretus*) pro singulis sæculis, siue centenariis acceperunt: ita prorsus periculosum est vel præcise, vel oblique de 30 annis pronuntiare. Sane nec Latini sæculum & ætatem hoc significatu, quo γυνῆ *Græcorum* plerumque accipienda venit, certo annorum numero ἀποδείξαι definiuere. Quinimo variare isthæc talia pro capto ac conditione temporum videmus. Sic respectu μακροβιότητος primæuorum hominum productiores ætates numerat sacer codex: quas in angustiorē posterorum αἰῶνος loquendi ἐνλόγως

con-

contraxit. Itaque, ut ad rem reuertamur, tam proclive nobis fuerit, de *quadragesima* & circiter, annis *videtur* accipere, quam aliis de *triginta* existimare libuit. Certe ap. *Matthæum Euang.* 24, 34 & *Luc.* 21, 32 *videtur* 40 circiter annis metienda erit, si *Erasmi, Beza,* aliorumque expositionem, simplicissimam sc. & scopo textus accommodatissimam (v. *Harmon. Euangel. Gerhards rē Javuaris cap. 161*) sequamur.

centesimo *Fig. q. Herc. a. d. e. Joseph. Scaliger* ad num. DCCCXXV *Chron. Euseb.* notat: τὸ γεγονὸς ἀποβίου (de qua vid. *Diodor. 4.*) *Velleius Pat. tertullus* ait contigisse annis CXX ante Heraclidarum reditum, hoc est, XL annis ante Ilii euefio petri, numero DCCXCV. Quod falsum convincit numerus DCCCXXV, quo agon olympiacus ab Hercule est instauratus. Hastenus ille. Diligentiores ergo Chronologi XCV circiter annis ante Heraclid. reditum, Herculis obitum ponunt.

duces rec. i. f. *Temenus Cresphontes Aristod.*) Temeno Argi cessere; Cresphonti, per sortem, Messene (*Pausan. Messen.*) Aristodemus ipse iam e medio sublatus erat: igitur filii eius gemini, Procles & Eurysthenes Sparta potiuntur. à quibus *αἰχία δὲ βασιλείας*, familiarū duz regū Spartanorum ortæ sunt. *Pausan. Lacon.* Nisi quod *Velleio* in Aristodemi persona patrocinauit *Herodotus*: id quod *Lipso* notatum.

quorum atavus) de Hercule sermo est, qui horum trium abauus fuit, si proprie loquendum sit, pro quo *Velleius atavum* dixit: & *Lipsius* in enumeratione stemmatis retinuit. quem vel illud à suspitione erroris vindicare debet, quod in serie stemmatis nihil prorsus mutavit. Qui enim cuiquam moderate cogitanti verisimile videatur, eum cum non altius quam ab abauo ad abnepotes, sc. nem

riem repeteret, verum cognationis nomen ignorasse, aut ab abauo atauum non potuisse distinguere? nimirum permolari interdum hæc nomina sciebat: & hic exemplum in manibus erat.

1, 2, 2. *Codrus, &c.*) Historiam Codri scripsere *Iustin.* 2, 6, 16 & seq. quique ibi *Bongarsiana* & *Berneggeriana* industria annotati sunt Auctores; quos nihil attinet huc transcribere. Addimus autem *Lycurgum*, qui *morat, aduers.* *Leocratem* diligenter & fusius ceteris rem commemorat. Illud quoque monemus, inter allegatos *Seruium* ad *eclog.* 5 & *Augustinum* d. C. D. 18, 19, hunc Atheniensem Codrum regem, cum Virgiliano pastore confundere, id quod non semel Scaligero notatum.

imprudenter, rix. ciens, interemt.) Nil opus erat *Acidaliano* verborum traiectu. Quin potius rem ipsam attendimus, quæ ultro suppeditat *Lipsianam* interpunctionem. *de industria immixtus est hostium castris* & *rixam mouit* (quantum ad *prociorem* Codri) *imprudenter autem interemptus est* (quantum ad ignorationem hostium pertinet) sed hæc clariora sunt, quam ut moneri debeant.

1, 2, 3. *Quis cum non miretur*) Rhetorum is campus est, in rebus fortiter & præclare gestis, certare sententiis, inuentionibus, ornatu. *Cic.* 1, *offic.* 18. Mutuantur ex eo instituto aliquid Historici, quoties magna exempla ad insigniorem famam prodenda sunt. Tyronum in gratiam, & semel, id monemus, ut hanc Velleianam *inixorem* cum ceterorum sententiis, qui eandem historiam tractauere vel attingere, contendere discant.

1, 2, 4. *Huius fil. Medon. pr. Archon. A. f.*) Vltimum regem fuisse Codrum consensu traditur: sed apud *Iustinum* 2, 7, 2 saltus committitur, ubi statim *annis magistratus*, ommissis XIII perpetuis, & VII decennialibus Archontibus, reges sequuntur. quare

re etiam *Bongarsius*. Excidisse hanc narrationem, aut à mutilatore omisissam esse, existimat *Io. Meursius* in *Archontibus Athen.* lib. 1. c. 1. apud quem vide, quæ ad h. l. Velleiani explicationem faciunt.

(Vsq. ad *Charopem*) Tredecim fuere, quorum seriem & nomina *Eusebius* refert, & *Meursius* loco iam laudato. continuatur autem hæc narratio infra c. 8, 3.

1, 2, 5. *digredientes finib. Atticis Meg.*) victi sc. prælio & à *Codro* profligati ex *Attica*. *Strab.* 9. p. 393.

mediam Corinth. Athen.) *Stephanus de Urb. Méγαλα, πόλις περὶ τὸν ἰσθμὸν, μέσην πελοποννήσου & Ἀττικῆς, καὶ Βοιωτίας*

1, 2, 6. *insulam circumfus. Oc. Gades condidit*) *Lipsius*, cum videret non insulas sed in insulis oppida ab hominibus condi. correxit hunc locum, & de quarto in ultimum casum mutauit, quæ hic de insula dicuntur. Atque id *ἰσθμὸς* à *Lipso* factum, existimauit *Pet. Faber Semestr.* 3. c. 4. p. 26. in marg. Sed tuetur librorum consensum & auctoritatem *Ch. Salmasius* ad *Tertullian* Pall. c. 2 p. 121. ea ratione: quod hic *condere*, sit *Urbibus inadificare*. vt *Græcorum* *κτίω*, *Urbibus instruere*. Itaque & *insulam, Gades dictam, & condere insulam, esse Urbibus instruere*. Ceterum, quæ de *Gadium* origine memorantur, vide omnino apud *Strabonem* l. 3. non procul à fine. *Plin.* 4. 22 & 5, 19. *Diodor.* l. 5.

1, 3, 1. *Achai ex Lacœn.*) *Strab.* l. 8. ἐν τοῖς Ἀχαϊκοῖς. *Polyb.* 2. p. 118. *Pausan.* *Achææ*. pr.

Pelasgi Athenas commigr.) *Lipsius* miratus *Dionysium* lib. 1. dum casus & sedes *Pelagorum* exequitur, nullam *Atticæ* mentionem facere. Atqui continebatur id iam in verbis *Thucydidis*, quæ ex lib. 4. *Dionysius* adducit: vbi *Pelasgi Lemnum olim & Athenas incoluisse* dicuntur. De utraque sede etiam

etiam Strabon lib. 5 p. 221. Fuerunt autem Pelasgi vā-
ga & migrationibus dedita gens, πολὺν χρόνον καὶ ταχὺ
πᾶσι περὶ ἐπαναστάσεως, teste eodem lib. 13 p. 621.
vnde a Dionysio πλανήται vocantur lib. 2 p. Porro
que Athenas commigrandi plerisque causa fuerit
Thucyd. annotauit lib. 1. ἐκ γὰρ τῆς αἰῶνος ἐκείνης
οἱ πολέμοι ἦσαν ἐκπύοντες παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνασταί,
ταῖσι, ὡς βέλαιον οἱ, ἀνέχοντο. Ex cetera enim Græcia
potentissimi quique bello aut seditione pulsī, Athe-
nas, tanquam stabilem sedem, sese conferebant. vt
habet yensio Generosissimi Eneuchelii.

ab eius nom. *Thessalia*) Strabode *Thessalia*
nominibus & nominum rationibus differit, sine l. 9.
adde Scalp. animaduers. Euseb. ad n. CCXXVI, vbi
Thessalus Græci filius memoratur. Diodorus l. 4 ap-
pellationem à *Thessalo* Iasonis & Medæ filio repe-
rit, non dissimulans tamen: esse alias de hoc no-
mine opiniones, de quibus alibi dicturus sit. Dixit
haud dubie: sed vetustas intercepit.

1. 32. mirari conuenit eos) Nulla erat ratio
idonea cur hoc, conuenit, in subuenit mutaretur. *Aci-
dalius*. Prorsus enim cum elegantia id Velleius
scripserat, sicut alias, *Par est, fas est*, eidem sensui
seruire videmus. v. *Indici*.

Quod cum alii faciant, *Tragici* frequentissi-
me faciunt) obnubilat splendorem orationis vox,
faciant, commodius subintelligeretur. inquit
Gruterus. interim certum est, *Velleium* tantopere
elegantie dictionis non studuisse, quin multa eius-
modi simplicius dicta admitteret. Id quod de
plerisque Auctoribus, etiam Poëtis, existimare con-
uenit. Vt fortasse frustra sint, qui ad *πνευματικὴν* vsque,
criticam censuram exercere velint.

Nihil enim ex persona poetæ) secus est in
Epica poetis: vbi ex persona poetæ multa interse-
runtur, vt mox obseruat Noster circa appellatio-
nem

nem Corinthi. Quippe omnia pœta oratio, aut narratione simplici, aut sola imitatione, aut utroque constat. simplici narratione: Et Arati de astris apud Græcos, Lucretii de natura ap. Latinos poema. Imitatione: cum sublati pœta quæ interseruntur verbis sola persona representantur; quibus sermo omnis tribuitur. Quod cum in comœdia, tum & in Tragœdia fieri est necesse. Quibus ideoq; proprie à Platone imitatio tribuitur. viroque: quemadmodum in epico Homeri aut Maronis. In quo aliorum sermonibus, sæpe pœta interseritur. Libuit hæc ad illustrandam nostri Auctoris censuram verbis Dæm. Heinsii exponere, qui in subtilissimæ eruditionis commentario de constitut. Tragœd. c. 2 ex mente Platonis ita disserit.

a Theff. Herc. filio &c.) Theffalia nomen non reperitur apud Homerum; quum tamen in Boeotia. Theffali Herculis filii meminere, a quo non potest videri dicta Theffalia. Inuat Velleianum argumentum hæc Scaligeri ad Euseb. notatio.

1, 3, 3. Paulo ante Aletes, sextus ab H. &c.) Virumq; falsum (ait Scaliger in animadu. Euseb.) & sextum fuisse ab Hercule, qui quintus esset; & Corinthum condidisse, quam Sisyphida per multos annos antea obtinuerant. Prius istud Lipsio etiam animaduersum. posterius refutatione non indiget, si condendi vocem de restitutione accipiamus. v. Indic. Pindaro olymp. 13 Corinthii dicuntur παῖδες Ἀλάτα id est ἀπόγονοι Ἀλῆτος, vbi Scholiasstes videndus. Adde Euseb. n. CCCXCVI.

qua antea fuit Ephyræ) sc. ante Aletæ tempora, neque quisquam aliter accepit. vid. Stephan. in voc. ἱφύρα & κόρη.

claustra Peloponn. continentem) adeundus omnino Strabo lib. 8 in descriptione Corinthi. Hinc inter compedes Græcia, Philippo; aliis inter Vincula Græcia

Græciæ vrbs memorata, ap. eund. lib. 9 & Polyb. 17. confer quæ habet Pausan. Corinth. pr. Thucyd. 1 p. 10 Horatii interpretes ad od. 7 l. 1. Illud contrinentem à mala manu esse existimat Gruterus. Non autem statim assentire.

ab Homero nom. Corinth.) sicut rursus ὀμπερὶ τὸ ἐφ' ἑνὶ πρὶ Κόρινθον ἐφ' ἑνὶ, notante Stephano in ἱφ'.

1, 4, 1. Chalcida & Eretriam) interponit copulam liber ex editione Rhenani expressus, quem secutus sum. Quod si sola interpunctione ista placet distinguere, non repugno: præferam tamen hanc lectionem. Strabo lib. 10 non longe à principio, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ante bellum Troianum conditas ab Atheniensib. has vrbes memorat. quod Lipsius iam notauit. De nominibus earum adi Stephan.

Laced. in Asia Magnesiā) Eam sc. quæ ad Sipylum, de qua etiam Eusebius capiendus DCCCCLXI, monente Scaligero, qui nostri Auctoris locum illuc retulit.

Chalcidenses Hippocle & Megasth. ducibus Cumas in Italia condid. Congruit Strabo lib. 1 p. 243 nisi quod Cumas Italicas non χαλκιδίων solum, sed & κεραιῶν (ap. Dionysium lib. 7 Eretrienteses Chalcidensibus iunguntur) κίονα facit, alterumque ē ducibus Hippoclen Cūmæum; alterum Megasthem Chalcidensem asserit. Iam cum varia variis locis Cumæ fuerint (verba Casauboni ad Strabonis locum huc transcribere libet) quas enumerat Stephanus, dubitari potest, ex qua Cumani isti sint profecti, qui Cumam Campania condiderunt. puto tamen e Cumæ Euboica: nam & Chalcis in Eubœa. Ideo ait Virgilius,

Et tandem Euboicis Cumarum allabitur oris.
Hactenus Casaubonus. adde & Scaligerum
anti-

animadu. Euseb. ad num. DCCCCLXVI. qui de tempore istud dubium mouet: apud Euseb. conditus *Cumarum* in Italia ponitur annis CXXXI post Troica. Strabo & Velleius ante Troica. producit deinde hæc Nostri verba. certe Velleius non ante sed post Troica ponit *Cumarum* initium. quod contextus historiæ facile euincit. Interim ante Troica *Cumas* conditas autumat etiam Cl. Salmasius in *Solin.* p. 72. ubi & de *Cumæis*, quos Strabo cum Chalcidensibus *Cumarum* in Italia auctores facit, contra Scaligerum disputat. Quod Lipsius miratur in *Chron. Euseb.* haberi: *Myiæna* in Italia condita, quæ nunc *Cumæ*: de eo non est dubitandum, scriptum esse, *Cyme* in Ital. c. &c.

columba antecedentis Solatu) Quid opus erat ulla critica manu in loco tam sano? An enim *anteducentis*, aut, *ante se dantis* melius aut Latinius exprimit quod volebāt Auctor? Nonne castigatissimæ Latinitatis scriptor Curtius lib. 4. 7. 15 bis ita loquitur? complures corui agmini occurrunt, modico Solatu prima signa antecedentes: Et modo humi residebant, quum lentius agmen incederet, modo se pennis leuabant, antecedentium iterq; monstrantium ritu. Quem locum Græzæ iam adductum, vindicandæ optimæ lectioni video. Rei ipsius mirificæ plura annotauit Cl. Freinshemius Noster exempla. Lucanus Panegyrico ad Personem. hoc prodigio conditam memorat:

Testis Acidalia quæ condidit alite muros,

Euboeam referens secunda Neapolis arce.

Quæ verba adductis Statii locis illustrat Scaliger in appendice Virgiliana.

nocturno aris sono, qualis cerealib. sacris fieri solet) Myseria, iniuria, iniuriorum sacra, noctes iniuriorum, quæ ab Atheniensibus Cereri celebrabantur.

brabantur (v. *Briffon. lib. 1. formul.*) intelligit. Aris-
fonus in sacris non inusitatus. itaque addit *noctur-*
ni epitheton: vt ad cerealia, quæ nocte celebrata,
restringatur. Tangit hunc æris clangorem, & ma-
tronarum celebrantium clamorem *Iustinus*, 1. 8. 2.
Lipsius ad h. l. & *Schegk* consulendi.

1, 4, 2. pars h. c. m. p. intervallo *Neapolim*
cond.) unde & *Neapolis* i. e. noua Urbs dicta. *Strabo*
lib. 5. Μετὰ δὲ Δαναοῦ ἐστὶ Νεάπολις Κυρναίων. Ἰσσοῦ
ἢ καὶ Χαλκιδεὺς ἐπὶ ὠκεῖαν, καὶ Πιθνεύσας ἰσὺς, & Ἀθωα-
ων, ὧς ἔστι Νεάπολις ἐκκληθὲν διὰ τῆτο. Antea *Pala-*
polim fuisse *Liuii* 8, 12 monuit ad h. l. *Lipsius*. Ver-
ba Historici faciunt ad explicationem *Vellei* & *Str-*
bonis. *Pulapolis* fuit haud procul inde, ubi nunc
Neapolis sita est, duabus Urbibus populus idem ha-
bitabat: *Cumis* erant oriundi. *Cumani* *Chalcide*
Euborca originem trahunt. Classe, quæ aduēcti a do-
mo fuerant, multum in ora maris eius, quod ac-
colunt, potuere. Primo in insulas *Rnariam* &
Pithocufas egressi, dein in continentem ausi sedes
transferre.

in Romanos fides) *Liui* 23 & c.
amantate dign.) videnda quæ *Ch. Freinsk.*
ad *Flor.* 1, 16 notauit.

Cumianos *Osca* mutauit vicinia) Ita solet
fieri, vt demigrationibus gentium partim inferan-
tur in nouas sedes & viciniam peregrini mores,
partim à vicinis paulatim accipiantur. Etiam mix-
turæ locus est. Exemplapassim sunt obuia.

Vires *Veteres* magnitudo ost. manium)
Hoc argumentum valde est incertum. & γὰρ ἀνέ-
βης σημείον τὸ ἐκ τῶν τόπων τὰς δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων
τοῦ ἀνθρώπου, ait *Scholias* *Thucydidis* ad nobilissimam
obseruationem, quæ ἐν τῇ λαυρὴν περὶ ὁσίων seuerissimi
operis ab Historico suppeditatur, vbi monet, *Vete-*
res *Mycenarum* angustias non recte à posteris alle-
gare

gari ad negandam Græcis, quæ olim pollebat potentiam. Postea exemplis duobus allatis, altero euincit insuper, neq. in contrariam partem argumentum de magnitudine valere. Nam si nunc, inquit, Lacedæmoniorum desolaretur Græcis, templis solum & ædificiorum relictis arcibus, incredibilem posteris, post longius elapsum tempus, eorum potentiam gloriamq. fore crediderim. qui tamen nunc ex quinque Peloponnesi partibus, duas ipsi tenent, vniuersa autem & multis extra eam Sociis præstant: Verum quia Græcis neq. testis frequens, nec templis sumtuosisq. ædificiis exornata est, sicut in antiquo Græcia more habitata, impar fama sua decreta. Sin idem eveniat in Atheniensium Græcis: duplo maior, quam est reuera, eorum potentia, Græcis faciem intuenti, censeretur. Ex quibus omnibus, Non igitur ex aspectu Græcis de potentia iudicandum esse, infert. Digna fuit quæ hic quoq. legeretur notatio; quoniam crebri circa hanc rem errores iudicantium obseruantur; & ne inconsulte arrepta Velleii verba, ultra quam fas est valere crederentur.

1, 4, 3. Magna Græcis Græcia iuuent.) Recte monuit Gruterus, non debuisse à Schegkio & Acidalio (quorum errorem etiam Taubman. in culic Virgil. suum fecit) Græcia iuuentutis legi, ex sphalmate editionis Rhenani. Etiam exempla, quæ firmandæ isti opinatiunculæ adducuntur, dexteriore opus habent & explicatione & applicatione.

abundantia virum sedes queritans) crebra demigrationum causa. Ita Galli abundante multitudine, cum eos non caperent terra, quæ genuerant, trecenta millia hominum ad sedes novas quarendas, velut ver sacrum miserunt. Iustin. 24, 4, 1. vbi Berneggeriana nota videndæ.

nam & Iones, duce Ione pr. &c.) Hæc est celebris illa ἰωνικὴ πόλις: cuius historiam cum iis, quæ antea acciderunt, videtur confundere Velleius. Non enim Ione duce hæc in Asiam demigrauit multitudo, sed Codri filio. Strab. lib. 8, p. 383. distinguit historiam. Ionem Xuthi filium Athenis imperasse, ait. circa hæc tempora, abundante hominum multitudine, in Peloponnesum emissam Ionum coloniam indeq; Egialeia nomen in Ionia appellationem transiisse. Post Heraclidarum reditum pullos ab Achaïs Iones, reduisse Athenas, atq; inde cum Codridis Ionicam coloniam in Asiam deduxisse, conditis ibi XII Urbibus, quot in Peloponneso antea obtinuerant. confer lib. 14. pr. His consentit Pausanias Achaïc. pr. Elian. Var. lib. 8. c. 5. Plutarchus de exil. Ammian. Marcell. 28. Tertullian. de pall. locis à Lipsio partim productis. Adde Cononis narrat. 2. apud Phorium n. CLXXXVI p. 423. Scalig. animadu. Euseb. ad n. 975. Velleianum in tempore & personis errorem (nam Ion numero Eusebiano DCLXXXII, hæc Ionica emigratio n. DCCCCLXXV memoratur) perstrinxit serio Lipsius: nec immerito. Quamdiu quidem hæc lectio retinebitur. Et de alia suspicari sine vestigiis librorum, anceps fuerit. Existimabam olim; Loqui eum de duobus diuersis temporibus, atque illud velle, ac fortean scripsisse; Ionas, duce Ione profectos quondam Athenis, nobiliss. p. &c. nunc nimirum occupauisse. verum sic quoque difficultas ex historia superest.

nobiliss. part. reg. maritima) ἐν τῇ παραλία τῆς Κασίας καὶ τῆς Λυδίας, in maritima quæ inter Cariam est & Lydiam ora. Strabo 8.

Græcæque Constit. Eph. &c.) Teum inferi debere Velleianæ scriptioni non statim dixerim: licet historia videatur postulare. De urbibus ipsis eatumque conditoribus vide Strabon. 14. pr. & Stephan.

phan de Orbib. De Erythra conditore disputat.
Moursius Lect. Attic. 5, 8.

1, 4, 4. Et mox Æolii eadem prof. Gr.) Strabo aliter lib. 13. Τῆς ᾠδῆς γενεῆς προσβύλεσαν Φαοὶ τὴν Αἰολικὴν ἀποικίαν τῆς Ἰωνικῆς, διακριθεὶς ἢ λαβεῖν ἢ χεῖρας μαχομένους. Traditum est Æolicam coloniam quatuor ætatibus Ionica priorem fuisse, & moras traxisse non longius tempus. de quibus moris etiam Velleius mox meminit. vide Scalig. animadv. Euseb. ad n. DCCCCLXXV.

Et alias verbes que sunt in L.) Gruterus pro putido glossmate delet, verbes que sunt. Sed ad hunc modum multa in Velleio tollenda fuerint. quæ ut regiorum interim aliquam admittunt, ita medicinam nondum efflagitant. Ceterum de urbibus hic memoratis vid. Strab. 13. Herodot. 1. Stephanum πῆξι πόλιν. pro Larissa, Antissam prætulit vetus codex. Vbi Sylburgius annotat, nullam reperiri in Æolide. Sed haud dubie, ad Lesbum respexit, qui ita exscripsit. Ἀλυσσα πόλις λίου, ἡ Φίξις τῶ Σιγγίου Stephan. & Strabo 13.

1, 5, 1. Magnitudine operis, & fulgore (carm.) Retinuimus Operis, quod erat in Rhenani codice.

Solus appellari Poëta meruit) Ita iudicat Aristoteles de Poët. c. 4 & explicat frequens Homeri laudator Cicero in Topic. 13: Homerus propter excellentiam commune poetarum nomen efficit apud Græcos suum. Proclus apud Photium ὁ οὐνεὶ ποιῆσιν καὶ ὁ Δημοδοτὺς τὸν ἑπὶ τοῦ ἀνέκδοτου Senec. ep. 18. de iis quæ per excellentiam esse ait Plato: Poëta communiter dicitur omnibus enim versus facientibus hoc nomen est. sed jam apud Græcos in unius notam cecidit. Homerum intelligas, cum auderis Poëtam. Magnificum autem cum primis hoc à Velleio Homeri elogium: quod per partes venissi-

num esse ostendit, & illustravit *Lipsius*: quem non exseribo. Interim ad eundem Auctores ipsi: quorum aliquos (nam quod operæ pretium omnia certatim à veteribus congesta cōsectandi præconia?) hic nominare lubet. Ac vitā quidem diuini poetæ *Herodotus* scriptore circumfertur. *Plutarchi*, qui è pluribus superat *libellus*, de arte eius Poëtica potissimum discipulit. Adde *Dion. Chrysost. serm. 53. Suid. in op. eod. Strabon. 1. & passim. Quintilian. 10, 1. Plin. 7, 29. Gyrard. hist. poet. dialog. 2.*

1, 5, 2. præter *Homerum* & *Archilochum*) *Archilochus* ille præstantissimis poetis, quoties in exemplum nominandi sunt, tum ab aliis, tum à Cicerone coniungitur, *Orator. c. 1. In poetis, non Homero soli locus est (ut de Grecis loquar) aut Archilochus, aut Sophocles, aut Pindarus: sed horum vel secundus, vel etiam infra secundos. It. 2. de finib. 14.*

1, 5, 3. *Hic longius à temporib. belli, q. c. T. absuit*) De ætate *Homeri* magna & nota est Auctorum dissensio: quam si quis conciliare, aut ex re incerta certam facere instituerit, otio & labore abuti queat videri. Si cui vacat aut curæ est talia indagare, adeat *Herodot. & Plutarch. Suid. Gyrard. locis supra laudatis, & Gell. noct. Att. 17, 21. Sc. ligger. animadu. Euseb. ad n. DCCCCXCVI*, præsertim *Lips. ad h. r.* Interim ratio *Velleii* valde proba, cuius etiam opinioni facilius, quam cuiusquam, hac in parte subscripserim, quippe quæ nec *Gellio* disconuenit multum, nec *Ciceroni*, qui in *Bruto* (c. 10.) inquit: *Homere etsi incerta sunt tempora, tamen annis multis fuit ante Romulum.* Id quod alibi etiam dixerat *Tullius*, sicut ex *Augustin. 22. d. C. D. 6.* discimus.

1, 5, 4. quod sæpe illud usurpat, οἷος τοῦ βεβλή-
τος) Dubiū nullum est, quin rectè & ex mente *Velleii* suppleuerit lacunam in libris apparentem *V. sinus.*

hoc

hoc enim ut hominum i. f. notatur diff.) paraphrasis ista est : cum Homerus dicit, *quales nunc sunt homines*, non staturæ modo & mensuræ in ipsis hominibus diuersitatem notat, sed sæcula quoque antiquiora, suo æuo quodammodo opponit, & ea, quam dixi, staturæ diuersitate tanquam caractere discriminat, alios & maiores olim Troicis temporibus homines fuisse, eo autem, quo Iliada suam scripsit, longe iam minores esse significans. Plin. 7, 16. *Iam ante annos prope mille* (*observa hic obiter aliquid de ætate Poetæ*) *Sates ille Homerus non cessavit minora corpora mor alium quam prisca conqueri.* Gellius 3, 10. cum refutasset Herodotum, inuento Orestis corpori VII. cubita longitudinis admensum, subiicit *ἐν τῷ λυγρῷ* : *nisi scis ut Homerus opinatus est, vastiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum ; Et nunc quasi iam mundo senescente, rerum atque hominum decrementa sunt.* Iuuenalis Sat. 15. & 69.

Nam genus hoc & iuo iam decrescebat Homero.

Terra malos homines nunc educat atque pueros.

De re ipsa testatur etiam Solinus Polyhist. edit. Ca-
mertis, 5; Draudii, 3; Salmasii, 1. capite : si de ipsis
hominum formis requiramus, liquido manifestabi-
tur, nihil de se antiquitatem mendaciter predicasse,
sed corruptam degeneri successionem suam no-
stri temporis per nascentium detrimenta decus Ve-
teris proceritudo perdidisse. paullo post : *Quis*
enim iam isto æuo non minor parentibus suis nasci-
tur ? &c. Addenda quæ à laudatis modo Editori-
bus annotata sunt. item : Hug. Grot. ad lib. 1. de Ver.
chr. rel. p. 19. Ludovic. Viu. ad Augustin. de C. D.
15, 9. Interp. Virgil. ad illud 12. *Æn.* *Qualia nunc*
hominum producit corpora tellus. Bernegger. p. m.
Quest. in Germ. Tac. 14. an ab ævo in ævum statu-

ra hominum minuatur? Id. q. 18. Quā occasio-
ne plerique, quos laudavi, de Gigantibus disqui-
runt, eosque fuisse omnino, confirmant.

Quem si quis cæcum genitum putat (E. c.)
Non negat Noster Cæcum fuisse (sicut existimat
Gyraldus) sed cæcum genitum esse. Tantam enim
rerum omnium peritiam, & ostensa in toto opere
rerum oculis vsurpatarum vestigia, imo specimina,
non conuenire ei, qui ab utero matris cæcus pro-
diit, omnes intelligunt. Ceterum sicut manifeste
falsum & confictum est, Cæcum natum: ita quod
cæcus postea factus sit, tradit quidem Herodotus &
alii, sed certitudo eius asseuerationis duabus ratio-
nibus infirmari potest. Primo enim, quod dicitur,
ideo pro Melesigene, Homerum vocitatum, quod
Cumæorum lingua Homerus cæcum notaret, in du-
bium vocatur eorum auctoritate, qui alias, atque,
ut videtur, magis probabiles eius appellationis cau-
sas adferunt. vid. Suid. & Gyrald. hist. post. dialog.
2. Deinde, non congruit hæc illata cæcitas, cum
eo, quod sub fide Historica videtur Suidas tradere:
figmentum istud congenita cæcitate inde origi-
nem traxisse, quod Homerus cupiditatis, cuius il-
lecebræ oculis primo omniū insinuantur, siue
quæ per oculos in animum ingreditur, per omnem
vitam victor existerit. Quamquam aliis alias placu-
it huius fictionis interpretationes excogitare, de qui-
bus Gyrald. loco, quem prædiximus.

1, 6, 1. Qui ad obtin. annis MLXX.) In-
fin. 1, 2, 13. annos mille trecentos assignat: Diodo-
rus Sic. lib. 2. amplius cIo CCCC: Georg. Mo-
nachus cIo CCCLX. Eusebius (n. 1197.) cIo
CCXL: vnde Lipsius existimat in Velleio referen-
dum MCCCXX. adde Annium comment. ad Me-
tasthenem: & vide omnino, quæ Scaliger notauit ad
Euseb. l. modo nominat. & Schubert, de scrupul.
Chronolog. lib. 2. c. 4. E. 5.

abbine

ab hinc annos ferme DCCLXX.) In supp-
tandis temporibus subinde Velleius ad annum
consulatus *M. Vinicij cui suum opus inscripsit*, tan-
quam ad solennem terminum decurrit. Est autem
is *V. C. DCCXXCIII, Tiberiani Principatus XVI.*
quod, vel ex *Onuphrij Panuin. comment. in lib. 2.*
fast. semel hic notasse, sufficiat.

1, 6, 2. Quippe *Sardanapalura eorum reg.*)
Historiam hanc tradunt *Iustini. 1, 3.* & iisdem verbis
Sarissber. in Policrat. 6, 14. Diodor. Sic. 2. Oros. 1, 19.
Athena. lib. 12. (ubi & epitaphium eius, quod exa-
gitat cum *Aristotele Cicero Tuscul. 5, 35. & Augustin.*
2. de C. D. 20. vbi Ludou. Viu.) *Suid. Soc. cap. de*
147. Euseb. n. MCLXXXIV.

tertio & tricesimo loco ab *Nin.*) secundum
Euseb. tricesimo sexto; ex *Diodori* sententia, tricesi-
mo. sicut ad hunc locum, *Lipsius*, & ad *Iustin. 1, 33*
1. iam monuit *Berneggerus Noster.*

Pharnaces Medus) *Iustinus*, *Arbactum* vo-
cat; *Orosius 2, 2.* *Arbacum*, addito tamen: quem
alii *Arbacem* vocant. *V. sino, Arsaces* potius; la-
cuit. *Arbaci* nomen, plerisque usurpatum; reci-
nuit etiam *Sidonius Carm. 9, 6. 24.* *Non Medis ca-*
put Arbacen profaber. Rem plerisque observa-
tam, instituti ratione, non omittere debuimus.

1, 6, 3. clarissimus *Graij* nominis *Lycurgus*)
De *Lycurgi* genere, claritudine, legibus ad *Plutar.*
Lycurg. *Herodot. 1. Strabon. 8. & 10. Xenophont. de*
rep. Lacedem. Pausan. Lacon. Iustin. 3, 2. & 3. Sa-
risber. policrat 4, 3. *Cicero* saepe laudat; qui & æta-
tem eius *l. 5. Tuscul. 3.* *Homeri* temporibus con-
gruere existimat. verum in ea quaestione consulen-
dus *Scaliger animadu. Euseb. ad n. MCXXXII.*

disciplina conuenientissima *Gir*) Tria hic
corriguntur à viris doctis: quidam postremam vo-
culam, ob inamœnam repetitionem, delent; vt sen-

sus sit: *Lycurgum iustissimarum legum & disciplinæ convenientissimæ auctorem fuisse.* Alii (*Lipsius* sc. cuius auctoritatem sequitur *Gruterus*) eundem sensum ita determinant, ut inflexione ultimæ vocis, *disciplinæ viris convenientissimæ*, auctorem faciant *Lycurgum*. Nonnulli *convenientissimam* disciplinam in *continentissimam* mutant. quæ vox haud dubie minus convenit stilo & menti scriptoris. Sicut & media correctio quævisse potius acumen quam inuenisse videtur. Prima omnium videtur optima, propter id quod sequitur. Nam illa verba, *cuius quamdiu Sparta diligens fuit*, profecto simplicius & melius ad disciplinam reip. à *Lycurgo* institutam, quam ad *Virum* i. e. disciplinæ auctorem retuleris. Quod si autem omnino retinendum sit illud *Vir*, malim connectere cum sequentibus, quam cum antecedentibus: *Vir, cuius q. d. &c.* quæ *Acidalijs* quoque opinio fuit. Nondum enim adducor ut credam, hic potius de moribus & vita, adeoque priuata *Lycurgi* disciplina, quam de convenientissima civitatis, quam condidit, disciplina sermonem esse.

cuius quamdiu Sparta diligens fuit, exc. flor.)
Fuit hac gens fortis (inquit *Cicero Tuscul. 1. 42.*) *dum Lycurgi leges vigeant.* & cap. seq. *Magnam habes Vir reip. disciplina.* Sane magnam; ad decus & robur, & ut homines amant loqui de paulo serius perituris, ad æternitatem imperii statisque. Idcirco plane ad mentem *Velleij Nostri Polybii* 6. *Hystor.* cum institutam Sparte à *Lycurgo* disciplinam iudicio politico pensitasset laudassetque, addit: *Διότις ἔτι καὶ διὰ τῶν συνησμένων πολιτείαν, βέλτερον μὲν τῇ καὶ συμπασίᾳ Λακωνικῇ παρεσκεύασε τὴν ἀσφάλειαν πολυχρόνιον δὲ τοῖς Σπαρτιάταις ἐνίοις ἐπέλιπε τὴν ἐλευθερίαν.* Quum igitur (versionem *Cassauboni* adscribo) hoc modo & rationibus hisce cunctis

uitatem
tatem
tatem
rum leg
celebrit
facit; al
Crag. a
cum ex
dinus p
reip. V
aliunde
se ostet
deratim
pol. 7.

q. u. R
condit
ma. ad
rum an
a
mans)

se veru
cabulu
euentu
storia,
3. 13.

Gruter
nere ad
runden
miliare
regio t
Temen

adu. E
decima

uitatem fundasset, tum Laconica vniuersa securi-
tatem firmam parauit: tum Spartani ipsi liber-
tatem diuturnam reliquit. Tempus autem ha-
rum legum pariter & illius floris, de quo Noster, ac
celebritatis *Linus* 38, 34. ostingentorum annorum
facit; alii 700. quidam 500. numerant. vid. *Nicol.*
Crag. de rep. Laced. 1, 4. Pertinent huc, & quidem
cum excellentia singularis exempli, quæ *Guicciar-*
dinus prudens scriptor lib. 2. de forma ac disciplina
reip. Venetæ disserit, cuius opes & firmitatem non
aliunde, quam ex tam præclaris institutis, prouenisse
ostendit. Quid interim in *Spartanorum rep.* desi-
derarint Magni quidam viri notum est. *Aristot.* 2.
pol. 7. *Polyb.* 6. *Hist. Græc.* 1. off. 19.

1, 6, 4. Hoc tractu temporum, ante ann. LXXV.
q. u. R. cond. Carthago conditur) *Iust.* 18, 6, 9.
condita est Carthago LXXXII annis antequam Ro-
ma. ad quem locum pleraque de dissensu scripto-
rum annotata habes in editione *Berneggeriana*.

ab *Elissa* Tyria, quam quidam *Dido* autu-
mant) Ita *Seruius P. Daniel.* ad 1. *Æn.* p. 200. *Elis-*
sa verum & proprium nomen; *Didonis* autem vo-
cabulum (quod Punica lingua *Siraginem* notat) ab
euentu impositum docet. Qua de re, & *Elissæ* hi-
storia, accurata quædam notauit *P. Faber. Semestr.*
3, 13.

1, 6, 5. *Caranus* *Sir* generis regij) *Lipsius* &
Gruterus delent illa: *Sir generis regij*. Mihi susti-
nere assensum hic lubet: qui sciam, repetitiones eo-
rundem verborum, quas alii vitant, Velleio non fa-
miliares modo sed assiduas esse. Et quod de genere
regio tradit Noster, nec verisimilitudine caret, in
Temenida & refutari certa ratione nequit.

sextus decimus ab *Hercule*) *Scaliger anim-*
adu. *Euseb.* ad 2. MCCIII. *Caranus* *Heraclida* &
decimus ab *Hercule*, *septimus* a *Temeno*.

profect.

profect. Arg. Macedoniam occupavit.) vid. *Iustin.* 7.1. *Solin. polyhist.* Sbs de Macedon. agit.

Alex. cum fuerit septimus decimus) Reinecius (in regni Maced.) vigesimum secundum reg. Maced. sumto à Carano initio facit. Si de successione stirpis velis capere *Vellerum*, facilius decimumquartum, quam decim. sept. numerabis Alexandrum. adde *Freinsb. Curt. Comment. prolegom. cap. 5.*

Materni generis Achille auctore, paterni Hercule glor.) *Diodor.* 17. pr. Ἀλέξανδρος γένονας κατὰ τὴν πατέρα πρὶν ἀπὸ Ἡρακλῆος, κατὰ δὲ μητέρα, τὸν Πάριον &c. *Plutarch Alex.* *Arrianus* 2. *Pausan. Attic.* *Curt.* 4, 2, 3. It 4, 6, 29. 8, 4, 26. *Oros.* 3, 12. *Julian. Cæs.*

1, 6, 6. *Æmilius Sura* de annis pop. Rom. Cc.) consentiunt viri docti, hoc glossamentum esse, & in margine forte libri ab antiquario aliquo adscriptum, postea à librariis ea temeritate, cuius passim exempla obuia sunt, receptum, nisi quod scalligero videbatur, in partem contextus venire posse, si post illa poneretur: *Pharn. Medus imperio & itaque priuavit.* Quæ coniectura, sicut argumento non discònuenit: ita scripturæ modus & connexio ceteræ narrationis nihil tale agnoscit. Si enim quod sequitur; ea etate Cl. G. n. *Lycurg.* &c. ad istud tempus. quo summa imperii ad populum Roman. peruenit, referas, manifeste erit falsum: si, quod omnino faciendum est, ad Sardanapali interitum recurras, qualis erit, verborum, interrupta per insolentem interpositionem serie, connexio? Quare nihil hic ambigendum arbitror. De ipso auctore nihil admodum constat. *Plinio* laudatur *Manlius* aut *Manilius Sura* sed hic *Æmilium* retinere, codicum consensus iubet. & G. I. *Voss.* § 3 de *Lut. Histor.* part. post.

1, 7, 1. *Inter hoc tempus & initium Nini*) Itā quidem *Rhenani* editio, quam plerique sequuntur, hæc verba *Velleianis* accensuit, cum priora, *Æmilii Suræ*, inclusisset vncis. Sed neque hæc *Velleii* esse, quin potius *laciniam glossæ* prioris, recte *Lipsius* notauit. id quod ex sequentibus clare apparet. Ad rem ipsam quod attinet, satis notum est *Græcorum Chronica & Historicos Assyriis & Nino principem locum semper tribuere*, licet non primus sed tertius *Assyriorum rex* fuerit, vide not. *Bongarsf. ad Iustm.* 1, 1, 4. d. & *Franc. Fabrice. ad Oros.* 1, 4.

1, 7, 1. *Huius temporis aequalis Hesiodus fuit*) Hic denum, post insulta aliena verba, *Velleianum textum*, & nouum caput, redaspicari oportebat, nam ad *Carani tempus ætatem Hesiodi* refert *Noster*. Atque ista ipsa coniunctio temporum suggestit (inquit *Lipsius*) totum illud *Æmilianum institutum* esse, & ab alio quam *Velleio* adtextum.

(circa CXX diffinitus ab Homeri ætate) Posteriori Homero *Hesiodum* faciunt plerique, & cum *Nostro* consentit *Eusebius*, qui n. MCCX *Carani* temporibus coræum tradit. *Isacius Tzetzes in prolep. ad Lycophron.* cum de Homero tragico præmisisset, subiungit: ἐστὶ γὰρ καὶ ἑστὶς ὁμῆρος, ὁ περ ἐγὼ τὸν ἡσίοδον νομίζω ἰσόχρονον, καὶ ἀντὶ τὰ τὴν πολλοῦς διήγεσσι μετὰ γράσασιν εἰς αὐτὸν. Disputat de hac questione etiam *Gellius* 3, 11, & 17, 21 concludit quasi in hanc sententiam: de Homero & Hesiodo inter omnes fere scriptores constitit, ætatem eos egisse vel eisdem fere temporibus, vel *Homero* aliquanto antiquiorem, &c. *Lipsius* (cum *Scaliger* 1. poet. 5.) iis accedit, qui *Hesiodum* antiquiorem Homero statuunt; eo quod maior simplicitas & quasi rudior antiquitas in *Hesiodo* appareat. Quæ ratio occasionem suppeditat Criticis,

cis, eruditæ inter utriusque stilum comparationis instituendæ. Seneca *epist.* 88. videtur hanc & similes quæstiones pro inutilibus spernere: quod isto respectu (scilicet ubi effectus veræ philosophiæ in vitâ quæritur) sane fatendum est. Alias non parum iuvant partim investigationem temporum, partim memoriam, excellentium virorum συγχρονισμοί, qui in studio Chronologico, ut geminæ quædam, eminent.

Vir pereleg. ing. & mollißima dulcedine carminum memorabilis) *Suavitatem capio stili & lenitatem.* Ita Dionysius: *Ἡρόδοτος μὲν γὰρ ἐφρονίσεν ἐδ' οὐκ, καὶ ὑπομάταν λεϊότης & καὶ συνδιδάσκας ἐμμελῶς.* quem secutus Fabius 10. *insistit. orat. 1. lenitatem verborum & compositionis probabilis in hoc poëta laudat, darique ei palmam testatur in illo medio genere dicendi.*

Ne in id, quod Homerus incideret) sc. ut patria eius ignoraretur. Notus est Ciceronis locus *Orat. pro Archia* c. 9: *Homerum Colophonis ciuem esse dicunt suum, Chij suum vendicant, Salaminis repetunt, Smyrnæ vero suum esse confirmant: itaque etiam delubrum eius in oppido dedicauerunt, Permulti alij præterea pugnant inter se, atque contendunt.* Porro, cur Homerus patriam genusque ad posterum non prodiderit, vide apud Heliodor. *Æthiop.* l. 3. c. 8. f.

patriamque & p. t. e. sed patriam contumeliosissime) Habentur ii versus *ieg. καὶ ἡμέτερος* G. 63. ubi Parentem suum, *Ælide Cumæ relicta, confesse* prope Heliconem, ait, *mi sero in Sico* (cui *Ascria* nomen) *hyme juxta & affate molesto, nunquam denique commodo:*

Νάσσας δ' ἄρχ' Ἐλικῶν & ἄλκυον ἐν κόμῃ,
Ἀσθεν, χαίμα κακῇ, δίεσι ἀργυρίῃ, ἐδ' ἐπὶ ποτ' ἐοδλῇ.
adde *Suid.* Voc. *Ἡρόδοτος*. *Gyrus, Hist. poet. dial.*

1, 7, 2. Ante annos fere DCCCXXX) videndus Scaliger ad Euseb. num. MDLXXX.

1, 7, 4. *Pace diligentia Catonis dixerim*) Non tempero mihi, quin hanc modestiæ Velleianæ figuram exprobreum dissimillimis sæculi nostri moribus: ubi raro legas dissentientem vnum ab altero, absq; ambiciosæ arrogantis, aut contumeliosæ virulentis notis. Adeo quisq; sibi in rebus leuiculis triumphum ipse decernit & instruit; si quæras, qua inscriptione meriti ac elogio? inusitata illa & protentosa cognosces: OB INSIDIAS MAGNORVM VIROVM ERRATIS STRVCTAS. vel: OB TENTATAM ANIMOQE AVT CALIDE ALIORVM AVCTORITATEM. vel, quod frequentissimum & miserrimum est, OB DEPREHËNSA IN MEDIA LVCE LITERVLÆ VIVS AVT SENTENTIOLÆ VESTIGIA, QVÆ ALIVS IN MERA CALIGINE NON DEPREHENDERAT. Hæc enim reuera ferme sunt, quæ aliis & speciosis vocabulis prætexit callida ingenii ostentatio, & impotens famæ cupid.

— hic nigra succus lolliginis, hæc est
Erugo mera.

Caue Iuuentus optima (nam tibi hæc scribimus) caue, ne opinione laudis tibi blandiatur tanta societatis humanæ pestis, & ab honestissimis studiis hæc talia, sicut ab argento scorias, separa.

Vix crediderim, tam mature tantam Urb. creuisse, sternuisse, concidisse, resurrexisse. Habet hoc argumentum vere *παρρησιαστικὴ ἐπιστολή*. Solent enim Urbes tardo profectu ad magnitudinem quandam enitratque licet *ἀρχὴ* sæpe brevis sit, *παρρησια* plerunque celerrimo relapsu ad exitum contendat, magnum tamen momentum temporis in *resurgendo* statui debet. difficulter resurgunt deiecta, dum
yelut

velut de integro arduam crescendi viam auspiciatur. Quæ ad Philosophiam hujus loci pertinent, infra tradentur ad 2, 11, 3.

1, 8, 1. *Clariss. deinde Ec. certamen Olympiorum initium habuit Auctorem Iphitum Elium*) Ante omnia hujus scripturæ ratio est reddenda: quæ de causâ in textum à nobis recepta sit. Cum enim prima editio expressè præferret: *habuit auctorem Iphitum Elium* (ex qua *Aldus* fecerat: *initium habuit auctore Iphiro Elia*) dubitandum non erat, quin *Lipsiana* lectio, quam expressimus, retinens casum primogenii codicis, neque quidquam admodum mutans aut interponens, tum ceteris melior esset, tum *Acidali* conjectura: *initium habuit Ec auctorem Iphit. El.* Non negauerim tamen, hanc posteriorem lectionem, plerisque expeditiorem videri posse.

ad exercitandam corporis animique Virt.) prima editionis & optimæ hæc erat lectio: ex qua *Aldus*, nescio quo *negligens* instigamento, *exercitandam*, fecit: quod postea placuit *Acidali* comparatione loci alterius (E 1, 13, 3.) commendare.

Olympiorum ludicr.) Hæc est illa celebris *periodus Iphiri Olympica*, qua agonem à Pelope institutum, ab Atreo & Hercule repetitum, deinde rursus posteriorum negligentia omissum Iphitus *Praxonida* filius post annos CCCQ (ut rotundè loquamur) restauravit. Ut ad hunc temporum characterem, & per eam ad tempus Romæ conditæ *Noster* liquida designatione perveniret, pleraque huic notitiæ inseruientia hætenus vestigavit. Hoc initium est verioris, certe distinctioris, apud scriptores historiarum *ἡ ἀρχὴ τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων*, teste *Iustino Martyre* *paran. ad gent.* cui consonat, quod apud *Euseb. Chron. 2. n. MCCXL.* legitur: *Ab hoc tempore Græci de temporibus historit*

*ria. Vera creditur. Nam ante hac, Et cuiq; Gi-
sum est, diuersas sententias protulerunt. Ad quem
locum vide quæ Ioseph. Scaliger notauit. Item lib. 1.
de emend. temp. de periodo Olympica, & lib. 5. de
initio Olympiadum. Iulabit etiam inspexisse, quæ
parens Iosephi Iulius disserit, poëtic. 1. 24 & Caluis.
Isag. Chronol. 39. Pontan. Philocal. 10; 23. Camer. ad
Solm. 1. Nicol. epiphill. 4, 21. Cæl. Rhodigin. 7. Antiqu.
lect. 38. præsertim ex antiquis, præter Solinum.
Strabo lib. 8. Phlegon Trallianus in fragm. de
Olympiis. Pausan. Eliac. 1.*

ante annos DCCCC) exemplo Gruteria-
na editionis omisimus centenariam notam: re
ipsa postulante, sicut alii pridem notauere.

1, 8, 2 Atreus; cum Pelopi patris fun. lud. f.)
Consulendi, quos antea laudauimus. Res ita ha-
bet: agon iste à Pelope institutus, ab Hercule &
Atreo instauratus, ab Iphito in Tetraeteridas
indictus est. itaque trina Olympia, à Pelope, Atreo
& Hercule celebrata præcesserunt Iphiti Olympia,
à quibus Græci putant tempora sua, propterea quod
victores studio scribi in κέρβεοι κ' ἡλίας caperunt.
Porro interuallum Olympiorum Pelopi & Atrei
sunt quinque Enneadecaëterides. Inter Atrei
autem & Herculis ludicrum; est tantum inter-
uallum unius cycli. Notandum autem, iam ab
aliquot annis Olympiadas tetraëtericas ante Iphi-
tum institutas fuisse; tetraëtericas autem non
fuisse à Pelope ad Troica & infra Troica tempora.
Cur autem ab Iphitea periodo sua putarint tempo-
ra Græci, paulo ante dictum est. Operæ pretium
videbatur hæc ex Scaligeri animaduers. Euseb. huc
congerere: quo non alius, quidquid ambitio struat,
diligentius hanc viam institit.

omnis gen. certam. Hercules Victor extitit)

T

dubi

dubitationem mouit *Lipsius*, è *Pausania*. quam sustulisse graui ratione *Gruterus* videtur.

1, 8, 3 *Tum Athenis perpetui Archontes esse deserunt*, *Lipsius* de particula *Tum* dubitat, quo referenda sit, cum primæ olympiadi præcise non congruat. Satis constat autem, istam signandorum temporum consuetudinem, collatis, quæ alibi euenerunt, rebus, non præcise sed rotunde, & circiter ac præterpropter, tum ab aliis, tum à Nostro usurpari. Quare formulas istas, *Tum*; circa hæc tempora, per idem tempus, sub idem tempus, &c. rarius à poroibus, sæpius *παχυλὰς* interpretari oportet. Ceterum, congrueret hæc Velleiana designatio magis sequenti, quam præcedenti tempori. nam in annos olympiadis sextæ tertium & quartum i.e. in tempus conditæ Romæ incidit Alcmaonis principatus.

cum fuisset *Ultimus Alcmaon* &c.) adi *Meurs.* *Archont. Athen. lib. 1. c. 3.* & seqq. mox *Eryx* truncato ex *Eryxius* vocabulo legitur *Id. c. 8.*

1, 8, 4 *Sexta olympiade, post duos & viginti annos q. p. c. f.*) Fuerit annus sextæ olympiadis tertius non septimæ secundus, sicut *Scaliger* scripsit *l. 5. de emend. tempor.* vbi de primis Urbis Palibus agit. quam commentationem omnino vide. congruit *Velleio Eutropius*, *Orosius* 2, 4. *Sigonius in comment. fast.*, accedit *Dionysio*, qui 7 olymp. anno primo, post Ilium captum anno CDXXXIII. conditam prodidit *lib. 1.* & 2 *antiq.* ceteras dissensiones Chronologorum (inter quos non facilius unquam quam inter horologia conuenit) prolixè habes apud diligentissimum *Onuphr. Panuin. comment. in fast. lib. 1.* Plerique cum *Velleio Nostro* Varronem sequuntur: cuius ipsius tamen industriam coniecturis, quam certis rationibus niti existimat *Scaliger.*

Parisi.

Parilibus) *Propertius* 4 eleg. 4.
Vrbis festi fuerat. dixere Palatia patres,
Hic primus cepit mœnibus esse dies.

In hoc ergo festum (de quo v. Ind.) natalis
 dies Urbis communi hominum deuotione re-
 ferebatur: adeoque XI Kal. Mai. immortalis
 ortus dominagentium ciuitatis solenni religione
 celebrabatur, vt loquitur *Panegy. Mamert. c. 1.*
 Sed & Imperatores adiecerunt feris natalitios dies
 Urbium maximarum Roma atque Constantinopoli-
 tis (v. Id. Mai.) in quibus deberent iura differri, quia
 & ab ipsis nata sunt. l. omnes dies 7. C. de feriis.
 ad quam pluscula huc pertinentia notauit *Brisso-
 rius*. Huic primariæ religioni affinis est illa boni
 ominis observatio, quam huic diei accommodabant.
 Ita pertinax Imp. apud *Capitolin.* reformandis rebus
 expectat Urbis natalem, quod eum diem rerum
 principium volebat esse c. 12. Tertia observatio
 artis est, an superstitionis: cum L. *Tarutius Fir-
 mianus*, Chaldaicis rationibus eruditus vrbis R. nata-
 lein à Parilibus repetens, eamque in iugo cum
 esset Luna natam dicens, non dubitauit eius fatum
 canere. Quem errorem (ita enim vocat) serio
 exagitat *Cicero* 2. de diuinat. 47. Adde *Pet. Fabr.*
Semeistr. 139. *Marcell. Donat. ad Suet. Tib.* 5.

à quo tempore ad eos coss. anni sunt
 DCCCLXXXII scilicet plenitudo vt DCCCLXXXIII
 sit, qui tum volebatur, Consulatu Vinicii insignis,
 vt recte *Onuphrius* explicat v. *supra. p. 57. ad 16, 1.*
post Tr. capr. annus CDXXXVI ad *Lips.* & quos
 paulo ante de V. C. tempore laudauimus Scriptores.

18, 5. *Aditus leg. Latini aui sui* *Lipsius*
 probabiliter correxerat, *Latinis*: vt ad Legiones
 referretur. Aui nomen *Numitore* fuisse. Nisi
 tamen is cognomento principatus, *Latinus* hic di-
 citur: congruit autem hæc opinio, cum eo quod

*Dionys. 2. antiq. tradit; Romulum initio pleraque
aut consiliis ac ope molitum esse.*

eum aliter firmare Urbem novam &c.)

Nisi quod istud etiam in satis aliquando fuisse certum, ut destinatarum magnis rebus urbium origines neglectæ ac velut inobseruatæ prætermittentur ab iis, qui cum orientes opprimere potuissent, ortas frustra aggressi sunt labefactare.

quamquam, tam Asylo. f. i. d. l. auxit.) Aldus pro quamquam legit, quam, urbemque subaudit. Acidalius, auxit, wædrixas interpretatur, intelligens manum illam pastoralem. Illa prior correctio non videtur necessaria: hæc posterior expositio, paulo frigidior mihi hoc loco videtur, siue antecedentia, siue, quæ sequuntur, respiciam. Simplicius ergo fuerit retinere verba librorum, & quam ultro suggerunt, mentem: Romuli potentiam ab initio exiguam fuisse, donec eam postea, commentus Asylum, auxerit.

Asylo futo &c.) Quæ de asylo hic dicuntur, item, de parricibus institutis, ubiq; obuia & in promtu sunt apud Scriptores Latinos Græcosque. è quibus *us wædrixas* & ad civilem prud. accommodatissima descriptione hæc talia exequitur *Dionysius*.

1, 8, 6. Raptus Virginum Sabin.) Plerique è margine in textum irrepsisse ista verba statuunt. Deplorant hoc loco *Rhenanus*, & alii, ingentem hiatus operis Velleiani: nec immerito. videtur enim pulcherrima pars suauissimæ scriptiois periisse. *Lipsius*, amplius etiam *Soluminum distinctionem*, ex modo amissorum, in dubium vocat, neque verisimile, ait, tantum rerum *Eno* priore volumine à Velleio comprehensum fuisse. Nolim firmare magni Viri suspicionem.

1, 9, 1. Quam timuerat hostis, expetit.) Non liquet,

liquet, quæ nam fuerit sententia. cuius hoc *atro-*
gnaculus apparet. probabiliter tamen ex sequen-
tib. *Lipſius* exiſtimat legendum, *extitit*, vt ſenſus
ſit, grauiorem extitiſſe hoſtem *Perſen*, quam timue-
rat *populus R.*

Nam biennio adeo *Varia f.*) Bellum cum
Rege *Macedoniæ Perſe* ſcripſit *Florus* 2, 12 & quos
ibi *Camers* annotauit. quibus adde *Pauſan.*
Achaic. *Diodor. Sic.* 31 excerpt. quæ *Gulgo* habentur.
præter quæ, reperies aliqua in iis excerpt. *Diod.* quæ
Conſtant. Porphyrog. collegit, & *Henr. Valeſius* pu-
blicauit. *Zonar.* 1, 2.

Vt plerumq. ſuperior fuerit, magnamq. *Ec.*)
Gruterus delet illud fuerit (ad quod nimirum non
admodum quadrat, perduceret, quod ſequitur)
copulamque expungit : Et pl. ſuperior magnamq.
G. s. f. p.

1, 9, 2 *Rhodii* tum dubia fide ſpecuati for-
tunam) Exemplum valde memorabile, de ſequen-
da aut vitanda partium in bello ſocietate. *Rhodi-*
orum ciuitas hic ſuppeditat. Vtraque pars eam ſibi
ſtudebat adiungere. *Rhodii* enim, inquit *Liuius* 42,
maximi ad omnia momenti habebantur, quia non
fauere tantum, ſed adiuuare etiam *Viribus ſuis*
bellum poterant. accedit, quod maiorum auctori-
tatem, minores firmæ ciuitates ſequuntur. Itaq. ue
nec *Perſeus*, nec *Romani* onęſſuri videbantur vt
bello *Rhodii* abſtinerent. Illum nouæ amicitie
gratia, hos veteris fides commendabat. Inuita-
bant & commoda belli & minabantur incommoda:
quibus tam propinquo discrimine exempti eſſe non
poterant. Quid ergo factu optimum? primum
conſilium non parum ſapientie nomine laudau-
rim. Ita ſe gerebant, vt *Romanis* nihil negare, *Per-*
ſeo nihil promittere viderentur. Ita præferebant
amicitiam *Romanorum*, vt aduerſus *Perſeum*

non nisi inuiti hostilia ausuri viderentur. Ro-
manis non statim suspecti, Perseo non penitus vo-
lebant fieri formidabiles. Hac media via, cum
aliquantisper rem gessissent, anxia cœpit magis &
solicitor fieri suspensa tam arduis momentis pru-
dentia: cuius tædio aliquid audendum existima-
bant, quo à bello partes detererent, se autem à
periculo belli vindicarent. Legatos Romam mit-
tunt, qui præfati de amicitia ante bellum cum Per-
seo inuia, de belli damnis non diutius toleran-
dis, postea adiecerunt: legatos alios ad Persea
in Macedoniam missos, qui ei denuntiarent, Rho-
diis placere, pacem cum componere cum Romanis,
se Romam eadem nuntiatum missos, per quos ste-
tisset, quo minus belli finis fieret, aduersus eos quid
sibi faciendum esset, Rhodios consideraturos esse.
Liu. 44. 14. Peccatum in eo varie. primo enim fidu-
cia potentia & auctoritatis nimia inflauerat Rho-
dios, vt Romanorum animos, qui toti propemo-
dum orbi erant terribiles, suis frangi minis posse
crederent. deinde, imprudentius factum, quod non
animaduertenter, sibi à neutra parte gratiam, sed
ab alterutra certum esse periculum expectandum,
ob eam legationem. porro, ipse cum Romanis &
Perseo agendi modus nec officio amicitia conuenie-
bat, nec ei amicitia generi, quo Rhodii amicos
quidem Romanos, sed cum respectu eminentia,
amicos venerabiles habebant. Applicandum hic
venit, quod *Velheius Noster* de Massiliensi negotio
iudicat: principalium armorum arbitria illi ca-
ptare debent, qui non parentem coërcere possunt.
2, 50, 3. Equidem si quieros se præstare Rhodii &
medios partibus perseverassent, non quidem admo-
dum grata erat futura partibus illa aduapogia (pro-
prio enim quodam fato inuisus est, qui partium
studium detrectat) sed fallor, an innoxia & minus
pericu-

pericu-
neutri
inter p
quando
tentia
2, 50, 3

quidem
citiam
Regem
ti Rho
bos ciu
consili
munis
Roman
stima
crepab
hic etia
cuius &
suspicio

filia di
dit han
lap. Lij

vide Lij
scripser
neque c

Hoc pr
ditione
inde d
gna, d
nem ste

periculosa ciuitati fuisset. Longe autem aliud est, neutrius partis esse; & arbitria pacis bellique inter partes sibi sumere. Illud prudentiæ aliquando & necessitatis: hoc non nisi ingentis potentia opus est. Addenda his sunt, quæ infra ad 2, 50, 3 annotabuntur.

promiores fuisse regis partibus visum sunt) Ita quidem rumor distulerat, eos Romanorum amicitiam simulare, sed per occulta & magis fida in Regem inclinare: fatenturque in apologia sua legati Rhodiorum (apud *Liv.* 45, 23.) quosdam improbos ciues Regis amicitiam optasse, nullo publico consilio aut consensu ciuitatis. Interim ista communis est partium in medios suspicio: *credunt Romani, Rhodios Persei studiosiores; Perseus existimat, Romanis eos magis fauere.* Nec discrepabunt, quæcunq; huic conferes exempla. Atque hic etiam fons est communis odii erga quietos: cuius & in aliis rebus facem creberrime accendit suspicio.

Eumenes eo bell. med.) Liv. 44, 25, eius consilia diserte exponit.

1, 9, 3. *Qui & prator & Consul tr.*) defendit hanc assertionem Velleii, ex antiq. potissimum *Lipsius*, quem vide.

quam tergiversanter perniciosius p. inierat) vide *Liv.* 22, 44 & 45, & ceteros, qui hanc pugnam scripserunt. Verba nostri Auctoris recte se habent, neque correctione indigent.

1, 9, 4. *Ingenti pralio apud Urb. n. Pydn.)* Hoc prælium finem attulit regno Macedonia in ditionem Romanorum redacto: *Iustin.* 33, 2, 6. cum inde à morte Alexandri distractum in multa regna, à summo culmine fortuna ad ultimum finem stetitset CL annos, ut *Linus* putat 45. *Strabo*

excerpt. lib. 7. ἐν μὲν ἐν τῷ πρὸ τῆς πύδνης πεδίῳ ῥ' αἱ
μαῖοι Περγία καὶ πολιμήσαντες, καθέλον τὰν τῶν Μακε-
δόνων βασιλείαν.

templis, se relig. supplic. credidit) Quasi tem-
pla & aræ possent defendere, quem nec montes sui
nec arma potuissent, inquit Florus 2, 12, 9. non sine
panegyrica figura, & quaesita inuentionis occasione,
omnino alias hac insula sacra & augusti tota atq;
inuoluta soli erat (verbis Liv. 45, 5) seruato præterea
vniuersum gentilibus more, supplicibus templorum
parcendis, id est, propter templa hominibus incolu-
mitatem danda. Aduersus quæ nonnulli ius Vi-
ctoris & Victoria exaggerant opponuntque: quasi
tantum id quaerendum esset, quod licet facere, cum
nec expediat nec deceat facere omnia quæ licere
videntur. Heu quanta nostri temporis probra
subeunt animam, dum hæc scribo!

ratione magis quam vi) Lipsia placebat,
oratione. Nulla autem fortasse fuerit causa sub-
stituendæ alterius voculæ. Consilium Octauii,
siue ratio in eo est: quod modo minis, modo spe
conatus est regem perlicere, vt se traderet: quod
postea regis pueros, proposita incolumitate ad se
traduxit, eoque transfugio nudatum regem recepit,
vt legere est apud Livium.

1, 9, 5 Octauii Prat. naualis, & Ancii
triumphi) de histriumphis consulendus Sigonius
com. in fust. & triumph. Rom. ad an. DXXXVI;
de bello Illyrico contra Gentium, Flor. 2, 13, & quos
ibi nominauit Camers. item Zonar. 2, pag. 109.

1, 9, 6 Quam sit astidua emul. fort. ciuili-
dia (Ec.) Tale suæ narrationi iudicium etiam Li-
uius præmittit 45, 35: intacta inuidia media sunt,
ad summa fere tendit. Nec de Ancii, nec de Octa-
uii triumpho dubitatum est. Paulum, cui ipse
quoq;

quos, se comparare erubuisse, obrectatio carpsit
 corrumpente nimirum populi iudicia Sulpitio Gal-
 ba tribuno mil. priuatim imperatori inimico, cri-
 minanteque virum optimum, vt imperiosum ducem
 (ob disciplinæ militaris obseruantiam) & mali-
 gnum, ob prædam parcius, quam insatiabilis mili-
 tum cupiditas sperauerat, dispersit. Huius exem-
 pli consideratio, inter præcipua, studiosis pruden-
 tiæ suppeditare potest. *Scitum illud Populæ
 status, cum apud armatam suffragiis & imperi-
 tia multitudinem, Demagogi, primum inuidia &
 obrectatione singulorum, mox factionum turba
 deniq; ad seditiones & exitum ciuitatis paulatim
 (sæpe nec paulatim) grassantur.*

*his milles centies HS) Lilius: HS milles
 ducenties fuisse summam omnis captiui auri argen-
 tique, tradit. Sed Vellei summa magis cum cetero-
 rum scriptorum calculo congruit: vt inde potius
 emendandum Liliū censuerit Lipsius.*

omnium antea est comparat, amplius. Sicerit)
 Quapropter in exemplum declarandæ rei trium-
 phalis typisq; æneis effigiandæ delectus est à dili-
 gentissimo Antiquitatis Romanæ vindice, Onu-
 phrio, libello de triumph.

1, 10, 1 Olympicum inchoauit) indicem
 vide.

*Tum rex Syriæ) correctionem Aldinam,
 de qua minime dubitandum (rex pro regem repo-
 suit) in textum recepi.*

*M. Popilius Lænas) Scribunt hoc factum
 Iustinus 34, 3. & quos ibi, duo magni viri, Bongar-
 sius & Berneggerus annotauere. Talis constantiæ
 exempla congeffit & in Legati sui laudibus extare
 voluit Fredericus de Marselaer lib. 1. dissert. 33.*

1, 10, 2 Capitacionem regiam) aliis, conta-
 gionem magis placet.

1, 10, 4 *Is cum in concione, extra Urb.) de his rebus erudite tractat Onuphrius, lib. de triumph. supra laudato.*

deos immortales precatus est &c.) Liu. 45. Aurel. Vict. 56. Val. Max. 5, 10, 2. Senec. consol. ad Marc. 13. Plutarch in Emil. &c : Adeo præclare utramque fortunam fert, qui inter secunda de aduersis prudenter cogitauit. Sed & illa in patriam pietas, quanquam ab omnibus publico debeatur, vix tamen serio & animose nisi in Heroica mente, se explicat. Recordor nunc similem pii antistitis in rem Ecclesiasticam affectum, in orat. funebr. de obit. fratris, inquit Ambrosius : Nihil habeo quod querar, sed habeo quo Deo gratias agam: quia semper optaus, ut si quæ perturbationes vel Ecclesiam vel me manerent, in me potius ac meam reciderent domum.

1, 10, 3 *duos minores natu prætextatos) Gruterus, prætextatis istud glossematium adiectum, ideoque tollendum censet. Potuisse omitti fateor, sed Velleius non abhorret à talibus adiectiunculis.*

1, 10, 6 *Quippe Pului censoris frater) Meminit huius notæ censoriæ etiam Liuius 41, 27. Frontinus 4, 1, 32. Pertinet autem omnino ad rep. & prudentiæ ciuilis studium, nosse atque adeo recordari acta censoria potestatis, quæ est magistra & custos pacis (vt hoc cum Valerio dicam e 2, 9, pt.) sicut disciplina militari bellorum robur & efficacia sustentatur. De hoc argumento nemo è politicis recentioribus grauius tractauit Lipsio 4 pol. 11. De exauktionibus seorsim erudite multa dissegit Langlaus Semestr. 1, 1.*

& quidem consors) Indicem adi.

1, 11, 1 *In libera custodia Alba decessit) Liberis custodiis Romæ quidem magistratuum, aut sena-*

senatorum domus adhibita: sed & munitioribus oppidis per Italiam captiui honoratiores saepe seruabantur. *Liuius* 45: *Patres censuerunt, ut Quintus Cassius Persea regem cum Alexandro filio Albam in custodiam duceret. Bitis regis Thracum filius cum obsidibus in custodiam Carseolos est missus. Ceteros captiuos, qui in triumpho ducti erant, in carcerem condidit placuit.* adde c. 43. De Alba etiam lib. 30 c. 17, exemplum habemus: ubi capto Syphace, consulti patres, regem in custodiam Albam mittendum. Ratio apud Strabon. 5 duplex redditur, quoniam in penetralibus regionis sita Alba, & praterea probe munita esset. De libera custodia egit *Lips.* ad Tac. 6 A. 3. 4. & *Sauaro* ad *Sidon.* lib. 1. epist. 7.

Pseudophilippus (C.) *Flori.* 2. 14. quosque ibi *Camers* indicauit.

cum esset *Elrime* stirpis) *Floro* est. *Sir Elrime* sortis *Andriscus*, dubium liber an seruus, mercenarius certe. *Ammian.* *Marcellin.* 14, 40; & *Lucianus* *regos* *ἐπιδέσσω*, in *fullonio* natum dicunt. *Zonaras* t. 2. p. 114 qui satis copiose hanc historiam scribit, cum *Marcellino* patriam exprimit *Adramitenum* vocans.

I, II, 3 *duabus* adibus sine inscriptione positis) *Lipsius* recte de inscriptione dedicantis capit, vide de his porticibus *Andrea Fului Sabini* antiquit. *Rom.* lib. 4.

quique hanc turmam equestr. statuar.) de statuis equestribus earumque origine ac honore videndus *Hermann.* *Hug.* de *mil.* eq. 5, 1.

I, II, 4 *Magnum Alexandr.*) *Arian.* 1. *Instin.* II, 6, 13, Pro impetrasse a *Lyippo*, *Cl. Freinsheimius* *Nosfer* ad *Curt.* 3, 21, 27. legit, imperasse *Lyf.* *Lyippi* ars passim laudata, & in exemplum excellentiæ memorata. Nam ad Veritatem *Lyippum*

Et Praxitelem accessisse optime (i. e. ad viuum omnia expressisse) affirmant. Quintil. 12. insit erat. 10. Vid. Lips. ad h. l.

1, 11, 5 Primus omnium Romæ adæm ex marmore) Lipsius existimauit intelligi templum Romæ, & Deæ, structum. Gruterus præter decorum id Romanis tribui putat, & initium huius moris potius prouinciarum adulationi conuenire. Quod autem nomen Dii Deæue, cui hoc templum ædificatum, non addidit Velleius, factum est ideo (respondet porro Gruterus) quia satis indicarat expresse loco, in quo templum illud positum erat, dum inquit; in ipsis monumentis molitus. Sic Livius 4, 15: Eodem anno C. Cicereius adæm in Albano dedicauit, quinquennio postquam conit. Hactenus ille.

Vel magnif. princeps) v. infra ad 2, 1, 2.

1, 11, 6 cuius felicitatem fortuna Mer. Comp.) Magnifice, vt solet, tam prolixum fortunæ fauorem extollit Val. Max. 7, 1, 2. Et Plin. 7, 44. Cuius de fin. 78 It. 1, Tus. 35.

præter excellentes triumphos) Lipsius ex historia repositum cupiebat, excellentem triumphum: sed recte se habet iudicium Gruteri; qui pro singulari numero pluralem hic vsurpari existimat. Loquitur enim hic Velleius ἐν πολυαριθμῶς, neque enumerat tantum membra collectione, sed granditate sermōnis illustrat.

acres innocentesque pro rep. cum inimicis contentiones) Acerrime cum Scipione Africano Macedonicus dissenserat, eorumque ab emulatione viri utis profecta contentio, ad graues testatasque inimicitias progressa fuerat, inquit Valerius 4. 1. 12. Notandum hoc loco, duplices in rep. contentiones inimicitiasque deprehendi: Prima est contentio factionum Et inuidia: qua viri potentes mutuis quisque

que odii alterius auctoritatem gloriamque depressum cupiens, semper contrarius obstat, ac veluti
aviretur & atque obiretator, astuti eius consilioque
 aduersatur. Altera contentio virtutis est: rursū
 que duobus modis cernitur contingere. vel enim
 ipsi inter se viri boni & magni, nulla priuata amu-
 latione, sed circa & propter administrationem reip.
 dissentiunt & concertant; sicut de Metello &
 Scipione modo diximus: vel aduersus flagitiosos,
 sceleratos, reip. turbatores, illi qui de exteriori consi-
 lio & auctoritate reip. tumentur, depugnant; quo
 de genere *aviretur* dicitur aliquid in Charact.
 Vellei. c. 4. Hoc sensu Sallustius, Catil. 34. in Catone
 malis perniciem ostendit. De altero illo Catone
 Cornelius Nepos c. 1, 3, & 2. 4: a P. Corn. Scipione
 perpetua dissensit vita. ita circiter annos octoginta
 & que ad extremam aetatem ab adolescentia, reip.
 causas suscipere inimicitias non destitit. a multis
 tentatus non modo nullum detrimentum existima-
 tionis fecit, sed quoad virum, virtutum laude creuit.
 Tales contentiones, ut innocuas (ratione propositi à
 malignitate alieni) & pro rep. susceptas, in laude
 ponunt cum Velleio nostro prudentissimi Scripto-
 res: facitque partem voti sui & laudis posthumæ
 Tiberius apud Tac. 4, 38, 2, si posterī, ipsum offensio-
 num pro utilitate publica non pauidum fuisse cre-
 dant. Dissimulari autem non debet, nonnullos
 Politicorum crassius circa hoc argumentum ver-
 sari, dum utilia magnorum virorum dissidia, uni-
 uersum pronuntiant, atque eo nomine iacta sub-
 inde factionum semina in arcanis reip. gerendæ ar-
 tibus habent. verum hæc populares, nec Nobilium
 factiones citra summum periculum reip. exerceri
 posse, ostendit Lipsius 6 pol. 3, & Romana historia
 tot magnorum casuum exemplis passim testatur.
 Et certe, si unum illud contentionum genus excipias,

quo Boni à malis dissident : vix poteris mihi exemplum dare utilitatis alicuius euidentis in contentione virorum illustrium. Dissidebant Romæ consules, prætores, tribuni, magistratus alii, innocuis aliquando & bono fine susceptis dissensionibus, sed nunquam sine motu aliquo & tumultu rerum ac hominum : nam pars reip. democratica, his motibus, vt mare ventis agitabatur. itaque ergo hæc rudimenta erant (quis aliter statuatur ?) tot discordiarum ciuiliū, quæ mox populari turbulentia, & paucorum ambitione excitatæ vsque ad conuersionem reip. insanabiliter desæuierunt. Cur ergo supra laudantur, inquis ? Laudantur non aliis, quam istis de causis : quod magni illi viri dissidia sua non in occasione potentia, dominationis, auaritiæ dispensant, sed immūnem ab inciuilibus consiliis animū seruant ; quod pertinere ad remp. existimant, vt consilia, quæ credunt publice salutaria, contra aliorum sententias tueantur ; quod sine admixta priuati odii acerbitate ad virtutum & honesti certamina, ciuib. viam præire cupiunt ; denique si profundius quæseris, videbis quid aliud quam imbecillitatem humanam, & ciuilis prudentiæ imperfectionem ? dum vel eā non conciliare possunt sine contentione ac in publicum commodum attemperare, quæ diuersis quidem sed ex æquo salutaribus artibus constant ; vel vnius quidem boni naturam intelligunt, alterum autem pro malo spernunt, non quod rationi & sapientiæ, sed quod suæ indoli minus conuenire videatur. Rursum instas : atqui Resp. diuersitate artium, & mundus elementorum concordia quodam dissidio, conseruatur ? Recte de concordia dissidio mentionem intulisti, quod ita intelligendum est. Habet suum in rep. locum seueritas, habet lenitas. Idem de magnificentia & parsimonia, de facilitate &

te & gravitate, similibusque aliis iudicium esto. Ergo prodest sane esse in ciuitate viros graues, esse faciles: splendidos item, sed non minus elegantes; imo & frugales, ac sic deinceps. Ita *Sallustius Catil.* 53 & 54, describit; *ingenti virtute, diuersis moribus viros duos Casarem & Catonem.* Verum hoc ipsum exemplum, quod tam erude à plerisque accipitur, admonet nos de rectiore circa hoc negotium iudicio. Quod si enim *utrumque suis virtutibus moribusque, quibus à natura donatus, à disciplina instructus erat, & suus esset citra inuidiam & emulationem, concordie ac tranquilla diuersitate,* haud dubie resp. magnam ex illa ipsa discrepantia tulisset vtilitatem, iam vero quid factum est? Nonne Cato, *aduersus Casarem & plures à similibus ingenti homines obliquus & obrectator,* nonne Cæsar aduersus Catonem occulte & aperte factiosus; nonne adeo uterq; suis contentiōibus plus nocuerunt reip. quam profuerunt? nam de vno & altero facto nunc non loquor. vtilis sane fuit Catonis aduersus Cæsarem contentio in causa Catilinaria: sed necdum in similitudinem iuerant eorum animi, & hoc ad illud genus potius referendum est, quo Bonos malorum conatibus, quibus Cæsar patrocinari videbatur, aduersari diximus. Ex diuerso, illustre est concordie discrepantiæ exemplum, apud *Tacit.* 13, A, 2, 1 & 2 in *Burrho & Seneca, qui diuersa arte ex aquo pollebant. Burrhus militaribus curis & severitate morum; Seneca præceptis eloquentia & comitate honesta:* sed additur. **IVVAN- TES INVICEM,** sicut & antea præcesserat, eos *patri in societate potentia CONCORDES fuisse.* Hic neruus, hoc vinculum: *diuersa artes, sed concordie actu in mutua auxilia expedita iuvant remp. non amula, invida, contentiosa.*

1, 11, 7 *Mortui eius lectum pro rostris sustul.*)

Adi *Cl. Kirchman. comment. de funerib.* 2, 8 & 9.

1, 12, 1 *tuus pars magna eius.* Met. Mac. & a. *fracta erat*) Nil dubitavi *Aldinam* lectionem omnium facillimam, in textum recipere: cum antea fuisset: *cum p. m. tracta erat.* De re ipsa *Florus* 2, 16, 4: *cum Metellus dimicasset, ad Victoriam Mummius venit.*

cum gravibus in Rom. contumel.) *Iustin.* 34, 1, 9: *legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi audito tumultu, trepidi fugissent.* Flor. 2, 16, 3: *oratione violatos ait.* Cicero pro leg. Man. 5. ob legatos superbius appellatos eversam Corinthum testatur. Sed nimirum speciose sonabat in auribus hominum, *caussa belli in violationem legatorum rescita:* quippe quo nomine iuste suscipi bella communiter existimabant: quamvis non alia, quam quæ mox Carthaginem dicitur oppressisse, invidia Romanos impulit, ut causas belli quærerent aduersum Corinthios, & quia quærebant, inuenirent. Vide omnino de hac hypothese Romanorum, simulque de totius Achaicæ fato, πολιτικὴ τὰ διαφέροντα maximi nominis ac dignationis virum, *Iacobum illum Gothofredum*, in oratione, cui *Achaica* indicem præfixit.

1, 12, 2 *Magis quia solebant Romani, q. d. C. diceretur credere*) Is enim est affectus æmulationis, suspicaci odio facta æmulorum premere, detorquere, denique, ut volunt, in occasionem certaminis aut calumniæ interpretari. Voluit hoc ipsum Romanis exprobrare *Perseus Maced. Rex* in oratione ad *Marcium & Attilium*: *Ego hac Q. Marci & A. Attili, qua aut à vobis obiecta aut purgata a me sunt, talia esse scio, ut aures, ut animi audientium sint: nec tam referre quid ego aut qua mente fecerim, quam quomodo id vos factum accipiatis.* *Liv.* 42, 42.

1, 12, 3 omnibus belli ac roga doris) de
 elogio huius viri agitur (in Charact. Vellei.
 c. 2.

adoptatum à Scipione Africani filio diximus)
 cum Velleio facit Livius l. 44 c. 44: P. Scipio, Afri-
 canus & ipse postea deleta Carthagine appella-
 rus, naturalis consulis Pauli, adoptione Africani
 nepos. Et Valerio 3, 7, 5, Auri spiritus egregius suc-
 cessor Scipio Æmilianus vocatur. itemque Florus
 2, 15, 12, Hunc, inquit, Paulo Macedonico procrea-
 tum Africani illius magni filius, in decus gentis
 assumerat. Themistius orat. 5 de pace ad Va-
 lent: Σκίπιον δὲ ὁ μέγας ἐκείνου, ὁ τὴν πατρὶν
 Σκίπιον ἐκείνου &c. Quamquam nescio, cur
 doctissimo Remo ventere placuerit: Magnus ille
 Scipio, Maxima illius Scipionis adoptivus filius.
 cum vel ex Polluc. 3, 2 constet vidē nepotem signifi-
 ficare. nisi fors Vir Magnus illis adhibuit fidem,
 qui ab ipso Africano adoptatum Æmilianum credi-
 dere.

adilitatem petens Consul creatus est) Liv.
 epit. 50. Appian. Punic. Aurel. Vict. 58.

1, 12, 4 Cum ante in Hisp. &c. in Afr. in Hisp.
 etiam ex prou.) v. Liv. epit. 48. & 49. Victor. 58.
 Plin. 37, 1.

1, 12, 5. Magis invidia imp. quam illis eius
 temporis noxis) Recepi in textum correctionem
 Lipsianam. quamquam enim nullo modo credam,
 Velleium ita scripisse, videbatur tamen facilius,
 quam illud alterum, in codicibus repertum: quam
 illius eius temporis noxie. Possunt quidem illa
 verba pendere ab, invidia: Sed id durius videtur,
 quam ut facilitatem Velleianam referat. Multo
 minus subaudiuerim per Hellenismum, causa:
 quod contextus (ad cuius simplicitatem compe-
 tentiamque plurimum attendendum arbitror)

prorsus repudiare videtur. Nil dubito, *Veram le-
ctionem, et in corrupto loco, ignorari.* qualibus lo-
cis, nemini vel insultandum vel applaudendum
iudico.

*Carthago diruta est) εἰς ἐνδραχίον ἐκφυγόντων τὸ
ἐπ' αὐτῇ κατοικῆσαι βλά. Lon. 2. vide Camerte
& Freinshemio notatos ad Flor. 2, 15. & adde
Plin. 15, 18. Horat. 4 Carm. 8. Epod. 7. Pontan. Phi-
locul. 5, 16.*

1, 12, 7 *Neque ante inusum esse desinit,
quam esse desit.*) Subest aliquid occultioris vitii:
quod ægre expedias. Nam *Lipsiana* correctio, non
Velleii verba, sed correctoris sententiam reponit.
Ceterum ex hac ipsa sententia satis clarum est, quid
Velleius de causâ excidendæ Carthaginis statuât.
quippe qui & supra, invidiam, æmulationem, me-
tum, suspicionem, *ἐνδραχίονα* vitia potentum, desi-
gnauerit. Cicero 1 offic. 11, *crudelitatem* & *imma-
nitatem* *Panorum*, prætexit. idem, qui de Corintho
clarius fatetur, Romanos non quidem respectu ius-
tæ causæ, sed per rationem status, ut hodie loqui n-
tur, & arcanum dominationis eam ciuitatem sustu-
lisse, ne aliquando ipse ad faciendum bellum locus
adhorrari videretur. Hanc euersionem Urbium,
poenæ loco illatam olim, sicut hominibus capitale
supplicium irrogatur, disputat *P. Faber semestr. 1, 8.*
Sed ut puniendi occasiones quarunt tyranni & stru-
unt: ita maxima quæque imperia euersionem aliis
moliuntur, donec denique, iustitia sati ad impo-
tentes dominos recurrente, ipsa quoque euertan-
tur.

1, 13, 1. *L. Mummius Corinthum funditus
eruit*) vide nominatos à Camerte scriptores ad
Flor. 2, 16.

1, 13, 2 *Alter Africanus, alter app. est Achai-
sus*) Eligit hæc duo exempla in commendationem
huius

huius moris *Themistius orat. 5. de Pace.*
ex nouis hominibus dicitur infra prolixè, de
novis hominibus.

1, 13, 3. *Ut Polybium Panatiumque domi*
militiaque secum habuerit) Ineptissimus est *Mae-*
cus, qui inter alia, quæ in Polybium congerit, con-
uitia, datum fuisse Pædagogum Scipioni Nostro ca-
lumniatur, meritis hac vanitate censuram calami
Vossiani, in art. Histor. c. 22. Scilicet adiutor ma-
 ximarum rerum manu consilioque, & à primâ ad-
 olescentia rebus gerendis adhibitus, pædagogi no-
 mine contemptim dicitur! *Ammian. Marcell. 24.*
7: Legerat (Iulianus) Æmilianum Scipionem, cum
historiarum conditore Polybio Megalopolitano Ar-
cade, & triginta militibus, portam Carthaginiæ
imposu simili subfodisse. vnde facile deprehendi-
 mus, præcipuorum Scipionis operum socium & ad-
 iutorem fuisse Polybium. cuius equidem Pruden-
 tia gerendarumque rerum peritia, cum præcellente
 ingenio veluti certat in gravissimo Historiarum o-
 pere. quod, singulari instituto politicæ informa-
 tionis atque disciplinæ, omnium inter Græcos in-
 dustriam superat. post ipsum, *Dionem* video hanc
 viam præclare instituisse. nam & hunc, respectu *παι-*
δωγῶν πρὸς πολέμους, accuratiorem & profectui ciui-
 lis viri accommodatiorem ceteris iudico. *Polybianæ*
Historiæ præstantiam, ante illustrem *Cassauboni* o-
 peram, paucis in mentem venit suspicari. cui pro-
 pterea plurimum debent prudentiæ solidioris stu-
 dia. vid. *Præfat. operis præfixam*: & *Gerard. Io. Voss.*
de Græc. Histor. 1, 19.

Panatiumque) *Tullio 4 de fin. 9* vocatur ho-
 mo imprimis ingenuus & grævus, dignus ista fami-
 liaritate Scipionis & *Lælii Panatii*. Felicem tan-
 tis amicis Scipionem! quorum conuictio non mo-
 do prudentiæ, sed virtutis eximia potuit exempla

suppeditare. Non enim ex acutis & callidis ad-
framenta consultoribus fuere, quales hodie in deli-
ciis & honore habentur: sed qui nihil *utile* nisi
quod honestum esset, crederent, sicut Panætium di-
serte Cicero; Polybium, sua satis superque com-
mendat historia, grauis scilicet & perpetua non vir-
tutis minus generosa, quam grauioris sapientiæ
magistra.

Semper inter arma & studia versatus) Si-
donius 4 ep. 17 de Aruogaste: Par ducibus antiquis
lingua manuque; quorum dextera solebat non mi-
nus stilum tractare, quam gladium. (vbi Sauaro-
ni notata vid. Igitur celebre *Sfortia* verbum, quo
se a manu qua gladium tractare didicerat, cala-
mi ductiones discere non potuisse, iactabat, Colari
sane defectum huius laudis, alterius laudis compa-
ratione videatur: non vero inumbrare potest per-
fectæ laudis claritudinem, qua singulares natura
summasque experientia artes Doctrina consumma-
re pariter & moderari consuevit. Notanter autem
de Scipione Velleius, quod *elegans studiorum libe-
ralium omnisque doctrina* & *AVCTOR* & *admi-
rator* fuerit. non enim alii, artium quarumcunque
serii admiratores, nisi qui & *auctores*. qua voce pe-
ritiam excellentiamque ipsius doctrina hic capio.
nam quod *Lipsius* mallet *fautor*, primo, non opus
erat; cum admiratio iam fauorem includat: deinde
nimium de Scipione elogium videri non debet, ad
quem *Terentii scripta* (id est luculentissimum &
incomparabile elegantioris doctrinae monumen-
tum) referuntur à veteribus, teste *Fabio* 10, 1. Licet
enim hanc opinionem impugnet *Donatus*, probat
ea tamen satis euidenter iudicium antiquitatis de
Doctrina Scipionis. neque res exemplis caret, si
Julium, *Octavianum*, *Annibalem* aliosque cogite-
mus.

1, 13, 5. *Non tamen puto dubites V. quin
magis pro rep.*) Talibus sententiis pleni sunt Scripto-
rum libri. qui nimirum obseruant, initium *παρὰ*
μὲν siue decrementi in imperiis, ab opibus, instru-
menta luxuriæ, aduersus quam nunquam satis cau-
ta est mortalitas, suppeditantibus descendere. Ni-
miam Corinthiorum æstimationem, quam hic
perstringit *Velleius*, furorem vocat *Seneca de breu.*
vit. 12.

1, 14, 1. *Cum facilius cuiusque rei &c.*)
Digressio nobilis de coloniarum deductione & ci-
uitatum propagatione: cui similis est ea, quæ legi-
tur posteriore Voluminis parte (Volumen enim hoc
loco notat totum opus *Velleii*) i. e. 2, 38 & 39. de
Provinciarum origine. Quærat autem forte ali-
quis, quomodo breuitati *Velleiana* conueniunt istæ
ἀξιώσεις, maioris diuerticula operis? Quomodo item
ad huius loci institutum pertinet coloniarum re-
censio? Spectanda enim in Digressionibus hæc ta-
lia ostendit *Cl. Vossius de art. Hist.* 22. De coheræ-
sione vt hic aliquid comminiscamur, non videtur o-
pus esse: cum, *Velleius* ipse *utilitatem* potius ὡς
ἀξιώσεις huius notitia, quam ἔκκευγαν sibi
propositam significet. quæ ratio vel sola apud æ-
quos iudices ad veniam & laudem valere potest. Si-
cut nec compendia vnius omni generis æstimanda,
vniusque legis rigore constringenda sunt. Est enim
hoc opusculum *Velleianum* ex iis, quæ in minore
quidem ambitu, omnem tamē maioris & pragma-
tici operis artem moremque retinent.

qua quoque tempore deducta sit colonia)
Totam hanc egressionem *Velleianam* veluti com-
mentario illustravit *Sigonius de antiq. iur. Ital. lib.*
2. Sicut, quæ de *militaribus* mox dicuntur *lib.* 3:
vbi & supplet, quam *Velleio* præterire placuit, *mi-*
litarium coloniarum recensionem. Ex hoc Scriptore

& *Pighii Fastis* petantur ea, quæ explicando *Nostro* idonea huc transcribenda ne utiquam iudicauimus.

Hæc rei per idem tempus ciuit. propag.) *Lipſius* voluit *ciuitatem propag.* scilicet de iure *ciuitatis* dato, sicut passim sequitur. Videtur tamen idem sensus è lectione *uitata* (quam non temere mutare debemus) prodire, quidni enim *propagantur ciuitates, dum communionetur Romani ciuitates denuo quasi sunt: i. e. tales, sine Romano iure gaudentes?*

1, 15, 3. *cui in demoliendo eximia ciu. seu.)* *Lipſius*, emolendo substituebat. *Acidalius*, cui inde moliendo. *Gruterus* illa verba, in demoliendo, plane abiicit. Sed fortasse simplicissime demoliri pro moliri accipimus. quod & *Cl. Boxhornius* olim ad h. l. coniecerat.

1, 15, 4. *Abhinc annos CLVII*) *Fædum* hic in textum irrepsit mendum, dum emendationem erratorum typothetæ alienæ industriæ committo. *Quingenaria* enim nota *D* pro centenaria Comparet, id quod statim monendum duxi.

1, 16, 1. *Cum hac parti euula operis velut form. prop. exc.)* *Egressioni*, qua iam excessisse se formam proposuisti, id est, præter modum, arctioris Scripturæ calamo indulsisse, fateatur, aliam egressionem coniungit; nec sine præfatione tamen *venia*. quam ea ipsa testatione, tum eximia vilitate cognitionis & iucunditate, de qua supra, omnino meretur.

1, 16, 2. *Quis enim abunde mirari potest Ec.)* Locum male coherentem & corruptionis manifestum facile equidem fuerit interpolare coniecturis. quod & à plerisque factum est. Sed, ut quod sentio dicam, nulla hæcenus restitutio mihi talis videtur, ut *Velleianam* scripturam restauratam existimem. Cuius quis fuerit sensus, omnes vident. Sed illum suppleri interpretando à quo-

vis, quam verbis Auctoris redhiberi ab vlllo posse,
promptius crediderim.

Capſa alioque ſepro.) Vide Indic.

1, 16, 3. *Æſchylum, Sophoclem, Euripidem)*

Hi, veluti principes carminis Tragici, etiam à Cice-
rone coniunguntur 3 de orat. 7. *Quintil. 10 inſtit.*
orat. 1. *Iſac. TXX. in proleg. ad Lycoph vide Gyrald.*
Hiſt. poet. dialog. 6 & 7.

*Priscam illam & veterem ac nouam comi-
cam)* Nam Media inter veterem & nouam Comæ-
dia veluti *transitus ad Nouam*; aut *imchoatio No-
ue* videri poteſt. itaque ferme paſſim *Vetus & Na-
ua* tantum nominatuſ. Conſulendi *Iul. Scalig.*
Poetic. 1, 7. Pontan. Philocal. 10, 12. Cl. Heins.
*diſſertat. ad Horatii de Plauto Terentioque indi-
cium.* *Comicos* hoc diſcrimine & exemplo ita com-
memorat, *Iſacius TXXes in proleg. ad Lycophr.*
Κωμῶδ' οἱ πρῶτοι μὲν, ἄριστοι δὲ, κατὰ τὴν ἐποχὴν,
φρεσὶ καὶ λόγῳ, καὶ νόμῳ, μέγα δὲ καὶ φιλήμων,
φιλήσιον, καὶ πλεῖστον πολὺ. *Horat. 1 Satyr. 4: Vbi inter-
pretes.* Ceterum in textu Noſtro, *Lipſius* probabi-
liter exiſtimauit *comicum*, à manu *gloſſatoris* eſſe.

1, 16, 4. *Philosoph. quoque ingenia Socratico
ore deſt.)* optima, nec tentanda lectio. *Cic. 1 de orat.*
*10 vocatur fons & caput Philoſophorum Socrate-
tes: 1 de nat. Deor. 34 parens Philoſophia,*
cum quibus ceterorum paſſim elogia conſentiunt.
Hieronymus plane ad Noſtri figuram congruit in
*apolog. pro lib. adu. Iouin. Legite Platonem, Theo-
phraſtum, Xenophontem, Ariſtolelem, & reliquos*
*qui de Socratis fonte manantes diuerſis cucurrere
riuis.*

Quos paulo ante enumerauimus) in iis
haud dubie, quæ perierunt.

1, 16, 5. *Quid ante Iſocratem &c.)* vnde
Ciceroni 3 de orat. 3 Pater eloquentia dicitur:

Et c. 22 communis magister oratorum eius temporis, ex cuius ludo meri principes prodierint.

Adeo quidem artatum) Lipsio lubet legere, adeoque eadem artati: Acidalio, adeo quidem artati 11. Est, qui cum complexu, ad præcedentem formulam refert: quid clarum in orat. Censebam aliquando: adeo quidem artorum angustiis temporum, ut à verbo fuit sustinerentur sequentia. quod tamē pridem non satis placet. Possemus haud paulo liquidiore coniectura vii, si certam haberemus lectionem superioris, qui corrupte legitur in hoc capite loci; in eandem formam, Et in idem artati temporis congruens spacium.

1, 17, 1. per Cæcilium, Terentium, Afran.) vide omnino egregiam dissertationem & iudicium de Comicis Iani Rutgersii Var. Lect. 4, 19: ubi huius quoque loci Velleiani mentio & illustratio habetur. Plautum in hac enumeratione Nostri auctoris omisum plerique mirantur, aliqui & indignantur. Respondet Lipsius: factum hoc ætatis respectu, quo Plautus paulo ab his remotior erat.

Sub pari ætate) Lipsius, suppari, legit: ut & Rutgersius loco iam adducto, & Acidalius. Bene.

1, 17, 2 Historicos (Et Livium q. p. æ. adstruas) præter Catonem Et c.) Possium adi in memorabili de Histor. Latin. opere.

1, 17, 3 pace P. Crassi Scipionisque Et Lælii Gracchorum Et Fannii Et Ser. Galbadix.) de quibus Tullius in Bruto, id est, in Critica Oratorio, eximia iudicia pronuntiat.

Sub principe operis sui erupit Tullio) Idem Quintilianus iudicium est 12 instat. orat. 10. Et cuius non? Eset enim hoc in clarissimum solem mortale lumen inferre, si quis auderet Ciceronis supremam in dicendo gloriam demonstrare.

I, 17, 4. Hoc idem euenisse *grammat. plastic. pict.* de quibus rursus *Quintilianus* 12, 10 differit. consule *Indicem*.

quisquis temporum instit. notis) Rhenum secuti sumus, cuius ratio hic valde proba.

I, 17, 5. *Huius ergo precedentisque saculi ing.*) Non dubito, locum hunc corruptum esse, sed inter doctorum coniecturas hæc facilius visa est, quam expressimus, certe, pro *emolumento*, *emolumentum* (ab emoliendo) hic substitui, nimis quam quæsitum apparet.

I, 17, 6. *Alit emulatio ingenia Ec.*) Nobilis dissertatio, de *causis incrementi literarii*. Summa huc redit : *emulatione prouehi studia; affectatione deprimi*. Est autem *emulatio* vel bona *Ecum virtute coniuncta*, quando scilicet *admiratio incitationem* (retinui enim hanc vocem, licet *imitatio* magis placeat) *accendit* : vel praua *Ecum inuidia coniuncta*, quam itidem tangit Noster. Illa vt efficax, sic optabilis est : hanc profanis relinquendam putamus, quibus non vacat quærere, *quomodo*, sed *quantum* quisque doctrinæ sit adeptus. Illam vult plerumque, hanc aliquando patitur Deus, ad alta peruenire. Illa serium honorem cordatumque vsum studiorum ; hæc pompam & splendorem ferme comitatur. Illa à fastigio ; hæc à declinatione studiorum propius abesse solet. *Inclinatur* autem studiorum celebritas, non iam *emulatione* & *imitatione*, sed *affectatione*. cuius *opidiosis* egregie descripsit *Velleius*. Equidem vt illa laudabilis *emulatio* prorsus à virtute publicique studio boni proficiscitur, id est, à tali origine, qua rerum quarumcunque incrementa promoueri consentaneum est : ita *affectatio*, quam diximus, *Ambitionis* solius stimulo incitata, non imitari vult quæ summa sunt, sed diuersæ specie

præstantiæ, quos imitari nequit, iis comparari quærit, atque quod Græci dicunt *ἀλλοεργον*. ita deferitur illud iter, regia illa via, quæ ad fastigium ducit: *mobilisque ille transitus* ad minora (talìa sunt namque, quæ à summis recesserunt, licet summo opere dormentur in speciosam faciem) *verissimū maximumque perfecti operis impedimentum est.*

Quod si Viri docti eam mihi egrediendi paulo liberius licentiam hic concederent, quam in suo opere *Pelleius* usurpauit, infererem non alieno forte loco, quæ *defatus litterarius nostri temporis* non ita pridem chartis illeui, ut ambitionis, quæ in studia inuasere, artes, decrementi vicinitatem nobis portendere, declararem. Appellationes quasdam & vocabula ex tempore & occasione, quæ mihi id argumentum suppeditabat, mutuatus sum. Est autem differatio illa, quam cum venia auditorum appono, huiuscemodi.

Crebra subiit animum meum reputatio fati publici: cuius non minima pars rem scholasticam scilicet ac litterariam concernit. Ea enim est, quæ sacris profanisque rebus non ornamentum modo ac decus, sed robur & vigorem ipsum largiri consuevit: eiusque florem, gentium prosperis, Deus gratificari; inclinationem, terrarum deuastationi semper visus est præmittere. Inclination autem illa, proxima plerumque fastigio est: fastigium ipsum, plerumque inclinationis causis obnoxium. sicut cum magna imperia, quæ non habent quo crescant amplius, causas sibi interim illa ipsa magnitudine sua elaborant, quibus decrescant. Quod ubi cœpit fieri, obseruatione prudentum & cura opus est: qualicet interuerti non semper possit præcepta indicis fortuna, mitigari tamen hæcenus potest, ne incautos & incogitantes adeoque fortius percellat. Quemadmodum autem in regnis ac ciuili statu,

duabus

duabus potissimum rebus, corruptio & profectura ad interitum aut conuersionem labe deprehenditur, si *Est* mores singulorum populi que vita sit vitiosa; & administratio resp. ipsa vel aperta iniquitate, vel arcanis artibus, flagitiis, simulationibus, (qualia hodie pleraque ratione statui, quam vocant, teguntur) in prauum deflexa comperiuntur. Ita in studiorum quoque regno siue litterario orbe, tum alia infelicitatis fragilitatisque prælagia obseruari possunt, tum quædam Ratio status conspicitur, de qua nunc amplius, differemus. Placuit enim hoc nomen consuetudinis & comparationis gratia retinere: quo Itali primum salutem *Est* necessitates resp. honestamque administrationis ciuilibus *κυροποιήσις* videbantur denotare: nisi quod mox infames ab Etruria artes, totumque κακοπραγμοσύνης πολυλήϊς commentum, decore in speciem vocabulo coëpit inuolui. quo lusu in hunc diem, quæcunque parandi, retinendi, intendendi dominatus ergo, citra aut contra ius & fas, per vim aut dolum geruntur, hoc mangonio publice exponuntur, hoc titulo in vulgus obtenduntur. Cuius consuetudinis incrementa, certissima sunt rei & utilitatis publicæ decrements. quæ nullibi magis deprehendas, quam, vbi ad felicitatis & potentie summum scepra peruenese. Eius rei similitudinem & fata, vt sic dicam, παραχρησάμενοι vt in doctrinarum scholarumque studiis reperiamus, ante omnia cognoscendum est, an hoc tempore quadam litterarum ἀκμή, studiorum excellentia, eruditionis principatus, in orbe Europeo vigeat. Quod omnino affirmauerim. Eamus per præcipuas eius prouincias. Hispania haud dubie satis litterata est: Gallia superioris sæculi memoriam doctis viris illustrauit, nec adhuc suæ laudi impar amat censerī. Eadem Italix conditio: quæ & ipsa non quidem vetustissi-

mam, sed veterem quam restauratis litteris meruit
 gloriam nondum plane dememinit. Anglia & Hi-
 bernia supra pristinam sortem longe longeque ca-
 put extulere. Dania & Noruegia toto nisu ad maio-
 ra grassantur: Suedia, numquam litteris cultior fuit:
 nec fortasse Polonia. Belgium ad inuidiam vsq; flo-
 ret studiorum varietate & nobilitate. Et quid Ger-
 maniam nostram omitto? quam licet omni sæuitia
 Martis furor attaminauerit, conuulserit, imminue-
 rit, nondū tamen penitus *ruit alto à culmine Troia*:
 sed perstat adhuc quoddam doctrinæ fastigium si-
 ue *ἀγορῆς*, quod partibus circumcirca incendio
 ambefis aut corruptis, veluti miraculo seruatum, o-
 stentui iussit esse gentibus Deus immortalis, vt dili-
 genter ac cum mora pristini fati exemplum pariter
 & orbem, ferme impletum contemplarentur atque
 obseruarent. Id quod facile æstimant, qui viros do-
 ctos non consuetudine & opinionibus vulgi, sed
 facta prudenter donorum operumque, quibus tra-
 ctandis diuinitus admoventur, tum distinctione
 tum comparatione & coniunctione, didicerunt iu-
 dicare. De scholarum multitudine aut paucitate
 nihil hic dicemus: quarum & abusus, vbi crebræ
 sunt; & exempla industriæ, vbi rariores, ambigam
 æstimationem faciunt, cum de fati litterarii summa
 & profectu quæritur. Si ad instrumenta litterarii
 nominis & paratum attendimus: superbit magni-
 ifice Bibliothecis Italia, præsertim postquam spoliis
 Germaniæ (quam alias contra plerorumque laudes
 poteramus nominare) priorem pompam ampli-
 ficauit: æmulatur id institutum Anglus; sequitur,
 sed vt properet antecedere, Gallus; cum quo Belga
 concertat. De ipsa doctrinarum copia, perfectio-
 ne, plenitudine quid dicemus? nonne ad magna &
 celsa & splendida peruenere? Quod cum dico, non
 obliuiscor eorum, quæ inter excolenda potius quam
 excul-

exulta sunt : non eorum, quæ partim non tentata, partim vix tentata, partim tentando intricata, meliorem fortunam adhuc expectant aut sperant, aut ne sperant quidem. Quorum quantus sit numerus, soli ignorant, qui solida omnium studiorum principia & fundamenta ignorant. Verumenimvero perfectam omnibusque absolutam numeris eruditionem non habuit hic orbis, non habebit, neque latere potest, cum de summis loquimur, ubi & quo respectu loquamur. Igitur, prout cæpi dicere, tam florentem studiorum in Europa statum, *ratio* nihil minus quam optima huius aut cuiuscunque alterius *status*, malo omine inuasit, hætenusque magno molimine exercet ac debilitat. quæ sicut superioribus etiam ætatibus obseruari potuit in iis quæ supererant fortunæ publicæ ornamentis, ita nunc alia eiusdem vt fati, ita obseruationis periodus voluit, in iis quæ supersunt. Statim enim nobis hic occurrit illud *πρώτον ψεύδος*, vt Aristotelicam vocem huc accommodem; in quo ceteræ fraudis commenta continentur aut ex eo oriuntur, litteratorum doctorumque *Απιστολαιοις*. nam & hoc Græcorum lingua dicendum est, qui rotunde exprimunt, illam æmulandi aduersandique circa & propter studia libidinem, affectum, consuetudinem, artem. Philosophi ciuiles, cum inter gentes & in publicis rebus talia vsurpantur, *ἀντιπροσέταξας, ἀντιθέσεις, ἀντιπρὸς τὴν, ἀντιπροσβύτας, ἀντιδόξιν* appellant; & Latine, *aduersarij in gerenda rep. falsi, æmuli, inimici, maleuoli, inuidi, obstrictatores, incitiles, feroces, inquieti* cum similibus titulis, aliquando idem notant, vitium & frequens & diffusum, & insidiosum, & propterea plerumque exitiosum. tollit enim de publico, id quod est publicum, & quo est publicum. Quis itaque non metuat infamem & receptissimum hodie morem, quo

ad

ad iniuriam studiorum aut contumeliam sufficit, *diuersa gentis esse, aut in diuersis gentibus litteris studuisse?* Namque hæc est prima & quasi generalis *causa*: cuius hypotheses & arcana hæc sunt: *domestica extollere, externa deprimere*: ibi *figuras, commenta, simulacra, inania, speciosa adhibere*; hic *fastidio, supercilio, mendacio, conuitiis, probris &c.* utrobique, nullam obtinendi *instituti* rationem turpem ducere: denique, de scelere, si occasio & res ferat, pro populari gloria, *virtutem & laudem redigere*: quod in reipublicæ administratione non dubitauit Pseudopoliticorum quidam commendare. Ita Græci quondam (res misera & mirabilis!) cum haberent haud dubie eruditionis inter populos principatum, ne non viderentur habere, ceteros omnes magno fastu aspernati insectabantur etiam ut barbaros, adimebantque singulis, quæ cuique debebatur, laudem, cum suam ab omnibus non consentiri modo, sed cumulari quotidie cernerent. donec, fato ultionem meditante, in Romanos migravit tota studiorum felicitas. Sed & hic eodem causarum euentuumque nexu circuloque felicitatem abusus, & parilis noxa, ream primo, mox exulem fecit. Equidem talio & ius videri poterat, cum Roma contemtoribus Græcis contemptum suum regereret: nisi quod prudentum animis altior fati veneratio insita, quicquid vanitate aut insolentia fortunam irritare consuevit, perpetua cautione damnat ac deuitat. Quod si ad recentiora oculo reflectimus, quis nescit quæ iam antea posui, sine nomine gentis, crimina? obrectare inter se animo, lingua, calamo? deterere aliena merita, sibi famam studiorum vindicare: peregrinam gloriam, ubi palam attrectare non licet, tristi silentio damnare; aut cum alterius, iudem peregrini, iniuria, tantisper fateri, dum ipsi inter se commissi,

nouum

nouum detrahendi argumentum præbeant. clarius
 loqueretur, expressis titulis, nisi tam ingloriæ de glo-
 ria certaminis adeo me pridem fuisset pertæsum, vt
 in præsentiarum vel instituti dememinisse videri
 malim, quam ea dicere, quæ ingenuis auribus mo-
 lestiam vel sola mentione possint creare. Illud pla-
 nius est, quam vt possit negari; indignius, quam
 vt occultari debeat. Exterorum multos adeo con-
 spirata ambitione in Germanici nominis inuidiam
 consensisse, vt clam palam laudes nostras imminu-
 tum eant. Qui insulse & impudenter id agunt,
 ne mentione quidem digni sunt. Doctiores autem
 quis non miretur, cum Germanorum scripta obli-
 que & aliquando, vt secretius noceant, perplexe ar-
 rodunt: cum in aliis, vestem scriptiōis accusant,
 cuius ipsum corpus & solidas vires deberent æsti-
 mare: cum, vbi hac quoque parte satisfactum, dis-
 simulatione tam fastidiosa peregrinam erudicio-
 nem vlciscuntur, vt quod legerunt, quod utiliter
 vsurparunt, nec legisse nec vsurpasse velint videri:
 cum in suis, vt noua, & sibi primum obseruata, e-
 dunt, quæ alibi pridem sunt copiosius & diligen-
 tius peruestigata pariter & in publicum tradita:
 qualia plura nemo tam obseæ naris est, quin du-
 dum animaduernerit. pæne nominatim prodidisse
 tum alia tum illud insolentiæ peregrinæ inui-
 diæque gentilis insigne specimen, cum in editis ali-
 bi Magni viri epistolis, quas & ipse ad alios & alii ad
 ipsum scripserant, ex *Casellanus* pluribus ne vna
 quidem luci reddita est: cuius rei causam non aliam
 fuisse, quam quod doctissimi viri patria & gens
 haud placuit, non conuicimus, sed compertum ha-
 bemus. Scilicet vrebant ambitiosos spiritus lu-
 culenta illa dona, quæ Deus opt. Max. non larga
 tantum manu Germaniæ obtulit, sed munifica cu-
 mulauit. Videbant nuper huius terræ, imperique

incre-

incrementa, imo apicem: ea lumina nolebant suo splendori officere, *hinc illa lacryma*: illa iudicii morositas, illa malignitatis machinatio. Hoc loco gratulatione prosequendi sunt Germani & miseratione, facit enim augendæ laudi nostræ, quod gnari factus talis & toties ad paria prouocati, simplici tamen æstimatione cordatoque animi proposito, alienam gloriam & agnouimus semper, nec parce prædicauimus, quanquam cum huius meriti euentum quærimus, nostra ingenuitate aliorum arrogantiæ auximus, atque audaciam nos spernendi intendimus. Dum non pauci callide, candorem Germanorum in occasionem, siue in rationem sui status attollendi trahunt. Sexcenta possent memorari eiusmodi vāframenta, quibus hæc scena instruitur, vt nimirum, quod *Statistis* (concedatur nobis paulisper, vt ita loquamur) proprium & solenne est, *astus astu colatur*, ac persona quam sibi induit illa æmulatio,

— — — *seruetur ad imum*

Qualis ab incepto processerit, & sibi constet. Disquirat forte hic aliquis de remedio & leuamento huius incommodi. quod si ab illis petimus, qui eandem histrioniam in ciuilibus negotiis exercent, statim in paratu erit vulgatum istud, *aduersus Vulpem Vulpinandum; rationem status, ratione status deludendam; artem arti, fraudem fraudi opponendam: neque aliter hac sacra constare.* Verum quis non videt, esse hæc dehonestamenta verius quam præsidia Germanici nominis? cum cuius germana indole ac virtute pugnat, quicquid fucatur coloribus, simulacris obtenditur, inanibus emasculatur, vāfricie corrumpitur. Quinimo populare candoris decus & Christianam religionis integritatem profectos vnum pro omnibus arcum decuerit; arcaneis eiusmodi non indigere

aut

aut delectari Quippe Deum benignissimum & sapientissimum bonorum omnium dispensatorem unicuique genti sua, nobis nostra dedisse. Quorum certam possessionem & securam apud eos, qui aliena non appetunt, sua non negligunt. neque nostra sane interesse, quid alii nos accepisse autument disputentque, dummodo nos semper meminerimus, quid in acceptis Deo ferendum habeamus. non enim splendori ad externos aut ambitiosos, sed usus patriæ & reip. inter Christianos ista destinari. Præter hæc & talia, fortasse & illud in consilii vicem veniat, quod in præsentiarum me violasse ultro confiteor; dissimulatione & silentio, rem ipsis censoribus & detractoribus nostris quam nobis, si viri sumus & Germani, molestiorem vindicare, adeoque eadem opera gentilem istam *virtutem* à nobis prorsum amolui. Quanquam ne sic quidem malarum artium finem attigimus: offertur enim nunc genus non minus triste *virtutis*, quod & ipsum per gentes passim diffusum, nec minus, imo magis etiam priore noxium, *nomen ab ipsis studiorum disciplinarumque nominibus sortitur*: cum scilicet non *virtutis* modo & idem literarum genus tractantes sunt & sunt plerumque *virtutis*, sed præsertim etiam, qui diverso eruditionis opere occupantur, spernunt mutuo & spernuntur, invident & invidentur. Theologi, Iurisperiti, Medici, Philosophi, Philologi, nomina sunt non tam artis & scientiæ, quam saluberrimæ societatis & amicæ pro rep. coniunctionis: sed ratio illa status, quæ cum ambitione in studia irrepfit, factionum & partium titulo facit. Quemadmodum in Civitate, magistratuum, dignitatum, potestatum officia atque iura, non alia magis ratione in distinctionem operis sunt partita, quam ut institutio operis ac sine in unum conspirent ac collineent. nisi quod, ambitio-

sa consilia nunquā patiuntur rempublicam esse rem publicam; sed consulatum prætura, præturam consulatu, aut vtrumque tribunatu, aut tribunatum vtroque, & sic cetera ceteris oppugnant: & dum in singulis contentiose potentia affectatur, vniuersi corporis vires eneruantur. Indignum factu! studia in mutuas operas nexu naturali deuincta, in amicitiam proprio instituto ordinata; in consensum salutis publicæ Christiana religione consecrata, tantum à se ipsis degenerare, vt in dissidiorym, æmulationum, causas & artificia non raro valeant. ita perit singulis, quod vniuersos nobilitare poterat, publici ætus efficacia & religio. in cuius locum quid succedat, & quibus rationibus succedat, differo explicare. Nam & atrocia & fœda sunt, ad quæ deueniunt nonnunquam, qui ex alterius studii ordinis que fama sibi infamiam, famoso timore metiunt; aut obliquæ mentis prauitate abrepti publici priuati que obliuiscuntur, dum libidini suæ obsequantur, & obtrestandi cacoëthes expleant. Ac cetera quidem occultius aut insidiosius geruntur: in humanitatis studia & philologiam, velut agmine facto, palam impressio datur, & ne quid ad extremam vim reliqui fiat, linguarum, antiquitatis, historiæ non triuialis illa, sed seria & curatior tractatio, *inceptiarum, quisquiliarum, stultitiarum* probris à quibusdam traducitur, adeoque id, quod singularis muneris nomine mortalibus semper consuevit imputare supremus munerator, iniurio in Deum hominesque fastu inter reiectamenta despectatur. quæ figura tam prodigiosa est, vt nullius rethoricæ technologia tropum adeo insolentem excusari posse pro comperto habeam. nisi quod *Ratio statuit*, quam incuso, vt in ceteris à regula & recto abit, ita nomenclatione plane noua & inaudita plerunque vitur. Oportet enim vt talia sint, quæ nouam &

supra

supra fidem rerum auctoritatem, scientiam, super-
 eminentiam, opinionem cupientibus immensa a-
 nimis apud homines conciliare debent. Sed, non
 reuelo τὴν τῶ παρὸς εἰς τὸ ἐξῆς ἀποφύγετον, καὶ ὑπερ-
 φανὴν καὶ ὑπερβολικὴν, καὶ ὑπερβολικὴν. Prope-
 randum enim est ad tertiam *ἐνδοξασιν*: qua titu-
 lorum est *honoris litterarii*. Cum antiquitus
 iam obtineret, ut egregii labores, præcipue publi-
 ci, tum aliis præmiorum generibus, tum quibusdam
 præmiorum testimoniis & mansuris in meriti ho-
 norem cognomentis ornarentur: æquissimum e-
 rat, præstantissimis quoque laboribus & vilissimis
 (tales autem sunt litterarii) istud decus non dene-
 gari. Ea Magistrorum, ea Doctorum, & Licentia-
 torum, per quos pleraque in studiis hodie gerun-
 tur, origo. Salua vtrisque dignitas & tranquilla,
 si de dignitatis causa vsuque constanter cogitas-
 sent. sed initium iniuriæ a potentioribus factum.
 Hi cum plus titulum, quam eruditionem aut meri-
 ta sua in animo & ore haberent, eademque existi-
 mandî ratione erga alios vterentur, cœperunt ali-
 quando viros præstantissimæ eruditionis & si exci-
 peres minoris tituli insignes, cetera innoxios nec
 priuatim aut publice male meritos despiciere, vexa-
 re, subsannare, denique (nam huc summa cius ar-
 cani redit) infra fastigii sui maiestatem alte depri-
 mere ac ferociter contundere. quid sibi voluerit
 amplius istud institutum, nemo nescit. Pupugit
 ergo cordatorum quorundam indolem: neque fe-
 rendum videbatur, honores eruditionis & insignia
 super ipsam eruditionem æstimari. esse quædam
 studia, quibus, licet minores aut nullos titulos con-
 suetudo decreuerit, non minor interim labor im-
 pendatur, sed nec epulumentum in rep. minus de-
 beatur. aliud in iuvene præmiis donarum, aliud in
 viro æstimatione & pretio dignum. quod præterea

reperi-

reperiri, qui, variis de causis, titulorum insignibus vacui, ingenio, meritis, doctrina, nemini titulis splendido concedant; sed nec raro tales superent. Seruaretur sane gradus, & ordo, & præstantiæ differentia: sed citra iniuriam aut fraudem personæ, functionum, scientiarum, quas nec pendere à nominibus magnis, nec obumbrari debere. Dicemus, hætenus bene philosophatos, qui intra modestiam & testationem suæ iniuriæ substitere, ceteros in vitii alieni, quod damnabant, affinitatem nimium admissus, intra præcordia retentusque dolor egit, & de *ἀντιπαρσία* nequaquam laudabili commonuit. in posterum enim titulos solennes & Academica honestamenta ludibrio vexarunt, risu & satyra notarunt, odiosissimaque abusu exagitatione rei totius splendorem obscurarunt. Atque hæc secta spernendorum nominū magnis nominibus se approbasse visa est. inueniasque, qui non parum suæ grauitati se arbitrentur velificari, si festiuis ex occasione disteriis ceteroque arrogantiae apparatu, in honestissimos ritus & cærimoniam inuehantur. Quare duo potissimum assequi contendunt: vt aduersarios, quos sibi constituere, premant & possessione solitæ laudis depellant; tum vt declinando in extrema, dum longissime ab inuidiosa titulorum affectatione & usurpatione videntur remoti, non tam nullis quam aliis nominibus gloriam sibi comparent. Quali ferme astutia, Augustus cū Dictatoris & Regis & Domini honores ac iura reapse obtineret, diligentissime & cum auersatione nomina ipsa abnuuit, diuersissimoque principis vocabulo vim dominationis totam corripuit & complexus est. Notari procul dubio pridem poruit, me in euoluendis magni illius sophismatis litterarii, quod *ἀντιρεχνισμός* appellatione hætenus indigitauit, artibus, calliditatibus, adminiculis, subsidiis,

momen-

momentis denique illius *ῥαῖς ἀνὰ πόντον*, festinanter, adeoque parce ac obiter versari. Imperat mihi hanc rationem dicendi, temporis angustia, argumenti amplitudo, vestrarum aurium reuerentia, quæ diutius detinendæ non sunt aut delassandæ. Alias per hoc vestibulum ingressi, litterarios statistas (perseuerabo enim ita loqui) in ipsis conciliabulis suis & adytis, inter arcana callidasque prouisiones, & immanium molitionum meditamenta poteramus deprehendere. Pompeium alicubi & Cæsarem, quorum nec ille parem, neq; hic posset superiorem ferre, suæ furæ exercerent, atque ad obtinendum per miras artes eruditionis in regno litterario principatum, siue eius famam stimulant. Alibi cerneremus ingens & prodigiosa molis coeptum, cum insolentissimæ atque violentissimæ *πρωτοκρίτης* in titulo & imagine assumpta, aliquis audacia pro iure vsus, omnes doctrinas, scientias, artes repentino & arbitrario dominatu terreret aut attentaret. cui consilio quod comparem non reperio aliud, quam infestum illud infestumque Hispanicæ Monarchiæ idolum, quod terri culamento gentium prostituere sategerunt, qui omnium & rerum & hominum Dominum esse Hispanum, turpius an superbius aut iniquius, non dixerim, iactitarunt. Licuisset quoque eruditorum qui vsquam sunt, vnâ veluti ciuitatem constituere: ponere in ea ordines; distinguere senatum, notare equites, præficere magistratus, partiri populum. in hac equiti sua aduersus Senatorem, huic aduersus illum & populum arcana; in hac, essent, qui exemplo Octauii Romani, modo senatus modo populi fauorem indeque potentiam ambitiose affectarent; qui cum Curione procellas populares excitarent, eum Cæsare senatui imponerent, cum Tiberio omnes ordines simulacris & inanibus suspenderent

& à sensu eius, quod ageretur, diuerterent. Nec disconuenirent instrumenta, quibus quisq; spei suæ tenderet. Satellitum numerus & nationes & artes: iactæ in vulgus voluptates & ludicra & missilia, quibus pleriq; hodie supra doctissimorum præconia prouehuntur. grandia nomina, speciosi prætextus, magnifici oris spiritus, & aliquando non minores minutiloquii insidiæ. inita, quoties conduceret, cum impiis federa, rescissa apud bonos. blanditiæ apud simplices; minæ apud uiuidos & erectos. ingentia magnorum & vtilium operum promissa, quæ ne atrectare quidem destinauit, interim promissor. publica altercatio: intestina bella, clades, tumultus. pax rursum, & in ea technæ armorum. Huius generis pleraque ad instituta & exempla Politicorum, quibus occulta & vasa, qualem Florentinus veterator non formauit (quæ enim res? non sensit hanc labem?) sed in publico laudauit, *ratio status* tanquam artis compendium placet, possent non inconcinne examinari contendique. vt intelligeretur denique atque iudicaretur, de fato totius status litterarii: cuius dum intima hic morbus peruasit, quod proximorum præsentiumque documentis temporum liquet, prudentibus non immerito suspecta est futurorum conditio & formidolosa. quam diuinationem vt plane patiantur irritam esse, prodigia nostræ, euenta antiquioris ætatis, valde veremur. præsertim cum accedat insaniendi pereundique obstinatio, iustaque & certa Dei talia auersantis indignatio. quæ rerum quarumcunque statum solenni lege & more conuertit aut subuertit, quoties *peruersa illa ratione gubernandi status* irritatur. Quod si enim aliquis mori potius hominum & consuetudini artium isthæc tribuenda, adeoque nulla hinc maioris rei autumat præfagia petenda, is mihi negligentibus & imperitiis

in

in scena spectatoribus similis esse videtur: qui inter dramatis actum non cogitant de dramatis *xaraxoφῶν*, & in ipsa catastrophæ actum omnem iam dememinere. Sed nec proxima & quæ in partibus geruntur suffecerit cordato sapientique viro obferuare. licet enim singularum gentium, ciuitatum, locorum fortuna, multa trahat ex causis & similitudine Vniuersalis fati: longe tamē alia & altior philosophia est, quæ summas rerum & contextum illum ampliorem complectitur. ex quo plenius nimirum & yberius de diuinæ prouidentię operibus, de diuinorum operum prædictionibus, de tota denique prudentia iudicium fieri potest, & acquiri disciplina. Fueritque hæc veluti Academia prudentiæ; sicut inferiorum scholarum & particularium, quas vocant, in rerum particulis cognoscendis imago quædam statui potest. Sed nos manum de tabula: in qua rudes & primores tantum lineas signauimus: *incedere in re litteraria* & *scholastica prauum morem*, & *peruersam statum tam nobilis agendi rationem, publico inimicam*, priuata cuiusque libidini opportunam, plenam superbia, inuidia, emulatione, arrogantia, Secordia, iniuria, calumnia, iurgio, ceterisque malis, adornata in diuersos cultus specie & aspre dissimulatis, eoque nocentioribus. cuius lex suprema sit, aduersari mutuo & *ὁ ἀνὴρ πρὸς τὸν* ita conuelli in reſino vulnere societatem doctrinarum & firmitudinem regni litterarum: quod & ample diffusum, & splendide auctum ornatumque, dum malis artibus regitur, singulare periculum & conuersionem minari: præsertim cum magnitudo per se onerosa sit & lubrica & sæpius fatalis. Faxit æternus Vniuersi fati litterarii moderator, vt *ὁ ἀνὴρ ἄλλοις* tam ominosa & *ὁ ἀνὴρ πρὸς τὸν* (quam paganissimi Characterem & veluti notam propriam Sancti quondam Patres indigitarunt)

ex orbis Christiani visceribus bonæ piæque mentis artibus expellatur, supremaque doctorum & nostra ratio status sit, status inquam administrandi, tuendi, firmandi; amplificandi; *Deum nostri status auctorem venerari, & rectorem inuocare, & in profectorem reuereri, & indicem metueri.*

Atque hæc hætenus de fato studiorum statuque Litterarum, sine cuiusquam obtrectatione dicta, Bonorum virorum iudicio, cui omnia submittimus, vel cadent vel stabunt. Fortassis nec plane inualida ad veniam *egressioni* impetrandam apud homines moderatos ratio erit, si existimabunt, id quod res est: me quacunque occasione, iuuentutis animos à liuore, ambitione, ac contentionibus sæculi, ostensa tanti mali deformitate, reuocatos, retentosque cupere.

1, 17, 7 Sequitur, *Ut frequens ac mobilis transitus max. perfecti operis impedim. sit* Lipsius, *indicamentum* volebat; eo quod perfecti iam patratique operis nullum possit esse impedimentum, Sed omnino non est tentanda hæc lectio, qua *Velle* nihil aliud, quam id exprimere studuit; dum homines, desperantes *amulatione* perfecti tam ab alio operis, alias sibi vias subinde quarunt, fieri, Ut perfectioris operis gloria hoc pacto relicta diuturna non sit: cum alias, si præclara ingenia perscuerarent in eo enim, in quo iam alios vident excelluisse, directâ hac ad perfectionem operis vel conseruandam vel ornandâ via foret. Est ergo *impedimentum* perfecti operis hoc loco, detrimentum, quo perfectio alicuius rei debilitatur, quo *anxius* ad *perfectionem* inclinatur, adeoque fastigium & præcellentia illa, quo minus æqualiter se & constanter habeat, impeditur.

1, 18, 1. *Transit admiratio ad condit. temp.* Lipsius & Schegkhus referunt: *Transit admiratio à conditione temporum & ad Grb.*

Vna Urbs Attica pluribus annis eloquentia, quam Vn. Græc. & Iberiusque floruit) pro operibusque *Lipſius* reposituerat, & *Iberiusque*; bono concinnoque sensu. quem non dubitauimus in textum recipere, Quamquam *Acidalius* existimauerit eloquentiam *Atticorum*, cum operibus cetera Græcia i. e. rebus gestis comparari; idque tanta fiducia, vt dicat: *Ni mea scriptura verior est, pignus dabo in omnes fortunas meas.* Periculose locutus esset, si quis impetum animi suis coniecturis nimium fauentis, pro ratione accepisset. Quis enim ex toto contextu non videt, ingeniorum tantummodo & studiorum, non etiam operum fieri comparisonem? Mihi satis liquet, & contentionum minus & plus auctoritatis in his studiis fore, si pars φιλολογίας σοφιστικῆς, modestius (sine præſidentia, supercilio, contemptu aliorum, arrogantia) tractaretur. Nam certitudinem suarum coniecturarum deſerationibus confirmare & iactantia, quam sit anceps, ratio cuius, & exempla monſtrant eorum, qui valde infelicer ex incertis certa facere se posse crediderunt.

adeo & corpora gentis illius separata sint) si abesset verbum substantiuum, melius processuram sententiam *Gruterus* existimat.

ingenia solis Atheniens.) *Iustin.* 2, 6, 6: *Liberæ certe ac facundia, & hic ciuilis ordo disciplina, Veluti templum Athenas habent, vbi annuata Berægeriana edit, vid.*

1, 18, 3. *Quæ Urbes, & multa alia.*) Non existimandum est, illa verba (& multa alia) plane irreptitia esse. fuit enim in *msc.* & *in Italia.* ex quo nonnemo fecit, & multa alia. Quæ coniectura licet nemini possit vsquequaque probari, tamen nec illa parum difficultatis in sensu adfert, si retineamus: & in Italia, vel: & in Ital.

Nam *Admann* *Lacones* falsæ sibi vind.)

Alii *Lydum* fecere. Quam litem dirimit *Cl. Salmastius* exerc. *Plin.* c. 40. principio 2 partis, ex veteri epigrammate, quod ap. *Plutarchum* regi *Phrygæ* extat, unde pater *Lydiæ* origine parentes *Sardibus* oriundos habuisse, sed *Sparta* educatum, eoque nomine *civem Sparta* habitum fuisse.

IN POSTERIOREM VELLEII LIBRUM

NOTÆ.

2, 1, 1. *Potentia Rom. prior Scipio & aper luxuria posterior* ap.) later eximia Historici munia hoc quoque numeraverim ; cum temporis eventuumque serie, *fatōrum publicorum* seriem connectere, *præcipuaque cumprimis momenta tam incrementorum quam decrementorum pragmatica demonstratione signare.* Est autem valde celebris apud Scriptores passim hæc inclinata *Rom. fortuna*, ut sic dicam, epocha, *Excidium Carthaginis.* *Plinius* 33, 11 plane ad Nostri mentem : *Pariter luxuria nata est & Carthago sublata : ita congruentibus fati, ut liberet amplecti vitia, & liceret peccare ex dignatione.* *Florus* quoque a *Carthaginis*, *Corinthis*, *Numantiæque* excidium omnia retro sublapsa notat 3, 12, 3. Atque ita factum est, quod prudentissimus *Scipio Nasica* præviderat, cum excidium *Carthaginis* dissuaderet : ne metu ablato æmula *Urbi*, *luxuriari felicitas Urbis* inciperet, ap. *Flor.* 2, 15, 5 ubi *Freinsb.* annot. Non incommode extuleris rationem *Nasicae* *Verbis Alcibiadis* apud *Thucyd.* 6: τὴν πόλιν, ἢν μὲν ἡσυχάζει τοῖς ψεῦδαι τοῖς ἐν-
τῇ

τὴν περὶ αὐτὴν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, καὶ πάντων τὴν ἐπισημὴν
 ἐγγραφέα. ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψεται τὴν ἐμ-
 πειρίαν, καὶ τὸ ἀμύνεσθαι λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ μάλλον ξυνήθες
 εἶναι παράπαν δὲ γινώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα ταχὺς ἂν
 μοι δοκεῖ ἀπράγμοσύνης μεταβολῇ διαφθερῆναι. fore, ut
 ciuitas, si otiosa sit, in se ac per se atteratur, et alia
 multa, omniumque adeo disciplina confescescat. at
 per certamina fore, et assidue proficiat experientia,
 tuendique sese scientiam non verbus sed re ipsa consue-
 tam habeat, denique sentio: ciuitatem negotiosam
 in otium mutatam, confestim, meo quidem iudi-
 cio, destruit. Augustin. 3 de C. D. 21: Vltimo bello
 Punico Enno imperu alterius Scipionis, qui ob hoc
 etiam ipse Africani cognomen inuenit, amula im-
 perii Romani ab stirpe deleta est. ac deinde tantis
 malorum aggeribus oppressa Romana Respublica, et
 prosperitate ac securitate rerum, inde nimirum
 corruptis moribus mala illa congesta sunt, plus no-
 cuisse monstretur, tam cito euerfa, quam prius no-
 cuerat tam diu aduersa Carthago. Adde cumpri-
 mis, quæ 2 de C. D. 18 ex Sallustio dislerit. Hoc vo-
 luit in subtili sententia Sallustius Cæcil. 2: Quod si
 regum atque imperatorum (gentiumque) animi
 virtus in pace ita sit in bello valeret, equalibus
 atque constantius sese res humana haberent, neque
 aliud alto ferri, neque mutari ac misceri omnia cer-
 neres. scilicet bellorum discrimine motuque acu-
 untur ingenia hominum, securitate pacis resoluun-
 tur: aduersis virtus intenditur, rebus prosperis negli-
 gitur. itaque ergo fortuna cum moribus mutatur,
 in quo Sallustiano dicto vera & præcipua causa om-
 nis fragilitatis, mutationis, conuersionis in rep.
 continetur, ut plane cæci sint existimandi, qui forte
 casuque talia euenire, aut necessitate inuidiaque
 fati (sicut ausi sunt olim loqui) humanis rebus im-
 mitti credere,

remoto Carthaginis metu) dignum est, quod seorsim inculcetur Iuuentuti, Diuinæ Prouidentię consilium. quæ potentissimas quasque gentes alia veluti opposita potentia, i. e. metu alienæ virtutis opumque in officio continet. Egregie Thuanus lib. 1: ita diuino consilio prouisum arbitror, Et tot magni principes eodem tempore orbem terrarum moderarentur, Et quisque eorum emulatione aut metu amuli in officio se contineret, Et alterius virtus contraria alterius virtute, quo minus licentiosa euagatione se effunderet, inhiberetur. Hoc Aristophanes & idem oppor. non vna ratione inclinatur. interdum enim æmulorum alter, cuius vitia iam inuoluere, Deo ultionem immittente, ab altero opprimitur; interdum impotentiam impotentia, vitia vitii puniri cernimus, ita tamen vt paulo post oppressor flagitiosus opprimatur & ipse. qua de re nunc non est amplius dicendum.

2, 1, 2 Tum Scipio Nasica in Capitolio &c.) præludia hæc fuisse secutæ luxuriæ, interpretatur Lipsius: quippe quæ non ad tempus sublata Carthaginis, sed ad remotum Carthaginis metum pertineant. Atqui Vellesum, non aliud remoti metus intelligere tempus, quam excise Carthaginis, nimis clarum est. Fuerit itaque alia ratio querenda, & fortasse exsequentibus: è quibus satis patet, Scipionis & Metelli opera non ad luxuriam, & degenerantia disciplinæ Sicilia, sed ad publicam magnificentiam; sine notatione vitii, referri: simul tamen insinuari, facilitatem & occasionem è magnificentia in luxuriam prolabendi, de qua mox dicitur.

publicamque magnif. secuta priuata luxuria est) Insigni sententia & obseruatione hoc à Vellesio iudicium additur. cui geminum est illud Taciti 3 A. 55, 2: Dites olim familia nobilium, aut claritudine insignes, studio magnificentie prolabebantur.

cantar. Scilicet, dum in decus gentis ac Urbis suæ certant magnificentia illustres viri, paulatim ad luxuriam peruenitur, praua imitantium æmulatione, qui publici decoris laudem parum intelligentes aut curantes priuatim affectant, quæ nisi publica sint, laudari non possunt. Quæ in re, magno rursus exemplo monemur, quam difficulter ferat magnarum opum felicitatem humanus animus.

2, 1, 3 *Triste deinde & contumelios. bell. in Hisp.) Flor. 2, 17, 15, quique ibi Camerti industriæ indicantur Scriptores: præsertim Appian. Hispan.*

Fraude magis, quam virtute Cæpionis Merito perstringit *Velleius* degenerem & illicitam Cæpionis fraudem in tollendo Viriatho. nam hæc talia non possunt iure armorum tegi sed inter flagitia belli numerari debent. Videndus H. Grotius de iur. bell. & Pac. 3, 4, 18 cum annotatis in nouissima editione.

Numantinum grauius exarsit &c.) Flor. 2, 18, vbi Camers & Freinsheimius plures annotarunt huius belli scriptores.

2, 1, 4. *Hæc Urbs nunquam decem millibus plura) Ursini* est egregia hæc emendatio, quam in textum recepi. *Lipsius & Acidalius* è vulgata, *Nunquam X millia plura, quam propria inuent. fecerant: Nunquam plura, quam X millia.*

Ad turpissima deduxit federa, nec minus turpia & detestabilia &c.) Numantinum *scelus* horrenda ignominia maculosum vocat *Augustin. 3. de C. D. 21. Quintilianus* etiam l. 3, 8, inter ea refert, quæ, qui turpia esse dubitare non possunt, *Scilitatis specie ducti* probent. Talia plura apud Auctores paulo antelaudatos.

Sed Pompeium gratia impunitum habuit. Manc. Verecundia &c.) Si vellemus hunc locum distinctione quadam corrigere (*sed Pompeium gra-*

ria imp. habuit. Mancinum Verecundia q. n. ret. huc perduxit &c.) in sensu quidem nihil erit incommodi, sed illud (*quippe non recusando*) valde inficeto maleque cum textu coherenti glossamati comparandum erit. Posset itaque fortasse lectio vtitata prorsus tolerari. At, inquis, *quomodo impunitus diceretur, qui hostibus deditus est?* Quia 1 in illa deditioe non receptus, 2 pristino honori restitutus; ad novos honores admissus est. 4 adeo ut nec ipse poenæ loco duceret eam deditioe contumeliam; quippe qui *eodem habitu sibi statum instituit, quo deditus est*, annotante Plinio 34, 5. *Verecundiam Mancini*, quam *Velleius* vocat, id est, agnitionem culpæ & voluntariam susceptionem poenæ, laudat ac explicat Cicero 3 offic. 30: *Mancinus, et Numantinus, quibuscum sine senatus auctoritate fœdus fecerat, dederetur, rogationem suavit eam, quam L. Furius & Sex. Atilius ex SC. ferebant; qua accepta, est hostibus deditus. Honestius hic quam Q. Pompeius; quo, cum in eadem causâ esset, deprecante, accepta lex non est.*

quem illi recipere se negau, dicentes, public. viol. fid. &c.) Valuisset hæc ratio, si Numantini, legatis missis, cum S. P. Q. R. de pace ac federe egissent. nunc nemo cuius pro populo spondere potuit. Consulendus est H. Grotius de iur. bell. & pac. 2, 15, 16.

2, 2, 1. *Quippe Tib. Gracchus &c.*) De hac seditione vid. Flor. 3, 14, nominatque à Cæmerte Auctores.

2, 2, 3. *Omnibus statum concupiscentibus*) Lipsius, ad leges retulit hæc verba, emendauitque, *omnium statum concutientibus*: cum præsertim, de Caio Gracho etiam Velleius infra dicat 2, 6, 3: *nihil immotum, nihil tranquillum, nihil quietum denique in eodem statu relinquebat.* Approbavit hanc

hanc correctionem *Gruterus*. Sed retinui vulgatam
 Lectionem, cum & infra *Noſter* 2, 72, 5 dicat: quippe
nullum habentibus statum quilibet dux erat ido-
neus. sicut enim ibi proscripti *nullum statum ha-*
bere proprie dicuntur: ita hic paupercula & fortu-
 nis euoluta plebs, *quasi statu carere*, idoque de
adipiscendo sollicita esse, diceretur.

colonis que de iuendis) colonis que ded. legit
 ex fide historię *Lipsius*, vt intelligantur *ἀγοροί*, non
ἀγοραί, quibus agri assignati. Ita malim sane,
 quam cum *Grutero* hic colonias pro colonis, eodem
 sensu, accipere.

2, 3, 1. Qui Optimus vir à senatu iudicatus
 erat) *Lin.* 29, 14. it. 36, 40. & alibi. elogium
 quod sibi quisque mallet, quam & illa imperia hono-
 rosue suffragio seu patrum seu plebis delatos, sicut
 recte iudicat idem scriptor.

Scipio Nasica, nepos eius, qui optim. vir iud.)
 Quid ergo sibi *Gult* *Serius Scholiastes* *Iuuenalis*
 dum ad Sat. 3, 137,

Da restem Romanam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idæi,

ista annotat? *Scipio Nasica*, quem propter probita-
 tem *Vita senatus* elegit, & simulacrum matris
Deum de Phrygia allatum domi sue haberet, dum
 ei templum fieret. Hic est *Scipio*, qui oppressit *Ti-*
berium Gracchum, leges agrarias fere conantem,
 Certe non hic erat, sed eius nepos, vt recte *Vel-*
leius.

patriam cognationi preferens &c.) Non
 opus est in campum *Rhetorum* excurrere: qui cer-
 tatim & pleno ore passim hunc locum tam plausibi-
 lem pertractant.

ob eas virtutes primus omnium abs.) nulla
 necessitate adigebamur, vt cum *Aldo* & *Acidalio*
 rescriberemus, ob quas.

circum-

circundata lazo brachio *top. lac.*) communi consensu doctorum valuit hæc emendatio, cum fuisset, cum data. causam huius habitus reddidit triplicem Appian. 1 bell. ciu. siue quod voluerit multitudinem ad se hoc signo contrahere; siue pugnae tesseram proferre, siue reuerentia deorum sua cepta velut obsequere. Quartam ex Plutarcho colligas: ut facilius per obuios perumperet hoc habitum, quo & ceteri cum sequebantur.

Qui saluam vellet remp. se sequerentur) Ita Aurel. Victor exprimit 64: sequi se iussis, qui saluam remp. vellet & Valer. Max. 3, 2, 17: Qui remp. saluam esse voluit, me sequantur. Appian. 1 bell. ciu. ἐβόατο ὡς οἱ τὸς ἰλλοῦς αὐτοῦ τὴν πατρίδα. Plutarch. in Græcch. οἱ βασιλεῖς τοῖς ῥώμης βασιλεῖς, ἀκολούθησι. Haud dubie autem respicitur his verbis ad morem & solennia decernendi presentioris in ultimis casibus auxilii, nimirum ne quid respublicæ detrimenti caperet. quale decretum à ceteris senatoribus postulatum esse, diserte testatur Valerius; cunctis consentibus, Et Consul armis rempublicæ tueretur (eadem enim vis est huius sententiæ, ac si dixisset, Videret consul ne quid respublicæ detrimenti caperet, confer Sallust. Catil. 29, Caesar. 1 bell. ciu. Cicer. orat. Catil. 1 c. 1 & 2 Dion. 48.) negavit Scaiola se quidquam ei esse acturum.

2, 3, 3. Hoc initium in Urbe Roma ciuili. sunt.) Egregia obseruatio, de noxa exempli, cum designatione fatalis periodi, vnde perpetua certamina ciuilia vsque ad conuersum reip. statum licet numerare. Plane in hunc modum Plutarchus: ταῦτα τὴν πρώτῃν ἰσορροπίαν ἐν ῥώμῃ εἶχον, ἀφ' ἧς τὸ βασιλευσθὲν κατέλειπον, ἀπαλὴν φωνὴν πολιτῶν διακρίθηναι. τὰς δὲ εἰκὰς ἤτις μικρὰς, ἢ τι περὶ μικρῶν γενομένας, ἀνδραγαθὰς κοῦντες ἀπὸ ἀλλήλοις, φόβῳ μὲν οἱ δυνατοὶ τῶν πολλῶν, αὐτοῖς δὲ τὴν βελὴν ὁ δ' ἡμῶν, ἵπτανον. Pertinet huc eximius locus

locus ex oratione *Cæsaris* apud *Sallust.* *Catil.* 51: omnia mala exempla ex bonis initiis orta sunt: sed ubi imperium ad ignaros, aut minus bonos pervenit, novum illud exemplum ab dignis & idoneis ad indignos & non idoneos transfertur. Vide omnino, quæ sequuntur, ubi exemplis illustrat; exempla non consistere ibi; unde cæpere; sicut *Notæ* loquitur.

2, 4, 1. *Aristonicus* mentitus regia stirpis originem. Flor. 2, 20; 4 regis sanguinis iuvenem vocat. Quod de origine extra coniugium, adeoque de filio naturali *Eumenis* accipiendum est. nam *Vellereus* de legitima & civili ratione stirpis sentiens, merito mentitum ait regiam stirpem, ut *Asiam*, sicuti paternum regnum inuaderet huius ex pellice, vide *Iustm.* 35; 4, 6.

mortuo Rege *Attalo*; à quo *Asia* P. R. hereditate relicta. Itaque *Romani* se iustissimo titulo possidere *Asiam* gloriabantur. Et sane, alienari quædam imperia posse, exemplis compluribus (inter quæ etiam hæc nostra) ostendit *H. Grotius* de iur. bell. & pac. partim 1, 3, 12, partim in *Annotat.* ad illum locum.

Is *Victus* à *M. Perperna* ductusque in triumpho sed *M. Aquil.*) ut historia congruat *Aldus* & *Præsius* ita legunt: is *Victus* à *M. Perperna*, ductus in tr. à *M. Aquillio*; capite penas dedit. Nam historia distincte hæc iubet accipi, *Victum* à *Perperna*, triumphatum ab *Aquillio*, denique iussu senatus supplicio affectum. Non abnueri sane posse eundem sensum retentæ lectione pristina, interpunctione tantum immutata paululum, obtineri, quod valde probabiliter eruditorum nonnemi placet. proprior interim sum existimanti, locum corruptum esse. Licet enim rectissime ita possit dici, ductum in triumpho *M. Aquilio*; in tertio casu pro à *M. Aquilio*.

quilio ductum &c. obseruo tamen, illam loquendi formulam in locis Auctorum sanis *clarus* & *concinnius* tum verborum concurrentium, tum contextus coalescentis respectu usurpari, quam *Velleius* hic poneret, qui certe, quantum in se erat, non vno modo orationem asperasset & obscurasset. Ita cum infra (2, 82, 3) legitur: *Hoc M. Antonio adto illis legionibus salutis fuit*; dabunt mihi veniam viri docti, si nunquam persuaderi mihi patiar, *Velleium* ita scripsisse.

decedentem ex Asia proconsulem) *Liuius*, *Cicero*, *Iustinus*, *Orosius*, *Consulem* vocant: *Flor.* *prætores*, 2, 20, 5 vbi *Vinetrannot.* vide.

2, 4, 2 *Fortuna virtutisque experta in Africa* (resp.) Ita *Noster* infra 2, 74, 4 vsus *Cæsar virtute & fortuna sua* 2, 97, 4 *Nero bellum sua & virtute & fortuna administravit.* 2, 121, 1 *Eadem & virtus & fortuna* subsequenti tempore ingressa animum imperatoris *Tib.* fuit. Equidem hæc duo in *ducibus* præcipue spectari & coniunctim laudari, exemplis ostendit *P. Faber Semestr.* 1, 19. Quæ ad excidium *Numantia* pertinent, petenda sunt è scriptorib. supra indicatis.

2, 4, 4. *Quid de Tib. Gracchi cade sentiret*) Diserte hanc historiam exequitur *Val. Max.* 6, 2, 3: adde *Lin.* *epit.* 59. *Plutarch. apophth.* Quid autem? *iure casus Tib. Gracchus*, sicut existimauit *Scipio*, qui & apud *Numantiam* statim cum inaudiuisset de exitu *Gracchi*, *Homericum* illud protulit:

ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ὅτις τοιαῦτα γὰρ πέποι? *Auctoritatis* sane non parum est in dicente, siue prudentiam eius spectamus, siue cum *Graccho* necessitudinem, de qua *Valerius*. Vnde *Martianus Capella lib.* 5, de argumentis agens, ab auctoritate peti argumentum, nobili hoc exemplo monstrat: *Africanum dixisse, iure casum esse Tiberium Gracchum.*

Dubi

Dubitandi autem rationem suggerit *Plutarchus*, quod *conspiratione diuitum oppressus sit* : & Nostet *Velleius*, qui cap. præcedenti videtur deplorare hanc eadem tanquam initium civilis perturbationis ; & *Fab. Quintilianus*, qui 5, 13 *insit. orat. si Nasica post occisum Gracchum defendatur exemplo Hala*, à quo *Melius est interfectus*, dici posse monet, *Melium regni affectatorem fuisse*, à *Graccho leges modo latas esse populares* : *Halam magistrum equitum fuisse*, *Nasicam priuatum esse*. Excusatur tamen illa cædes & inter exempla præsentius vindicate seditionis refertur à Politicis magnificeque commendatur à *Val. Max.* 5, 3, 2, quippe cum de seditionis Gracchi animo factoque dubitari prorsus nequeat, nisi quod hoc ipsum exemplum cautionem debet suppeditare circa seditiones compescendas : ubi in honorem salutis publicæ multa sane seueritas concessa existimanda est, sed seueritas illa nec ab uno in rep. libera pendere debet, nec quouis modo adhibita proderit. Digna profecto morte commiserat Gracchus, atque illa mors, auctoritate supremæ legis, id est, salutis publicæ, citra obstaculum aliarum legum, irrogari poterat : sed à *Nasica*, non expectato senatus decreto, præsertim consulis contradictione, commissas in publica concione ciuium manus esse, id non cariturum praua consequentia, ut loquuntur, multi prudentum, nec citra rationem, verebantur. Pro *Scipione* equidem est, quod senatores plerique *armis tuendam remp.* censuerant, quibus Consul resistere non videbatur debuisse : sed quædam remedia præsentiora sunt, quam ut illa capiat publicæ tranquillitatis & ciuilibus societatis libertatisque teneritudo.

Quorum Nouerca est Italia) vid. Indicem.

2, 4, 5. *Mane in lectulo repertus est mortuus, &c.*) vide de morte tanti viri *appian. bell. ciu. i.*

Cic. Lal. 3. Val. Max. 5, 3, 2 & 4, 1, 2. Liu. epit. 59. Consentium omnes in eo, nefaria in insidiis que extinctum Scipionem, quoniam agrariis legibus grauius aduersabatur. *Ap. Tullium ep. ad Q. Frat. 2, 3* machinationem eam quæ alias Sempronie uxori Scipionis tribuitur, Carboni tribuit Pompeius, in illis verbis: *Respondit ei vehementer Pompeius, Crassumq. descripsit, dixitque aperte, se minitorem ad ad custodiendam vitam suam fore, quam Africanus fuisset, quem C. Carbo interemisset.* Itaque *Nicolaus Loensis epiphyll. 3, 9* Ciceronem, tanquam contra Historicorum testimonia sentientem operose refutat; studio minime quidem, ut arbitror, necessario. *Primo enim non Ciceronis ibi sed Pompeii verba habentur. deinde;* mirum non est, si Carboni inuidia huius necis tribuatur, qui verissimo elogio à *Val. Max. 6, 2, 3, sepulta Gracchana seditionis turbulentissimus Sindex; idemque orientum civilium armorum fax ardentissima* dicitur. ad quem propterea valde credibile est pertinuisse Agrariorum de Scipione per familiares aut percussores interficiendo consilia.

2, 4, 6 *Velato capite elatus est, neliuor in ore apparet. vide doctiss. Kirchm. de funerib. Rom. 2, 9.* Addit *Appianus:* καὶ ἐδὲ δημοσίας ταφῆς ἠξίωτο, μέγιστα δὲ τῇ ἡγεμονίᾳ ἀφελύσας. ἕτως ἢ παρ' αὐτῶν ὅσον τῆς πόλεως χάριτι ἐπιτεταῖ. καὶ τὸ δὲ ὅν τινα ἔμελλον, οἷα πάρεργον ἐπὶ τῇ Γερύχῃ εὐαφ' οὐκ ἔπαιον. *ne publice quidem funeratus est* Vir, qui reip. tantum profuerat. tanto plus valuit presens indignatio quam praterita gratia. atque hoc quantumcunque fuit, auctarium seditionis Gracchana fuit.

Decebat anno ferme LVI Lipsius, Metam temporum, inquit; quos Velleius mox ponit, euincunt scriptis cum L. IV. Antonius Bendingellus potius sequetur.

sequentia corrigit, & legit, *in quem creatus est anno XXXVIIII* (pro XXXVI, quod in libris erat) loc. controu. 8.

2, 5, 1. *Præclara in Hispania militia A. Bruti fuit*) Aldus recte coniecerat D pro A. legendum. nam quod de adoptantis A. Posthumii Albin prænomine postea suspicatus est, merito refutauit *Vrsinus*. *Florum* consule 2, 17, 12 ibique *Camerii* & *Freinshemio* annotata. sicut & de Contrebia, quæ mox sequuntur, ad 2, 17, 10

2, 5, 1. *Faciensque omnibus in procinctu testamenta*) *Flor.* 3, 10, 12 de *Ariscusi* bello loquens: *Itaque tantus, inquit, gentis noua terror in astris. Et testamenta passim etiam in principis scriberentur.* vide *Indicem Vellei*. Voc. *Testam.*

Spesque desperatione quasita) Nam sæpe desperationis spei causa est, inquit *Curtius* 5, 4, 31 ubi *Amicissimus Freinshemius Noster*, plura ad hanc sententiã comparauit. Verumenimvero de querenda intendendaque per desperationem spe, duplex est consideratio: *Vel* enim res & locus & tempus admo-uet desperationem, & desperantium animos irritat; *Vel* consilium ducis vltro desperationis imagine obiecta militum virtutem extimulat. c. g. Maximos quosque duces videmus, ea militibus suis haud raro mandasse, quæ effici posse nemo interim militum credebat, nisi quod Ducis imperio etiam cum desperatione obtemperandum esse omnes videbant. ita sæpe incredibili successu res gesta, maximaque moles profligata est. Indiget tamen (nam ideo huc digredimur) illa præsentioris consilii imperii-que fiducia, magna cautione. Ratione ante omnia niti debet, non alacritate tantum ac spiritu imperatoris. Videndum deinde, an Duci tanta imperii exercendi adsit auctoritas: nam si solo metu instigetur obedientia militum, rem periculi plenam

duxerim. itaque in Heroibus ferme aut viris Heroica fortitudine ac fortuna præditis, hanc vim imperii maiestatemque cum admirabili coniunctam efficacia cernimus. denique facilius in minoribus excusatur id consilium; summam rerum necessitati absque necessitate obicere, temeritati quam virtuti similis fuerit.

2, 5, 4. *disciplina in Hisp. fuit clarissimus)* *clarissimus disciplina* hic dicitur, qui disciplinam egregie rexit. eoque nomine celebritatem adeptus est. quales locutiones Tacito præsertim frequentissimæ sunt. quanquam hæc talia in *Indicem* potius Nostrum differenda sunt.

2, 6, 1 *Decem deinde interp. qui Tib. Gr. idem Casum)* Flor. 3, 15, ubi *Camertis* nota.

longe maiora & acriora repetens) *Lipsum* maluit *acrior*, approbante *Grutero*. sed fortasse nulla ratio est, cur potius id nobis placere debeat, quam *acriora*: sicut intuenti planum existimo esse.

2, 6, 4 *Hunc L. Opimius &c. morte affectus)* Facto sc. Scito, quo iubebatur Cos. *Opimius* ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν ὅπως δύνασθαι, καὶ καταλβεῖν τὰς τυράννας, siue, ut Latini efferunt, *videre ne quid resp. detrimenti capiat*. quæ potestas *Dictatoria* est, ut recte animaduertit *Plutarchus in Gracch.* & explicat *Sallust. Catil.* 29 primum consulti tum concessa, & vice *Dictaturæ* postea usurpata, nisi quod aliquando ad plures magistratus, quam ad cons. pertinebat, sicut ex *Iul. Cas. 1 bell. ciu.* intelligimus. Quod consilium veluti arcanum tuendæ aduersum seditiosos publicæ maiestatis, laudat *Cic. 1 Catil.* 2.

2, 6, 6 *ceruicem Euporo seruo præbuit)* *Aurel. Vict.* 65 *Sel sua Sel serui Euphori manu interfectus.* *Plutarchus Philocratem* vocat hunc seruum, cuius, Domino superviuere non sustinentis, fidem itidem commemorat.

2, 6, 7 *Miracruelitate Victorum*) quam & Plutarchus perstringit licet enim aduersum perniciosos ciues nihil crudeliter fieri posse videatur, tamen diligenter considerandum est quid populi animos vel in præsens specie supplicii vel in posterum memoria nobilitatis & miseratione irritare possit. Ex temporis consideratione, ceterorumque momentorum ita loquor. Erant enim tum tanta publicæ lateque fulæ consternationis mala operienda potius moderatione, quam ostentanda terrore. Alias scimus in Maiestate Reip. vindicanda non inutiliter vsurpari acerbitatem suppliciorum & contumeliam.

2, 7, 1. *Qui si ciuilem dignit., concup. modum*) vide *Charact. Vellei cap. 5.*

2, 7, 2. *Quem pater legatum de conditionibus miserat*) & quidem altera vice: cum demum Opimius in vincula eum dedit. Alias rectissime responderat Opimius primæ legationi: *Non per legatos debere ipsos cum senatu agere, sed ut ciues venire ad satisfaciendum senatui & dicendam causam.* Argumento vere pragmatico, negabat conuenire iis ius mittendi legatos nuntiosque ad senatum; quorum tractationem si admisisset, iam de Maiestate publica aliquid imminutum esset, cui ad parendum se sistere ut ὑπειδὴν τοῦ πολιτῆς, non occurrere ad paciscendum debet, quisquis inter ciues & membra ciuitatis cupit haberi. sicut nec ex diuerso ad tumultuantes ciues legatos mitti decorum est Reip. sed nec tales legationes hoc nomine, si proprie loquamur, appellandæ sunt. Egregius est locus apud Dion. in orat. Cic. aduersus Anton. lib. 45: πῶς μὲν γὰρ ἐκ ἀρχῆν κηρύξῃ ὑμῖν καὶ περισβείας πρὸς τοὺς πολίτας χεῖρας; τοῖς μὲν γὰρ ἀποφύλοις καὶ ἐπικηρυκένεας καὶ διαπερσβένεας δεῖ πρότερον καὶ ἀναγκαιὸν εἶναι τοῖς δὲ δὴ πολίταις τοῖς ἀδικῶσι τι παρὰ χεῖρα τῶν

την τιμωρίαν ἐπὶ πάγειν, ἂν μὲν ὑπὸ τοῖς ψήφοις αὐτὸς λάβῃ, δικάζοντας; ἂν δὲ τοῖς ὅπλοις πολέμῳ ἴσας. & quæ sequuntur. Quomodo non sit turpe, præconibus nos legatur & tunc ad ciues? Num cum extraneus quidam per nuntios ante omnia legatosque agipar est ac necessarium: Ciuibz autem nefariis pœna statim infligenda est; iudicio quidem, si sententias ferre integrum est: sin vero ad arma confugerunt bello persequendi sunt.

Ceterum hanc necem Iuuenis, quo sensu Velleius scelus & nūc vocet, vide Indic. Vocab. *Smicis* 2, 7, 6. Et *Visa* & *Uitio* privato odio magis q. publ. vind.) Non tam res ipsa & vindicta Gracchani furoris, quam modus vindicandi, quæque accessere, citra vindictæ necessitatem ysumque, toto hoc capite perstringuntur. Ita ferme Sallustius *Iugurth.* 16: *L. Opimius Cos. C. Graccho & M. Fulvio interfectis, acerrime Vindictā nobilitatis in plebem exercuerat, Vindictā nobilitatis vocat & odium in plebem innuit. Debet autem omnis animaduerso, non ad eius qui punit aliquem, sed ad resp. Vilitatem referri, inquit, Cic. 1 off. 25. itaque affectus priuati vel maxime hic compescendi sunt.*

2, 8, 1. Cum *lis* eius quater millib. aestimaretur) *Adi Sigon. de iudic.* 2. 27. In summa variant: plerisq; existimantibus ex Cicerone *H. S. XVIII. mill.* referri oportere. Nam *Fr. Hotomanni* coniectura (*quadrigent. mill.*) nullo testimonio nititur.

Factaque ad consilium dirigit. & c.) Sensus iste: quæ quisque fecisset, ad consilium & *περὶ ὁμοθυμαδόν* facientis, tanquam ad regulam referebantur, delictique aestimatio non ex modo pretii ac rerum, sed ex voluntatis ad pecandum determinatione, & sic dicam, constituebatur. quid, ad speciem delicti; in quantum, ad modum rei, pretiique pertinet.

2, 8, 1. Non minus cl. ex. F. Flacci filiorum in collegio consulum fuit) Anfratribus in eodem a. dilium, pratorum, consulumve aut aliorum magistratum collegio apud Romanos esse licuerit, disquiri & postea negat Langletus semestr. 7, 3. nam quod personis, e. g. in gratiam Scipionum concessum sit, in exemplum non trahi, nec ad alias personas produci debere: Et cum Velleius notanter limitet, (in verb. sed alterius in adoptionem dati) satis planum esse, non eiusdem amplius familiæ censendum, qui adoptione in aliam transierat. Mutiorum praturam diuersa iurisdictio absolvere videtur. Ceterum Clapmar. 2, 12 inter arcana Aristocratica hoc refert, ne duo ex una familia, viuo utroque non solum magistratus sint, sed ne quidem uno tempore in senatu.

Quod solis contigerat Scipionibus) sed postea etiam Lucullorum exemplum habemus. in Plutarchi Lencull.

2, 8, 3. Minucius Scordiscis triumphus) Sigon: comment. in fast. & triumph. Rom. ad an. DC XLIII.

2, 9, 1. Eodem tractu temporum nituerant orat.) Cum ornamento & usu scriptionis Historicæ fieri existimandum est, quod clarorum virorum nominibus notitia temporum rerumque gestarum signatur & distinguitur: cum & hoc videatur ad τὸ ποιοῦσθαι sua quadam ratione pertinere. Vid. supr. ad 1, 17.

2, 9, 2. Namque Mucius) Lips. & Manut. legunt: nam Q. Mucius.

2, 9, 4. Historiarum auctor) videndus Vossius de Lat. Histor.

2, 9, 5. Eadem etate fuisse Pomponium) Sc. Atellanarum scriptorem. itaque præmittit: *supra* non ignoremus, q. d. dum in his temporibus signa-

dis versor, non omittendus est Pomponius diuersorum quidem studiorum, sed eiusdem ætatis scriptor. *Euseb. Chron.* i de iisdem temporibus: *L. Pomponius Bononiensis Atellanarum scriptor clarus habetur.*

2, 10, 1. *Persequamur notam seneritatem censorum*) Vide supra 1, 10, 6.

adesse iusserant) Vid. *Indic.*

2, 10, 2. *Eodem temp. tractu* & *Domitii ex Aruernis* & *Fabii ex Allobrog.*) *Flor.* 3, 2, & *Annot. Freinsb. edit.*

2, 10, 3. *IV ante hunc nobiliss.*) Cum antea fuisset, *Sci ante h. n.* (ex quo alii fecere, *VII ante hunc*) ad historiæ fidem propius, *IV ante hunc*, reposuit. totamque rem valde bonis rationibus probauit *Lipsius*; ut non dubitauerim pro manifesto falsa lectione in textum recipere.

singulis omnino parentibus geniti) i. e. in *Una familia fuisse quatuor singulis parentibus genitos, ipsosque singulos* (nam hoc illud rarum quod intelligit, ex *Enicis Enicos* semper natos) & eos omnes ad consulatum peruenisse, ad triumphum pane omnes. *Lips.*

2, 11, 1. *Bellum deinde Ingurthinum*) cuius scriptores vide apud *Camert.* ad *Flor.* 3, 1.

Natus equestri loco) alii plerique obscuram originem tribuunt. ipse se *hominem nouum* vocat ap. *Sallust.* 83, in qua eadem oratione cum de fiducia generis, quæ nobilibus adesset, præmisset, addit: *nihil spes omnes in memet sita: quas necesse est* & *Virrute* & *innocentia tutari.* Hinc etiam videtur illud odium insida Nobilitatis in *Marium*, rursumque *Marus* *Sehementia* aduersum *Nobiles* originem habere.

Quantum bello optimus, tantum pace pessimus) vide *Freinsb. not.* ad *Flor.* 3, 5, 2, & adde exemplum

plum Be
paci ar

gen. con

DC XI

2,

pro am

tium n

interru

tio Petr

esse bo

nasci, &

bere, &

delectan

huius i

Perfarum

legitur.

don erit

uonig d

confiden

mutat

fortuna

cta rem

paulo p

urbes, &

decora,

exitii g

menten

Si bom

ac tan

imperii

gentes,

Velleius

populu

quam d

plum Belonis apud Curt. C. II. I. qui manu strenuus,
paciis artium & civilis habitus rudis erat.

2, II, 2 Merelli tamen & triumphus) & Si-
gon. comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann.
DC XLIV.

2, II, 3 Quippe intra XII ferme annos h. it & c.)
pro amplius XII Lipsius rescribit X. quem vide.

Quemadm. & orbium imperiorumque ita gen-
tium nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc
interire) cum primis est erudita & elegans disserta-
tio Petri Fabri 1 semestr. 9 qua ostendit visitatum
esse bonis scriptoribus, ut dicant civitates mori,
nasci, & vivere, renascere, arotare, matresque ha-
bere, & homines. Apud Appian: Punic. Scipio
deletam Carthaginem aspexisse & fortunam tum
huius Urbis tum Illi, Assyriorum item Medorum
Persarumque fata cum hominum fati comparasse
legitur. ἐπὶ πολὺ δ' ἔντες ἐφ' ἑαυτῆς γινόμενός τε, καὶ συν-
διδόντες πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ἀρχὰς ἀπάσας δὲ μεταβαλεῖν,
ὥσπερ ἀνθρώπους δαίμονα. diu multumque cogitans
considerabat civitates etiam gentesque & imperia
mutationibus obnoxia esse omnia, haud secus quam
fortunas hominum. Seneca ep. 71: Certus eunt cun-
cta temporibus: nasci debent, crescere, extingui. &
paulo post: omnes quæ & squam rerum potiuntur
& herbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt
decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario
exitii genere rollentur. Expreslit hanc veterum
mentem diserte Thuanus 1 hist: Et si non ignorem
& homines, sic imperia nasci, crescere, decrescere,
ac tandem mori, &c: Hoc itaque quod in urbibus
imperiisque videmus accidere, etiam ad familias &
gentes, nobilitatisque fata rectissime accommodat
Velleius. Equidem sicut Deus sæpe vnum aliquem
populum ceteris vult & patitur antestare, ita nun-
quam desunt in populis certæ familiæ, quæ claritu-
dine

dine reliquas multum superent. Sicut item alterius imperii diuturnior est fortuna, alterius brevior: ita nobilitas huius quidem familiæ longissima celebritate perennat; illius caduca gloria est. Talia plura, prorsus congruente parallelismo factorum, adferre liceret, nisi cuiusvis cogitationi supplere ista facile esset. Præsertim autem notatu dignum est, quod sicut urbibus imperiisque vel fatalis mors venit, vel violenta ingruit perniciēs: ita illustres familias vel fortuita orbitas aut posterorum segnitie extinguit, vel tyrannica suspicio & crudelitas perdet.

2, 12, 1. *Et præcauentibus fati*) Satis obscura est hæc *ἐπιμειν*, quomodocunque accipiamus. Si enim accipias, *fata iam tum illa inter præsidem & quasorem necessitudine* Velut *præcauere* soluisse futuras discordias & bella ciuilia: siue, Lipsiana correctio (*patria cauentibus fati*) eodem sensu, aut consulendi significatu, & ita explicetur, *quas illis rerum* Marii opē gestarum præludiis veluti ad maiorem Cimbrici belli fortunam ac reip. liberationem consultum Romanis fata voluerint, sicut in descript. bell. ciuil. Florus actum erat inquit, *nisi Marius illi sæculo contigisset* (quod tamen durius erit inconcinniusque) non satis apte hærebunt textui illa verba.

2, 12, 2. *Effusa immanis vis Germ. gent. quibus nomen Cimbris ac Teutonibus erat.*) Notati huius belli scriptores ad Flor. 3, 3. à Camerte & Freinshemio.

2, 12, 3. *Cn. Domitius tr. pl. legem tulit, ut sacerdotes &c.*) Pontifex maximus, & rex sacrificulus & flamines à populo creati, pontifex quidem tributus comitibus, rex centuriatis, flamines curiatis tum cum reliqui sacerdotes à collegiis cooptarentur. quos omnes postea Cn. Domitius ad comitia populi tributa transtulit anno DC LI, Mario &

Oreste

Orestes
iterum
iterum
cem ab
ris Ant
pulicom
tur. ciu

2
rius, ne
repen
pensasse
sum et
oppido
nus: f
batæ p
param
quod p

pulci f

Dru
nomina
scribit
scimus
tata.

sed om
innocen
centia
dum Si
inter H
Gerard

Notabi
Liuo
summa

Oreste Cos. quam legem post à Sylla sublatam, & iterum à T. Labieno tr. pl. Cicerone cos. relatum; iterum M. Antonius cos. post Casaris Dictatoris necem abrogavit. qua insequent anno Sna cum ceteris Antonianis legibus Sc. sublata, res rursus ad populum committitur. Libuit hæc ex Sigon. 1 de antiq. iur. civ. Rom. 19 adscribere.

2, 11, 5. Hac Victoria videtur meruisse Marius, ne eius nati temp. pænsteret, ac bona malis repensasse) Fortasse facilius legeres: mala bonis repensasse, sicut alii loquuntur. quanquam hunc sensum etiam visitata lectio sustinere potest. Magni oppido & reip. periclitanti salutare cumprimis facinus: sed quæ merita possunt contra ultimam turbatæ patriæ impietatem nominari? Et si recte remparamus, plus est quod nocuit patriæ Marius, quam quod profuit. qua de re alibi.

2, 12, 6. *Servilius Glaucia, Saturninique Appuleii furor.*) Camers ad Flor. 3, 16.

2, 13, 1. Deinde tribunat. iniit M. Livius Drusus) Egregie explicabit Velleium Florus 3, 17, nominatque à Camerte scriptores. Iuuentuti hæc scribimus, in cuius manibus versari illum Auctorem scimus: neque nobis repetere libet alibi aliis notata.

2, 13, 2. P. Rutilium Sirum non saculi sui sed omnis aui optimum) etiam Liu. epist. 70 summæ innocentia Sirum vocat. Senec. ep. 79: Rutilii innocentia ac Sirtus lateret; nisi accepisset iniuriam: dum violatur, effulsit. Esse eundem, quem supra inter Historicos nominavit Velleius 2, 9, 4 probat Gerard. 10. Vos. 1 de Hist. Græc. 22.

In his ipsis, qua pro senatu moliebatur (Sc.) Notabilis est Sallustii locus orat. 2 de rep. ord. M. Livio Druso semper consilium fuit, in tribunat. summa ope niti pro nobilitate: neque illam rem tibi princi-

principio agere intendit, nisi illi auctores fierent homines factiosi, quibus dolus atque malitia fide caviora erant. Vbi intellexerunt, per unum hominem maximū beneficium multis mortalibus dari, fidelicet & sibi quique conscius, mulo atque infido animo esse, de M. Ludio Druso iuxta ac de se existimauerunt. Itaque metu, ne per tantam gratiam solus rerum potiretur, contra eum nixi, sua ipsius consilia disturbauerunt.

2, 13, 3 Et minoribus perceptis maiora permitteret.) In his verbis continetur insigne arcanum Aristocraticum aduersus plebem (ita enim respectu latissimi vsus existimo) quod simulacris imperis etiam accenset Clapmar. de arcan. 6, 14.

2, 14, 1 Immensa illa & incognita multitudine) plerique mallent incondita.

cultello percussus) Florus, quasi de fatali morte, Drusum, inquit, agerem rerum temere motarum matara, Et in tali discrimine, mors abstulit. Ceteri tamen percussoris manu (Ciceroni C. Varius, homo importunissimus, vocatur) periisse consentiunt. Senec. de breu. vit. 6: Disputatur, an ipse sibi manus attulerit. subito enim vulnere per inguen accepto, collapsus est: aliquo dubitante an mors voluntaria esset, nullo, an tempestina. Idem Consol. ad Marc. 16 intra penates interemtum, incerto cadis auctore memorat.

2, 15, 1. Quod extra Italiam colonias posuit) Sigon. de antiq. iur. prouinc. 1, 2. Est autem laudabili obseruatione hic à Velleio animaduersum & comparatione nobilium exemplorum veluti commentario illustratum, illud Romanorum de colonis extra Italiam non deducendis arcanum. qui profundo consilio, vt in plerisque imperii artibus, sedem sui imperii maiestatemque non parum hac ratione firmabant.

2, 15, 2 Mors Drusi, iam prid. tumesc. bell. exc. *Italicum*) Flor. 3, 18 ibique Camers vidend. Sigon. de antiq. iur. Ital. 3, 1.

cum id malum ab Asculanis ortum esset) Nititur M sc. autoritate hæc lectio; qua recepta, cetera quoque poterunt & intelligi & retineri.

2, 15, 3 Quorum Et fortuna atrox ita caussa fuit iustissima) Ita Florus 3, 18, 3 socios ius Civitatis quam Civibus auferant, iustissime postulasse, ait. sed ipse se explicat dum præmittit: Non minore flagitio socii intra Italiam, quam intra Urbem cives rebellabant. & 3, 13, 2 cum de his causis loquitur, Inerat, inquit, omnibus species æquitatis. Ergo species æquitatis intelligenda est, non ipsa æquitas: siue, ut clarius dicam, æquitas erat aliqua in petitione. sed nulla æquitas in obtinendæ petitionis modo.

Duplici numero se militum equitumque fungi) Liu. 22, 37. Milite, ait, atque equite nisi Romano Latini que nominis non est populum Rom. qui mos tamen postea inmutavit, v. Herm. Hug. mil. equestr. 2, 28 vsurpatur hic (quod observari debet) Miles pro pedite, ut apud Velleium Nostrum milites equitesque dicuntur. Ad Sigon. de ant. iur. Ital. 1, 21. Sed cur duplici numero? aliqui corrigunt, duplici munere. sed retinendum, duplici numero, satis probat Lipsius ex Liu. 36, 20 & 35, 2.

2, 15, 5 Quippe expulsam civitate à L. Saturno) Val. Max. 2, 8, 4 & 5, 7. Appian. bell. civ. Cic. pro Sext. 16. Flor. 3, 16, 2.

2, 16, 2 Neque ego Verecundia domest. sangu.) Licet omnino hoc facere Historico. qui ut suorum vitia amicorum aut propinquorum, ubi res & locus postulat, tacere non debet, ita nec laudes cogitur suppressere: dummodo dictis veritas constet. Pertinet autem in hoc genere ad 700 proutentia illa πρὸς ἑαυτὴν non tam figura quam modestia, quali hic Velleius utitur.

2, 16, 3. *Ipsū Viriū civitate donādo*)
solum & seorsim ciuem faciēdo, non Sna cum aliis
& in turba. Lips.

2, 16, 4. *Vique ad saga iretur*) vide Indicem:
in voce sag.

Quod appellarent Italicum) Non video, quæ
ratio adigat, vt *Italicam* legamus. v. *Sigon. de antiq.*
iur. Ital. 3, 1.

2, 17, 1. *Nisi quæ Nolani belli man. reliq.*)
Potest intelligi, vt arbitror, sensus Auctoris: alii
tamen malunt; *nisi quæ*.

Vir qui neque ad fin. Victor. satis laudari,
neque post Victor. ab. Virup. potest) Plane ad hanc
sententiam *Valerius* 9, 2, 1: *L. Sulla, quem neque*
laudare; neque Viruperare quisquam satis digne
potest: quia dum quarit Victorias, Scipionem se po-
pulo Romano; dum sanctam exercet, Annibalem
repræsentavit.

2, 17, 2. *Hic natus familia nobili &c.*) vide
Plutarchi Syllam.

2, 18, 1. *Vir neque silendus neque dicendus*
sine cura) *Senec. de tranquill. an.* 14 de *Canio: ma-*
gnus Vir & cum cura dicendus. quam locutionem
Sallustianam esse & hic *Lipsius*, & alibi, *Seneca* ipse
testatur.

2, 18, 2. *Necatis in Asia omnibus ciuib. R.*
quos quidem eadem die atque hora &c.) Collegit
exempla eiusmodi *Ianienarum improvisarum. Ca-*
merarius op. subcis. cent. 1, c. 83.

2, 18, 3. *Neque fortitudine adu. Mithr. neq;*
fide in Rom.) sicut in ducibus *Virtutem fortunam-*
que sententiose coniungi, supra diximus: ita *forti-*
tudinem & fidem in militibus requiri spectarique
præcipue, adductis Scriptorum locis confirmat *Pet.*
Faber semestr. 1, 19.

Quibus

Quibus libertas in Vnius Theophrasti gratiam restituta est) Plutarch. in Pompei. & Vossius de Hist. Græc. 1, 23. Apud Tac. 12, 61, 2, Cōs in vnius Xenophontis medici gratiam immunitas concessa. Apud Plutarch. aduers. Color. in vnius Aristotelis gratiam Stagira excitata. qualia exempla alibi quoque, nec pauca reperiuntur.

2, 18, 6 qua Sulla imperium abrogaretur). Flor. 3, 21. vbi Camers.

2, 19, 3 Ad quem interficiendum missus cum gladio seru. publ.) V. G. Kreinsheim ad Curt. 10, 8, 3. Valerius Maximus 2, 10, 6 ad Maiestatem i. e. amplitudinem & admirationem tanti viri retulit hunc serui timorem; tum ad memoriam cladis Cimbricæ; denique ad fati prouidentiam: Noster de indignatione casus tanti viri loquens, partim ad miserationem, partim ad priores duas, quas modo dixi, causas respicit.

2, 19, 4 cum Marius, adspiciens Carthaginem, illa intuens Marium &c.) communis scilicet fragilitatis, qua è summo facile ad imum descenditur, exemplo, & similitudine fati, de qua diximus ad 2, 11, 3. Tale ferme ex tali contemplatione solatium est, quod describit Ser. Sulpicius ad Cicero- nem l. 4 ep. 5. Ex Asia rediens, cum ab Egina Megaram versus nauigare, cæpi regiones circumcirca prospicere. post me erat Egina, ante me Megara: dextra Piræus; sinistra Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos iacent. Cæpi egomet mecum sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita breuior esse debet, cum Vno loco tot oppidorum cadauera protecta iaceant. & quæ sequuntur.

2, 20, 1. Hoc primum anno sanguine cos. Rom. milit. imbut. man.) sicut supra 2, 3, 3 initium civilis

sanguinis, ἐπιστάσεως πολὺν χρόνον ἐνέεικα, monstrauerat: ita nunc, quousq; exempli noxa profecerit vel ideo ostendit, vt animaduertatur amplius, quousque profectura sit.

Sed quam dux creauerat) Mirari posset aliquis, cur optimam lectionem, quisquam correctione tentandam existimauerit.

2, 20, 2 *Non erat Mario Suspicioque Cinnæ temperatio*) Pertinet hæc comparatio ingeniorum ad ipsum ciuilis discordiæ contextum & causas. quæ potissimum ex intemperantia hominum σαπιστῶν & iniquitiorum æstimari debent.

Et in otto trib. contrib. non. ciu. ne pot. eorum &c.) videre & historia Sigon. de antiq. iur. Ital. 3, 1. Annotatur autem hic à Velleio ipsissima ratio arcani siue artis, circa nouorum ciuium admissionem vsurpari solitæ.

Cinnæ in omnib. tribub. &c.) Rursum consulendi scriptores ad Flor. 3, 21, laudati.

2, 20, 3 *Hæc iniuria homine quam exemplo dignior fuit*) Paraphrasis ista est: Hanc seueritatem ademptæ dignitatis merebatur sane homo, sed ad nouas pœnas (presertim in tali ciuitate, in personis talibus) decurrere, semper periculosum est, propter exemplum, quod datum sibi credit & dicit, quisquis eo abuti cupit. Ita de Clodii cæde infra 2, 47, 4: exemplo inutili, factio saluari reip. iugulatus est. confer supra 2, 3, 4. Non fuit alia mens Taciti, licet verba plurimum videantur discrepare. A. 38, 1. Ibi vexillarii seditionem cœptantes præsentem duorum militum supplicio paulum repressi sunt. Iusserat id Mennius (ait Historicus) castrorum præfectus, bono magis exemplo, quam concessio iure. Clapmarius 4 arcan. 22 refert hoc iudicium Taciti ad extraordinarium administrationis ciuilis modum, quo ea quæ lex omisit, religio magistratus

omit-

omittere non debet. Quam interpretationem qui
tueri volunt, non ad verba Taciti proprie, sed ad pi-
negior totius negotij referant, necesse est. Illud
enim præcise dicit Tacitus: *Mennis quidem factum
non inutile fuisse, ad disciplina militaris imperijq;
auctoritatem vindicandam* (sicut præsertim *Hispa-
nus* interpretes declarat) *Sibi instar cuiusdam teli ple-
rumque præsentioris supplicii seueritas salere con-
suevit: sed egressum tamen esse præfectum castro-
rum, sua potestatis modum, quæ supplicia non con-
tinebantur.* qua ipsa in re non est nullum exempli
periculum. sed pro ratione & genere ipsius pericu-
li, quod aliquando necessitate excusatur, aliquando
magnæ utilitati condonatur, etiam sententia Au-
thorum, de exemplo quidem nouo communiter, sed
modo lenius modo grauius, modo transmittendo,
modo increpando loquuntur. Locum Taciti vox
exempli obscurauit, quam paulo aliter, ac *Velleius*
Noster alique, hic usurpat. cum enim alias exem-
plum factio opponatur, hic verius pro ipso facto po-
nitur. Bono exemplo ait: id est, facto & utili, & quod
dignum esset, *Sit in posterum exemplum inde cape-
retur, permissa magistratibus ad certos & ultimos
casus maiori & extra ordinem potestate.* Concur-
rit ergo cum facto significatus exempli: non quod
bono exemplo fecerit, qui fecit; sed quod à facto, re-
spectu facientis non habente bonum exemplum, pos-
sit respectu rei, boni exempli occasio existere: vnde
luxus nimirum, & subintellecto legitimo exempli
sumendi siue constituendi modo atque potestate.
Dignus videbatur locus, nulla versione quod sciam,
penitus & satis expressus, quem hac occasione ex-
planaremus.

2, 20, 4. *Mox etiam spe largitionis corruptis
militibus* Ex quo largitio in castra irrepit (con-
tagio sc, exemploq; urbani ambitus, quo *Senilis po-
pulus*

pulus venalis curia patrum libertatem suam perditum iuit) disciplina & omnis reuerentia reipubl. cessit: perpetuumque nouandis rebus instrumentum miles erat, qui cum docetur largitiones accipere, eadem opera venalis in scelera quæcunque esse docetur. ita peruentum eo denique est, vt largitionibus crebris corrupti milites, imperium ipsum omnemque Romanam maiestatem sine omni cura fidei pietatisque ad se traherent, rursusque sine pudore flagitii, venale edicerent, imo vero Iuliano cuidam venderent, teste *Herodiano* 2, 7. Videri posset hic terminus turpitudinis, & vltimum post prauissima onania præcipitium: sed ecce nouam & in maiora ituram ex vltimo dedecore auspicatur seriem grauissimam *Historicus*: τότε δὲ (inquit 2, 8, 5) καὶ πρῶτον ὑποδιδάσκει τὰ τῶν στρατιωτῶν ἥθη, καὶ χρημάτων ἐδιδάχθησαν ἅπλῃσιν καὶ αἰσχροῖς ἐπιθυμίαις, καὶ αὐτοφροντίσιν τε τῆς πρὸς τῆς ἀρχῆς αἰδῆς. τὸ γὰρ μήτε τοῖς ἑταῖς ὡμῶς τιπολημμένοις ἐν φόβῳ τοῦ βασιλικῷ ἐπιζῆναι τινα, μήτε τὴν ἑταῖς ἀπρεπῶς ἐπὶ χρημάτων κερυκθεῖσαν καὶ πρᾶττεισαν ἀρχὴν εἶναι τὸν καλόντα, ἀρχὴν ὃν καὶ αὐτοὶ ἀπρεπῆς καὶ ἀπειθῆς καὶ ἀσάφους, καὶ ἐς τὰ ἐπιόντα ἐγένετο αἰεὶ, τῆς φιλοχρηματίας αὐτοῖς, καὶ τῆς τῶν ἀρχῶν καταφρονήσεως αἰχρῆς αἰμαῖ. *tunc primum videlicet corrupti militum mores* (non, sane tunc primum corrupti, sed ex corruptissimis tum primum corruptiores facti, nouam flagitiorum seriem auspicabantur) *fædaque insatiabilis pecunia cupiditas contemtus imperatoria maiestatis inoleuit.* Nam cum neque *index* existeret *Syllus* tam crudeliter interfecti principis, neque pronæciale factum imperium fædeque nundinatum quisquam prohibuisset, id vero initium causæque militibus fuit, vt etiam in posterum turpissimi contumacissimi que euaderent: sic vt auaritia in dies contemtus etiam usque ad sanguinem proucheretur.

Non

Non p
nam v
tu obse
initis la
randæ ar
tum à Sa
ad quæ
ruinas pr
2,
Hellenis
C
pulsere
moliens
exilio p
& calar
infest
dentur.
quique
Pompe
primo
Maurit
que scri
poribus
Pompe
uendo,
matum
Curtium
porum p
incerta
dentes a
Eudem
Charact
scribi ho
Pseudop

Non piguit illustrem locum, cum politissima *Poli-*
tiani versione huc adscribere, ut vno quasi contui-
 tu obseruarent, quibus commodum est, à quibus
 initiis largitio (inter ordinarias dominationis pa-
 randæ artes à cupidis imperandi, e. g. hic à *Cinna*,
 tum à *Sulla*, *Antonio*, *Octauio* ceterisque adhibita)
 ad quæ dedecora, ad quas reip. non dicam labes sed
 ruinas progressa sit.

2, 20, 5 cuius augenda) optima lectio, per
 Hellenismum satis notum.

C. Mar. de exilio renouauit, quique tum is
 pulsierant) Inter consilia & instrumenta res nouas
 molientium passim obseruare licet, renouatos ab
 exilio proscriptos patriæque expulsos: quippe qui
 & calamitate fauorabiles, & patriæ ob exilium
 infesti, & pro reditu conficiendo omnia ausuri vi-
 dentur.

2, 21, 1 Cuius præclara opera bello Marfic. &c.
 quique Asculum ceperat) Flor. 3, 18, 14: *Serabo*
Pompeius omnia flammis ferroque populatus, non
prius suum eadium fecit, quam Asculi euersione,
Manibus tot exercituum consularium, direptarum-
que Urbium diis litaretur-adde *Liui. epit. 74 & 76.*

2, 21, 2 Et omnia ex proprio & su ageret, tem-
 poribusque insidiari videretur) *Liuii epit. 79. Cn.*
Pompeius fraudem notat: qui Syramque partem so-
uendo, Sires Cinna dedit, nec nisi profligatis opti-
matum rebus auxilium tulit. Ita Amyntas apud
Curtium 4, 1, 27 semper ex ancipiti mutatione tem-
porum pependit. Ita temporaria Græcorum ingenia
incertæ famæ captant auram, Et quocunque pen-
dentes animos tulisset fortuna sequerentur, apud
Eundem 4, 5, 11. Dicitur de hoc charactere infra in
Charact. Velleic. 5. Illud obiter notandum est, de-
scribi hoc loco, ipsissimam Rationem status, quæ
Pseudopoliticis hominibus tantopere semper pla-

Cuit, ut non alios magis prudentiæ nomine commendarent, quam qui nemini fidi, omnia ex proprio usu agentes, temporibus insidiarentur, & ad eorum mutationem mutabiles animos eo flecterent, unde maior spes affuisset. loquemur enim ita cum Velleio, non ineglanter, ut arbitror, ita loquente.

2, 21, 3 Cuius commissi patratique sub ipsis manibus oculisque Urbis Rom.) Recepi in textum emendationem Lipsianam (cum antea fuisset, manibus sociisque) quæ omnino coniecturas ceterorum veritate & phrasi vincit.

2, 21, 4 cuius interitus Voluptas, &c. populusque, R. quam & iram, deb. in corpus mortui contulit) ἔτε γὰρ μὲν ὁ ἕως ἡμερῶν καὶ ἀγχιονέτεδ' ἐξέσθ' αὖτε τοῦ ποταμοῦ περὶ τὸν Πομπηίου πάλῃ. Ἐργάσθαι. non erga alium Ducem Romanum infensus scilicet animatus, quam erga Strabonem Pompeii patrem erant, inquit Plutarch. Pompei. pr. cuius corpus, cum fulmine ictus expirasset, dum effertur, lecto detractum, omniq. ignominia affectum, idem memorat, causamque eius odii exprimit: ἀπ' αὐτοῦ γεγονότων ἐπιδόμων.

2, 21, 5. seu due seu tres Pompeiorum familia &c.) V. Carol. Sigon. comment. in fast. Triumph. Rom. ad an. VC. DCXII, & Onuphrium Panuin. comment. in lib. 1 fast. ad an. DC XLII. Marrianus LXX annos hoc loco rescripserat, sed refutatur à Paulo Leopardo emendat. 8, 8, tom. crit. 3.

2, 22, 1. Mox C. Marius pestifero ciuibus suis redditus) Lucan. 2:

Quis fuit ille dies Marius quo mœnia Viator
Intrauit! quantoque gradu mors saua cucurrit!
Nobilitas cum plebe perit: lareque vagatur
Ersis & a nullo renouatum est pectore ferrum, &c.

legen-

legendus præsertim Appianus 1 bell. civ. qui etiam indignas mortes tam illustrium virorum, quos hic nominat Velleius, describit.

2, 21, 2. *Neque licentia in mediocres sævitum, sed exc. q. eminentissima ciuitatis viri*) Rhenani scripturam pro commodissima habui, secutusque sum. Nam quod nonnemo existimabat, *immediocri* (quod hic legebatur) pro simplici, *mediocri*, poni, curiosius videtur quam verius. pro *eminentiss.* *Ciuitatis*, *Puteanus*, *e. dignitatis* substituit. potest tamen & vulgata tolerari.

Qui se sub adu. Cinna consulatu abdic.) Ita Rhenanus edidit, ne de Auctore huius lectionis in posterum dubitetur.

2, 22, 5. *Qui fuisset locuples fieret nocens* (C) πλεσις γὰρ ἔκ' ἐστ' ὅτι ἐιρήνη πρὸς τὸν ἰσχυρότερον ἐν τοῖς τοῖστοις γίνεται, diuitibus enim in huiuscemodi casu nihil contra vim potentiorum tuti est, inquit Dio in descriptione triumuiralis, quæ postea secuta est, proscriptionis l. 47; & rursus, *cum in aliis occidendis, tum præsertim in diuitibus promptissimos fuisset* asserit Triumuiros: idque non sine causa. *καμπόλων τε γὰρ χρημάτων δέοντες, καὶ ἐκ' ἔχοντες ἐπὶ δένειν ἀποδέναι τὰς ἐπιθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἀποπληρώσει, κοινὴν δὲ καὶ τῶν πλεσίων ἔχθραν ποιεῖτο.* Quia enim multa prorsus pecunia indigebant, neque explere aliter cupiditatem militum poterant, communem inimicitiam diuitibus indixerant. vide talia in Plutarchi Sylla.

2, 23, 1. *Vir in bello hostibus in otio ciuibus infestissimus*) Epit. Liu. 80. *Vir cuius sex ammentur cum virtutibus vitia, haud facile sit dictu, virum bello melior, an pace perniciosior fuerit, adeo quam remp. armatus seruauit, eam primo togatus omni genere fraudis postremo armis hostiliter euer- tit, adde sup. 2, 12, 5.*

2, 23, 2 *Quia creditoribus quadrantem solvū iusserat* (vid. Indic. Voc. Quadrans.

cuius facti merita cum pœna consecuta) *Liv. epit. 82: L. Valerius Flaccus consul collega Cinna missus, ut succederet, propter avaritiam in-*
nusus exercitui suo, à C. Fimbria legato ipseus ulti-
ma audacia homine occisus est. addc Vellei: 2, 24, 1.

2, 23, 5 *Animos extra mœnia, corpora intra*
muros hab.) Indibilis ad Scipionem ap. Liv. 27, 19:
Corpus suum duntaxat ad id tempus apud Cartha-
ginenses fuisse: animum iam pridem ibi esse, ubi
crederet ius ac fas coli. Pertinet hic locus ad si-
militudinem figuræ & phraseos: nam alias de trans-
fugio hic sermo est. Ceterum Athenienses alii non
excusant, nimirum sæpe accidit, quod Curtius de
vrbe Maracanda observat 7, 6, 24; Spitamenes
transfuga prasidio Macedonum inde deiecto, muris
urbis eius, incluserat se: haud oppidanis consilium
defectionis approbantibus. sequi tamen videban-
tur, quia prohibere non poterant.

2, 24, 1 *C. Flavius Fimbria &c.) Plutarch.*
Syll. Aurel. Vict. Vir. illust. 70. Liv. epit. 83.

2, 24, 3 *cum ad eum primo omnium Rom.*
legati Parthorum venissent) Nam ante eam diem
nihil commercii intercessisse inter vtramq; gentem,
singularemque Syllæ eam felicitatem obtigisse, quod
eum ipso prius Parthi societatis amicitiaque pe-
tendæ causâ congressi sint, Plutarchus in Sylla
auctor est. Memorabile est in illo congressu, quod
eum Sylla tres sedes poni iussisset, vnam Ariobarza-
ni, alteram Orobaso (is legatus Parthorum erat)
sibi mediam, atque adeo inter duos sedens audien-
tiam legato dedisset, postea Orobasus à rege Par-
thorum interfectus est. Scilicet Legatus cuiusdem,
qui Principi mittenti, si adesset, honor debetur,
etiam in loco præregatam sui principis animasē
asser-

asserere debet, & fugere potius congressum, quam sinistre vel inferius sedere aut subscribere: ni faciat, plurimum Principi suo detracturus, ipse velut homo nihili habendus. Pluris enim apud Principem dignitatis possessio fit, quam ceterarum rerum, quæ dignitati ancillantur. Dixi hæc verbis Freder. de Marselaer, qui in Legat. lib. 2. dissert. 32 totum hoc argumentum tractat, exemplisque illustrat. Fieri tamen potest, ut illa de loco & negotiis de qua contentio, plurimum publicis rebus, præsertim in communi negotio periculoque, noceat, neque detrimenta illa, comparatione vindictæ prærogatiuæ repensari possint.

Quidam Magi ex notis corporis respond. celestem eius vitam) Plutarch. in Syll. refert quendam ex Orobarz legari Parthici comitatu, inspecto Sylla cultu, observatisque diligenter animi & corporis motibus; adeoque natura indoleque eius ad artis vniuersitatis exacta, prædicasse, fieri non posse, quin summus vir euaderet, etiam nunc se mirari, quod ante se quengquam esse patiatur. Apud Gellium 1,9 Pythagoras adolescentes, qui se ad discendum obtulerant, ἐφ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, id verbum significat, mores naturasque hominum coniectatione quadam de oris & cultus ingenio, deque totius corporis filo atque habitu, sciscitari. Ammianus 15, 21 meminit veterum librorum, quorum lectio per corporum signa pandit animorum interna. Vide Pontan. Philocal. 10, 26 de Variis gestuum naturalium significationibus.

celestem eius vitam) Lipsius, celebrem mallet, sed nihil mutandum censeo. vide Ind.

2, 25, 1. Tentauitque iustis legibus & æquis conditionibus bell. comp.) Ita Cas. bell. ciu. 1. magnopere se confidere demonstrat, si eius res sit potestas facta, fore ut æquis conditionibus ab armis

discedatur. Est enim conuentio talis, siue pax ius pacis vel *aqua vel impar.* ibi æqualitati iustisque legibus locus est: hic obseruantia ut erga maiorem, & quædam obligatio ad officia certa continetur. Vide omnino doctissimum *Fabr. semestr. 1, 7.*

Sed ius, quibus & pessima & immodica cupiditas erat non poterat pax placere.) Tales autem erant tum oligarchici illi spiritus & factiosi homines, tum plurimum è vulgo militibusque, cupidine rerum nouandarum, sicut tabe infecti. Quapropter corruptissimo seculo nemo eum *Vulgi* (& ceterorum) moderationem sperare poterat, ut qui pacem belli amore turbauerant, bellum pacis caritate deponerent, sicut *Tacitus de Vitellianis temporibus & impedimentis pacis* loquitur 2 H. 37, 3. Excluditur à consilii publici auctoritate, quidquid priuatorum cupiditatibus includitur: quæ iam directe publicis commodis aduersantur. Verum an Sylla tam serio optauerit pacem, an vero spem pacis, famæ causa & nominis, ad deludendos aduersarios, ostentauerit tantum, non desunt, cur dubitemus, causæ.

2, 25, 2. *Felici circa Capuam euentu Scip. Norb. Cos. superat* *Liu. Epist. 85. Appian 1. bell. ciu. Flor. 3, 21, 19 & 20.*

2, 25, 3. *Adeo enim Sylla dissimilis fuit bell. & victor* v. su 2, 17, 1. Hæc lectio, iustissima lenior, bene se habet, nec correctione indiget.

Nam & Consulens, ut prædiximus, exarmatumque Sertorium.) Ex emendatione Lipsiana est hæc lectio: cum antea fuisset; *Nam & consul, & p. exarmatum Q. Sertorium.*

Ut in eodem homine duplicis ac diuersissimi animi conficeretur exempl.) Diximus de talibus in *comment. Nepot. p. 56. & seq.* Hic obiter notandum, non tam duplicis animi, specimen in Sylla credi debere, quam vnus prauis animi dissimulationem

tionem & reuelationem. Id est, fuit Sylla ex his, qui cum sint malo prauoque ingenio, tamē dum querunt magnam potentiam, maximas virtutes simulant, adepti quod expiuerē, solvunt suas cupiditates, & recte patiuntur. Atque hæc est illa *ποροειρως ἀποκάλυψις ἐν ἐξοτῇ κακίας, ἐν σῆκῃ πρᾶντατος ἐν potentia detectio* quam Plutarchus in Sylla nobis suppeditat. Gravissima est sententia Taciti de Tiberio, cui primo mixturam morum tribuit, non indolis respectu, verum dum metu aliorum, fingendis virtutibus subdole securitatem quærit: sed, postremo, inquit, in scelera simulacra dedecora prorumpit, postquam remoto pudore ac metu, *SVO tantum ingenio utebatur*. 6 A. 51, 7. Scilicet hi sunt animi, qui plus Sulpis quam leonis habent, ut hoc ex Carbonis dicto nostrum faciamus. Nam ceteros, quorum in audaciam ardet animus, minus sui obtegentes esse, satis constat. Suntque hi dissimulatores sui (si & hanc notam adiciere licet) meliores serui, quam Domini; i. e. coerciti auctoritate metuque vtilem industriamque operam præstant, sibi relictis aut supra ceteros euectis, belluæ sunt intemperantes immanesque.

proh quanti mox belli facem) Rhenanus expressit hanc lectionem membranarum, sicut iam Gruterus monuit.

2, 2, 4 *Grates Diana c. n. r. i. s. est, soluit, aquas salubr. med. corp. nob. agr. &c.*) Corruptissimus erat hic locus: qui ut intelligi posset, è correctionibus Lipsii Gruterique sic expressimus. quam Rhenanus iam pene totum ita rescripserat, nisi quod adhuc legebatur: *hæc gratæ relig. memoria*. Restaurata interim penitus Velleii verba, nemo vel iactare vel credere debet.

2, 26, 1. *C. Marius septies cos. filius annos natus X XVI*) solus Appianus fratris filium vocat. De ætate variant.

Apud

Apud Sacripotum pulsus) *Appian.* 1 bell. civ. Flor. 3, 21, 23. *Liv. epit.* 87. *Aurel. Vi.* 68.

2, 26, 2. *Damascippus* prætor.) Ita *Valerius*, 9, 2, 3 *Damascippi* iussu principum civitatis capitæ hostiarum capitibus permistusse, ait. cui consentiunt alii. *Liv. epit.* tamen 86 *Maris* eos. iussu fecisse *Damascippum* memorat.

Ne quid Enquam malis publ. deesset) Non valde inconcinnam sententiam redderent, qui, *ne quid iniquum malis publicis d.* legunt, nisi contextus generaliore formulam & in mala publica, quæ *Velleius* memorat, amplius patentem, requirere videretur: ut fortasse satius sit, *Enquam*.

2, 26, 3 *Nunc Virtute eminet, patria latet*) *Lipsius* desperatum hunc locum existimat. *Acidalius* maluisset, *sua Virtute eminet, patria latet*; ut filia gloria, cum paterna turpitudine comparetur. Sed bene fecit, quod *timide* huc decurrit. quamquam longe ille quidem elegantius sensit, quam qui eundem sensum in usitata lectione repræsentari credunt; *nunc Virtute eminet patria latet*. *patriam* enim *Virtutem*, absque vlla pronominiis ætatis hic ad filia virtutem contendit, cui persuaderi poterit? Fauco coniecturæ defensu; in asseveratione scripturæ cautissimum quemque maxime probauerim.

2, 27, 2 *Nunquam defuturos raptos Italica libertatis lupos, nisi silva* &c.) Callidum dictum, de dominandi cupidis, alienæque libertatis insidiatoribus; cuius cupiditatis respectu, *lupos* vocat Romanos *Telesinus*; plane sicut *Mithridates* apud *Iustin.* 38, 6, 8: *Et ipsi ferunt, conditores suos lupæ sberibus altos*: sic omnem illum populum, *luporum animos, inexplebiles sanguinis atque imperii, diuitiarumque avidos ac ieunos habere*. Ita *Æqui Volsique* apud *Liv.* 3, 66. Fallor an ex huius consilii

fili regula Rōmani Carthaginem exciderunt. cuius
vsum crebro etiam deprehendas in *Consiliis de bello
Turcico* suscipiendo.

2, 27, 5. *Felicitis nomen assumpsit: quod quidem
& surp. iustiss, si eund. & Vinc. & Ciu. f. h.*) Ita in
Panegy. Constant. Aug. c. 20: Sulla felix si se par-
eius vindicasset: sed eximvero multis capitibus
Roftra complent. Nimirum, vt *Solinus* autumat,
Cornelius Sylla dictus potius est, quam fuit Felix. si-
ue, vt *Pliniana* iniquior habet: *Vnus sibi ad hoc aut*
Felicitis cognomen asseruit L. Sylla. *Ciuili nem-*
pe sanguine, & patria oppugnatione adoptatus, &
quibusdam felicitatis inductus argumentis, quod
proscribere tot millia ac trucidare potuisset. *Opra-*
na interpretatio, & futuro tempore infelix. Con-
gruit *Valerius*, qui post enumerata crudelitatis ar-
gumenta, *παρρησιας* subiicit: *En quibus actis Feli-*
cis cognomen assequendum putauit!

2, 27, 6. *Quibus sine nomine Sull. Sic.*) *But-*
terius testatur, in vet. exempl. esse, *qui sub eius no-*
mine. quod omnino probum videtur.

2, 28, 2. *Cuius honoris & surpario &c.*) Si
recte memini, non occurrit facile in antiquis Scri-
ptoribus locus, de *Dictatura*, accuratior pleniorq;.
Quapropter nihil abs re me facturum arbitror, si
paulopressius *Velleianis* vestigiis institero, vsumque
Dictatoris potestatis, ea parte, qua notitiam reip.
gerendæ iuuare potest, declarauero. *Quæ* iam aliis
sunt tradita, nihil attinet repetere. Manebimus enim
intra limites *Velleianos*. Dicitur 1. *Priores Dicta-*
tura ad vindicandam maximis periculis rep. &
sos esse. Recte, ipsa causa reperti vsurparique huius
magistratus, & finis innuitur: creatum esse, ad maxi-
ma quæque & ardua pace belloque præsentioris im-
perii viribus conficienda. Itaque *Linio* in rebus
trepidis & limum consilium dicitur *Dictatoris* crea-

tio 4, 56 & *Augustin.* 3 de C. D. 17 in extremis periculis factum ait. Hic verus, & ut ita dicam ordinarius scopus. Nam quod *Clapmarinus* 3 de arcan. 19 inter Arcana Aristocraticæ dominationis adversus plebem refert, *νόστι ἐπαχολέτημα* & respectu temporis, quo primus Dictator creatus, item resp. intemperantiæ popularis ἐπαχολέτημα accipiendum est. Serviebat enim postea Dictatoris terror non Democraticæ modo vehementiæ coercendæ, sed certaminibus etiam & ambitioni optimatum in ordinem redigendæ. Dicitur 2 à *Velleio*, populum R. i. misisse potestatem imperii Dictatorii. Erat enim iure regio, à quo ferme solo tempore differebat. vnde *Ciceronis* illud *Philipp.* 1 debet explanari, cum ait de Syllæ temporibus: Dictatura iam vim regiæ potestatis obsederat. Erat sane regiæ potestas, quippe quæ duorum consulum, ut apud *Liv.* alibi dicitur, potestatem representabat: iam autem duobus Consulibus regium imperium tribuitur apud *Ciceron.* 3 de ll. 3: sed cum exceptione temporis. quam cum transcendit Sylla perpetuus Dictator factus, iam Dictatura vim totam regiæ potestatis formamque veri regni obsederat. Alias, ne Dictatura ad libertatis oppressionem, regni que in rem Rom. reductionem tenderet, temporis brevitatem cautum prouisumque erat, ne ultra sextum mensem quisquam eum magistratum gereret, vide *Clapm.* de arcan. 2, 11, & *Catuli* orat. apud *Dion.* 36: ubi & alterum consilium ἐπιπληγίως cuiusdam, ne extra Italiam cum imperio sit Dictator. Tertium erat, veluti imaginarium Dictatoriæ potestatis frenum, siue simulacrum Democraticæ libertatis etiam sub Dictatore; quando Dictatori equum conscendere non licebat, nisi ad populum tulisset, Et equum ascendere liceret, sicut ex *Plutarchi Fabio* & ap. *Liv.* 23, 14 dicimus. His igitur rationibus consiliisque Dictatoriam potestatem quam

quam timebat populus Romanus; quodammodo limitabant, & ne ad mutationem status valeret, retinebant. Dicitur; apud *Velleium*: Non iam P. R. desiderasse & sum Dictatoris, quam timuisse potestatem imperii. *Desideravit sine & sum*, neque carere omnino potuit hoc remedio aduersum libertatis vitia: sed non sine timore tamen accessit, ad præsentissimi remedii strenuitatem; sicut peritissimi quique medicorum fortissima & maxime strenua medicamenta non quidem penitus omittunt, sed cum cura & solitudine adhibent. Hæc solitudo non parum creuerat, perspectis reip. morbis paulatim inualescentibus, auctaque inciuilis elationis cupiditate. Præcipua obseruationis est locus *Appiani* i bell. ciu. p. 359. cum in tumultu Tiberii Gracchi miratur, nemini, neque tum neque postea, in mentem venisse Dictaturæ remedium, quo reip. saepe ex maximis periculis conualuerat. καὶ μοι, inquit, θαύμα ναὶ ἀφάνισται, τὸ ποτὲ εἶναι ἐν τοιούτοις θεοῖς διὰ τῆς ἀνισχυρίας ἀρχῆς διασωσμένους, τότε μὴδ' ἐπὶ τῶν Δικτατορῶν λαβεῖν ἀλλὰ χρονομάτα τὸ πρῶτος τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγδέν, μὴδ' ἐν μνήμῃ τοῖς ποταῖς ἔπειτα γενέσθαι, μήτε τότε, μήτε ὕστερον. Quod ait, neque postea in mentem venisse cuiquam hoc remedium ἀνισχυρίας ἀρχῆς, caute accipiendum est. Nam illud SC. quò postea in C. Gracchi seditione Opimio Cos. primum mandatum est, *Videret ne quid resp. detrimenti caperet*, quid aliud notat nisi commissum, quam plenissimum esse potest, imperium, siue, vt rectissime in Gracchiis *Plutarchus* explicat, Dictatoriam potestatem? Vt clarum sit, nomine Dictaturæ, ob timorem, quem ianuit *Velleius*, abstinuisse; rem ipsam tamen, post longiorem cessationem, reduxisse Romanos. Magno argumento hinc elucescit, Monarchici imperii sine Regni præstantia dignitasque, cuius etiam nomen elinuerat amantif

nantissima libertatis ciuitas, tamen tot illis artibus
fuis, tanto legum consiliorumque apparatu, non
potuit suam libertatem regere atque conseruare,
quin subinde ad plenam *Unius potestatem*, sub di-
uersis quidem nominibus, recurrendum haberet;
donec denique penitus in eam imperandi formam
recideret, atque ita ab intentu, qui ex morbis liber-
tatis imminebat, resurgeret.

Quam timuisse potestatem imperii &c.)
Lipsius rescribat: non tam desiderasse quam
timuisse) potestate imperii, quo priores ad Sind.
max. peric. temp. se si fuerant, immodica crudeli-
tatis licentia abusus est. ut dicatur Sulla ea pote-
state, quæ sæpe reip. rebus trepidis saluti fuit, immo-
dica crudelitate abusus. De sensu nihil ambigen-
dum duco, certitudinem coniecturæ, vt in loco fœ-
de corrupto, nemo facile affirmauerit.

Immodica crudelitatis licentia Esus est)
 Quam præsertim graphice describunt *Val. Max.* 9, 2.
Plur. Syll. Angustin. de C.D. 3, 27 & 28. *Lucan.* 2.
Senec. 1 de clem. 12. *Id. de Provind.* 3 aliique plu-
 res.

2, 28, 3 Primus ille, & triū & ultimus exemplum
proscriptionis inuenit) Appianus i bell. ciu. p. 409:
ἔτ' & γὰρ δούκι πρῶτ' & ἑς ἐκλόβοι δυνάτω προγρά-
ψαι, καὶ γὰρ τοῖς ἀναγέειν & μνημόνα τοῖς ἐπὶ χειρὶν
κατάβειν τοῖς περὶ ἐσθιν ἐπιγράψαι. Hic enim primus,
quos capite plexos cupiebat proscripsit & premia
percursoribus proscriptionum, itemque latentium
indiciibus, neque minus pœnas celantibus latentes
proposuit. quod & Velleius Noster mox subiicit.
clarius autem Plutarchus, receptori proscripti &
seruatori capitalem pœnam denuntiata; non ex-
ceptis filiis, filius, parentibus: percussori binā
talentā promissa, etiamsi seruus Dominum, filius
parentem interfecisset, memorat.

In qua ciuitate petulantis conuicti iudicium histrioni exoleto redditur) Placet Gruteri interpretatio: nimirum aures prauisſe indices histrioni, & ciues qualescunque caſtigasse, quos conſtaret histrionem aliquem petulantiore notaſſe conuictio. Lipſius maluerat: iudicium in histrionem ex albo. Quia in mſc. fuit iudicium hiftoriarum ex alto.

in ea ingulati ciuis R. publice conſtitit auſor.)
Legebatur: ciuis Reip. Quod emendatum, ſicut edidimus, à Puteano, omnibus eruditis placuit.

2, 28, 4. Quod indigniſſimum eſt) Ita Plutarchus ὁ δὲ πάλιν ἀδυνάτω ἐδόξε, τῶν προγεγενημένων ἡμίονος καὶ οὐκ ἐβίβας, καὶ τὰ χεῖματα πάλιν ἐδύναται. Quod omnium & ſum eſt indigniſſimum, proſcriptorum liberos nepotesque infamia notauit, omniumque bona publicauit

2, 29, 1. Priuatis & opibus ita conſiliis magna auſus) Ita de Oſtatio infra 2, 61, 1. mira auſus ac ſumma conſecutus priuato conſilio maiorem ſenatu pro rep. animum habuit. Quanquā, hæc priuati conſilii auxiliique, vtut pro rep. ſuſcepta molitio, niſi acceſſerit publicæ auctoritatis approbatio, non ſolet commendari à rerum ciuiliū peritis. Itaque Prudentes apud Tacitum 1 A. 10, 1 in reprehenſione Auguſti etiam illud memorant: paratum ab adoleſcente priuato exercitum. Scilicet plus eſt in legibus, quam in ſucceſſu. datoque ſemel exemplo prætextuque, facile dominandi cupidis ad noua conſilia via panditur. Quare non fruſtra Ariſtoreles etiam circa clientelas, de quibus mox ſequitur, monuit, periculoſum eſſe liberæ ciuitati, ſiquis nimia clientum, amicorum, ſeruorum multitudine emineat polleatque. Quod Romani mature debebant obſeruare.

2, 29, 2. Forma excellens non ea qua ſlos com-

ma

mentis

mend. et. sed ex dignitate constanti) Ita Plutarchus Pompeium, commendat: τὸ γὰρ ἐράσμιον, ἄξιον μάλιστα τῷ Περικλέει, καὶ τῷ Περικλῆϊ καὶ ἀνδρὶ διέφανε ἰσθὺς ἡ ἀμὲν τὸ γεράγον, τὸ βασιλικὸν τὸ ἦθος. Gratia forma dignitatem pariter ac humanitatem extimiam præferebat, Et in illo iuuenili flore exsplebat iam senilis ac regia quædam grauitas. Compara Suetonii locum de Tiro, cap. 3: Forma egregia, Et cui non minus auctoritatis inesset, quam gratia. Estne hoc ἐδὲ ἄξιον τοῦ αὐτοῦ, siue imperatoria forma, quam Cornelius Nepos etiam Iphicrati tribuit, 3, 1?

2, 29, 4 Pene omnium citiorum expertis) Etorum legebatur. quod quibusdam retinere & subtiliter interpretari placuit, repugnante vehementer contextu. itaque de Aldina hac emendatione nihil dubitandum.

In ciuitate libera dominaque gentium indignari, quæquam equal. dignit. conficere) Caesar 1 bell. ciu. Pompeius neminem dignitate secum exequari solebat. Lucan. 1. Flor. 4, 12, 14. Sallust. alludit orat. 1 de rep. ord. cum de Pompeio loquens, Nam particeps, inquit, dominationis neque fuit quisquam, neque si pati potuisset, orbis terrarum bello concussus foret. Loca Nostri περιγράψαντες in margine adscripta sunt. Egregie Theophrastus in Charact. περὶ τῆς ἀλιγασίας, notat, homines ἀλιγασίᾳ ex Homeri versibus hunc, solum Et unum tenere, ἐν ἀγαθὸν πολυκοιρανίᾳ, εἰς κοίραν ἑσθλῆν; aliorum omnium nihil scire. Qui character non tam Optimatibus i. e. Aristocraticis hominibus, quod simpliciter & sine limitatione Magnus ille Casaubonus pronuntiat, sed Oligarchicis, adeoque iis, qui Optimatum auctoritatem vsque ad paucorum potentatum euectam cupiunt, videtur conuenire. Quo sensu scilicet ἀλιγασίᾳ, declaratur à Polluce 3, 6 ἐν ἀλιγασίᾳ

ἰσότης τὸ ἴσον: *æqualitatem non amans*. Est enim ἰσότης siue ἰσότης, ἰσοπολις ciuilis æqualitas, veluti fundamentum & vinculum libertatis & Democratiæ. Ergo *Velletis*: cum omnes ciues inre haberet pares. Hanc æqualitatem qui transcendunt, *incruiles, incruiliter elati*, Ἐὐλογαῖοι vocantur, & interdum *τογαῖνοι*.

2, 30, 1. Tum M. Perperna Sertorium inter cenam Erosca interemit) *Osca* legendum est, quod iam Aldo aliisque monitum. vide Plutarch Sertor. f. Appian. Hispan. f. Flor. 3, 22, 9. Sallust. fragm. 3 Hist.

2, 30, 2 Metellus & Pompeius ex Hisp. triumph.) adi Sizon. comment. in fust. & triumph. R. ad ann. DC LXXXII. vbi & Auctorum loca notata.

Sed Pompeius hoc quoque triumpho adhuc eques Rom.) Nam & antea, quatuor & viginti annos natus, adhuc eques Romanus, quod nulli contigerat, ex Africa triumphauit. Epist. Liu. 89. Adi rursus Sizon. comment. in f. & tr. R. ad añ. DC LXXII.

2, 30, 3. C. Caesaris in altero consulatu pet. S. P. Q. R. rationem habere) Flor. 4, 2, 16 & lare Dio 40 Appian. 2 bell. ciu. Cas. 1 bell. ciu. Plut. in Vir.

Inuidiam rerum non ad causam sed ad voluntatem personæque dirigere) satis obscura sententia, nisi capias: inuidiam rerum a plerisque ambitiosos & potentie cupidis non referri ad causam & negotium, neque ex eo aestimari: sed potius voluntatis sue studio obsequentes eos ferri ad obtrectandum inuidendumque non tam factis & rebus quam personis. si enim voluntatem de personarum, quibus inuidetur, accipias, falsa erit sententia.

2, 30, 4. *Cuius Sulla imaginem sine re reliq.*) alii, *sine iure*. eodē sensu. Restituit autem Pompeius tribunitiam potestatem, simulacro quodam popularitatis: ut nimirum pigherato populi fauore, aditum sibi ad dominatum muniret. sicut & Cæsar apud Sueton. 5. *auctores restituenda tribunitia potestatis, cuius Sim Sulla diminuerat, enixissime tuitur.*

2, 30, 5. *L XIV fugit iui è lud. gladiat.*) De bello Spartacio vide Flor. 3, 20, quosque ibi Camers laudauit. adde Sigon. ad ann. DC LXXX. In numero seruorum copiarumque variant admodum.

2, 30, 6. *Mox Romanorum omnium principem*) Nihil prorsus impedit æqualitas aliorum, imo nec superior alterius auctoritas quidquam detrahit huic significatui. Princeps Romanorum rectissime dicitur, *non qui solus supra ceteros eminet, sed qui inter eminentissimos Romanorum, id est, inter principes sua reip. numeratur.*

2, 31, 1. *cum Cos. iurasset, se in nullam provinciam ex eo magistratu iturum*) vide Appian. 1. bell. ciu. extremo: ubi reconciliati Cos. Pompeius & Crassus, exercitus dimissionem edixere. Sigon. comment. in f. *Et tr. R.* ad ann. DC LXXXIII, existimat apud Zonaram (t. 2 p. 12, in verbis *παρρησιασάμενος δὲ τῷ τῷ ἐξελθόντι*) hoc ipsum intelligi, *provinciam sc. ab eo repudiatam.*

Panc homine maior habebatur) Antea fuerat: per omnia maiore si habebatur. Acidalius legit: per omnia maior auro habebatur. Arridere potest primum aspicienti ea emendatio: sed penitus expensa non carebit dubitatione.

2, 31, 2. *A. Gabinus trib. pl. legem tulit, &c cum belli more*) De piraticæ licentiæ origine successibusque vide accuratissimum Dionem lib. 36. *Et Plut. in Pompeio.*

2, 31, 3 Quo SC. pane totius terrarum orbis imperium Sui Suiro deferebatur) Plutarchus : ἐξου-
 λη δὲ Γαβίνος εἰς τὴ Πομπηίᾳ συνίδων νόμον, ἐνναρχίαν.
 ἀνάρχους δὲ μοναρχίαν ἀντὶ τοῦ διδόντα, καὶ δυνάμει ἐπὶ πάντας
 ἀνθρώπους ἀντιπαρατίθεντον. Adde quæ sequuntur.

2, 31, 4 Sed interdum persona, ut exemplo nocet, ita invidiam auget aut leuat) Gruterus ita παρὰ θεῶν : quemadmodum alia atque alia perso-
 na minus magisve nocet exemplo suo: sic quoque una eademque res huic vel illi maiorem minoremve cre-
 at invidiam.

2, 32, 1 Cum dissuadens legem in concione dixisset &c:) Vide quantum ex egregia oratione Catuli apud Dion. 36 superest, Velleius Noster ipsam vim consilii complexus est : Esse & Optimatibus & Populo valde periculosum, si Sui alicui extraor-
 dinaria, aut summa, aut crebra potestas deferatur: cum præferim Pompei magnitudo iam nimia sit & πῶς ἰσότης ἀντιολεῖται ἀσπουδίστως, ut Plutarchi voce utar. Quales nimium observandos esse ca-
 uendosque in rep. libera, peritissimi quique Politi-
 corum monent. Arist. 3 pol. 19. Potest quodam-
 modo ad Velleianam de Pompeio sententiam ac-
 commodari, quod de Manlio Linius iudicat 6, 20, quem Suium vocat, nisi in libera ciuitate natus
 esset, memorabilem.

2, 32, 3 per idem tempus Cotta iudicandi mu-
 nus) Confer 2, 6, 3, 2, 13, 2. Dere tota late Sigonius
 de antiq. iur. cit. Rom. 2, 18.

& Orho Roscius lege sua eq. loca in theatro
 restituit) Rursum vid. Sigon. de antiq. iur. c. R.
 2, 19.

2, 32, 4 At Cn. Pomp. multis & præclaris
 Suis in id bellum assumtis) de legatis capiendum.
 Nam lege Gabinia continebatur etiam, ut multis le-
 gatis (πολλοὺς ὑποσπασίαντας Dio vocat) vteretur Pom-
 peius.

peius. Plutarcho πρεβυσταὶ dicuntur, expresso numero XVI. Appianus ὑπερέτας ἀπὸ τῆς βελῆς, ἔς καλῆς πρεβυστας, numerat XXV. Florus, plures legatos atque praefectos memorat 3, 6, 8. è quo capite ascriptisque à Camerte Auctoribus totius belli Piratici historiam petas licet.

2, 32, 6. *Data enim facultate sine rapto vivendi, rapinis arcuit*) Florus quoque singulare hic ducis consilium agnoscit : qui maritimum genus à conspectu longe remouit maris, & mediterraneis agris quasi obligauit. Quæ translatio nationum hominumque ferocium ex assuetis sedibus in diuersæ indolis loca, etiam alibi arcanis firmandi imperii stabiliendæque tranquillitatis seruiit.

2, 33, 1. *Lucullus qui ante septem annos ex consulari sortitus Asiam Mithrid.* &c.) Solenne est Velleio dicam, an exscriptoribus Velleii, per magnas parentheses orationem suspendere. id quod aliquando non caret molestia. Ceterum, quæ de Lucullo hic tanguntur, perscripta lege apud Plutarch. in Lucull. Appian. Mithridat. Dion. 35. Flor. 3, 5, &c.

Bello pene inuictus pecunia expellebatur cupidine) Eupsius legit debellabatur : Acidalius, excellabatur i. e. superabatur : Gruterus noua voce, exbellabatur. Siquid mutandum, Eupsiانا emendatio per omnia ceteris melior esset. Sed quæ illa necessitas correctionis ? Certe expellebatur provincia rebellionem militum & calumniis inimicorum ipsiusque Pompeii ambitione : expellebatur, inquam, Pompeiusque non tam belli quam triumpho successor mittebatur. quod factum non esset sc. nisi milites propter auaritiam sibi insensos habuissent. Lege Plutarchi Lucillum, ubi clare notantur, quæ innui.

Manilius trib. pl. semper Senalis & aliena minister potentia legem tulit) Tales plerique tum tribu-

tribuni, qui decus ac libertatem populi, cuius custodes esse debebant, alienæ potentia gratificabantur, Itaque nemo immoderata nimiaque concupiuit aut molitus est, quin tribunis plebis tanquam satellitibus prauæ lubidinis, ad opprimendas leges, capiendamque vi remp. vteretur. Obseruabunt autem studiosi prudentiæ iterum hoc loco, verissimum esse in Rep. quod Aristoteles in Philosophia posuit: *Sino absurdo dato, cetera accidere.* Nimum rei publicæ & in certissimum libertatis præiudicium erat iturum, cum ad bellum Piraticum tanta Pompeio tamque monarchica potestas deferretur: nunc, ne quid ad absoluti dominatus speciem deesset, continuatur, augetur, suppletur illa Potentia. Dum enim lege Manilia Luculli legiones & Prouinciæ, Bithynia item, i. e. quæcunque antea non habuerat, decernuntur, classisque & imperium maritimum continuatur; quid hoc aliud erat, quam vni semel imperium Romani orbis transcribere? τὸ τοῦ δὲ ἡν, ἐφ' ᾧ οὐκ ἔστιν ἡν, τὸν πομπικὸν ἡν, inquit Plutarchus in Pomp. ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν πᾶσι καὶ τῷ δὲ ἡν, notante Appiano Mithrid. p. 238. Vide tamen callidas astutasque rationes, quibus inducti duo summi viri Cicero & Caesar hanc legem Maniliam probarunt atque defenserunt, apud Dion. 36 p. 23: videbis eadem opera, Remp. Romanam non fuisse iam rem publicam.

2, 33, 2. Cum Pompeius Lucullo infamiam pecunia, Lucullus Pompeio interm. cupid. obieceret imperii, neuterque ab eo, quo arguebatur, mentitus argui posset. Lipsius emendat: cum Pomp. Lucullo infamem, sc. cupiditatem, quæ mox sequitur, item: neuterque adeo, quod arguebat, mentitus argui posset. Mihi inter correctiones ceteras ea maxime placuit, quam in textum recepi, cuius & Aldus mentionem fecerat.

2, 33, 2. *quemquam animo parem tulit*) alii corrigunt : *q. omnino parem tulit. Gruterus vulgatam tuetur : quæ minus interim mihi probatur, si parem animo, dicatur Pompeius grauatus esse. Videtur enim potius voluisse Velleius : Pompeium neminem parem, æquo animo tulisse.*

in quibus rebus primus esse debebat, solus esse cupiebat) Ita Cicero loquitur 1, offic. 19 ubi de nimia principatus cupiditate agit. *Et quisque animi magnitudine maxime excellit, ita maxime Cuius princeps omnium, vel potius solus esse.*

Et qui eos, et libentissime sumeret) Alii, *Et qui eos &c. quod præplacet.*

2, 33, 4 *Profusa huius in adif. conuict. Et apparat. luxuria primus auctor*) vide Plutarchum in Lucullo, ubi & de molibus mari iniectis &c. Idem Scriptor, non à Pompeio sed à Tiberone Storcio, Xerxem rogatum esse appellatum memorat. quam & Plinius cum Nostro facit 2, 54 : *Lucullus exciso etiam monte iuxta Neapolim maiore impendio, quam Sullam adificauerat, euripum Et maria admisit. Qua de causa Magnus Pompeius Xerxem rogatum eum appellabat.*

2, 34, 1 *Per id tempus à Q. Metello Creta insula in pop. R. pot. redacta est*) vide de bello Cretico Florus 3, 8, & quos ibi Camers notauit. quibus adde Dion. 36 principio. Plutarch. in Pomp.

2, 34, 3 *M. Cicero, qui omnia sua incrementa sibi debuit Et*) Catilinarium hoc bellum scripsit Sallustius egregio opere ; Florus 4, 1, ubi Camers, cuius annotatio augeri potest nominibus, Dionis 37, L. Ampelii lib. memorabili sub titulo : *Qui aduersus patriam nefaria intiere consilia.*

Singulari virtute, const. Sigil. cur. aperuit) Legebatur, eripuit. pro quo aliis placuit, eruit ; non nullis, aperuit. quod & nos, manifesta ut arbitror ratione ducti expressimus.

2, 35, 1. *Altissime illuminauit*) ita cum *Grutero* legimus, cum fuisset antea, in *altissimo lumine*. vbi si *luminandi* vox toleraretur, *quæstio* tamen tota insolentior videri potest.

2, 35, 2. *Principe illo familia Porcia* (Ec.) *Familiam* pro gente hic poni, *Lipsius* iam monuit. Ceterum de hoc elogio *Catonis* vide *Charact. Vellet. c. 4.*

Semper fortunam in sua potestate hab. vide *Indic. v. Fort.*

2, 35, 4. *sc. impendentia ex ruinis incendiisq;* *Serbis* (Ec. *commut. status publicæ pericula*) Rursum ipsam *sc. orationis Catonianæ* (quam habes apud *Sallust. Catil. 52*) siue *præcipuum argumentum* his verbis complexus est *Noster*. Non enim videbantur intelligere *Patres*, quantum à *Catilinariis* molitionibus periculum reip. toti statuique, omni ordini, omni ætati ac sexui immineret: itaque *Catonis* oratio potissimum in eo occupabatur, vt ruinas, incendia, internecionem, in conspectu omnium poneret, necessariæque seueritatis vnicum consilium demonstraret.

2, 35, 5. *At Catilina non segnius Vota obiit, quam scel.*) i. e. quæ *Vouerat destinaueratque*, interprete *Lipso*, qui tamen, *nota*, mallet. *Schegk*ius, *Voto* legit. *Gruterus*, *conata* reponit, cum in *misc. nota* fuerit: sed cum *conandi* vox statim subsequatur, debilitari vim huius lectionis, consentaneum est.

2, 36, 2. *Senemque Crassum*) *Exeditione Rhenani* est hæc lectio. quam *Lipsius* refutat: quippe cum hic sermo sit de *Crasso duxte*, non de *Lucio illo*, quem supra *Velleius* memorauerat. Legit ergo, *Senæque Crassum*. al. *saneque Crass.* De ceteris nominibus, adi *Indicem*.

in susceptis operis suis) Ita cum *Lipso*, *simpli-*

ſusreſcribi opinatus ſum. alii *ſuſpecti* retinent, & proſuſciendi interpretantur.

2, 36, 3. *Nam ſuorum ſt magna admiratio, ita cenſura difficilis eſt.*) Næ difficilis, præſertim in opere Hiſtorico: vel ob hoc ipſum, quod *Velleius* acute inuuit quia admiratio publica neque requirit iudicia & rationes cenſuræ, neque admittit examen ſui affectus. Iam quantum poteſt dignitatis, loci, gentis, neceſſitudinis, denique fortunæ veneratio? ad quam vel ſuo vel aui ingenio plerumque etiam Prudentum mentes inclinantur. Igitur haud dubie ea ſinceriffima laus eſt, illud veriſſimum decus quod incorrupta cuique poſteritas rependit. cum præſertim ex altera quoque parte, doctiſſimum quemque inuidia non niſi cum inuiſo finitura, contundere nitatur ac deprimere.

2, 37, 2. *Niſi quia Lucull. armis infractus erat*) *Crutrus* mallet, niſi qua, i. e. quatenus.

Tigranemque ſocerum) *generum* legi debere, res ipſa & communis doctorum animaduerſio dicat.

2, 37, 4. *Neminem alium neque Romanum neque ſill. gent.*) Plane conuenit hæc oratio ad illud *id.*, quod *Dio* 36 in *Tigrane* commendat: *Ita ſe comparauit regem, ſt medium præſtaret inter memorem priſtinæ dignitatis & præſentis calamitatis, adeoque & reuerentia & miſericordia dignus videretur.*

2, 3, 5. *ſicuti Pompeio moris erat*) Non illi ſolum, ſed & ceteris. Igitur *Acidalius* tranſponit: *qua omnis Pompeio, ſicuti moris erat, redacta in quaſt. poteſt.* *Lipſius* ad ſingularem Pompeii integritatem refert, quæ *ἐξουσίας* memorari mereatur.

2, 38, 1. *Qua cuiusque ductu gens ac natio redacta in formulam prouinciæ*) *Egrogia* huius egreſſionis *Commentatorem* damus *Sigonium*; ex cuius

1 de antiq. iur. Prouinc. plenior prouinciarum factarum historia ratioque petipoteft. Est autem redigere in formulam prouincia nihil aliud, quam leges domesticas adimere, & Romanas dare, ac prætorem, qui quotannis prouinciam ex legibus datis adminiftraret, instituere. Neque vero fola tributi impositio prouinciam efficit, cum id multis fit etiam Italicis & exteris imperatorum, qui tamen in prouincia formam non sint relati; fed legum domesticarum & patriæ libertatis ademptio, & prætoris, qui eos regat, institutio. Sunt hæc rursus verba Sigonii è 1 de antiq. iur. Ital. 26. Ergo ipsum *Ius prouinciale*, alio nomine, *Formula prouinciæ* appellatur notante eodem 1 de antiq. iur. Prou. 1.

Et quæ facilius quam partibus simul vniuerfa confici possunt.) Aldus huius lectionis mentionem facit: quam recepinus ideo præcipue, quia vox *Notauimus* è vet. cod. nonnullis abest. Alias varie corrigunt vulgatam (sc. *Notauimus facilius*) Et quæ partibus simul vniuerfa confici possunt) Lipsius, *Notabimus, Si facilius, quam partibus, sc. & c. p.* Alii aliter.

2, 38, 2. sed post CCIV annos P. Scipio Æmil. abhinc annos CLXXXII) Lipsius priore loco referibit CV; posteriore CLXXXV.

2, 38, 3 certe pacis argumentum Ianus Geminus clausus dedit) Hinc Florus 4, 12, 34. Aufusque tandem Cæsar Augustus Ianum Geminum cludere, bis ante se clusum, sub Numa rege, & Sicilæ primum Carthagine. Sueton. Aug. 22 Ianum Quirinæ semel atque iterum à condita Urbe memoriam ante suam clusum, in multo breviori temporis spacio, terra marique pace parta, ter clusit. Alii passim.

2, 38, 6 Cypri deuicta) Lipsius reposuit. cum esset Cypro deuicta; ex quo alii fecerunt: Cypro de Sicilæ.

2, 39, 1 Ignatum conferunt stipendium) vide Ind. voc. stipendium.

2, 39, 3 Quam certam Hispanis parendi confess. extorserat parens) Ex emendatione Lipsiana ita reponendum, res ipsa loquitur.

2, 40, 1 Penetrata cum Victoria Media, Alb.) Nil attinet reperere scriptores belli Mithridatici, quos supra nominauimus,

2, 40, 2 Cuius reditum fauorabilem opinio fecerat.) optima lectio, gratum, inquit, latumq. reditum fecit, quod dimisso exercitu, ciuilitate urbem ingressus est. Opinio n. & metus antea per homines diffusus erat, armatis completurum urbem & ad modum Sylla Mariiq. ex arbitrio suo de capite forumis libertate Romanorum statuturum. Plutarchus: λόγος δὲ παλιός ἐστι πρὶ τῇ Πομπηίᾳ περὶ τὴν πόλιν τὴν Ρώμην. καὶ δόρυς ἐν πόλιν, αἱ εὐδαίμονες ἀξοῦν ἐπὶ τὴν πόλιν τὸ στρατὸν, καὶ μοναρχίας βασιλείας ἐποιεῖν. Varii rumores in urbem præcurserunt; magnoque tumultu trepidatum est, ne exercitum statim urbi admoneret Pompeius, & eiusque dominatio denuo inualesceret. Adde Dion. 37 p. 43. ubi magnifica commendatio huius ciuilitatis.

2, 40, 3. Magnif. de tot regib. per bid. egit triumphum) vide Sigon. comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann. DC XCII.

Præterquam a Paullo) Aliis placet, præterquam Capitolio; quod Aldus reprobatur, & uisatum præfert. Quibusdam à manu glossatoris videntur hæc tria verba. Vtiq. in tanta numeri incertitudine, quæ in manubis describendis apud Auctores occurrit; difficile est aliquid pronuntiare: cum præsertim maius subesse vitium hoc loco, omnino videatur.

2, 40, 4 Ut is ludis Circensib. corona laurea &c.) Recipienda erat in textum palmaria Lipsii emendatio, quam fides ipsa ritusque Rom. & Dionis

Dionis a
na, sed a
Pompeius
dei tas n
uolans, t
Auream
erudito
Siden.
Nostri
tertami
terefpe
Polyta
tulit p
centu
roman

terro
terrari
chus:
ri Pom
tis m
riferu
tō d
tis Ad
reiv
illu
ad id
phum
iam a
primu
hunc p
phis ro

iuria,
dendu
suis lo

Dionis auctoritas firmat : unde nihil de aurea corona, sed de laurea habemus. Dio 37 p. 44 : *Decreta Pompeio hac erant : Δαφνοφορεῖν τε ἀνδρῶν κατὰ πάσας αἰεὶ τὰς πανηγύρεις, καὶ τὴν εὐλόην, τὴν μὲν ἀρχικὴν, ἐν πάσαις ἀνδραῖς, τὴν δὲ ἐπιμικτικὴν, ἐν τοῖς τῶν ἱππῶν ἀγῶσιν ἐνδύειν.* Auream tarum Cor. defendit Carol. Paschalius in erudito de coronis opere. Iudicent docti. Sauro ad Sidon. Apollinar. carm. 23 & 425 confundit locum Nostri Auctoris cum iis, qui de coronis sacrorum certaminum victoribus dari solitis agunt. Nisi forte respexit ad locum Plinii, 7, 26, ubi de Pompeio Postea ad maria & deinde solis ortus missus hos retulit patrie titulos more sacris certaminibus vincientium. sed additur mox ratio : Neque enim ipse coronantur, sed patrias suas coronant.

Ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumphavit, & quot partes orbis terrarum sunt, &c.) Planc ad hunc sensum Plutarchus : μέγιστον δὲ ὑπῆρχε πρὸς δόξαν καὶ μνημὸν τῶν πόπο-
 τῶν Ῥωμαίων γεγονότος, ὅτι τὸν τρίτον θρίαμβον ἀπὸ τῆς γει-
 τνῆς ἡπείρου κατήγαγεν. ἐπεὶ τρεῖς γὰρ πρότερον ἦσαν ἕτεροι
 τῶν θριαμβευκότες. ἔκινε δὲ τὸν μὲν πρότερον ἐκ Λιβύης,
 τὸν δὲ δεύτερον ἐξ Εὐρώπης, τὸν δὲ τρίτον ἐκ τῶν τελευτάων, ἀπὸ
 τῆς Ἀσίας εἰσαγαγὼν τῶν τῶν ἐν τῇ εὐκλείᾳ ἰδοὺ τοῖς
 τρεῖσι πύχθαι θριάμβους. Maxime autem ad gloriam
 illustre Pompeio, neque cum quoquam Romanorum
 ad id tempus commune erat, quod tertium trium-
 phum ex terra orbis parte egit. Nam ter quidem et-
 iam alii ante ipsum, triumphauerant. Ipse autem
 primum ex Africa, secundum ex Europa, tertium sue
 hunc postremum ex Asia duxit, ad quod tribus trium-
 phis totum quodammodo orbem triumphasse visus est.

2, 40, 5 Lucullus memor tamen acceptam
 iuria, & Metellus Creticus non iniuste querens) Ad-
 dendus est locus Nostri supr. 2, 34, 2 : nominatque
 suis locis horum bellorum scriptores.

Et cum

Et cum *is* pars optimatum refr. ne aut prom. ciuit. &c.) Accurate, ut solet, exequitur Dio 37 p. 53.

2, 41, 1 Hic nobilissima iul. gen. famil.) Elogia *Casari* passim habentur. Vide *Charact. Vellei.* c. 2.

Magno illi *Alexandro similissimus*) cum quo etiam à *Plutarcho* παρὰ ἀλλήλους comparatur, addè *Appian.* 2 de bell. ciu.

2, 41, 2 Cuius filium &c. repudiaret, nullo modo compelli potuit.) Ferme, his ipsis verbis *Suetonius Cas.* 1: neque &c. repudiaret compelli a *Dictatore Sulla* illo modo potuit. addè quæ sequuntur de eius periculo. It. *Plutarch. Cas.* Quod nonnulli legunt, nullo motu, mihi quidem nondum arridere potuit, neque opinor cuiquam attentius cogitanti.

2, 41, 3 Cum à piratis captus esset.) *Plut. Cas. Sueton. Cas.* 4. &c.

2, 42, 1. Meru suo destituerit) alii, motu suo, sed haud dubie melius est, metu suo.

2, 42, 3 Is enim *Asiam* tum obtinebat.) *Matutius* est hæc emendatio. vitiose ita legebatur: Cum idem enim *Asiam* eam quam obtinebat. Vnde variis varia coniectare libuit.

2, 43, 1 Quippe absens pontifex factus erat; cum in *Cotta* c.) *Lipsius* feliciter corrigit: q. absens Pontifex factus erat in *Cotta* consularis locum, cum pane puer à *Mario* &c. Ita congruit historia, nec *Tacitus* aut *Dio* opponi possunt.

2, 43, 3 Nobilissimaque *Dolabella* accusatio) Post hanc accusationem *Dolabella*, haud dubie principibus Patronis annumeratus est. *Sueton.* 55. Auctor de causis corrupt. eloq. 34; 8: Nonodecimo atque trigesimo anno *L. Crassus* C. *Carbonem*; *Eno* & *Vicesimo* *Cesar* *Dolabellam*, altero & *Vicesimo* *Asinius* *Pollio*

C. Ca-

C. Catonem, non multo ætate antecedens Calvus, iis orationibus insecuti sunt, quas hodieque cum admiratione legimus. adde Val. Max. 8, 9, 3. Plut. Cæs. contentiones civiles cum Q. Catulo atque aliis eminentiss. viris) de quibus Plutarchus & Dio.

Victus maximi Pontificatus petitione Q. Catulus) Suet. Cæs. 13. Dio 37. Plutarch. Cæs.

2, 43, 4 Restituta in adilitate non. C. Marii) Suetonius Cæs. 11 causam exponit ἐν ἀποδείξει sc. æmulationem aduersus optimates. Si auctoritatem, inquit, Optimatum, quibus posset modis, inuicem diminueret, tropæ C. Marii ac Iugurthæ, deque Cimbris atque Teutonibus, olim à Sulla disiecta restituit.

Reuocati ad ius dignitatis proscriptionum liberi) Quos Sulla excluderat, vide supr. 2, 28, 4.

22, 44, 2 Hoc consilium sequendi Pompeius causam habuerat &c.) Fatalis rei Romanæ Oligarchia, cuius ὑπόθεσις egregia obseruatione politica hic explanat Noster, qui & alias in talibus, quam sit studiosus πραγματικῆς πολιτικῆς, ostendit. Est autem in diuersis Triumvirorum consiliis, vnum & quasi generale propositum, quo suam quisque potentiam spectabat quærebatque: Maiore cum fiducia, Pompeius; maiore cum calliditate, Cæsar; maiore cum vanitate Crassius. Cæsar, vt ad destinata perueniret, etiam Pompeium & Crallum in amicitiam reduxerat, quod Plutarchus vocat πρῶτον καλὸν μὲν ἀλλὰ καὶ πολιτικὸν, αὐτὰ δὲ φάσιν, καὶ μετὰ δυνάμει ἐκείνῃ συντιθεὶς ἐπιβόλως, praeclarum alias factum & civili prudentia dignum, sed callide prauoque consilio ab ipso structum. nempe, vt auxilio vtriusque eo proficeret interim, vnde alterum alterius auxilio postea oppugnare ac deprimere posset, relegata interim communis potentia in
 so cios

focios, quod *Velleius* notat. Lege *Dionem* 37, ubi & ceterorum propositum ostenditur. *Florus* rotunde 4, 2, 11: Sic igitur *Cæsare* dignitatem comparare, *Crasso* augere, *Pompeio* retinere cupientibus, de inuadenda *Rep.* facile conuenit. Recte, de inuadenda *rep.* ait. Hæc enim ut spoliū & merces ipsa sui petebatur hæc conspiratione. à qua propterea *Cato* libertatis perniciem solebat repetere; atque, cum alii discordiam postea *Pompeii* & *Cæsaris* existimarent reip. exitium attulisse, ille consensionem eorum fatalis mali causam suggerebat.

2, 44, 5. *Affinitas etiam inter Cæs. Pomp. contracta nuptiis*) *Affinitate* & nuptiis ludere, prout potentia paranda consiliis conduct, inter arcana habent, quicunque dominatum moliantur. Ita hic, iam alii (*Cæpioni*) pacta *Cæsaris* filia, in *Pompeii* transfertur matrimonium: rursus *Pompeii* filia, *Fausto Syllæ* filio desponsa, in manum *Cæpionis* iubetur conuenire. Quo tenderent ea consilia, notat *Cicero* ad *Atticum* scribens 2, 17: Turbat & *Sampsicranus* (*Pompeium* intelligit) nihil est quod non timendum sit, quod οὐλομένως τυραννίδα συσκευάζουσιν. quia enim ista repentina affinitatis coniunctio? Viderat in talibus affinitatibus iam antea οὐλομένως τυραννίδος *Cato*, cum *Pompeio*, filioque eius neptes ex fratre & sorore denegaret, eo quod animaduerneret, suam quoque ad prouehenda inciuilia coepta voluntatem quæri. Hanc ipsam quoque uasitriem impauide coarguit, apud *Plutarch.* in *Cæs.* p. 714. & *Appian.* 2 bell. ciu. vociferatus: διαμαρτυρούμενος τῷ γάμῳ τὸν ἡγεμόνα. Ad *Charact. Vellei.* c. 4, 13.

2, 44, 4. In hoc consulatu. *Cæsar* legem tulit, & ager Campanus plebei diuid.) Etiam hoc arcanis dominationis coniungit *Cicero* epistola modo laudata. Rem totam prolixè exposuit *Dio* princip. 38: ubi

ubi præ
qui cum
mates co
tamen Q
quirebat
ta, ut ne
tent:

his resti
tat in h
mus, il
peium s

Sellet i
Insigni
Cum en
tentian
dederun
dumus B
autu su
Cæsari
Adde S
est, qui
liis. p
ni poss
neus ve
ipso d
ciosa C
mum a
tantisp
die adu
dum o

Socero
ganitibi
tissimu

vbi præsertim illa calliditas Cæsaris demonstratur; qui cum reuera populi sibi animos aduersum Optimates conciliatos hac lege cuperet, auctoritatem tamen Optimatum consensumque, in speciem, requirebat præferebatque; tota molitione ita disposita, vt ne occasionem quidem contradicendi inuenirent.

Et ius ab his restitutum) *Puteanus: ius ciui: his restitutum i. e. ius ciuitatis. Lippius coniecerat ius his restitutum.* Si tamen vulgatam retineamus, illud *ab his* ad Cæsarem auctorem & Pompeium suasorem legis pertinebit.

2, 44; 5. *Bibulus cum actiones eius magis vellet impedire quam posset*) *Dio 38. Sueton. Cæs. 20.* Insignis error optimatum hoc loco notandus est. Cum enim suspectam merito haberent Cæsaris potentiam & διανοίαν τυραννικὴν, veluti aduersarium ei dederunt hunc Bibulum. Auctor *Appianus: ἡ βελή λυτικὸν Βίβλον ἐς ἐναντίας τῆς Καίσαρος ἐχειροτόνησεν αὐτῷ συνάγειν. Senatus Lucium Bibulum collegam Cæsari pariter & aduersarium dedit. lib. 2. bell. ciu.* Adde *Suet. Cæs. 19.* Non recte. Videndum enim est, *quis cui opponatur*; in refringendis nouis consiliis. Non erat is Bibulus, qui cum Cæsare componi posset in rep. gerenda. Non erat, inquam, idoneus vel calliditate vel auctoritate. Itaque statim in ipso ἀντιπαράστασις initio turpiter se dedit: cum ad speciosa Cæsaris verba potius, quam insidiosa facta animi attenderet; simulataque concordia imagine tantisper sibi imponi pateretur, donec Cæsar discordiæ aduersus Bibulum valituræ firmum quasi gradum occuparet.

Tum Cæsari decreta in quinque, Gallia) Socero sc. (Pisone) generoque (Pompeio) suffragantibus, ex omni prouinciarum copia Gallias potissimum elegit, cuius emolumenta atque opportu-

nitates idonea essent materia triumphorum. *Suet. Cas. 22.*

2, 45, 1. *Per idem tempus P. Clodius homo nobilis &c.*) Dicitur in *Character. Vellei. c. 5. aliam incesti reus*) Prolixè habes historiam apud *Plut. in Cas. Dion. 37. Sueton. Cas. 6.*

a patribus ad plebem transfret) Cæsare in inuidiam Ciceronis eum transducente. *Sueton. Cas. 20.* nimirum ut tribunatum, qui patriciis non patebat, impetrare posset. Tales autem tribuni, quales Clodius describitur, rebus nouandis idonei, ideoque molitoribus dominationis grati sunt.

Qui ciuem R. indemnat. interemisset) *Plut. in Cicer. & præsertim Dio 38* : ubi & iniquitas huius legis declaratur, & quo consilio, quibus Potentum fraudibus oppressus sit Cicero, egregie ostenditur. *Appian. 2. bell. ciu.*

2, 45, 2. *Conseruata patr. pretium calamitate exsilii tulit*) Alii maluerunt : calamitatem exilii.

Non curuerunt suspic. oppress. Cic. Cæsar & Pompeius) Nec suspicio erat, sed manifesta fides. Vide *Dionem.*

Quod inter XX viros dñ. ag. Camp. esse noluisse) Cæsar enim, ut occultaret noua consilia, optimum & clarissimum quemque diuidendis agris adhibere cupiebat, quasi nimirum non sua, sed ipsorum auctoritate illa res gereretur. quod animaduertens Cicero, decus atque dignitatem suam noluerat alienæ dominationi gratificari.

2, 45, 3. *Sera Cæ. Pomp. cura, Serum &c. cepit interrita*) Ita *Vrsinus & Gruterus* bene emendarunt, cum fuisset in exemplari, *Serum &c. cepit interrita.* Tu obserua infidam hic quoque Potentum amicitiam : Modo abiciunt, si vtile suis rebus existimant; modo attollunt, si ex erecti restitutione

ne aliquem suæ potentie usum commenti sunt. Ut beneficio obligare possint aduersarium, iniuria co-
redigunt, ut beneficii capax sit.

Neque post Numidici exilium) Fuit enim ve-
re gloriosum Ciceroni hoc exilium, sicut & *Philiscus*
in egregio illo cum Cicerone colloquio iudicauerat
apud *Dion.* 38.

2, 45, 4. *Idem P. Clodius in senatu, sub hono-
ris ministerii titulo*) vide *Plutarch. Cat. Min.* Ita
scilicet lupi apud oues, in fabula, de remouendis ca-
tibus agunt. Ceterum quam alias late pateat istud
arcanum, quo specie honoris homines seponuntur,
eximia dissertatione pertractat *Gruterus discurs.* ad
illud *Taciti* 2 *A.* 42, 2: *Tiberius amoliri iuuenem*
(Germanicum) specie honoris statuit. *Lips.* 4. polit.
14, 70. In Nostro exemplo non fessellit sane Cato-
nis prudentiam Clodius, qui ultro clamauit, *ὡς ἐν-
δεα τὸ πρῶτον καὶ πεπονημένος, ὃ χάρις ἐστίν;* insidia-
rum & contumelie causa sibi id ministerium à
Clodio imponi. Sed quomodo poterat voluntati
populi, quem perforata nare trahebat Clodius, resi-
stere?

*Al. spoliandum r. Ptolemæum, omnib. mor.
vitiis e. c. meritum*) Mirum Schema Velleii. quali
morum vitia Ptolemæum regno exuere, & Romanis
spoliandum tradere debuerint. Aliter & verius
Amianus Marcellinus 14, 27, de Cypro loquens:
nec piget dicere, auidè magis hunc insulam popu-
lum R. inuasisse, quam iuste. Ptolemæo enim rege
federato nobis & socio, ob araria nostri angustias
inso sine ulla culpa proferibi, ideoque hausto Seneca
Voluntaria morte delere, & tributaria facta est, &
velut hostiles eius exunia classe imposita, in urbem
aduecta sunt per Catonem. Florus quoque non ob-
scure indignitatem rei innuit, cum 3, 9, 3 inquit:
Diuitiarum tanta erat fama, nec falso, et Victor

gentium populus, & donare regna consuetus, P. Clodio Tribuno duce, sociis cuiusque regis confiscationem mandauerit. Videnda, quæ ad Marcellinum Henr. Valeſius; ad Florum, Freinshemius, duo clarissimi Viri, notauere. Alii alios colores quasiuere, ac in Clodium omnem eius rei culpam reiecere. Verum hi colores sunt, quibus appingendis valde sollertes sunt, magistri & ministri dominationis: Et iniquitas, auaritia, ambitio sub virtutum & iuris nominibus lateant.

2, 45, 5 cuius integritatem laudari, nefas est) Talis sententiæ formula apud Tacitum occurrit in Vita Agricola 9; 5: Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, iniuria virtutum fuerit. q. d. In viro tam glorioso, nihil habebit magnifici aut præclari, si dicatur, integritatem & abstinentiam, quas omnes vique suis functionibus debent, quaque inter necessaria potius officii ciuilis nomina, quam inter elogia virtutis audiri solent, præstitisse: quinimo obscuraretur excellentiorum virtutum splendor & deprimeretur quodammodo, expositione earum rerum, sine quibus nec in bonis viuis innumerantur, quos magnis interim nemo accenset. Aliter explicant Nostri alii, mihi de hac interpretatione nondum opus fuit dubitare.

2, 46, 1. Cum deinde imm. res six multis voluminib. explicandas Caesar in Gallia ageret) De quibus vide quos Camers notauit ad Flor. 3, 10: & adde Diom. 40.

Inuitum par consulum Cn. Pomp. & M. Crassus) Vitiōssime dictus pars consulum. vnde Rhenanus par cons. fecerat. quod retinuius, in textu, non quod ceteris coniecturis doctorum præferremus; sed quod nihil certi aut firmi in omnibus esse cerneremus. Lipsius, inlūtum par; Vrsinus, Vetus par, legunt.

Neque

Neque petitus honeste ab his, neque prob. gestus est) Nam & factiose ac pæne per vim, ex arbitrio suarum partium, inuaserant consulatum, & magistratus quos vellent constituerant, & omnia potentia augenda patrabant nouabantque. inter quæ etiam decreta in alterum quinquennium (Dio de triennio meminit, sed intellexerim de consultatione potius, quam de decreto) Cæsari Gallia, Pompeio Hispania & Africa; Crasso Syria & vicina prouinciæ, referri debent. Dio 39. Plut. Cæs. & Crass. Appian. 2 bell. cit.

2, 46. 3 *Hunc proficiscentem in Syriam diris cum ominib.*) De his deuotionibus, diris, imprecationibus solenniter publiceque conceptis vide omnino doctissimi Briffon. 1 formul. solenn. vbi & huius historiæ occurrit declaratio ex Plutarcho, Appiano, Dione, Cicerone, Lucano. Adde Nostrum supra 2, 22, 2.

Stile imperatoris damnum saluo exercitus fuisset respubl.) Lipsius, Stile reponit. Ceterum scriptores belli Parthici vide notatos ad Flor. 3, 11. Est autem memorabile cum primis in exitu Crassi exemplum, qualis vindicta iniustissima bella, auaritiæque inexplebilem soleat consequi. nam id magno consensu agnoscunt scriptores obseruantque hoc loco.

2, 47, 1. *Amplius CCCC hostium à Cæsare caesa sunt*) Plinius, Plutarchus, Appianus longe maiorem, nec tamen eundem, numerum habent. vnde Lipsius rescribit: octingenta millia host.

Pugnatum saepe erupt.) Incuria Typothetæ & Correctoris factum est, vt hoc loco omitterentur duo membra in nostra editione, quod vehementer doleo. Locus ita habet: *pugnatum saepe directæ acie, saepe in agminibus, saepe eruptionibus.*

Circa Alexiæ Gero tantæ res gesta) Florus

Alexiam vocat. 3, 10, 23. vide, ipsum *Cæs. bell. Gall.* 7. *Plutarchus in Cæs.* διὰ πολλὰ μὲν ἐν ἐικότως ὁ πρὸς Ἀλησίαν κινδύνος ἔχει δοξάν, ὡς ἔργα τολμῆς καὶ δεινότητος οὐκ οὐκ αὐτῶν ἀγώνων ἐδεῖς παραχρῆμα. Multas ob causas gloriam Cæsaris auxit hoc ad Alesiam certamine: quippe & ea virtutis consiliique documenta, qualia non in alio facile certamine edidit.

2, 47, 2 cum medium iam ex invidia potentia male coherentis inter En. Pomp. & C. Cæs. concordia pignus Iulia) Est hæc inter præcipuas *Lipsii* emendationes. nam in msc. erat: ex invidia Pontii ac camilie. vnde quidam fecerant: ex invidia Pompeii male cohar. Ita autem Pompeii nomen inficere statim repeteretur. Ergo hoc dicitur: Concordiam male cohesisse ex invidia potentia. prorsus præclare & sententiosè. inter socios potentia, est invidia & amulatio potentia: hæc facit ut infida sit societas, ut male cohæreat concordia.

2, 47, 3 Tum in gladios cadesque ciuium furente ambitu, cuius neque finis reperiebatur, neque modus) Tribunorum præsertim plebis ferocia tumultus excitabat, comitia turbabat, pro consulibus tribunos militum postulabat (quo nimirum plures remp. capefferent) populo suis malis applaudente & in perniciem suam seuiente. ἔτι γὰρ ἐμπροσθεν, ἔθ' ὅστις ἐδ' ἐν πολεμῷ, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλους παρῶν μὴ πολεμῶν πρὶν διακινῶμενοι, πολεμῶν δ' ἐπὶ πολλοὺς μαχομένοι. Neque enim moderati sanique quidquam agebant, sed tumulabantur inuicem turbabantque tum largitionibus multa, tum pleraque certaminibus gerentes ac cadibus, inquit *Dio* 40 p. 119. apud quem plura antecedentium & consequentium vide, ut æstimes, quantum breuitate mirifica, signanter tamen, exprefserit *Velleius*. Similia habet *Plutarchus in Cæs.* p. 721.

Tertius conf. sol. Cn. Pompeio, etiam aduersantium antea dignitati eius iudicio delatus est) de Carone

Catone præsertim & Bibulo Plutarchus in Pomp. de totius senatus consilio Dio 40: fuisse inter artes Aristocraticas, ut Pompeio soli delatus Consulatus & dictaturam impediret, quam tribunipl. Pompeio magnis iam clamoribus destinabant; & Pompeium à plebe auocaret, atque ad optimatum partes traduceret; denique ne duriore in seruitio essent Romani, si cum Pompeio Cæsar, quod timebant, consul factus esset. Sed quid est τὰ ναυάρια πολιτεύειν, si hoc non est? Nulli iam prudentiæ, nulli arti sua vis. mutabantur miseriæ, non tollebantur. Et iam ὠδὲν reip. regnum parturientis occæperant.

Sederus consulatus omnem vim in coercit. ambitus exercuit) Lipsius mallet, exercuit. Vide Dion. 40. Appian. 2 b, c. Plut. Pomp. Sigon. de iudic. 2, 29.

2, 47, 4 P Clodius à Milone &c.) Supra iam aliquid de iudicio Nostri auctoris diximus ad 2, 20, 3.

2, 48, 1. Is qui ab ipso) Rhenani editio, is qui ab ipso quoque non debuit mutari.

2, 48, 2. Quasi ante biennium quam ad armatum est decessisset, defuisset fortuna destruendi eius locus) Tali sententia Plutarchus in Pompeio optat: Perinam tum obisset (post tertium triumphum) cum adhuc Alexandri fortunam haberet. nam quæ secuta sunt non minimam felicitati eius imposuere labem.

Conuersa Ital. Vota pro salute eius, primo omnium civium, suscepit) Dio 41 pr. Plut. Pomp. Iuuenal. 10.

2, 48, 3 Non alius maiorem flag. q. C. Curio tr. pl. subiecit facem) Nam perturbatis reip. temporibus tales homines, qualis hic describitur Curio, idonea sunt instrumenta, dominationis consilia agentibus.

Cuius animo, voluptatibus vel libid. neq. op.

Galla) Haud dubie corruptissimus est hic locus. cui medelam hætenus nemo excogitavit. Lipsius tentavit: cuius animi voluntatibus; & postea pro cupiditatibus, civitates substituit. Gruterus illa verba, voluptatibus vel libidinibus, à mala manu esse, itaque deleri oportere existimavit. Acidalius, pro animo, legit omnino. Quidquid horum consideras, vel stilus vacillabit vel sensus.

2, 48, 4 *Mox simulatione contra Pomp. & Cæsarem*) cuius simulationis consilia exposuit diligenter Dio 40 non procul à fine.

accepto centies H.S.) prorsus maior summa fuit: quod iam Aldus, Lipsiusque notauere. cuius verba non possum, quin adscribam: Ego, inquit, scribo sexcenties. Caussam habeo, quod Dio Cassius auctor lib. XL, omni ære alieno, quo ingenti obstrictus, Curionem à Cæsare liberatum. atque forum nostrum ait Valerius (9, 1, 6) Curionis filii sexcenties sestertium æris alieni aspexit. Caussam etiam alteram, quod Plutarchus & Appianus consentiunt, Paullum Cos. emtum à Cæsare mille quingentis talentis. Curionem autem maiore etiam summa. Si ita est, cum tot ista talenta paullo minus quadringenties HS efficiant: quidni Valerium audiamus in maiore summa? Hætenus Lipsius.

condiciones pacis discussit & rupit) Quo sensu etiam Lucanus lib. 1. tribunos faces belli vocat, Curionique præsertim orationem, qua Cæsar ad audendum bellandumque instigatur, tribuit. Ita quidem ex parte Cæsaris: sed ex Pompeii parte Lentulus alii que similem censuram merentur, qui non passi sunt ipsum pacis consiliis animum adicere.

Enice cauente Cicerone concordia publica) Commendat etiam virum optimum hoc nomine Plutarchus in Cæs. Κικέρων ὁ πρῶτος ἀπὸ παρὼν ἐν Κιτινίας καὶ διαμαρτυρῶν πρὸς τὸν Πομπήϊον. ὁ δὲ

τάδε

ταῦτα συγχωρῶν τὴν στρατὸν ἀφῆκε, καὶ Κικέρων μὲν
ἐπειδὴ τὸν Καίσαρα φίλος συνευόουλος ἐπὶ ταῖς εἰρηματικαῖς
ἐπαρχίαις, καὶ στρατῶν μόνους ἐξαρχαίους ποιεῖν τὰς
διαλύσεις. Reuersus modo è Cilicia Cicero Orator de
reconciliatione agebat, Pompeiumque mitigabat,
ut in aliis concederet, legiones tantum Casari adi-
meret. Itaque rursus Cicero persuasit amicis Casu-
ris, ut contenti, quas pradiimus, prouinciis mili-
tumque sex millibus, concordiam pacemque admit-
terent. Meminit & in Vita Ciceronis.

Cum iustis aliorum voluminibus promitur)
vet. exempl. cum iustis aliorum voluminib. pro-
matur. quod tolerari queat.

2, 49, 1 Quæta aut certe non precipitata,
fatali a. i. & c.) Lipsius, interponit: quæta ea aut
c. n. p. vt ad remp. referatur. ita enim omnino ne-
cesse est. nam quæ alias illa multitudo epithetorum,
si de morte capias? Fatali morte, bene se habet,
nec erat mutandum. Ceterum pertinet huc locus
Ciceronis de Hortensio, in Brutoc. 96. Sic Q. Hor-
tensii vox extincta fato suo est; nostra, publico. &
mox: Sed fortunatus illius exitus, qui ea non vidit
cum fierent, quæ prouidit futura. sape enim inter
nos impendentes casus defleuimus, cum belli ciuilibus
caussas in priuatorum cupiditatibus inclusas, pacis
spem à publico consilio esse exclusam videremus. sed
illum videretur felicitas ipsius, quæ semper est & sus,
ab eis miseriis, quæ consecuta sunt, morte & indicasse.
Tali ferme figura Tacitus Agricolaæ suo opportuni-
tatem mortis, quam vocat, gratulatur, & festinata
mortis grande solatium tulisse, ait, euasisse postre-
mum illud tempus, quo Domitianus non iam per
intervalla ac spiramenta temporum, sed continuo
& velut uno ictu remp. exhaust. Agr. 44. 6 & 45.
Quid nobis hodie dicendum est? Nihil aliud ad-
dam, quam quod rursus Tullius de temporibus

reip. dicit in *Bruto* 76. *Prætoriorum recordatio est acerba, & acerbior forte expectatio reliquorum.*

2, 49, 2. *Et anno LXXVIII) Illud anno insertum est, & poterat abesse.*

2, 49, 3. *Alterius ducis causa melior Videb.)* Egregia dissertatio de partibus belli civilis, de qua sigillatim aliquid dicemus. *Videbatur sane Pompeii causa melior*, quia à Coss. mandata ipsi erat defensio reip. contra Cæsarem hostem iudicatum: sed videbatur tantum, non erat. Satis notum est, & scriptoribus diligenter memoratum, quod uterque pro sua dominatione, neuter pro rep. bellaerit. *Solus Cato fecerat aliquas & reip. partes*, sicut *Seneca* loquitur ep. 104. Quanquam hæc ipsa species & splendida nomina Pompeianorum non parum deformata sunt illa intemperantia, qua tractationem Cæsaris de pace repulerunt, τὴν εὐπειρίαν καὶ τὴν ἀναισθησίαν τοῦ ποταμοῦ ἀνὰ τοὺς ποταμούς. *speciosissimum colorem ac prætextum Cæsari hoc pacto ipsi concinnantes. Plutarch. Cæs.* Scriptores huius belli vide *Camerti* notatos ad *Flor.* 4, 2, quibus omnino *Dionem* adde.

Hic omnia speciosa, illic Valentia) Ita est: Pompeius ipse multa gestorum gloria, multis regum amicitiiis, populorum auxiliis subnixus, & iam reip. ac libertatis propugnator habebatur: sed reuera maius in Cæsareanis partibus robur, siue ducem spectares, siue milites, siue instrumenta belli solida. Cæsar ipse in orat. ad milites, ridet inania Pompeii nomina & speciem, apud *Lucan.* 1,

— *Veniat longa dux pace solutus*

Milite cum subito, partesque in bella togata,

Marcellusq. loquax, & nomina vana Catones. &c.

Pompeium senatus auctoritas) Scriptores passim testantur. Vide orationem *Leontuli* ap. *Lucan.* principio l. 5, ubi inter alia:

— non Enquam perdidit ordo

Mutato sua iura solo, marentia tecta
 Caesar habet, Sucusq; domos, legesq; silentes,
 Clausaq; iustis tristis fora, Curia solos
 Illa videt Patres plena quos Urbe fugavit.
 Ordine de tanto quisquis non exulat, hic est.

Consules Senatusque caussa non Pompeio
 sum. imp. detul.) Gruterus contra Lipsium firmat
 hanc lectionem, ut sensus sit non Pompeio propter
 Pompeium, & sic dicam, sed Pompeio propter caus-
 sam, quæ non Pompeii, sed publica videbatur, com-
 missam esse rei militaris summam. Eruditissimus
 Gronovius diatrib. ad Stat. l. 3. silu. 3. c. 32 legit:
 caussa nomine Pompeio & c. i. e. Et ipse causam Se-
 natus tueretur, subintellige, non Et imperaret, &
 potius dominaretur, cum contra Caesarem sui Do-
 minum assererent.

2, 49, 4. Nihil relictum à Cesare, quod ser-
 uanda pacis caussa rentari posset &c.) Ita quidem
 præ se ferebat: sed fortasse verissimum est iudicium
 Plutarchi in Antonio, Caesari bellum pridem & ve-
 hementer cupienti fuisse; quippe quem stimularet
 regis ἀπαρνησέντες ἀρχὴς, & πρὸς τὴν ἐνδοκίαν τὴν αὐτοῦ
 τοῦ ἐναντὶ τοῦ μεγίστου ἀκαταβίβητος imperandi amor, &
 insana principatus cupiditas. cuius regendæ, iu-
 risque titulo exornandæ maximas interim occasio-
 nes Pompeiani præbuerent homini, quod negari non
 potest.

cum alter cos. iusto esset ferocior) Marcellum
 intelligit. cuius ferociam præsertim etiam ex Ap-
 pian. 26. c. licet intelligere. Porro uterque Cos.
 ideo creati erant; quia Caesarem summo odio pro-
 sequerentur. notante eodem.

Lentulus Vero salua rep. saluus esse non pos-
 set) propter magnitudinem scilicet æris alieni: nam
 his nimirum civilis bello opus, siue, ut apud Sallu-
 stium

stium notantur, his perdit a rep. opus est. Caesar 1. b. c. Lentulus, inquit, aru alieni magnitudine, & sps exercitus ac provinciarum & regum appellandorum largitionibus mouetur: seque alterum fore Syllum, inter suos gloriatur, ad quem summa imperii redeat.

M. autem Cito moriend. ante, quam Syllam condit. cit.) vide quæ notauimus supra ad 2. 7. 2.

2. 49. 5 Et se in petit. consul. suffrag. P. R. committeret decreuere) Rectissime ita post alios Gruterus edidit, qui hanc ipsam lectionem esse exemplaris scripti affirmat.

Cn. Pomp. Cos. 93. & m. p. S. relicta vrbe &c.) Describit eam ex vrbe fugam graphice Dio 41. Cæterum an prudenter à Pompeio factum sit, quod Vrbem Italiamque reliquit, non vna erat sententia. Quidam, inquit Plutarchus in Pompeio εν τοῖς ἀριστοῖς τῆς πόλεως ἐγενήθησαν, in optimis belli consiliis ponunt Pompeii ex Italia discessum: ipse Caesar mirabatur, quod relicta munita vrbe, cum præsertim ex Hispania copias expectaret, marique polleret, Italia tamen excederet. Cicero etiam reprehendisse fertur, quod Themistoclis potius consilium quam Periclis imitatus sit Pompeius, cum tamen, tempora huius casus non illius exemplum supereditarent. Quod peritissimorum virorum iudicium non videtur de nihilo: cum præsertim non tam consilio Pompeii, quam impetu Pompeianorum suscepta profectio videatur. Potest tamen opponi: Pompeium illis populis, regibus, tetrarchis, dynastis, quorum amicitia nitebatur propiore factum; Casarem in aduersa & inimica loca perlicere debuisse. Sed imbellem illam gentium multitudinem Pompeius cum Cæsariani militis bello indurati peritia & virtute debebat contendere; simul illud reputare, minorem vbiq; esse cedentis auctoritatem,

ritatem, & qui recedat, fugere credi. Certe non omisit Dionotare talem euentū 41 p. 178 Πομπή^ο μιν ἐν τῇ τε παλίδᾳ καὶ τὴν ἄλλῃν Ἰταλίαν ἑταῖς ἐξέλιπε; πάντα τὰ ἐναντιώτατα τοῖς περὶ οὗτον, ὅτι ἐς ἄλλῃν ἐκ τῆς Ἀσίας κατέπλευσε, καὶ ἐλόμεν^ο καὶ πρῶτα, ἀφ' ὧν περὶ καὶ τὴν τύχην καὶ τὴν ἰδέαν ἀνέπαλον ἐκλήσαιο. *Atque ita Pompeius patriam omnemque Italiam reliquit; longe ille quidem diversa ac plane contraria vis motus, quam antea probauerat, cum ex Asia rediret. Itaque* **Ἐ FORTVNAM Ἐ EXISTIMATIONE** *mpriori contrariam nactus est.*

2, 56, 1 *At Caesar Domitio legionib. Corfin. Ἐ c)*

Quæ de Domitio, item de oratione Cæsaris in vrbe hic memorantur, præter Dionem, Appianum, Plutarchum, præsertim *Ipse* diligenter exposuit 1 bell. ciu. Noti sunt & iam supra indicati *scriptores totius ciuilis belli*: è quibus deinceps, ea tantum mutuabimur, quæ nostro instituto opportuniora videntur.

2, 50, 3 *Festinat. itineris eius al. morat. Massilia est, fide melior quam consilio prudentior*) Melius se medios & neutrius partis præstitissent hoc tempore Massilienses. Certe si vllum tempus cuiquam ciuitati *ἀδιαφορίας* suasis, hoc videtur illud fuisse. Vtrique obstricti erant, Pompeio Cæsarique: nec de iustitia causæ aliquid certi in re perplexa videre licebat. Atq; etiamsi Pompeii venustiora, Cæsaris recentiora essent merita, par tamen obligatio gratiam & fidem ex æquo postulabat. Itaque honesta sane fuisset oratio, prudensque consilium, quod præferebant initio apud *Cæsarem* l. 1. b. c. *Intellegere se diuisum esse P. R. in partes duas; neq; sui iudicii, neq; suarum esse virium discernere, & ita pars iustiore causam habeat: principes vero esse earum partium Cn. Pompeium & Cæsarem patronos ciuitatis; quorum alter agros Volcarum Arecomicorum & Helusiorum publice eis concesserit; alter bello victas Gallias*

Gallias attribuerit, Vestigaliaque auerit, quare
 paribus eorum beneficis parem se quoque voluntaria-
 tem tribuere debere, & neutrum eorum contra al-
 terum iniurare; aut Urbe aut portibus recipere. Hoc
 responsum etiam Dio vocat, ἀποκρίσιν ἀξιοῦν ἀνέ-
 στου. Sed mox Pompeianis se partibus adiunxerunt,
 eaque rem Caesaris asperarunt. Quem errorem
 nec Strabo, omisit notare lib. 4: τῷ ἡγεμὲν δὲ μίγει
 πρὸς ἑαυτοὺς τὴν πόλιν τῆς ἐν ἀπορίας ἀπεβάρου; cum
 parti dicta se adiunxissent, plerumque felicitatis
 suae perdidere. Scilicet arbitria volebat agere Mas-
 silia principalium armorum, ut Velleius iudicat, quia
 dum Pompeium sequitur, Caesaris causam damna-
 uit: neque prudenter fidem alteri approbare cona-
 ta est, quam utrique debebat. sicut nec illa pars re-
 sponsi satis prudens erat, cum Caesaris consilia se
 morari velle profiterentur, antequam satis expendis-
 sent suas ad morandum vires opesque. Vnde Vel-
 leianus in iis illa subnascitur: *Principalibus ar-
 mis iis se debent interponere, qui non parentem coet-
 cere possunt.* quasi diceret, si Massilienses iis instru-
 cti fuissent opibus, quibus Caesar potuisset terreri
 compescique, tum sane quiuissent dicere: *abstine
 portibus nostris Caesar, omitte arma aduersus Pom-
 peium, excede finibus nostris, aut pacato habitu in-
 gredere.* Nunc stultitia erat leges dicere ei, qui
 armorum minas armis cludere posset. Miseratione
 interim dignissima est optima & de Romano no-
 mine praeclarissime merita ciuitas. Quare Cicero:
*offic. & serio deplorat in triumpho portatam eam
 Urbem, sine qua nunquam Romani imperatores ex
 transalpinis bellis triumphant.* id quod indi-
 gnissimum merito viris bonis videbatur: non debe-
 bat enim triumpho ostentari, quod miseratione
 mœstitiaque publica potius abscondi merebatur.

§. 50, 4. Perque legatorum C. g. c. o. d. eos
 Col.

Vol. remissi ad Pompeium) Ita ab initio capitis Domitium captum aliosque qui soluerant abire ad Pompeium sine dilatione dimisit. Qua re & gloria non parum & insigne ad res gerendas momentum sibi peperit Cæsar, sicut Dio Asia aduertit. Moderationis huius exemplum etiam apud Suetonium habemus *Cæs. 75*: Denuntiante enim Pompeio, pro hostibus se habiturum, qui Reip. discessissent: ipse medios & neutrus partis, suorum sibi numeros futuros pronuntiavit. Quibus autem ex commendatione Pompei ordines dederat, potestatem transgrediendi ad eum omnibus fecit. Prudenter sane, nam quid inutis, id est, infidis auxiliis fidas ac adiutoribus? Nam & segnius tua imperia exequentur, & quamprimum poterunt, discessione ac desertione te nudabunt. Ita sunt homines, cogentem fugient: non-inuitantem sponte sequentur. censeatur enim ibi plus iuris esse ac fortunæ, ubi minus est coactio- nis.

2, 51, 2 *Sed inopia obsidentibus, quam obs-
gravior erat*) Mira tamen tolerantia Cæsariani sus-
stinuere illam inopiam, dictitantes: prius se cortice
ex arboribus secturos quam Pompeium e manibus
dimissuros. *Cæs. b. c. 3. Sueton. Cæs. 68. Plutarch.
Dio 41. Appian. 2 b. c.*

2, 51, 3 *Quibus non Hispaniensis sed Hispan-
nus*) Ex Lipsianis emendationibus præcipuis ista ha-
beri debet. Fuerat antea *Hispania sue natus*, ex
msc. Hispania Asia natus. Paraphrasis ista, è Lipsio:
Mac audacia, ait Velleius, effectum, ut Balbus ille,
non dicam civis è Latio aut incola Hispaniæ saltem,
sed vere Hispanus & externus Romæ perueniret ad
sacerdotium & triumphum. quod se. nouum erat.
Plin. 5, 5. Vide etiam Ind.

Sed Eno longe magis Pompeianis prospero)
adeo quidem ut Cæsar diceret: *Actum de nobis*
erat,

erat, *scilicet hostis sciuisset Victoria &c.* Vide scriptores paulo ante laudatos.

2, 52, 1. *Neque hercules quidquam illis par-
tib. salubrius fuit*) Ita etiam Appianus indicat.
Certe etiam alterum istud consilium *trahendi belli*
prorsus è re Pompeii futurum erat : sicut clare *Plu-
tarchus* explicat. Sed Pompeium non tam *impetus*
suis, quod hic *Velleius* dicit, quam fatalis suorum
temeritas in noxia consilia & exitium præcipitauit.

*Quod dignatione partium in dies ipsis mi-
prosp. fieret*) Ita *Rhenanus* bene ediderat, cum fuisset : *quod dignationi partem in die ipsi magis p. f.*

2, 51, 2 *Actem Pharsalicam &c.*) vide *Cæs. 3
bell. ciu. Plut. Cæs. & Pomp. Dion. 41. Appian. 2 b.
c. Flor. 4, 2, 44 &c.* *Liu. epit. iii. Lucan. 7* alios-
que.

effessumque alterum R. imperii lumen) Hæc
vera lectio & primigenia.

2, 52, 3 *Quam omnes partes (militari & Ver-
bo & consuet. & ar.) dimitteret*) Legebatur. *quam in
omnes p. & c.* Quidam emendabant. *quam & omnes
Patres.* Quod aspernatur *Lipsius*, & *Partes* voca-
ri hic militari verbo autumat ; quia durum vide-
batur in ciuili dissensu *hostes* dicere. Videtur ta-
men Verbum militare *Velleii* potius de *dimissione*
intelligendum esse. Sensus fuerit : nihil prius ha-
buit *Cæsar*, postquam in sua manu *Victoriam* in-
tellexit, quam & omnem inimicitiam ; partiumq.
odium ex animo abiceret, neque iam Pompeianos
& hostes suos, neque suos & Pompeianis hostes, sed
Errosque & ciues considerabat, adeoque Veluti simul
& semel, tanquam dimissis à bello, finem odii no-
xæque indiceret. Alluditur ad *Cæsar*is vocem : *Mi-
les parce ciuibus.* Ecce, non vt partes aduersas no-
minat Pompeianos, neque se vt diuersæ partis con-
siderat, sed *Ciues ciuibus* vult parci.

2, 52, 4 *Quod huius Volunt. erga Brutum sua*) Etiam *Plutarchus in Cæs.* & *Dio sine* 41 statim in comparationem ingratitudinis, qua postea Brutus violauit conseruatorem suum, sententiam acuit. Timuerat Cæsar Bruto, cum nō compareret: saluumque postea gauisus benigne exceperat.

2, 53, 1. *Aliis Et Parthos, aliis Et Africam per.*) de Parthis etiam *Appianus*. Sed refutat eam sententiam *Dio principio lib. 42.* idem qui graui observatione perplexitatem Pompeii, & ex perplexitate desperationem arguit. Didicerat alias Pompeius in aduersis bene sperare, idque tanto viro, tantaque indole ac experientia dignum erat. nunc omnem spem abiicit, cum tamen multa ad sperandum & resurgendum superessent. Scilicet antea aduersos casus, antequam acciderent, præuiderat, & quid facto opus foret, si accidissent, meditatus erat: nunc certa spe victoriæ præcepta, inopinato casu perculsus, consilium timore & consternatione perdidit. Vide ipsam *Dionis* super ista re φιλοσοφίαν.

2, 53, 2 *sed quis in aduersis benefic. seruat memoriā?*) Pleni sunt auctorum libri talibus sententiis: quippe id argumentum *locis Rhetoricis* opportunum est cum primis. hic *Rhetorum campus*. Cæsar in hoc ipso scelere Ægyptio commemorando l. 3 b. c. *plerumque in calamitate ex amicis inimicos existerē* notat.

Imperio arbitrioq. Ægyptii mancipii) Senec. ep. 4 De Pompeii capite *Pupillus* & *Spado* rulere sententiam. Idem de brev. vit. 14: *Pompeius Alexandrina perfidia deceptus, ultimo mancipio transfodiendum se præbuit.*

2, 53, 3. *In tantum in illo viro a se discordante fortuna*) Valde signanter & ἐμφανώς istam fortunæ discordantis ἀντιθέσιν tractat *Dio* 42 p. 210 & 211. addē *Lucanum*, sine 8.

2, 54, 1 Non fuit tamen maior in *Cæs. Sc.*) *Cæs. sine 3 b. c. & Hirtius bell. Alex. Plutarch. Cæs. Appian. 2 b. ciu. Suet. Cæs. 35 Flor. 4, 2, 54 Sc. Lit. epit. 112.*

2, 54, 2 Nusquam erat Pompeius corpore, adhuc ubique nomine) Legebatur: adhuc ubique Iuba nomine. Vocem Iuba doctissimus quisque deleuit.

Bellum exc. Africum, quod ciebat rex Iuba) *Hirtius de bell. Afric. ceterique, quos iam sæpe laudauimus.*

2, 54, 3 Honoratiori parere maluit) *Clarius Appianus: recusasse Catonem imperium, quod adessent legati consulares, cum ipse pratorius tantum esset, utaq; hic quoq; legum habenda rationem, quod apud Plutarch. in Cat. Min. additur. Paulo antea legitur in Nostro: itinerum locorumq; inopia: rectissime. ne quis correctionibus indulgendum hic putet.*

2, 55, 1 Ibi primo *Varia* fortunam expugnauit *Via*) Valde placuit doctis *Lipsii* emendatio, quam & *Acidalius* sibi vindicat: Ibi primo *Varia* fortuna, mox pugnauit sua. Clarior est sententia, quam vt explicari debeat.

2, 55, 2 Victorem *Afr. b. Cæs. grauius excepit Hispanense*) vide *Hirtium de bell. Hispan.* ceterosque. neque enim toties repetemus satis nota ciuiss nomina.

Nam *Sictus* ab eo *Pharnaces* *Six* quidq. gl. eius adstruxit) vide *Flor. 4, 2, 63* ibique not. *Frern. hemian.*

2, 55, 3 Vestigio se non recessurum) scilicet rebus tam dubiis periculorum remedium sunt ipsa pericula, neque temeritas videri debet, necessaria audacia; siue, vt accuratissime omnium *Tacitus* loquitur, vbi praesidium ab audacia mutuatur, quem virtus iam non potest eripere. Qua de re multa multi,

multi, quæ non exscribimus, *Adi Scipion. Amirat. dissert. polit. ad Tac. IX.*

2, 55, 4 a duce quam à milite fortius) Ita *Rhenanus* edidit. Vetus exemplar prætulit : *C. A. duce q. a m. f.* vnde *Aldus* ; *Cæcerum* à duce.

2, 56, 2 *Pecunia ex manubiis lata paullo amplius sexies millies HS*) Defendit hanc lectionem aduersus *Hotomannum* (qui *sexagies* volebat) *Lipsius* : cum *Cicero septies millies* aliquoties nominet ; & *Appian* *summa ultra decies sexies millies HS* (maiorem sane numerum, sed longe infra *Hotom.* calculum) non ascendat. Vide *Ind. voc. Sestert.* Sed & cetera quæ de triumpho hic dicuntur, in *Ind. dice* commodius declarabuntur.

2, 56, 3 *Idibus Martiis coniurationis auctorib.* &c.) De cæde *Cæsaris* plerique, quos hætenus sæpius nominare opus fuit. An merito acciderit ei hic exitus, varie disputatur. & iam olim *occisus Cæsar aliis pessimum, aliis pulcherrimum facinus* videbatur, teste *Tacito* 1 A. 8, 7. ad quem locum vide quæso, quæ *Vir Illustris Christophorus Forstnerus* notauit : vbi præsertim cum *Dione* ac prudentissimo quoque Historicorum, præiudicium diuina Glorionis aduersum parricidas virget, magnique exemplis confirmat. Res tota illuc videtur redire : passionem, secundum tritum vulgi verbum, *instam*, actionem *iniustissimam* censi debere. Immiserat ei hanc cladem haud dubie Diuina Iustitia, tum alia facinora tum Pompeianarum partium funera reiq; publicæ perturbationem, & ciuilem sanguinem vltura : sed interfectores ipsi scelestissimo consilio ausuque facinus susceper. cum præsertim, non dum inuadit dominationem, sed postquam iam pacto & iuramento ciuium ius quodpiam nactus erat, interfecerint Cæsarem. Nam quod *Brutus* apud *Appianum* iactitat *ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι πολυαὶὸς ἦν ἄνθρωπος, ὃν*

ἐνοχον, merito refutat Hugo Grotius de iur. b. & p. 2, 13, 15. confer 1, 4, 19 & 3, 19, 2. Egregia est dissertatio Dionis principio lib. 44. Certe inter insignes solæcismos politicos retulerim illam Ciceronis intemperantiam, qua toties eadem & percussores Iulii extollit & immodice prædicat: cum tamen ex illa de tyrannicidio quæstione, cuius sæpe in epistolis mentionem facit, nunquam se plane pleneque extricare queat.

Quorum alterum promittendo consularum non obligau. contra differendo Cassium offenderat) vide Plut. in Cas. subtili sententia ambitiosorum in otio notat Velleius, qui cum habere quam expectare malint honores, nec promittendo mitigantur, & differendo offenduntur. Quanquam animo inuidia facibus iam succenso, omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne est. Vide de his & ceteris populæribus sceleris Dion. 44 p.

2, 56, 4 Quod ab eo ita repulsum erat, Et non offensus vid. Suet. Cas. 79 Dio 44 p. 278. Plut. in Cas. & Anton. Vanitas insignis Antonii. quam merito exagitat Cicero in Philippicis & apud Dion. 45 in oratione aduersus Anton.

2, 57, 1 Principatum armis quesitum, armis teneret) Henricus Sauilis, cuius eruditissimum de militia Romana librum ex Anglico Latinum fecit G. M. Lingelsheimius, Prætorianorum custodiam non nisi foris in bello usurpatam Romanis ait: donec Sulla & Caesar & usurpato dominatu, domi quoque tanquam inter hostes retinuerunt consuetam custodiam. Sed Sulla resignato simul dominatu & præsidio (Appian. 1 & 2 in p. Sallust. & alii) quam obrem a Cesare notatus, nescire litteras, potest videri secutus sanctiorem Grammaticam, quam ipse Caesar, qui dimisso præsidio nec simul dominatu, commisit periculosum & insignem solæcismum in politica admi-

administratione, & viam ad suam perniciem perfecit. Lubens adscripti verba elegantissimi libelli; è quo & Clupmarius quædam mutuatur Arcan. 3, 14, vbi plura super hoc argumento.

2, 57, 3 Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuiuscunque fortunam m. const. c. corrumpit) Ita recte Lipsius, legebatur enim, cuius quem f. m. Plut. in Cas. ἀδ' εἰκον ἐχ' ἔτας ὑπεροδόντων, ὡς ἀφ' αὐτῶν εἶναι τὸ πεπωμένον. Non tam improvisum, quam inevitabile videtur fatum esse. Appianus: καὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς Καίσαρι γενέσθαι. Talia passim obuia, vide Cl. Freinshem. ad Curt. 5, 11, 10 & Lips. i polit. 4. Vellem tamen Lipsium (quippe qui ad vsum pietatis & vitæ eam doctrinam tradere instituit) cautius adhibuisse quædam gentilium loca; quæ nimirum studiosè à Stoicæ necessitatis hypothefi repurganda, & ad Christianam philosophiam diligentius exigenda sunt.

2, 58, 2 Nihil amplius ciuibz præter tyrannipetendum esse (sanguinem) Plutarchus in Anton. ἐκάλυσε δ' ἐ βροτῶν, ὡς γὰρ τὴν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τολμωμένην πρᾶξιν, εἰδικρινῆ καὶ καθαρὰν ἀδικίας εἶναι. Prohibuit autem Brutus (sc. interfici Antonium) cupiens actionem pro legibus & iure suscepam, sinceram & ab iniquitate puram esse. Hic color nimirum facto quærebat.

2, 58, 4 Illud decreti Atheniensium celeb. exempl. relatum à Cicerone, obliuionis præterit. rerum decreto Patr.) Intelligitur Αἰμνσίας Ψήφισμα, decretum siue Lex obliuionis. Cuius inuentores Athenienses celebrantur. Nobilis est præsertim Ciceronis de Amnestia oratio, cuius hic meminit Noster, descripta Dioni lib. 44. Ceterum, quæ ad hoc argumentum pertinent, executi sumus pridem dissertatione Academica, quam, ne intersumpamus denuo Notarum seriem, sub finem

earum, cum Lectoris æqui venia, exhibebimus.
 2, 59, 1. *Etiamsi prauentis & pauca dicenda sunt*) Ita plerique edidere. *Vissius* tamen monuit, legi in veteri codice: *etiam si prauenit, & pauca dic. si* Quæ lectio proba videtur; vt ad Augusti commentarium, quem de vita sua scripsit, respiciatur.

2, 59, 2. *Fuit C. Octavius &c.*) *Sueton. Aug. 3 & 4. Dion. 49.*

2, 59, 3. *Hispaniensis militia affecut. s. p. comitem hab.*) *Lipsius* malebat: *Hispaniensis militia*. Mihi nil mutandum videtur. sed nec *Helenismus* hic existimari debet, cum haud dubie *comes Hispan. mil.* clare & simpliciter dicatur. *Suet. Aug. 8.*

2, 95, 4. *Ad erudiendum lib. disciplinis singul. indol. iuuenis, Apolloniam cum in studia miscrat*) Id agente tum fato, vt qui Monarchiam Romanam conditurus esset, omnibus ad tanti fastigii gubernationem artibus instructus accederet. satis nimirum intelligebat Cæsar, *indolem* solam, vtut *singularem*, non sufficere ad absoluendum singularem virum: nisi accedant liberales disciplinæ, id est, solida rerum gerendarum instrumenta. Operæ pretium est autem inspicere *Dionis* verba, qui *lib. 45 p. 307* emphatice describit *studia*, quibus Augusti ingenium ad summæ fortunæ cultum excitatum eruditumque est. Primo vniuersum memorat, *Iulium studuisse*, *vt Octavius ad gerendam remp. erudiretur, & in omnibus his recte institueretur*, quibus indiget, qui tanto imperio digne presuturus est. ὁ Καῖσαρ ἐν μεγάλα ἐπ' αὐτῷ ἐλπίσας, ἵς τε τὸς ἐν πατρίδας αὐτὸν ἐσθλὰ καλεῖ, καὶ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἵσκει, καὶ πάντ' ὅσα προσήκει τῷ μέλλοντι καλῶς καὶ κατ' ἀξίαν τηλεῖν τὸν κράτος διοικῆσαι, πρὸς ἀρχὴν, ἀρετῆς ἐκπαίδευσιν. Postea sigillatim quædam nominat: Λόγοις τε γὰρ φιλοσοφίᾳ

ἐκ τῆς τῆ τῶν Λατίνων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῆ γλώττης ἡσκήτο. καὶ ἐν ταῖς σεβάσαις ἐρρωμένως ἐκτενοῖτο, τὰ τε πολικὰ καὶ τὰ ἀρχικὰ ἰχυρῶς ἐδιδάσκετο. Exercebatur etiam in studio eloquentia, non modo ad Latina, sed & ad Græcæ lingua promptitudinem. Laboribus militiæ strenue insuecebat: denique quidquid ad remp. gerendam imperiaque & magistratus administrandos pertinet, egregie condicebat. An habemus totam & exempli loco commendandam eius informationis descriptionem, qua summis publicisque rebus nata ingenia præparari debent? In disciplinis τὰ πολικὰ καὶ ἀρχικὰ, vno verbo *studium Politices*; quod cum latissime pateat, imperandi præsertim artes hic complectitur: in *Linguis*, eloquentiam Græcam Latinamque: in *Exercitationibus*, opus militiæ: in *apparatu subsidisque*, quidquid inuare prudentiam aut dignitatem ornare vel commendare elegantiam principalis fastigii potest. Modum præter carationemque institutionis, non ad scholam aut umbram sed ad lucem & vitam tendentis præclare indicant illa: τὸ ἀκριβῶς, τὸ ἐρρωμένως, τὸ ἰχυρῶς. quibus & *solide*, & *strenue* & *efficaciter* geri in hoc negotio omnia debere, ostenditur. Vide quæ *Lipsius* disseruit ad lib. 1. *poli. suorum* c. 10. Tetigimus etiam id argumentum in *commentar. Nepot.* p. 43.

2, 59, 5 *Omniem ordinationem & necis & testamenti*) Ita *Aldus* & *Gruterus* ex veteri exemplari ediderant, *Alii: ordinem.*

2, 59, 6 *Cum intraret Urbem, solis orbis super caput eius curvatus aequaliter rotundatusque in colorem arcus &c.*) *Sueton. Aug.* 95: *Post necem Caesaris, reuerso ab Apollonia & ingrediente eo Urbem, repente liquido ac puro sereno, circulus ad spectem caelestis arcus orbem Solis ambiit.* *Dio* 45. p. 308, ἐς γὰρ τὴν Ῥώμην ἐσσιὼν ὁ αὐτὸς, ἰδὼς πᾶσι τὸν ἥλιον πολλὰ καὶ ποικίλῃ περιέχεν. *Ingrediente eo Urbem, iris magna*

¶ *Varia totum solem ambiuit.* Seneca ita describit quæst. natural. 1, 2: Videamus nunc, quemadmodum fiat is fulgor, qui sidera circumnectit. Memoria proditum est, quo die diuus Augustus Urbem ex Apollonia reuersus, intrauit, circa Solem visum coloris Varii circulum, qualis esse in arcu solet: hunc Græci Halo vocant, nos dicere Coronam aptissime possumus. & paulo post, Arcam vocat. Plinius 2, 28: cernuntur ¶ circa solis orbem ceu specie corona. ¶ Versicoloris circuli: qualiter Augusto Casare in prima inuenta Urbem intrante post obitum patris, ad nomen ingens capessendum. Adde Obsequent, c. 118.

2, 60, 2 *sprenit itaque caelestis animus hum. consilia*) Dicemus aliquid eade re in Charact. Vellei. c. 2.

2, 60, 3 *Vixque admissio in Pompeianos hortos*) vide historiam illius congressus colloquique apud Appianum 3 ἐμφυλ.

Velut insidius eius petitus) Plutarch. in Anton.

2, 60, 4 *Aperte deinde Antonii ac Dolabellæ consulum ad nefand. dominationem erupit furor*) Nemo ista clarius annotauit Appiano 3 ἐμφυλ. qui & ipse consilium δυναστείας μοναρχικῆς Antonio tribuit: tacitamque Dolabellæ, quem Senatus Antonio opposuerat, cum eo collusionem memorat. Ita tum erant tempora: quibus Senatus factionum compressionem mandabat, ii ad factiosos transibant, suæque studentes potentia, nihil pensi moderatique habebant.

HS septies millies) Recte se habere hunc numerum Lipsius ex Cic. Philipp. 2, contra Fr. Iunium probat. sed quod Idem delet *adcm*, non video quid causæ habeat. cum præsertim etiam Cicero Phil. 2 ita loquatur.

Altq=

Actorum eiusdem, insertis falsis indubitat. corruptis commentariis) Ita ediderat Rhenanus aliique. Lipsius mallet: commutatisque & corruptis. Aldus: insertis falsis, sublatisque. Vrsinus existimat retinendam veterem lectionem: insertis falsis ciuitatibus, corruptisque commentariis. Mihi ne sic quidem satis persanatus videtur locus; cuius scilicet manet insolens adhuc, & suspicionem corruptionis præfert structura. Dere ipsa Cic. in Philipp. & Appian. 3 ἐμφυλ. p. 529: πολλὰ ἐς πολλῶν χάριν προσέτεται, καὶ ἐδωρετο πόλεσι καὶ δυνάσεσσι, καὶ τοῖς δὲ τοῖς ἐαυτοῖς φερούσιν, καὶ ἐπιγράφετο μὲν πᾶσι τοῖς αὐτοῖς τὰ καὶ αὐτῶν ἐπιπονήματα, τὴν δὲ χάριν οἱ λαβόντες ἤδεσαν Ἀντωνίῳ. Multa in multorum gratiam adiecit, ciuitatibus, dynastis, suisque custodibus gratificans: & præferbantur quidem Caesaris commentarii, quasi perscripta in eis hæc omnia essent, sed qui acceperant, Antonio se debere gratiam, facile intelligebant.

Vendente remp. Consule) Quo nomine Cicero cum grauiter exagitat in Philippicis,

2, 60, 5. Idem prou. D. Bruto decretam &c.) vide omnino Cic. Philipp. 11.

interque naturaliter dissimillimos ac diu. Val. crescebat odium) Distinctio exemplarium vitiosa hic est. Non enim intelliguntur Antonius & Dolabella (quippe qui ex dissidio, communionem diuolus τυραννικῆς in gratiam redierant, parique voluntate dominationem moliebantur, vt antea dictum est) sed Antonius & Caesar Octavius. vnde mox cum notatione causæ sequitur: eoque C. Caesar iuuenis quotidianis Antonii petebatur insidiis. Distinguentium ergo: Dolabella transf. decreuit sibi, interque naturaliter dissimillimos ac diuersa solentes crescebat odium: eoque C. Caesar iuuenis quotidianis Antonii petebatur insidiis. Est autem eadem sententia, qua supra de Clodio & Cicerone dixit: quid

enim inter tam dissimiles amicum esse poterat ? 2, 45, 1.

2, 61, 2 *Veteranos exciuit paternos* Quæ hic Noster memorat, laus exposita vide apud *Dion.* 45 p. 313 & 314. *Appian.* 3 *ἐμφυλ.* p. 552. Hoc quoque à Prudentibus reprehensum est in actionibus Augusti ap. *Tacitum* 1 A. 10, 1 : *cupidine dominandi concitos per largitiones Veteranos.* vide quæ notauimus supra ad 2, 29, 1.

2, 61, 3 *Honoratum equestri statua*) De honoris huius præcellentia tractat *Herm. Hugo milit. equestr.* 5, 1.

Propatore) Ita legendum esse pridem animaduertit *Robertellus* in emendat. 2, 23, siue potius *Sigonius.* De bello hoc *Mutimensi* vide *Flor.* 4, 4 & quos ibi *Camers* notauit, quibus adde præsertim *Dionem* 46.

Consulatum alter in acie, alter post p. d. ex vulnere) Quis rumor de morte consulatum percubruerit, ex *Tacit.* 1 A. 10, 2. *Sueton.* *Aug.* 11 *Dion.* 46 p. 360 satis constat.

2, 62. *Quæ in hoc capite habentur*, vide apud *Dionem* lib. 46 *Appian.* 3 *ἐμφυλ.* *Lin. epit.* 119.

2, 62, 4. *Et D. Bruto, quod alieno beneficio siueret, decretum triumphus*) Nescio, cur hoc mutatum cupiant. Vtique alieno, id est, *Cæsaris Octauii* beneficio vixit *Brutus*, cuius milites nihil aliud quam de muro spectatum prælium, sicut in expositione huius historię *Dio* notat. Itaque illud, quod, *ἐμφυλῶς* nec sine Ironia opporgne à *Velleio* usurpatur. *Decretus* est, inquit, *Bruto triumphus.* ob quas res gestas ? Responderet aliquis, quod incolumis euasit, non sane sua aut suorum militum virtute, sed alieno beneficio, & *Cæsaris Octauii* victoria. id nimirum erat, ob quod triumphare deberet. Quod nonnulli reponunt, quam pro quod, nescio

nescio an ipsis an typothetæ tribuam. Forte alicui doctorum in mentem venerat, *quum alieno beneficio videret*: quod sensum non incommodum parit, sed pro necessaria correctione haberi non debet.

2, 62, 6. *Cæsarem laudandum & tollendum censebat*) i.e. *laudandum aperte, sed occulte è medio tollendum*: *laudandum*, Et *securus & incautus tolli posset*. Quali arte apud Tacitum 4 Id. 39, 6 Mucianus Antonium primum opprimit. Igitur Mucianus, inquit Historicus, *quia propalam opprimit Antonius nequibat & multis in senatu laudibus cumulatam, secretis promissis onerat, citiorem Hispaniam ostentans, discessu Cluvii Rufi vacuam, simul amicis eius tribunatus præfecturasq. largitur. Dein, postquam inanem animum spe & cupidine implenerat, Sives abolet, &c.* His insidiis Manlius Valentem Fabius appetiit. *secretis eum criminationibus infamauerat Fabius ignarum, & quo incautius deciperetur, palam laudatum* 1 H 64, 7. Errasse autem Tullium hac in parte, alibi diximus.

2, 63, 1. *Primo per colloquia repulsus à M. Lepido*) Hæc vera & genuina lectio à Rheno etiam exhibita, sicut iam Gruterus notauit. Rem ipsam habes apud Dion. 46. *Plutarch. in Anton.* Per colloquia autem intelliguntur apud Velleium *παραδιαποικαί*, siue crebri internuntii, quibus Antonius cum Lepido egit, cum Lepidus abnueret diu societatem, teste Appiano 3 ἐμφλ. p. 589. Ergo cum Dio refert, *Lepidum ipsum abnuisse colloquia & congressum*, non capienda sunt colloquia per internuntios, de quibus Velleius & Appianus.

Qui titulo imperii cedebat Lepido) *Plutarchus*: καὶ τῷ μὲν ἕχῳ πάλιν αὐτὸς ἦν κύριος, ἐπειγὼν δὲ ἀναπαύειν τὴν ἀντοχέρτορος διὰ τῆς Φυλάτῃς. Et Antonius quidem re ipsa omnia in potestate habebat, Lepido tamen nomen & honorem Imperatoris conservare non destitit.

2, 63, 2. *Sub Ant. ingress. in castra Luventius Laterensis* vide *Dion. l. 46 Appian. 3 b. c. vbi & de Planco ac Pollione.*

2, 63, 3. *Senatuique se litteris venditans &c. (* Plena tum omnia *σκήπτων καὶ προφάσεων καὶ παλαιο- γιών.* Coloribus, inquam, prætextibus, sophismatis pleraque agebantur. vide *Planci epist. ad S. Pop. pl. Q. R. apud Cic. epist. 10, 8* tum multas ad ipsum *Ciceronem* in eodem libro. vbi & *C. Asinie Pollionis* litteræ.

2, 64, 1. *D. Brutus desertus primo à Planco &c. (* Exitum huius viri scribunt *Dio 46 Appian. 3 ἐμφολ. extremo.* qui illum hospitem *Bruti Camillum* vocat. *Liv. epit. 120* vbi *Capenus Sequanus* pro *Camelio* habetur.

2, 64, 3. *Quibus M. Tullius continuis actionibus æternas Antonii memoria inussit notas (* Quibus *Philippicarum* nomen dedit. Illustre opus, & studiosis grauioris Politicæ diligenter versandum. Vide inter *suasorias Senecæ Rhetoris* vltimam, in qua, non ad veritatem historię, sed ad declamandi exercitium *Deliberatio* habetur *Ciceronis: An scripta sua comburat, promittente Antonio incolumitatem, si fecisset.*

At tribunus Canutius continua rabie (Velleius inter actiones *Ciceronis & Canutii* comparisonem instituit; atque *Ciceronem* magno cum eloquentiæ, prudentiæ, grauitatis apparatu *Antonium* insectatum esse; *Canutium* autem, conuitiis potius & acerbitate verborum *Antonii* famam lacerasse. Alias, quantum ad meritum *Antonii* & argumentum actionis, *Cicero 3 Phil. 9 Antonium à Canutio honestissimis contentionibus* & saepe & iure vexatum dicit. sed & *Velleius* mox libertatis vindictam, adeoque honestam *προκαίεσθαι* ei tribuit.

2, 64, 4 Sed tribuni sanguine commissa pro-
scriptio, Ciceronis vel satiatio Antonio pœna finita)
Lipsius malebat, Velut satiatio Antonio. Idem qui
opportune verba Cremutii Cordi è VI suaforia Sene-
ca huc retulit: Quibus Sipsis letus Antonius, cum
peractam proscriptionem suam dixisset (quippe non
satiatus modo cadendis ciuibus sed defectus quoq.)
pro rostris exponit. Ita enim legerim. Schottus
ediderat: esset quippe. alii, essetque. Illud, esset, in
libris, videtur ex vltimis litteris vocis dixisset repeti-
tum. Ceterum Gruterus, cui subscribimus, de-
fendit lectionem Vellei, sicut edidimus.

2, 65, 1 Et condicionum tacta merito) Re-
ctissime ita Gruterus ediderat, auctoritate msc. &
loquendi elegantia satis suffultus. Nam quod alii
facta prætulere, à correctoris ingenio est.

Cum Antonius subinde Cas. admoneret &c.)
More suo hic Velleius breui expositione magnæ am-
plitudinis historiam complectitur. Ceterum de hac
conspiratione Triumvirali, quam potentie societa-
tem, i. e. ἀντιμαχίαν Velleius vocat, secutaque pro-
scriptione, diserte Florus 4, 6 & quos Cæmæns adscri-
psit Auctores. quibus omnino addendus est Dio, qui
fine 46 & principio 47 accuratissime describit o-
mnia, & præsertim ipsa consilia Triumviralis coi-
tionis, vt & Rationem illam status, quam secuti
sunt, qui nihil iam præter suam potentiam curabant
cogitabantque, καὶ ἀπολιτικῶς explicat.

2, 65, 2 Post V. C. annis DCC IX) Adi Si-
gonium comment. in fast. & triumph. Rom. ad ann.
DCC X. & Onuphr. Panuin. comment. in lib. 2
fast. ad ann. DCC XI.

2, 65, 3 Vidit hic annus Ventidium, per quæ
urbem inter capt. Pic. in tr. &c.) Vide Dion. sine
43. & lib. 47 p. 382. Val. Max. 6, 9, 6. Gell. 15, 4.
Appian. Parth. Hist. Anton.

2, 66, 1 *Repugnante Cesare, sed frustra aduersum duos*) Suetonius Aug. 27 *In triumphatus, inquit, restitit quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret proscription, sed inceptam utroque acerbius exercuit.* De Ciceronis proscriptione seorsim, *repugnasse collegis per biduum, tertioque demum die concessisse* auctor est in *Ciceronis Vita* Plutarchus. De cetero excusat Augustum Dio 4. p. 37. *omnemque crudelitatis triumphalis inuidiam in collegas eius reiecit. vtri credimus, Suetonio an Dioni, quorum neuter sine auctoritate & argumentis agit?*

2, 66, 3 *Nihil tamen egisti, M. Antoni &c.*) Hanc egressionem Velleianam non immerito, etiam eloquentiæ nomine eximiam prædicauit Rhenanus. Ceterum de exitu & elogio Ciceronis auctores plerique iam sæpius nominati, quibus adde omnino, *è suis foris Seneca & Iulianus*; ubi tum cetera magnifice, tum hoc verissime dicitur: *in Ciceronis laudes sequendas Cicerone laudatore opus esse.* adde Plin. 7, 30. Pontan. Philocal. 6, 22.

2, 66, 4 *Vitam miseram te principe*) Ita plerisque iam placuit. al. *inferiorem*, ex quo Gruterus tentat rescribere, *infeliciorem.*

2, 66, 5. *Dumque hoc vel forte vel providentia vel utrumque constitutum rerum natura corpus*) Non congero huc similia Auctorum loca: illud tantum moneo Studiosam inuenturem, ut obseruet cæcitatem gentilium & infelicitatem, quorum sapientes non raro in auctoritatem sapientiæ habent, *de origine mundi*, imo de ipsa *Providentia* (quis enim non videt connexos errores esse?) *dubitare.*

*citiusque in mundo genus hominum, quam *cader*) Lipsius hanc lacunam supplet: *quam ex auder*; vt ad laudem Ciceronis referatur. Gruterus: *quam Cicero cader.* alii aliter.

2, 67, 2. *Selut in dorem inuicementumque sceleris &c.*) per mutuas dominationis pactiones nimirum, & *διὰ ἀλλήλων τῶν δυναστειῶν*, quas Dio vocat. qui non tantum hanc atrocitatem, sed etiam, quæ Velleius de fide, Exorum, seruorum &c. tetigerat, exemplis memorabilibus illustrat lib. 47. vt & Ap-
pianus 4 ἐμφυλ. vbi amplius liberorum in parentes impietas annotatur.

2, 67, 3 De Germanis non de Gallis, duo triumphant consules) Designatos intellige consu-
les. Vide Sigon. comment. in fast. & triumph. R. ad ann. DCC X: & Indicem Voc. Germ.

2, 68, 1 *suoprat. loco ref. neque enim persona &mbra attæ rei capit*) De vitio huius loci ne du-
bitandum quidem arbitror. cui sine codicibus dis-
ficultur medeare. Lipsius voluit, &mbra ac tene-
bras capit.

Dum in acie Pharsalica Africaque de s. r. C. d. M. Calius &c.) Lipsius reponit: *in acie Pharsa-
lica circaque*. Potest tamen vulgata defendi. Licet enim tum in Africa ductu non militabat Cæsar, ta-
men auspicio, & per suos. *Atqui non de summa re-
rum*, inquis. Imo vero: de summa rerum *ἀνδ
ρῶν* refertur ad Pharsaliam Africamque, vt fortas-
se sufficeret, sensum phræseos præcise ad vnum mem-
brum determinari, licet *ὁβσῶς* ad vtrumque con-
gruat, qualia exempla non desunt. Sed quid arguta-
mur? Vtique etiam tum per suos de summa rerum
dianicauit Cæsar in Africa: nisi quis credat, summam
rerum ad Cæsarem venire potuisse, partibus Pom-
peianis tam valide bellum alibi sustentantibus. De
seditione M. Calii, sive Cæciliæ Ruffi vt & Milonis vide
Dion. 42 p. 2, 9 & 220. Lin. epit. 111. Cæs. 3 b. c.

cum ne modico quidem seruari posset) Erat
cum in modica quidem seruari posset. Quod cum
aperre vitiosum esset, varie emendare conati sunt
viri

virī docti. *Aldus* : cum ne modica quidem re. Sed *Vossiana* lectio, manifestis scripturæ indicis, vltro se emergit & commendat. Itaque nil dubitauimus in textum recipere.

2, 68, 2 *authoritate Cos.*) *Lipsius* vult : *authoritate Cos.* quod alter Consulum ; ipse *Cæsar* nimirum, abesset tum *Roma*.

Haud magis occulte bellicum tum. mouens) *Hæc* lectio & distinctio est à vet. exemplari. Alii tamen malunt ; *aut magis occulte bell. t. m.*

2, 68, 3 *Ultra sortem temerarius*) Quis dubitaret, ita scripsisse *Velleium* ? Quam enim friget illud alterum. *Ultra sortem* ?

2, 68, 4 *Marullum Epidium Flautumque Cæsarium &c.*) *Sueton. Cæs.* 79 *Val. Max.* 5, 7, 2. *Plur. Cæs.* *ἐμφυλ.* 2 sed nemo accuratius *Dione* 44 p. 277.

2, 69, 1. *lam & Dolabella in Asia C. Trebonium occiderat*) De *Trebonii* interitu, ipsiusque quod sequitur *Dolabellæ* fato, vide *Dion.* 47 p. 392 & 393. *Liv. epit.* 119. *Appian.* 4 *ἐμφυλ.*

2, 69, 2 *Laodicea expugnata interfecerat, ita tamen &c.*) Ita *Rhenanus*, non male meo iudicio, nam ad vocem interfecerat, rectius quadrant, quæ mox per *ἐπίπληξιν* siue quendam *ἐπαγωγώσεως* διορθωσιν adduntur. Quamquam ne sic quidem locum persanatum credam. *Vossiana* emendatio ista est: *Laodiceæ, expugnata ea Urbe, ceperat* (ita tamen &c.).

2, 69, 3 *Volentes legiones extorserat*) Alii, *Valentes* volunt. mihi nihil mutandum videtur. De re ipsa scriptores paullo ante laudati.

2, 69, 5 *Et lege Pedia*) Adde *Dion.* 46 p. 367. *Appian.* 3 b. c. p. 586. *Liv. epit.* 120 : qui *Cæsarem* hanc legem tulisse dicunt. Nimirum *Cæsar* *Q. Pedium* collegam ferre iusserat. *Sigon. comment. in fast.*

fast. & tr. R. ad ann. DCCX, & Onuphrius comment. in fast. ad ann. DCCXI. Hanc legem, cum heque in vniuersum, neque in futurum sit lata, pro lege non habendam esse, *Resinus* notat 8, 27.

Quo tempore Capito, patruus meus, Agrippæ subscripsit in Cassium (Lactat Velleius suorum in Cæsares merita; aulicisque obsequii artes ab stirpe sibi conciliatas, vult intelligi).

2, 69, 6 *Cassius Rhodum, r. i. o. ceperat; Brutus Lycis deuicerat: &c.*) *Dio* 47 p. 305 *Appian.* 4. *ep. Phil. Plut. in Brut.*

Neque reperias, quos aut proni fortuna &c.) Fortunatorum notabilis est in pari fortuna disparitas. Quorundam eximias virtutes ac prudentiam comitatur fortuna fidō & assiduo successu; quosdam, ubi diu comitata est, ad extremum deserit: quosdam per vices, & miscens aduersa secundis beat: quosdam in omni virtutis conatu destituit fugitque: quorundam læta initia, in progressu, aut ante progressum, statim abruptit. quibusdam temeritas etiam & ignauia vbique procedit. plurimi maiore fortuna, quam sapientia vtuntur. verum, quidquid diuersitatis habent illæ Felicium notæ, commune omnibus, sed maxime præfidenter de successu sentientibus, anspitium imminet.

2, 70, 1 *Apud Urbem Philippos cum M. Bruto Cassioque acie concurrerunt*) scriptores huius belli notauit ad *Flor.* 4, 7 *Camers.* *Dio* 47, & *Zonaras* t. 2, qui prolixius ferme, quam alias solet, exponit; quæ à Dione mutuatur.

Oratus ab Artorio Medico &c.) Valde celebre est hoc somnium & euentu ipso nobile, ideoque diligenter scriptoribus huius belli annotatum. Alii inter argumenta prouidentie hæc talia etiam gentilibus oblata ponunt, diuinitusque immitti credunt; alii præstigiis Diabolicis accensent (vide

de hoc ipso somnio Artorii aliisque *Lactant. 2. 8)*
quidam naturæ quandam vim hic comminiscuntur,
 præsertim qui *Homers* propositum disquirunt, He-
 roibus tantum somnia tribuentis. Verum ut de tali
 somnio, quale hic habemus, valde durum fuerit af-
 firmare, *ex causis naturalibus ortum esse*: ita cete-
 ra dubitatio non parum difficultatis videtur habere.
Servasse Deum etiam gentiliū Heroas & *pericu-*
lis ereptos maioribus rebus adhibuisse, negari nec
 potest nec debet. Quocirca nec pugnat cum Diui-
 na Philosophia, si dicas; *Incolunitatem taliam Si-*
rorum cura Deo fuisse; eiusque cura partem somnio-
 rum fatidicorum immisione aliquando *ostensam*.
 At vero ea somnia ex ipsis speciebus per somnum
 oblati non vniusmodi sunt, aut vna æstimatione
 comprehendiqueunt. Quæ in Sacris codicibus le-
 guntur exempla, nullas habent imagines idololatri-
 cas, neque *Vel Deorum Vel sacrorum ethnicorum si-*
mulacra, quanquam ethnicis ostensa, præferunt: sed
 in somnio Artorii, Minerua virū monet, alibi Iupiter
 in templo suo, è sinu suo futura promit. Vnde me-
 rito ambigas, *an Deus immittendis homini pagano*
somniis, profani cultus imagines adhibere soluerit.
 Inquis: *si Diaboli præstigiis id assignas*, unde &
quomodo Diabolus præscire euentum pugna Philip-
pensis potuit? Hic ergo videatur forte distinctio faci-
 enda inter illas profanas species, quatenus è *caus-*
is naturalibus & *quoridianis* & *reliquis phan-*
tasia offeruntur; & inter dispensationem diuinam,
 qua emergentibus naturaliter simulacris signifi-
 camenta *pavida consurgere*, siue natura occupatio-
 nem ad futurorum indicia dirigere potest. Atque
 hoc, nec alio, sensu, quamquam sic quoque timide
 cauteque, scripsit *Charact. Vellei. c. 2. 16 Catul-*
ac Ciceronis de Augusto somnium posse de diuina
consilio præsentia accipi. Consule *Tertul-*
lian.

*lian. lib. de anima 46. Zzinger. Theatr. Vo-
lum. 5 lib. 4. tit. de insomniis. Pontan. Philocal.
10, 21.*

2, 70, 2 *In altiora se receperat loca*) Ita
Gruterus, Sylburgius, aliique edidere. Potest ta-
men omitti illud, *se*; quoniam à principe editione
abest, quod iam *Vespane* notæ advertere.

Aut maius exemplum hominis grati accipit)
Notat huius in *Messalla* pietatis exemplum etiam
Appianus *ἐν φων.* ubi *Octavius Cæsar* eadem per-
pessus, exercituque exutus, à *Messalla*, quem tamen
olim proscripserat, cum iam in eius potestatem ve-
nisset, conservatus est.

2, 70, 3 *Julia Augustæ pater*) alii *Linia* repo-
nunt: qua correctione minime quidem operatur.
Licet enim tum temporis nondum *Julia* diceretur,
nihil tamen impedit, quo minus *Velleius*, respectu
secuti temporis, nomen præsertim illustrius, quo
prius inumbratum est, adhibeat.

2, 72, 1 *corrupto animo eius in d. quæ illi om-
nes virt.*) Omnes consentiunt in reprehensione
eius parricidii, etiam qui alias vehementer laudant
Brutum. Valde autem notanter fatalem in hoc
Bruti *Cassii*que vindictam demonstrant *Appianus* 4
ἐν φων. p. 667 & *Dio* 48 pr. *Velleius* Noster acuta sen-
tentia animadvertit, unius temeritatem facti omnes
virtutes corruptile ac extinxisse. quod sane ita solet
in magnis sceleribus, post quæ vix ac ne vix quidem
attolli ad virtutem pristinam animus potest. *Appia-
nus* ab eadem mente: *ἀλλὰ καὶ τοῖς δεινοῖς αἰσίοις ἀν-
δρῶν ἐστὶν αἰτία ἡ τὸ ἀνδρῶν καὶ ἐκείνων.* virobiq; sub-
indicatur, causa dissimilis animi degenerisque; for-
tuna scilicet animadvertens & vindicans & omnia
retro dans.

2, 72, 2 *Fuit autem dux Cassius melior, quan-
to vir Brutus*) Characteristica comparatio, oppor-

tune κρείσως καὶ κρείσως πολιτικῆς ἐνέκα inserta. Fecit idem Appianus 4 ἐμφυλ. p. 661. & 667.

2, 72, 4 Cum omni commissa sibi parte exercituum naviumque) Lipsius rescribit, exercitus: Fuit enim, exercitu navium. Ceterum Statius Muræ huius sui consilii triste postea præmium tulit, de quo infra 2, 77, 3.

2, 72, 5. Quippe nullum habentibus statum quilibet Dux idoneus erat) Lipsius voluit: Quippe nullum habentibus, statim quilibet dux erat idoneus. Gruterus alique statum retinent: & nullum statum habere, nulla conditione vitæ tolerabili uti interpretantur. vid. Ind. Eleganter autem in hoc capite initia belli cum Sex. Pompeio designantur, cuius scriptores Camers ad Flor. 4, 8 collegit, adde Dion. 48.

2, 73, 1 Cogitatione celer) in vet. exempl. erat: cogitator celer. Lipsius mallet, concutatu celer, ut τὸ ἐξυδύμωον notetur, cogitandi celeritatem in laude esse. Non assenserim ita scripsisse Velleium. nam & manu promptus in laude est, quod tamen hic Pompeio tribuitur, accipiendum itaque fuerit, non illo eximio significatu, quo cogitationis celeritas summistantum ingeniis convenit, sed illa media notatione, qua consilii qualicumque capiendi & decernendi volubilitas ut sic dicam, indicetur: quam ego animi audacis, inquieti, præcipitis prolem dixerim.

2, 73, 3 Sindicatum armis ac ductu patris sui mare infestare pirat. scel.) Talem ex comparatione sententiam querit etiam Florus 4, 8, 2: o quam diversus a Patre? Ille Cilicas extinxerat: hic secum piratas navales agitabat.

2, 74, 2 Quippe L. Antonius Cos. &c.) Scripsere hoc bellum, quos ad Flor. 4, 5 Camers notavit. quibus adde Dion. 48.

Qui iustedius, pradiorum) Lipsius iniuste, vel iniusta legendum putat. atque ita quidem res monebat: sed *Velleius* Cæsareanis factis ubique colorem appingit, aut iuris titulum.

2, 74, 4 *In Perusinos magis ira militum, quam voluntate sauitum ducis*) Suetonius tamen diuersum testatur in *Aug.* 15: *Perusia capta, in plurimos animaduertit: orare Seniam, Vel excusare se conantibus Sna Voce occurrens, Moriendum esse.*

2, 75, 1 *Tib. Claud. Nero pratorius* (et pontif.) Vide Sueton. *Tib.* 4. Dio 48 p. 417.

2, 75, 3 *Quam postea coniugem Augusti* (Sidi-
dimus, quam transgressi ad deos sacerdotem ac filiam) Rectissime ita emendarunt viri docti. *Filia* Augusti, sui mariti, fuit *Liui*a, adoptione in familiam Iuliam per testamentum Augusti inserta: *Sacerdos* ex decreto Senatus. Monuerat iam olim Lipsius ad 1 § 13 *A. Taciti.*

Six bimum hunc Tiberium) Erat: *nus bimum*. hinc fecerant aliqui, *Six bimum*: quod *Aldus* approbavit & *Gruterus* edidit. *Six bimus*, est, necdum *bimus*.

futurumque eiusdem Caesaris filium) Eandem fortunæ vicissitudinem miratur Dio 48 p. 418, ὥς καὶ τὸ ἐν τοῖς παραδοξοτάτοις συμβῆναι. ἥτις γὰρ Λυσία αὐτὴν τὸν Καίσαρα τότε Φυγῆσα, μετὰ τὰντα αὐτὴ ἐν ἡμέρῳ, καὶ τὴν βίβλιν ἐστὶν ὁ σὺν τοῖς τοκυσὶ τότε ἐκδῶσα, τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν αὐτῆς διεδέξατο. Præcesserat de fuga Neronis & *Liuiæ*, cui subiungit; accidisse tum rem in maxime mirabilibus ponendam. Nam has *Liui*a, inquit, qua tum *Cæsarem* fugiebat, postea ipsi nupsit: *et Tiberius* iste, qui cum parentibus tum fugiebat, principatum *Cæsaris* postea accepit.

2, 76, 1 *Marcio, Bruti ac Tironis*) Bene ab *Aldo* emendatum: *Tib. Neronis.*

2, 76, 3 Quo facto) Acidalius existimabat scriptum fuisse, Quo facto, siue cui facto. sed non opus est hac correctione, vt omnes vident.

Preparatusque contra eum (Cæ.) Ita Burerius ex vet. exempl. Et mox Idem: pax contra Brundisium composita. quod probum.

Salustianus (Ec:) Dio 48 p. 430. Appian. 5 μ. Φ. λ. p. 710 vbi etiam illa ars Cæsaris in euertendo Salustiano, aliis quoque Principibus in simili causa non raro usurpata. Accitum enim ad se propere, quasi præsentia eius ad negotium quoddam opus haberet, moxque ad exercitum remissurus eum cefset, occidit.

2, 77, 1. Tum exposculante consensu populi) Vtrinque coacti erant. Cæsar & Antonius à populo, Pompeius ab iis, quos secum habebat. Igitur nihil firmi in hac pace potuit esse. διὰ γὰρ ἃ ἐθέλονται, ἃ δὲ ἐκ προαίρεώς ἀλλὰ ἀναγκαστοὶ τὴν ὁμολογίαν πεποιημένοι, χρόνον ἔδιναν αὐτῇ (ὡς εἰπῶν) ἐκτεμεναι, ἀπὸ τοῦ τὰς σπονδὰς λύσαντες διμύχθσαν. Quia enim non sponte neque suo consilio sed coacti pacem fecerant, haud diu steterunt pactioibus, sed statim iis neglectis ad dissidium redierunt. obseruante Dione 48, qui paullo ante pacis, circa Misenum initæ ac conditionum historiam describit. adde Appian. 5 μ. Φ. λ. p. 713. Vtraque pax, & illa Brundisina cum Antonio, & hæc Misenenis cum Pompeio, apud Tac. 1 A. 10, 4 Ec 5 refertur inter arcum dominationis, quippe ἀπὸ τῆς χάρις inita: Pompeium imagine pacis, Lepidum specie amicitie deceptos: post Antonium Tarentino Brundisinoque federe Ec nuptiis sororis illectum. τοσούτῳ μὲν δὲ καὶ τῶν εὐσέων καὶ τῶν πολέμων παράλογός ἐστι, διὰ μὲν ἔδιναν τὰ πρᾶγματα ἐχόντων, νομίζοντων, πρὸς δὲ ἃς τε αἰεὶ χρείας καὶ τὰ συμφέροντα σφῶν, τοσούτῳ φίλιον καὶ τὸ πολέμιον ἔχειται ὁδὸν. καὶ διὰ τούτῳ καὶ τὰς αὐτὰς, πῶς μὲν ἐχθρὰς, τοσούτῳ δὲ ἐπὶ τῷ εἶναι

οφιοι: περὶ τοῦ καὶ τοῦ ἑκείνων. Adeo in discordiis intestinis bellisque omnia præter rationem eueniunt. Vbi qui rerum potiuntur, non ex re ac iure, sed ex virilitate sua ac necessitudine amicos inimicosque existimant, atque ideo eosdem, nunc amicos, nunc inimicos, pro tempore & presenti conditione habent. dignissima erant, quæ hic è Dione 48 p. 427, legerentur, verba.

2, 77, 3 Et Aruntium Actium) Legendum esse, & Aruntium ac Titium, ex vet. edit. Aldus, Lipsius, Gruterus iam monuere.

Staium autem Muncm) Statium lege & hic & alibi. cuius exitum scripsere Dio 48 (vbi fictq. proditiōis crimine, reuera ideo subuersus est, qui Pompeius eum videbat esse δεινὸν καὶ φρονιμώτερον streptum acrisq. animi, quales dominantibus, aut principibus, qui suam fortunā animo non æquant suspecti inuisiq. sunt) & amplius Appianus 5 ἐμφυλ. p. 712.

2, 78, 1 Quas magnis momentis Labienus &c.) Florus 4, 9 adscriptique à Camerte Auctores, quibus addendus Dio 48.

2, 78, 2 Neres disciplina inimicissima otium corrumpet milit.) Pleni sunt de hoc argumento Commentarii Politici: vt non opus sit actum agere.

crebris in Illyrico Dalmatiaque expedit.) de quibus Sid. Dio 49. Appian. Illyr. Liu. epit. 132. Hist. miscell. 7, 7.

2, 78, 3. Obturpem ex acie fugam, fuste percussit) alii: fustli. Pertinet hoc quoque ad Velleianæ scriptiōis commendationem. quod exempla quarumcunque rerum publice vtillum subinde, non sine grauitate, annotat: sicut hoc loco & alibi, disciplinam militarem vindicatam, in cuius scilicet sinu ac tutela serenus tranquillisque beatæ pacis statutus acquiescit, vt loquitur Valerius 2, 7, pr. De

penis militariis valde erudita sunt, quæ tradit *P. Faber semestr. 1, 17* Castigabantur autem milites, vel *fustibus* (quæ coercitio communis militibus & paganis erat) vel *viribus*, quæ proprie militaris animaduersio. Potest autem etiam de *ἐυλογονία* quam describit *Polyb. lib. 6. Velleius* intelligi. Adde *Cal. Rhodigin. 266. Glr. Lips. milit. Rom. 1, 18.*

2, 79, 1. *parendique sed vni scientissimus*)

Soli Augusto nimirum parere doctus, ceteris omnibus se anteponebat. Atque hoc ipsum magnum est in magno ingenio, scienter parere Principi aut Regi. Cuius artis summam dixeris expressam à *Dione 53*, ubi *Agrippam*, cum multa imo pleraque gloriosa consilia *Augusto* suppeditaret, & facta pararet, nihil tamen prorsus eius gloriæ sibi arrogasse, refert, *ἐδὲ ἱκεῖν βραχὺ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀντιποιεῖτο*, inquit. Honores quoque ab *Augusto* sibi delatos in ipsius potius gloriam vsusque dispensabat, quam in suam ludibinem. Huius est illa primaria ad aulicam vitam disciplina, qua *Virum in aula victurum* duabus sibi rebus consulere oportere ostendit, primo *difficultates rerum in se recipiendo*, *amoliendoque*; deinde, *consummata perfectæque rei nomen* & *gloriam* ipsis (*Principibus*) relinquendo. *Δυσὶν παρῆγε, τὸν ἀνδρα τὸν σωτηρίου, τῆς μὲν διαγωγῆς αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἀπαλλάττει, τὴν δὲ δὴ καλῶς θωπεύει ἐκείνους φιλάσσει.* Quem *Dionys. 49 p. 450* locum (ab interprete, priore moniti membro, parum congrue versum; & negotio prefectus difficultatem eius a se remoueret. non enim, vt difficultatem a se remoueat, quasi declinando; sed & amoliatur i. e. expedit eam sustinendo agendoque, dicitur) merito Maioribus Principum ministris commendauit *Lipsius 3 polit. 11, 14*, cum præsertim memorabilia sint, quæ in *Dione* præcedunt, de ingenio Regum, omnium rerum gloriam sibi vendicante, aliis inuidente.

2, 79, 2 Despondente et Nerone, cui ante
nupta fuerat, *LuIAM* ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτοῖς ὁ ἄρχων
ἔκπερ τῆς πατρὸς, inquit Dio 48 p. 438. Elocabat au-
tem *LuIAM* ipse maritus, tanquam Patris loco.
Scilicet hoc schema quærebatur rei, quasi maritus
sponte concederet Augusto uxorem. Reuera autem
Tib. Neronis matrimonio *LuIAM*, & quidem pra-
gnantem, abduxit, vt simplicius loquitur *Suetonius*
Aug. 62. sicut & Prudentes apud *Tacit.* 1 A. 10, 7
incepant; abductam *Neronis* uxorem, & consultos
per ludibrium Pontifices, an concepto, necdum edi-
to partu rite nuberet. Ergo inter *flagitia* domina-
tionis, i. e. loco idoneo ac proprio referuntur hæc
alia à *Clapmario* 5 *Arcan.* 3. Operæ pretium autem
fuerit cognoscere, quæ *Dio* circa responsum Ponti-
ficum ἐπεμπελὺς annotat. fallor an minime iniustata
sunt recentiori quoque ævo eius adulationis exem-
pla, qua omnia Principum honesta atque inhonesta
excusare, etiam illis mos est, quorum conditionem
dignitatemque valde videantur ista dedecere.

Pompeio Siciliaque bellum intulit) Præter
scriptores supra laudatos, accurate hæc omnia ex-
quitur *Diol. lib. 48* & *49.*

382. 2. *Discedendo in consiliis Caesaris & semper diversa iis quae aliis placebant dicendo*) vide *Charact. Vellei.* Factum tam memorabile Augusti, quod hoc capite exponitur, scipere etiam *Dio 49 p. 455. Appian. 5 μὲν Φυλ. p. 742 & seq. Liv. epit. 129. Histor. miscell. 7. 6. Sueton. Aug. 16.* Tacitus vna voce exuendi oportune hic accomodata rem completitur *A. 2. 1.*

2. 81, 1. *Subtra deinde exercitus feditio*) De hac feditioe eiusque compositione & supplemento Campanæ coloniz accurate *Diog.* 49 p. 456. & 457. *Appian.* 5 *ἐμφυλ.* p. 744. *Hisp. misc.* 7, 6. Nolite præcipuam artem componendæ feditiois *Seneca-*

ratem comitatis mixtura temperatam hoc loco innuit. Vide Lips. & polit. 4, & hac occasione nota, Libro Primo Annalium Taciti, singulari prorsum arte copiamque id argumentum, de seditionibus militaribus, earumque remediis, tractatum ac veluti exemplo perfectæ commentationis perscriptum esse.

2, 81, 2. *Eius reditus erant publici*) Erat in vet. ex. eius reliqui erant p. Vnde Lipsius fecerat, reliqui, ut ad agros referatur, i. e. Capua reliquos habebat agros publicos, qui nondum attributi, & qui non venerant in diuisionem. Hos (Dione palam narrante) ab iis emit Cæsar. Locus Dionis c. 49 p. 457 ita habet, ἔτω μὲν τότε τὰς στρατιάς καλῆσθαι καὶ τὰ μὲν ἀρχαῖον ἀνέλεα, τὴν δὲ χάραν ἐ ποικῶν ὑστερον ἀνέλοις ἐδωκεν. ἐπειδὴν γὰρ ἀκέραιον ἦ ἐν τῷ δημοσίῳ τότε ἔσκα, περισσεύειτο ἄλλην τι καὶ παρὰ Καμπανῶν τῶν ἐν τῇ Καπυρδικῆσιν συχὴν (καὶ γὰρ ἐποίκων ἡ πόλις ποικῶν ἐδείτο) καὶ αὐτοῖς τὸ, τε ὑδωρ τὸ ἑλκίον ὠνομασμένον, ὑφ' ἧ καὶ τὰ μάλιστα διὰ πάντων ἀγαθόναι, τὴν τε χάραν τὴν Κνωστῶν ἢ καὶ ὅν ἐτι κατεπέλκει, ἀνέδωκε. Atque ita tum quidem milites composuit: argento quidem statim, agris paulo post datis. Quum enim publici, qui tum erant, agri non sufficerent, coemis etiam alios satis multos a Campanis Capuam incolentibus, quorum Orbs multis colonis indigebat:isque aquam Iuliam, qua maxime omnium gaudent, tum terram Cnosam qua etiam nunc fruuntur, pretii loco dedit.

2, 81, 3. *Insigne corona Classica, quo nemo unquam Romanorum donatus erat*) Vni Agrippæ contigisse hunc honorem testantur, Dio 49. p. 457: τῇ Ἀγρίππᾳ τιφάνον χερσὲν ἐμβόλοις ἡσκημένον ἐδωρήσατο. ὃ μὴ πρότερον, μὴτ' αὐτῷς ἄλλω τῷ ἐγένετο. Agrippam coronam rostrata aurea donauit: quod neque ante neque postea cuiquam contigit. Ita Lin. epist. 129. Plinius

autem

autem 16, 4 & 7, 30 cum *M. Varrone*, cui Pompeius coronam navalem dederat, communicat hoc decus: Cui assentiendum opinatur *Lippius*: *Gruterus* autem ceterorum auctoritatem præfert. An & *Seneca* ab eorum parte, cui 3 de benef. 3. Agrippa dicitur navali corona insignis *Enicum* adeptus inter dona militaria decus, quamquam *Enicum* pro eximio & singulari hic accipi possit. Vide *Turneb.* 26, 29. & *Taubm.* ad *S. Virgil.* *Æn.* 6. 684, & *Indicem Vellei.* vocab. coron.

Contractas emtionibus compl. domos p. p. eos, templumque apollini *Dio* 49 p. 458. *Sueton.* *Aug.* 29.

2, 82, 1 Qua æstate *Cæsar* tam prospere in *Lepidum* in *Sicilia*, bene fortuna in *Cæsare* & rep. milit. ad orientem) Edebatur hætenus: Qua æstate *Cæsar* tam prospere *Lepidum* in *Sicilia* & bene fortuna in *Cæsare* & rep. militavit ad orientem. In loco corrupto & mutilo varie coniecturis indultam est, quas enumerare superfedeo. neque enim veram lectionem facile quis inuenerit.

Antonius cum *XIII. legionib.* ingressus *Arm.*) *XVI* pro *XIII* reponi debere, rectissime monuit *Cl. Noster Freinsheimius* ad *Flor.* 4, 10, 10. E quo capite petes historiam hanc, tum ex annotatis à *Camerote* scriptoribus. quibus *Dio* præsertim addendus 49.

2, 82, 3 Hoc *M. Antonio* atque illis legionibus saluti fuit) Ita enim, vel (ac tot illis l.) potius legerim, quam Hoc *M. Antonio* alto. quod in libris repertum, licet sensum aliquem sustinere possit, valde tamen à *Velleiana* elegantia videtur abesse.

calonum servititque desiderata tertia) *Tertia* in *Rhenani* edit. expressa, non omitti ab aliis debuit.

Hanc tamen *Antonius* fugam suam, quia *Sinus* exierat, *Victoriam* vocabat) Irridet & *Florus* eam

eam Antonii vanitatem; Incredibili quadam men-
tis Secordia ferocior aliquando factus est: quasi si-
cisset qui euaserat.

Catenis, sed ne quid honori deesset, aureis
Ginxit.) Nullo modo audiendi sunt, qui oneri le-
gunt. cui enim resignota, cuius tot passim exem-
pla extant? Curtius in eandem sententiam de Dario
à Bello & Nabarzane comprehenso: Ne tamen ho-
nos regi non haberetur, aureis compedibus Darium
Ginciunt. 3, 12, 20. Vbi Cl. Freinshemio notata vide.
Congessit & Schegkii complura ad hunc Nostri lo-
cum.

2, 82, 4. cum ante, Nonum se Liberum pa-
trem appellari iussit, cum redimitus hederis &c.)
Vnde & Διόγ. & vi. cognominatus est, teste Plu-
tarcho. Alii aliorum Deorum æmulati sunt habitum
& crimoniam; Bacchum autem pluribus imitari
placuit, præsertim Mithridati, Antigono, C. Marro,
Alexandro M. Vide Schotti obseruat. hist. 3, 3 &
Cl. Freinshemis not. ad Curt. 9, 10, 24.

2, 83, 2 Glaucum saltasset) de Glauco v.
Natal. comit. mythol. 8, 4. Cetera in Indice, sin-
gula suis locis quærenda sunt; saltare, refrigera-
tus &c.

2, 83, 4 Vir pratorius grauissimus P. Sili
Socer) Legebatur: Vir è pratorius pater Sili socer.
Alii legunt: è pratoris, quod non reiiciendum est.

2, 84, 1 Cesare d. & Messalla Corn. Cos. de-
bellatum ap. Actium) Quæ in hoc, & sequenti-
bus duobus capitibus habentur, scripsere Florus 4,
1: quosque ibi Camers ac Freinshemius nominaue-
runt. quibus adde Propert. lib. 4. eleg. 6 tot. & Pa-
neg. Theodos. Lat. Pacat. c. 33. tot.

2, 84, 2 Hinc remiges firmissimi) Ita rectifi-
cime pro Regibus reposuit Lipsius.

2, 84, 3 Nam Desilius exempli sui tenax &
illo

illo bello) Legebatur corrupte: nam de illius exem-
plis *Sura* nata *Dolabella*. vnde *Lipsius*, applau-
dentibus eruditibus, fecit eam lectionem, quam editio
Nostra præfert; vel: nam *Deillius* exempli suite-
nar. Et a *Dolabella* ad *Cassium*. Firmat valde op-
portuno loco *Seneca* è *Suasor.* i. sententiâ suam.
ubi *Deillius* defensor bellorum civilium vocatur;
quia a *Dolabella* ad *Cassium*; a *Cassio* dein trans-
misit ad *Antonium*, ab *Antonio* ad *Cæsarem*.

Nunquam reginam, nisi nomine salutavit)
Ita cum Antonius Cleopatram Artavasden Armeniæ
regem captum vinctumque, cum suis, ostenderet,
barbari neque alia humilitatis indicia edidere, ad
quæ minis promissisque stimulantur, neque aliter
quam nomine compellauere, *Cleopatram*, non *regi-*
nam vocantes, Dio auctor 49 p. 475.

Transmisit ad Cæs.) Lipsius mallet trans-
misere, cum ad plures referatur, potest tamen vul-
gata lectio tolerari.

2, 85, 1 *Pro salute alter, in ruinam alter ter-
rarum orbis* Ita *Pacatus paneg. XII c. 33*. *Tanta
erat dissimilitudo caussarum, et ab illis (Antonia-
nos intellige) fuerit Romani imperii appetita capi-
tuitas, ab his repetita libertas.*

2, 85, 6 *Et dubites, suae an Cleop.*) Erat
in msc. *Videbit e suo an Cl.* Vnde Rhenanus ad eum
modum rescripsit, quo posuimus. *Postea* correctio
omittit, *ne: Et dubites, suo an Cl.*

2, 86, 1 *Ex quo in quem statum pervenerit fortuna publica*) Notanter ita loquitur Noster, quippe designans initium veræ Monarchiæ. Qua diligentia etiam *Dio* 51 *pr. dum diem Asiatici prælii* (IV Non. VIIII.) annotasset, ideo se istud præter consuetudinem suam fecisse, monet; *ὅτι τότε πῶτον ὁ Κῆσαρ τὸ κράτος πᾶν μόνον ἔχειν, ὥς τε τὴν ἀπαρξίναν τῶν τῆς μοναρχίας ἀντὶ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμετέρας*

ἀναρχία, quod ab ea die primum *Cæsar Octavianus* rerum potitus est solus; imperiique eius recensio præcise sumatur ab hac die. Nec dissentire putandi sunt, qui à reditu Augusti in urbem Monarchiæ initium numerant. Vide *H. st. mis.* 7, 12. nam cetera nihil aliud, quam consummatio huius victoriæ fuisse. Hoc prælio nactus est eam potestatem, quam postea cepit Romæ exercere ac usurpare. Vnde *Dio ipse principio lib. 52* de hoc tempore: ταῦτα μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ἐν τῇ δημοκρασίᾳ ταῖς δὲ δυναστείαις, περὶ τῆς ἱστορίας ἐν ἀρχαίοις ἱστορίαις, καὶ ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς. ἐν δὲ ταύτῃ μοναρχίᾳ ἀπὸ τῆς ἀναρχίας ἡξίαντο. Hæc itaque Romani primo sub Regibus, postea in Libertate, denique in principatibus certorum hominum, & gesserunt & experti sunt, annis DCCXXV. Ex hoc autem tempore rursus penitus sub *Senius* imperio cepit esse Respublica. Quem locum eo lubentius attuli, ut eos refutaret, qui à *Julio* potius *Cæsare*, quam ab *Augusto* initia Romanæ monarchiæ numerant. *Dio* enim, ut par erat, ante hoc tempus, & post Libertatem, tantum *δυναστείας* siue dominationes agnoscit, iisque *Iulii* etiam principatum accenset, qui neque diuturnas fuit, & mox repetita quamvis improspere libertate sublatus est. Itaque & *Herodianus diligentissimus calami scriptor*, ab Augusti tempore Principatus initia numerans in præf. sui operis, hanc velati causam subiicit: ἡ δὲ πρὶν ἢ *Romanarum δυναστεία* μὲν ἐπεὶ οὐκ ἐκινετο, καὶ ἐκ τῆς ἀναρχίας; nam ex eo tempore Romanorum potentia ad *Senius* est arbitrium deuoluta. Consentit *Aurelius Victor*, qui in *Cæsarib. & Epit.* 1. observat Augusti tempore, & quidem post prælium *Actiacum* repetitum *Romæ* morem, *Seni* prorsus parendi. Non tamen invideri debet *Iulio Cæsari* honor primi inter Rom. Imperatores loci. Accurate enim loquendo, de *Iulio & Octavio* dici potest, quod *Iustinus* de *Philip.*

Philippo Maced. & Alexandro iudicat 9, 8, 21: Orbis imperii fundamenta pater secit, operis totius gloriam filius consummauit.

2, 86, 2 *Victoria sue facturum fueris **) Deest aliquid. Aliqui male supplevere per *triumphum*. Aliqui *modum* velut ex autographo addidere. sed à *Rhenani* nota marginali esse illam quoque vocem, *Gruterus* iam notauit.

At Sositum L. Aruntii prisca &c.) Mihi quoque vehementer placuit hæc *Cl. Puterani* emendatio. Legebatur: *ad solum alarunt in prisca gr.* Nescio an quidquam felicius in hoc scriptore restitutum sit. *Sositus* (ita enim Latini scribunt non *Sosius*, ut Græci) *L. Aruntii fide & clementia Cæsaris seruatus* dicitur. *Aruntius* occulta uerat, ut arbitror; an & deprecatus pro eo Cæsarem?

2, 86, 4 *Mea in Antonium maiora merita sunt, illius in me beneficia notiora &c.*) Inter eximia hominum per ciuilia bella quietorum, siue mediocriorum ac neutrius partis *Lipsius* 6 *polit.* 6, 7 ubi de hoc argumento agit, huius quoque *Pollionis* consilium dictumque laudat. Congruit *Attici* verbum, cuius exemplum in hoc genere sine exemplo est. Cum *Sulla*, qui plurimum amaret *Atticum*, *Athenis* secum cuperet deducere adolescentem, *Noli oro te*, inquit, *aduersum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui.* *Corn. Nep. in Vit. Attici* 4, 2.

2, 87, 1 *Adeo ut multa desidia crimina morte redimeret*) Tali sententia *Tacitus* de *Sempronio Graccho* 1 A 53, 7. *constantia mortis haud indignus Sempronio nomine: Vita degenerauerunt.* Contra de *Iuuentio Laterensi* *Noster* supra: quem *Vita & morte consentaneum* dixit.

Adorsu sane eius alii: in morsu sane e. *Acidalius* non citra rationem transponit: *morsu eius, sane experti muliebri metus.*

2, 81, 3. *Vltimus autem ex interfectorib. Cæsaris, Parmensis Cassius morte pœnas dedit*) Hist. miscell. 7, 10: Interea iussu Cæsaris occisi sunt, maior Antonii filius, & P. Canidius; infestissimus quidem Cæsari, sed & Antonio infidus, & Cassius Parmensis, <ima Violati patris Victimæ, & Q. Quirinus &c. Omnino autem non videtur repudianda admonitio Aldi, qui pro vulgato (Et dederat Trebonius) legit, Et dederat primus Trebonius. Certe particula *οὐνεμα* frigide vsurpata videbitur, si ad necem potius quam ad aliquam necis regis *οὐνεμα* referatur.

2, 88, 1. M. Lepidus &c.) Coniurationis Lepidi, meminere Sueton. Aug. 19. Liv. epit. 133 Dio 54 p. 607. Seneca 1 de clem. 9.

2, 88, 2. *Angusto clauo pane contentus: nec minora consequi potuit, sed non tam concupiuit*) Merito suspectum fuit Lipsio illud *pane*. utique vixit non *pane* sed *plane* contentus angusto clauo: nisi tamen ita velis interpretari, Mæcenatem *pane* nihil supra equestris dignitatis modum optauisse. Mansit quidem in illo ordine, sed non vna ratione supra equestrum dignitatem honoratus est. Quod autem Idem vir Doctissimus sequentia verba in aliam faciem reformat & rescribit; Nec maiora consequi non potuit, sed nunquam concupiuit: minime id quidem ferendum autumno cum haud dubie sensus optimus in vulgata sit; potuisse Mæcenatem non minora consequi, sed non tam concupiuisse.

Non minus Agrippa Cæsari carus) Inter præcipuos Augusti amicos, imo principes amicorum fuit Mæcenæ, cum exceptione tamen vltimi temporis. quam Tacitus suppeditat 3 A. 30, 6. Prouecta enim ætate (quod & Sallustio Crispo acciderat) speciem magis in amicitia principis, quam vim tenuit. fæto potentia, raro sempiterna: an fatis capit,

capit, aut illos cum omnia tribuerunt, aut hos cum
iam nihil reliquum est, quod cupiant. Adi Lips.
polit. 11, 20 & 21; ubi egregia quædam annotata.
Scip. Amirat. differt, polit. ad Tac. lib. 3, 4. Enen-
kelium in Seiano.

2, 88, 3. Hic speculatus est per summam que-
tem ac dissimulationem, &c.) Quod sæpius monere
poteram, semel notabo, quam sit in sua expositione
Velleius πονηρός & ῥηϊνός. Ecce quam paucis verbis,
quantum politicæ artis hic includit? Nonne enim
omne & consilium & encomium opprimendarum
conspirationum in eo versatur, & dissimulata spe-
culatione veluti aliud agendo & per speciem otii,
consilia scelerata obseruentur, & in ipsa temerita-
tis molitione deprehendantur: deprehensa autem,
celeriter & absq; omni nigregia vindicentur, prius
quam tumultus aliquis exoriri, rerumque aut ho-
minum perturbatio interuenire possit: quæ plerum-
que difficilem eam medicinam reddit.

2, 88, 4. Equetur predictæ Calpurnia Anti-
stii, Serulia Lepidi Exor.) Itæ plerique. Legebatur
antea: Equetur predictæ iam Antistie Serulia Le-
pidi Exor. Vnde Vossius: Equetur predictæ iam
Antistie, Serulia Lepidi Exor. Atqui: Non Serui-
lia sed Antonia Triumviti filia nupta Lepido fuit?
Respondet Lipsius: scire licet igitur, illa spreta aut
morta; alteram superduxisse.

2, 89, 1. Casar a. ren. in Italiam atque Urbem,
quo occursum.) Erat: C. a. r. i. I. u. s. occursum, quam
postremam vocem Gruterus plane delendam puta-
bat. Alii varie correctionem tentauere, ex quorum
coniecturis facile eam prætulimus, quæ expressa est.

2, 89, 3. Tantummodo octo prætoribus allec-
tæ duo.) An ergo iam octo prætores? Certe illis octo
prætoribus, qui antea erant, iam Iulius Cæsar, duos
primos, mox plures adiecerat. Sed Velleius Noster

Iulianum numerum, quippe extra ordinem & ad tempus vsurpatum, negligere ac de octonario ordinario, cuius passim apud Ciceronem mentio, loqui videtur. Ceterum de numero pratorum *Varie aucto imminutoque* egit *Lipsius* in *excurs. ad i. A. Tac.* 14, 4.

Prisca illa & antiqua resp. forma reuocata)
 Quæ illa forma? an Libertas? Adulatur hic *Velleius*. Quanquam de *simulatione Augusti*, verissime equidem dicitur. Nihil magis Augusto inter initia curæ, quam simulacro Libertatis & Reip. improvidis populi animis obiecto, vim principatus interim complecti & intendere. *Est enim omnis dominationis noua arcanum primarium, simulatio antiquæ.* quod nec Tiberius postea omisit vsurpare. Quæ de re alibi agimus.

2, 89, 4. *Leges emendata & rutiliter, lata (salu-
 briter) Suet. Aug. 34: Leges retractauit, & quif-
 dam ex integro sanxit. Hist. miscell. 7, 19. Clausis
 Iani portis Kemp. quam bello quaeserat, pace nutrire
 & amplificare studens, leges plurimas statuit, per
 quas humanum genus libera reuerentia disciplina
 morem gereret. Aurel. Vict. epit. 1: Leges alias no-
 uas, alias correctas protulit suo nomine. An illæ
 suo nomine, à glossatoris manu sunt, qui in margine
 forte explicandæ vocis, protulit, adscripserat? Flor.
 4, 12, 65: Hinc conuersus ad pacem, prouum in o-
 mnia mala & in luxuriam fluens sæculum, graui-
 bus seuerisque legibus multis coercuit. Addendus
 Dio 54 & alibi & *Tac. 3, 28, 3: Sexto demum consu-
 latu Caesar Augustus, potentia securus, quæ trium-
 uiratu iusserat aboluit. deditque iura, quæ pace
 & principe tereremur. Quæ postrema verba Clap-
 marius ex ratione arcani politici, quæ præsentī statui
 semper accommodari leges solent, explicat: Alias
 enim Regno, alias Aristocratix, alias Democratix
 conue-**

contuenerit, itaque Augustum suas leges rationibus Monarchicis accommodasse. 2 *Arcum*. 10. Fortasse tamen, consideratis omnibus, quæ meditationem huius loci iuuare possunt, potius audienda est *Freinsheimiana paraphrasis*: iura constituit ita comparata, ut eorum beneficio certa restituta tranquillitatis, bonique principis utilitas ad ciuitatem pertingeret.

Senatus sine asperitate nec sine seueritate letus) *Suet. Aug.* 35 ubi vltima in hunc scriptorem cura *Matthia Berneggeri* (nam hunc finem doctissimarum *Diatribarum*, acerba literis fata esse voluerunt) tum *Auctores* ceteros, tum memorabilia alia notata reperies.

Principes viri ad ornandam urbem illecti sunt) *Suet. Aug.* 29: sed & ceteros principes viros saepe hortatus est, ut pro facultate quisque munimentis, vel nobis, vel refectioni & exculis urbem adornarent. *Tacitus* ita de hoc more loquitur 3 *A.* 7. 1: *Erat etiam tum in more publica munificentia, nec Augustus arcuerat Taurum, Philippum, Balbum, hostiles exunias & exundantes opes, ornatum ad Urbis & posterorum gloriam conferre. Quæ verba magnam uelut habent, monente Casaubono, si cum Velleio & Suetonio conferas. sed Tacito Monarchici auspicii consuetudo in mente fuit, quasi diceret: Etiam si alias monarchæ & Principes, ut alia publice gloriosa, ita publicorum operam magnificentiæ sibi debebant aut poterant vindicare, tamen Augustus non obstitit, imo (quod Noster iam addit) stimulum adiecit Principibus viris, ut publicis operibus struendis aut instaurandis suas opes collocarent. Non errauerit forte, qui in adiecta *Taciti* voce, exundantes opes, arcant latentis rationem sibi pateretur insinuari. Timentur, in novo præsertim Principatu, magnæ opes, virique tum alia claritudine tum exundanti-*

dantibus diuitiis nobiles: vnde callidum istud, ab impio ore apud *Tacitum* 11 *A.* 1, 2 *auri* & *im* atque *opes Principibus insensas*, in exitium egregii hominis valuit. sed & *Aristoteles*, *pol.* 8 inter prouisiones conseruandæ reip. ponit, *ne quis sinatur nimium opibus abundare*. Vnde magistri dominationis, variis artibus locupletissimum quemque in prædam corripunt. verum id improbum est & nullo modo ferendum. sicut & *Aristotelicum* illud *ἐκ τῆς*, quo alibi & docere & velare remedium eius rei voluit, magnæ multæque cautionis est. Quanto melius *Augustus*, in sumtus publice decoros & utiles, specie honoris & gloriæ illexit (ita enim signanter loquitur *Noster*) viros principes. Hoc ego pro omnibus arcanis, Regibus commendandum duxerim: cum præsertim omnis ea laus iudicio posteritatis ad ipsos redundatura sit. neque vnquam deerunt occasiones, quibus induci volentes possint ad ætarnum subleuandum & magnificentiam publicam augendam.

2, 89, 5. *Consulatus* t. & *que ad* *Endecimum*) accurate *Suetonius Aug.* 26.

Nam *dictaturam*, quam pertinaciter ei deferbat *populus* & c.) *Sueton. Aug.* 52: *Dictaturam magna* & *offerente populo*, genu nixus, deiecta ab humeris toga nudo pectore deprecatus est. Idem *Dio* tradit principio *lib.* 54, veraque *ἐπιχειρῶν* consilium *Augusti* declarat: *τὴν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὅτι τὰς διατάξεις ἔχων, ὡς θὰς τὸ, τε ἐπὶ φθορῶν καὶ τὸ μισθὸν τῆς ἐπιχρήσεως αὐτῶν ἐφύλαττο*. Recte, inquit, *declinavit inuidiam* & *odium huius*, quam offerebant, *appellationis*: quippe qui & *honore* & *potestatem* *dictatoria* maiorem iam haberet. Quippe vt olim *regnum* propter tyrannidem *Tarquini*orum; ita *Dictatura* propter odium dominationis *Sullanæ* *Iulianæ*que sub titulo huius potestatis exercitæ, in *fla-*
granti-

grantissimam omnium detestationem venerat. Atque sicut *Regnum* instituto Valerii; ita *Dictatura*, lege Antonia ex rep. iam in perpetuum quasi exilium erant relegata. Itaque singulare *arcanum* prudentiæ Augustæ latet in istis apud Tacit. 1 A. 9, 55: *non regno tamen, neque Dictatura, sed Principis nomine constitutam remp.* Licet enim haud dubie *Regis* nomen in terris augustissimum sit (sicut amplius dicitur in libro de *Auspicio Regio*, quem adornamus) tamen Augustus merito temporis feruens, re ipsa contentus fuit; nomen, quod ex superbia in invidiam venerat, remisit. cum præsertim vellet videri libertatis restaurator, sicut paulo ante dictum est, ergo non expediebant huic simulationi *dominantia nomina*, aut eorum quidquam, quæ libertatis euersores usurpauerant. Florus 4, 12, 66 obscure potius & de oblato tantum dictatorio nomine loqui, quam in re tam nota prorsus errare, existimandus forte fuerit, cum scribit: *Ob hac tot facta ingentia, Dictator perpetuus, & Pater Patriæ dictus est.* Dictus sane est ab offerentibus Dictaturam, sed deprecatus est honorem.

2, 89, 6 *In id solum opus scriptorem fatigant.* Legebatur *fatigans*. Porro, quod Lipsius pro *subiecimus*, mox legit *subiciemus*, ea mutatione non videtur opus esse.

2, 90, 1. *Coalescentibusque reip. membris, quæ tam longa &c.* Legebatur: *coalescentibusque reip. membris, & coram altero, quæ tam l. Illa, & coram altero, Aldus aliique sustulerunt.* Lipsius emendat, & curante eo, sc. *Augusto. Cl. Posseus; eo curante serio.*

Dalmatia XX & Crebellis omnino videntur esse addendi, anni: nam subintelligere durum fuerit. Vide de his & Alpina nationibus Flor. 4, 12 quæque *Freinshemiana* industria ibi annotantur.

Hispania &c.) Iustin. 44, 2, 7 (S. 44, 5, 7
 & 8. 10. Gerundens. Paralip. à lib. 4. Usque ad fin.
 Thuan. 1. bist.

2, 90, 2. *Vt amissis P. R. imperatoribus exer-*
citisque) Cl. Vossius mallet: *Prætoris & Impera-*
toris exercitibus.

2, 90, 3. *Contumelioso XX annorum bello*)
 Lipsius reponit X. ann. ex Iustin. 44, 2, 7.

2, 91, 1. *Ab oriente ac Rege Parthorum signa*
Romana Augusto remissa sunt) Florus 4, 12, 83 cum
 declamatoria προδῆν: *Parthi quoque, quasi victo-*
ria peperisset, rapta clade Crassiana Eltro signa re-
tulere.

Quod cognomen illi Ciro Planci sententia
consensus S. P. Q. R. indidit) De Augusto
 cognomine compluscula sunt, quæ ad Sueton. Aug.
 7 notata reperies in *Diatribis Berneggerianis*. In-
 dulgebimus etiam profundiori eius nominis medi-
 tationi in *commentatione de Auspicio Regio*.

2, 91, 2. *Quippe L. Murena & Fannius Ca-*
pito &c.) Recte Velleius iungit hos duos, tanquam
 vnius coniurationis populares siue principes. Ita
 enim Dio 54 p. 598 & Sueton. Tib. 8.

2, 91, 3. *Rufus Egnatius*) Suet. Aug. 19. Dio
 53 p. 587 & seq. Senec. 1 de clem. 9. Tac. 1 A. 10, 6.

2, 92, 5. *Nisi quod naturaliter, audita & his*
laudamus libentius &c.) Sententiam etiam aliis
 benedictam cum expolitione & interpretatione ra-
 tionis, quæ subest, effert Velleius. Valde enim subtile
 est illud: *presentibus nos obrui, veteribus instrui*
credimus.

2, 93, 2. *Quem homines, si quid accid. Casari,*
success. potentia eius arbitrab. futurum, &c. tamen
id per M. Agrippam secure ei posse contingere non
exist.) Agrippa enim summopere à populo dilige-
 batur, neque parum meritis suis in remp. & Augu-
 stum.

stium fidebat. ideo nec Augustus ausus est Marcellum ei præferre. Vnde prima offensionum inter Marcell. & Agrippam semina; quæ ne crumperent, Augustus, sub specie ministeriorum principatum (vide quæ supra notamus ad 2, 45, 4.) Agrippam ablegavit. *Dio 53 p. 593* ubi etiam de magnificentissimo Marcelli munere. adde *Sueton. Aug. 66.*

2, 93, 3 *Reuersus inde filium Caesaris Iulium, q. i. m. M. h. duxit uxorem*) coactus repudiare priorem uxorem, quamuis esset sororis Augusti filia. Matrimonii huius causa duplex: altera è temporibus & negotiis petita (volebat enim Augustus, cum abesse Roma cogeretur, ad coercendas subnascentes turbas præficere urbi Agrippam; qui prudentia tantæ rei par, etiam dignitate principalis matrimonii ad venerationem publicam prouehendus videbatur) altera è profunda ratione status, quam vocant, siue potius è consiliis dominationis; dum callidissimus Mæcenas in aurem Principi insusurrat: *Agrippam iam tantum fecisti, ut vel gener tibi asciscendus vel occidendus sit.* Heu! quantus ab extremo in extremum saltus! nimium ille quidem, nimium magis aulis familiaris. adeo inter summa & ima apud *Statistas*, si volunt ita appellari, nihil medium est. Adi *Dionem 54 p. 600.*

2, 94, 1 *Quo prius nato*) Ita *Schæpkus* ediderat. nollemus autem in nostram editionem irrepisse. Legebatur: *quo primo* vnde *Aldus* fecerat, *quo trimo*. In *Variantibus Lect. à Raphelengio* editis: *quo bimo*. vtrumque (*trimo & bimo*) habet, quo se tueatur.

2, 94, 3 *Maximamque difficultatem annonæ ac rei frumentariæ inopiam &c.*) *Suetonius* etiam in *Tiberio*, c. 8 testatur: *cum curam administrasset annonæ, quæ arctior inciderat.* crebra ea difficultas Romæ: indeque magna laus aut odium recte

secusue administrantibus, sane annona cura ali-
quando Pompeio non minus addidit gloria, quam
pulsus ambitus campo, exactus hostis mari, oriens
triumphis, occidensq; lustratus. teste Plinio in Pane-
gyr. 29. vide Dion. 54. pr. Lips. elect. 1, 8. Ceterum
quæ illa, & cuius tam sollers cura, sufficere potuit rei
annonariæ Romanorum ac in longum satis provi-
dere? Non immerito aliquis miretur tanti imperii
tam periculosum & anceps vitium. Vt ali posset
populus Romanus, peregre & longinquis è locis ad-
uehenda erat annona. adeo quidem, vt horreum
Romanorum, Ægyptus vel armis occupata vel steri-
litate depleta, fame potuerit Italiam vrgere. Tac. 1
A. 59, 4. Igitur hæc inter intimas & secretissimas Prin-
cipum sollicitudines non postrema fuit: sicut Tibe-
rius fateri opus habuit, apud Tacit. 3 A 54, 6, in
grauissima illa ad Senatum epistola: *At Hercule ne-
mo refert, quod Italia externa opus indiget, quod Vi-
ta populi Romani per incerta maris & tempesta-
tum, quotidie soluitur. ac nisi provinciarum copia
& dominis & seruitiis & agris subuenerint, nostra
nos scilicet nemora nostræque Villo tuebuntur.* Hanc
P. C. curam sustinet Princeps. hæc omissa temp-
funditus trahet. Neque tamen potuit ille ipse, qui
de hac cura gloriatur hoc loco, prouidere, quin sub-
inde grauitate annone iuxta seditionem Senire-
tur. Tac. 6 A 13, 1. Causa huius mali primo ex diui-
tiis & affluentia, quam tot victoriæ pepererant. hinc
à labore & studio agriculturæ in otium & voluptates
versa plebs annonam accipere potius quam parare
assuevit. Altera causa latet in visceribus degene-
rantis reip. dum magistratus quidam affectatione
popularitatis largitioni frumentariæ studebant; &
mox perturbata assiduis nouis molitionibus repu-
blica, quicumque dominationem cupiebant, annona
populum inescabant, siue quod Tacitus, etiam inter
arca-

arcanas
Quid h
ab agri
Scilicet
bant, si
que vel
ipse Au
quand
in perp
agroru
certum
restitu
P. Can

Lipsin
pho, h
stinat
perau
Artau
mum
A. 3, 4
rum,
in reg
num
sociat
Deim
ne cla
ne, q
cuius
milli
Vno
hunc

tio s
Rha

arcanas *Augusti* artes refert 1 A. 2, 2 *pelliciebant*. Quid hoc erat aliud, quam ad otium & cessationem ab agricultura, veluti signum omnibus sustollere? Scilicet ita obnoxiam sibi fidamque plebem redderant, si eius vitam & necessitates, copiam inopiamque veluti in manu haberent. Testatus quidem est ipse *Augustus*, prodente *Suetonio Aug.* 42 se aliquando *impetum cepisse, frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod earum fiducia cultura agrorum cessaret: neque tamen perseverasse, quia certum haberet, posse per ambitionem quandoque restitui.* vide, quæ ad hoc argumentum pertinentia *P. Cynæus* commentatus est lib. 1 de rep. Hebr. c. 3.

2, 94, 4 Regnum eius *Artavaſdes* dedit)

Lipſius & *Schegkii* ex *Tacito*, *Suetonio*, *Dione*, *Iosepho*, *Tigranem* reponunt. Vir Eruditus *G. Voſſius* existimat *Velleium* omiſſiſſe *Tigranem*, quod brevi imperaverit, posteaque iussu *Augusti*, per *Tiberium*, *Artavaſdes* impositus sit. *Taciti* verba, quæ potissimum hic in disquisitionem veniunt, ita habent, 2. A. 3, 4 & 5; occiso *Artaxia* per dolum propinquo- rum, datus à *Cæsare Armeniis Tigranos*, deductusq; in regnum à *Tiberio Nerone*. Nec *Tigrani* diuturnum imperium fuit, neque liberis eius, quamquam sociatis more externo in matrimonium regnumque. Dein iussu *Augusti* impositus *Artavaſdes*, & non sine clade nostra deiectus. Non caret tamen suspicio- ne, quod omisso eo, quem alii plerique nominant, cuiusque deducendi gratia *Tiberius* in *Armeniam* missus erat, *Velleius Artavaſden* potius nominat. Ut non male videatur coniecisse Doctissimus Vir, qui hunc locum mutilum defectumque autumavit.

Cuius rex quoque *Parthorum*) Omnino assen- tio scribentibus: cum r. q. P.

2, 95, 2 Quippe & terque diuisis partibus *Rhatos Vindelicosque*) *Sueton. Tib.* 9. *Lin. epit.* 136

& seqq. Flor. 4, 12, 22 &c. Hist. miscell. 7, 14. Oros. 6, 21. Horat. 4. Carm. 4 ubi Interpretes. Diō 54, p. 613 & 654. Strabo 7 pr.

2, 95, 3. *Censura Planci & Paulli acta inter discord.*) Dio 54 pr. Sigon. comment. in fest. & triumph. R. ad ann. V. C. DCCXXXI.

Plancius timere deberet, ne quidq.) Proflus restituit hunc locum Lipsius distinctione ac emendatione: *Paullus dix posset implere censorem, Plancius timere deberet. nec quidquam obicere posset adolescentibus aut obicentes audire, quod non agnosceret Senex.* Egregie, timere censorem dicitur debere, qui probrorum sibi & inquinati moris conscius est. Cur ergo Augustus tales constituit censores, cum hoc magistratu nihil debeat esse grauius sanctiusque? An voluit hac ratione causam struere & magnificam in publicum speciem querere, cur in posterum censuram perpetuam, quam hactenus per accisum recusauerat, Princeps deberet suscipere? Ita enim nec discordiis locum, & officio dignitatem dari, vitiis huius censuræ moniti, credituri erant ciues. Certe non abhorret talis calliditas ab illa Augusti arte, qua paulatim, per occasiones & machinamenta, munia magistratuum legumque ita in se traxit, vt sponte & merito concessa viderentur.

2, 96, 2: *subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa Marcoque Vinicio aucto tuo Cos.)* Lipsius, quoniam Agrippa ter tantum Consul fuit, hic subesse mendum suspicatus est, scribendumque: *quod inchoatum ab Agrippa, Marco, Vinicio aucto tuo Cos:* Sed Gruterus bene admonuit Velleio de duobus annis sermonem esse, scilicet primo anno, siue consulatu Agrippæ, natum esse bellum Pannonicum; altero adoleuisse, Vinicio consule. Videndi de hoc bello plerique supra memorati scriptores.

2, 97, 1. *Accepta in Germania clades sub legato M. Lollio* (Dio 54. p. 612. Suet. Aug. 23. ad quem locum notat Casaubonus, vnum esse Eusebium qui Lollii huius non cladem sed victoriam memoret. Verba hæc sunt, *Chronic. lib. priore: Germanos in arma Versos M. Lollius superat.* Non putandus est autem pugnare cum ceteris Eusebius: acceperat quidem Lollius cladem aliquam, sed victus non erat plane: quin potius, cum mox hostes apparatus eius audirent, in suam terram regressi, obsidibus datis pacem acceperunt, teste Dione. sed & antea victos à Lollio, ex Obsequente probari potest. Meminit eius cladis Tac. 1 A. 10, 6.

2, 98, 1. *Atrox in Thracia bellum ortum L. Pisonis Virtus compressit.* Dio 54 p. 624. Flor. 4, 12, 17.

2, 99, 2. *Mira quadam & incredibili atque inenarrabili pietate.* Adulatorie hæc de Tiberio Velleius, ut aliâ multa. calliditatem enim potius dixerit, qui Tiberium nouit, quam pietatem. Suetonius diserit in Tib. 10 totam rem complectitur. Tot prosperis confluentibus, integra ætate & saletudine statuit repente secedere, seque è medio quam longissime amouere. Dubium uxorisne tædio, quam neque criminari aut dimittere auderet, neque ultra perferre posset; an & vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur atque etiam auget, si quando indignisset sui Resp. Quidam existimant, adultis iam Augusti liberis, loco & quasi possessione usurpati à se diu secundi gradus, sponte cessisse, exemplo M. Agrippa, qui M. Marcello ad munera publica admoro, Mitylenas abierit; ne aut ob stare, aut obrectare præsens videretur, quam causam & ipse, sed postea, (S. Cap. 11.) reddidit. Tunc autem honorum satietatem: ac requiem laborum prætendens com meatum petiit. adde Dionem l. 55. p. 635.

Quis

Quis non videt, concurrisse omnes illas causas. quarum prima est necessitate domestica, altera, est consilio dominationis; tertia, est sollertia & institutis vitæ aulicæ exoriri putanda est. Meminit huius secessus Tacitus 1 A. 4. 4.

2, 99, 4 Qui procos. legatique in transmarinas profecti provincias, visendi eius gratia ad eum conuenientes, semper priuato (si illa maiestas priu. Enquam fuit) fasci.) Ita Schegkhus: alii aliter emendarunt. Legebatur enim corrupte: Visendi eius gratia ad quem conuenientes semper priuatos illa maiestas priuata nunquam fuit, f. f. Lipsius 3 epist. quæst. ep. 8 legit: visendi eius gratia atque conueniendi. cetera, sicut Schegkhus habet. Ceterum adulationem Velleii arguet Suetonius Tib. 12 ubi specie legati exulem egisse memorans, addit: Enimvero tunc non priuatum modo, sed etiam obnoxium & trepidum egit, mediterraneis agris abditus, vitansq; præternauigantium officia, quibus frequentabatur assidue: nemine cum imperio aut magistratu tendente quoquam, quin diuerteret Rhodum.

2, 100, 3 Quippe filia eius Iulia C. c. Quæ de Iulia hic habentur vide apud Sueton. Aug. 65. Tib. 11. Tac. 1 A. 53, 1. Dion. 55 p. 635.

Quicquid liberet prolicito & indicans) Alii: indicans.

2, 100, 4. Tum Iulus Antonius singulare ex. d. c.) Tac. 4, A. 44, 4. & 11 A. 10, 6. Idem de Sempron. Graccho 1 A. 53, 4.

2, 100, 5. Quasi cuiuslibet ex ore violata pœnas p.) Intellige, quos hic nominat, qui ex lege Iulia in exilium pulsi. non nemo enim morte affectus est. Quod Lipsius notat ad conciliationem Velleii cum Tacito, qui 3 A. 24, 2 scribit: Ut Valida diuo Augusto in remp. fortuna; ita domi improspere fuit, ob impudiciam filia ac nepris, quas Urbe depulsi

pulit adulterosque earum morte aut fuga puniuit:
nam culpam inter viros ac feminas vulgatam, pra-
ui nomine lasarum religionum ac Violata maiesta-
tis appellando, clementiam maiorum suasque ipse
leges egrediebatur. Quanquam Iulius Antonius,
non tam ob adulterium, quam *ὡς καὶ ἐπὶ τῇ μοιραῖᾳ*
τῶτο πρῶτος adeoque ob rerum novarum molitio-
nem interfectus memoratur Dioni 55 p. 635. sed quæ-
nam illæ religiones, quas lasas apud Tac. Augustus
dicit? Amicissimus Noster Freinsheimius in doctis-
sima & singularis exempli paraphrasi exponit de
religionibus, quibus sacrata forent coniugia: &
quod de Violata maiestate additur, ad spectatas leges
refert, quarum contemptus in maiestatis iniuriam re-
dundaret. Mihi semper videbatur profundioris &
vere Monarchici arcani ratio subesse: atque vtrobi-
que auspicia venerande sacrataque Maiestatis spe-
ctari. quæ cogitatio inde confirmabatur, quod non
tam ipse Augustus has pœnas tanquam suis verbis
iudicioque, sed Senatus, quod Dio diserte memorat,
in gratiam sc. venerationemque Augusti decreuit.
Rationes deinde istas sequebar: cœperant iam cri-
mine maiestatis Violata notari vindicarique, quæ
olim intra hoc nomen steterant: Vnde dato semel
eius in Principem reuerentiæ exemplo, sponte iam
& magna promptitudine Senatus, imo adulatione de-
nique, quod de Tiberianis temporibus satis con-
stat, huc ibatur. Iam vero crimen ipsum maiesta-
tis nonne maximam atrocitatem ex eo habet, quod
violantur sacra imperii, auspiciaque summæ pote-
statis? quæ cum in vñum translata est, omnis illa
veneratio sponte sequebatur. Et quis nescit studium
ac sollertiâ aulicorum sub Augusto, imo ipsius
Augusti, non potestatem modo & imperium sed im-
perii sanctitatem religionemque varie firmantium
atque augmentium? Existimet forte aliquis ob stare
huic

huic opinationi *Dionem*, qui lib. 57, p. 696. sub *Tiberio* demum, delicta in Imperatorem, impietatis nomine appellata tradat. sed præterquam, quod præcise ex illis verbis non sequitur, sub *Tiberio* coepisse id nomen, (cum locutio illa, ἡδὴ γὰρ ἀνὸμα-
ζον &c: caperetur iam ita appellari, facile ad antecedentia tempora referri possit, quia præsertim de initiis *Tiberii* hic sermo est) etiam illud animaduertendum est, *Dionem* hic de omnibus in Principem iniuriis loqui, cum *Augusti* severitas in aliquibus & extra ordinem, ut sic loquar, apud *Tacitum* notetur. Verum hæc obiter, & prout sub acumen stili venere, hic appono: consideraturus eam rem amplius & disquisiturus in comment. de *Auspicio Regio.*

Voluntarii exilii) *Lipsius* recte emendat: *Voluntaria.*

2, 101, 1. Conuenit prius *Nerone*, cui omnem honorem &c: superiori habuit) Adulatur iterum hic *Velleius*, quod vere *Lipsius* obseruat. *Dionis* enim diserta est narratio 55 p. 636; τὸ δὲ Γαίῳ τολμήσας ἐς τὸν πρὸς Ἀρμενίας πόλεμον, ὃ τιβερίῳ ἐς χεῖρον ἐλθὼν αὐτὸν ἐδραπέυσεν. ἐταπείνε τε γὰρ ἐαυτὸν, καὶ ὑπέπαιπτεν &c: ὅτι τῷ Γαίῳ. ἀλλὰ καὶ τοῖς μὲν αὐτῷ &c. Misso ad bellum *Armeniacum* *Cato*, *Tiberius* in *Chium* profectus, cultum ei ac officia præstitit. submittitque se non *Cato* tantum, sed omnibus, qui cum ipso erant. Adde *Sueton. Tib. 12.*

cum rege *Parthorum* iuvene excelsissimo) Illa duo verba: iuvene excelsissimo delenda censet *Gruterus*. *Lipsius* optima ratione ductus, in primum casum mutat, ut ad *Caium* referatur, quippe cum *Phraates* non fuerit eo tempore iuuenis.

2, 102, 1. per *Parthum* indicata, *Cæsari* fama vulgavit) Ita feliciter, ut arbitror, emendauit *Lipsius*. Erat; *Cæsaris* cum vulgavit. vnde fecerant; *Cæsaris* ira vulgavit.

2, 102, 2. *mox in colloquium (cui temere se crediderat) circa Artageram grauter a quodam n. Adduo & vulneratus*) Vide Flor. 4, 12, 44, 45. Vere autem iudicat Noster, temere hoc à Caio factum: cum hoc casu tot magni viri interierint, vnde exempla cautionis peti poterant. Pertinet huc eximia Polybii philosophia è 5 hist. 75 p. 41^b: Καὶ τῶν ἐτῶ συνεχῶς καὶ προφανῶς πολλοὶς ἤδη συμβεβηκότων, ἐκ οὐδ' ἔπως καινοὶ τινες αἰεὶ καὶ νεοτέρως τὰς τοιαύτας ἀπάτας πεφύκαμεν. τῆς δ' αἰτίας ἐστὶ, ὅτι τὰς τῶν πρότερον ἐπ' αὐτοῦ τῶν ἐκείνοις περιπέτειας, καὶ ποικίλας προχειρίας, ἀλλὰ σίτις μὲν καὶ χρημάτων πλῆθος, ἐστὶ δὲ τεχνῶν καὶ βελῶν καὶ ἀσκήσις, μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας καὶ δαπάνης ἐτοιμαζόμενα πρὸς τὰ παράδοχα τῶν συμβαινόντων. ὁ δ' ἐστὶ ρᾶσον μὲν τῶν ὄντων, μετρίως δὲ παρέχεται τὰς χρείας, ἐν τοῖς ἐπισφαλέσι καιροῖς, τῆς πάντες κάλοντες αἰεὶ. καὶ ταῦτα ὀνόματι νομίσαντες ἐν γήμοντι ἀναπαύσεως ἅμα καὶ διαγωγῆς, ἐκ τῆς ἰσορίας καὶ πολυπραγμοσύνης περὶ ποιεῖν τὴν τοιαύτην ἐμπερίαν. Atque hac calumitas) adscribam præclarissimi quamquam longiusculi loci versionem è Casaubono) quum adeo continue adeoque euidenter multis iam inciderit: fit tamen nescio quomodo, ut ad huiusmodi fraudes semper rudes ac noui existimus. Causa autem huius rei est, quod priorum casus, à quibus in aliquo est offensum, ut in numero habeamus & ad manum, operam non ponimus. sed frumenti quidem ac pecunia copiam, itemque murorum telorumque fabricas, aduersus incerta & inopinata casum, vexatione magna sumtuque nobis comparamus: rem vero omnium facillimam, omniumque, ubi aliquid aduersi increpuit scilicet, hanc omnes susque deque habemus: quum præsertim facile queamus, honesto fruente orio atque oblectatione animi, ex historia & curiosa diligentique rerum antæctarum notitia, hanc nobis peritiam atque prudentiam parare. Extat similis obser.

obseruatio apud Polybium Gallicum (Comineam intelligo) lib. 2 c. 6 edit. Barthian.

2, 102, 4. In Orbe Lycie (Limyram nominant) morbo obiit) Cum Velleio sentit Suetonius, & Zonaras. Quibus opponit Lipsius Senecam Patrem, Florum; Rufum & præsertim monumentum iuxta Emeſam Syriæ urbem, in quo C. Caesaris epitaphium; memorante Bellonio. Vir Eruditus G. Vossius epitaphium illud fuisse suspicatur, cum ossa Caii Romanam deportata à tribunis militum, in Dione legantur.

2, 103, 2. Ut & tribunitia potest. consort. Neroni constitueret, & eum adoptaret) vide Tac. 1 A. 3, 5. Sueton. Tib. 15 & 16. Dion. 55. p. 637. Intellige autem tribunitiam potestatem iterum datam. acceperat enim & gesserat iam antea. add. Tac. 1 A. 10, 10.

2, 103, 5. Id Snum dixisse inuat, quam ille omnibus fuerit carus) Ita suppleuit Rhenanus locum mutilum. Eratenim: Id Snum dixisse, quam ille omnibus fuerit. vnde Lipsius: Id Snum dixero, quam ille omnia omnibus fuerit. Aliialiter.

2, 104, 1. Hoc, inquit, resp. causſa facio) Dubitatum est à multis, an Tiberius resp. causſa ab Augusto successor constitutus. vnde Prudentium aliqui apud Tac. 1 A. 10, 9: ne Tiberium quidem caritate aut resp. cura successorem adscitum: sed quoniam; arrogantiam sanctamque eius introspexerit; comparatione deterrima sibi gloriam quaſiuisse. Sed Suetonius liberi alias & prudentis iudicii Scriptor suspicionem eam ab Augusto remouet, dum in Tib. 21 scribit: Adduci tamen nequeb quin existimem, & circumſpectiſimum & prudentiſſimum principem, in tanto præsertim negotio, nihil temere fecisse, sed vitis virtutibusque Tiberi perpensis, potiores duxisse virtutes: præsertim cum & reſpi
causſa

huisse adoptare se cum pro concione iurauerit, & epistolis aliquot, ut peritissimum rei militaris, & que unicuique populi Romani presidium prosequatur.

2, 104, 4. Ante meritis ac Viribus quam nomine, Casarem reuidentibus) Lipsius non sine ratione pro Viribus mallet Virtutibus.

2, 105, 1. Et annis mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis) Ita Rhenanus exorditur, ut arbitrari emendauit, cum inuenisset. Et inammius mox nostra clade nob. Vossiana coniectura ita rescribit: Et Grinam minus mox nostra clade nob.

2, 105, 4. Pteras sua Casarem, pane obstructis hieme alpibus in Urbem traxit: ad tutelam imperii eum Veris initio reduxit in Germaniam) Ex variis lectionibus & distinctionibus hæc nobis commodissima videbatur. in Ver. ex. extrita syllaba, iniri extrabat: item pro obstructis leg. extructis. Vnde Vir Doctus: bene extructis. Capio & tolero significatum; vocabuli extructis, sed retinuerim pane. Nam bene extructas Alpes scripsisse Velleium, distulerim credere.

ad caput Iulia fluminis) Lupie legendum esse, consensus doctorum & res ipsa pridem euicit. vide de hoc Nostri loco Cluuer. Germ. antiq. lib. 3 cap. 9 & 49.

2, 106, 2. Ad quadragesimum miliarium à Rheno usque ad flumen Albim) Hyperbolice hic loqui Velleium, aut anfractus atque circuitus paludum saltuumque complecti (cum alias millia passuum haud amplius CC XL reperiantur in itineris huius designatione) ostendit Cluuerius Germ. antiq. 3, 18. Ita adulatorie mox animaduertente Lipsio, inauditum atque incognitum ante mare vocat, quod tamen Drusus antea nauigauerat, sicut ex Dionē satis constat.

2, 107, 1. *Non tempero mihi &c.*) Quæ in hoc capite habentur, solus Velleii diligentia debentur. quo minus iudicare integrum est, quid iuxta aut supra veri fidem dictum sit. Certe cum in Tiberianis plerisque laudibus nimius deprehendatur Noster, non sine ratione suspicatus est *Lipsius*, parum pro indole Germani hominis sonare istam ad Tiberium orationem.

Cauatum, & illis moest, ex materia con-
scendit aluenum) Meminit eiusmodi nauigiorum *Plinius* 16, 40: *Germania pradones singulis arboribus cauatis nauigant, quarum quadam & triginta homines ferunt.* Scilicet hoc veluti rudimentum nauium gentibus fuisse antiquitus, consentaneum est. Ita *Sanchuniath* non apud *Euseb.* preparat. *Euang.* 1, 10 de *Phœnicum Theologia*, tradit: *δὲν ἐν λαβόμενον τὸν Ὀύσσων καὶ ἀποκλαδέυσαντα, πρῶτον τολεμαίαις θάλασσαν ἐμβήναι.* *Vossius* arbore, cuius ramos amputauerat, accepta, primum hoc veluti nauigio ausum esse mare ingredi. Annotandum hoc vel propterea videbatur, quia in disputatione de primis rei naualis originibus multa obscuritas tollitur, obseruato nauis tumultuariæ sive rudimentariæ, tum fabricatæ extructæque discrimine. hic proprie *ναυπηγία* locum habet: Velleianum autem istud nauigium, aut quæ alia ad eum modum memorantur, non sunt accurate loquendo *ναυπηγία*.

2, 107, 2 in eam quam armis tenebamus) *Burevius* in *antig.* ex. fuisse, tendebamus, testatur. Vnde promptum fuerit, emendatione ceteram *ὀπίταξιν* huc attemperare: nisi in pari loquendi proprietate æque ambiguum crederem, huicne verbo, an reliquis voculis accesserit vitium.

Nostra quidē inuentus fuit, quæcum Gestrum numen absentium colat, præsentium potius arma metuit &c.) Tolerabilior videri posset montanorum

rum bar
venia pe
nant: ca
quæ lde
stupore
eeteran
credeba
le fit, Ger
ratum in
tute ipse
Roman
ret? A
quam p
mani?
venerat
mirum
tum. Au
memori
non diff
ellertati
que & a
ne Val.
Sinci p
Lipsius
Ciuera
rectiffi
giam co
te, amp
Regio,
pium, e
plexus.
an vero
1, 7. No

rum barbarorum apud *Curtium* 7, 6, 6 oratio, qui veniæ petendæ deditiōem suam hoc colore adornant: *cum diis pugnare sacrilegostantum*. Nam quæ *Idem scriptor* de barbaro imbellicque Indorum stupore memorat 9, 1, 18 & 9, 8, 7, quibus Dii scilicet erant, quos fortiores adeoque sibi formidabiles credebant, facile fidem inueniant: sed cui verisimile sit, Germanum, dignitate graduque militiæ honoratum in tantum non modo à libertate, sed à servitute ipsa degenerasse? Et quodnam illud numen Romanorum, quod iuventus Germana scilicet cole-ret? An illa terrarum Dea gentiumque Roma? quam pro domicilio latronum detestabantur Ger-mani? An vero Iulii Cæsaris *ἀποστόλις*, aut Augusti veneratio hanc formulam dictauit? qua eadem ni-mirum postea Arminius, *illum inter numina dica-tum Augustum*, gravi cum irrisu recordiæ Romanæ, memorat, ap. *Tac.* 1 A. 59, 6. Curiosior aliquis non difficulter crederet, Velleium hic commentum esse rationem, qua suum Tiberium summis quibus-que & admirandis ducibus æquaret. Vide de *Scipio-ne Val. Max.* 2, 10, 2.

2, 108, 1 *Nihil erat iam in Germania, quodvinci posset*) Etiam hoc adulatorie: vt recte notat *Lipsius*. idem, qui mox pro *inferiora* (quæ vox *Uluverio Germ. antiq.* 3, 3 multum negotii exhibuit) rectissime *interiora* reposuit.

2, 108, 5 *sed certum imperium* Simque re-giam complexus animo) Hunc locum, Deo annua-tè, amplius explicabimus in comment: de *Auspicio Regio*. Historiam iuuabunt *Strabo* 7 prope princi-pium, egregiæ vt solet, breuitate rem totam com-plexus. *Tac.* 2 A. 45 & 46.

Aut conditionibus iuris sui fecit) An æquis, an vero imparibus? Dubitat *Petrus Faber Semestr.* 1, 7. Nobis nil videtur dubitandum, si vel consilium

Marobodui, vel textum Velleii consideramus. Dominari ceteris volebat Maroboduus; proferendique imperii causa finitimos bello petebat. ergo partim vi cepit, partim deditione, quos *sui iuris*, omnes nimirum fecit. Quæ Velleii phrasi nihil potuit clarius dici: nam *sui iuris* facere; est ytiq; , *in suam ditionem potestatemque redigere*. Non consistunt autem *οὐδὲν καὶ ἐν ἑαυτοῖς*, cum alter amittit imperium, alter accipit.

2, 109, 1. Gerebatque se ita aduersus Romanos) Quæ hoc & sequenti commate dicuntur, prudentiam Marobodui singularem abunde ostendunt. Ceteri scriptores parcius hic agunt. an puduit fateri: fuisse inter Germanos virum, qui gerenda rep. constituendoque principatu æmulum agere posset eorum, qui soli eo nomine celebres & cupiebant esse & videbantur? Nimirum & elusit Maroboduus infinitam Romanorum ambitionem calliditate, & virtute coercuit: & quantum ille dedisset Romanis negotii, nisi intestinis armis collisi inter se duo Germanici Martes (Arminius ille alter est, quem indigito nudum hostibus latus præbuissem. Maeste nunc quoque virtus Germanica, inuicta omni externa vi in hunc diem futura, si Libertati tuæ concordia constantius litauisses, neque alienæ dominationis tuum decus & sanguinem gratificari didicisses.

2, 109, 2. Totumque ex male dissimulato iugebat æmulum) *Acidalius* contendit legendum, *in totumque*. Nolim statim assentire.

2, 109, 5. Legiones Boiohemum duceret) verbum hoc explendæ lacunæ adiiciendum doctissimus quisque consensit.

2, 110, 1. Saturninum admoneri placuerat *pane equali diuixæ intervallo ab hoste) *Lipsius* mallet, admoneri: & supplet lacunam: cuius copia pane eq. Hoc postremum facile se cuius ap-
probat:

probat: sed illud *admoueri*, tolerari posse obseruabunt, qui cogitare volent.

2, 110, 2 *cum vniuersa Pannonia & Dalmatia*) Vide de hoc bello *Dionem lib. 55 & 56. Sueton. Tib. 16.*

2, 110, 3 *Amplius DCCC millibus*) Non dubito nota numerali expressum in msc. millenarium fuisse: DCCCM. Vnde *Acidalius*, potius *millia* ex optimorum Auctorum consuetudine, legendum esse, quam *millibus* existimat.

2, 110, 4 *pars in Macedoniam eruperat*) Ex *vet. exemp. effugerat. Lipsius & Vrsinus faciunt, se effuderat.*

Proxima duobus Batonibus ac Pinneti ducibus auctoritas erat) *Proxima*, à quibus? *Lipsius* corrigit: *prima duobus Batonibus ac P. a. e. Aut: proxima duobus Batonibus ac Pinneti auctoritas erat.* Ceterum duos Batones expunxerunt alii, atque ita rescripserunt: *proxima duobus, Batoni ac Pinneti ducibus, auctoritas erat.* Tuetur hanc lectionem contra *Lipsum*, qui duos Batones è *Dione* retinet, *Acidalius* præsertim ex *Nostro* 2, 114, 4.

2, 110, 5. *Lingua quoque notitia Romana*) Nescio quo consilio *Schegkii* hic obseruet. *Lingua Latinæ* vsu beneficii loco à Romanis concessum. ex *Liu. 40, 43: Cumanis eo anno petentibus permissum, vt publice Latine loquerentur, & præconibus Latine videntibus esset. Noster* sane nihil de vsu huius linguæ Pannoniis publice concessio, sicut *Cumanos* astui publico ac negotiis ciuilibus solennibus illud priuilegium quæsiuisse & impetrasse *Linii* auctor est: sed potius de peruulgata notitia sermonis Romani loquitur. sicut hodieque fieri potest & solet, vt linguæ alicuius extraneæ notitia in vulgus satis familiaris sit, non item vsu publico recepta & agendis rebus componendisque monumentis

destinata. Nam id ne optant quidem aut sustinent
facere, nisi qui externo imperio vel parent vel adu-
lantur. Itaque semper discernendum est, *commer-*
cione & Esu ac necessitudine, an imperio institutoq;
notitia linguæ alicuius propagetur. De priori modo
Curcius diserte 6, 10, 23: *Tam Victoribus quam Siciliis*
peregrina lingua discenda est. Posterius consilium
Dominantibus solenne est: qui linguam suam, non
citra arcanum imperii (de quo *Clapmar.* 3, 22) pro-
pagare student.

2, 110, 6 *Ut stabilem illum & firmatum*
zantorum bellorum experientia an.) *Set. ex. forma-*
tum. cuius vocis & elegans & satis nota est in hos
usus significatio; nescio tamen quomodo textum
accuratius inspicienti magis arridet, *firmatum.*

2, 111, 1. *Renocati Undique omnes Veterani*)
Retineri potest vetusta lectio: *Undique & omnes.*
Quod Acidalius, euocati, reponendum contendit,
in eo obsequitur mori suo atque ex omni occasione
correctionem captat.

Ex censu liberrinum coacta dare militem)
Sueton. Aug. 15. Dio 5; p. 651.

2, 111, 2 *Omnia hac frustra preparassemus,*
nisi qui illa regeret fuisset) Scilicet plus est in duce,
quam in exercitu. quo de argumento pleni sunt
commentarii Politicorum.

Itaque Ut præsidium militum resp. ab Augu-
sto ducem in bellum poposset Tiberium) Fateor non
suauiter hæc in auribus meis sonare: tam absurda
autem esse, sicut censuit Acidalius, (cuius nimis ani-
mosa hic medicina est) pernego. Mitigabitur nonni-
hil insolentia phraeos, si consideremus, quam præ-
misit sententiam. Coactæ erant, inquit, satis multæ
magnæq; militum copię: sed quid multitudo exer-
citus, absque artibus & auctoritate idonei ducis?
itaque respublica huic multitudini militum, tan-
quam

quam præsidium & præcipuum robur decusque, postulat Tiberium, parem sc. tanto bello ducem. Subtilius forte quam opus est agunt, qui Tiberium ideo hic *præsidium militum* credunt dici, quod militum sanguini parceret studiose, neque victoriam damno amissi militis pensatam cuperet (teste *Nostro* 2, 115, §. 2, 20, 2) simpliciuser enim & conuenientius est ut *præsidium* accipiamus eo sensu, quo eleganter *Augustus* apud *Sueton.* Tiberium *et unicū populi R. præsidium* prosequitur. *Tib. 21. Lipsius* tentabat: *præsidium et iuramentum*: *Gruterus, Suetonius*: ut possit videri *Velleius* in animo habuisse elogium Augusti.

2, III, 3 *Mediocritas nostra*) Ita iam ergo incipiebant loqui? postea eiusmodi formulæ ad ineptias & fastidium frequentatæ. Mirari possis iamentum, id est, sub Tiberio, ausum *Valerium Maximum* dicere, *mea paruit as*. Quæ vox adeo offendit Eruditorum aures, ut pro comperto habeam, multos, cum in ipso limine huctanquam in lapidem impingerent, sequius, quam meretur, iudicasse de toto Auctore: qui licet aliquando moliri grauius quam felicius exhibere videatur figuras sententiasque, abunde tamen eloquentiam suam prudentiamque æquis iudicibus approbare potest.

etiam designatus tribunus plebis) Legebatur *Etiam designatus tribunus plebis*. quam *Lipsius* tucetur, ratione à more eius æui petita, quo cautum fuisse erat, ne quis *Tribunus* ferret, nisi senator. Eruit eam rem è caligine explicatque 2. *Electorum* 13.

2, III, 4 *Quanto cum temperamento simul stilitates auctoritate imperatoris agi vid.*) Sententiose hoc, ut cetera de artibus Tiberii. scilicet *Eruditus* sit dux *Stilia honestus miscere*, exemplo *Agricolæ* ap. *Tac. 8, 1.*

inopsque copiarum &c.) *Magna enim dispositio*
Eff 4

sitio est, hostem fame magis urgere quam ferro, quod Vegetius 3, 26 in regulis belli generalibus tradit.

2, 112, 3 *pars exercitus eorum proposita ipsi duci*) Lapsus mallet *opposita*. sed potest defendi vulgata. Mox concinnius legeris, *instantes sustinere*. quod iam alii monuerunt. cetera recte se habent.

2, 112, 4 *Equitatu regio*) Acidalius recte: *equitatus*.

2, 112, 5 *Militi plus eo tempore Sindicatum gloria, quam d. r.*) Videtur omnino toleranda hæc lectio, neque opus esse, vt pro *militi*, substituaturs, *militibus*: aut pro *Sindicatum*, *Sindicandum*.

Qui multum a more sui imperatoris discrepantes) Legebatur: *multum amore imperatoris sui crepantes*. Vnde doctissimus Isacius Pontanus eam lectionem fecit, quæ haud dubie ceteris omnibus præferenda fuit.

2, 112, 6 *Quibus etiam primi ordines cedere*) Ita Burerius ex Ver. ex. Addenda ergo fuerit præpositio. quam subintelligi hic posse facilius dixeris quam probaueris. Alii: *quin etiam primi ordines*. Lissus mallet: *que etiam primi ordinis*. Vide In dic. voc. ord.

2, 112, 7 *Hoc fere tempore Agrippa*) Suetonius Aug. 65 *ingenium sordidum* & *ferox* huic tribuit. Dio 55 p. 652 *δ' ελομεν* vocat, præcipitisque iræ hominem; ausum etiam, nouercalem animum Iulix, & Augusto bonorum paternorum detentionem exprobrare. Tacitus 1 A. 3, 6 *Rudem sane bonarum artium* & *robore corporis stolide ferocem*, nullius tamen *flagitis compertum* memorat; exiliumque quo ab Augusto multatus est *Linia* artibus tribuit. sed & de exitu eius, quem Velleius *dignum furore hominis* vocat, longe aliter iudicat Tacitus 1, A. 6, 1 & c: Vide locum & *primum*, Tiberiani principatus *faciinus*; velo adulationis hic obductum. re- uelan-

uelandum amplius à Dione 57 p. 692 & Clapmario 5
Arcan. 2.

2, 113, 1. *quatuordecim* (alis) *sed pluribus*
quam decem (et. mill.) Placuit Eruditis *Lipsiana*
conjectura; *alias* scilicet adiici debere. Idem mox
legit: *Et pluribus quam d.* potest tamen vltata le-
ctio ferri.

2, 113, 2. *In omnibus bellis, quæ probanda es-*
sent, non quæ vtrique probarentur, sequens) Talis
locus mox sequetur cap. 115, 1. vtrumque ob verbo-
rum exemplique grauitatem laudauit in hoc argu-
mento *Lipsius* 5 *Polit.* 16, 20. Cum primis autem
eximia *Oratio Q. Fabii Maximi ad Æmilium* huc
pertinet ex *Liv.* 22, 39.

2, 113, 3. *Et partem digredientium suorum*
metu vniuersi tentare non posset) Prorsus temere &
inconsiderate fecerunt, qui pro optima editionis
principis lectione, hanc reposuerunt: quæ vitio li-
bri, quem typothetæ dederamus, in nostram quoq;
editionem irrepsit. quod nollem factum. Legen-
dum enim, sicut *Gruterus* alique iam ediderant: *Et*
partem digredientium suorum quisq; metu finium
vniuersi tentare non possent. sensus patet.

2, 114, 1. *Nemo e nobis, gradumue nostrum*
a. p. a. f. imbecillus fuit &c.) Vt cetera, quæ præ-
cedenti capite descripta sunt, ex singulari virtute
imperatoria originem trahunt, ita non in postremis
ponenda est hæc erga imbecillos comitas Ducis: qua
sibi & bello militem efficacissime firmare potest.
Quod præsertim in bellis difficilibus, aut post aduer-
sa, locum habet. sicut apud *Tacitum* *Germanicus*,
et cladis memoriam etiam comitate leniret, cir-
cumire saucios, facta singulorum extollere; vulnere
intuens, alium spe, alium gloria, cunctos alloquio
et cura, sibi que et pralio firmabat. 1 A. 71, 3. Vide
quæ *Lipsius* notauit ad *Panegy. Plin.* c. 33, vbi *Traia-*

nus solatium seſſis, agri opem tulit: neque ſua ini-
nit tentoria, niſi commilitonum ante luſtraſſet, nec
requiem corpori, niſi poſt omnes dedit. Hadrianus
quoque agros milites in hoſpitio ſuis vidit. Spar-
rian. 10. Alexandri item Seneri eximiam curam
Lampridius commendat c. 47: Agrotantes ipſe vi-
ſitavit per tentoria milites, etiam ultimos; & car-
pentis ſexxit, & omnibus neceſſarius adiuvit. Et ſi
forte gravior laboraſſent, per ciuitates & agros pa-
tribus familias hominibus & ſanctioribus matro-
nis eos diſtribuebat, reddens impendia qua feciſſent,
ſue conualuiſſent illi ſeu periſſent. An legimus:
patribus, honeſtioribus?

2, 114, 2. *Lectica eius publicata, cuius bene-
ficium cum alii r. eg. ſenſi*) poſt, *cuius*, lacuna erat,
quam Rhenanus per *beneficium*; Lipſius, per *ſyrum*
explet.

2, 114, 3. *Agnoscat protinus*) *Get. lib. agnoſcet.*
quod probum puto.

2, 114, 4. *Captum alterum, alterum dedi-
rum*) Legebatur, *captum alterum à ſe deditum.*
vnde rectiſſime Rhenanus: *captum alterum, alte-
rum à ſe deditum.* Nam Bato ſe ipſe dederat.

2, 114, 5. *Cuius omnibus copiis à Caſaribus
M. Lepidus præfectus eſt*) Ita quidem nonnullis
placuit, propter vocem, eorum, quæ in libris mox
ſequens ad Cæſares referenda videbatur. ſed cum
fuerit: *cuius omnibus copiis Cæſarem Lepidus præfe-
ctus eſt*; nihil dubito totum locum ita legendum:
cuius omnibus copiis à Cæſare M. Lepidus præfectus
eſt, & r. nominis ac fortuna ſuorum proximus. cum
 præſertim ſequatur tantorum nominum quibus Le-
pidus ortus eſt, mentio.

2, 115, 1. *Magis Celere Velleiano*) Ita potius
legerim, quam cum Nicolao Loenſ. *epiphyllid. 7. 6*
Allifano: Erat in v. ex. *Vlliſtauo*.

Et

Et amplissimorum honorum, quibus triumphans eam Cesar donauit) Lipsio ex comparatione loci, qui cap. 121, 3 sequitur, *donorum* potius videtur legendum.

2, 115, 4. *Quippe Daorisi & Desitiates Delmata*) In vet. cod. *Perusia ade sitiates Delmata*. Puteani coniectura : *Breuci & Desitiates Delmata*, non *Dionis* modo auctoritate suffulta est, sed præsertim ex *Sueron. Tib. 9* firmari potest, ubi Tiberius bello Pannonico *Breucos & Dalmatas* subegisse dicitur. Facit diligentia Scriptoris & institutum, ut nihil dubitem, inde corrigendum *Velleium* ; cum præsertim elementorum ductus minime repugnet.

2, 116, 1. *Celebris etiam opera diligenti Q. Iulius Posthumus*) *Vossiana* emendatio non displicet : *Celebri etiam opera diligenti que Vibius Postumus*. quem intelligendum *Pighius* asserit.

2, 116, 3. *Nam & Seianus vir antiquissimi moris*) Nullo successu tentarunt ita corrigere, cum legeretur : *Nam & etiam G. antiq. Lipsius* *lunum* substituit, de quo Noster infra cap. 125, 5.

2, 116, 5. *Horum virorum mentione*) *Accidalius* : *mentioni*.

2, 117, 1. *Tantum quod ultimam imposuerat manum*) Nil mutandum. Asseruerunt pridem eam loquendi formulam *Viri Docti ad Sueron. Aug. 63* : *Iuliam primum Marcello Octavia sororis sua filio tantum quod pueritium egresso nuptum dedit. Neron. 6. Natus est, XVIII Kal. Ian. tantum quod exoriente sole. Cic. 15 ad Attic. ep. 13* : *Hac cum scriberem, tantum quod existimabam ad te orationem esse perlatam. Ad quem locum non debuit Manutius adducere illud in Verrem : Tantum quod hominem non nominat ; causam quidem totam perscribit. Hic enim aliam significationem atque rationem habent illæ particulae, ut quivis videt.*

Velut

Velut in hoc saltem tantummodo indulgens
se nobis fortuna, ne occupato duce * & causa perso-
na morum exigit) Hoc loco primum animaduertit
Gruterus, saltem tantummodo superflue dici, alte-
rumq; irrepsisse præter Auctoris mentem: Deinde, la-
cunam alii aliter explent; Lipsius ita: ne occupato
duce sciret. sed causa & persona morum exigit.
Non firmaverim ita scripsisse Velleium (nam quis
ipsa verba reponat?) sed ita sensisse nullus dubito.
Scilicet id voluit dicere: In tanta calamitate illud
tamen pro beneficio fortuna agnoscendum, quod hac
clades non acciderit occupato districtoque alibi du-
ce Tiberio: futurum enim fuisse ut hostis videretur
Victoria armaque latius proferret, nisi statim ob-
uiam itum foret. Opera pretium autem esse, ut &
Vari ingenium, mores, consilia, & clades ipsa,
summatim quidem, sed tamen cum quadam mora,
in hoc transcurso, memorentur.

2, 117, 2 Varius Quintilius &c.) Dicitur de
hac descriptione alibi: nunc illud notare lubet,
quantus error commissus sit in præficiendo Germa-
niæ tali viro, qui nec virtute militari bellicosa genti
metuendus; & superbia, crudelitate, auaritia, liber-
tati hominum generosorum intolerandus esset.
Crebra & singularis ea magnorum imperiorum in-
felicitas est, quod in administrationem locorum
gentiumque cordatorum obrepunt Lollis & Vari,
quorum vecordia rebellionis & rebus nouis causam
præbet. Quam requirenti alicui vere responderi
posset, quod Bato ille bis Tiberio respondit apud
Dionem 55 & 56: ὑμῖν τῶν αἰτίων ἐστὶ. ἐπὶ γὰρ τὰς
ἀγέλας ὑμῶν Φίλωνας, & Κύνας, ἑδὲ νομίας, ἀλλὰ λῦκας
πῶποτε. Vos Romani causam rebellandi eo præbut-
istis, quod ad custodiendos preces Vestros non canes,
non pastores, sed lupos mittistis.

Ut corpore & animo immobilior) potest ali-
quis

quis sensus existere ex his verbis, sed mihi suspectus est locus, nec satisfacit emendatio aliorum, & corpore & animo: vel, Et corpore ita animo.

2, 118, 1 At illi, quod nisi expertus Vix crederetur) Lipsius: vix credat. Ceterum cladem Varianam eiusque causas nemo accuratius descripsit Velleio ac Dione lib. 56. adde Flor. 4, 12, 3, & seq. Tac. 1 A. 61. & de morib. Germ. 37, 7 in magnificentissimo illo Germanæ virtutis elogio. Strabon. 7 non longe à principio. Sueton. Aug. 23 Cluver. Germ. antiqu. 3, 19 ubi præsertim de loco cladis multa.

Natumque mendacio genus) Hoc quidem aperte falsum est: sed intolerantes sævitæ ac tyrannidis, amantesque libertatis fuisse aduersum prædones gentium, id longe est verissimum.

2, 118, 2 Arminius Sigimeri princ. g. e. filius) vide Charact. Vellei. c. 319.

Neminem celerius opprimi; quam qui nihil timet; & frequentiss. vitium esse calamitatis, securitatem) Eximia super hoc argumenta loca atque cum grandibus exemplis coniuncta notauit Lipsius 5 Polit. 16, 23 & seqq. ubi etiam hæc Nostræ Auctoris sententia.

2, 118, 4 sed præualebant iam fata consiliis; omnemque animi eius aciem præstinxerant) Legébatur: postulabat etiam fata consiliis; omnemque animi eius aciem præstruxerat. Vnde legerim: præualebat sed iam fatum consiliis; omnemque animi eius aciem præstruxerat. quanquam illo positi particula sed, etiam à Lipsio ita collocata in emend. huius loci, non satis placet.

Vt plerumque, qui fortunam mutaturus est, consilia corrumpit.) Non debuit omitti Deus; quæ vox in msc. pro est comparebat. Sed & verbū substantium describendum videtur. Optimo enim sensu legeris: Et plerumque, qui fortunam mutaturus est Deus, consilia corrumpat.

Vt quod accidit, id etiam merito accidisse videatur, & casus in culpam transeat) Lubrica est & caligat tua Philosophia, *Patercule*: omniumque eorum, qui tua hæc tam auide arripiunt, & pro oraculo exosculantur. Aperiant enim tandem oculos, vel ad huius exempli lucem, qui tam crasse de fatali necessitate sentiunt loquunturque. *Acciditne immerito Varo, quod accidit?* Nonne securitas inexcusabilis virum præcipitem dedit? Congruebat sane iustitiæ fati, vt pateretur vecordiam huius hominis vindicari: sed vindictam non intulit vis maior fati, aut præsentioris potentia fatalis ultio: sinebatur interire, sed suamet securitate ignauiaque. Nonne cauere, nonne & antea se aliter gerere, & cum moneretur, expergisci potuit? si hoc non possunt homines, iam non sunt homines. Et cur hæc talia, traduntur civilis disciplinæ causa? Cur Historici passim admonent, securitate peccatum esse ab hoc & isto? cur increpant securitatem? cur exempla cautionis inde peti iubent? si à casu ineuitabili sunt illa omnia, longe aliter philosophandum erat. Vide quæ Velleius rursus de Varo 2, 120, 5. Non omit- tendum duxi, quin rursus monerem, vitandos in hoc argumento & errores *Vulgaris sermonis*, & *colores disertæ descriptionis*, quæ sæpe ita tegit hominum popularium aut amicorum flagitia, sæpe tragicæ grauitati his sententiis locum quærit. adde quæ supra notauimus ad 2, 57, 3. Non dissimulamus inter- rim, posse horum multa ad *sansorem sententiam commoda interpretatione & cautione* redigi: sed quid opus est illorum dicta melius interpretari, quos peius sensisse non ignoramus?

2, 119, 2. *Cum ne pugnandi quidem egregie occasio in quantum soluerant &c.*) Ex *Burerii* & *Leet.* constat, ita fuisse in exemplari: *cum ne pugnandi quidem egregiam aut occasionem in quantum solue- rant*

rant data esset immunis. Vnde *Vossius* ita emendat: cum ne pugnandi quidem egreatendine, occasio is data esset immunis. Non displicet, sed quod cum *Grutero* delet illa; in quantum *Gouernant*, non approbaverim. Neque enim statim licet recidere, quæ sententiæ nostræ obstare videntur, & scripsisse ita *Velleium*, ex eo maxime fit verisimile, quod mox sequitur. *Castigatos esse quosdam graui pœna, quia Romanis & armis & animis & si fuissent.* Q. d. voluisse quidem Romanos milites suam necessitudinem fortiter ferre, acriterque pugnando dare operam ne ignaui aut penitus inulti perirent: sed coercitam esse generosam voluntatem segnitie & impario ducis &c.

Abeo hoste, quem ita semper more per cudent trucidauerat &c.) Quid ais, *Vellei*? Longe aliter *Tacitus* aliique de Germanis loquuntur.

2, 119, 3 *Paterni autique exempli successor*) De patre supra *Noster* 2, 71, 3.

2, 120, 1. *Utro Rhenum cum exercitu transgreditur*) Illud *Utro* ex *Freinsheimiana* emendatione, cum legeretur, *Utra*, præplacuit.

2, 120, 2 *Arminio territo, quem arcuisse pater & patria contenti*) Fucrat: arma interfecisti, quem arguisse. Vnde *Lipsius*; arma infert, quæ arcuisse pater & p. c. e. *Vossiana* emendatio ista est: arma infert hosti, quem arc.

2, 120, 6. *sanguinis cerebrique profluvio*) in msc. erat: *influvio*. quod *Gruterus* retinet. alii faciunt *effluvio*.

2, 121, 1. *Coercitione magis quam pœna molisset*) Prudenter nam id exigebat ratio temporis: quod cum tot pericula minaretur ac obiceret undique, non debuit seueritate apud subiectos augeri odium præsentis status.

Et senatus populusq; Rom. &c.) Miror plerosque An-

Animaduersionum & Notarum scriptores hunc locum plane præteriiſſe. Expreſſimus autem *Rhenanus* & *Gruteri* editionem. Nam *Burerius* parum hic ad rem. Interim videtur *Uulſio* & ſubefſe. Certe illa verba; *quam erat ipſi*; non coherere ſatis apte, vidit & deleta cupiit *Aldus*. cuius coniecturam, non poſſum non probare.

2, 121, 2 *Ex Pannoniis Delmatique egit triumphum*) Vide *Sigora* comment. in *faſt. & triumph. R. Sueton. Tib. 17.*

2, 121, 3 *Quippe omnes e. h. duces non occiſos fama narrauit, ſed & victos triumphus oſtendit*) Neſcio quid ſibi velint, qui negantem particulam auctoritate *Get. exempl.* ſultam; einduere cupiunt. Senſus eſt Eminentiffimos hoſtium duces non famam tantum, occiſos alibi, populo Romano narrauit, ſed præſenti ſpectaculo in Vinculis & triumpho ductos fortuna oſtendit. ſcilicet maior erat felicitas & ſolidius gaudium, coram intueri victos clariffimos duces in triumpho: quam ſi auditione tantum accipiſſent victos occiſosque. Tò *Non evyxelexkws* accipiendum eſt: vt & ſed, quod maius eſt, inferat.

2, 122, 2 *Et ex rege ei præpoſito*) *Supra 6. 94. 4.* Pronomen *ei* aberat in *ex. Get.*

2, 123, 1 *Venitur ad tempus, in quo f. pl. metus*) Quæ in hoc capite de itinere *Tiberii* & colloquio cum *Auguſto*, ipſiusque *Auguſti* mortem habentur, amplius videt apud *Dion. 56 Suet. Aug. 98 & Tib. 21. Tac. 1 A. 5. Suetonius* addit: reuocatum *Tiberium* ſecreti ſermonis cauſſa cum *Auguſto* fuiſſe per totum diem: haud dubie eam reuelabat ſucceſſori, quæ prius non niſi periculofè reuelari poterant. Omnino enim in magnis imperiis ita comparatum eſt, vt multa ſolius Principis cognitioni reſeruanda ſint, quæ cum pluribus communicata vim ſuam amittunt: atque hæc talia ſucceſſorem certum non proſus

protus quidem celare, sed nec citius quam tuto fieri potest, id est, instante fatali hora, aperire quidquam decuerit.

2, 123, 2. *Ille ad patrem patriæ expectato revolauit mar.*) Acidalius vocem Patriæ irrepsisse existimat. Alias nomen ipsum PATRIS PATRIÆ Augusto senatus consensu per Valerium Metallam delatum satis notum est. *Sueton. Aug. 58.* Estq; hæc cum primis magnifica & si *Themistium* sequimur, diuina in imperante patris appellatio. *Δεῦ δὲ μὲν ἡ τὴν πατρίδα ἐπικρατεῖα.*

2, 124, 1. *Cuius orbis ruinam timuimus, eum ne commotum quidem sensimus*) Hæc est scriptura membranarum; ad quam tuendam opportune *Gruterus* adfert *Ciceronis* illud ex lib. 2 ad *Attic. ep. 21*: *Equidem sperabam sic orbem reip. esse conuersum, & si uix sonitum audire, si uix impressam orbem uidere possemus.*

2, 124, 2. *Solique huic contigit pene diutius recusare principatum*) Ecce, quam speciose Accusum *Tiberii* uelut *Noster*: sed reuelabit *Tacitus* 1 A. 11 & 12 *Suetonius Tib. 24* & 25. *Dio 57 Hist. misc. 7, 22. pr. Clapmar. 2 Arcan. 16.*

2, 124, 3. *Primum principalium eius operum fuit ordinatio comitiorum, quam manu sua scriptam D. Augustus reliquerat*) Inter eminentissima summi imperii iura, est *ius Comitiorum* & creatio magistratuum. Itaque *Mæcenas*, *Consiliator* uere *Regius*, apud *Dionem* 52 *Augustum* monet, ut ex ratione status monarchici ad se trahat tantam potestatem. Intellexit facile vim eius consilii *Augustus*: sed exemplum moderandi *Iulius* iam dederat; quod secutus, partitus est cum populo comitia, siue uerius uideri uoluit partitus, excepta consulum creatione, quam sibi senatuique reseruauit in solidum. Nunc ergo *Tiberius*, siue consilio *Augusti* instiga-

tus, siue quod sponte, sicut satis mox patuit, vitti principatus omnibus modis intendere destinauerat, totum ius comitorum populo ademptum sibi vindicauit, nisi quod simulacri causa cum senatu communicatum voluit. Vide omnino *Tacitum* 1 A. 15 & *Lipsanum in Tacit. commentarium*. Clapmar. stem lib. 6 Arcan. 7.

2, 125. 1. *Quippe exeritus, qui in Germania militabat* &c.) Has seditiones egregie descripsit, & ad exemplum perfectæ super hoc argumento commentationis, sicut supra iam monuimus, *Tacitus* 1 A. 16 & seq. *Idem* 1 A. 31 & seq. adde *Dion.* 57. *Sueton.* Tib. 25.

2, 125. 4. *Vt plerique ignaue Germanicus*) Vehementer hic vapular Velleius & merito, si de vnico eorum temporum ornamento, Cæsare Germanico, qui legiones seditiosas, incertum constantinæ pietate maiore compefcuit (teste *Suet. Calig.* 1 & *Tacito*) ita loquitur, vt ignauiam homini, si quis vnquam, industrio fortique tribuat. Faciebat hætenus verisimilem hanc Velleii malignitatem, odium Tiberii in Germanicum, adulatio Velleii perpetua in Tiberium. Verum postquam rem accuratius expendi, nullo modo credo, imo palam nego, Velleium ita scripsisse. Non erat ex ratione status & arcanorum domus; non erat ex vsu aulici assentatoris, non denique ad cetera, quæ de Germanico tradit, quadrabat. Nonne Tiberius odium istud in Germanicum, omni specie benevolentia & honoris velabat & in publicum obtegebat? nonne prodidisset incaute & temere Velleius, si sub principe hoc, publice Germanicum vituperare ausus esset? Quid? An Augusti Nepoti, Tiberii adoptiuo publice conuiuium fieri, passura erat maiestas domus? Vide quid infra de Germanico Velleius cap. 129, 2 & 3? Hæc & similia facile mihi persuadent, vt prorsus credam Velle-

Velleium, *gnaue*, scripsisse, aut aliquid tale, quo comparatio fieret industriæ ab utroque, Druso & Germanico, nauatæ.

Prisca antiquaque severitate & sus, ancipitia sibi tam re quam exemplo perniciofa) Locus fœde corruptus. In exemplari erat: *sibi timere quam exemplo*. Gruterus bene & sus in *ausus* mutat, sed quod delere cupit vocem *perniciofa* cum *copula* sequente, eam medicinam prudentissimus quisque nimis strenuam dixerit. Quid si legamus? *ausus ancipitia sibi tam re quam exemplo periculosa, his ipsi militum gladii*. Certe periculosum ipsi Druso fuisse, ipsa res & Velleii quæ sequuntur verba insinuant. de exempli periculo cuius cogitare promptum est. Existimem etiam *perniciofa exemplo* durius dici & vehementius de Druso, quam Velleii mos & institutum huius loci patitur, cum & alias erga domum principis ubiq; reuerentia ubique cautione utatur. *Postius* ita emendauit: *ausus ancipitia, sibi tam è re, quam exemplo perniciofa*.

2, 126, 1. *Non imperio, sed religione, non appellauit eum sed fecit Deum*) Tali figura Plinius ad Traianum de Nerua Paneg. c. 11. *sed licet illum aris, puluinaribus, flamine colas, non alio magis tamen Deum & facis & probas, quam quod ipse talis es. In principe enim, qui electo successore fato concessit, una itemque certissima diuinitatis fides est bonus successor*. Idem qui de consecratione Augusti à Tiberio facta aliter iudicat: *Dicant solo Tiberius Augustum, sed ut maiestatis crimen induceret*.

2, 126, 2. *Renocata in forum fides &c.*) Egre-
gia descriptio boni Imperii felisque status. quam-
quam quod de magistratuū auctoritate & Senatus
maiestate dicitur, ad simulacralibertatis pertinet,
callide à Tiberio obiecta, quod aliunde constat.

2, 126, 5. *Nam facere recte ciues suos, Prin-*

ceps optimus faciendo docet) Graniter & copiose tractauit hunc locum *Lipsius 2 Polit. c. 9 1010* : & fusius etiam, in vtramque partem, *Petrus Faber Semestr. 33 20*.

2, 127, 1. *Raro eminentes Viri non magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam esse sunt*) Eximium de adiutoribus Principum & amicis locum, plerique in hoc argumento Politici laudant. Rursum accurate, vt solet, de re tota *Lipsius 3 Polit. 2 & 3*. Scilicet *Optimos gubernatores suarum remigum manus*. Siue vt *Symmachus* explicat *lib. 4 ep. 7* : *Summis imperii moderatoribus pia & decora suadentes, instrumenta sunt boni saculi. Est quidem Rectori nostro diuini fontis ingenium & omnium virtutum prompta natura. Sed vt imagine Viri liceat, optimos gubernatores haud mediocriter etiam remigum manus iuuat*. Illud hic obseruandum est. Velleio sermonem esse non de Amicis Principum & consiliariis vniuersim. sed de *eximis illis Adiutoribus rerum*, qualem plerumque *Unum* tantum, raro *duos* (periculose enim pluribus id fastigium indulgetur) Magni Principes sibi admovent intima amicitia, proximosque suæ magnitudini esse iubent : sicut exemplis *Agrippa, Scianique* constat. Non patiuntur grauiora negotia conscientiam plurium, neque gubernari feliciter aliquam, nisi vnus opera possunt : ergo deligendus aliquis, cui Princeps, qui non omnia solus sua scientia adituque potest complecti, summa negotia committere possit. Porro, hunc fidum facere sibi tum aliis rebus, tum multa honorificentia necesse est. Hinc fastigium illud à Principis maiestate proximum, in quod non tam voto Principis, quam necessitate, vt innuimus, reponitur, quisquis reponitur. Quare multa passim suggeruntur Principibus arcana aduersus maiimarum rerum gubernatores, quos & colere coguntur.

guntur, & plerumque non possunt non timere. Sed quid? plura illi ipsi arcana in promptu habent aduersus Principem. Vnum autem idque certissimum arcanum ad resp. salutem est Principis ipsius peritia & prudentia. ne scilicet totus aliunde pendeat, sed omnia ab ipso pendeant. Vide *Comin. lib. 3.*

Et maxime ab eo, Statilio Tauro) Lipsius existimat legendum: Maximo Fabio. Acidalius traiecit: Agrippa maxime, & ab eo St. T.

2, 127, 2. Neque in paruo paucitas ministeria deficit) Ingenue fateor, nihil idoneum & Velleio dignum hinc me elicere posse. Forte ab inepta & marginali glossa in textum immigrarunt.

2, 127, 4. Virum seueritatis latissima, hilaritatis prisca, actu otiosis simillimum) Diximus supra de Pisone 2, 98, 3. vide Lips. 3 polit. 11, 7. Ceterum veriora de Seiano, cui Velleius adulatur, Tacitus habet 4 A. 1207.

2, 128, 1. T. Cornucanum, hominem novum &c.) Totum hoc caput destinavit Velleius observationi politicæ de HOMINIBVS NOVIS. Quare & nobis licebit hic lineamenta maioris dissertationis, quam alii occasione destinauimus, ducere. Novus apud Romanos appellabatur, teste Asconio Pediano, qui primus in sua gente honores adeptus erat. καλῶς δ' ἔτα τὴν ἀφ' ἐαυτῶν ἀνδ' ὡς τῶν νεοτόνων πρῶτος, inquit Appianus 2 μ. πολ. p. 428. Ita vocant, qui ex se ac sua virtute, non maiorum gloria inclinare. Nam qui maiorum suorum habuerunt imagines, ii Nobiles: qui, suas tantū, ii Noui: qui nec maiorum, nec suas, Ignobiles appellati sunt. Ita vt nouitas interiecta veluti esset inter Nobilitatē & Ignobilitatem. Sigon. de antiq. iur. ciu. Rom. 2, 10. vnde descripsit pleraque Rosinus 1, 19. Poterit igitur aliquis homo novus existere omni virtute cumulatus, qui ita versetur in studio dignitatis, & inter

omnes excellat: quia tamen in ea gente primus numeratur, non erit in numero Nobilium. Postquam vero in ea familia, multi exemplis illius incitanti, in gloria cupiditatem incubuerint, tum demum elucere incipiet, illud nobilitatis eximia lumen. Primus itaque generosus & magnificus, non tamen nobilis appellari solet: Ut sit ea omnino differentia, quæ est apud Græcos inter εὐγενὴς & γένεον. Hoc enim ad animi præstantiam refertur: illud ad familie celebritatem. Ut igitur unum non numerum, sed numeri principium dicimus: sic illum primum, omnibus summis honoribus dignissimum, non nobilem sed auctorem & principem nobilitatis existimamus. Sunthæc verba Hieronymi Osorii Lusitani ex lib. 1 de Nobilitate civili. Addendus est locus Plutarchi ex Catone Maiore, cuius principio inquit: εὐφρόταν δὲ τῶν Γαλαίων τὸς ἀπὸ γένους μὲν δοξάν ἀνέχοντες, ἀρχομένους δὲ γνῶριζεσθαι δὲ αὐτῶν, καὶ νῦν προσαναγίνεον ἀνθρώπους. ὥσπερ καὶ τῶν Κἀταίων προσαναγίνεον. ἀντὸς ἑλγε καὶ νῦν εἶναι πρὸς ἀρχὴν καὶ δοξάν, ἑργῶς δὲ προγόνων καὶ ἀρετῶν, παμπάλαιον. Cum Romani solerent eos, qui generis quidem claritudine destituti, per se tamen ipsos incipiebant clarescere, Nouos appellare homines, sicut & Catonem appellarunt: respondit Cato, esse se quidem nouum ad magistratus & honores, factis autem virtutibusque maiorum, perueniustum. Non obseruabimus nunc ex hoc & pluribus scriptorum locis, latiore vocabuli ambitum, quam ut ubique ad Magistratus curules restringi possit: dispiciemus suo loco. Vtri præstantiores sint habendi, Novi homines, qui ex se inclaruere, aut qui iustæ nobilitatis stimulis & instrumento vsi claritudinem conseruauere, non adeo est diiudicatu facile. vide de illa quæstione (nos enim properamus) Osorium lib. 2 de Nob. Ciu. Illud in hoc transcursum notamus: Homini Noui significatum aliquando

ex pat.

ex parte referri, siue accuratius loquendo, *sæpe con-*
iungi cum peregrinitate. Ipse *Velleius Noster, M.*
Catonem nouum etiam Tusculo (siue, *et a Tuscu-*
lo, sicut Lipsius legit) vocat: quanquam indicetur
 mox distinctio voce *Inquilini*, neque nos latet Ci-
 ceronis cautio, *peregrinum* vocari, qui è municipi-
 o est, non ferentis in *oratio pro Sulla c. 7 et 8*: sed nos
 liberius vtimur ea appellatione. Apud *Auctorem*
de causis corruptæ eloquentiæ cap. 7 Aper; *Equidem,*
inquit, et de me ipse fatear, non eum diem latiore
epi, quo mihi latus clauus oblatu est, sed quo homo
nouus et in ciuitate minime fauorabili natus, qua-
sturam aut tribunatum, aut præturam accepi: et c.
In Tacito leges 3 A. 55, 3: simul noui homines è mu-
nicipiis et coloniis atque etiam prouinciis, in sena-
rum crebro assumti domesticam parcimoniam intru-
berunt. Verù præcidendæ est confusio occasio, vbi
 ad grauiorẽ quæstionem fuerit peruentum. Neque
 plane idem est, quærere de committendis dignitati-
 bus peregrino, & nouo homini. Ita contra peregrinorũ
 honores in certis rebus locisque aliqua pronuntiata
 inuenies, quæ de homine nouo non statim valeant.
 Exempli gratia, communis Regnorum lex censetur,
 vt per proceres indigenas vnumquodque gubernetur,
 & in fide se eorum acquiescere Rex ostendat: si
 præficiat peregrinos, detrectare fere obsequium ci-
 ues solent; ac, si fidem in dubium vocet, ad perfu-
 diam irritantur. *Sereni. IACOB. Rex Britann. in*
dog. Bacon. lib. 2 & Io. Murf. Hist. Danic. lib. 1.
 Hæc ratio de homine nouo sed indigena minus pro-
 cederet. Neque tamen interim nesciri debet, sem-
 per in hoc argumento (de dignitate sc. peregrinis
 committenda) ad nouitatem rediri, dum quodam-
 modo nouus est ibi quisque, vbi peregrinus est: sed
 qui nouus, ideo non peregrinus censeretur. Ce-
 terum in nobilissima illa quæstione, *an summa*

dignitates etiam nouis hominibus mandandæ sint, pro affirmantium sententia rationes vere pragmaticas adfert Noster: à Romanorum antiquo perpetuoque exemplo; à ratione ipsa & nobilitatis natura, quæ id esse nobilissimum, quod est optimum ultro euincit, adeoque in cuius animo Virtus insit, ei plurimum esse tribuendum ostendit (quæ argumenta in conferendis dignitatibus vt palmaria laudat Lips. 3 Polit. 10) subest & euentus felicitas ac Utilitas publica, quam ingentem Coruncanio, Catoni, Mummio, Ciceroni Romani debent; adeo vt vbique hi tales viri nemorentur, veluti diuinitus publicæ salutis custodes & auctores dati. vide Tac. 11 A. 24. Idem licebit in ceteris Rebusp. & Imperiis obseruare. Quod cum dicimus, non excludimus artes Aristocraticas, quibus in optimatura rep. nouorum hominum ambitioni inpetendis honoribus obuiam ire aliquando oportuit, quales Linius tangit 7, 11 f. neque cautionem sepe tris & gentibus & temporibus nonnullis necessariam, quam & tempora Arcadii ac Honorii Imp. nobis commendant (quorum cæcæ regni non parum auxere noui homines, exclusis Nobilibus, rebus summis admoti) & prudentissimi cuiusque admonitio suppeditat. Hinc est quod è ratione status Gallici, qualis tum fuit, existimat fore Claudius Sefellius in aureo de Rep. Gall. libello. si dignitates nobilibus potius quam aliis tribuantur: quod inter vltima mandata Regis Dania Ioannis ad fil. Christian. illud reperitur, vt is legat sibi homines, quos in honore, habeat, indigenas non extraneos, neque Novos, sed prosapia vetustæ, apud Meurs. Hist. Dan. lib. 2. Dummodo illa conditio adiciatur, quam non omisit Sefellius, si Nobiles illi digni talibus honoribus & rebus agendis pares. Hæc & similia non negligenda arbitramur, cum aduersus inuidiam Nobilium disputamus, qua plerumque innoxiani

noxiam & propter virtutem fauore ac honore dignissimam nouitatem vexant. in quos vere & scure dixit *Marius* apud *Sallust.* bell. *Ingruith.* 85. Ceterum, quæ de *Grillate* Nouitatis huius in *Rep. consiliisque totius eius negotii in Imperio*, afferri poterant ac disquiri, in alium locum, quod supra diximus, seruata sunt.

2, 128, 2 *Qui M. Tullio tantum tribuere*
Rectissime hunc reposuit *Lipsius*, cum esset *M. Ful-*
sius.

2, 129, 1. *Qua ille prudentia Rhascupelim interemtorem fratris sui filii Corys*) Copiose *Tacitus* 2 A. 64 & seqq. Meminit *Suetonius Tib.* 37.

2, 129, 2 *Ut senator & iudex, non ut princeps, & causas presens audit*) *Lipsius* emendat; etiam causas presens audit: adducto firmandæ lectioni loco *Suetonii* ex *Tib.* 33; magistratibus pro tribunali cognoscentibus plerumque se offerebat consiliarium, assidebatque iuxta vel ex aduerso in parte primoribus & c; *Tacitus* 1 A. 75, 1: Nec patrum cognitionibus satiatus, iudiciis assidebat in cornu tribunalis, ne prætorem curuli depelleret, multaque eo coram, aduersus ambitum & potentium preces constituta. Verum hæc non sine arcana dominationis à *Tiberio* facta, subtiliter & profunda inuigila inuinit: sed dum veritati consulitur, libertas corrumpatur. Quæ verba, ut breuiter hoc dicam, ita accipio: *Iustitia* quidem consulebatur hac ratione & innocentia, ut ex re & vero, non ex affectu & gratia iudicia dispensarentur; sed eadem opera & sub hac tuenda iustitia schemate *Tiberius* munia iudicum, ut aliapleraque, in se trahebat, nullumque iudiciis libertas, & iudicibus auctoritas manebat.

Libonem ingratum & noua molientem oppressit) Ad *Tacitum* 2 A. 27 & seqq. qui remotorelo rem edisseret. *Dio* 57 p. 702.

2, 129, 3 *Senatorumque censum cum id senatus auctore facere potuit q. l. explevit*) Rursum apertius ager Tacitus 2 A. 37 & 38.

Quanto cum honore Germanicum l. in tr. misit prou.) Imo, quanta cum calliditate amoliri iuuenem specie honoris statuit, Tac. 2 A. 41.

2, 129, 4 *Maroboduum in har. occupati regni finib.*) Tacitus late 2 A. 62 & seqq. Sueton. Tib. 37: *Reges quosdam per blanditias atque promissa extractos ad se non remisit: Et Maroboduum Germanum &c. Hist. misc. 7, 22.*

2, 129, 5. *Quanta molis bell. principe Galliarum ciente Sacrouiro Floroque Iulio*) Tacit. 3 A. 40 & seqq.

bellum Africanum) Tac. 2 A. 52 & seqq. & 3, 20 &c.

2, 130, 1. *Quanta suo suorumque nomine extruxit opera*) Tacitus 6 A. 45, 3: *Ne publice quidem nisi duo opera struxit, templum Augusto, & scenam Pompeiani theatri: eaque perfecta contemptu ambitionis; an per senectutem, haud deicauit.* Sueton. Tib. 47: *Princeps neque opera illa magnifica fecit. Nam & qua sola susceperat, Augusti templum, restitutionemque Pompeiani theatri, imperfecta post tot annos reliquit.* & Calig. 21: *Opera sub Tiberio semiperfecta, templum Augusti theatrumq. Pompeii absoluit.*

2, 130, 2. *incenso monte calio*) Sueton. Tib. 48.

2, 130, 3 *Apud aures Deorum de his queri*) Lipsius mallet, *de Diis queri.* Panegyricis figuris hic utitur Velleius.

2, 130, 4 *Quod ex nuru, ex nepote dolere* &c.) Sueton. Tib. 53 & 54.

2, 130, 5 *Cuius potentiam nemo sensit, nisi aut leuatione periculi aut accessione dignitatus*)

Recte

Recte hoc exemplum proponit aulicis Gruterus.
quamquam de Liuiâ adulatorie Velleius.

2, 131. Hunc statum, hanc pacem, eique
functo) Lipsius interponit post hanc pacem, hunc
principem, vt sequentia cohæreant. Eruditissimus
Gerardus Vossius sollerter coniicit legendum: hunc
statum, hunc Principem: quæ vox per compen-
dium scripta forte ansam dederit tæ pacem.

Hic Notarum Nostrarum finis esto: Nam
cetera, quæ huc pertinere videantur, instituti ratio-
ne in Indice requirenda meminerit Lector Bene-
uolus.

Sequitur Dissertatio, cuius supra ad 2,
58, 4 mentio facta est.

THRASYBULUS PACIFICATOR,
siue

DE AMNESTIA.

Cornel. Nep. in Thrasyb. 3, 2.

Praclarum hoc quoque Thrasybuli, quod
reconciliata pace, cum plurimum in
ciuitate posset, legem tulit: ne quis
ante actarum rerum accusaretur ne-
ue multaretur: eamque illi LEGEM
OBLIVIONIS appellarunt.

CAP.

CAP. I.

*De Origine, inuento, auctore**A' μνςίας, Expositio Historica.*

Thenarum urbem, veluti
fidus & ornamentum Græciæ,
tum omnis humani inuenti e-
legantia, tum præcipue litte-
rarum & armorum studium longe supra
ceterarum ciuitatum populos celebrauit.

1. Adfuit enim industriæ fortuna: &
quorum priuatim, pro suo statu, opera; in-
ter socios, pro re communi, auxilia; semper
eminere consueuerant: eorum opes, ad
quendam Græciæ principatum, denique
feliciter sunt enisæ,

3. Sed nimis lubrice statur in summo;
neque potior ad infelicitatem causa du-
cit, quam præcipua felicitas. Præter enim
humani moris animique ad ferendas res
secundas imbelliam, nunquam paratur
magna potentia, quin eadem opera fragili-
tatis & casus semina ipsis incrementis mi-
sceantur: dum necesse est multos offendi,
per quorum diminutionem, aut metum,
aut certe inuidiam, crescenti surgendum
est.

4. Hing

4. Hinc æmulatio & superandi contentio: malum per se inquietum minaxque. & pro dominatione, vt omnes affectus, flagrantius. Hæc exciuit Lacedæmoniorum acres animos: quibus indignum videbatur, antestare quemquam fortuna, quos nemo ferocia & spiritu præmineret.

5. Ergo inter duas ciuitates alternari primo, mox ex æquo suspendi, Græciæ robur & fata sunt cœpta: ab his opes & studia reliquatam *gentium* Græcarum pendebant. Neque latuit prudentes, magnum aliquid deliberare Fortunam: sicut cum duo ferocia animalia, statu ad pugnandum, ex aduerso, composito, mutua sed minaci quiete expectationem spectantium aduertunt, quantas & quam diu collectura iras sit feritas: quæ vbi semel postea se effuderit, non bellum modo inter depugnantes exardescit, sed vicinis quoque & obuiis certa strages venit.

6. Cernitur etiam secretior fati hac incurra. Semper enim Deus magno populo aut principi, parem excitare solet ac velut opponere: ne licentia, quæ virium comest, euagetur insolentius, sed mutuo metu contineatur. Sic tum Atheniensium ferociam, tanquam obex Sparta-

nae potentiae temperabat coërcebatque.

7. Licet autem obseruare, in hoc ipso statu, ingenium humane ambitionis: quam ipsa æqualitatis fiducia, in spem inæqualitatis & eminentiæ paulatim exacuit. Remoto igitur externi hostis metu, quem toties Græci in Persiam suam relegauerant, ducibus facti Atheniensibus & Spartanis: ipsi inter se victores committi cœpere, orto à Lacedæmoniis initio, qui, rupto veluti aggere rationis & modestiæ, alienam gloriam, suum dedecus interpretantes, multumque maritimo Atheniensium principatui inuidentes, explere cupiditatem suam ferro & vi, cum jure non possent, destinauerant.

8. Atque ita duo potentissimi Græciæ populi, institutis Solonis, & Lycurgi legibus, pares, ex æmulatione virium in bellum ruebant. Justin. 3, 2, 4. implicita & in partes tracta vniuersa Græcia: cuius ciuitatibus nihil tam periculosius quiete, nihil bello tutius videbatur. Quippe in potentium conflictu, frustra inuvalidi ac in medio positi quiescunt: & qui alterutrius partis pericula detrectant, damnis vtriusque inuoluuntur. Nisi si quos locus & fatum, obterenti cuncta ciuiliū bellorum rotæ eripit.

9. Externas quoque vires, ut sit, commouerat magnitudo consilii Græciæ fatalis. Persarum, Itolorum, Siculorum auxiliis se Spartani succinxerant: Athenienses Thraciam & maritima Asiæ exciuerant, propriis viribus haud paulo amplius confisi.

10. Dicta quidem & palam agitata sermonibus multo alia, sed certatum vtrunque de dominatione est, sicut modo innuimus: nec *Thucydides* tacuit, Atheniensis potentiae metum, Spartanis has furias immisisse; per quos concitatum est bellum illud, quod Peloponnesiacum appellatum, πόλεμον ἀξιο-λογώτατον τῶν προγεγενημένων, iis quæ antegressa sunt memorabilius bellum, idem Historicus (l. i. pr.) Siculus autem Diodorus μακρότατον τῶν ἰσογεγενημένων ὧν ἴσμεν, eorum quæ historiis celebrata nouimus diuturnissimum vocat (l. 12.) Viginti enim & septem, ut Diodorus & Thucyd. putant; ut Xenophon, XXVIII. annis desæuiit. è quibus XXII complexus est Thucydides libris VIII, vel ut alii dispartiuere, IX.

11. Castigauerat autem Spartanorum audaciam Fortuna ab initio, eosque ad fœderis pangendi necessitatem adegerat. Sed, ut sciretur publice, cuncta ipsis ambitione

& potentia cupidine viliora esse, rupto turpissime tricennali federe, latam bello, quod dixi, portam aperuere. Quod varia euentuum ratione ac consiliorum, modo strenue administratum, modo defecit alibi, aut diuertit: donec, post interpositam tam diuturnam moram, semel ingruit fatalis terminus, alterumque ex oculis Græciæ obscurauit.

12. Dignum est, quod in omnium animis versetur & oculis exemplum. Tantam Athenarum potentiam, & pares tam diuturno bello opes, non prælium aut virtus hostium, sed casus inopinatus uno, ut sic dicam, momento subuertit. Lysander reportauit famam eius felicitatis. *Quis neget eximiam quoque gloriam sapius fortuna quam virtutis esse beneficium?* inquit Curtius 8, 10, 18. Non enim virtute exercitus Lysandri, sed immodestia factum est aduersariorum: qui quod dicto audientes imperatoribus suis non erant, dissipati in agris, relictis nauibus, in hostium venerunt potestatem. quo facto Athenienses se Lacedæmoniis dediderunt. quod rotunde & breuiter Nepos narrat in Lysand. 1, 2.

13. Fractis enim apud Ægospotamos Atheniensium rebus, mox arcem & caput belli Athenas arctissima obsidio urget.

Hanc

Hanc deditio excipit. nemo quærat, quibus conditionibus aut legibus? Victis & in extremas angustias reductis, nullam nisi sub servitutis pactione, pacem concedit, quicumque dominationis causa bellavit.

14. Jubebantur longa Pyræi brachia murosque destruere: naues quas haberent tradere; triginta viris remp. permittere, alio quam solebat, gubernationis statu administrandam. Priora duo, quid spectabant aliud, quam ut abscissis artubus corpus enervaretur ipsum? reip. ademptio, spiritus interclusionem & animæ quodammodo notat.

15. Solenne erat Lacedæmoniis & inter dominationis arcana usurpatum, dissolvere popularem civitatum statum, & alibi Decarchias, alibi Triacontarchias, institueret. Non ut civitatibus hi magistratus legitime tum imperio præessent: sed ut oppida vi retinere possent. ὅπως νομίμως ἀρχώσιν, ἀλλ' ὅπως δύνασθαι βίᾳ κατέχουσιν τὰς πόλεις: quod recte iis obiicit Autocles apud Xenophontem (l. 6. hist. Græc. med.) Nam qui in ceteros dominatum quærunt, illorum instituto tyrannides siue tyrannicæ formæ imperii, quam respublicæ, potius conducunt. Vide, quomodo cetera quoque Spartanorum facino-

ra ibi Vir prudens coarguat, veramque & unicam hypothefin eorum, siue rationem status detegat: *Ius regnandi caussa violandum, iniusteque omnia cupienda, quibus potentia quaratur & in alios imperium.*

16. Diodorus auctor est, inter ipsos Athenienses fuisse, qui Oligarchiam optarent, eosque Lysandrum permouisse, ut *Triginta viros* iuberet à populo deligi, quibus summa rerum permetteretur. Sed hi haud dubie prodicionem magis patriæ quam salutem spectabant: aut certe potestati imminentes ipsi, Spartanorum consiliis supparesitabantur.

17. Periculosa est omnis reip. mutatio; nunquam autem periculosior, quam tempore & rebus turbatis. ubi & aliena dominatio ingruit, & priuatim sibi quisque tendit. Publica enim facies, veluti vulneribus confusa, à plerisque tum non agnoscitur; prudentes, qui ad eam animum & consilia flectunt, præ strepitu armorum non exaudiuntur. Sicut tum Therameni accidit: qui frustra libertatis patriæ instituta reuocabat, frustra Lacedæmoniorum pacta & promissa inuocabat, Lysandro calumnias & minas opponente.

18. Quamuis vero, ut nec iniustissimus quis-

quisque tyrannorum, famam boni regimi-
nis, inter initia affectare omittit, quædam à
triginta viris præclare constituebantur, ta-
men nimis cito erupit in omne iniuriarum
genus male dissimulata sæuitia. Cui ante
omnia robur & securitas comparanda erat.
Tyrannidi enim, omne in armis præsidium.
Quamobrem tria millia sibi satellitum sta-
tuunt, quantum ex tot cladibus prope nec ciuium
superfuerat: & quasi paruis hic ad continendam
ciuitatem exercitus esset, septingentos milites à
victoribus accipiunt. Justin. 5, 8, 10. [paulo ali-
ter ista memorantem adi Xenoph. hist. Græc.
1. 2.]

19. Hoc terrore armati, strenue tendunt
in destinata. quorum caput erat, tollere
medio, quicumque tyrannidi inimici, aut popula-
ri statui essent amici. Tales porro existima-
bantur, qui gratia, virtute, opibus eminerent.
Διό καὶ τὴν παρὰ τὴν ποινὴν τῶν ὀπλων κακῶ-
σι τὸν ὄχλον, ὅτι ἐν τῷ ἄσπιδι ἀπελίσσαντο καὶ διοικί-
ζον. Quibus enim potius verbis dicam,
quam quæ Aristoteles vsurpauit, (5. polit.
10) cum oligarchiæ mala recensuit & cum
vniustyrannide comparauit. Adimi ciuibus
arma curant: vexant multitudinem, vrbe pel-
lunt ac relegant. Hæc quotidie tum fiebant:
imbuebaturq; subinde ad maiorem licen-

tiam tyrannorum animus. quæ mox secuta est.

20. Nam obstabat ab initio furentibus, Theramenes, eximius patriæ libertatis iurisque fautor, & per has virtutes ceterorum odia meritus. Aduersus hunc conspirant XXIX collegæ, cogunt senatum, accusant Theramenem, quasi sollicitaret statum præsentem, ac res nouas moliretur; denique vt damneretur, postulant. Plâne, si cut in fabulis lupus concordiam cum ouibus, si canes remoueant, paciscitur. Postquam ergo non impetrant SCum, ad vim & arma conuersi, clarissimi viri exitio securitati suæ consulunt, imo licentiæ execrabili, qua ciuitatem deinceps, omni pudore & metu remoto, funestauere.

21. Opulenti ante omnes, confictis varie criminibus, veluti strage oppressi: inter quos Nicerati claritudo virtusque totius ciuitatis lacrymas expressit. Verborum quoque, pro patria & publico, libertas *Autolyco* exitium maturauit. Vt nulla iam spes diuiti, egregio, ingenuo cuiquam, nisi in exilio superesset. quod ultro amplexi plerique, Athenis plus dimidia ciuium parte depletis, Argos Thebasque agminatim impleuerant.

22. Nam

22. Nam his duabus ciuitatibus, eo tempore solis aduersus ingruentem Spartanorum dominatum satis constantiae supererat ac consilii. Ceteras exterruerat, miserorumque auxilio alienauerat immittissimum à Lacedæmone decretum, quo comprehendi libere exules Attici reduci-que ad tyrannos iubebantur. Tanta erat tamque ominose crudelis Spartana ambitio: ut ruinis cognatae urbis ultro lætarentur.

23. Inter exules, Thebis agebat Thrasybulus: hunc fortuna afflictæ urbis, in ultionem affligentium inusitato animi robore excitauit. Igitur & paucis & statim, triginta tyrannorum opes labefactauit: occupata primum Phyle, mox Munychia, apud quam cum tyrannorum principes cecidissent, victos ad communem libertatem concordiamque vocans Thrasybulus effecit, ut in urbem reuersi, tyrannos, magistratu abrogato, Eleusinen demigrare inberent, decemuirosque rebus pacandis *restituendaeque paci* constituerent.

24. Hi eandem dominationis viam & flagitia ingressi, non patiebantur tam praesenti remedio, res intricatas explicari. Igitur Thrasybuli copiae, quas non parum in-

terim æquitas causæ & successus auxerat, in Piræo; ceteri in vrbe, Spartanorum auxiliis, quæ Lyfander recentia adduxerat, freti, velut è binis castris diffidebant bellabantque.

25. Donec Pausanias, Lyfandro occultæ factionis stimulis discors, & tum, ex occasione, eius ferociam mitioris prudentiæ exemplo suggillandam ratus, pacis faciendæ auctor extitit: decem tyrannis eiectis redditaque Atheniensibus republica. Quos & Thralybulus oratione monitisque ad capessendum meliorem statum animauit.

26. Suberant tamen adhuc irarum semina; multique tyrannos in exilium secuti, non defuere denuo bellum inceptantibus. Quod vt citra ciuicū sanguinem staret, aduersus omnis diuini humanique iuris temeratores, insidiæ placuerunt. Euocati enim ad colloquium tyranni, vt *pacis vittime*, quod Iustinus recte iudicat, trucidantur: ceteris per amicos & necessarios ad reditum & pacem inuitatis.

27. Ceterum concussa tot tumultibus ciuitas, atque irritata vtrinque tot adactis alte vulneribus pectora, turbataque studiis partium & temporis consternatione voluntates, non videbantur facile in vnum corpus

corpus
vinculu
pe, qu
relcilli
cogitat
ciuile,
ante act
riquerel
28.
Athenie
mine d
caput
Valer. 2
Coru. 2
ne hui
cetero
rone P
& Plu
celeber
relian
decret
lubert
popul
nas, c
cut à
lybul
habue
logio

corpus & robur coalescere posse. Neque
vinculum vulgare suffecturum erat. quip-
pe, quæ male obligantur vulnera, subita
rescissione geminant periculum. Ergo ex-
cogitatum est, nobile, firmum, generosum,
ciuile, solenne remedium: *abolitione omnium
ante actorum legis auctoritate sancita, iuramen-
ti que religione confirmata.*

28. Inuenti tam præclari gloriam alii
Atheniensibus, nullius auctoris expresso no-
mine deferunt; alii *Thrasyluli* meritissimum
caput hac laurea decorant. Faciunt hoc,
Valer. Max. 4, 1. ext. 41. Pausanias in Atticis.
Corn. Nep. Thrasylb. 3, 2. quem locum in limi-
ne huius dissertationis præscripsimus. De
cetero, *Atheniensium* vetus exemplum à Cice-
rone *Phil. 1, 1.* (adde *Dion. 44. in orat. Cic.*
& *Plut. Cic.*) à *Velleio*, *decreti Atheniensium*
celeberrimi exemplum, 2, 58. à *Vopisco* in *Au-*
relian, 39, Amnestia de exemplo Atheniensium
decreta memoratur. Habemus ergo rei sa-
luberrimæ & sæpe postea usurpatæ apud
populos, originem & inuentorem: *Athe-*
nas, ciuitatem optimam & antiquissimam, si-
cut à Cicerone ap. Dion. vocatur; & Thra-
sybulum, virum inter eos, quos & ante & postea
habuerunt Athenæ, per omnia optimum. quo e-
logio eum Pausanias maectat.

29. Atque hæc sunt, quæ præmittenda censuimus nostræ tractationi: partim, quia non intelligitur accurate natura & indoles remedii, nisi morbi cognitio prægressa, quam vel tempestivam vel necessarium id fuerit, ostendat; partim quia nec nominis nec rei explicatio (ad quam nunc accedimus) satis expedita & clara sine historia huius luce, futura erat.

CAP. II.

Nomen, Descriptio, Utilitas

ΑΜΝΗΣΙΑΣ

Aμνηστειαν vocat hoc plebiscitum Val. Max. 4. 1. Thrasibulus plebiscitum, interposuit, ne qua præteritarum rerum mentio fieret: hæc obliuio quam Athenienses ἀμνηστειαν vocant, &c. Eandem vocem adhibet Plutarch. in Cic. ut & in præcept. de ger. rep. p. 814, Appian. l. 2. bell. ciu. retinetque Vopisc. Aurelian. 39. Tullius quoque Phil. 1. c. 1. Græcum etiam verbum usurpauit, inquit, quo tum in sedandis discordiis erat vsa ciuitas illa. Hoc Græcum verbum interpretes de ἀμνηστεια (quæ tamen vox minime fuit interim in Ciceronis textum infercienda) acceperunt, quorum sententia firmari videtur locis modo adductis, cum præsertim Vopiscas *amnesia* vocabulo vsus.

lo vsus, Ciceronis Philippicas mox laudet:
 & Appianus, Ciceronem ἐγκαλῶν τῆς ἀμνη-
 σίας differuisse dicat. At Muretus var. lect. l.
 2. c. 15. & ex eo Lambin. ad Phil. Cic. non
 ἀμνησίας vocabulum, sed τὸ, μὴ μνησικαχεῖν
 indicasse ea nota Ciceronem contendit:
 Adductis pro se Xenoph. l. 2. Græc. rer. f. Æschin.
 orat. de cor. Aristoph. & præsertim Andocidis
 orat. de myster. vbi iuramenti formula effertur:
 μὴ μνησικαχῆσω. His coniungas licet
 Dion. l. 44. vbi τὸ, μὴ ἐγκαλέσειν μᾶτε μνησι-
 καχῆσειν vsurpatur.

2. Manutius in comment. Philipp. distin-
 guendum existimat, nomen rei, & decreti
 super re facti vocabulum. Τὸ, μὴ μνησικαχεῖν de
 consilio Thrasybuli & expressione ipsius
 obliuionis iniuriarum, capiendum esse:
 ἀμνησίαν autem legis insuper de illa obli-
 uione latæ notionem complecti. Ad cuius
 mentem apprimere faciunt, Plutarchi Ψη-
 φισμα ἀμνησίας, & Nepotis lex obliuionis.
 Vsurum autem fuisse Ciceronem hoc po-
 tius, quam illo nomine, quippe qui suade-
 ret, decretum discordiis abolendis esse fa-
 ciendum, collatione locorum quorum an-
 tea mentio facta; vt & respectu commodi-
 tatis in efferendo (quod enim, Latine cir-
 cumlocutionem requirebat, felicitate

vnus Græci vocabuli potius quam plurimum redditurus existimari potest) non absurde credidit vir doctus. Adde Beroald. Syllog. 2. annot. in Cic. tom. 1. thes. Crit. p. 228. Cæl. in Philip. cic. 1. Erasmi. chil. 2. 17 94. Ætrod. decret. l. 6. tit. 7. &c.

3. Nos in medium relinquentes, qua voce potissimum vsus sit Cicero (sunt enim ex utraque parte rationes opinandi paribus ferme momentis subnixæ) rem ipsam, non alio commodius, quam *Amnesia* nomine, quod & vulgo iam obtinuit, signandam, intuemur, cuius hanc descriptionem damus: **AMNESTIA EST DECRETVM siue LEX, QVA AD EXPEDIENDA TOLLEND AQVE, INTER PARTES DISCORDANTES, FIRMÆ PACIS IMPEDIMENTA, ANTEACTORVM ABOLITIO PVBLICA, SOLENNIS, IVRATA, COMMVNI VTRINQVE CONSENSU SANCITUR.** Siue: *Amnesia* ex lex, qua nati ex discordiis dolores iraque, sublato, solenni partium conuentione, vindictæ nocendique studio, abolentur.

4. Dicitur apud Græcos à non-recordando siue obliuiscendo. Est enim ἀμνησὶς obliuioni traditus: cuius nulla superest memoria.

Hinc

Hinc ἀμνηστία, διὰ τὸ μνηστῆσαν εἶναι τῶν πε-
 παρμένων μνημῶν, eo quod nulla rerum superio-
 rum memoria superesse debeat; sicut ex Hero-
 dian. l. 8. c. 8. diceremus: siue vt ex Cicerone
 phil. 1. 1. quod omnis memoria discordiarum ob-
 liuione sempiterna delenda sit. Vnde Iustinus,
 discordiarum obliuionem; Velleius, præteritorum
 obliuionem; Val. Maximus, præteritarum re-
 rum obliuionem; Nepos, legem obliuionis, dixe-
 re. Quos certatim imitati ceteri. Ἀμνησι-
 καλία quoque interdum hanc vim habet:
 nisi quod plerunque solennius & specia-
 lius, vsque in hunc diem, consuevit ἀμνη-
 στία usurpari, sicut descripsimus. Nam alias
 significationes, quibus ad priuatam reconcilia-
 tionem, delictorum condonationem, impunita-
 tem, &c. trahitur, nunc nihil moramur.
 Porro quid hic sit obliuisci & obliuio, infra
 patebit.

5. Diximus, DECRETUM siue LE-
 GEM. Nam & Plutarchus disertè, Ἐγκρίσιμα;
 & Nepos, legem; & Valerius, plebiscitum no-
 minant. Idem facit Andotides, in orat. de my-
 sterijs, vbi tanquam ex vigore legis argu-
 mentum petit. Simul, vt à qualicunque con-
 uentione & mutua compromissione, quæ huic
 fini scilicet minime sufficeret, distinguere-
 mus, Legis enim auctoritas quidpiam in se
 diuit.

diuini habet, tum ad obligandam, tum ad conseruandam ciuitatem.

6. Concernit autem hæc lex *Partes discordantes*: ita, vt inter eas statuatur, *abolitio anteaactorum*. PARTES DISCORDANTES, vel per tumultum & confectionem, vel per seditionem, vel per bellum intestinum seu ciuile. Aduersus interna quippe dissidia, *proprie*, inuentum hoc adhiberi potest & solet. id quod res ipsa & historia docet. Quanquam enim in externorum quoque bellorum compositione, pacificationibus, induciis, inter solennes leges & formulas adhibeatur, *nemini* fasque esse debere, *præteriti temporis damna vel offensiones vlcisci, exprobrare, persequi*: tamen ista abolitio inter cognata potius *huius Amnestiæ, stricte sumptæ*, de qua nobis sermo, numeranda est: quatenus scilicet, *abolendum vindictæ nocendique studium, generatim* in omni reconciliatione, pace, tranquillitate ineunda spectatur.

7. In ciuiliū autem discordiarum abolitione, longe *arctior* est & *intimior Amnestiæ respectus*. ne scilicet ii, qui vno foro, vna societatis communione, quotidianisque commerciis vtuntur, adeoque ex ipsa coniunctione hac, reuoluendi, quiritandi, vindi-

vindicandi antea acta, occasionem perpetuam haberent, in nouos motus erumpant: ne ex domesticis legibus, moribusque mutuas contentiones resuscitent; quæque his similia, ad interna potius reip. pericula, quam ad externos insultus, pertinent.

8. Taceo, quod in bello externo, quicquid hostis hosti nocuit, propterea minus graue videtur, quia cum gladio ipsum nocendi ius sumitur, & ab hoste non nisi hostilia expectantur. At in ciuilibus armis omnia iniquiora & videntur & sunt, dum alii violant ius, alii defendunt: alii tyrannidem ceptant aut propugnant, alii libertatem. Cuius tamen ipsius tali tempore, cupido non est acrior, quam vindictæ in tyrannos studium. Quali rerum perturbatione, sæpe ex opinione res geritur; neque minus tamen violente aut acerbe. Nam vera de omnibus actibus, quibus ira dolorque partium vel mouetur, vel alitur, iudicia, nec quæruntur satis, nec quæsita in promptu sunt.

9. Interim vt extraneorum quisque propius nobis cohæret, loco, commercio, necessitudine, superiorum temporum amicitii, vinculisque aliis: ita bella cum eo gesta gerendaue, propius ad ciuilia arma;
& pa-

& pacificationis ratio, propius ad Amnestiam accedit.

10. Sunt autem partes illæ discordantes sæpe plures duabus. Vt cum interemto Cæsare alia erant populi, alia senatus, alia paucorum studia. Imo inter ipsa bella ciuilia, nouarum partium semina sparguntur, eruptura in turbas, quamprimum occasio se præbuerit. Eo magis *diuvsitas* remedium occupandis vel præcidendis his malis proprium est. Non omittenda est hoc loco applicatio exempli Atheniensis: in quo inuenimus 1. partes Thrasybuli & sociorum. 2. eorum, qui è ciuitate, liberatores ciuitatis, errore potius & consternatione, quam odio, impugnauerant. 3. eorum, qui cum tyrannis exulantibus agentes, ceterisque iam reconciliatis, adhuc segreges in ciuitatem reuocati erant. Suberant interim longe plura dissensionum, nouarumque partium semina: quæ oppressit mox Abolitio illa, è qua potissimum vis Amnestiæ ac natura cognoscitur.

11. Ad ABOLITIONEM ANTEACTORUM describendam, accurate loquendo non sufficit, *impunitatem* admissorum, nominare (v. Alex. gen. di. 6, 9.) aut iniuriarum obliuionem (v. Beroald. loc. antea d.) Illud enim leuat iniuriæ auctores pericu-

riculo; *hoc* iniuriam passos mitigat. Interim etiam apud eum, qui alterum laesit, ipsa iniuriæ, quam intulit, memoria ferociam & odium haud raro conciliat, iuxta illud Taciti in Agric. 42, 6. *Proprium humani ingenii est, odisse quem laeseris*: frustra que adeo demeruerint suam fortunam, qui grauiam passi sunt, retinentibus memoriam factorum, qui grauiam fecere.

12. Igitur longe plenius *res abolendas*, siue *anteacta* illa, complecti possumus, si mutemur ex alio argumento, verba Cornelii Taciti 4. H. 44, 1, in memorabili loco, quo relatum in senatu ait: *de abolendo dolore iraque, & priorum temporum necessitatibus*. Vbi ex ratione nostri instituti *dolorem* ad eos commodè retuleris, qui aspera & iniqua passi sunt, aut se passos arbitrantur: *iram*, ad molientes grauiam inferentesque, spectare dixeris: *Superiorum autem temporum necessitates*, opportuna & prudenti adiectione, denotarent confusa consternatione ciuili iura, animos, studia, *malas illas artes, sine quibus non haberi posse arma ciuilia*, idem scriptor alibi significat. Dum alii, iustas sibi infestandi alios causas, partim credunt, partim credi volunt: nonnulli cum ingressi sunt semel istud mare, in duriora & ini-

iniquiora quam destinauerant consilia, ipsa vi fluctuum abrepti, necessitatem denique solam pro se & aduersum alios allegant. Est, vbi de perpeffione aduersorum questi, suo sibi iumento perpetiendâ acciuerunt. Nimirum tantus turbo inimicitarum bella ciuilia confundit, vt nec damnorum, nec oppressorum; nec succumbentium, nec incumbentium facies, possit apparere, dubiisque ad singula iudiciis suspensæ mentes, æquitatis denique & miserationis voce, priorum necessitates temporum appellare malint., & quam in hominibus non diiudicant, rebus culpam imponere. Quæ prudentia apprime utilis est, ad committigandos partium animos: quibus tali tempore, etiam nomina eorum quæ accidere, inuisa sunt.

13. Anteaكتورum vocem adhibet Iustinus; eamque mox discordiarum mentione permutat: Sueton. in Claud. 11 facta dictaque; Nepos, res ante actas, ceteri, praterita, res prateritas vocant: generali scilicet voce, id quod volumus complexi. τὰ γεγεννημένα, τὰ συμβεβηκότα &c. Græcis in hoc negotio dicuntur. Et vt nihil excludatur, mutui partium affectus obstringuntur, ἀλλήλοις μὴ μνησθῆναι καὶ εἶναι.

14. Harum ergo rerum quomodo abolitio fiat, & quid sit; amplius dispiciendum est. Utuntur scriptores duabus potissimum vocibus, *obliuione* & *abolitione*. *Obliuio* ad Græcam originem accommodata est, ubi ἀμνηστία, μὴ μνησικακεῖν &c. *memoriam præteritorum deleri iubent*, vt loquitur Tullius. Cum autem *obliuio* non sit in potestate hominis, respectu voluntariæ ex memoria deletionis, distinguendum ante omnia est, inter τὸ μνημονεύειν & τὸ μνησικακεῖν: exemplo Vlpiani Rhetoris, qui in enarrat. orat. Demosth. contra Aristocratem scribit: ὁ ἐξωτῶν τὰ τινὸς ἀδικήματα ὥς ἐτι βλάπτειν καὶ ἀμύνεσθαι αὐτὸν, μνησικακεῖ. ὁ δὲ μνημονεύων, οὐκ ἐπὶ τῷ φυλάξαι τὴν ὁμοίαν πείραν, σωφρονεῖ. Qui inquit in admissa alterius & iniurias, nocendi ac vindictæ studio, ille μνησικακεῖ, siue memoriam iniuriarum retinet: qui autem meminit, minime nocendi animo, sed vt similes in posterum casus caueat, ille prudenter agit.

15. Vnde intelligitur esse aliquam malorum memoriam, quæ hinc excludatur plane; scilicet, ubi retinemus præterita, disceptandi vindicandique studio: & aliquam quæ hic locum possit inuenire, de qua & Cicero apud Dion. 44. ait, futurorum ordinandorum & vitandorum ergo, non aliam ob causam, ad præ-

rita respiciendum esse. Quocirca Valerius, per mentionem interpretatur: ne qua mentio fieret prat. id est, ne quis persequendi iuris causa in medium adferat, queraturue praterita.

16. Interim obliuionis vocem, licet non tam memoriam hoc loco, quam vindictæ studium ac voluntatem tollat, non sine ἐμ-φάσει, cum fauorabili extensione & incremento acceptam volumus, in hunc modum: ut tam firma adsit stabilisque relinquenda omnis disceptationis, omnis vindictæ voluntas, quasi ne sciremus quidem acta superiorum temporum, neque graue nobis aut molestum quicquam euenisset: quasi quæ facta sunt vltro citroque, nunquam fecisset quisquam, aut passus esset.

17. Nam propterea abolitio etiam dicta est, Capitolino in Gordian. 10. Floro 4, 7, 3. Suetonio Tib. 4. non quod facta infecta reddi possent, sed quod nunquā facta videantur, quorum nulla superest disquisitio, vindicatio, lis &c. Ne posita exprimit: ne quis anteactarum rerum accusaretur, neue multaretur. Thraſybo 3, 2. Dio 44. per τὸ μὴ ἐγκαλέσθαι explicat; neminem quidquam iure persecuturum. item, μὴ πολυπραγμονῆσαι γενημένα ὅτι ἐξελέγξαι, ὅτι τιμωρήσασθαι. non inquirere in ante acta, nil arguere, aut vindicare. Andocidi est, εἴη τὰ γενημένα, missa facere,

quæ

qua euenerunt. orat. de myst. pag. 212.

18. Vt hæc amplius cognoscantur, adscribemus ipsam talis abolitionis formulam, sicut eam ex actis constitutæ à Carolo IX Gallix Rege, an. 1568. amnestiæ, descripsit & latine reddidit Lambinus. Edicimus &c. omnes iniurias atque offensiones superiores, quas temporis iniquitas, & occasiones ex ea nata inter ciues nostros pepererunt: omnia mala præterita, quæ ex superioribus motibus ac tumultibus manarunt, funditus exstingui, eorumque memoriam sempiterna obliuione deleri, atque obrui, ut proinde sint, quasi omnino nunquam euenissent: vetamusque disertissime, planissime atque apertissime, & capite sancimus, ne qui ex nostris ciuibus, cuiuscunque sint ordinis, loci, gradus, aut fortunæ, audeant inter se laceßere. prouocare, irritare, præterita obiciendo aut exprobrando, neue vlla de re antea acta inter se altercari, rixari, iurgare & contendere, neue conuitiari & maledicere, neue factis aut verbo contumelioso inter se offendere ac ledere. sed potius sibi moderentur ac temperent, concordiamque & pacem in omni vita degenda colant, tanquam fratres, & amici, & boni concordisque ciues, &c.

19. Agnoscas curiæ stylum, quem vocant: eadem, quæ veteres breuiter extulere, particulatim exponentem & solícite

interpretantem. qui mos, secus quam par est, à nonnullis fastiditur. Nam & multitudo emergentium quotidie casuum, & circumstantium rerum perplexitas, & quæ providere hæc omnia, & singula explanare debet, civilis prudentiæ accurata subtilitas, facile suasere Politicis inter ipsa discrimina versantibus, hanc prolixitatem. quam ob id, *paraphrasin politicæ doctrinæ*, appellare soleo.

20. Priusquam ad cetera pergamus, notandum, *abolitionem* hanc absolui, *oblivionis perpetuitate* (vnde *sempiterna oblivio* Tullio dicitur; & ap. Dion. cavetur, *ὡς ποτὲ, ne vnquam* &c. adde §. 18.) & *amicitiæ constantiæ*, ac *reconciliatæ benevolentiae firmitudine*, de qua postea. Rotunde, vt solet, complexus est pleraque ex dictis dicendisque, limati oris scriptor Herodianus l. 8. c. 8, in oratione Maximi: *ἔστω πάντων ἀμνηστία, καὶ σπονδαὶ φίλης βεβαιοῦ, εὐνοίας τε καὶ εὐνοοσύνης πείσης ἀϊώ-
ιου*. Politianus vertit: Sit omnium oblivio (*Amnestia*) sit fœdus constantis amicitiae, fidesque benevolentiae ac moderationis sempiterna.

21. Ceterum vt firmitas amnestiæ perpetuitasque, vindictæ item abolitio conferueretur, multa ex antea actis, constitutisque in rep. aut latis legibus, licet non probentur, tem-

poris

poris causa & maioris commodi confirmanda sunt. Ita acta Caesaris pacis causa confirmata sunt à Senatu sc. ipso illo Scto, quo amnestia continebatur. Cic. Philipp. 2, 39 & Philipp. 1, 9. Acta Caesaris ego, qui illa nunquam probavi, ita conseruanda concordie causa arbitratus sum, vt non modo, quas viuus Caesar leges tulisset, infirmandas hoc tempore non putarem: sed ne illas quidem, quas post mortem Caesaris prolatas & fixas videtis. Igitur male Antonius & elulorie, cum multa contra leges Caesaris ageret, respondit: Introdacta amnestia constitutum quidem esse, ne quid de prateritis mutaretur, sed id mitigandi populi & temporis causa factum esse. precipue interim obliuionem iniuriarum spectari, iniustiusque esse mentem Scti quam verba valere. Appian. 3 ἐμφυλ. pag. 540. Quod si admittatur, nulla nec amnestia, nec pax fida erit aut firma, pertinet huc, quod cap. seq. §. 6 habetur. Neque omitenda est cautio, de antea actis ita nos loqui, vt ea intelligamus quæ saluo statu i. e. citra certum periculum nouæ perturbationis confirmari possunt. Sicut in exēplo Cæs. videmus. Aliud enim est confirmatio antea actorū, quæ ad futurum tempus respicit; cui imponitur obligatio rei confirmatæ seruadæ: aliud abolitio antea actorū, quæ præsentis temporis mala sanat.

22. Poteſt, ni fallor, ex dictis intelligi, abolitio anteaſtorum: niſi quod *requiſita* eius reſtant ſigillatim penſitanda. Addimus igitur primo, PUBLICAM eſſe debere. Qua appellatione indicatur, tum, *auctoritas publica*, quatenus priuatis pactis conuentisque opponi ſolet; tum, *collectio partium*, quarum nulla abeſſe, præteriri, ſeponi, in hoc negotio debet. Fit enim quodammodo priuatum, quod, cum ad omnes pertineat, inter paucos, & velut in præiudicium publicæ ſortis, tractatur. Quæ res non parum ſcilicet firmitati pactiõis detrahit: effugiis autem inconstantium & cauillationibus occaſionem præbet.

23. SOLENNIS quoque dicta nobis abolitio, Qua voce notantur vulgo ea, quæ *certa conſuetudine*, & veluti recepto in *actiones hominum more ſunt*, cuius obſervatio quiddam in ſe habet religionis, venerationis, auctoritatis, roboris: ſicut omiſſio neglectusque, opinionem infirmitatis, & aliquando ſuſpicionem fraudis generat.

24. Cum itaque pleræque non pactiõnes modo & conſtitutiones; ſed in vniuerſum, quæ alicuius momenti ſunt, actiones, præſertim publicæ, uſurpent ſolennia quædam: vtique *Auſpiciis*, non decuerit abſque

iis con-

his considerare. In qua occurrit *primo, Solennitas verborum.* quæ adeo non habenda insuper, ut stilus curiæ, quem vocant, ple-
raque sui parte in concinnandis observan-
disque solennium locutionum formulis
occupatus sit: præcipue in concipiendis
edictis, constitutionibus, sententiis, pactis,
legibus (v. *Cic. pro Rosc. Com. 9.*) Sunt autem
istæ formulæ non uniusmodi, sed variant,
tum ratione temporis (aliter enim antiqua,
aliter noua curia loquitur: nisi quod hæc
sæpe ex illius solennibus aliquid mutua-
tur) tum ratione nationum gentiumque:
quæ & ipsæ tamen, multa à se inuicem de-
sumta, postea veluti consensu quodam v-
surpant. Sic Romani ius feciale rerum re-
petendarum ab Æquicolis describere.
Liui. 1, 32.

25. *Accedit, secundo, solennitas rituum, apparatusque cuiusdam externi.* ut cum e. g.
loco publico & solenni pactio promulga-
tur, cum publicæ exhortationes adhiben-
tur, cum preces suscipiuntur; verba, præ-
conis aut magistratus voce præeuntur; dex-
teræ iunguntur; JURAMENTI religio
cum grauitate & pondere inculcatur exi-
giturque.

26. Quare ad Solennitatis partem perti-
net,

net, cum JURATAM abolitionem nominauimus. Vbi iuramentum ipsum, immediate ad firmitatem rei & fidei certitudinem referendum est; Solennitas iuramenti, mediate. Adscribenda hoc loco Atheniensis iuramenti formula est. quam Andocides in orat. de mysteriis, consignauit. Iurabatur ergo primum ab omnibus vniuersim reconciliatis in hanc sententiam; ὁ μνηστιακήσω τῶν πολιτῶν ὅθεν, πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἑνδεκά, ὅδ' ἐτέτων, ὅς ἂν ἐθέλοι εὐθύνας δίδοναι τῆς ἀρχῆς ἧς ἦξεν. Nemini ciuis errata reminiscar, exceptis triginta & undecim virorum. sed & horum obliuiscar, si voluerint administratæ tyrannidis iudicium subire & rationes reddere. Hinc iurabat Senatus; ὁ δέξομαι ἐνδειξιν, ὅδ' ἀπαγωγὴν, ἕνεκα τῶν πρότερον γεγενημένων, πλὴν τῶν φευγόντων, Non admittam delationem aut accusationem, nisi de exulibus. (intellige tyrannos) Tertium iuramentum erat iudicium: ὁ μνηστιακήσω, ὅδ' ἄλλο πέισομαι. ἤντισμαι δὲ κατὰ τὸς καίμενος νόμος. Non retinebo memoriam iniuriarum, neque aliter persuaderi sinam mihi, quo minus iudicem secundum leges latas. (de quibus ll. v. Andocid, in præcedentibus.)

27. Etiam interrogationis solennitas nonnunquam adhibetur, præsertim vbi COM-

MUNI PARTIUM CONSENSUI exigendo declarandoque inferuit. Licet enim in eo genere *ἀμνηστίας*, quo partium odia superioris alicuius edictum mandatumque coercet (e. g. cum Rex quispiam dissidentibus in regno suo, amnestiam imperat, v. supra §. 18.) aut ubi arbitri compromissarii, siue *διαλλακταὶ ἀποκατάτορες*, ut vocat Plutarch. in Arato, tale quid statuunt (quanquam tali casu omnino generalis partium consensus præcessit, ex quo specialia recte inferuntur) non inueniat locum, ille communis & spontaneus & liberrimus partium consensus, quatenus inter requisita ponitur; tamen & in Atheniensem exemplo, quod semper hic attendimus; & in ciuilibus dissidiis, ubi partes æquo iure sunt aut pari potentia; denique ubi firmitudini conuentionis quam maxime consultum cupimus, vsurpari animaduertitur.

28. Atque per hæc iuris, humanitatis, solennitatis vincula, tandem ad verum *Ἀμνηστίας finem*, id est, FIRMAM PACEM, siue Pacis firmitudinem, peruenitur. Nimirum: ut *offensa, dissidia, inimicitie*, earumque nomina pariter ac opera auferantur; tum, ut *beniuolentia, amicitia, concordia*, concilietur. Nam his duabus partibus absoluitur nego-

tium. sumtis scilicet *cum interpretamento bonæ fidei & stabilitatis, tam moralis, quam ciuilis.* Interim hæc, illius defectum haud raro supplet.

29. Hic locus nobis ostendere quodammodo potest utilitatem *huius inventi* plane diuinam. Nam tum omne pacis conciliandæ negotium plurimis est vel difficultatibus obseptum, vel intricatum perplexitatibus; tum vel maxime ciuilia siue intestina dissidia bellaque, arduam magis ancipitemque habent compositionem, *Est in bellis ciuilibus,* quod facunde Cicero ap. Dion. 44. exsequitur, *quædam malorum concatenatio ac veluti circulus,* cuius reuolutio perpetua, tristitia tristibus cumulat, nec modum ac finem esse miseriarum patitur, sed proxima quæque concertatio, causam & instrumentum sequenti præbet. Magna enim est vindictæ libido apud oppressos victosque, magna vindictæ licentia apud victores. Et sicut *illis,* socios, metus paris calamitatis; ita *his,* cupido paris licentiæ aggregat. Jam quis tumultuantes vario dissensu animorum motus, quis præsentium fastidia, futurorum aucupia, satis describat? Quibus rebus, ad interitum denique proficitur.

30. Ecce in exemplo Athenienſium; illi qui è Piræo in urbem venerant. potuiſſent ultionem iniuriarum ab urbanis expetere: atqui, urbani fortean rurſum præualuiſſent, inſperataque clade preſſiſſent, quos inſperata victoria beauerat. Aliis poterat ſtudium aut miniſterium peculiare tyrannis præſtitum obiici: alios, priuata; quosdam publica incommoda exaſperare inuicem poterant. Atque, etiamſi pax aliqua coiuiſſet, bellorum facinora, pace diſceptanda veniebant. Qui libertatem defenderant, à ſeruitutis ſatellitibus, vt exprobrantes: hi ab aliis, vt degeneres, aſpici poterant. Denique ſicut male obrutum incendium, quouis flatu irritante, facile & cito & violente reſurgit: ita male ſarta gratia, quacunque occaſione, reſciſſa in turbatiuiſſet & noua diſſidia.

31. Hæc tanta & tam multiplex Diſſicultas, ac IMPEDIMENTA pertot labyrinthos circumducta ac contortuplicata, nec filo quodam Ariadneo expediri; nec gladio Alexandreo rumpi poſſunt. nam & illud ſi obtinere inſtituas, cum recta ratione inſanire dicaris; & hoc cladi quam medicine eſſet ſimilius. Igitur EXPEDIENDI ratio vna & optima ſuper eſt, ſi TOLLATUR potius,
litis

litis & dissensus materia & semina, obli-
uiscendo, consopiendo, transmittendo,
omittendo; quam si expediendo per disce-
ptionem aut morosa iudicia, multa ne-
quicquam conemur, id est, curatione ipsa
vulneris periculum augeamus, *vid. Dion.*

44.

32. Reclamet forte nonnemo: *etiam hoc
inter violentiora esse, si iure suo cedere multi co-
gantur, omnisque persequendi iuris pracidatur
occafio.* Verum, præterquam quod co-
actio dici non potest in eo, quod à volenti-
bus & communi voto approbantibus con-
sentitur, quale est nostrum exemplum: et-
iam hætenus à violentia abest hoc institut-
um, quatenus & alias viri boni officio
conuenit, *multis multa de suo iure concedere.*
id enim tum liberale, tum fructuosum (*v.*
Cic. 2. offic. 18.) & præsertim omni bono
cui, non magis nomē cuius quam hic ani-
mū tribuitur, ut odia priuata publicis utilita-
tibus remittere, quoties opus est, cupiat. *Tac.*
1. A. 10, 4. Estque hoc omnino illud tem-
pus, quo necesse est *παρὰ τὸν νόμον*, continere
ad multa, neq; curiose *τὸ ἀνὰ βίαν δίκαιον ἐν-
τεῖν*, accurata disquisitione ius dicere, ne fiat
quod est in proverbio, *ut hic summum ius,
summa sit iniuria.* cum præsertim in omni
tracta-

tractatu
spicien
drent,
sapien
labant
firmitu
de exe
bus &
de alii
mus.

33.
ludem
ration
dat h
verbis
ad hunc
doctri
de cete
Græc
que &
sape
Max.
dum
ris sta
sinus
per n
tand

74

tractatione politica ad finem negotii sit respiciendum vnice, ad quem nisi cetera quadrent, aliena est aut periculosa omnis ea sapientia. Agitur autem tunc, de **STATU** labante turbatoque componendo, atque in firmitudinem quandam colligendo, non de exercendis iudiciis, disceptandis litibus &c. quod recte monetur ap. *Dionem*. ne de aliis rationibus dicam, quas infra ponemus.

33. Felix est *ἡ νίκη*, cuius fructus in salutem publicam desinit. quæ præsertim hac ratione Atheniensibus est restaurata. Laudat hunc Amnestiæ **FRUCTUM** disertis verbis apud *Dionem* (44) *Cicero*: postquam ad hunc modum respuissent Athenienses, non modo tyrannide sunt & discordiis liberati, sed etiam de cetero rebus vsi prosperis: recuperataque vrbe, Græciæ principatum assecuti sunt: Spartanorumque & Thebanorum salutem pariter ac perniciem sæpe in sua manu positam habuerunt. *Valerius Max.* 4, 1. ext. 4. Hæc obliuio, quam Athenienses *ἀμνηστία* vocant, concussam & labentem ciuitatis statum, in pristinum habitum reuocauit. *Iustinus* idem voluit in istis verbis: atque ita per multa membra ciuitas dissipata, in unum tandem corpus redigitur. 5, 10, 10.

34. Intelligitur iam, solam & vnā finien-
dorum

dorum bellorum discordiarumque ciuiliū, fidam
firmamque rationem esse, Amnestiam. in qua
propterea Cicero Phil. I, I FUNDAMENTUM
PACIS, rectissime constituit. quæ nisi ma-
gnos motus consequatur, exitio subinde
propior fit Resp. Sicut atroces quidam
morbi, haud dubie alioquin perempturi ho-
minem, sola *Quiete* perlanantur. Verum
illa nec *sera nimium*, nec *interrupta aut ali-*
qualis esse debet.

35. Qui locus nos monet, vt de TEM-
PORE *diuinitas* aliquid adiiciamus. Nam
& in constituenda adhibendaque, ipse articu-
lus, vt sic dicam, temporis obseruandus est:
& *duratio*, si arctetur, non exigua habet in-
commoda. Itaque quod ad primum atti-
net, *innoxia* siue *tempestiuitas amnestia*, non
vno modo considerari potest. Optimum for-
tasse *tempus* fuerit, quod maturimum: an-
tequam scilicet discordiæ in bella, bella in
clades profecerint. priusquam partes pe-
riculum fecere virium, priusquam gladius
ciuili non cruore magis, quam furore im-
butus est. namque vbi hæc accidere,

fertur equis auriga, neq; audit curr⁹ habenas.
Ita dum Cæsar inimicitias cum Pompeio
exercet, trahiturque in partes Resp. & pru-
dentibus multa formidolosa in oculis sunt,
opti-

optimum prorsus fuit eorum consilium, qui deponendas aut componendas contentiones, condonandas offensas, obliuiscendas injurias, omittendas disceptationes, id est, quid aliud quam *ἀμνηστία*, & pacem *ἀμνηστία* fundamento superstruendam suadebant. Inter quos & Cicero: quem *νικη* *καυ* *σσε* *concordiæ Publicæ*, Velleius auctor est, 2, 48, *Ἰν* *quo* *si* *mibi*, inquit ipse (1. offic. 11.) *esset* *obtemperatum*; *εἰ* *si* *non* *optimam*, *at* *aliquam* *remp.* *quæ* *nunc* *nulla* *est*, *haberemus*. Ex quibus verbis ipsam euentum transmissa neglectæque tempestiuitatis, calamitosum scilicet & infaustum animaduertimus. Ergo commodissima quidem ratio ineundæ ut pacis, ita *ἀμνηστίας*, fuerit, anteeductum vagina gladium &c.

36. Alterum exemplum Ciceronis hic occurrit, de *ἀμνηστία* proprie, & tempestiue solliciti: cum occiso nimirum Cæsare Julio, res ad ferrum & sanguinem spectaret. Adhortatur ibi ad capeffendum salubre remedium, *ἔως* *ἐπὶ* *τὸ* *δαῖνόν* *ἀρχέται*, *καὶ* *ὅτε* *πολλοὶ* *τῶ* *συνεσῆκασι*, &c. dum malum adhuc in herba est & inter initia inualidum, dum nondum multi coiungere: dum neque illi spem victoriæ, neque hi indignationem & studium vincendi ex damnis toleratis plane imbibierunt.

37. Verum cum de amnestia hactenus, ut de ciuilibus belli, quod iam exarsit sauitque, remedio egerimus, *illud quoque tempus* dispiciendum venit. Sicut enim in prioris consilio, ad *περὶ φιλαλληλὴν φιλοσοφίαν*, siue ad eam prudentiæ partem pertinet Amnestia, quæ malis imminetibus aut minantibus occurrit, ac obicem ponit: ita posterior eius usurpatio ad *δύσερον πλὴν*, iuxta Græcorum vocem, referri debet, cum mala iam admissa inuestaque expelli oportet ac sanari.

38. Consideratur huius medelæ tempus rursus *duobus modis*: 1. *vel enim*, dum utraque pars adhuc sibi confidit, damnisq; mutuo illatis, nondum tamen ad extrema ventum est. quod tempus sicut paci faciendæ commodissimum Cæsar dixit, ita nos, si quidem hactenus ventum est, amnestiæ opportunum vel maxime arbitramur. 2. *vel* ubi iam exhaustæ vires bello sunt, & furore potius ad interitum, quam opibus, & spe, ad victoriam geritur bellum. Hoc tempus expectasse, ingentis plena periculi res est. Nam nec semper potest reuocari lapsus semel reip. status (sicut morbi quidam ubi toto corpore eorum vis est recepta, omnem medelam superant) nec, ubi altera pars

præua.

præualuit, facile amnestiam consentit. Quare, ut singularis rem exempli laudant Scriptores, Atheniensium hac in re fortunam, & Thrasybuli consilium. cuius euentus minus utique felix fuisset, nisi *tyrannis amotis, externa quoque æmulatio* (Spartanorum scil.) *in misericordiam versa*, quiescendi & coalescendi spatium dedisset.

39. Vtraque res grande momentum habuit. *Exclusio* quippe *tyrannorum* ipsum fundamentum amnestiæ continebat. Ut mala mutua possent dememinisse, malorum causæ excisæ erant. Ita indignatio eorum qui dura passi erant; & metus eorum qui graui fecerant, simul expiabatur. Illi enim, ut vindicati; hi aliena potius quam sua culpa abrepti, in mutuam veniam, communem rerum aduersarum, aduersariorumque detestatione ferebantur. Iam si Lacedæmonii obstinata rabie effossum potius quam hebetatum hunc Græciæ oculum cupiissent (& agebant id plerique, nisi quod bona Atheniensium fortuna Pausaniam in meliora inclinauit, neque ut fauorem ciuitatis huius serio indueret, sed ut æmulis suis oblectando, ex obliquo, ut ita dicam, prodesset) tum profecto præterierat illud tempus, quo intestina vulneta sacro amne-

stiz malagmate possent committigari obducique.

40. Neque est, quod quis suspicetur, *Uniuersalitem*, vt loquuntur, *amnestiz*, impeditam remotione tyrannorum. Multo minus huius exempli obtentu & specie vtendum est, ad quosdam à salutari hoc communique remedio, cum eius vsus & necessitas venit, secludendos. Nā quod ad primum attinet, exclusio tyrannorum, non facta est in constituenda amnestia, sed inter finem belli, qui ab initiiis & firmamentis pacis probe distinguendus est. Adeoque, tyranni in hac consultatione non considerantur *vt abruptenda membra*, sed *vt iam abrupta*. Postea Ius belli & victoria inquietos, denuoque turbantes spiritus suffocauit. Taceo quod diuini humanique iuris violatores, rerumque capitalium conuicti & iam damnati, ne capaces quidem manserant societatis, quam funditus subuersum inerant. Fuerant scilicet tyranni tales, quales demoueri & potuisse & debuisse, etiam illi fatebuntur, qui scuto suo tantum innixi gladii mentionem tali in re exhorrescunt. Atque hæc omnia, tam liquido certa erant, vt disceptari amplius non possent. Nam in ambiguis criminibus, & vbi defen-

fio

sio nondum defecit, potius in mitiora omnia eundū est. Verum quid verbis opus? Neque hos ipsos tyrannos, quos tamen sua scelera omni ciuium consortio excluderant, æquitas Thrasybuli & lex ab omni amnestiæ fructu prorsus exclusit; sed, quod supra ex *Andocide* didicimus, expressa conditione, inuitabantur: scilicet, si rationes imperiū se gesti vellent reddere. Cetera facile intelliget, qui iuratam omnium Atheniensium, pro conseruanda Democratici status forma, fidem; clanculariam & iniquam oligarchiæ institutionem, sæuissimamque scelerum dominationis continuationem, partium omnium, ipsorum etiam arbitrorum siue conciliatorum, in eiiciendis tyrannis, seu obice pacis remouendo, consensum, cogitabit.

41. Alias omnino requiritur, vt sanandis reip. vulneribus, colligendis reliquiis, *omnes omnino complectatur Amnestia*. Secus, non amnestia, sed imago gratiæ, species pacis, simulacrum reconciliationis, & quiduis potius erit. Est enim hoc nomen ipsa sua indole generale, & ad præterita siue anteastra, ordinaria, vt ita loquar, notatione extenditur: sed & causas discriminum & diuersitatis vna litura delet. Quod

ex fine eius & usu amplius patet. Dum enim inextricabiles rerum perplexitates simul & semel tollendo, planam ad fidam pacem viam sternit, nihil relinquit, quod moram huic instituto facere, aut afferre vim, aut struere insidias possit. qualia nunquam deerunt, si prætereantur aliqui.

42. Interim eiusdem cautionis est, *temporis perpetuitas*, & πῆσις αἰώνιος: quam supra §. 20 tetigimus: & Xenophon amnestiæ ac Reip. durationē, vt causam & effectum coniungit, fin. lib. 2. Græc. hist. ἐπὶ καὶ νῦν ὁμοῦ γε πολιτεύονται καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει δῆμος. Notanda enim hoc loco differentia *temporariae* & *improprie ita dictæ diuinitas*; quam à vera & nostra, tantum arbitramur distare, quantum à Pace solida induciæ qualescunque absunt.

43. Est tamen & huius generis non leuis aliquando usus. vt cum repentinus & mox in atrociam erupturus tumultus, discordia, confternatio, non componi aut mitigari statim idoneis remediis, & sine periculo potest; aliquot dierum, mensium, &c. iubetur esse amnestia, id est, suspensio disceptationis, offensarum, concertationum. *Iubetur*, dixi, nimirum vbi inter ipsa imperii membra, aut homines in imperio de-

gentes,

gentes, salva imperantis aut imperantium auctoritate, exarsit aliquid irarum; quod edicto supremæ & intactæ maiestatis, velut interiungi inhiherique hætenus potest, dum curatio accuratior sequatur. Nam cum omnia in partes & dissidia iuere, imperio vnius partis nunquam; consensui partium circa amnestiam temporariam raro locus superest.

44. *Adversantur Amnestie* (nam & hæc consideratio illustrat quæ diximus) è diametro, 1. *Proscriptio*, 2. *μνησιναχία πολιτικῇ*. Loquimur de vtraque cum respectu ad bella ciuilia eorumque fines. Hic enim prorsus pugnant, *AMNESTIA* sopire discordias ac firmare pacem; & componere statum multarum reorum, inimicorum, suspectorum, strage, proscriptioe, interitu, quæ pax alicubi, cruenta; alibi *sæua* solet appellari. Illaudata ratio & parandæ inuidiæ opportuna. Itaque Scriptores non satis detestari possunt auctorem primum Rom. proscriptionis, Syllam. Certe ex eo tempore, quo Sylla oppressione inimicorum & proscriptione pacare instituit remp. nunquam defuere, renata velut ex cineribus Syllani incendii, dissidia (unde Florus, 3, 22 Sertorianum bellum Syllanæ proscriptionis hereditatem vocat: & cap. 23.

alterius motus facem, eiusdem causæ res-
 pectū, ab ipso Sylla rogo exarsisse scribit) donec
 exemplis tam infautis irritata improbitas,
 furorem non prius, quam libertatem po-
 suit, ac oppressam conuersamque vnus
 dominatui rempub. obtulit. Augusti pax
 quantum laborauerit inuidia proscriptio-
 nis, notius est, quam vt dici opus sit. Certe
 illi ipsi *μνηστικοὶ κήλαρες*, siue statistæ, vt
 hodie loquuntur, Augusti, cum omnia sui
 principis laudata cuperent, proscriptiones
 non ausi sunt excusare, nisi translatione
 criminis callida in collegas Triumuiratus
 multa, inquit, Antonio, multa Lepido con-
 cecisse. ap. Tac. i. A. 9, 4. item pauca admo-
 dum vi tractasse. Ceteros veritas cogit, vt, li-
 cet inuiti Augustum infament, satis tamen
 vel oblique prodant, quid in vniuersum
 sentiant. Hinc illud Flori 4, 6, 6. Hæc quo-
 que, nisi M U L T A fuisset, etiam iusta cædes ha-
 beretur. confer Vellei: 2, 6, 6. sed remoto velo
 Seneca de eare passim. i. de clem. 9. Collegam
 proscriptionis vocat. c. 11. lassam crudelitatem,
 nequaquam vero clementiam in eo agno-
 scit &c. Atque talis pax cum bello de crudeli-
 tate certauit & vicit. Istud enim prostrauit ar-
 matos, ista nudatos. Bellum erat: qui feriebatur,
 si posset, feriret: pax autem, vt qui euase-

rat,

rat, viveret, sed vt mori non repugnaret. August. de C. D. 3. 27.

45. *Μνησικαλία* ποδὶλιν siue anteaſtorum in rep. memoria, recordatioque cum vindicta studio coniuncta, quatenus aperte exercetur, potius proſcriptioni, licentiæ ac aſperitati victoris, ultioni, ſuppliciiis, de quibus iam inuimus, tribuitur. *occulta* autem, quam hic proprie ſpectamus, diuerſi ſunt & complures modi. *Aliquando*, qui contra tulere arma, recipiuntur quidem ſpecietenus in amicitiam, amneſtiæque ſpe illiciuntur: ſed poſtea ſemper ſuſpecti & ob id inuiſi Principibus ætatem agunt: ſtructisque aut auide arreptis denuo criminibus, aut inſidiis, ad extremum euertuntur. *Aliquando* in ipſos liberos poſterosque tranſit odium & memoria eorum quæ parentes ac maiores egere. Hinc clandestina inuidia, depreſſio, auerſatio, aduerſus innocentes. *Aliquando*, ſpecie bellorum ac imperii gerendi, reuera, quoniam ſuſpecti ſunt ob anteaſta, ex reconciliatis quidam, periculis magnisque discriminibus obiiciuntur. *Aliquando* cuſtodes clandestini apponuntur, vt neſciant ſe cuſtodiri, qui cuſtodiantur. per hos inquiritur in omnia: non domus, non ſua cuique menſa, aut thorus ſecurus. *Aliquando*

immittuntur æmuli & factiosi : qui vexent interim suspectos aut debilitent. *Aliquando* cum possent & deberent eripi periculo, deseruntur, dilatione & frustratione auxilii. Quæque plura ad hanc formam passim pro arcanis dominationis instillantur ab aliis, qui flagitia non magis erubescunt docere, quam alii facere.

46. Pugnant autem hæc omnia, 1. *cum natura amnestiæ* in vniuersum (v. §. 14, 16, & c) 2. *cum natura fidei*, siue *πιστος διωγος*, quæ suspiciones, insidias, machinationes excludit. 3. *cum religione iuramenti*, cuius sinceritas calliditate prorsus nulla corrumpenda est. 4. *cum firmitudine pacis*. Cum enim, *habita fides*, vt rectissime dicitur apud Liuium, *obliget fidem*, tanto securior stabiliorque pax erit, quo est minus dissidentia, 5. *cum auctoritate sceptrorum*, quæ generositate potius paciscendi, quam artibus eludendi æstimanda tuendaque.

47. Quanto generosius Thrasybulus noster ? nam hoc exemplum proprie & cum emphasi opponendum est. Ille, soli publico bono intentus, priuatis autem instinctuibus omnibus aut liber aut maior, non tantum legem obliuionis ferendam curauit, sed etiam vt valeret, effecit. nam cum quidam ex
is,

is, qui simul cum eo in exilio fuerant, eadem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publice prohibuit, & id quod pollicitus erat præstuit. Cornel. Nep. Thrasyb. 3. 3. Sane, quod Cicero de priuatis amicitiiis dixit, nullas maiori studio & fide tuendas esse, quam quæ ex inimicitiiis reuocatae sunt in gratiam, id ad amnestiam cum pondere & incremento applicari potest.

CAP. III.

*De exemplis quibusdam, quæ vulgo
feruntur, Amnestiæ.*

THRASYBULO & ATHENIENSIBUS TRIBUI
Amnestiæ inuentum, capite primo est
ostensum: vbi de origine & auctoribus tam
salubris consilii disquisitio facta. quod in-
cidit in annum mundi 3549. ante C. N. 399.
ab V. C. 353. Olymp. 94. an. ultim. secun-
dum accuratissimam Caluissii computatio-
nem. nam ceteri variant.

2. Bodinus tria exempla Amnestiæ cele-
berrima coniungit. 2. de rep. 5. n. 214.
1. Thrasybuli Atheniensis. 2. Arati Sicyonii.
3. Ciceronis Romani. Qui locus incautum
lectorem facile potest in fraudem induce-
re. Nam de ARATI exemplo longe aliter
sentiendum est, quam de ceteris, quod vt

recte intelligatur, breuiter repetenda est nobilis facti historia.

3. Aratus Sicyonius, cum oppresso tyranno Nicocle, patriam quinquaginta annorum seruitute conflictatam liberasset, magnam animaduertit in bonis & possessionibus difficultatem; quod & eos, quos ipse restituerat, quorum bona alii possederant, egere iniquissimum arbitrabatur, & quinquaginta annorum possessiones mouere, non nimis aequum putabat, propterea quod tam longo spatio, multa hereditatibus, multa emtionibus, multa dotibus tenebantur sine iniuria: iudicauit itaque neque illis adimi, neque his non satisfieri, quorum illa fuerunt, oportere. Impetratam ergo ab hospite suo Ptolemæo Aegypti R. grandem pecuniam, cum Sicyonem attulisset, adhibuit sibi in consilium quindecim principes, cum quibus causas cognouit, & eorum qui aliena tenebant, & eorum qui sua amiserant: perfecitque æstimandis possessionibus, ut persuaderet aliis, ut pecuniam accipere mallent, possessionibus cederent: aliis ut commodius putarent numerari sibi quod tanti esset, quam sua recuperare: Ita perfectum est, ut omnes concordia constituta sine querela discederent. Dixi pleraque omnia verbis M. Tullii, ex 2. offic. 23. quibus addenda est vberior Plutarchi narratio in vita Arati. Pausanias

nias in Corinthiacis breuius more suo complexus est. Accidit autem hoc an. mundi 3703. ante C. N. 245. V. C. 506. Olymp. 134. an. primo.

4. Sane communia sunt Arato cum Thraſybulo hæc omnia: quod patriæ ceruicibus tyrannidem depulit: quod noui status fundamenta iecit: quod pacem & concordiam ciuibus intestina disidia agitantibus reddidit (καλεῖσθαι τοὺς συνήμοσι φιλίαν καὶ εἰρήνην τοῖς πολίταις). Item: τῷ δήμῳ παντὶ σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν κατεσκεύασεν, inquit Plutarchus) verum modus reconciliationis, cuius meminere Scriptores, adeoque ipsa reconciliationis species, quæ ab obiecto suo, quod Philosophi dicerent, rectissime determinatur, non coincidit cum AMNESTIA, de qua nobis sermo.

5. Amnestia *uniuersim* antea facta respicit: hic seorsim possessiones in considerationem veniunt. Vnde *Arod.* hac rubrica signat Arateam historiam decret. l. i. tit. 11. d. 2. Longo interuallo restitutione facta, possessoribus tutis prescriptione, quid de bonis quondam eorum, qui restituti sunt, obseruari debeat. Ibi abolitione præteritorum lites incidebantur: hic, redimuntur satisfactione & contractu. Qui modus, veluti pugnat, cum ratione Amnestiæ proprie dictæ Denique, ibi compositio

positio & pax; *hic*, nouum & singulare fir-
mandæ compositionis inuentum Auctori-
bus memoratur. Quæ vero amplius vel ex
his rationibus dependent, vel ex allatis an-
tea de Amnestia, repeti colligique à quo-
uis possunt, illa consulto præteruehimur.

6. Itaque Arati factum non magis A-
mnestiæ deputari debet, quam Thrasybuli
istud consilium, quod Amnestiam Athe-
niensem secutum, *velut consequens quoddam*
eius aut effectus, potius habetur. Cum enim
diuisa adhuc in partes ciuitate, illi qui in vr-
be remanserant, pecunias essent à Lacedæ-
moniis mutuati, post amnestiam constitu-
tam quæsitum est de reddenda pecunia, de-
cretumq; vt, non ii qui mutuo sumserunt,
sed ciuitas tota solueret. Adi *Ærodiū* de-
cret. 1. 2. tit. 6. d. 1.

7. Exemplum Amnestiæ, post necem Iulii Cæ-
saris suasu Ciceronis decreta, anno V. C. 710.
(v. Dion. 44. Plutarch. in Cæs. f. Item: in Cic.
Flor. 4. 7. 3. Vellei. 2. § 8 & c.) pro re nata, sta-
tuque rerum ætemporis, vtilis sane con-
siliū fuit, sed euentu fragile ac improspe-
rum. Cuius rei causas, præter eas quæ ex
historia cuius obuiæ sunt, subsuisse altio-
res, nullus dubito. Primum enim, iniquissi-
me Cæsar erat interfectus, Siquidem insti-
tiam

tiam fati omnes agnoscimus, in eo, quod ille, qui terrarum orbem civili sanguine impleuerat, tandem ipse suo sanguine curiam impleuit (Flor. 4, 2, 95.) quod in Pompeii curia iuxta Pompeii statuam occisus est, qui ipsum Pompeium afflixerat (Dion 44. f.) etiam in eo, quod iniuste occisus est, qui multos iniuste trucidauerat: At vero percussorum institutum facinusque, in se æstimatum, nullo horum defendi potest. Deinde Antonius, verissimo Flori elogio, *fax & turbo illius sculi*, dum testamento Cæsaris, varia corruptione, adulteratione, peruerfione, ad seditiosissima cæpta, contra ius & fas omne abutitur, quid aliud quam semina, secutura mox perturbationis publicæ, sparsit, i. e. causa exitit violatæ *ἀμνηστίας*, quæ culpa ei diserte tribuitur ap. Appian. 2. ἐμφυλ. πρ. Hinc denique, irritata eadem fati iustitia, quæ Cæsarem perimi suerat, interfectorum vitiosam & factiosam *ὑπερβολήν*, præpotentium ceterorum ambitionem & cupiditates, populi totius furores, prioribus malis nondum mansuefactos, vltura, Octauio vires & succellum vlciscendi donauit.

8. Proxima post hoc tempus *Amnestia*, Claudiani imperii initiis componendis adhibita est. Interfecto enim C. Caligula, Consu-

Consules, occupata praesidiis Vrbe, in Capitolium coëgere Senatum. ibi deliberatum de mutando reipub. statu reducendoque populari imperio. Sed cum non possent congruere sententiis (τοῖς μὲν γὰρ δημοκρατεῖν, τοῖς δὲ μοναρχεῖν ἐδόκει, inquit Xiphilinus) interea Claudius fortuito militum fauore ad imperium raptus est: cumque consules ac ceteri, non possent audentue diutius resistere militibus, ipsi quoque pro Claudio consenserunt. Hinc occasio metus, sinistrique affectus, inter novum principem & ceteros ordines oboriri poterat, nam iniuria aut contemptus videbatur, recusasse Principem; & ulturus dedignantes existimabatur, qui inuitis omnibus obtinisset imperium pariter ac vlciscendi potentiam. Itaque Claudius (vtur in aliis multis imprudens) prudentissime sibi & omnibus, amnestia promulgata consuluit. Quae omnia Suetonius, breuiter, vt solet, & accurate complectitur, in *Claud. ii. imperio stabilito nihil antiquius duxit, quam id biduum, quo de mutando reipub. statu hesitatum erat, memoria eximere. Omnium itaque factorum dictorumque in eo, veniam & obliuionem in perpetuum sanxit, ac praestitit.*

9. Hæc duo exempla, veram & proprie
ita

ita dictam concernunt Amnestiam. Nam quod *Popiscus* sub Aureliano AMNESTIAN publicorum delictorum decretam esse ait, cap. 39, spectat potius ad repressionem calumniarum, factam consumtis igni tabulis, atque ad Graciae morem decreta abolitione, sicut interpretatur *Victor de Caesar*: 35, 6. Licet enim uterque scriptor mentionem faciat *Atheniensis* exempli, tamen qualiscunque comparationis ergo potius, quam veræ similitudinis, istud fieri intelligendum est. Ita apud *Tacit.* 4, H. 44, 1 (cuius loci verbatantummodo, non circumstantias aut ἐπεὶ σίησις, supra cap. 2 §. 12, ad veram Amnestiam accommodauimus) nihil aliud, quam de accusatorum vindicta, quæ late spectabat, si disceptationi indultum foret, cohibenda innuitur. Idem sentiendum de *Leonis* edicto ἐν ὧν ἡμῶν; & *Anastasis* αὐτοκράτορος, quam *Bodinus* allegat, 3. pol. 7. Hac, inquam, & similia exempla non nisi improprie, & ἐν μέλει τῶν συγγραφέων, ad amnestiam, de qua nobis agere visum, referuntur.

C A P. IV.

Quibus argumentis suaderi, si res ferat, AMNESTIA possit.

- I. Veræ AMNESTIÆ non pauca, quoties.

etlescunque eius vltus venit, ob stare solent, & cum intertrimento mitiorum consilio- rum opponi, præsertim, vbi ratio absolu- tionis imperii, & arcana maiestatis, & ma- gistri dominationis, & spes omnia subi- gendi, & ante cetera, intentatum maiesta- tis crimen, duriora semel persuaserunt.

2. At profecto, quam sunt fallacia ist- hæc talia, & tibi tanto magis repudianda, quisquis es, Magne Princeps, quanto sub- limior tua dignitas, & conspectior non in præsens modo sed in posteros fama!

3. Ante omnia certum est, longe alio animo ciuilia bella tractanda & pensitan- da esse, quam externa. Sanctum ciuis, aut vt hodie loquuntur, subditorum ordinum- ue nomen: sanctum naturæ instinctu: san- ctum consensu gentium, quæ sancti in ter- ris quidquam nouerunt, discreuerunt: san- ctum, religionis Christianæ carimonia, sanctione, legibus. quas nemo impune ignorat aut violat. Et certe hodie nemo ignorat: interim quotusquisque non vio- lat?

4. Non indiget res tam nota, explica- tione. Vnum consideretur eius viri exem- plum, cuius cum ambitio summa esset, pie- tas nulla, sola impietatis conscientia, id est, iuris

iuris diuini humanique temerati horribilis
sensus, in ipso felicitis iniuriæ impetu cur-
suque expressit vocem, laudabilem uti-
que, nisi fera fuisset, MILES PAR-
CE CIVIBUS. Horruit scilicet in
ipso scelere suum scelus auctor, & qui
antea, vi ac armis pro iure utebatur, nunc
iniquitatis confessione, cum ipsa, defungi,
si posset, cuperet. Videt enim, etiam in
tanto rerum temporumque tumultu: nul-
lam posse satis iustam effundendi per bella intesti-
na, ciuici sanguinis causam afferri.

5. Malus est nomenclator, *Affectus*. hic
vocalibus nos aliquando decipit, ut *hostes*,
perduelles, *extirpandos*, credamus, qui nec
fuerunt tales, nec sunt, nec tales esse possunt.
Consulto breues sumus: nec ad singula hic
devenimus. Rursum in ceterorum vicem
Iulius eat: generatim nos, de peculiaribus
haud paucis, moniturus. Pompeium, inex-
piabili bello petitem euersumq; deplorat.
quis? non tam hostis, qui in huius capitis
exitium, orbem fere totum armis exciuerat
(quo nomine ridet tanquam Crocodili la-
crymas Historicus) quam qui hostem pœni-
tentia dediticerat, magnaue vi conscien-
tiæ adactus, ciuem, amicum, generum, seria
recordatione, vel inuitus respectabat.

6. Quidni, inquis, pro hoste habeam, quidni vlciscar vi principis, qui in Principatum meum & maiestatem iniurii & noxii fuere? Exuit ciuem, qui spernit principem. neque veniam sperat aut sperare debet, qui ferro grassatur. Gloriosissime Princeps (*quid enim est gloriosius Principe impune laeso?* inquit *Senec. 1. de clem. 10.*) si ex præscripto politicorum, omnia ad famam tibi dirigenda sunt, quanta & quam perennis & solida & incomparabilis erit gloria, OB CIVES AMNESTIÆ BENEFICIO SERVATOS?

7. Cum præsertim illa ipsa maiestas, quæ in vltionis irritamentum suggeritur, talis sit, vt conseruando, tuendo, sanando, restaurando statu publico, vnice intendi, amplificari, exaggerari; priuatis autem incrementis & fastigiis non nisi minui aut obscurari soleat. Iudicet omnis ævi, omnium gentium prudentia, an insignius ad laudem & decus regnorum sit: *Vim principis ciuium supplicii & labefactione status intendisse;* aut, *principatus robur parcendo ignoscendoque constabiliuisse?* Egregios bellorum fines, quoties ignoscendo transfiguntur, barbarus rex minime barbare dixit ap. Tacit. 12 A. 19, 3. Triumphi de populis regnisque exteris ad-

quirun-

quiruntur: in ciuium discordia, omnium
tropæorum honorem superat, Amnestia,
quæ sola immortale elogium & sublime ti-
bi dabit, Princeps, quod Arato Romano-
rum disertissimus tribuit, 2. offic. 23. O vi-
rum magnum dignumque qui in nostra rep. na-
tus esset! Sic par est agere cum ciuibus: non (vs
bis iam vidimus) hastam in foro ponere, & bona
ciuium voci subijcere præconis. At ille Græcus (id
quod fuit sapientis & præstantis viri) OMNI-
BUS CONSULENDUM putauit: ea-
que est SUMMARATIO ET SA-
PIENTIA BONI CUIUS, COM-
MODA CUIUM NON DIUEL-
LERE, ATQUE OMNES ÆQUI-
TATE EADEM CONTINERE.

8. Stimulat adhuc dolor iniuriarum &
vindiçtæ libido? Imitare Augusti consi-
lium: turpè enim fuerit homines Christia-
nos à gentiliū sapientia vinci. Illum quo-
que acriori morsu non semel tentauit dolo-
ris impatentia: quæ in magnis animis ci-
to innascitur. præcipue cum Cinnam sibi
insidias struxisse comperisset. Gemens subin-
de voces emittebat varias, & inter se contrarias:
Quid ergo? ego percussorem meum securum am-
bulare patiar, me sollicito? Ergo non dabit pœnas
qui tot ciuilibus bellis frustra peritum caput, tot

navalibus tot pedestribus praliis incolume, postquam terra marique pax parta est, non occidere constituit sed immolare? Rursus silentio interposito maiore multo voce sibi quam Cinna irascebatur: quid vivis, si perire te tam multorum interest? quis finis erit suppliciorum? quis sanguinis? &c. Senec. 1. de clem. 9. In tanto conflictu prævaluit denique iracundiæ clementia, publicæque tranquillitati condonavit, & supplicium Cinnae & quicquid irarum conceperat. Ponenda hoc loco est, observationis grandioris & melioris nota. Ecce, Augustus, in vno homine puniendo, tantum trepidat. Ecce in reo maiestatis, in manifeste reo, lentus pariter & misericors est. Quidni hoc deceat facere, ubi per Amnestiam, ne resp. collabescat, succurrendum est?

9. Quod ut amplius noscatur, auscultabimus quæso paulisper cum Augusto Liviæ, minime muliebria aut parum consultæ consulenti, apud Dion. 55. Prudenter illa Augustum suum monet, delinquentium facta humaniter iudicanda & discernenda esse. Multa in se continet, illud, τὸ ἀνδραπνεὺς ἐκλογίζεσθαι, ut enim prona lapsibus hominum indoles est, ita occasiones peccandi variæ & illecebrosæ, præsertim aduersus Principem: quem reuerentur, quicumque recte & iuste impe-

imper
sopin
animi
quor
tis con
digna
to, qui
tem ex
reip. vi
maiore
accedi
credun
impon
animos
doris,
10,
Livia,
naturæ
(αἰσθα)
bellum
Magni
rum vir
Maiesta
telong
cam qu
carioli
mauit
adlunt

imperium cepisse aut gerere credunt. quod si opinio iniusti principatus aut tyrannidis animis insedit, iam nec boni & cordati (loquor quæ fieri solent) indignationem satis continent. quidam generositate sua indigna se pati; quidam, non respici ex merito, quidam, violari ultro suam auctoritatem existimant, aut suspicantur. aliqui, reip. vicem dolent; tanto fortius, quanto maiore argumento affectum induerunt, accedit potentia, quam debere se publico credunt, qui publici neglectum principi imponunt. neque parum hic potest, vox animosi aut ferocis consultoris ac instigatoris.

10. Hæc & similia, rectissime separat Liuius, à peruiacibus & malitiosis cœptis. *naturæ imperium, opinionem virtutis & honestæ* (ἀγαθὰ δὲ καὶ εὐσεβεῖς) potius vocat, quam *rebellium & perduellionem*. Et reuera, attendite Magni Principes, an crebrius aliud magnorum virorum crimen legitis, quam crimen Maiestatis, cum crimine vacarent, aut certe longe intra hoc nomen peccassent? Dicam quod res est: hic titulus, quo amplificari olim sueuerat imperii dignitas, infamauit sceptrum non pauca. Quidni ita fieret? adsunt delatores, adsunt adulescentes, ad-

sunt amicorum vestrorum inimici: hi ex suis affectibus & cupiditatibus, apud aures vestras, quibus nimium sane abutuntur, aliena facta, vel fingunt vel pingunt, vel interpretando ad libitum deformant. Et quid dicam? adeo sæpe caret hominibus vera loquentibus aula, ut ne hoc ipsum quidem licuerit Augusto, nisi ex Linia audire.

II. Magnum crimen Maiestatis; magnisque exemplis vindicandum. neque enim tam proiecta cuiquam Principum salus, quin ita sentiat, ita cupiat, Equidem certatim hic Vobis, ò rerum Domini, multa concedunt leges, multa fauor iudiciorum suggerit: sed profecto, ni fallor, maxima, parce & humaniter vtentis tam districto iure, gloria erit. Multa debet animus Vester requirere ad probandum; & eo plura, quo pauciora ceteri disquirunt aut desiderant. Nam cito & multa completi hoc titulo, licet non dicam cuius sit, dixit pro me historia, neque vnquam non iudicabit posteritas.

12. Hanc quoque seueritatem gratularemur sceptris, & amnestiæ lenitati præferemus vtrique, si securitati hac ratione foret consultum. At vero ille sanguis, Cad-

mæam

maxam sementem spirat. neque omnes, qui obstant regnantis voto, tolli semper possunt. quosdam ultro subducit fatum, & alteri sæculo reseruat. Dicerem ferme: ex offibus nonnullorum ultorem oriri posse. certe experientia docuit, solam sæpe supplicii memoriam, posteritatis inuidiam & iras proritalle. Interim *nec fieri potest, nec si potest, iustum est*, quod rursus Liuiæ expendit, *vt nobilitas in ignobilitatem, fortitudo in ignauiam, prudentia in stuporem, commutetur: accisisque fortunis omnibus, etiam viuidi spiritus contendantur deprimanturque.*

13. Et quandoquidem regium est, sapere sublimia: ascendere vidimus laudatissimos Principum altius, atque ita ratiocinari: *mouit aduersus me gladium ille & iste. huius consternationis causse prius, quam participes, exscindendæ erunt. cum primis autem diuina mihi prouidentia precanda, vt quod vel pœna vel monitionis loco imminsit, non in occasionem sauiendi, sed in pietatis, clementiæ, iustitiæ occasiones traham. Non comprimuntur fortius aut fidelius refractarii, quam ciuili iustoque imperio. non redditur libentius obsequium à male parentibus, quam si bene parentibus relinquantur aut reddantur sua iura. Denique cum non omnia possim arbitrari & disceptare, committenda plera-*

que sunt Deo, quo nemo potentius, nemo amantius tuetur Principum thronos & coronas. Ille malitiosis, quibus ego peperci, non parceret: ceteros mihi, me illis seruabit fidos amicosque. Longe satius est tulisse quasdam iniurias & reliquisse, quam vlciſcendo modum exceſſiſſe. Principem enim non iniuſtitia modo, ſed iniuſtitia opinione ac ſuſpitione decet vacare.

14. His & ſimilibus meditationibus præparari poterat animus Dei metuens ac reuerens, ne ab Amneſtia in ciuilibus bellis vnquam abhorreret. Fruſtra ſucceſſum & ſpem præmiorum oſtentant ex diuerſo magiſtri dominationis. Quis enim tam eſt in rerum vſu ac fatiſ peregrinus, quin inſtabilem fortunam, incertas felicitatis & breues vices, immiſſos velut ex alio orbe nouos inopinabilesque caſus, in oculis habeat? Vulgariter loquor de re in vulgus nota, Alias cellius pariter & firmius me loqui docuit pia diuinæ gubernationis obſeruatione. Semper diſplicent Deo bella ciuilia & eorum artes: ergo reuocat plerumque bellantes admonendo, inuitando, occaſionem pacis ſuggerendo: Hoc tempus ſi neglectu aut contumacia tranſmittitur, ſequitur indignatio neglecti pacificatoris, vt ſic dicam; & conuerſio fortuna negligentiam. Gentiles, irritata fortuna, irreueren-

uerenter habita, fatigata iras, memorant in
re, cuius euentum potius quam causas &
seriem capiebant.

15. Minus erat mirabile, si inter initia,
ante fufum sanguinem, ante illata aut ac-
cepta tristitia, tumorem animi retinerent.
sed postquam omnia cladibus, cruore, stra-
ge, miseriis, incendiis, rapinis, fœdata, va-
stata, exhausta, consumta sunt, posuerit
necesse est inter inhumana omnia, ipsam
humanitatem, quæ eius excidium amplius
cupiat aut optet. *An non videmus* (vtat ver-
bis Tullii ex Dion. 44.) *quamdiu nos & nostra*
civile bellum attriuerit: nihil tam indignum
quod non perpeffi simus aut fecerimus? Quis nu-
merare potest vim pecuniarum, ademptam civi-
bus, extortam sociis, acceptam fœnore, impensam
aduersum nosmet inuicem ipsos? Quis numerare
potest, viros claros duntaxat & præsidio patriæ
aduersus vim exteram quantamcunque futuros,
quos ferrum & bellum absumfere? Sed hi quidem
militari morte defuncti: ceteram turbam quis
satis desseat? quis senes, pueros, infantes, mulie-
res in truiis, in foro, in curia, in templis; ludi-
brio habitos, eneotos, vitiatos, discorptos, truci-
datos, digne queratur? Tantum dedecoris & i-
auræ nemo hostis vnquam nobis intulit, nec for-
tasse optauit inferre. vt prorsus existimem non

hominum nos hactenus vitam sed ferarum vixisse. Hæc de suo tempore Tullius vere & libere, cum Amnestian suaderet: ratus neminem futurum, quin vel conspectu tantorum malorum ad mitiora verteret.

16. Vtinam hodieque vel Tullius vel Thrasybulus aliquis Germanicus esset, qui reliquias Germanorum, ostensis Germaniæ suæ ruderibus, in miserationem tandem & pudorem ex furore demutaret! Nostri Hætores, nostra Troia, nostri equites, noster senatus; nostri exercitus; nostra consilia, nostra robora, iacent, sepulta sunt omnia.

Heu quantum terra potuit pelagique parari,

Hoc, quæ ciuiles hauserunt, sanguine, dextra!

17. Monuerunt ante hoc sæculum veluti præfagi quidam & vates Germaniæ, viri pietate, doctrina, generositate, amore in Patriam non minus quam nomine suo notati. suadebant, in Turcorum capita effundendum, quicquid Germanorum terris irarum conciperetur vel immineret. inuictam foris gentem fore, quam diu concordia domi maneret. qua violata, quidquid vspiciam esset ambitiosarum gentium, in prædam aduolaturum esse. Illi si nunc viuerent, qua erant animi nobilitate & prudentia, non esse hoc tempus, dicerent, quod in ipso patriæ communis funere & busto, postquam

quam tot ac tanta intra Iliacos muros pariter & extra commissa sunt, tam solícite & curiose in mutua errata inquirere, pœnas meditari aut minitari, ambigere super formulis disceptationum, deceat. Arma ciuilia neque parari neque haberi per bonas artes posse, satis notum est. Igitur mutua malefacta mutua venia abolenda esse, nunquam male emi pacem, malefactorum & damnorum & sumtuum cōdonatione, id est, amnestia: præsertim autem in vltimo rerum omnium articulo ne cunctationi quidem locum superesse, in extremo morbi periculo, non disceptare egrum de vasculo medicamenti aut suauitate, sed arripere salubritatem. vehementer itaque in publicum iniurios consultores, & intempestiua artis magistros, qui de honoris & fastigii principalis, inani pompa, moras & rixam serant. Generosis facile conuenire: inter quos, qui inferiores sunt, superiorum maiestatem comiter & libenter obseruant: ipsi autem, quos in summo fortuna collocauit, facile intelligunt, non posse se amplius ascendere, quam si se ipsi submittant, & in bona pacis publicæ, in amorem ciuium, in comitatem Amnestia, qua hæc omnia continentur, vltro descendant. Abeat in Hetruriã suam, Machiauellii alicuius oblatratio: abeat vltra Gades, indigna nostro orbe vafrities: quæ cum omnes speciosa fallaciæ conatus impendit

ad

ad Regum amplificanda regalia, ut præse-
runt aliqui; intelligas denique, tantum ab
excelsa & Christiana sapiendi sinceritate
abesse degenerem & humilem versutiam,
quantum ab ipso principali fastigio, omnis
vitiosa turpitudine & ignobilitas abesse in-
telligitur debere. Plura pete ex Cl. Viri
Matthia Berneggeri p. m. Preceptoris nostri nun-
quam sine veneratione memorandi, Orat. IV. de
Amnestia.

18. Finiendum est voto, quo precamur:
ut redeat terris expulsa pietas, & moderati ani-
mi equitas, & ex utraque Amnestia, & ex Amne-
stia pax, & ex pace, DEI gloria: quam bel-
lorum furor, heu quam diu, quam
immaniter temeravit!

T E N O I T O.

INDEX

I N D E X.

Cuius primus Numerus librum; alter caput; Tertius capitis sectiunculam notat.

A.

A diis optare ali- *p^o consulat^o Viniciani.*
 quid 2, 89, 2. à abolere testamentum 2,
 toga virili, inde 58, 2.
 à tog. post sūtnt. tog. abrogare alicui imperium
 viril. 2, 29, 5. ita: 2, 2, 3. abrogatus ei con-
 ab adoptione 2, 104, 3. sulatus 2, 20, 3.
 abdere in interiora exer- abscissi capitis merces 2,
 citum 2, 110, 3. sc. oc- 66, 3. & 2. abscissa
 cupare & distingere ex- scelere Antonii vox
 ercitus in remotiori- publica. Ibi proprie,
 bus, Et ad propiora hic ad augetidam simi-
 subsidio esse nequeat significandi translate
 Nostri: Das Voldt ver- sonat.
 flecten. abdere se in pa. absoluit eum lata senten-
 ludem, delitescendi tia 2, 47, 5 suo saf-
 causa 2, 19, 2. fragio.
 abesse. Neque ab ipso pe- absumere. Hispania tot
 riculum absuit 2, 79, 4. duces absumsit 2, 90, 3.
 Homerus absuit lon- *ibid. dixerat:* consum-
 gius à temporibus bel- sit. acies absumsit ma-
 li Troici, de arate Ho- ximā partem 2, 119, 3.
 meri longius remota absumtus igni 2, 130, 1.
 1, 5, 3. abstrusa terræ serpens 2,
 abhinc tot annos 1, 12, 5 & 129, 4. abstrusum in-
 alibi sapissime: retro cendium, de dolore dis-
 putando, ante hoc tem- similitudo 2, 130, 4.
 absurd.

I N D E X

absurd. haud absurdum
videtur regula propo-
siti operis, *haud discō-
ueniens regula* 2, 38, 1.
haud absurde dixit, *de
cōcinnitate apophthe-
gmatica* 2, 7, 1. 2, 83, 4
*sive de iocis, salibus, fa-
retis*. Consulendus est
locus *Sallustii* de Sem-
pronio in *Catil.* 25. *Verū
ingeniū eius haud ab-
surdū: posse versus face-
re, iocum monere, &c.*
abunde, pro satis sapien-
scule *Eratur Velleius*.
Qui neque satis lauda-
ri, neque abunde vitu-
perari potest 2, 17, 1.
quis abunde mirari po-
test 1, 16, 2. 2, 116, 4. a-
bunde persequi vix po-
terimus, *satis exprime-
re describendo* 2, 103, 4.
abundantia virum sedes
quiritans Græc. iuuen-
tus 1, 4, 3. abundan-
tissima rerū omnium
copia 2, 106, 3.
acantho apparatus Pon-
ticitriumphii instruxit
Cæsar 2, 56, 2 accipe de
arbore Ægyptia sem-
per frondente, vt à
Virgilio appellatur 2
Georgic. vbi *Servius*

vide: de arbore inquā
illa ferculis & instru-
mento triumphali ad-
hibita; non vestibus.
de quibus non venisset
in mentem cuiquam,
si locum Auctoris &
comparationem cete-
rorum triumphorum,
in oculis habuisset.
accedere. lubenter his ac-
cesserim, qui ita prod.
1, 8, 5. *sequi senten-
tiam*. accessio digni-
tatis 2, 130, 5.
accensæ dissensiones ple-
bis 2, 121, 1. accensæ
in arma nationes 2,
98, 1.
accidere. si quid huic ac-
ciderit 2, 32, 1. si quid
accidisset Cæsari 2, 93,
2. *Notus* in quibus de
exitu obituque homi-
num.
accipe nunc M. Vinici 2,
113, 1. *cognosce. cum
formula transgressionis
dictum*. accepta est
lex, *sc.* à populo, 2, 33, 2
vt enim ad populum
ferebant legem, aucto-
res legis: ita populus
iubebat eam; consen-
su ratam habebat i. e.
accipiebat.

accire

I N D E X.

- accire mortem, *de eo qui* Achilles 2, 53, 2.
sibi vim adfert 2, 38, 6. Achilles 1, 6, 5,
 acclamare, *indignatio-* Acidinus Manlius 2, 8, 2.
nem obstreperunt hic acies *pro praelio* 2, 98, 2
notat 2, 4, 4. Frustra, ita: acies absumpsit ma-
occlamandi vocem à gnâ part. mil. 2, 119,
 Velleio adhibitam alii 3. acies Pharsalica 2,
 credidere; cū huius si- 52, 2. 2, 68, 1. acie con-
 gnificatum etiam illa currere cum aliquo 2,
 sustinere possit, ut dixi- 70, 1. acie victus 2, 70,
 mus: probantque *Ac-* 4. acies restitutæ sunt
datus ad h. l. & Grute- à duce, *milites in a-*
rus ad epist. Senec. 47. *ciem & praelium reuo-*
 acer belli 1, 33, 1. ita: cla- *cata* 2, 55, 4.
 rissimus disciplinæ 2, 5, *pro copis.* acies eque-
 4. modicus virium 1, *stris* regionum, *i. e. e-*
 12, 4. latus animi 2, *quitatus* reg. 2, 112, 5.
 93, 2. *Quæ locutiones* quas acies hostium vi-
Tacito præsertim sunt dimus? 2, 111, 4.
familiares. Acri bello *pro intellectu & pru-*
 cepit urbem 2, 69, 6. *dentia.* acies animi
 acerrimus bello 2, 18, *hebetata* 2, 118, 4.
 1. acerrimus vigore *acquiescere à continua-*
 animi 2, 41, 1. acerr- *tionelaborum* 2, 99, 2.
 mus executor malo- *Actium* 1, 84, 1. Actia-
 rum propositorum 2, *cum bellum* 2, 86, 3.
 45, 1. acerrimi duces 2, 88, 1. praelium, 2, 85.
 2, 110, 4. acerrime ad ædem Opis deposita
 suâsit ei 2, 63, 2. pecunia 2, 60, 4.
 Acerranis data ciuitas 1, *ad arbitrium eius, secun-*
 14, 4. *dum* 2, 40, 5 ita: ad
 Achzorum sedes 1, 3, 1. *ludibriū alterius mori*
 Achaia *provincia fa-* 2, 71, 2.
 cta 2, 38, 5 Achaicus ad arma itum est 2, 48, 2
cognominat⁹ est Mym- ad Germaniam mittitur
mita 1, 13, 30. 2, 120, 10.

I N D E X.

ad ultimum 2, 48, 5. adheret altissimis invidia
addicere. *de dedicatione* 1, 9, 6.

Et donatione: addixit adhortatæ semet ipsæ le-
Dianæ agris Silla 2, 15; giones, *instigarunt se*

4. *de suffragatione* *Et* mutis hortatibus ad
commendatione: ad- fortitud. 2, 112, 6.

dixit Mario *concupi-* adicere. consulari Ci-
scenti *sc. imperium* ceronis non mediocre

Sulpicius trib. pl. 2, 18, 6 adiecit decus natus Au-
gustus 2, 36, 1. adiectis

adducere in societatem 2, consiliariis cædis, *ac-*
110, 2 temp. in anticeps cessere etiam c. c. 2, 56,

periculum 2, 2, 3. 3. adicere mantum Ar-
Adduus 2, 102, 2. menæ; *de inuassione*

adeo non abstulisti glo- *Et studio occupandi* 2,
riam, ut auxeris 2, 66, 4. 100, 1.

adesse. nulli aderat vis ad adipisci triumphalia 2,
resistendum 2, 61, 1. 116, 3.

vnde spes maior ad- adire periculum. *venire*
fuisse potentæ, *ele-* in peric. 2, 27, 2. 2, 82,

gunt 2, 21, 2. signi- 2. nomen fortunæ Cæ-
ficatus grauitatis est in- saris, *de hereditate, in-*

istis: adesce ubique, quam *Et simul in no-*
sc. consilio, opera, au- men ascitus erat 2, 60,

etoritate 2, 85, 2. ad- 1. hereditatem, *im-*
esse Romanis ultimum propie, *de eo qui se ipse*

diem clamabat 2, 7, 2. heredem facit 2, 60, 1.

que Verba formulam adiutor legatusque, *in*
sapiunt *Et imprecan-* milit. 2, 115, 1. operum

is fidensque spuri- Tib. 2, 104, 3. adiutor

um cum in iugum maxime Bruti 2, 63, 3. adiutore

exprimunt. operis dato 2, 95, 1. ad-
ade] e iusserunt eum Cen- iutore singulari vsus in

sores 1, 10, 1. Verbum eo negotio Blæso & c. 2,
solemne Censorum: quo 125, 5. adiutores par-

notatur citatio ad tium 2, 42, 2. 2, 76, 1.

Anto-

INDEX.

Antonianarum par-
tium 2, 74, 3. *Et cum*
excellencia significan-
di, de præcipuis amicis
Principum rerumque
maximarum tracta-
toribus & surpata voce:
adiutores; *item,* ma-
gni adiutores 2, 127, 1
& 2 adiutor onerum
Principalium, *ibid.* 8, 3.
adiutor & minister
consiliorum 2, 129, 4.
in adiutorium eius belli
trahere manum ma-
gnam, *de auxiliariis*
copiis 2, 112, 4.
administrare bellum, *ge-*
rere, de duce. 2, 97, 4.
2, 33, 1. administratum
est ab eo fortissime
bellum 2, 61, 4. admini-
strabat Hispanias per
legatos 2, 48, 1.
admiratio magna viuo-
rum 2, 36, 3.
admodum iuuenis 2, 41,
2. 2, 93, 2.
admouit Cæsari propius
Tiberium mors Agrip-
pæ 2, 96, 1.
adoleuit in tantum nu-
merus 2, 30, 6. adulta
viribus Dalmatia, *au-*
cta viribus & iam re-
bus 2, 110, 2.

adoptatus per testamen-
tum Octavius 2, 59, 1.
scilicet in bona & in
nomen. vid. *Briffon.*
formul. lib. 7.
in adoptionem datus fi-
lius 2, 8, 2.
adornare triumphum
mi duci debuit, *triu-*
phare debuit 2, 22, 3
adornati præcipuis do-
nis viri *sc. donis mili-*
tarib. in triumph. 2,
121, 3. adornatus ma-
gnis virtutibus 2, 2, 2.
adstruere. Vt Liuium
quoque prioribus ad-
struas, *annumeres* 1,
17, 2. vix quidquam
eius gloriæ adstruxit
illa victoria, *addidit*
2, 55, 2.
aduersus Pompeianis, Iu-
lianis fidus 2, 63, 3. ad-
uersarium habuit Se-
natum in iis, quæ pro
Sen. mol. 2, 13, 2. ad-
uersantes dignitati ali-
cuius *ἀντίθετοι, ἀντι-*
πρότεροι 2, 47, 3.
aduersus victos clemen-
tia 2, 55, 1. aduersus
amicos æqua æstima-
tio 2, 97, 3. aduersus
merita Cæsaris ingra-
tus 2, 69, 1.

Mm

ADV.

I N D E X.

ADVLATIO comes
 magnę fortunę 2, 102, 3.
 aduolui genibus alicuius
 2, 80, 4.

aduocare aliquid in tute-
 lā securitatis, *accersere*
 & *adhibere* 2, 128, 4.

ædes conduxerat sex mil-
 libus 2, 10, 1. *mox*: tan-
 ti habitabat. ædificare
 naues 2, 79, 1. ædilitas
 2, 92, 4. ædilitius, *qui*
ædilitatē gessit 2, 26, 2.

Ægeum mare 1, 4, 3.
 ægrotudo eius temporis,
dolores animi eo tem-
pore tolerati 2, 70, 5.

Ægyptus stipendiaria fa-
 cta 2, 39, 2.

Ælius Catus 2, 103, 2.

Æmilius Sura 1, 6, 69.
not.

Æmilius Paullus regem
 Perseum vicit 1, 9, 3
 & 4. eius filii, & vox
 memorabilis 1, 10, 3
 & 4.

æmulus Thucydidis Sal-
 lustius, *imitator* 2, 36.
 æ. æmula imperii
 (Rom.) Carthago, *qua*
concertabat cum Ro-
manis de imperio orbis
terrarum 1, 12, 6. 2, 1, 1.
 æmulatio duplex. *not.*
 æd 1, 17, 6.

Ænaria insula 2, 19, 4.
 Æoliorum demigratio 1,
 4, 4.

æquus. quisquis æquum
 se præstiterit, *scilicet in iu-*
dicando 2, 76, 3. æquum
 imperium cum pro-
 consulibus *æqualis po-*
restas & c. 2, 31, 2. *ita*:
 æquum ius 2, 121, 1.
 æquis condicionibus
 componere bellum 2,
 25, 1. *vid. cond.*

æqualis *ὅμοιος* & c. 2, 9, 4.
integre: æqualis huius
 temporis 1, 7, 1. æqua-
 les eius ætatis magis
 quam operis 1, 16, 3.
 æqualis ciuis *oppo-*
nenti principi 2, 124,
 2.

æquare sibi aliquem per
 omnia 2, 127, 1. æqua-
 re solo, *diruere* & c. 2,
 4, 2. æquetur illi hic,
scilicet. comparatione ce-
lebritatis, parem fa-
mam ferat 2, 88, 4.

æris nocturnus sonus in
 Cerealiis. *sacris* 1, 4, 1.

& *not.* & *Meursii Eleus.*

Æschylus *Trag.* 1, 16, 3.

Æsernia 1, 14, 8.

Æsulum col. 1, 14, 8.

æstate tertia 2, 82, 3. æ-
 statibus æuam 2, 47, 1.

Poe-

INDEX.

*Poëti familiare est ita loqui, cum annos designare volunt; atque iis pro ratione figura est: Historicum non tam figura quam ratio excusat, quod astate ple-
raque bella geruntur, quibus nec idonea hi-
ems vulgo censetur.*
æstimabatur lis eius quatuor millibus 2, 8, 1.
Vid. Ind. Nepot.
æstimatio æqua aduersus amicos, ac par sui 2, 97, 3. *sententiose notatur iudicium, quo quis amicos sine inuidia & ingenue; se sine arrogantia & modeste metitur.* æstimationes aliorum, honorifica iudicia 2, 127, 4.
æstiuæ vsque in Decembrem perducta 2, 105, 3 *mallem, producta.* æstiuæ expeditiones 2, 114, 3.
ætatis gradibus direm-
t florere &c. 2, 36, 2 *no-
ta illos gradus in textu.*
Velleii & membris pe-
riodi. ponit primos;
subiicit, moxque Bru-
ti &c. denique eorum
velut alumnos nume-

rat. Recte Lipsius, com-
pares Ciceroni & sup-
pares hic memorari
interpretatur. ætate
patrum 2, 90, 3. quod
fauore ordinum, æta-
tium &c. exceptus 2,
89, 1.
æternæ notæ 2, 64, 3. æ-
ternitas imperii Rom.
2, 103, 4.
Ætolia prouincia facta 2,
38, 5.
æui sui omne spatium
impendere in 2, 89, 6
Vita. vir animi magis
quam æui paterni 2, 16,
1. ita dicitur Marius
iunior, eo sensu: quod
animum quidem pa-
tris indolem, & vim
ingenii retulerit. sed
ad tantam aetatem
non peruenit, iuue-
nis quippe occisus. æui
nostri ingenia, sæculi
2, 36, 3.
afficere. afficere Italiam
variis casibus 2, 30, 5.
affectissimi inopia re-
miges 2, 84, 2.
affectare Gallias, 2, 39, 1
de conatu occupandi
per arma imperii.
AFFINITAS domi-
nationis causâ, & per
M m 2 ratio.

I N D E X

- rationem status, vt lo-
quuntur, contracta 2,
44, 30. 2, 65, 2. affinitas
artissima 2, 100, 4.
Afranius comicus 1, 17, 1.
2, 9, 30.
Afranius legatus Pompei
2, 48, 1.
Africa provincia facta 2,
38, 2. Africanus, Sci-
pio dictus 1, 13, 2. Afri-
cum bellum 1, 129, 5.
Africus Ventus 2, 79, 3. ab
occidente hiberno. Afri-
cus furibundus &
ruens, apud Gracos
aliq. dicitur. Senec. nat.
q. lib. 5. c. 16.
Agamemnon occiditur 1,
1, 2. rex regum dictus.
Vid. R.
ager Picenus, pro illa re-
gione 2, 29, 1. ita alibi
saep.
agere. cum immanes res
in Gallia ageret 2, 46, 1.
agendi sciens; indu-
stria & dexteritas ac-
tus notatur 2, 88, 2.
agendi ostentatio ab-
sit 2, 98, 3. acta in pro-
vinciis vt confirma-
rentur 2, 44, 2. acto-
rum suorum ordinem
commemorare, 2, 10, 4.
actu otiosis similissimus
2, 127, 4. Quae omnia
res gestas & actum ci-
uilem signant. Aliiter
accipiendum illud: Ni-
hil egisti M. Antonii,
nihil effecisti, & totum
& conatus sine exci-
disti 2, 66, 3.
agere æmulum 2, 109, 2.
ciuem, principem 2,
124, 2. consulem 2, 92,
2. agere medium plu-
rima dissimulantis, ali-
qua inhibentis 2, 114, 3.
gerere se, praeferre se ta-
lem.
agere ordinem pro tribu-
nali 2, 117, 4. agere
triumphum 2, 56, 2. a-
cta censura 2, 95, 3. a-
ctis tot consulatibus &
triumphis 2, 99, 1. ita:
acta cum aliquo mili-
tia 2, 129, 2. officii aut
dignitatis fundione
capies.
agere annum trices. &c.
2, 56, 2.
agere victum regem ante
currum triumphal. 1,
95. ducere in triumph.
agere reum. actus ince-
sti reus 1, 45, 1. accusa-
tionem in iudicio signi-
fati longissimis erroribus
1, 4, 4. Virgil. acti
facti

I N D E X.

fatis maria omnia circum.
 actione Milonis trib. pl. restitutus Cicero 2, 45, 3. illo auctore atque a gente apud populum.
 actiones continuæ Cicero-
 nis in Anton. 2, 64, 3
 de orat. Philipp.
 agilis, de promittitudine
 actus civil. 2, 105, 3.
 agitatum sæpe animo
 meo rem signabo 1, 16,
 1. Ita Cic. 1 Acad. 1:
 rem à me sæpe delibe-
 ratam & multum a-
 gitatum requiris.
 agmen, de profectioe mi-
 litari. Et pugnatum
 in agminibus, ex itinere
 statim & occasione,
 inter proficiscendum
 sumto pralio 2, 47, 1.
 A G M I N I S bene
 compositi disciplina 2,
 25, 1. ita: agmen fle-
 xum ad eas nationes 2,
 40, 1.
 agnoscere. nihil poterat
 obici adolescentibus,
 quod non agnosceret
 senex 2, 95, 3. quod
 non in se reperiret. de
 conscientia similitudi-
 nem proborum agno-
 scere & suppeditante.

qui interfuit, agnosceret
 protinus i. e. Verum est
 se ex indole eius mi-
 litia statim astima-
 bit 2, 114, 3. agnosci
 potest inde vis fortunæ
 2, 116, 3.
 agraria Lex Licinii 2, 6, 3
 agrariæ leges Gracchi
 2, 2, 3.
 aggredi ad remp. accedere
 ad r. capeffere remp. 2,
 33, 3. hunc virum, hanc
 regionem aggressus 2,
 109, 5 de hostili ag-
 gressione.
 aggregare sibi simillimos
 2, 91, 3. aggregauerat
 ei fortuna hos comites
 2, 53, 1.
 Agrippa M. describitur &
 laudatur 2, 79, 1 præci-
 pius Augusti amicus 2,
 127, 1. præest classi
 Aug. ad Actium 2, 85, 2.
 Leucadem & c. expu-
 gnat 2, 84, 3. corona
 navali donatur 2, 81, 3.
 secedit 2, 93, 3. Iuliam
 Aug. filiam ducit; ibid.
 moritur 2, 96, 1.
 Agrippa Postumus Marci
 filius adoptatur ab Au-
 gusto 2, 104, 1. offen-
 dit Augustum 2, 112,
 7.
 M m 3 alx

I N D E X.

alæ tres trium legionum

2, 117, 1.

Alba 1, 14, 5.

Albania 2, 40, 1.

Albis flumen 2, 106, 2 & 3.

Alcman *poëta* 1, 18, 3.

Alcmæon, *ex Archont.*

Arben. 1, 8, 3.

alere. ALITæmulatio in-

genia 1, 17, 6. alere vi-

tia alicuius assentatio-

ne 2, 102, 3 aluntur vi-

tia assentationibus 2,

82, 4: *fovendi augen-*

dique significatu. for-

tunæ, in quam aleba-

tur, capax, in quam e-

ducabatur 2, 93, 2.

Alesia 2, 47, 1 aliis est:

Alexia *Gall. Græbs.*

Aletes, *sextus ab Hercule*

1, 3, 3 & *not.*

Alexander Magnus ab

Achille & Hercule o-

rijundus 1, 6, 5 suis e-

quitibus acie absumtis

statuas poni iubet, 1, 11,

4. Cæsar ei comparatur

2, 41, 1.

Alexandria condita 1, 14,

4. Alexandrinum bel-

lum 2, 88, 1.

alienus *oppon.* cognato 2,

76, 1 *ita*: alieni 2, 15,

3. Alienum priuatum,

quod publice non est

salutare 2, 3, 1. *eleganti*

Esurpatione pro re in-

utili minimeque appe-

tenda ponitur. alieno

beneficio, alterius b. 2,

62, 4 alienare sibi ani-

num alicuius, alie-

num & *offensum red-*

dere 2, 112, 7. alienari

ab aliquo, *etidem de se-*

multate 2, 47, 3. A-

LIENARI an pos-

sint quædam imperia?

2, 4, 1 *not.*

alioqui sanctus & grauis

2, 72, 3 alioqui summus

vir 2, 33, 4 alioqui per

omnia laudabilis, &c.

alibi dicit: cetera san-

ctus.

Aliso *castellum in finib.*

Sigamb. 2, 120, 4 & *id.*

Cluver. Germ. antiq.

3, 9.

aliter, *alias*, alioqui 1, 8, 5.

Allobrogicus dictus Fa-

bius 10, 2. 2, 39, 1.

Alpes feris multisque na-

tionibus celebres 2, 90,

1. Alpium summa iu-

ga 2, 109, 4.

Alsum *oppid.* 1, 14, 8.

alterum pæne orbem quæ-

rit imperio Cæsar 2,

46, 1.

alterutri se fortunæ pa-

rat

I N D E X.

rat Cæsar 2, 43, 2.

Altinum *Græcis Ital.* 2, 76, 2.
altissime illuminavit vir-
tutem eius ille dies 2,
35, 1.

alveus ex materia caua-
tus, *intrem intellig.* 2,
107, 1.

alumnus. veluti alumni
priorum mox florue-
re & c. 2, 36, 2 *resp. ex-
empla & disciplina à
priorib. hausta.*

ambis Euphrates insulam
2, 101, 1.

ambitus ciuium in gla-
dios cædesque furens,
*in comitiis sc. & crea-
tione magistrat.* 2, 47,
3 coërcetur à Pompeio.
ibid. vid. nor. ambitio
campo summo 2,
126, 2 *eodem sensu.*

amicitiæ principis fructus
2, 116, 4. amicitiis ce-
leberimus, 2, 18, 5 *sc.
qui multos clarosque
Seros amicos habet.*

amiculo pullo velatus 2,
80, 4 *ritu supplica-
tioni sc. in iduæ quæ-
Dio 49.*

de AMNESTIA illu-
stris locus 2, 58, 4 & in-
tegra dissertatio no-
stra, Academicæ exer-

citationis ergo pridem
publice propoſita, sub
finem Notarum denuo
exhibetur.

amœnus. longe amœ-
nissima moliti sunt 2,
1, 2 *absolute dicitur
de speciosis & magni-
ficis adificiis.*

amplexibus alicuius cir-
cumfundi 2, 123, 3.

amplissima Principis a-
micitia 2, 116, 4. am-
plissimum fastigium
orbis terrarum 2, 131,
amplissimi honores 1,
11, 6, 2, 89, 4. 2, 115, 1.

amplitudo *de dignitate
& honor.* conueniens
in illam amplitudi-
nem forma 2, 29, 2 hic
triumphus vicit am-
plitudine priores, *ma-
gnificentiæ & c.* 1, 9, 6.
amplificare virtutem ali-
cuius, *laudare eximie*
2, 35, 4.

Amyntas rex ab Anton.
ad Aug. transfugit 2,
84, 3.

Anchises 2, 41, 1.

anceps. dubia & inter-
dum ancipiti fortuna,
2, 79, 3 *et plus sit, quam
dubia.* ancipitis fortu-
na temporis 2, 79, 5.

M m 4

aa

INDEX.

- anceipitia, extrema re-
 media 2, 125, 4.
 Andrus *in* *ful.* 1, 4, 3.
 angulus. per omnes an-
 gulos terrarum orbis
 2, 102, 3.
 Anicius triumphat 1, 9, 5.
 animus, *in* *seq.* *cum* *cha-*
rattere morum accipi
debet pro ingenio, quod
Es frequenter contun-
git cum animo *Vel-*
leius : animus duplex
 & diuersissimus in eo-
 dem homine 2, 25, 3.
 magni animi vir 2, 75, 1.
 vi tanta animi atque
 ingenii 2, 35, 3. animi
 & ingenii latus 2, 93, 2.
 animi atque ingenii
 prauitas 112, 7. ani-
 mo euectus super hu-
 manam & naturam
 & fidem 2, 41, 1. *de-*
stinguitur autem cla-
re ab ingenio, in illo
 animo vidit, ingenio
 complexus est 2, 66, 5.
nam in ceteris, quain-
dicauius, locis, sub-
tilitatem differentia
Senari, nec opus est, nec
curiositate caret, qua-
tum ad institutum
scripcionemque nostri
auctoris attinet.
 animus protinus rediit il-
 lis. *fiducia* 2, 62, 1. ani-
 mi plus fuit duci ad
 moriendum, quam ad
 p. 2, 119, 3. maiorem
 senatu pro rep. ani-
 mum habuit 2, 61, 1.
 animum (Vel animam)
 Tiberii ingressa est ea-
 dem virtus 2, 121, 1.
 animo, *oppo.* simulatio-
 ni 2, 48, 4.
 animaduersio dictatoria,
opponitur, notæ cen-
 soris 2, 68, 5. quippe
 censoria potestas non
 tam in pœnis maiori-
 bus & proprie ita di-
 ctis, quam in ignomi-
 nia imponenda occu-
 pabatur.
 annales Q. Hortensii 2,
 16, 3.
 Annia Cinnæ vxor, de in-
 de Pisonis 2, 41, 1.
 annona grauis 2, 77, 1 an-
 nona moderatior 2,
 126, 3. annonæ maxi-
 ma difficultas 2, 94, 3
 Romæ crebrum id
 malum, & cur, *not.*
 antecedentis columbæ
 volatus 1, 4, 1. v. *not.*
 Antioch⁹ rex Maced. 1, 6,
 6. Antioch⁹ Epiphanes
 Ptolemæum obsidet 1.
 10, 1.

I N D E X

antiquus vir & grauis 2,
4,9,4 antiquissimi mo-
ris vir 2,116,3. *respectu*
antiquae grauitatis &
innocentia. nihil anti-
quius habuit, i. e. po-
tius 2,52,3.
Antistius adilitius vir in-
terficitur 2,26,2.
Antistii veteris auus & li-
beri 1,43,4.
Antistius c. 2,90,4.
Antonius M. orator 2,6,
1. interficitur 2,22,3.
Val. Max. 8,9,2.
Antonius M. Marci Ant.
Triumuii pater 2,31,3.
Antonius M. Triumuir
Caesari diadema impo-
nit 2,56,4 Octauio in-
sidias struit 2,60,5. cum
Lepido se iungit 2,63,1
hostis iudicatur 2,64,
4 à Parthis clade affici-
tur 2,82. & 2,91,1. du-
cit Octauiam Aug. So-
rorem 2,78,1. Bacchi
habitum imitatur 2,
82,4 eneruatur amore
Cleopatrae 2,86,3. vin-
citur ap. Actium 2,85,3
interimit se 2,87,1.
Antonius L. Marci frater
bellum mouet, Peru-
siam se confert: qua
expugnata in Caesaris

potestatem venit 2,74,
2 &c:
Antonius Iulus adulter
Iuliae 2,100,4.
Apollonia, sedes & ma-
gistra studiorum Au-
gusti 2,59,4.
Apollini templum ab
Aug. magnifice structū
2,81,3.
apparatus, *sc. conuiuio-*
rum 2,33,4. appa-
tus cibi 2,114,2 belli,
preparatio 2,83,1. in
apparatu belli consum-
tus annus 2,12,3.
apparatus triumphus 2,56,
2. *instrumentum* So-
cat Sueton. *fercula* &
vasa *sc.*
appelli Cyprum 1,1,1. ap-
pelliripae 2,107,3.
appetere honores. in ap-
petendis honoribus
immodicus 2,33,3.
Appius *consularis* 2,23,4.
Claud.
Appuleius 2,12,5.
Apronius L. 2,116,2.
Apulia 2,25,1.
aqua salubris 2,81,2 &
not. aquae nobiles sa-
lubritate 2,25,4.
aqua ignique interdicare
2,24,2. 2,45,1. 2,69,5.
Notatur exilis irroga-
Mm 5 *tig*

I N D E X.

rio hac formula, non quidem directe, sed in consequentiam. Nam dum rebus ad Vitam maxime necessariis arcebant, nihil aliud quā exilium demonstrabant *damnum*: adeoque ut solum verteret, non ademtione ciuitatis, sed testi & aquæ & ignis interdictione faciebant, sicut loquitur Cicero, orat. pro domo. f. vide Poller. *hif. for. Rom. lib. 5. c. 19. Sigon. de iudic. 2. 3.*

Aquæ Sextiæ 2, 12, 4. aquila quintæ legionis 2, 97, 11 aquilam legionis rapuit Augustus 2, 80. 5. Cohortium varia signa erant: legionibus singulis sua cuique aquila, proprium Romani imperii & fatale, ut ita dicam signum. de cuius origine formaq; accurate Lips. ad 2 A. Tac. 17.

Aquileia 1, 15, 2. Aquillius M. 2, 18, 3. arbitet. immunis ab arbitris domus: 14, 3. a conspectu scilicet libera. Talis & sita locu-

rio: sine arbitris; ne quis arbitet interueniat. Vbi arbitri Sox cum notat, qui aliquid videt seu audit, aut negotio interest.

arbitrium omne classici certaminis, 1, c. regimen, 2, 85, 2. accedit ad hunc significatum ille locus: omnia transmarina imperia arbitrio ipsorum commissa 2, 62, 2.

ARBITRIA agere armorū inter alios; non possunt nisi potentes 2, 50, 3. *diuina* *propter* suo iudicio, aut fortate, sententia definire, sicuti litium arbitri solent.

In sequentibus voluntatem, placitum, libitum notat: ad arbitrium reginæ 2, 85, 6. arbitrio victoris mori 2, 24, 5. arbitrio suo aut alieno victoriam temperare 2, 85, 6. arbitrio suo sumere, alieno deponere hon. 2, 33, 3. imperio arbitrioque mancipii Ægyptii 2, 53, 2.

arceret rapinis 2, 32. & eripere

pere
nas ex
Archilo
mus
1, 52
Archon
1, 2,
Latin
runt
quod
posse
nym
mus
strat
ce, vi
domic
de C
runt
gener
leio
ui dia
eo a
quod
Svov
por:
dece
intre
arcs
pellat
ardor an
min
fam
dolen
ris Ca
35, 3
effe

I N D E X.

pere facultatem rapi-
nas exercendi.

Archilochus perfectissi-
mus sui operis auctor

1, 5, 2.

Archontes Atheniensium

1, 2, 4. 1, 8, 3. plerique

Latinorum retinue-

runt Græcam vocem,

quod commode vix

posset exprimi. *Hiero-*

nymus tamen & *Pli-*

nus reddidere *Magi-*

stratus: nimis lata vo-

ce, ut arbitror. vide *Lu-*

dovic. Viu. ad August.

de C. D. 18, 20. *Fue-*

runt autem triplicis

generis. sicut ex Velle-

io aliisque discimus

oī dīa sīs, perpetui, in

eo à Regibus differētes,

quod Reges à vireb-

svot sunt, illi à vīdu-

vot: deinde oī dīa sīs,

decennales: tertio, oī

ā vīre vīot.

arcus 2, 59, 6 ita iris ap-
pellari solet. *q. not.*

ardor animi ac oris in *Ar-*

minio 2, 118, 2 genero-

sam, excitatamque in-

dolem notat. ardor o-

ris *Catoni* tribuitur 2,

35, 3 ad exprimendum

affectum & orandi

vehementiam.

area siue halo. *q. not. ad*

59, 6.

argento rasili *apparatus*

triumphi Cæs. constitit

2, 56, 2. vid. *Ras.*

arguere, de reprehensione.

quod adieci, non ut ar-

guerem, sed ne argue-

rer 2, 53, 4 insolentia

eius argui potest 2, 45,

5. arguere in aliquo

regni voluntatem, 2,

68, 4 non reprehenden-

di tantum sed & insi-

mulandi significatu.

argumentum morum in

Drufo 2, 14, 3. argumen-

tum pacis *Ianus* clau-

sus 2, 38, 3.

Aricini in civitatem re-

cepti 1, 14, 2.

Ariminum colon. fact. 1,

14, 7.

Aristodemus 1, 2, 1.

Aristonicus Macedoniam

occupat, coërcetur à

Perperna & occiditur

2, 4, 1.

Aristophanes *Comicus* 1,

16, 3.

Aristoteles 1, 16, 4.

arma contra ferre 2, 87, 2

ad arma conciens mul-

titudinem 2, 74, 2. ar-

ma sui *Cæsaris* fugiebat

Luia

INDEX.

- Liuia 2, 75, 3. arma
 summissa *in deditone*
 2, 85, 5. armorum prin-
 cipaliū arbitria captare
 2, 50, 3. armis alienis
 ad arma compelli, 2,
 50, 2. ARMIS quæ-
 sita dominatio armis
 tenetur 2, 57, 1. armis
 ac ductu eius mare
 vindicatum 2, 73, 3.
 armare, nunquam plures
 armauit hæc ciuitas,
 1. e. *in bellum eduxit*,
armatos habuit 2, 1, 4.
 Pompeium armauit se-
 natus auctoritas 2, 49,
 3. *in arma impulit*; si-
 ue, *fiduciam armorum*
dedit.
 Armenia vincitur à Tibe-
 rio 2, 94, 4.
 Arminius auctor Varianæ
 cladis 2, 118, 2.
 Artagera ciuit. *Armi.* 2,
 102, 2.
 artati temporis spatium
 1, 16, 2. artata nume-
 ro felicitas 2, 10, 3.
 Artasdes Armen. Rex
 2, 81, 3. 2, 94, 4.
 artes ciuiles *oppon.* belli-
 cis operibus *in descri-*
ptione ingenti pace bel-
loque prompti 2, 97, 2.
 Artorius medic⁹ Octauii
 Cæs. 2, 70, 1.
 Aruntius 2, 85, 2.
 Asia prouincia facta 2, 38,
 5.
 ascendere, nisi in id ascen-
 disset 2, 76, 4 in id e-
 uectus super, quod a-
 scendi non potest 2, 53,
 3. *de fastigio honorum.*
 ascendere in summum,
de fastigio perfectionis
Ætius 1, 17, 6.
 Asinius Pollio 2, 128, 3
 eiusdictum & fact. me-
 morabile 2, 86, 3. vid.
 Poll.
 aspera censura, *de magna*
seueritate censæ 1, 10,
 6 asperrime sæuierant
 in eos 2, 7, 4. asperitas
 à seueritate ita distin-
 guitur, *Et excessus se-*
ueritatis 2, 89, 4. asper-
 rima hiems 2, 113, 3 a-
 sperrimum bellum, *de*
difficultate 2, 105, 2.
 aspernari concordiam ali-
 cuius, *recusare, abnue-*
re 2, 65, 1.
 aspidem sibi admouet
 Cleopatra 2, 87, 1.
 Asprenas L. Vari legatus
 laudatur 2, 120, 3.
 assentire alicui 1, 7, 2.
 assentari *oppon.* aduersari
 2, 48, 1. assentator re-
 ginæ

I N D E X.

ginæ humillimus 2, 83,

1. assentatio *suffragatio*, *commendatio* 2,

128, 3. ASSENTATIO alit vitia principum 2, 102, 3 *pro adulatione*.

asserere. fata asserebant teip. hoc præsidium 2, 101, 1.

assignare. huius rei nulli assignanda gloria est 2, 38, 6.

assuescere naualibus cert. militem, *pro assuescere actiue* 2, 79, 1. *Prudent*: 1 ad Sym. remq. *Quirini adfuescit*. *sua* pero pollere in sacula regno.

assueuerat Pompeius ita vocare, *solebat* 2, 32, 4. assuetus otio castrorum 2, 117, 3. assuetus commilitio ducis 2, 29, 5. assuetam sibi causam suscipit, *elegant* 2, 120, 1.

assumere. assumtis præclaris viris in id bellum 2, 32, 4 & *not.* assumtis regni insignibus, *in alteram partem, sine inter se*. 1, 11, 1.

assurgere in pontificatum, triumphum &c.

2, 51, 3 *Et antea*, ascendere.

Asylum factum à Romulo 1, 8, 5.

Assyrii primi rerum potiuntur 1, 6, 6. quamdiu & 1, 6, 1.

atauus *pro abauo* 1, 2, 1 & *not.*

Athenarum rex ultimus Codrus 1, 2, 2. Archon primus Medon 1, 2, 4. Atheniensium fides in Rom. prouerbio locum dedit 2, 23, 4. decretum de *ampla* 2, 58, 4. Attica vrbs floruit eloquentia 1, 18, 1 & *Menf. fortuna* *Attic.* c. 8.

athletarum certamen ludicrum 2, 123, 1.

Atia Iuliæ filia 2, 59, 2 mater Augusti 2, 60, 1.

Atilius C. 2, 53, 4.

Atreus Olymp. instituit 1, 8, 2.

atrox bellum ortum 2, 98, 1. atrox bell. imminabat 2, 96, 2. magno atrocique prælio 2, 21, 2. atrocissima calamitas 2, 119, 1. huic atrocitati adiectum scelus, *seueritati sine potius asperitati* 2, 72, 2.

Atia.

I N D E X.

Attalus Asiam hereditate
reliquit populo R. 2, 4.
1. ab Attalis regibus
possessa Asia 2, 38, 5.
Lips. legit: Attalidis.
Attius *Tragicus* 1, 17, 1. 2,
9, 3.
attollere. attollebantur
studio Ciceronis Bru-
tus & Cassius 2, 65, 1.
*Cicero eos fovebat, eo-
rum potentiam am-
plificabat &c.*
Attuarii 2, 105, 1. *quorum*
*¶ Ammianus memi-
nit lib. 20 ¶ quem*
ibi Henricus Valesius
*adducit, Gregorius Tu-
ronensis.*
avaritia sauitia caussa 2,
22, 5.
auctor præclari facinoris
2, 120, 6. grauissimi e-
xempli 2, 78, 1. atrocis-
simi facinoris 2, 46, 5.
diri exempli 2, 119, 4.
luxuriæ 2, 33, 4. legum
seuerissimarum 1, 6, 3.
nouarum pessimarum-
que rerum 2, 19, 1. car-
minum, *poeta* 2, 36, 2.
historiarum 2, 9, 4. con-
iurationis 2, 5, 1. cuius
operis primus auctor
fuerit 1, 15, 2. auctor
singularis talium ope-

ram 1, 11, 4. *artifex.*
fortuna, cuius ille au-
ctor esset, *quam dedif-
set* 2, 37, 4.
auctor pacis 2, 25, 1. 2, 56,
3. auctor turpis dedi-
tionis 2, 119, 3. quo au-
ctore id fedus istum e-
rat 1, 2, 1. auctore Ci-
cerone ea decreta sunt
2, 62, 1. auctor diueni-
dæ Carthaginis 1, 13, 1.
nouarum tabularum 2,
68, 1. auctor & mini-
ster regum obscena-
rum 2, 83, 1.
auctor vt fieret sumendi
supplicii 2, 42, 3. ita:
auctore senatu facere
2, 13, 3. Allusum ad ve-
terem remp. & formu-
lam, de qua apud *Liv.*
& alios, *vt patres fie-
rent auctores.*
auctor. *sc. consilii fuit idq.*
quanquam in auctore
satis rationis est 2, 32, 6.
i. e. quanquam ipsius
persone auctoritas pro
*ratione sufficere po-
test, &c.*
auctor celeberrimus diui-
ni humanique iuris 2,
26, 2. *periphrasis exi-
mis lre consulti; qua*
auctoritas scientia præ-
sertim

ferri
perit
est
omni
auct
3 9.
auct
Iupit
excell
præsi
cipe.
auct
Alex
auctore
res m
auct
bus
auctori
ta 2,
ducis
111, 4
cere
armi
tas o
auctori
mus,
auct
ximu
litar
7, 1.
vixit
post n
dignu
dislin
lebr

INDEX

serim & respondendi
peritia innuitur. Tale
est illud de Scipione;
omnis doctrina & au-
ctor & admirator 1,13,
3 v. not.
 auctor Romani nominis
 Iupiter 2, 131, 1. *cum*
excellencia auspicii
presidii que diuini ac-
cipe.
 auctor generis materni
 Alexandr. Achilles 1,6,
 5.
 auctores i. e. Scriptores,
 res multum discrepans
 auctorum opinionio-
 bus 1, 72.
 auctoritas iudiciis restitu-
 ta 2, 89, 3, auctoritate
 ducis res agebatur 2,
 111, 4. auctoritate fa-
 cere prouinc. *oppon.*
armis 2, 39, 3 auctori-
 tas obtinendi 2, 125, 5.
 auctoritati ducis proxi-
 mus, *fastigio* 2, 71, 1.
 auctoritate operis pro-
 ximus Homero, nobi-
 litate *prastantiaque* 1,
 7, 1. nemo aut dum
 vixit auctoritate aut
 post mortem memoria
 dignus 1, 18, 2 *notabili*
distinctione vocum, ce-
lebritatem uiuentium

& mortuorum signat.
 auctoritas minor secuta
 est factum 2, 7, 6. *doce-*
fit aliquid gloria facti
& astimio.
 auctoritate publica op-
 pressi sunt 2, 91, 2 *im-*
perio consilioque publi-
co.
 auctoritate eorum rex re-
 gebatur 2, 54, 1 *phrasē*
Nepotis dices, qui-
 bus obediebat. *Notan-*
tur autem Ptolemaei
praecepti administri
& consultores, qui re-
gis pueritiam & arbi-
traria regni moderaban-
tur.
 auctorauit sibi mortem,
 suis partibus excidium,
 hostibus certam victo-
 riam 2, 30, 1. i. e. *exem-*
plum aduersus se dedit
ac inuitamentum sce-
leris: nā cetera mem-
bra, non tam *φερόμεν*
διεσπάρησαν quam genera-
 lis sensus consequentia
 coherere verbo, *causae*
que significatum forti-
ri intelliguntur.
 auctoramentum iugulati
 ciuis Rom. merces pro-
 missa & obligatio ad
 scelus innuitur 2, 28, 3.

I N D E X.

- ita* auctoramentum audito crudelior 2, 23,
funebre, promissionem auditores Isocratis 1, 16, 5.
mercedis ob eadem fa- Auernus lacus 2, 79, 2.
ciendam notat 2, 166, 3.
translata ex militia per auersa castrorum 2,
moribus Soce. 63, 1. *ab tergo castro-*
rum; dicit Linius.
 auctu quotidiano maius auersis domitoris sui
 bellum 2, 129, 5. huius oculis rebellauit, *eum*
 viri fastigium tantis abesset alibi occupat?
 auctibus fortuna extul- neque imminere *Sicis*
 lit 2, 40, 4. *increment.* putaretur 2, 130, 3.
 audere. tantas res aude- auferre. acies eos abstulit,
 re vix hominis, perfice- *alibi*, consumit 2, 55,
 re nullius nisi dei fue- 4. eadem fortuna hunc
 rit 2, 47, 1. non quid- abstulit 2, 71, 2.
 quam ausum (*πρὸς* *ἀν-* augere dignitatem alicu-
θρώπων) patratumque for- ius 2, 130, 3.
 tius 2, 80, 3. magna Augusta cognomen *Linia*
 ausus, magnificeque 2, 71, 3. Augusta pax,
 conata executus 2, 29, q. d. *Principalis; à*
 1. *in laude dicitur; &* Principe terris data 2,
susceptionem siue ag- 126, 3. *Ita* stationis Au-
gressionem operis no- gustæ procuratio apud
rat, quam à confectio- Capitolsm. in Clod. Al-
ne distinguit. Curtius bin. 1. Augusta histo-
 Errumque, moliendi ria, ap. *Vopisc. in Taci-*
 efficiendique Vocibus to 10. Confer *Nostri* 2,
 indicat. 92, 2 *Sibi Augustus* suæ
insequorem autem par- pacis bona circumfer-
tem accipienda sunt: re orbi terrarum dici-
 omnibus audendis pa- tur.
 ratissimus 2, 56, 4 quæ Augustus nascitur 2, 36, 1,
 pessime ausus erat, for- cognomen id à senatu
 titer executus 2, 24, P. Q. accipit 2, 91, 1. vi-
 1 &c. ctor bellorū ciuiliū
 audire causas 2, 129, 2 in urbem redit, trium-
 phat,

I N D E X.

phar, & remp. ordinat
2, 89. Agrippam & Sta-
tium Taurum præci-
puos amicos habet 2,
127, 1. ordinationem
Comitiorum sua ma-
nu perscripsit 2, 124, 3.
eius stabilis & expe-
rientia bellorum fir-
matus animus 2, 110, 6.
prosequitur abeuntem
Tib. 2, 123, 2. reuocat
Tib. Nolam, cumque
eo collocutus moritur
2, 3. consecratur à Ti-
berio 2, 124, 3. 2, 126, 1.
auiæ solitudines 2, 55, 4
4 auiæ itinerum 2, 75, 3.
AVLICI ars præcipua
2, 79, 1. AVLICORVM
commendatio conti-
nuitur elogio Linix 2,
130, 5.
aures. apud aures deo-
rum queri 2, 130, 3.
auspiciis propriis gerere
2, 115, 3. auspiciis con-
siliisque principis 2,
129, 5. Cæsaris ductu
auspiciisque fracti ho-
stes 2, 39, 1. auspiciis
Pompeii, ministerio
filii oppressus Mithri-
dates 2, 40, 1. *Dicemus
in comment. de Auspic.*

Reg.

auspicatis reip. omnibus
nupit 2. *c. faustū ac
felicibus* 2, 79, 2.

auus naturalis 2, 112, 7
auus idemque pater,
sc. per adopt. ibid.

auunculus maior 2, 59, 3
ita dicitur Iulius Cæ-
sar respectu Octauii
Cæsaris, *hic C. apud
Sueron Aug. 7.* Alias,
auctore Festo, est *auis C.
auiæ auunculus*: sed lo-
cis adductis ponitur
pro matris auunculo,
nam Iulia est mater
Atiæ, eademque soror
Iulii Cæsaris. Atiæ au-
tem filius Octavius.
Vide Casaubon. ad Per-
sæ Satyr. 6.

auxilii spem magis osten-
derat, quam opem fe-
rebat 2, 74, 3. auxilia-
res *disling.* à legio-
nar. 2, 12, 4. Ita enim
dicuntur in bello socii
Romanorum, exterarum
nationum, ut Fe-
stus ait.

Auximum Urbis Picenæ.
1, 15, 3.

B.

Babylon à Nino &
Semiramide condita

1, 6, 2.

N n

Bac-

I N D E X.

Bacchi habitu incedit

Antonius 2, 82, 4.

Balbus Cornelius 1, 51, 3.

balinei instrumentum

non ad delicias, sed

curanda Valetudini

in militia 2, 114, 2. Vi-

de G. I. Vossii Siri in

comparabilis lib. 1. de

analog. c. 37.

barbarus sermone, Sextus

Pompeius, *incultus,*

infecetus, rudis sermo

notatur 2, 73, 1. barba-

rus natione magis quā

ratione Marobod. 1,

108, 2 eleganti figura

Erraque Vocis signifi-

catio adhibetur, qua

et peregrinitatem et

absurditatē hominum

rerumque notare con-

sueuerunt Romani.

Bathinus flum. 2, 114, 4

in quinta reg. Ital.

Plin 3, 13.

Bato dux Pannonum 2,

114, 4.

bellandi celeritas 2, 4, 1.

bellator & victor dissimi-

lis Sulla i. e. *aliter in*

bello, aliter post victo-

riam se gessit 2, 25, 3.

bellum magnæ molis,

magni terroxis 2, 129,

1. belli sedes 2, 74, 8

belli terror 2, 90, 3. bel-

lum patriæ inferre 2,

82, 4. bellum sustenta-

tum ab eo alicubi, ali-

cubi gestum 2, 104, 3.

aut bellum, aut belli

præparatio, aut infida

pax semper inter eos

fuit 1, 12, 6. Bello o-

ptimus, pace pessimus

2, 11, 1. BELLA non

caussis inita sed vt eo-

rum merces fuit 2, 3, 3.

bellum Aetiæcum 2, 86, 3.

2, 88, 1. Africum 2, 54,

2. 2, 55, 2. Alexandri-

num 2, 54, 1. ciuile Cæs.

& Pompeii 2, 49, 2. Hi-

spaniense 2, 55, 2. Itali-

cum 1, 15, 2. Iugurthi-

num 2, 11, 2. Marficum

2, 29, 1. Mithridaticum

2, 18, 6. 2, 33, 1. Nola-

num 2, 17, 1. Numanti-

num 2, 1, 3. Parthicum

molitur Crassus 2, 46,

2. Pannonicum 2, 96,

2. Piraticum 2, 33, 1.

Punicum primum 2,

38, 2. 2, 28, 1. Punicum

secundum 2, 90, 2. Pyr-

thi 2, 17, 2. Sertorianum

2, 30, 5. Spartacium 2,

30, 5. Troicum 1, 5, 3.

Viriathi 2, 1, 3. 2, 90, 3.

bella ciuilia 20 annos

durant

INDEX.

- durant 2, 48, 3. 2, 89, 3.
 bellica ciuitas, *bellicosa*,
 2, 38, 2. *studius accer-*
ma belli. Virgil.
 beneficium, *de iure ciui-*
tatis, recepti in bene-
 ficium, *item*, auctores
 beneficii 2, 20, 2.
 beneficio alieno viuere,
alterius ope seruatus
intellig. 2, 6, 4. bene-
 ficio Caesaris seruari
 maluit 2, 71, 1. benefi-
 cio acpermisso tuo 2,
 107, 2. *hic adiicitur*
vox beneficii, et gratia
concessionis augeatur
honoreturque. BENE-
 FICIORVM memoria
 erga infelices nulla ef-
 se solet 2, 53, 2.
 Benueuentum *Urbs Ital.* 1,
 14, 7. 2, 123, 2.
 Bibulus collega Cæs. in
 consularu 2, 44, 5.
 Bithynia *provincia facta*
 2, 39, 2.
 Blæsus Iunius 2, 125, 5.
 Bocchus rex 2, 12, 1.
 Boiohæmum regio, Ma-
 robodui regia 2, 109, 5.
 bona pacis suæ circumfert
 Augustus terrarum or-
 bi 2, 92, 2.
 Bononia 1, 15, 2.
 Bouillæ 2, 47, 4.
 Bructeri 2, 105, 1. *9. Cluver.*
Germ. antiq. 3, 13.
 Brundisina pax 2, 76, 3.
 2, 86, 3.
 Brutus D. Gallæci cogno-
 men meruit 2, 5, 1.
 Brutus D. particeps con-
 iurat. in Cæs. 2, 56, 3. in-
 terficitur 2, 64, 1. 2, 87,
 2.
 Brutus M. auctor coniu-
 rationis in Cæs. 2, 56, 3.
 comparatur cum Cæs-
 sio 2, 72, 2. manu fami-
 liaris interfectus 2, 70,
 4. morte voluntaria 2,
 87, 3.
 Brutianæ partes 2, 74, 1.
 Brutiana Castra 2, 72, 5.
 2, 76, 2.
 Buxentum 1, 15, 3.
 Byzantium Miletum, vn-
 de originem habuit,
 superat potentia 2, 15,
 1.
 C.
 Cæcilie familie clari-
 tudo singulari exem-
 plo ostensa 2, 11, 3.
 Cæcilius *Comicus* 1, 17, 1.
 Cæcina 2, 112, 4.
 Cæditii L. virtus 2, 120, 4.
 Cælius M. seditiose agit
 2, 68, 1. *alii Cæcilium*
vocant.
 celo redditus Augustus
 Na 2 2, 124, 6.

I N D E X.

- 2, 124, 3. *Et cum expli-
catione quadam cele-
stem animam celo
reddere 2, 123, 3. Celo
demitti dicebant sum-
ma ingenia. vnde
celestis Augusti animus
spreuisse humana con-
silia dicitur 2, 60, 2
tanquam maioris è
celo auspicii pruden-
tia fretus.*
- De cetero Noster hac vo-
ce, crebra figura, excel-
lentiam rerum cele-
britatemque notat.
celesti ore Cicero coar-
guit Antonium 2, 64,
3. celestem eius vi-
tam & memoriam fu-
turam 2, 24, 3. de cuius
loci lectione prorsus ni-
hil dubito; cum gravi-
tatem Vocum capret
Velleius. Et hanc ipsam
exempla asserant. ce-
lestium praeceptorum
disciplinis iunxit
Tib. 2, 94, 1. celestissi-
mum os Ciceronis, ob
singular. eloq. 2, 66, 3.
celestissima opera Ti-
berii 2, 104, 3. Quem
ipsum superlativum
augenda novitate qua-
dam gravitati non
dubitavit assumere.*
- Cepio censor 2, 10, 1.
Cepio consul à Cimbris
fusus 2, 12, 2.
Cepio Fannius Augusti
insidiator opprimitur
2, 91, 2.
Cepio Servilius 2, 1, 3.
cæruleatus saltat Plancus
2, 83, 2. Glaucom refe-
rens, &c. Est enim hic
color vitro proximus
disfluuiis proprius
Et maritimis tribui-
tur.
- C. Caesar Iulius laudatur
& describitur 2, 41, 1.
Sullam fugit &. 2. à pi-
ratis captivus detine-
tur &. 3. eisdem capit
& crucifigit 2, 42, 2 &c.
facta eius memorabi-
lia perstringuntur 2,
43. & res gestæ 2, 46, 1.
2, 47, 1. nobilis consi-
latus 2, 41, 1. cur oli-
garchian triumviralem
amplexus sit 2, 44, 2.
lex eius de agro Cam-
pano &. 4. Brundisium
persequitur Pompeii,
& Massiliam obsidet 2,
50, 3. configit cum
Pompeio 2, 52. cle-
mentia eius post victo-
riam 2, 55, 1. 2, 56, 1.
quin-

I N D E X.

- quinque triumphos a-
 git post bell. ciu. 2, 56,
 2. adoptat Octauium,
 interficitur in Curia 8.
 3. an iure occisus, *vid.*
not. interfectores eius
 omnes fatali vindicta
 periere 2, 81, 3. eius te-
 stamentum apertum 2,
 59, 1. inter doctos viros
 memoratur 2, 36, 2.
 Cæsar pater dicitur *In-*
luis, ad *disting.* à Cæs.
Octauio 2, 96, 5.
 C. Cæsar Agrippæ filius
 ab Augusto adopt. 2,
 96, 1. virilem togam
 sumit 2, 99, 2. in Syriam
 abit 2, 101, 1. per insi-
 dias colloqui vulnera-
 tur 2, 102, 2. moritur
 8. 4.
 Cæsar L. itidem Agrippæ
 filius ab August. adopt.
 2, 96, 1. Massiliæ mori-
 tur 2, 102, 4.
 Cæsar, ante meritis & vir-
 tutibus, quam nomine
 Tiberius 2, 104, 4. *i. e.*
dignus erat olim ado-
ptari, antequam a-
 doptaretur.
 Cæsar cum significatu
 excellentiæ Principa-
 lis domus: triumpho
 magnificentiam quis
 miretur in Cæsare 2,
 121, 3.
 Cæsares. *sc. August.* &
Tib. 2, 109, 2. 2, 114, 5.
 8. *not.*
 C. Cæsar Strabo orator 2,
 9, 2.
 Cæsar L. auunculus An-
 tonii 2, 57, 2.
 Cæsetius Flavius trib. pl.
 2, 68, 4.
 Calabria 2, 25, 1.
 CALAMITOSIS quis vllam
 deberi putat gratiam?
 2, 53, 2.
 Calatia 2, 61, 2.
 Caldius Cælius 2, 120, 6.
 Cales deducta colonia 1,
 14, 3.
 Calidius 2, 36, 2.
 calones 2, 82, 3.
 Calpurnia se interficit 2,
 26, 3. 2, 88, 4.
 Calpurniæ vxoris Cæs. so-
 mnium 2, 57, 2.
 Caluus 2, 36, 2.
 Caluianus Domitius 2, 78,
 3.
 Cameliu 2, 64, 1.
 Campanæ coloniæ sup-
 plementum 2, 81, 2.
 Campanis data ciuitas 1,
 14, 3.
 Campus, de comitiis. in
 campum descendere,
sc. petendi honoris
 Nn 3 *caussa*

I N D E X.

- caussa 2, 92, 3. campo
summoti ambitio 2,
126, 2.
candidati Caesaris 2, 124,
4. qui à Caesare com-
mendantur: ita enim
mox ipse explicat Vel-
leius. sc. in magistra-
tuspetitione. De tali-
bus candidatis celebre
L. Galbæ dictum cum
proverbiali figura le-
gitur apud Quintil. 6.
3. nam pilam negligenter
petenti, Sic, inquit,
petis, tanquam Cae-
sar candidatus.
Canidius 2, 82, 2. eius exi-
tus 2, 87, 3.
Caninefates 2, 105, 1. &
Gluver. Germ. antiq.
2, 33.
Cannensis pugna reip.
perniciosa 1, 9, 3.
Canutius trib. pl. 2, 64, 3.
capax recta discendi inge-
nium 2, 27, 5. fortunæ,
in quam alebatur, ca-
pax 2, 93, 2. capacissi-
mus laboris & fidei 2,
127, 3.
capere belli sedem 2, 74, 3.
capessere remp. ad remp.
gerend. accedere 2, 94,
3.
captare gloriam 2, 129, 1
affectare, oppon. mere-
ri. arbitria armorum
principalium, sibi su-
mere &c. 2, 94, 3.
pro capitu mediocritatis
meæ, pro modo virium
2, 109, 3.
Capito patruus Velleii 2,
69, 5.
Capua quando condita 1,
7, 2 & 3: in formam
præfecturæ redacta 2,
44, 4.
caput Telesini abscissum
& circa Præneste gesta-
tum 2, 27, 3. sc. ad desi-
ciendos obsessorum a-
nimos. capitis cuius
Romani pretium pol-
licetur Opimius 2, 6, 5.
capite pœnas dare 2,
4, 1. capite velato ela-
tus Scipio (& not.)
cuius opera Roma su-
per totum orbem ter-
rarum extulerat caput 2,
4, 6. eleganter signifi-
catio metaphorica ad
propriam infertur, con-
cinnande sententia.
caput alterum reip. Tibe-
rius 2, 99, 1. honoris &
figura causæ accipi de-
bet, quod proprie non
permittibat ratio e-
ius, qui tum erat,
Prim-

INDEX.

Principatus. capita

imperiorum & hominum eminentissima 2, 101, 2 *de Rege Parth.*

Et C. Cæs. capita duo recip. Cæsar & Pompeius 2, 52, 2 *principes suæ reip. Viri.*

capite detracto i. e. duce 2, 85, 4.

caput imperii sui legerant Corfinium, *Veluti sedem imperii Et domicilium* 2, 16, 4.

caput fluminis Lupiæ 2, 105, 4. i. e. *fons.* vide

quomodo hunc locum conciliet cum Dione, Cluverius 3

Germ. antiq. 9. Nescio quid in mentem venerit Lambino, *Et ad* 1

Horat. od. notar. Qui putant caput fluminis esse principium Et

originem fluminis, errant & c. Cum sit ostium potius, quo in mare in-

fluit. Tam indefinite & generaliter id asserenti non opus est alios potius opponere,

quam ipsum sibi: quippe in *cod. poetæ Satyr. lib. 1, 10* Rheni caput,

de fonte Et origine

Rheni interpretatur.

Capitolinus Jupiter 2, 131.

Cappadocia provincia facta 2, 39, 3.

capfa 1, 16, 2. capso legabatur in *msc.* caplus

sudem significat. *notante Cl. Salmasio ad Vopsicum.* Fuerit itaque longe melior *msc.*

lectio, quippe cum mox sequatur septum; clausa capso alione septo diversis generis animalia. certe capfa minus hic conuenit, quod plerique animadu-

uerterunt. Ad notas *Vossianas ad h. l.*

Caranus regnum Macedoniæ occupat 1, 6, 5.

Carbo Papirius inter oratores 2, 9, 1.

Carbo cons. à Cimbris fusus 2, 12, 2.

C. Carbo prætorius interficitur 2, 1, 2.

carinæ. in carinis suis cenam se dare dixit Pompeius, cum Cæsarem & Antonium in naui exciperet 2, 77, 1. *Salso*

Et eleganti dictorio occasione Et gratiam ambiguitas Vocis dedit. Carinarum enim

Nn 4

habe-

I N D E X.

- habebat nomen locus*
ille Roma, ubi Pompe-
ius Magnus ades ha-
buerat eaproscripto
Sexro Pompeii filio.
Antonius possedit cum
autem pars navis eo-
dem vocabulo denore-
tur, lepida ambiguita-
te dixit: in carinis suis
se cenā dare; & navis
carinas dicere putave-
tur. & Dion. 48, p. 434.
carminum auctores 2, 36,
2 princeps & 3. carmi-
num fulgor in Homer.
1, 5, 1 mollissima dul-
cedo in Hesiod. 1, 7, 1.
Carnuntum 2, 109, 5.
aliis; Carnus, untis.
oppidum Pannon. No-
rico regno proximum: se-
xe, & Vallesius loquitur,
Norici regni proxim-
quo de loco magis, quā
opus erat, sollicitus fuit
Cluauerus in Vindel, &
Nor. c. 5.
Carfeoli Ital. oppid. 1, 14,
5.
Carthago condita 1, 6, 4
imperii Romani amu-
la 2, 1, 1 ἀντιπαλὸν τῇ
παύ. potentior facta
matre Tyro 2, 15, 1. di-
ruitur 1, 12, 5 & 6. ea
delera res Romana de-
generat 2, 1, 1.
Carthago prima extra Ita-
liam colonia à Graccho
deducta 1, 15, 4. 2, 15, 1.
Caruilius Sp. 2, 128, 2
Casilinum 2, 61, 2.
C. Cassius seruat reliquias
2, 46, 5. auctor coniu-
rationis in Cæs. 2, 56, 2.
liberto se occidendum
præbet 2, 70, 2 volun-
taria morte 2, 87, 3.
Cassianæ partes 2, 74, 1.
Cassius Parmensis 2, 87, 3.
Cassius Longinus censor
2, 10, 1.
castellorum oppugnatio-
nes 2, 95, 2.
Castrum colonia ded. 1,
14, 8.
castra, pro re militari & ni-
uersim. vir nescias uti-
lior in castris, an melior
in toga 2, 125, 5. castro-
rum præfectus 2, 112, 6
& alibi. de cuius offi-
cio vid. Veget. de re
milit. 2, 10. tribunatus
castrorum 2, 104, 5. &
Eund. 2, 12.
catenis aureis victus rex
Arm. 2, 82, 3. & nor.
caten-

I N D E X.

cateruæ Gracchi 2, 3, 2.
 Carilina coniuratio 2, 34.
 3 mors 2, 35, 5.
 Cato M. inter Histor. &
 orat. 1, 17, 2 & 3, 2, 36.
 2. *Vide Magni Illius*
 Vossii de Histor. Lat. 1,
 5. perpetuus diruendæ
 Carthaginis auctor 1,
 13, 1. *adde Plutarch.*
 Cat. Mai. princeps fa-
 miliæ Porciæ 2, 35, 2.
 homo nouus, 2, 128, 2
 & not.
 Cato Minor describitur &
 laudatur 2, 35, 2 inuchi-
 tur in coniurationem
 Catilin. & 3. senatus
 eum prosequitur do-
 mum & 4. in Cyprum
 missus ingentem pe-
 cuniam refert 2, 45, 4.
 oblatum imperium
 militare respuit 2, 54, 3.
 filius eius cecidit in
 prælio Philippenſi 2,
 71, 2.
 C. Cato M. Catonis ne-
 pos reperundarum da-
 mnatus 2, 8, 1.
 Catulus Q. Lutatius Cim-
 brici belli victor cum
 Mario 2, 12, 5 interimit
 se 2, 22, 4.
 Catulus Q. auctoritate &
 yerecundia memora-

bilis 2, 32, 1. princeps se-
 natus 2, 43, 3. fatali
 morte fungitur 2, 49,
 1.
 Catulli poëtæ elogium 2,
 36, 2.
 Cauchorum nationes 2,
 106, 1. & *Cluver. Germ.*
ant. 3, 18.
 caudam trahere 2, 83, 2 sc.
 imitatione & habitu
 Clauci.
 Caudini 2, 1, 5. *hostes*
 (Samnit.) apud Cau-
 dinas furculas intelli-
 guntur.
 cauere. caueret diligen-
 tissime illum diem 2,
 57, 2 cauente Tullio
 concordiæ publicæ,
 providente consulente
 concordiæ 2, 48, 5. cau-
 tum erat tege Licinia
 2, 6, 3 de quacumque
 legis constitutione, or-
 dinatione, sanctione,
 prohibitione & de
 frequenter & *Surpari*
 Socem.
 causa melior illa, hæc fir-
 mior 2, 49, 3 *ibi* Ius; hic
 vires attenduntur,
 cedere gloriæ alterius 2,
 44, 2. cedere alicui ti-
 tulo imperio, relinque-
 re alteri eum hono-
 rem

I N D E X.

rem 2, 63, 1. agere cessare
victoriam, concessere
2, 85, 5. bene ceptata ma-
le cedebant, succedebant
sive potius ene-
mebant 2, 14, 1. 2, 18, 5.
Ceionius prae. castr. 2,
119, 5.
celebrae virtutibus viri 2,
116, 1. celeberrimus iu-
uenum Pacorus 2, 78,
1. celeberrima classis 2,
77, 3. celeberrimi duces
2, 16, 1. 2, 17, 2. celeberrimum
nomen Opimiani
vini 2, 7, 5. celeberrimus
fama fortunaque
2, 99, 1. opibus, gratia
&c. 2, 18, 5. virtutum
aliarum & belli
Cimbrici gloria 2, 12, 4.
prisca grauitate 2, 86, 2.
Est hac inter eas voces,
quibus lubentius
crebrus videtur Vol-
leius.
celebratio epuli 2, 56, 1.
celer sensu, agis videri 2,
118, 2. bellandi 2, 41, 1.
celsitudo corporis 2, 94, 2.
cenauit sedens Tiberius
2, 114, 3. tanquam mo-
do minus delicato
caestrensi. nam coinsti-
tuto, et singulare di-
sciplina militaria ex-

emplum, memorat
Velleius. vide Hieron.
Mercur. lib. 1 de re
gymn. cap. 11. Sibi pro
Tiberio, memoria la-
psu, Augustum ponit.
censere. ad censendum
ciues ex prouinciis in
Italiam reuocati 2, 15, 1.
nota res de censu agen-
do. census Senato-
rum 2, 129, 3 octingent.
Sestert. siue 20000
Philipp.
censere, proprium Sena-
tus verbum. Senatus
censuit 2, 35, 4. Populus
iubet, plebs sciscit, Se-
natus censet. Briffon.
formul. 2.
censoris frater senatu mo-
tus à censoribus 1, 10, 6.
censorē implere, aucto-
ritate censori necessa-
ria Galere 2, 95, 3. ibid.
dicit censoris vim. ti-
mere censorē, elegan-
ter dicitur, homo pro-
brorum sibi conscius.
ibid. Vid. not. censoria
nota 2, 68, 5. Vid. supr.
animadu. & Briffon.
form. 2. censura aspera
1, 10, 6. censura Planci
& Paulli 2, 95, 3.
Alto sensu: censura viuō-
rum

I N D E X.

rum difficilis 2, 36, 3
iudicium de viuis.

centurio primipili fuste
percutus 1, 78, 3.

Cerealia sacra 1, 4, 1. &
nor.

certare. iudicia ciuitatis
cum iudicio Principis

certant 2, 128, 1. certat
deformitas corporis

cum turpitudine inge-
nii 2, 69, 4. certatum est

olim virtutibus, tunc
certabatur sceleribus 2,

26, 2. vbi initum certa-
men. 2. e. pralium 2,

85, 3.

certa sedes, res.
vagant. latron. 2, 32, 5.

certæ pacis argumen-
tum 2, 38, 3. certa con-

fessio parendi 2, 39, 3

ita: certum imperii
iugum recipere 2, 38, 2.

plenaria subsecutio no-
tatur.

cervix cuius ceruices suf-
ficient sustinendo oner-

ri, 2, 131. imperii sc. re-
gendæ. qui capax sit

tanta molis.

cetera sanctissimus 2, 46,

2 cetera quietus 2, 119,

4. in ceteris, quoad
cetera. ita alibi: alio-

quin sanctiss. & supra.

Cethegus particeps con-
iurat. Catil. 2, 34, 3 ne-

catur & 4,

Chalcis Athen. colonia 1,

4, 1.

Charops vltimus inter
Archont. perpet. A-

then. 1, 2, 4. 1, 8, 3.

Cherufci 2, 109, 1. Cluver.

3 Germ. ant. 19.

Chius insul. 1, 4, 3.

CIBO in vitam non in
voluptatem vtendum

2, 41, 2.

Cicero homo nouus 2,

128, 3. princeps elo-

quentiæ profe ac fo-

rensis 1, 17, 3. Catilina-

riam coniurationem

discutit 2, 34, 3 lege

Clodii in exilium pel-

litur 2, 45, 2. Pompeia-

nas partes amat 2, 62, 6.

Bruto & Cassio studet

2, 55, 1. proscriptum &
occisum deplorat Vel-

leius magnifico elogio

2, 68, 2 & c. circa eum

qui viri docti florue-

runt 2, 36, 4

ciere bellum, de auctore

& instinctore 2, 129, 5.

ciebat id bellum rex

Iuba 2, 54, 2. ciebat id

bellum Nero 2, 75, 1.

ita: ciere rixam 1, 2, 2.

ciens

INDEX.

- ciens armatos ad pugnam, *instigans m-
struensque* 2,6,6.
- Cilicia provincia facta 2,
37,2.
- Cimbri ac Teutoni bel-
lum Romanis inferunt
2,12,2. vincuntur a Ma-
rio & 4 & 5. Cimbri-
cam militiam minan-
tur Romanis Germani
2,120, *figurate ingens
periculum damnumq;
notatur, quale Cimbri
obiecere Romanis.*
- cinctus multitudine im-
mensa 2,14,1 *stipatus,
comitatus.*
- Cinna nouis ciuibus ad
perturbandam repub.
vitur 2,20,2 & c: in-
terimitur 2,24,5. Cin-
nanae partes & 4.
- circa Altinum 2,76,2,
Brundisium & 3. circa
Lesbum cepere sedem
1,2,7. i. e. ipsam Les-
bum & circumiectas
insul. circa ea tempo-
ra 2,92,1
- circumdare caput lacerna
2,70,2. circumdata lae-
uo brachio togae laci-
nia 2,3,1. *inuoluendi
signif.*
- circumdare opera thea-
tro 2,48,2 circumda-
ta operibus Numan-
tia 2,4,2. minus octog.
annis circumdatum
aëuum 1,17,2.
- circumferre terrarum or-
bi pacis suae bona 2,92,
2.
- circumfundi amplexibus
alicuius 2,123,3, cir-
cumfusa Oceano insu-
la 1,2,6. circumfusae
equitum copiae 2,46,
4.
- circumnauigare sinus O-
ceani 2,106,3.
- circumscripsit regem vir-
gula 1,10,1. *Virgula de-
finit circulum, in
quo rex stabat, eumq;
quasi inclusit.*
- circumuentus iniquitate
fortuna 2,119,2.
- circumuolare ordines ex-
ercitus sui 2,27,2 ex-
aggeratur *emphatica
hace & figura, ducis
suos adhortantis & o-
bequantis ardor, im-
petus, strenuitas.*
- circus 2,1,2. Circenses lu-
di 2,40,4 *de quibus e-
ruditum commentar.
scripsit Onuphr. Pan-
uin.*
- citrus. ex citro apparatus
trium.

triumphi 2, 56, 2. vin-
dicauit hanc lectio-
nem egregie Gerardus
Vossius.

ciuis æqualis 2, 124, 2 pro-
prium epitheton ciuis
in libertate. ciues enim
omnes iure pares 2, 29,
4. ciuis modestissi-
mus, etiam resp. illius
æqualitatis, ἀγαντὸν τὸ
ἴσον 2, 29, 3. ciuis opti-
mus 2, 116, 4. pernicio-
sus 2, 47, 5. ciuium post
vnum (Augustum sc.)
eminentissimus Tibe-
rius 2, 99, 1. ἀνισότη-
τι ἀνισότητι. Critur Velleius.
Ita Plin. Paneg. 2. Tra-
ianum ciuem vocat.
CVM ciue non pacisci-
túr resp. 2, 49, 4 & not.

ciuilis misericordia, ci-
uiliū 2, 7, 3. ciuilis
sanguinis initium in
vrbe R. 2, 3, 3. ciuilia
bella & id. B. ciuilibus
artibus sufficiens inge-
nium 2, 97, 2. oppon. bel-
lic. operib.

ciuilis dignitatis modus

2, 7, 1. quantam scilicet
concedit & admit-
tit libera resp. forma,
& ratio ciuilis status.
quam qui excedit, in-

ciuilis, & inciuilia a-
gitare dicitur.

ciuilis reditus Pompeii 2,
40, 3. ex Appiano de ca-
dem re loquente, red-
dendum: ἀποδοῦναι
popularis, ciuili modo
& libertati publica
ac æqualitati con-
sentaneus. Vide Ca-
saub. animaduers.
Suet. ad Aug. 51.

ciuitas libera domina-
que gentium 2, 29, 4.
ciuitatum 2, 42, 2.

ciuitas pro iure ciuitatis.
ciuitas sine suffragio
data 1, 14, 3. ciuitate do-
nare 2, 16, 3. ciuitatem
Rom. petunt Italici 2,
15, 3. ciuitate pollicen-
da Italiæ Gracchus res
nouat 2, 2, 3. quomodo
ciuitate Italiæ data di-
stributi sint noui ci-
ues in tribus 2, 20, 2 &
not. ciuitates propaga-
tæ, sc. ex matre Roma
tribuente ius ciuit. 1,
14, 1.

ciuitas, Myrmidon. de ro-
ta regione 1, 3, 1. ita: ci-
uitas Allobrogum, a-
pud Sallust. ciuitas
Heluetia, apud Ca-
sar. & c.

clades

INDEX.

clades Crassiani exercitus
2, 82, 2. clade belli im-
munis *i. e. damnis &*
calamitate belli 2, 115,
2.

clarus vita 2, 34, 3.

clara ingenia 2, 9, 3 clarif-
simum Homeri inge-
nium illuxit 1, 5, 1. cla-
rioris gentis quam a-
nimi 2, 30, 1. clarissimus
iuuenis 2, 14, 2. 2, 72, 3.
vir 2, 84, 3. 2, 1, 4, 2.
triumphus 2, 11, 2. cla-
rissima felicitas 2, 10,
3. familia 2, 127, 3. clarif-
simum bellum 2, 78, 2.
clariss. certamen lu-
dicr. 1, 8, 1. clarissimi
capitis abscessi merces
2, 66, 3. clarissimi im-
peratores 2, 15, 4. clarif-
simorum virorum cæ-
des 2, 71, 2.

clarissimus disciplinæ 2, 55,

4. & *supr.* acer belli.

clarissimus Graii nominis
Lycurgus 1, 61, 3.

claritudo familiæ 2, 17, 2

Cæcilie familiæ, pecu-
liaris quædam felici-
tas, 2, 11, 3. ita ipse ali-
bi explicat. claritudi-
ne eminere 2, 130, 1.

classis Antoniana 2, 84, 3.

classicum certamen,

prælium navale 2, 85, 2.

Claudius Appius adulter

Iulie 2, 1, 0, 5.

Claudius

cos. 2, 38, 2. Claudius

Nero. *Vid.* Tib.

Claudius mons 2, 11, 3.

claustra Peloponnesi 1, 1,

3. claustris artificibus

temporum circumda-
ta 1, 17, 4.

clauus angustus 2, 88, 2.

Gestus sue in *signe ordi-*

nis equestris notatur.

Et latus clauus, *Senat-*

orum. Unde laticla-

uia, angusticlatia ve-

stis.

Clazomenæ conditæ 1, 4,

3.

clementia. dum clemen-

tiæ, quam præ-

stiterat expectat 2, 57, 1.

eleganti compendio lo-

quendi, &na &ox &trig,

membro seruit, ibi *qui-*

dem proprie; hic per

inflexionem significa-

tus accipienda. cle-

mentiam victis præsti-

terat, proque ea *beni-*

volentiam expectabat.

Cleopatra fugæ dux in

prælio Actiac. 2, 85, 3

aspidis morsu occidit

2, 87, 1.

cliens reginæ infra ser-

I N D E X.

tuos 2, 83, 1. clientelis
paternis refertus ager
1. e. clientibus 2, 29, 1.
G. not.

Clodius P. lege lata Cice-
ronem in exilium pel-
lit 2, 46, 2. à Milone
interficitur 2, 47, 4.

Clusium 2, 28, 1.
coalescere. coalescentis
pacis conditiones 2,
48, 5. coalescentibus
reip. membris, quæ bel-
la ciu. sc. diuulserant
2, 90, 1.

Cocles 2, 6, 6.

Codri reg. Athen. virtus
& gloriosum factum 1,
2, 2.

Cœlius mons 2, 130, 2. *sine*
ut nonnulli hic legunt.
mons Cœli.

Cælius Histor. 2, 9, 4. *Sid.*
G. I. Voss. *de Hist. Lat.*
1, 8.

coercere non parentem,
in ordinem redigere,
cogere 2, 50, 3. coercere
seditiosos 2, 125, 4.

coërcitione magis quam
pœna 2, 121, 1.

cogitare. eius optime ab
ipso cogitata, de consi-
lio, destinatione, *πεποι-*
σμένη 2, 13, 4. cogitatione
celer 2, 73, 1. cogitatio-

num magnitudo 2, 41,

1. *compara, quæ in In-*
dice Neporis ad Voc.
cogit. *annotantur.*
nullam cogitationem
petendi consulatus ha-
bebat 2, 17, 2.

cognatus. QVI Cuius
clarum, principi veluti
cognatum est 2, 130, 1.
subtili sententia nota-
tur illa cognatio vir-
tutis, præstantiæ, ad
bonum publicum rela-
ta.

cognomen ex virtute 1,
13, 2. 2, 53, 1. 2, 15, 4. 2, 11,
2. ex victoria 2, 10, 2.
testimonio victoriæ
datum 2, 11, 2. Fre-
quenti. *Et novo more*
vetorum.

cognominis patriæ vrbs 1,
13, 1.

cohærens male concordia
2, 47, 2. *infida.*

cohortes legionariæ 2, 5,
2.

Colchi 2, 40, 1.

collega officii 2, 77, 3. col-
lega consulatus 2, 56, 4.
collegium consulum
2, 8, 2. collegium tribu-
niæ potestatis 2, 90, 1.
alias, consortionem
dixit,

colli-

I N D E X.

collidi. collisa inter se capita reip. 2, 52, 2.

colligere. collecto fauore populi 2, 91, 3.

Collina porta 2, 27, 1.

Colloq. per colloquia repulsus 2, 63, 1. & *nor.*

COLLOQUIA cum hostibus caute admittenda 2, 102, 2.

colonis occupare urbem aut insulam 1, 45, 1. colonie extra Italiam

non ponebantur, idq; per arcum imperii 2,

15, 1. de Colonis *degressio Vellei* 1, 14 & 15

capp. distinguuntur in deductas iussu senatus,

Et Militares; sc. quia ideo deducebantur Et

Veteranis premia persolverentur. 1, 14, 1.

columbæ volatu classis directæ 1, 4, 1.

comes fugæ 2, 53, 2. 2, 76, 2. exilii 2, 100, 5.

comes militiæ nostræ, qui apud nos militauerat

2, 118, 2. Hispaniensis militiæ 2, 57, 3.

comes fugientis reginæ, quam pugnantis militis esse maluit Antonius 2, 85, 3.

comes inutilis in aliena

victoria 2, 80, 2.

comitem xui sui trahet mundus laudem Ciceronis 2, 65, 5.

COMESeminentis fortunæ inuidia 1, 9, 6.

ita: COMES magnæ fortunæ adulatione 2,

102, 3.

In quibus locis opera præritum est observare subtili discrimine & surpam vocem.

comitari triumphum 2,

121, 3. comitata est Cæsarem fortuna sua in

Hispaniam 2, 55, 3. comitata est eum fortuna

ad ultimum diem 2,

29, 2. 2, 69, 6.

comitatus priuatus magnorum virorum 2,

40, 3.

comitia ordinantur à Tiberio 2, 124, 3 & *nor.*

commendare cādidatum 2, 124, 4. *Side talem*

formul. apud Sueton. in Cæs. 41. commenda-

re vt supplicem; auxilii *Et patrocinii im-*

petrandi 2, 109, 2. commendare alicui sua o-

pera, *tuenda sc. & amulanda* 2, 123, 3. *no-*

men suum perpetuam memo-

men
re 2,
flos c
tatis
comme
operi
comme
mam
vie,
centia
rata.
quies
tione
2, 99,
dendi
Marce
Sueton
Claud
commen
flame
commer
inter
commil
59, 4
tris ad
commi
popul
gistra
liciu
fortu
nui s
gistra
comm
men
commil
sangu

I N D E X.

- inmemoria commenda-
re 2, 4, 3. forma, qua
flos commendatur æ-
tatis 2, 9, 2.
commendabilis nouitate
operis 2, 9, 5.
commeatu petito Ro-
mam venit 2, 11, 2. *pro-
prie, ex castris sc. li-
cantia abeundi impe-
trata.* com meatu ac-
quiescendi a continua-
tione laborum petere
2, 9, 2. *licentium sece-
dendi ex Urbe &c. vide
Marcell. Domat. ad
Sueton. Tib. 62 &
Claud. 16.*
commentarii 2, 60, 4. *re-
stamenti sc.*
commercia epistolarum
inter 2, 65, 1.
commilito belli Getici 2,
59, 4. commilitio pa-
tris assuetus 2, 29, 5.
committere se suffragiis
populi in petendo ma-
gistratu 2, 49, 5. fidei a-
licuius, 2, 37, 4. fugæ
fortunæque 2, 71, 3. an-
nui commissa est ma-
gistratibus resp. 1, 8, 3.
commissum ei regi-
men classis 2, 85, 2.
commissa proscriptio
sanguine tribuni, op-
pon. finita 2, 64, 4.
commoda plebis 2, 13, 3.
commodare alicui ma-
num *sc. ad interfi-
ciend.* 2, 70, 4.
Comœdia vetus & noua
1, 16, 3.
compages corporis suffi-
ciens vigori animi 2,
127, 1.
comparandum antiquis
exemplum 2, 78, 3.
comparationem prius-
rum vicit 1, 9, 6. vsque
in comparationem Gra-
corum ingeniorum e-
uectus 2, 9, 3.
compelli nullo modo po-
tuit 2, 41, 2.
compescere armis furo-
rem seditiosorum 1, 12,
5.
complecti decreto 2, 121, 1.
complecti aliquem ob-
sidione munimentisq;
concludere 2, 51, 2. com-
plecti animo vim regiã
2, 108, 3. *Videtur equo-
latus ponti, Et non modo
certa destinatio propo-
siti, sed prudens for-
matio ac institutio
statu intelligatur.*
complexus maternus
genere illustres fami-
lias, *elegantè, de eo*

I N D E X.

- qui connectitur fami-*
liis ill. 2, 127, 3.
 componere bellum Troi-
 cum 1, 5, 3. *describere.*
ita: cōponere tempo-
ra Iliaca, historiā eorū
temp. scribere 1, 3, 2.
 componere bellum equis
 conditionib. 2, 25, 1. *fi-*
nire. componere pa-
 cem, *conciliare, consti-*
tuere 2, 76, 3.
 compos victoriæ 1, 10, 3.
 2, 96, 3.
 cōprimere bellum, *sive*
rebell. 2, 129, 5. compres-
 sit Thracas virtus Piso-
 nis 2, 98, 1.
 Complā Hirpin. oppid. 2,
 68, 3.
 conari. conandi seeleris
 consilia 2, 35, 5.
 conata exequi 1, 29, 1. co-
 nata eius destituit ille
 2, 42, 1.
 conatu forte opus, euentu
 felix 2, 112, 1.
 conciebat frequentiam
 Italiæ Gracchus 2, 3, 2
ita: conciens ad arma
colonos 2, 74, 2. de in-
 stinctore & *concitore*
turburum. Nonius:
concire est cum per-
turbatione commoue-
re.
 concidere. anno quo Car-
 thago concidit, *inre-*
ruit 1, 13, 1.
 conciliare alicui princi-
 patum, *sua auctorita-*
te &c. 1, 128, 3. ea res
 conciliarat illi magnā
 invidiā, *pepererat 2,*
56, 4.
 concipere. concepit, esse
 homines &c. *in ani-*
mm induxit, credidit
2, 117, 3. concipere voto
 2, 89, 2. conceptum spe
 nunquam hoc erat 2,
 106, 2.
 concordia, *societas.* si Cæ-
 sar eius concordiam a-
 spernaretur 2, 65, 1.
 concupiscere maiora 2,
 88, 2. pecuniam, glo-
 riam 2, 46, 2. neque
 quisquam aut alia o-
 mnia minus aut glo-
 riam magis concupiit
 2, 33, 3.
 concurrere cum aliquo
 acie, *prælium committ-*
tere 2, 70, 1. mutuis icti-
 bus, *deperimentibus se*
mutuo 2, 27, 5.
 concursus ciuitatis, *cum*
connotatione latet 2,
103, 4.
 concutere. concussit eusa
 fortuna, *multavit in-*
fortis.

I N D E X.

fortunio 2, 79, 3. concusserat provincias magnis momentis 2, 78, 1. *labefecitauerat* *sc.* Hispania concusserant populum R. terrore belli Numantini, 2, 90, 3. concussit hostium vires 2, 121, 1. concussa magnis motibus Græcia 1, 3, 1. *damni* *sc.* perurbationis significatu.
condere, *urbibus inadisficare* 1, 2, 6 *sc.* not.
condere colonias 1, 15, 1.
conditor conseruatorque Romani nominis Octavius 2, 60, 1. *Ita apud Flor.* 4, 12, 66 condidisse dicitur imperium. *Sibi Freinsh. Ind.* *Sides.* Qui seruat *sc.* qui nouam formam procumbenti reip. restituit, non sine figura altiore notatur talis e. logio.
conditio mortalis quantas virtutes recipit 2, 2, 2
conditio mortalis non recipit 2, 104, 4.
conditionum iacta mentio 2, 65, 1. legatum de conditionibus mittere 2, 7, 2. conditionibus

sanabantur discordia ciuium 2, 33, 3. *Quæ vera glect.* conditiones pacis postulare, recipere 2, 48, 5. conditionibus æquis bellum componere 2, 25, 1. *sc.* not. *atque hoc significatu dicitur:* conditionem cuius nō esse recipiendam 2, 49, 4 omnes aut bello domuit, aut conditionibus sui iuris fecit 2, 108, 3.
conducere ædes tot millibus num. 2, 10, 1. conducere tabulas, Romanam portandas, *pa-tione sc.* certi pretii à locante soluendi. 1, 13, 4.
conferre animum atque arma ad id bellum 2, 115, 1. conuertere se, adgerend. conferre arma 2, 114, 4. *in unum locum sc.* deditionis causa, seque *sc.* arma tradere. hoc facto non minus in eum collatum est 2, 76, 3. *præstitum beneficium.* commodum intelligitur.
confessio, ad certam confessionem imperii pacata Delmatia 2, 90, 1.
Co 2 con-

I N D E X.

- confessione omnium
 senatus princeps 1, 43,
 3. in confesso fuit 2,
 85, 5.
 conficere bellum, *alias*
 patrare 2, 32, 5. exerci-
 tum immanem 2, 51, 1.
alibi: conflare, cogere,
 congregare.
 confinium. in arcto sa-
 luti exitiique confi-
 nio 2, 124, 1.
 confirmare vires suas 2,
 44, 2. Gallias, *scilicet* in
 obsequio & fide 2, 120, 1.
ita: vacillantium gen-
 tium animos & 3.
 conflare bellum ingens,
 ciere, excitare: de au-
 ctore 2, 55, 2. magnum
 exercitum colligere & c.
 2, 74, 2. conflata insi-
 diis mors, 2, 4, 6.
 configere cum hostibus
 2, 70, 4.
 confluere ad aliquem 2,
 55, 2. 2, 80, 4.
 confundere omnia, &
alias miscere, desedi-
 ditiofi. molit. 2, 125, 1.
 confusio populi, con-
 sternatio 2, 124, 1.
 congiariis populum ho-
 norare 2, 129, 2 *congia-*
rium vocabatur pecu-
 nia beneficii gratia
dari coepit, inquit, Ila-
 dorus 14, 125: & *frui-*
mentum de quo pas-
sim.
 congrredi alicuius. *pralio*, 2,
 112, 3 *supra*: concurre-
 re *ac* cum.
 coniunctissimus sangui-
 ne 2, 41, 2.
 coniurati 2, 35, 3. coniu-
 rationis auctores 2, 50,
 3. consilarii *ibid.*
 conquirere aliquem ad
 necem 2, 41, 2. con-
 quiri ad mortem 2, 22,
 4.
 consilii facinoris 2, 91, 1
 conscientiae conue-
 nientissimam vocem
 effudit, *in bonam partem*, 2,
 14, 1. in conscientia
 facti plurimum sibi
 honoris esse, aieb. 2,
 62, 3 *absque alio pra-*
mio scilicet. Tali sententia
 Germanicus *Exciti*
 (2 A. 22, 1) *ratum* est,
 conscientiam facti fa-
 ctis esse. *similia pas-*
sim apud Senecam &
Sicicos.
 conscientia omnium fla-
 gitiorum meritis 2, 91,
 3.
 consecrari. consecrantes
 Sylla equites 2, 19, 2
 quod

INDEX.

qui fugientem perse-
quebantur. Suetonio
sunt inquisitores.
consentire sibi difficile 2,
63, 3. de hesitante &
difficulter aliquid cer-
tistatuerit. consen-
sus populi expostula-
bat 2, 77, 1. Senatus po-
puliq; cognomen Au-
gusto dedit 2, 91, 1.
consentaneus vita ac
morte vir 2, 63, 2. sc. qui
dignum gravitate vi-
tae exitum delegit.
consequi, contigit mihi
fratrique &c: conse-
cutus, vt neq; post &c.
2, 124, 4. consecuta est
eum merita facti pœ-
na 2, 23, 2. consecutus
Sallustium Liviū, cui
resp. 2, 36, 3. ad conse-
quendos, quos priores
ducimus, accendimur,
equandos, & mox ipse
explicat 1, 17, 7.
conseruator reip. Cicero
2, 66, 3.
consilium. negotiorum, vo-
luntas 2, 8, 1.
consilio ac fide captiui
seruatus 2, 82, 2.
consilio imperatoris de-
fectus 2, 120, 4. signan-
ter, prudentia impera-

toria desitutus. fide
melior, quam consilio
prudenter 2, 50, 3.
consilium publicum 1, 8,
6. de senatoribus &
consiliariis reip.
consiliorū principalium
minister & adiutor 2,
129, 4.
consilia alicuius sequi i. e.
partes 2, 72, 3.
consiliorum salubria me-
dicamenta 2, 129, 4. ex
occasione comparatio-
nis dicuntur. & med.
CONSILIA impetu
victa 2, 31, 4. CONSI-
LIIS aliorum con-
tradidere, loco sapien-
tiæ est vanis homini-
bus 2, 80, 2.
consilium, in sequiorem
partem, de reb. nou. 2,
118, 2. ita: consilii
societas, de coniurat.
2, 35, 3. consilia præci-
pitis iuuenis 2, 88, 3.
consilia scelestia Salui-
dieni &c. 2, 76, 4. Scele-
rata 2, 130, 3. sceleris co-
nandi 2, 35, 5. interfici-
endi Cæsaris 2, 88, 1.
2, 91, 2. perfida 2, 102, 1
perniciosa 2, 3, 2. hinc:
consiliarii cædis 2, 56, 3.
coniurationis 2, 50, 3.

I N D E X.

consulta bene male cedebant 2, 18, 5 male consultorum pœnas dedit 2, 88, 3. consultis facta coniungere 2, 79, 1 (*alibi*: decreta patrare 2, 110, 5) *de propositis, destinatis; decreta ista*, in consultando temerarius, in exequendo vir 2, 24, 5.

consobrinus 2, 33, 1. *pro sobrinus. Vid. Schegksum.*

consors imperii 1, 129, 5. vitiorum fratris 2, 74, 2. *pro particeps*. consoris frater, & quidem consors 1, 10, 6 *hic specialiter accipitur de xxi v. s. p. 1. e. eiusdem mensa rectique particeps.*

consortio. consortione tribunitiæ potestatis æquatus Augusto 2, 99, 1. consortionem trib. pot. constituere alicui 2, 103, 2.

conspici. minus conspici idem passurus cupit 2, 91, 4. *de eo, qui publica ruina & in turba ac multitudine perire optat.*

consulis Romani sanguine imbutæ primum

manus militum 2, 20, 2. consularis imperii metu vrbe pellitur Catilina 2, 34, 4. *ita*: Consulare vindictam minari 2, 92, 3. consularibus armis oppressus 2, 68, 2. consularia insignia & fasces 2, 58, 3.

consulatus multiplicati Mario 2, 12, 3. undecim gessit Augustus 2, 89, 5. constantia summa, *grauitas animose exercita* 2, 92, 2. constantia pugnandi, *perseuer.* 2, 85, 4.

constituere urbem 1, 13, 1. 1, 4, 2. constituere in certa sede, collocare 2, 32, 5.

constituere dignitatem alicuius, *de auctore* 2, 130, 3. alicui tribunitiam pot. 2, 103, 2.

constituere tempus indidiarum 2, 118, 3. ex constituto 2, 110, 2. *de composito: ex composito.*

constituendæ reip. triumphum 2, 88, 1. *ex perturbatione & confusione in pristinum statum reuocanda.*

consulere conscientia, fama 2, 115, 5. *studere, quod*

quod
cere.
consum
maxi
confi
confi
nihil
votis
matu
f. bel
i. Sil
præ
tione
num
defe
i. e.
sum
brita
empla
surus
consum
cie c
-pion
sum
conten
fuer
cuni
conten
dit v
tend
esse
con
piet
4 d
fua
fion

I N D E X.

*quod postulat cons. fa-
cere.*

consummare. illa ætas
maximi belli effectus
consummauit 2, 115, 4.
consummari felicitate
nihil potest, aut optari
votis 2, 89, 2. consum-
matum tantum opus
sc. bell. Pannon. 2, 117,
1. Silianus immature
præceptus consumma-
tione euectæ in pater-
num fastig. imaginis
defectus est 2, 116, 4
i. e. *non potuit con-
summare illam cele-
britatem, ad quam ex-
emplo patris peruen-
urus videbatur.*

consumere. illæ prouin-
ciæ consumserunt Sci-
piones 2, 90, 3. *ita: con-
sumtus acie* 2, 52, 4.

contemptor. quam non
fuerit contemptor pe-
cuniæ 2, 117, .

contendere. non conten-
dit ultra 2, 31, 2. qui con-
tendebant, exercitus
esse dimitt. 2, 48, 1.
contendebat, non acci-
piendam condit. 2, 49,
4 *de suadente & dis-
suadente cum expref-
sione asseuerantioris*

affirmationis.

contentiones acres & in-
nocentes cum inimi-
cis 1, 11, 5 & *not.* con-
tentiones ciuiles 2, 43,
3.

contentus semetipso du-
ce partium 2, 72, 3. con-
tenti sustinuisse ho-
stem, *satis habue-
re &c.* 2, 112, 6.

continere *sc. in custodia*
2, 129, 4. continere se
in Italia 2, 83, 3. non
continebant, quin ad-
iicerent 2, 104, 5.

continentes sylux 2, 109,
5.

contingere manum 2,
104, 5. 2, 107, 2 *actiue.*

In seq. neutral. conti-
git huic soli diutius re-
culare principatum 2,
124, 2 *de re & felici-
tate eximia. ita: non*
alii contigerat is ho-
nor 2, 61, 3. non existi-
mabant, secure ei id
contingere posse 2, 93,
2. contigit nobis quæ-
storibus destinari 2,
124, 4.

continuus, per continuos
annos vig. 2, 48, 2. 2,
104, 3. continuati rien-
nii militia 2, 122, 3. con-
tinua-

I N D E X.

tribuere alterum tribu-
 natum 2, 6, 3. vnde ci-
 um consulatatum 2,
 89, 3. adilitati prætu-
 ram 2, 91, 3. continua-
 tio bellorum 1, 121, 2.
 contra. qui contra tuler-
 ant arma 1, 28, 4. *Vide*
Indic. Nepotis Voce
aduersus.
 contrahere militem atq;
 remigem 2, 79, 1. clas-
 sem 2, 42, 2. contractæ
 emtionibus domus,
coemptæ; que sc. Sicine
sibi & contrigna erant
 2, 81, 3. contracta affi-
 nitas nuptiis 2, 44, 3.
 contracta ex occurſu
 rixa 2, 47, 4.
 contraxisse sibi hoc vide-
 batur Cicero 2, 45, 2
i. e. confcuisse. Accuſaſ-
ſe eam inuidiam, pe-
perisse.
 Contrebia *Græbs Hist.* 2, 5,
 2.
 contribuere nouos ciues
 in tribus 2, 0, 2. *alibi,*
 distribuere *Vocat.*
 conuenit eos mirari 1, 3, 2
elegantè. Et alias: mi-
rari licet eos, mirari
poſſe eos &c. forma in
illam amplitudinem
conueniens, reſpondens.

elli *amplitud.* 2, 29, 2.
conuenientior decori
publico imprudentia
1, 13, 5. conuenientissima
disciplina auctor
1, 6, 3. *Q. not.*
conuenire aliquem. con
uenientio prius Tiberio 2,
101, 1.
conuerterat Pompeii per
sona in se orbē terrarū
2, 31, 1. *admiracionis ve
ram habet.* conuersa
cohortes *scilicet in fugam*
2, 11, 5. conuersa ciui
tas à negotio in otium
2, 1, 1. conuersus Drusi
animus *in deteriora se
descendit* 2, 14, 1. ita,
conuersus in precipi
tia 2, 112, 7.
conuersatio hominum
περοποιδια, conuersatio
2, 102, 3.
conuictus ponuntur *pro
conuictus* 2, 33, 4. ita:
conuictibus adhibere
aliquem *apud Tacit.* 2,
4, 28, 3.
copia omnium rerum a
bundantissima 2, 106, 3.
copiam pugnandi fa
cere, *offerre se hosti ad
praelium* 2, 11, 3. copiae,
pro exercitu 2, 110, 2.
copiae equitū 2, 46, 4.
copiae

I N D E X.

29, 2.
ecori
entia
nuffi-
uctor

con-
erio 2

i per-
errari
is po-
nueffe
fugam
a ciui-
otium
Drufi
atafc.
ita.
ncipi

inum
uafio

ur pro
4. ita:
hibere
acit. 2.

um 2.
106, 3.
di fa-
offi ad
copie,
110, 2
46, 4.
copie

ecopia *pro com meatu*
E *annonæ* 2, 111, 4.
Coponius 2, 83, 4.
copulatum sibi hunc
quaestorem habuit, ad-
iunctum E. c. 2, 12, 12.
Corfinium caput imperii
Italicorum lectū 2, 16.
4. Unde Italicum dixe-
re. Strabo disertè lib. 51
τὸν μαρσικὸν καλεῖμενον
ἐξήσαν πόλεμον, Κορφι-
νιον τὴν τῶν Πελοποννη-
σέων κοινὴν ὡπασιν τοῖς
Ἰταλιώταις ἀποδίδαν-
τες πόλιν, ἀντὶ τῆς ρώμης,
ἀρχιμήγειον τῶ πόλεμος,
μείονομασθεῖσαν Ἰταλι-
κὴν. &c.
Corinthus conditur 1, 3, 3.
ab Homero iam hoc
nomine vocitata. *ibid.*
Syracusas condit 2, 15, 1.
exciditur 1, 13, 1.
Corinthia. *sc. Vasa* 2, ex
laudato illo are 1, 13, 5.
Cornelia mater Graccho-
rum 2, 7, 1.
Cornelia Pompeii vxor 2,
53, 2.
Cornelius Rufinus 2, 17, 2.
Cornificius legatus Cæsa-
ris 2, 79, 4.
cornu dextrum nauium
Iulian. 2, 85, 2 *Et in acie*
terrestri.

corona aurea velatus An-
tonius, imitans habi-
tum Bacchi 2, 82, 4.
corona classica Agrip-
pæ data 2, 81, 3. *Voca-*
tur alias naualis E
rostrata: *quia quasi ro-*
stris nauium insignita
est; Et ait Gellius 5, 6.
Unde effugies Agrippa
cum tali corona in an-
119. nummis. Corona
laurea Pompeio decre-
ta 2, 40, 4. *Et not.* coro-
na murali donatur Sci-
pio 1, 12, 4. E obsidio-
nali. *ibid. Vid. Gell. lo-*
co adducto.
CORrecta virtute formi-
na 2, 79, 5.
corripere arma, *de seditione*
sc. 2, 110, 2. insignia
consularia *sc. per ne-*
fas 2, 58, 3.
corrumpit consilia fatum
2, 57, 3. corrumpit perti-
nacia munus miseri-
cordiæ 2, 52, 4. corrupto
animo eius in diem 2,
72, 1. *etiam de peruer-*
sis consiliis E *cacitate*
virtutis opposita.
corpus Tiberii & Caii
Gracchorum in Tibe-
rim deiectum 2, 67.
corpus rerū nature 2, 66, 5.
O o 5 Cor-

I N D E X.

Corvinus 2,36,2.
 Coruncanius T. homo
 nouus 2,128,1.
 Cosa 2,16,2 *sive* Cossa 1,
 14,7.
 Cossus 2,116,1.
 cothurnis succinctus 2,
 82,4.
 Cotys 2,129,1.
 Crassus M. patrat bellum
 Spartacium 2,30,6. cur
 oligarchian triumui-
 ralem amplexus 2,44,
 2. opprimitur à Par-
 this 2,46,4. 2,82,2. 2,
 91,1 2,119,1.
 Crassus L. inter orat. 2,9,
 1.
 Crassus P. orat. 2,17,3.
 Crassus Mucianus procos.
 interficitur 2,4,1.
 Cratinus comicus 1,16,3.
 creare seditionem, exci-
 tare 2,20,1.
 credere se colloquio 2,
 102,2 religioni templi
 1,9,4.
 Cremona 1,14,8.
 Creon *Archon Athen.* 1,
 8,3.
 Cresphontes 1,2,1.
 Creta *ins.* 1,1,2. 2,81,2.
provincia facta 2,34,
 1. 2,38,6.
 crimina multa desidia
 morte redemit 2,87,1.

criminari aliquē apud
 2,74,2. criminatio-
 nes falsæ 2,77,3.
 Crispinus Quinctius adul-
 ter Iulix 2,100,5.
 crudelitas Sullana 2,25,3.
 2,28,2.
 cruentus. non aliud bel-
 lum cruentius cæde
 clariss. vir. 2,71,2.
 cruentissimus Roma-
 no homini dies 2,52,2
de acie Pharsal.
 cultello percussus Drusus
 2,14,1.
 cultus *de habitu sive* *Ge-*
stitu 2,107,1. *ita*: cul-
 tus pastoralis 1,2,2. O-
 mnis cultus triumph.
 2,40,4. *alter*: cultus
 triumphi, *pro appara-*
tu triumph. 2,129,2.
 cultus agris rediit 2,
 89,4.
 cum. magna cum liber-
 tate 2,71,2. nulla cum
 perturbatione homi-
 num 2,88,3 multa cum
 difficultate itinerum
 perduxit exercitum 2,
 54,3. tanta cum quie-
 te duxit exerc. 2,25,1.
 gentes plurimo cum
 earum sanguine per-
 domuit 2,95,2 pluri-
 mo cum earū excidio
 paca-

paca-
 singula
 duxit
 Cum in
 1,4,1.
 muta
 cuniculi
 2,74.
 cupere pr
 & m
 nouar
 cupidior
 recte f
 cupid
 & otii
 cura atq
 97,2.
 fata vi
 itonem
 123,3.
 curare q
 2,98,3
 curia Ho
 2.
 Curio tr
 belli a
 millin
 1.
 Curio du
 occisu
 curru yr
 122,2
 uetust
 trium
 phare
 cursus d

I N D E X.

pacavit 2, 98, 2. cum
 singulari cura frugum
 duxit exerc. 2, 25, 1.
 Cumæ in Italia conditæ
 1, 4, 1. Cumanos Osca
 mutavit vicinia 1, 4, 2.
 cuniculi *subterranei* 2,
 27, 4.
 cupere praua, *de cupidit.*
Et molitione rerum
nouarum 2, 6, 4,
 cupidior pecuniæ, quam
 recte faciendi 2, 97, 1.
 cupidissimus quietis
 & otii 1, 7, 1.
 cura atque onus belli 2,
 97, 2. curam omnem
 fata vincebant, *cura-*
tionem Et medicin. 2,
 123, 3.
 curare quæ agenda sunt
 2, 98, 3.
 curia Hostilia 2, 12, 5, 2, 26,
 2.
 Curio trib. pl. fax ciuilis
 belli 2, 48, 1. Curioni si-
 millimus Cælius 2, 68,
 1.
 Curio dux Iulian. partiū
 occisus 2, 55, 1.
 curru urbem ingredi 2,
 122, 2. curru urbem in-
 uectus est 2, 30, 2. *sc.*
triumphali. *trium-*
phare
 cursus, *de navigatione* 2,

43, 2. *ita:* cursum in
 Africam direxit 2, 19,
 4. cursus classis dire-
 ctus volatu columbæ 1,
 4, 1. *Aliter:*
 cursu tendere ad aliquem
 2, 70, 2.
 Custos imperii Tiberius
 vocatur *ἐκνομιστὴς*
 2, 104, 2. custos securi-
 tatis urbanæ, *periphras.*
præf. Urbis 2, 98, 1.
 Custodia captiuorum ho-
 noratiorum qualis 2,
 129, 4. custodia libera 1,
 11, 1. *sc. nor. ἀδελφ.*
Φυλακῆ. custodia ritus
 patrii, *de reuoluntibus*
Et conseruant. mores
 patr. 1, 4, 2. custodiæ
 maris præesse 2, 72, 4
ira: custodiis urbis
 præpositus 2, 88, 2. cu-
 stodiis exercitus inclu-
 sus hostis, *obsidente*
exercitu sc. 2, 111, 4.
 custodire damnatos
 per municipia, *in cu-*
stodia retinere 2, 35, 3.
 custodire corpus suum
sc. satellitio 2, 107, 1.
 Cyprus 1, 1, 1. 2, 45, 4. *facta*
provincia 2, 38, 6.
 Cyzicum Milesiorum co-
 lonia 2, 15, 1. liberatur
 obsidione 2, 33, 1.

Dal-

I N D E X.

D.

Dalmatia subigitur 2,
90,1. rebellat 2,110,
2. *prou. factu* 2,39,3.
Damasippus prætor cla-
rissimos viros trucidat
2,16,2.
damnum Crassi, de clade
2,119,1. *ita* : damnum
amissi militis 2,115,5.
damnum imperatoris,
sc. amissi 2,46,3.
Danubius 2,110,1.
Daorisi 2,5,4. *8. not.*
dare leges senatui, de se-
diti *sc. mil.* 2,125,2. dare
cenam 2,77,1. dare ex-
perimenta virtutis 2,
116,1. *ita* Graci : *negar*
neglos d'idoua. dare fi-
lium in adoptionem,
in familiam alterius,
adoptandum dare 1,
10,3.
de industria 1,2,2.
debellatum apud Actium
2,84,1. *parratum bel-*
lum, alias.
debere aliquid vltioni pa-
tris, amici 2,65,1. de-
buerat spiritum suppli-
cio, dignus erat qui
manu carnisficis more-
tur 2,35,1. quam viuo
iracundiam debuerat,
in corpus mortui con-

tulit 2,21,4.

decedere *sc. prouincia,*
expleta administratio-
ne 2,59,2. decedere
coëgit prouinciis, quas
armis occupauerat,
Et alias, excedere : i. o.
liberauit prouincias
presidiis eius *Et impe-*
rio 2,23,6. decedere,
moxi 2,102,4.

December 2,105,4.

decernit senatus prouin-
cias alicui, *admini-*
strandæ sc. prouinciæ
imperio 2,73,2. decer-
nitur ei bellum Mi-
thridaticum, *geren-*
dum sc. 2,18,6. decre-
to patrum comproba-
tum est 2,58,4. decre-
ta patrare 2,110,5.

Et decretis facta iungere
2,118,3. *cum nota*
strenuitatis dicitur de
is, qui destinata exe-
quantur.

declarabat, superesse sibi
vim *Et c. ostendebat* 2,
109,1. declarauit id Sy-
ria, *documenta dedit*
2,117,2.

decus publicum 1,13,5.
ita Tacit. t. H. 90,4 *Et*
al. de Bono publico, in
quo non minus scilicet
homo.

INDEX.

honorificentia, quam
Scitilias includitur. de-
cus priscum senatui re-
stituire cupit Drusus
sc. potestatem iudicio-
rum 2, 13, 2.

deditio signatur à Velleio
istis locutionibus: pet-
mittere se ditioni ali-
cuius, committere se
fidei alicuius, summit-
ti alicui. &c. 2, 37, 3 &
4.

modus deditiois mili-
tariis, ritusque, traditis
se. armis & prostratis
humili corporib⁹ facta,
exprimitur 2, 106, 1.
2, 114, 4. Vide omnino
Brissou. formul. 4

est & alia deditio, quae
g. Mancinus nudus re-
ligatis post tergum
manibus hostibus est
deditus 2, 1, 5. Ad
Liv. 9, 10.

dedicare templum Martis
2, 100, 2 Brissou. 1 for-
mul.

deducere colonias 2, 2, 3.
deducere genus ab ali-
quo, originem trahere
2, 41, 1.

deesse. ne quid honori
deesset 2, 8, 3. non de-
fuit Plauto gratia im-

petrandi 2, 67, 2. seruis
sepe erummodi πεισφά-
τοι.

deerrare. ubi semel recto
deerratum est 2, 3, 4.

defendere salutem alicu-
ius 2, 66, 2. duplici si-
gnificatu ponitur hoc
loco de iudiciali defen-
sione patroni, & auxi-
lio officioque amicus, à
periculo eripien-
tis. defendere se mu-
nitione, includere se
m. 2, 112, 3.

deferre summam imperii
alicui 2, 49, 3.

deficere. non deficiat ma-
teria latidaturum pro
deesse. 2, 101, 1. defectus
consilio imperatoris,
qui caret prudentia
imperat. 2, 120, 5. defe-
ct⁹ est fructu huius rei
2, 116, 4. defect⁹ est ma-
teria adipiscendi triu-
phalia 2, 116, 3. Parti-
cipialiter & Verbaliter
desurpatur.

deflectere se huc atque il-
luc, de homine tempo-
rario & instabili 2,
21, 2.

deslere fortunam eius
temporis 2, 67, 1. desle-
re summam calamita-
tis 2,

I N D E X.

- tis 2, 119, 1. *sc. describendo.*
 defluentia Socratico ore ingenia 2, 16, 4. *not.*
 DEFORMitas corporis aliquando cum turpitudine ingenii certat 2, 69, 4.
 Deillius bellorum ciuitisum defultor 2, 84, 3. *not.*
 deinde post 2, 23, 2. *Deinde postea, post deinde, frequens Pleonasmus.*
 delectus habitus, militum *sc. 2, 111, 1.* RES metus plena apud ciues 2, 130, 2.
 Delus *inf. 1, 4, 3*
 demerendis hominibus genitus, conciliandis officio & gratis 2, 102, 1.
 demoliri, pro moliri 1, 15, 3 & *not.*
 denique 2, 113, 1. *sape notum membrorum conclusionem, quam rei vniuersa complexiorem, aut expressionis intensionem notat.*
 denotari non poterat facies, *distincte cognosci* 2, 70, 2.
 denunciare alicui, *sc. imperiose* 2, 80, 2. denun-
 tiabat militibus, *sc. magna assueuatione (nā ita crebro ponitur)* 2, 55, 3. denuntiatio quietis, *somnium parando* 2, 70, 1.
 deprecari pro se 2, 86, 2.
 depudet. cum eum non depuderet 2, 73, 3.
 Dertona 1, 15, 4.
 descendere in campum *sc. perendi magistr. ergo* 2, 92, 2.
 desciscere à disciplina, de militibus *sedition. ceprantib.* 2, 81, 1. desciscuit à bonis, à priori virtute ac proposito re-ctitudine 2, 2, 2. *et idem de seditioso.* descitum à virtute 2, 1, 1.
 descripta publicis litteris pecunia, *consignata* 2, 37, 5. descriptum praesidium in recessus maris, distribuendi notione 2, 32, 4.
 desertus à militibus & fortuna 2, 80, 4. quod posterius membrum sententiose accedit. desertor, dicitur, qui spoliauerat equite peditem 2, 119, 4. *ita ferme.* desertor exercitus sui Antonius 2, 85, 3. deser-

I N D E X.

- desertores *ibid.* qui ex acie fugiunt.
- desiderare. nihil deerat, quod à domesticis desiderari aut præstari posset 2, 114, 2 *expectari*, *postulari*. neminem desideravit patria ciuem, nisi acie consumt. 2, 52, 4 *amissio* notatur.
- designare consulem 2, 58, 3.
- Desitiates Delmata 2, 115, 4.
- desperatis rebus suis 2, 27, 4. DESPERATIONE quaesita spes 2, 5, 3. & not.
- despicere ne quis posset in domum 2, 14, 3.
- despondet Nero Cæsari Liuiam 2, 79, 2. 2, 94, 1 *ceu pater sc. & not.*
- desponsa Cæsari priuigna Antohii 2, 65, 2.
- destinare, *neutr.* decernere 2, 110, 4.
- destinare successores dare, *constituere* 2, 131.
- prætores. contigit nobis destinari prætoribus 2, 124, 4 *creari*, destinatus ei belli gerendo *delectus* &c. 1, 12, 1.
- destinare aliquid publicis vsibus, 2, 81, 3.
- destinatum iter *constitutum*, *propositum* 2, 82, 2.
- destinatus ei parti in qua à fortuna vocaretur in *prælio* &c. 2, 8, 2.
- destinati tanto discrimini duces 2, 47 2 *fatalem destinationem intelligit.*
- destituere conata alicuius 2, 42, 1 *deneganda sc. ope* & *obscundis impedimentis.*
- destruere. fortunæ defuisset locus destruendi eius 2, 48, 2 *de Pompeo felicitate* & *potentia delecto.*
- detracto capite, *remoto* duce 2, 85, 4.
- detrim. sine vlllo detrimento exercitus, *clade* 2, 97, 4 & *supr. damn.*
- Deus. efficere talia pene nullius nisi dei fuerit 2, 47, 1. deis quam hominibus similior femina 2, 130, 5. diis quam hominib. propior 2, 35, 2. & *statutum est scriptoribus*, *extimiam rerum præstantiam diuinitata comparata*

I N D E X.

- paratione atollere. ad
 deos exceſſerat Hercu-
 les 1, 1. ita: Augustus
 ad deos tranſgreſſus 2,
 75, 3. *hac figura exi-
 tum rōv ἀποδεδεικται*
ſine eorum, quos inter
Deos poſtea retulere,
indicant.
 dextra Ponti incolere.
dextras partes 2, 40, 1.
 Dialis flamen 2, 43, 1. &
loue nomen hab.
 Dianæ ſacra regio circa
 Capuam 2, 25, 4. agros
 ei dez addicit Sulla
ibid.
 dicere. non ſine curā di-
 cendus 2, 8, 1 *memo-*
rands. & *not.* di-
 ctans 2, 83, 3 diſſitans
 2, 57, 1.
 dictum ἀποφθιγναι 2, 77, 1.
 Dictum Popillii Læna-
 tis 1, 10, 2. Æmilii Paul-
 li 6. 4. Scipionis Afri-
 cani 2, 4, 4. Liuii
 Drui 2, 14, 3. Teleſini
 2, 27, 2. Aſinii Pollio-
 nis 2, 86, 4. Coponii
 2, 83, 4. Pompeii Sex.
 2, 77, 1. Ciceronis 2,
 62, 6. Octauii 2, 50, 1.
 Panſæ atque Hirtii
 2, 57, 1. Caſaris *ibid.*
 Dictatoris in rep. Rom.
 uſus & ſinis 2, 28, 2. &
not. dictatoria animi-
 aduerſio 2, 58, 5. dicta-
 turam recuſauit Augu-
 ſtus 2, 89, 5.
 Didius T. 2, 16, 2.
 Dido 1, 6, 4. *aſcitiſſio* &
Punico nomine, quæ
proprio Eliſſa.
 dies maximi diſcriminis
 2, 85, 1 dies eruentiſſi-
 mus nomini Romano,
de prælio Pharfal. 2, 52,
 2 *ſid.* *Freinſhem. Ind.*
Flor. adeſſe Romanis
 vltimum diem 2, 27, 2.
 in diem 2, 72, 1 in dies
 2, 52, 1 *ſape.*
 dies ſenatus 2, 35, 1 *quo*
habetur ſenat.
 diem alicui dicere 2, 24, 2.
denuntiare diem ac-
cuſationis inſinuenda,
& ad eam audien-
dam rem inuitare.
Side Sigon. 3 de iudic.
7. Pollet. hiſt. for.
Rom. 4, 8.
 differre quantum differt
 Cato, *diſſentit, discre-*
pat 1, 7, 3 diſtulit ven-
 tus claſſem, *diſſipauit*
 2, 79, 3. extra dilationes
 poſitus, *elegari formu-*
la ſtrenuū intentum.
que aſſerē notat 2, 79, 1.
 diſſi-

I N D E X.

difficultas annonæ 2, 94, 3.
diffusum late bellum 2;
32, 5.
digestio annorum, com-
putatio 2, 53, 4.
dignatio partium, *digni-
tas*, auctoritas 2, 52, 1.
dignatio sc. pratura 2;
59, 2. dignatione ob-
tuere alium 2, 69, 3. di-
gnum fuit fortuna Cæ-
saris, quod *Ec.* 2, 87, 2.
digne satis nemo po-
test de flere 2, 67, 1. di-
gnior qui arbitrio vi-
ctorum quam iracun-
dia militū mōreretur
2, 24, 5. fides in Rom.
facit eas vrbes dignif-
simas sua nobilitate &
amoenitate 1, 4, 2. *ita*.
dignissimus vetustate
familix suæ 2, 120, 6.
dignitatis seruandæ fi-
dem dederat 2, 87, 2.
dignitatē alicuius con-
stituire, augere 2, 130,
3. ex dignitate constans
forma 2, 29, 2. *mas-
culum* sicuti decus intel-
ligitur auctoritati pro-
prius quam venustati.
digredi ab aliquo 2, 123, 2.
2, 105, 4. *ira*: digressu
Neronis, discessu 2, 76,
1.

*Digressiones Velleii. de e-
minentibus ingenii*
Ec. Viris doctis 1, 16 & c.
rursus 2, 9. item: 2;
36, 2. de coloniarum
deductione 1, 14 & 15.
de provinciis 2, 38. *Ec.*
39. In disputationem
Antonii 2, 66, 3. Quid
de Digressionibus eius-
cemodi statuendum &
not. ad 1, 14, 1.
diudicata ferro discor-
dia 2, 3, 3.
diligere otium valide 2;
98, 3. cuius disciplinæ
quandiu Sparta dili-
gens fuit 1, 6, 3. *Gell.* 4;
11: *Sir* litterarum ve-
terum diligentissimus.
dimicabatur in mortem
2, 85, 4. *nulla* sc. *spe* *vi-
ctoria* sed ne multi mo-
rerentur.
dimittere vxorem, *repu-
diare* 2, 41, 1. dimitte-
re inuolatum ex ca-
pitulis. 2, 74, 4. dimif-
si ad Pompeium, qui
voluerant abire 2, 50, 1.
dimittere exercitum 2;
40, 3. partes dimittere
2, 52, 3. & *not.* & *Voss.* ad
h. l. dimisit euocatum,
emisit *Ec.* 2, 70,
2.

P p

Diphi-

I N D E X.

Diphilus Comicus 1, 16, 3.
difa omina 2, 4, 6, 3.

dirigere aciem 2, 112, 3.

ita: directa acie 2, 95, 2

directa acie pugnatum

2, 47, 1. dirigere cur-

sum in Afr. 2, 19, 2 fu-

gam direxit ad eius ar-

bitrium 2, 85, 6. dirige-

bant facta ad consi-

lium 2, 8, 1 & *not.*

dirimi. diremti gradibus

ætat, *distincti* 2, 36, 2.

diruta est Carthago 1, 12, 5.

discerni armis, *diindica-*

rt, aufgemacht werden 2,

118, 1.

discingi 2, 41, 3.

disciplina, *de statu impe-*

ris & *forma* 2, 109, 1.

ita: disciplina conue-

nientissima 1, 6, 3 &

not. disciplina *sc. ciui-*

lis *ita* cultusque 2,

118, 1.

disciplina vetus deserta,

noua inducta, *de mori-*

bis & *viuendi genere*

2, 1, 1.

disciplina militaris 2, 114,

3.

disciplinis liberalibus e-

rudita indoles Augusti

2, 59, 4. disciplinis cæ-

lestium præceptorum

innutritus, *de educat.*

2, 94, 1.

discrepat res opinionibus

auctorum 1, 7, 2.

discrimen vltimum, *de*

prælio 2, 84, 3. discrimi-

ne vestro me subtra-

ham, *belli discer.* 2, 86,

4.

discors patri 2, 37, 3. dis-

cordat à se fortuna, 2,

53, 3 *fit comparatio*

prioris felicitatis cum

secura infelicitate. dis-

scordia collegarum ne-

que ipsis honori neque

reip. vsui est 2, 95, 3. Dis-

scordia magnorum vi-

rorum reip. pernicio-

sa. *not.* ad 1, 11, 6. dis-

scordia curia summo-

ta 2, 120, 2.

discutere conditiones pa-

cis 2, 48, 5. discussa sedi-

tio 2, 81, 1. discussum

aduentu Cæsaris bel-

lum 2, 75, 1.

discicere cogitationem a-

licuius 1, 10, 2. & *not.*

disiecta domus Cice-

ronis 2, 45, 3.

disponere exercitus 2, 120,

1. dispositi in id ipsum

milites 2, 27, 4. disposi-

ta prudenter hiberna

2, 111, 4.

disensiones plebis 2, 111,

4.

disi-

I N D E X.

diffidere in consiliis alterius 2, 80, 2 cum nota
 ediorumque: qualis
 Laeo apud Tac. 1 H.
 26, 4 consilii quamvis
 egregii quod non ipse
 adferret inimicus, &
 aduersus peritos perui-
 cax.

diffimillima vitæ Lepidi
 potentia 2, 80, 4 indi-
 gnitas notatur. sicut
 alibi: nulla virtute
 tantam fortune in-
 dulgentiam meritus.

DISSIMULANDI pruden-
 tia circa delict. milit. 2,
 114, 3. ex male dissimulato 2, 109, 2.

dissuadere legem, in con-
 cione sc. 2, 32, 1.

dispungere interualla ne-
 gotiorum otio 1, 13, 3.
 interponere ex arte &
 ratione negotiis otium.
 eleganter. A re num-
 maria verbum (inquit
 Lips. ad Sen. 4. benef.
 31) & dispungit, qui
 per puncta rationum
 it. confert, pariatque;
 Unde nimirum Seneca
 ipse mox subiicit: Ego
 quid, cui debeam,
 scio. &c. Est ergo in Tel-
 leiana figura illa ra-

tiocinatio prudentiæ
 otii intelligenda, qua
 Scipio accurare discer-
 nebat, quid remissio-
 nis, quibus negotiis, &
 quando & quomodo
 interponeret. adde Bris-
 son. formul. 6. Etiam
 Plinius à re numma-
 ria & ratiocinatio ad
 negotia accommoda-
 ur (quamquam di-
 uerso sensu) illud Pa-
 negyrici 81: cum in-
 fluentib. negotiis paria
 facere. i. e. exhausti-
 re &c.

distinguere volumen no-
 titiarum vtil. &c. 1,
 14, 1 de inferiis digres-
 sionib. distinctus tot
 annis ab ætate Home-
 ri 1, 7, 1 qui abest tot
 an. &c. 5. dixerat.

distrahi tempestate à suis
 1, 1, 1. distractissimus
 mole tot onerum 2,
 114, 1 Varietas oc-
 cupationum intelli-
 gitur.

ditio. ditioni eius se re-
 gnumque permisit 2,
 37, 3 potestati.

diuersa volentes 2, 60, 5,
 & diuersa presentib.
 2, 75, 2 i. e. contraria.

Pp 2

lon.

I N D E X.

- longe diuersa alii sua-
debant 2, 52, 1.
diuus Augustus 2, 124, 3
*Et alibi. Tractum ex
ritu antedictorum elo-
gium, quod postea et-
iam, citra respectum
eius superstitionis, re-
uerentia Imperatoria
maiestatis, cuiusque
aliquid diuinitatis
tribuitur, in rescriptis
Principum laudandis,
& alibi, stilus praefer-
tim fori & curiae reti-
nuit.*
documentum tanti mox
cuasuri viri 2, 42, 2 in-
dicium.
Dolabella laudatur 2, 125,
5.
Dolabellæ accusatio a
Cæs. facta 2, 43, 3.
Dolabellam ad mortem
adigit Crassus 2, 69, 1.
dolere ex aliquo, 2, 130, 4.
6. ex. dolenda oppon-
erubescendis 2, 130, 4.
DOLOR abstrusus & oc-
cultatus acerrimus 2,
130, 4.
domare bello 2, 108, 3 *hic
est, vi capere: oppon.*
condition.
domicilium animi cor-
pus 2, 69, 4.
domina gentium ciuitas
2, 29, 4. domini, propa-
tribus famil. 2, 103, 5.
dominium rerum sua-
rum ipsi concessum est
2, 80, 4. bona relicta sc.
adempta dignitate.
dominante in Italia Cini-
na 2, 23, 3. dominatio
nefanda 2, 60, 4. domi-
natione Antonii op-
pressa ciuitas 2, 61, 1.
*Hactenus in malam
partem; sequens exem-
plum nil nisi potesta-
tem imperii Monarchi-
ci, siue dictatoriam a-
nimaduersionem no-
tat: pene vim domi-
nationis experti essent*
2, 68, 4.
Domitiae familiae felici-
tas peculiaris 2, 103, 3. 6.
*Baron, Sireni stem-
mata.*
*Ex duabus gentis huius
familis Noster memo-
rat, ex Enobarborum
quidem: Domitiana
Cn. Fil. Cn. nep. cuius
ex Aruernis victoria
celebris 2, 102, 2. Domi-
tium Pontif. max, qui
legem de sacerdotiis
tulit trib. pl. 2, 12, 3.*
Domitium lege *Pedia
damna*

INDEX.

Amnatum, qui cum Antonio se coniunxit 2, 76, 2 indeque transit ad Cæsarem 2, 84, 3.
Ex Caluinorum familia: Domitium Caluinum 2, 78, 3.
 domi belliq; fortissimus 2, 27, 1. domum suam omnium conspectui patere vult Drusus 2, 14, 3.
 donare aliquem incolumitate, *Sic* 2, 100, 4.
 donari ornamentis triumphalib. 2, 115, 3.
 DONATI milites ab Imperatore ob virtutem 2, 104, 5.
 dos. velut in dotem scelestis 2, 67, 2. *ἀγαθή*, *ἀνδρός* intelligitur. dotes belli & togæ, laudes artesque siue *virtutes* 1, 12, 3.
 Drusus M. Liuius pro Senatu multa molitur 2, 13. quæ cum non procederent, perturbat remp. & occiditur 2, 14, 1. eius vox ad circumstantes 6. 2. ad architectum 6. 3. eius mors excitauit bellum Italicum 2, 15, 2.
 Drusus Liuius Claudia-

nus Liuiæ Pater 2, 71, 3. 2, 75, 3.
 Drusus Claudius cum Tiberio in Ræt. & Vindel. missus 2, 95, 1 mors eius & elogium 2, 97, 2 & 3.
 Drusus Libo 2, 130, 3.
 dubio mare 2, 55, 3 & mart. dubiis in rebus 2, 112, 6 *idē de prælii periculo*. dubiam spem armorum tentare 2, 71, 1 *sententiose ita dicitur, cum omnis fortuna, quæ bello committitur, dubia sit. respondet illa locutio*: incerta pro certis captare &c. dubia & interdum ancipiti fortuna 2, 79, 2. dubii casus rerum humanarum 2, 75, 2. dubitare, *pro deliberare* 2, 51, 3. sine vlla dubitatione 2, 122, 1. *mor*: quis enim dubitare potest?
 ducere contra remp. *sc.* milites rerum nou. cupidos 2, 125, 2.
 duci. per quæ eo ductus erat, *adductus ad id consilium capiend.* 2, 102, 3. duci in triumpho inter captiuos 2, 65, 3.
 Pp 3 1, 9, 5.

I N D E X.

- 1, 9, 5. duci in vincula
2, 7, 2.
- ductu Agrippæ 2, 79, 4.
virtute & ductu Ventidii 2, 78, 1. non iam ductu sed manibus atque armis 2, 115, 4. ex quo locoplanum est, ductu, presentiam ad exercitum; manibus operam ipsius ducis notari. sed hoc rarius, alias enim quacumque presentia ducis consilio & labore prestat, ductu includitur. ductu auspicii & Caesaris infrastræ Galliarum 2, 39, 1. solenniter hac coniungi notat Brissoni 4 formul.
- dulces facetiæ Latini leporis 1, 7, 1. ita; dulcedo mollissima carminum 1, 7, 1. dulcedo pacis 2, 117, 4. dulcedo & suauitas morum 2, 97, 1.
- dum, pro dummodo 7, 62, 3. &c. dum ea geruntur 2, 69, 6. 2, 98, 1. &c. alibi: per id tempus; per eadem tempora, interrim. Tales formulæ quid present in Historiis, vide apud G. I.
- Voss. in art. Historica c. 24.
- duodefexagesimus annus 2, 53, 3.
- DVPLEX & diuersissimus animus in eodem hom. 2, 5, 3 & not. duplicauerat eius vires aduentu suo 2, 77, 3.
- durare exercitum patientia periculorum 2, 78, 2. ætne. durauit ei odium in tantum &c. 2, 79, 6. mansit odium aduersus ipsum. durauit illis in longum constantia pugnandi 2, 85, 4.
- Duumuir Minturnensis 2, 19, 2. vide de Duumuiris coloniarum & municipiorum Sigon. de antiq. iur. Italia lib. 2 cap. 4 & 8.
- dux factus propriæ classis 2, 76, 2. dux bello peritissimus 2, 29, 3. dux consiliis, miles manu 2, 18, 1. sententiose. duces consulares, prætorii 2, 90, 3. duces acerrimi & peritissimi 2, 116, 1. ducum maximus 2, 99, 1.
- dux partium 2, 72, 3. Iulianarum partium 2, 55, 1.
- ibi

I N D E X.

Ibi ponitur pro capite
 & principe partium;
 hic pro & no ex ducibus,
 in partib. Iulianis, mi-
 litantibus. duces recu-
 perandi imperii fuere
 1, 2, 1.

DVX non debet iudicio
 exercitus regi 2, 115, 5.
 milites non temere
 cladi offerat. *ibid.* &
 2, 97, 4. vtilia speciosis
 præferat 2, 113, 2. DV-
 cis disciplina eiusque
 temperamentum & e-
 xemplum 2, 114, 3. DV-
 CIS fortuna & virtus
 2, 97, 4. erga vulneratos
 & imbecillos comitas
 2, 114, 1. DVCIS se-
 gnitia optimus exerci-
 tus perditur 2, 119, 2. IN
 duce plus est, quam in
 exercitu 2, 111, 2.

dynastæ 2, 51, 1. *Vide Ind.*
Nepot.

Dyrrachii obsidetur Pö-
 peius 2, 51, 1.
 E.

E Bur. ex ebore appara-
 tus triumphus Afr. Cæs.
 2, 56, 2.

edere munus 2, 93, 2. *exhi-
 bere, præbere. Sid. mun.*
 editis magnis speciosi-
 que rebus, *gestis* 2, 76,

2. editis haud iacruen-
 tis certaminibus 2, 21,
 6. editis virtutum ex-
 perimentis 2, 94, 4.
 educere hibernis exerci-
 tum 2, 115, 2.

efferre ad principale fasti-
 gium, *extollere* 2, 128, 1
 Hispania Sertorium ar-
 mis extulit 2, 90, 3.

efficere. effecerat magnū
 modum legionum 2,
 73, 3. effectus maximi
 belli consummati sunt
 2, 115, 4.

effossum lumen alterum
 imperii 2, 52, 2.

effundere se obuiam, *co-
 piose. excursu* 2, 112, 4
 effusa ciuitate obuiam
 2, 45, 5. effudit se in
 Asiam vis Græcæ iu-
 uentutis 1, 4, 3. effusa
 immanis vis Germana-
 rum gentium 2, 12, 2.
 effuso cerebro expira-
 uit 2, 7, 2. effundere
 vocem, *emittere* 2, 14,
 2. effusissimus munifi-
 centiæ 2, 41, 1. effusis-
 simus sinus maris Ha-
 driatici 2, 43, 1.

Eggius L. 2, 119, 3.

Egnatius Rufus insidias
 Augusto & sibi exitiū
 comparat 2, 91, 3 & 4.

INDEX.

hinc: Egnatianum scelus vocatur ea conspici-
ratio 2, 93, 1. Idem
Egnarius prohibetur
consularum petere 2,
92, 4.

egressus fortunam homi-
nis, *supergressus* 2, 40,
2.

elabi vrbe, *effugere* 2, 41,
2.

elanguescere 2, 111, 4 *de*
imminutis hostis obse-
si viribus.

elegans liberalium stu-
diorum & auctor &
admirator fuit Scipio
2, 13, 3. neq; quisquam
elegantius dispunxit
negotia otio. *ibid.*

elephantorum certamen,
in spectacul. 2, 56, 2.

elicitæ gaudio lacrymæ 2,
104, 5.

elisarum faucium notæ
2, 4, 5.

Elisa Tyria Carthaginem
condidit 1, 6, 4 & Di-
do.

Ellipsis *re causa* vel *gra-*
tia, cuius augendæ 2,
20, 5. *re modo* vel *ran-*
tum, neque licentia
in mediocres læuitum
Ec. 1, 2, 1. 2, 80, 4. *re*
porius, merentis sem-

per quam captantis
gloriam 2, 129, 1. *re*
sapissime Tacitus. *re*
et, excederet Sicilia 2,
80, 2.

eloqui, quis eloquatur il-
la opera 2, 126, 1. elo-
quentissimus Drusus
2, 13, 1. eloquentiæ pro-
sa decus 1, 17, 3. elo-
quentia medius 2, 29, 3
eloquio animoque si-
milis, *pro eloquentia* 2,
68, 1. eloquentia flo-

ruit vrbs Attica 1, 18, 1.
elucet atque eminent 2,
122, 1. elucebat per id,
quantus euasurus esset
2, 94, 3.

emergere è terra forami-
ne cuniculorum 2, 27,
4. emergere in fasti-
gium dignitatis & po-
tentia *sc.* 2, 65, 1.

emer: quid emeruissent
i. e. meruissent 2, 66, 1.
ita: emeritus trium-
phus 2, 47, 1.

emicare. sub eum locum,
qua cor emicat 2, 70, 5.
respicitur ad palpi-
tationem cordis. alias de
scu etiam ad hunc mo-
dum Plinius 11, 37: cor
hominis *infra laeuam*
papillam turbina-
re

I N D E X.

*minuere in priora emi-
net.* emicans multo
igne incendium 2, 125,
4 *eleganter, de sedi-
tione.*

eminere. qui eminebat,
legendus 2, 103, 2. *de
præstantia virtutis &
meriti.* eminuerant si-
ne periculo 2, 49, 1. *de
præst. dignitatis.* EMI-
nentia non carent in-
uidia 2, 40, 5. eminent
inter ingenia maxime
2, 36, 3. EMINENTISFOR-
TUNÆ comes inuidia 1,
9, 6. eminere claritu-
dine 2, 130, 1 dignitate
2, 107, 1, 2, 127, 2. emi-
nens princeps oppon. 2.
quali civi 2, 124, 2. emi-
nens dignitate 2, 107, 1.
eminens dictu res 2,
114 1. emineas fasti-
gium 2, 109, 3. eminent-
issimi viri filius 2, 2, 1.
eminentissim⁹ civium
2, 99, 1. eminentissimi
viri 2, 43, 3. eminentissi-
mi ciues 2, 71, 2. emi-
nentissimi duces 2, 17, 3.
2, 121, 3. eminentissima
ciuitas Rom. 2, 22, 2. e-
minentissima Roma-
narum Liuiæ, gene-
re &c. 2, 7, 13. eminen-

tissima mater Tib. 2,
130, 5. eminentissimæ
simplicitatis viri 2, 72, 3.
eminentia ingenia 2,
36, 2. eminentissima
cuiusque professionis
ingenia 1, 16, 2. eminen-
tissima capita imperio-
rum 2, 101, 2.

Eminentes viri, *de Prin-
cipibus viris & mo-
narchis cum excellen-
tia significatus* 2, 127, 1.
eminentissimus ingenij
ac studiorum 1, 12, 3.
*Talia exempla vide
supra in: Acer belli.*

Notandum interim est
esse hanc vocem inter
eas, quibus crebrius
& libentius vitur
Velleius, quā aliorum
quisquam; sicut ex ap-
positis exemplis patet.
emissa oraculo vox 1, 10, 5.
per emissarios factio-
nis suæ 2, 18, 6. ita di-
cuntur satellites &
ministri, quarumcum-
que rerum atrocium
aut dolosarum mol-
itioni & effectiōni de-
stinati emissique. Vide
etiam Marcell. Donat.
ad Lamprid. Helio-
gab.

Pp 5

emq.

I N D E X.

emolumentum victoriae

2, 105, 4. *ita:* emolu-

mentum patrati belli

attulit hiems 2, 114, 4

Et victoria *Et* confe-

ctio belli, *Sicuti qua-*

dam periphrasi attolli

intelligatur.

enarranda non recipit hanc

scripturae modus 2, 52,

2.

eneruatus amore animus

2, 86, 3.

eniti, *parere* 2, 95, 1. 2, 104,

3. eniti ad honores *as-*

lias ascendere 2, 127, 1.

Ephesus condita 1, 4, 3.

Ephyra 1, 1, 1. *Vel* Ephyre,

Corinthus *olim dicta*

1, 3, 3. *Et* *not.*

ἐπιχειρῶν ἐπὶ καμπίσιν 1, 2, 3.

Et *not.*

Epirus 1, 1, 1.

epistola funesta 2, 117, 1.

epistolarum commer-

cia 2, 55, 1.

Eporadia 1, 15, 5. *al.* Epo-

redia.

epulum per multos dies

datum 2, 56, 1. epulari

apud aliquem 2, 101, 3.

equo vehi 2, 114, 3. equi-

tum loca in theatro 2,

3, 3. *Vulgo:* quatuor-

decim ordines. equi-

tum opera ad bellum

extraordinaria 2, 117, 1.

equestris acies, *equitatus*

2, 11, 5. equestri mili-

tia finita 2, 111, 3.

equestris ordo 2, 76, 4. e-

questri loco natus 2,

128, 2. equestri sed

splendido genere na-

tus 2, 88, 2. *ita:* ad-

modum speciosa eque-

stris familia 2, 59, 2.

Unde splendidi, infi-

gnes, illustres equites,

eminentia quorundam

in equestri ord. *notan-*

da. *Side* Lips. *ad* 11

Annal. Tac.

equestri statua honora-

tus Octavius 2, 61, 3. *Et*

not.

Eretria Atheniens. colo-

nia 1, 4, 1.

erubescenda *opponuntur*

hic dolendis 2, 130, 4.

erudire indolem alicuius

liberalibus disciplinis

2, 59, 4.

eruere. eruit funditus

Corinthus 1, 13, 1. *ita:*

eruta Carthagine 2, 38,

2. eruendam deledam-

que urbem 2, 27, 2. *Et*

fundamenti sc. *desi-*

cere.

erumpere. erupit scelus

Egnatianum 2, 93, 1. e-

rupit

rupit

mo Au

crumpen

indign

eruption

2, 47,

Erythra

Eryx 1, 8

esse. sunt

prodi

27, 5

esse ali

ration

noti,

ni 2,

evadere.

tanti

2, 42,

surus

euchere.

amici

in 2, 9

mo

fidem

comp

coru

uectu

quentum

fortu

2. eue

hoste

rerum

hoste

eueru fu

cuitare

Eumen

I N D E X.

2, 111, 1.
 itatus
 tri milli.
 3.
 76, 4. c.
 atus
 stri sed
 ere na-
 : ad-
 a eque-
 59, 2.
 , in si-
 equites,
 undant
 notan-
 ad II
 onora-
 61, 3. 6.
 L. colo-
 untur
 30, 4.
 alicius
 ceiplinis
 anditus
 31, 1. ita:
 ne, 38.
 ledam-
 72, 2. à
 f. diffi-
 celus
 33, 1. c.
 rupit

rupit tempestas in do-
 mo Aug. 2, 100, 2.

erumpens pectore & ore
 indignatio 2, 66, 3.

eruptionibus pugnatum
 2, 47, 1.

Erythra condita 1, 4, 1.

Eryx 1, 8, 3 & not.

esse. sunt qui prodiderint,
 prodidere quidam 2,

27, 5 esse in fine 2, 33, 1,

esse alicui terrori, vene-

rationi 2, 41, 3. esse ho-

nori, vsui 2, 95, 3 crimi-

ni 2, 116, 5.

euadere. documentum

tanti mox euasuri viri

2, 42, 2 quantus eua-

surus esset 2, 94, 3.

euehere. euexerat eum

amicitia Principis vsq;

in 2, 90, 1. euectus ani-

mo super humanam

fidem 2, 130, 1. vsque in

comparationem Græ-

corum ingeniorum c-

uectus 2, 9, 3.

euentum collegæ ex sua

fortuna æstimans 2, 70,

2. euentu felici superat

hostem 2, 25, 2. euentu

rerum felici fugauit

hostem 2, 46, 5.

euerit funditus 2, 115, 4.

euitare tela 2, 80, 3.

Eumenes medius inter

Perseum & Rom. 1, 9,

3.

euocare 2, 129, 1. sc. ad se,

atque, quæ hoc loco em-

phasis est, velut elice-

re. euocatus 2, 70, 2

C. 3. Apud Dion. 45

p. 313: τὸ τῶν ἡεοκάτων

ἢ Ουοκάτων σύστημα, ἔς

Ανακλήτες ἂν τις ἐλθνί-

σας, ὅτι πεπαιγμένοι τῆς

σχολῆς, ἐπ' αὐτὴν αὐτοὶς

ἀνακλήθησαν, ὀνομάσκειν.

Legio Euocatorū: quos

aliquis Græce ἀνακλήτες

possit appellare; quod

cum dimissi iam essent

à militia, postea ad

eam renocantur.

Euphrates 2, 46, 4. 2, 101,

1.

Eupolis Comicus 1, 16, 3.

Euripides Tragic. 1, 16, 3.

Ex, variis significatibus

seruit. Ex Aruernis

victoria 2, 10, 2. ex Hi-

spaniis triumphare 2,

30, 2.

ex consulatu sortitus A-

siam 2, 33, 1. ex consula-

tu obtinebat Hispaniā

2, 78, 3. ex eo honore

(pratura sc.) sortitus

Macedoniam 2, 59, 2.

Ita Suetonius Cæs. 18.

ex pratura sortitus

Hispaniæ.

I N D E X.

- Hispaniam 1. & Aug. 3.
 ex pratura Macedonia
 sortitus. aliis saepe. Apte
 & è re dictum: quia
 expleto magistratu an-
 nuo Roma proficiscébā-
 tur in provincias sorte
 sibi destinatas, eas quo-
 que tali nomine, quod
 in Roma gesserant, ad-
 ministraturi. Et & Or-
 do temporis, & species
 dignitatis notetur hac
 formula.
- ex equestri ordine consul
 creatus 2, 76, 4. cum
 eques esset, non patri-
 cius.
- ex diuerso, hinc, illinc 2,
 101, 2. ex longinquo 2,
 43, 2. ex altera parte 2,
 74, 3 non opposit. sign.
 sed, praterea &c.
- ex censu, secundum mo-
 dum census 2, 111, 1. ex
 constituto 2, 110, 2. ex
 merito 2, 118, 5.
- ex male dissimulato 2,
 109, 2. περιφρασις
 & surpatum: Et &:
- ex maxima parte 1, 17, 1.
 magna ex parte 2, 97, 3.
- ex insperato 2, 112, 6. ex
 ocurso contracta rixa
 2, 47, 4.
- ex vulnere mortuus 2, 61,
4. *caussa signis, ita*
 ex aliquo dolere, indi-
 gnari, erubescere 2,
 130, 4.
- ex Macedonia repetunda-
 rum damnatus 2, 8, 1.
- ex prouocatione hostem
 interemit 1, 12, 4. cum
 prouocat⁹ se, pugnaasset.
- ex auctoritate senatus 2,
 20, 3.
- ex persona poetæ dictū,
 mox: sub 1, 3, 2.
- ex negotio aliquid remit-
 tere 2, 88, 2.
- exaggerare iuuentam ali-
 cuius honoribus 2, 129,
 2. & ὑψηλῶς & ad splen-
 dorem rei conciliandā
 dicitur.
- exardescere. exarsit bel-
 lum ciuile 2, 49, 2. ex-
 arserat bellum 2, 75, 1.
 2, 104, 2. exarserant ini-
 tia ciuilis belli 2, 48, 1.
- exalceari 2, 41, 3.
- excedere natura sua, 2, 68,
 5. contra insitam ele-
 mentiam aliquid fa-
 cere. excedere Sicilia
 2, 80, 2. Italia 2, 76, 2.
- excedere modum la-
 borum, periculorum
 2, 122, 4. excessit in
 hoc ira principis, & que
 eo progressa est 2, 68, 5.
- exce-

I N D E X.

excedens humanam fi-
dem temeritas, *inre-
dibil.* 2, 51, 3. excedere
ad deos 1, 2, 19. D. post
excessum Hannibalis
ex Italia 1, 15, 1.

Excellens vir 2, 92, 1. ex-
cellens corpore 2, 107,
1. forma 2, 29, 2. specie
2, 7, 2. excellentissimus
omnium civium for-
ma 2, 41, 1.

Excelsissimus iuuenis 2,
101, 1. excelsissimi du-
ces 2, 114, 4. excelsissi-
mi viri 2, 22, 2. excel-
sissima victoria 2, 96,
3. excelsissime floruit
Sparta 1, 6, 3. *Hoc quo-
que vocabulo singula-
riter ὁ ναυπονεπὴς
scribitur Noster.*

Excidere filius 2, 109, 5.
excisus exercitus 2, 120,
3. excisi agri 2, 115, 2. ex-
cisa Germania 2, 122, 3.
*ἡ αὐτοῦ πόλις de cla-
de loqui amat. sic: ex-
cidium auctorauit par-
tibus suis 2, 30, 1. pluri-
mo cum earum gen-
tium excidio 2, 98, 2.*

Excipere aliquem cœna 2,
77, 1. bellum ab Ascu-
lanis ortum, à Marfis
exceptum 2, 15, 12. *seriem*

progressionis not.

exciuit veteranos 2, 51, 2.
*Tacitus de eadem re,
conscitos, ait. excita
sedibus suis gens 2,
108, 1.*

*Exclamatione siue po-
tius admiratione in-
dicat magnitudinem
sequentis narrationis
Velleius 2, 106, 1. exclamatio rei attollenda
panegyrico studio Csur-
pata 2, 114, 1.*

exemplum grauissimum
antiquisq; comparan-
dum 2, 78, 3. exemplum
naturale 2, 128, 4. *patris
sc. respectu Tib. & ma-
iorum, respect. Pop. R.
exemplum clementiæ
Cæsaris 2, 100, 4. exem-
plum hominis grati &
pii fuit Corvinus 2, 71,
1. exemplum proscri-
ptionis primus inuenit
Sulla 2, 28, 3. Unde
exempli Sullani ma-
lum proscriptio 2, 66, 1.
eiusdem exempli tri-
bunatum ingressus 2,
6, 2. exemplo inutili,
facto salutari 2, 47, 4. &
*not. homine quam ex-
emplo dignior fuit hæc
iniuria 2, 20, 3. & not. &**

I N D E X.

- in omnia virtutum exempla genitus 2, 116, 2.
- EXEMPLum Principis efficacissimum est 1, 126, 5. Exempla non consistunt ibi, unde ceperunt *Ec.* 2, 3, 4.
- exequi. in consultando temerarius, in exequendo vir 2, 24, 5. exercitus fortiter, quæ pessime ausus erat 2, 24, 1. 2, 29, 1. executor acerrimus malorum propositorum 2, 45, 1.
- exercere exercitum bellis 2, 109, 2. animum disciplinis, corpus periculis 1, 13, 2. exercuerunt nos bello tot annorum 2, 90, 3. *negotium facessere Ec.* exercere inimicitias cum aliquo 2, 45, 1.
- exercitatio animorum, *de studiis* 2, 110, 5. exercitationes nauales 2, 79, 1.
- exercitia perpetua 2, 109, 1. *bellica præsertim.*
- exercitus disciplina, manu, experientia bellorum præstans 2, 119, 3. exercitus magnificentissimus à segni duce
- perditur 2, 120, 5.
- EXERCitus non regat ducem, sed regatur à duce 2, 115, 5. EXERCitus nimis magnus difficulter regitur 2, 113, 2.
- exhaustus bello exercitus 2, 21, 4.
- exilium Numidici gloriosum 2, 115, 5. *Et Ec.* Clæronis 2, 45, 3. *exilium specie honoris impossibile* 2, 45, 4. 2, 93, 3. 2, 99, 2.
- existimare, *indicare.* quid de eo existimauerit Sulla 2, 27, 5.
- exitialis spiritus 2, 22, 4. tempestas 2, 72, 5.
- exitibilis fames 2, 112, 3. clades 2, 112, 4. eventus prælii 2, 21, 3. fortietas potentie reip.
- exitibilis 2, 44, 1. exitiabiles homines 2, 12, 5.
- exire. quia viuis exierat, *effugerat* 2, 8, 3. exitus hic fuit illius viri 2, 53, 3. exitus partium Bruti 2, 72, 1. hunc vitæ mortisque habuere exitum 2, 57, 1. *Et alibi:* hunc finem vitæ hab. 2, 14, 2.

I N D E X.

exoletus histrio 2, 28, 3
impudicus, pathicus.

expectato maturius 2, 123,
2 expectatis contraria
2, 75, 2.

expeditiones æstiuæ 2,
114, 3. classicæ peditum-
que 2, 121, 1.

exorabilis in offensis 2, 29,
3.

experiri molem belli,
subire, suscipere 2, 95, 1.

experiri aliquem, *sc.*
operari alicuius *vir-*
tutemque 2, 128, 4.

experiri animum victo-
ris, *tentare clementiã,*
incolumitatem petere

2, 87, 3. experti pæne ef-
fent vim dominatio-
nis, *sensissent* 2, 68, 4.

expertæ virtuti in Afri-
ca, respondit in Hisp. 2,
4, 2 *παδὲν ἡξῶς.*

experientia belli 2, 78, 2.
experientiã laudandũ
est consilium 2, 57, 1. *i e.*

bonum fuisse consiliũ,
experientia offendit.

experimenta virtutis da-
re 2, 94, 4. experimen-
tis maioribus testa-

tum, *exemplis* 2, 116, 3.
explere censum senato-
rum 2, 129, 3. *Tacitus,*

iuvare dixit 2 A. 37, 1.

non habentibus sc. sup-
plere, adeoque inopiam
senatorum sustentare.

S. Sueton. Tib. 47. ex-
pleuit plurimum labo-
rem circa port. 2, 23, 3.

expleuit tot millia eo-
rum numerus 2, 110, 3.
ita Curtius sæpe, alii-

que.
explicare, *historica scdm.*
2. 104 2, 46, 1. Et alias.

explicatis classibus 2,
79, 5. *Ita passim: expli-*
care copias, turmas &c.

exploratissima fuit victo-
ria ante præcl. 2, 84, 1.
certis indicis cognita.

exploratores 2, 112, 5.
exponere pecuniam *sc. ex*
naue 2, 45, 5. *expositæ*

in terra copiar 2, 79, 4.
expostulante cõsensu po-
puli 2, 77, 1. *Verbum av-*

ἐκπρόδω de Vehementi
flagitatione.

exprimere, *describendo*
sc. 2, 124, 1.

expromere. ciulatu ex-
promenti indignatio-
nem casus tanti viri 2,

19, 3 *ita legitur; mal-*
lem tamen legere: ex-
promens indignatio-
nem casus t. v. &c.

expugnationes 2, 98, 2.

exse.

I N D E X.

- exsecratio in Cinnam 2,
22, 2. exsecrationes tri-
bunorum pl. publicæ
in Crassum 2, 46, 3 &
not.
- exsomnia 2, 88, 2 ex-
somnia animo 2, 129, 4.
- exsoluere pœnas facino-
rum, *puniri ob facin.*
2, 88, 3.
- exsultatio quædam nouæ
salutationis 2, 104, 5.
*ita significanter illam
alacritatem letitiam-
que militum salutari-
um exprimit.*
- extentum vitæ spatium 1,
11, 6 de *longanitate.*
- extraordinaria imperia 2,
303, 2; 31, 4.
- exturbare aliquem urbe
2, 19, 1. *mox:* exulem
facere.
- exuere castris 1, 9, 4 *ita:*
exutus omnibus copiis
2, 37, 2. exutus nauib-
us 2, 79, 5.
- F.*
- Fabius Allobroges vi-
cit, unde *Allobrogicus*
dictus 2, 10, 2.
- Fabii Æmiliani disciplina
milit. in Hispan. 2, 5, 4.
- Fabrateria 1, 15, 4. *Oppid.*
Camp.
- fabricata classe 2, 79, 2 fa-
bricati miro opere ciu-
niculi 2, 27, 4.
- facere templa, porticus 2,
81, 3. theatrum 1, 15, 3.
adif.
- provinciam 2, 38, 2
ludos, *mox:* præbere,
edere 2, 79, 6.
- deum 2, 126, 1 & *not.*
copiam pugnandi 2,
11, 3.
- exercitum 2, 109, 2 *pa-*
*rare. quam phrasin &
Sallustianam nec su-*
is probam in Aruntis
reprehendit Seneca
ep. 115: *nisi quod paul-*
latim consuetudine
mitigari hæc talia;
& surpantis item ratio-
ne atque, satis con-
stat.
- facere, *in obscenis* 2, 83, 4.
- facere viam incrementis
suis 2, 51, 3. æstiuæ pro-
ducta fecere emolu-
mentum victoriæ 2,
105, 4. ubi negotia fe-
cissent otio locum 2,
105, 3. hoc tempus me
fecit militem Tiberii
2, 104, 3.
- facinoris præclari auctor
2, 120, 4.
- facundus malo publico 2,
48, 3.

falle=

fallere. fefellit eos quin-
quennium, *praterist*
eorum curam, *aberra-*
vere 2, 53, 4.

fama, vt loquitur fama,
rumor 2, 93, 3. fama
post conscientiam con-
sulendum 2, 115, 5. fa-
ma gloriaque 2, 65, 4
fama tanti nominis
territus 2, 94, 4. cele-
britatis *signif.*

Fame vrgeri hostem me-
lius est, quam ferro.
not. ad 2, 111, 4.

familia insignis honori-
bus 2, 127, 3. in fami-
liam eius datus, *per*
adopt. sc. 2, 8, 2 retine-
re in familia, *non dare*
in adoptionem 1, 10, 5.
familia priuata 2, 91, 3.
de seruis.

Fannius C. inter oratores.
2, 9, 1. 1, 17, 3.

Fannius Cæpio 2, 91, 2.

fascēs submittere alicui,
Et superiori sc. 2, 99, 4.

fastidire aliquem colle-
gam 2, 7, 3 fastidire vt
externos 2, 15, 3. con-
temptum *Et asperna-*
tionem repellentium
notat.

fastigium. *de dignitatib.*
magnis Et honoribus.

in summum fastigium
vectus 2, 30, 3. fasti-
gium altissimum, pa-
ternum 2, 116, 4. fasti-
gium consulare 2, 69, 1.
fastigium principale in
rep. 2, 69, 1. 1, 11, 6. *de*
potentia: in quod iam
emerfissent fastigium
2, 65, 1. imperium suum
perduxit Maroboduus
in fastigium nostro
imperio timendum 2,
109, 1. *Et cum excel-*
lentia, fastigium orbis
terrarum, *de monar-*
chia, siue summo impe-
rio Rom. 2, 131.

fata, *pro destinatione di-*
uina. si fata poscerent
2, 122, 3. fata vincunt
omnem curam *ibid.*
fatorum vis inelucta-
bilis 2, 57, 3 quod *cause*
accipiendum. fatum
enim non infert rebus
necessitatem 2, 118, 4
not. neque tollit arbi-
trii libertatem. quam
partem ethnici non
intellexere. Vide G. I.
Vossii *commentar. de*
orig. Et progr. idolatr.
lib. 2. cap. 47 Et c. fa-
torum iniquitas rapuit
iuuenem 2, 97, 3 *transfo-*
lent

I N D E X.

lent gentiles loqui.
 fata salutaria reip. terra-
 rumque orbis 2, 60, 1
 tum magnificentia e-
 logii passim Romani
 memorant *sua Reip.*
fortunam, sua Orbis
Imperiiq; fata.

fatalis mors 2, 4, 6. 2, 49,
 1. *Et alibi, naturalis,*
oppon. Violenta. Con-
uenit illa locutio di-
stinctioni Aristotelicæ
5 physic. t. 57 qua Phi-
lon duplicem constituit,
unam naturalem, & alteram
accidentalem. Et mox per-
iculis sic ut vocat &c. ei-
magis, non fatales.
Vocatur aliam mors av-
ertera, simplex, spon-
tanea: apud Iustinum,
naturalis factorum con-
ditio: morte sua obire.
Vide Ccel. Rhodigin.
lib. 21 cap. 4.

fatigauerat per triennium
 nostros exercitus 2, 31,
 1 multum negotii ex-
 hibuerat nostris. fatiga-
 ra veluti fortuna 2, 69,
 6 sententia caussa ita
 loquuntur de fortuna
 cultum mutante.

Faurentia 2, 28, 1.
 fauere partibus Sullæ 2,

26, 2 fauor partium,
erga partes 2, 54, 2 fa-
 uorabilis reditus 2, 40,
 2 fauorabilem fecit
 triumphum inuidia al-
 terius 2, 34, 1.

Fauonius prætorius 2, 53,
 1.

fax belli Sertorius 2, 25, 3
auctor, concitor, &c.
 Ind. Flor. facem sub-
 iicere bellis ciuilibus
 2, 48, 3 *de instinctore.*
 fedus turpe Pompeii &
 Mancini 2, 1, 4 rescis-
 sum & 5. 2, 90, 3. fedus
 pacis 2, 71, 2.

Felicitas nomen assumit
 Sulla 2, 27, 5.

feritas hostilis 2, 119, 5.

ferox animo 2, 108, 2. fe-
 rociior iusto 2, 49, 4.
 ferocior populari feri-
 tate 2, 106, 2 ferocissi-
 mæ gentes 2, 98, 2 ferro-
 cia ingeniorum 2, 115,
 4 Numantinis etiam
 tribuitur 2, 1, 4.

ferre arma contra 2, 87, 2
 & con.

pretium sui consilii,
 reportare 2, 125, 1.

grauiter dolere 2, 102, 1.

legem ad populum 2,

18, 6 *inter sollemnita-*
 & Briffon. 2 form.

cuni-

I N D E X.

cuniculi qui in diuer-
sas agrorum partes fe-
runt 2, 27, 4. *ducunt.*
Gram aperiunt. fere-
bat se regie stirpis,
predicabat, dicebat
1, 11, 1.

Ferrum. quos ferro pote-
rat interimere, *in præ-*
lio sc. 2, 85, 4.

festinanter 2, 12, 2 festi-
natio itineris 2, 50, 3.

Fetiales 2, 1, 5. *per hos de-*
debantur hostibus no-
xii. *ibid.* *Vide* Dionys.
lib. 2. Ciceron. 2. *de ll* 9.

fides promissæ breuitatis
2, 56, 4 *obseruatio fidei*
& promissi. fidem vix
mereri potest 2, 10, 1.
supra humanam fidem
euectus, *supra quam*
credi potest 2, 130, 1.

fides Attica, *proverbiali-*
ter pro sincera 2, 3, 4.

fidei publicæ violatio
non debet vnus lui
sanguine 2, 1, 5 *& not.*

fidei alicuius se com-
mittere 2, 37, 4 *de dedi-*
tione, ita: sequi potius

Romanorum fidem,
quam arma metuere 2,

107, 2. fides in forum
reuocata 2, 12, 1. fide-

lissimus partium 2, 53, 1.

Fidentia 2, 28, 1.

fiducia hostium 2, 120, 1

fiducia virum 2, 112, 3

victoriæ 2, 113, 1. fiducia

militum armavit Cæ-

sarem 2, 49, 3.

figurarum similitudo ex-

pressa *in imaginib.* sc.

1, 11, 4. *de imaginib.* ad

Stuum expressis.

Filiorum impietas erga

proscriptos parentes 2,

67, 1.

Fimbria C. Flavius inter-

imit se 2, 24, 1.

finis, *de morte* 2, 123, 3.

finire circulum, *definire*

1, 10, 1. quidquid fini-

tur meridiano, *compre-*
henditur 2, 126, 3.

finire honores, *deponere*

2, 33, 3.

firmus proposito 2, 63, 3

firmus exercitus 2, 29, 1.

firmissimi remiges, *& va-*
lids 2, 84, 1.

Firmum *& rbs Picen.* 1, 14,

8.

firmare pace, quæ bello

subacta 2, 123, 1. *senten-*
tiose, componere, sta-
tum dare. firmare præ-

sidiis urbem 2, 25, 1.

Flaccus Pomponius 2,

129, 1.

flagrantior fax 2, 48, 3.

Q 2

fla.

I N D E X.

flamen dialis 2, 22, 2. 2, 43,

1.

Flavius Cæsetius 2, 68, 4.

flos ætatis 2, 29, 2. floruit

hoc tempore Cicero 2,

36, 2 floruit Hømerus

ante tot. an. 1, 5, 3 *Vita*

& celebras notatur.

florere in rep. sine in-

uidia 2, 49, 1. florere

favore publico 2, 92, 4.

floruit vrbs. Attica elo-

quentia 1, 18, 1. florent-

issimus ingenio 2, 2, 2.

Floralium ludorum ini-

tium 1, 14, 8.

fluere otio & molliis 2,

88, 2. fluens molliis

Sardanapalus 1, 6, 2.

fluens respublica, pro-

cumbensque, *qua e-*

uerso statu ad interi-

tum spectat 2, 16, 4.

Fonteius 2, 15, 2.

forma, *de modo scriptura*

& operis Velleiani.

forma propositi operis

2, 66, 3 forma sua red-

datur operi 2, 49, 1 hoc

opus seruet formam

suam 2, 96, 3. excedere

formam propositi ope-

ris 1, 16, 1.

ita de genere operis &

scriptoris poetica:

perfectissimi in forma

operis sui 2, 36, 2.

de summa & grati

descriptio, notanter:

forma vniuersi princi-

patus Tiberiani 2, 129,

1 *de disciplina statu-*

que ciuili. forma reip.

prisca 2, 89, 3. forma

prouinciæ 2, 97, 4 quæ

& formula prouinciæ

2, 38, 1 *& not. ita:* in

formam præfecturæ re-

digi 2, 44, 4. *& præf.*

ad formam disciplinæ

Romanæ, *similitud.*

not. 2, 109, 1. in formā

iusti exercitus coicere

2, 61, 2.

Formiani in ciuitatem re-

cepti 1, 14, 4.

formula negotiarum, &

imprudens in inscen-

dis Historia ordinis fa-

ctis memorabilibus ex-

tra ordinem, aut egress-

ionibus 1, 14, 1. 1, 16, 1.

2, 73, 2, 14, 3. 2, 26, 3. 2,

38, 1. 2, 41, 3. 2, 68, 1 &

4. 2, 86, 3. 2, 108, 2.

2, 107, 1. *præfisso-*

nis item 2, 42, 1. 2,

43, 4 & c.

fortissimus domi belli-

que 2, 27, 1.

Fortuna, *de illa mente,*

quam ethnici in cer-

tas

I N D E X.

ut ablegatam, omnia
Sersare pro lubitu cre-
debant. Hinc illa: For-
 tuna in omni re mul-
 tum potest 2, 116, 3. for-
 tuna concussit eum 2,
 79, 3. fortuna indulget
 ei 2, 117, 1. fortuna vltia
 est eius factum 2, 119, 4.
 FORTUNA rumpit, in-
 terdum moratur pro-
 posita hominum 2, 116,
 1. fortuna hunc eius
 exitum esse voluit 2,
 72, 1. fortuna extulit
 fastigium eius tantis
 auxilibus 2, 40, 4. 2, 37,
 4. fortuna pronior eos
 comitata est 2, 59, 6.
 fortuna ei hos comites
 aggregauerat 2, 53, 1
 fortuna omnia diremit
 inter duces 2, 47, 2
 quos fortuna periculo
 subdlexerat 2, 72, 5. for-
 tuna non dabat ele-
 ctionem, sed ostende-
 bat perfugium. *Ibid.*
 fortuna subdlexerat
 spem magni nominis
 2, 103, 1. fortuna à se
 discordat 2, 53, 3. fortu-
 næ indulgentia 2, 80, 1.
 2, 121, 3. fortunæ vices &
 mutationes mirabiles
 2, 75, 2. fortunam in-

crepat Cæsar 2, 55, 3. à
 militibus & fortuna
 desertus 2, 80, 4.

Et cum sententia singu-
lari, Et de propria cer-
tis personis, gentibus,
urbibus fortuna: sequi-
tur fortunam SVA M
 Cæsar 2, 55, 1. fortuna
 SVA Cæsarem comita-
 tur in Hispan. 6. 3.

Fortunam semper in po-
 testate habuit Caro 2,
 35, 2. *notat hac locutio-*
ne Velleius illam Vir-
tutis vim & robur,
quo munitus Vir excel-
lenter bonus fortunam
quancunque & susti-
net & regit, semper se-
bi similis nec inflari
gnarus prosperis, neque
aduersis decici; qua-
lem Horatius, teretem
ac rotundum; Græci
τετράγωνοι sine quadra-
tum, vno significandi
proposito, dixere. Vide
Cæl. Rhodigin. lib. 18
cap. 14. Alia figura
accipienda est hac
phrasis apud Curtium
 16, 3, 35. *ubi de Alexan-*
 dro dicitur, quod for-
 tunam solus omnium
 mortalium in potesta-

I N D E X.

tehabuerit. *de obsequio*
scilicet fortuna, semper
fauentis, nunquam
aduersantis.

De euentu casuque ac-
cipe in illis: fortuna
alterutri se parat Cæsar
 2, 43, 2. ei parti desti-
 natus, in quam à for-
 tuna vocaretur 2, 85, 2.
 fortuna ancipitis tem-
 poris correcta virtute
 2, 79, 5. ex sua fortuna
 euentum collegæ æsti-
 mabat 2, 70, 2. fortuna
 huius temporis, *cala-*
nitosa sc. 2, 67, 1. FOR-
 Tuna mutat fidem 2,
 53, 2. fortuna dubia &
 interdum ancipiti gest.
 bell 2, 70, 3. fortuna
 varia gest. 2, 1, 3. Italici
 belli fortuna varia atq;
 atrox 2, 16, 4. *Variaratione*
euentuū gestum
tale bellum dicit Tre-
bellius Pollio. fortuna
 eadem hunc abstulit 2,
 71, 2.

De felicitate. fortuna
 partium in summum
 euecti fastigium 2, 56,
 3. *Posse etiam quedam*
ex rubuc trahere, qua
antea de Fortuna Dea
annotauim? nisi quod

ratio loquendi ad rē
visa potius spectat, &
denique referri debet.

De conditione, statuque.
 FORTUNE magnæ co-
 mes est adulatio 2, 102,
 3. fortunæ magnitudi-
 nem licentia metiri 2,
 100, 3. fortunæ, in quā
 alebatur, capax 2, 93, 2.
 fortuna publica in
 quem statum peruenerit
 2, 86, 1. fortunam
 non animum mutaue-
 rat captius 2, 82, 2. cu-
 ius fortunam mutare
 constituit Deus 2, 57, 3.
 fortunam hominis e-
 gressus 2, 40, 2. *alias:*
homine maior &c.
 dissimilem fortunę suę
 indutus habitum 2, 41,
 2.

fortunatissimū prœlium
 2, 12, 5.

fortuita mors, *fatalis su-*
pra 2, 102, 1. fortuita
 damna 2, 126, 4.

forum Augusti prænitet
 titulis victarum gen-
 tium 2, 39, 2.

frangere hostem 2, 24, 4
 vires populi militia
 frangere 2, 122, 3. digni-
 tatem alicuius 2, 20, 2.
 fragmine subfellii ictus

Grac-

Grac-
 FRATres
 collegi
 esse de
 2, 83,
 fraudare.
 dabo
 76, 1. fr
 stimon
 non fr
 consula
 ne frau
 memo
 fregellæ
 8. cas
 2, 64,
 frequens
 95, 2. fr
 regio,
 1. fre
 cia, 6
 90, 4.
 frons, pr
 uerfa
 fruispec
 frument
 94, 3.
 frustrati
 di con
 frustra
 suum
 frustra
 decipi
 fuga tur
 fuga
 fugat

I N D E X.

Gracchus 2, 3, 2.
Fratres an in eodem collegio magistratuū esse debeant. & *not. ad* 2, 8, 3.
 fraudare. in eo non fraudabo auum meum 2, 76, 1. fraudare eum testimonio noluit 2, 32, 2. non fraudetur gloria consularis eius 2, 12, 5. ne fraudetur id factum memoria 2, 92, 1.
 Fregellæ colon. *fact.* 1, 14, 8. eas excidit Opimius 2, 6, 4.
 frequens numero gens 2, 95, 2. frequenti equite regio, *numero* 2, 113, 1. frequentes prouinciæ, *sc. hominibus* 2, 90, 4.
 fions, *pro priore* & *aduersa parte* 2, 109, 3.
 frui spectaculo 2, 104, 4.
 frumentariæ rei inopia 2, 94, 3.
 frustratus spe continuandi consularis 2, 21, 2. frustratum esse visum suum intellexit 2, 43, 2. frustratis custodibus, *decepris* 2, 87, 1.
 fuga turpis & nuda 2, 61, 4. fuga turpis ex acie *flagitatione castigata* 2,

78, 3. fuga præcepti festinata & tumultuosa 2, 85, 6. fugæ fortunæque se commisit 2, 72, 3.
 fugitiui profugientes è lud. 2, 30, 5.
 fugacissimus miles 2, 85, 5.
 fulget ripa armatis 2, 107, 1. fulgenti agmine militum septus 2, 106, 1. fulgentissimus iuuenis, & *alias*, clarissimus; *nisi quod nouitate quadam augetur grauitas significandi* 2, 71, 1. fulgentissimum Cæsaris opus 2, 39, 1. fulgentissimo ore Cicero persequitur Antonium 2, 64, 3. *ita:* fulgor suus ne obstaret iuuenibus, *dignitatis sc. eminentia* 2, 99, 2. fulgore auito vinci 2, 4, 6. fulgor aduentus Cæsaris 2, 50, 4. *quo loco notari videtur magnificentia illa Heroum actionibus & personis propria*, & *Charact.* Vell. 2, 10 & 11.
 Fuluius Flaccus particeps Gracchanæ seditionis, cum filio interimitur 2, 6, 4 & 6, 2, 7, 2.

I N D E X.

Fulvius censor, 1, 10, 6.

eius frater à censorib.
senatu motus. *ibid.*

Fulvius M. Nobilior cos.
1, 15, 2.

Fulvia Antonii vxor, fax
belli 2, 74, 3 captam
dimittit Cæsar 2, 76, 2.
fundere ac fugare host. 2,
32, 4. *Et alibi sapetun-*
guntur.

funditus euerſi 2, 115, 4.
funditus sustulit Car-
thaginem 1, 12, 5.

funestæ epistolæ, *cladis*
nuntia sc. 2, 117, 1.

fungi tribunatu castro-
rum 2, 104, 3. trium-
phis & amplissimis ho-
noribus 2, 89, 4. sta-
tione mortali 2, 131.
oppugnationibus, acie
2, 95, 2. duplici nume-
ro militum 2, 15, 3.

furere *Et furor, de tu-*
multuantib. Et per-
turbantib. remp. fu-
rente Antonio 2, 66, 1.
furens in gladios & cæ-
des ambitus 2, 47, 3.
furor idem Caium oc-
cupauit, qui fratrem 2,
6, 1. furor Glauciæ &
Appuleii 2, 12, 5. Anto-
nii & Dolabellæ ad do-
minationem erupit 2,

60, 4. in id furoris pro-
cesserat Lepidus 2, 80,
2. furor armorum so-
pitus, *latus de quouis*
bell. 2, 89, 3.

furens intra se hostis 2,
111, 4. *Et furentes ho-*
stium vires. ibid. de
incluso Et suum impe-
tum nequidquam mo-
liente.

furto creatus pontifex,
clancularia ratione 2,
63, 1. furtiuæ expedi-
tiones, *latrocin. sc. op-*
pon. bello *Et mori bel-*
lorum. Ita apud Tac.
4 H. 56, 7 furtim ma-
gis, quam bello.
fuste percussus centurio
2, 78, 3. *Et. not.*

G.

Gabinii A. lex 2, 31, 2.
Gades 1, 2, 6.

Galba Ser. inter oratores
1, 17, 3. 2, 9, 1.

Galliæ in quinquennium
Cæsari decretæ 2, 44, 5
prouincia facta 2, 39, 1.
Galliârû seditio com-
ponitur 2, 121, 1.

Gallaci cognomen me-
ruit Brutus 2, 5, 1.

Gallogræcia prouincia fa-
cta 2, 39, 2.

Et quid. Et. not. ad 1, 27.

gens

gens a
muta
96, 3.
ais e
2, 15,
tissim
mæ,
tes, fo
95, 2.
genti n
grime
Hirpo
gens, de
gent
anim
bilis
gentili
119,
pule
vide
de f
cap.
genus
2, 11
etr
dur
nus,
eleg
spec
mo
gener
tati
Genti
triu
genib
2, 8

I N D E X.

gensae natio 2, 38, 1 per-
mutantur haec voces 2,
96, 3. gentis & sangui-
nis eiusdem homines
2, 15, 3. gentes locis tu-
tissimae, aditu difficilli-
mae, numero frequen-
tes, feritate truces 2,
95, 2, 2, 106, 1.

gentis nomen saepe pro re-
gione ponitur, & in
Hirpinis 2, 68, 3.

gens, de familia 2, 11, 3.
gentis clarioris quam
animi 2, 30, 1. gente no-
bilis 2, 112, 2.

gentilitius tumulus 2,
119, 5. familiaria se-
pulcra Ictis dicuntur.
Vide doctiss. Kirchm.
de funer. Rom. lib. 3,
cap. 13.

genus mendacio natum
2, 118, 1. Vtitur Florus
etiam hac acceptione:
durum atque velox ge-
nus, de Ligurib. 2, 3, 4
elegantem de gente, re-
spectu certa indolis
morisue.

generosissimae simplici-
tatis vir 2, 125, 5.

Gentius Illyriorum rex in
triumpho ductus 1, 9, 5.
genibus alicuius aduolui
2, 80, 4 ritus supplican-

tium sc. quia Genua
misericordiae consecra-
ta sunt, notante Servio
ad Eclog. Virgil. 6. cum
Symbolico $\sigma\alpha\nu\iota\sigma\mu\acute{\iota}\nu$ $\alpha\tilde{\iota}\nu$
 $\tau\acute{\iota}\lambda\epsilon\varsigma$ $\tau\acute{\iota}\varsigma$ $\iota\sigma\tau\epsilon\iota\alpha\varsigma$. de
quo vide Cael. Rhodi-
gin. 15, 18. genibus in-
nixus 2, 83, 2.

genitus in omnia exem-
pla virtutum 2, 116, 2
genitus demerendis
hominibus 2, 101, 2 sin-
gularis ingenui virtu-
tisque ad certas res ob-
eundas praestantia no-
tatur talibus formu-
lis.

genitale solum, respectu
deducta inde colonia 2,
15, 1.

Germani Lollium clade
afficiunt 2, 97, 1 & Va-
rum 2, 117 &c.

Germani. captratur acu-
men ex ambiguo, & it
nomen gentis videat-
ur, quod alterius gen-
tis nomini opponitur,
cum interim signifi-
centur fratres, in illo
versu: De Germanis,
non de Gallis duo triu-
phant consules 2, 67, 3.
Intelliguntur a. hoc
loco adoptiui fratres.

Q 9 5

Vide

INDEX.

- Vide* Rutgerf. *Var. Lect.*
 1, 9 *et* *not. ad Nepot.*
in Cimon.
- Germanicus in bello Del-
 mar. se strenue gerit
 2, 116, 1. in Germaniam
 mittitur 2, 123, 1. in
 transmarinas prouin-
 cias 2, 129, 3. imbutus
 rudimentis militiæ cum
 Tib. actæ 2, 129, 2. *an à*
Velleio Siliuperaus. G.
not. ad 2, 125, 4
- Gestire, capere. quidquid
 tumultuando conse-
 qui gestierunt 2, 7, 1.
- Geticum bellum 2, 59, 4.
- Gigantes *an fuerint ali-*
quando. not. ad. 1, 5, 4.
- gladiatorum impunitas 2,
 3, 3, 2, 125, 2. *de bell.*
civil. et sedition. gla-
 diis & eade discussa
 comitia 2, 12, 6.
- gladiatori quam senatori
 propior, audacia *et*
remerit. 2, 91, 3. gla-
 diatorum manus 2, 58,
 1 gladiatorius ludus 2,
 30, 5.
- Glaucia 2, 12, 5.
- Glaucum saltare 2, 83, 2 *et*
 salt.
- globus coniurationis 2,
 58, 1. *Vid. Ind. Nep.*
- gloria eius honoris 2, 47,
3. GLoriæ alterius ce-
 dendo Cæsar augeat
 suam 2, 44, 2. GLoriam
 mereri quam captare
 oportet 2, 129, 1. glo-
 riosissime vitam degere
 2, 3, 2.
- Gracchus Tib. res nouas
 molitur 2, 2 à Scipione
 Nasica opprimitur 2, 3.
- Gracchus Caius res nouat
 2, 6, 1 opprimitur à L.
 Opimio cos. *et* 4 & c.
 corpus eius in Tiberim
 deiectum 2, 6, 7.
- Gracchi fratres viri opti-
 mis ingeniis male vsi
 2, 7, 1.
- Gracchi duo inter orato-
 res 2, 9, 1, 17, 3.
- gradus equestris, *dignit.*
 2, 118, 2 gradus militiæ,
de dignit. milit. et hic
de tribun. mil. 2, 101, 3.
ita: gradum alicuius
 sequi, præcedere 2, 114,
 1 non gradu, sed præci-
 piti cursu descitum 2,
 1, 1, gradibus ætatis di-
 renti 2, 36, 2.
- Gradius Mars 2, 131, 1. co-
 lebre hoc inter cognos-
 mina Maris. Brissot.
 1 form. de causa ap-
 pellationis *Vide* Seruiū
ad Virg. 3 *Æn.* 9. 35.

Græca

I N D E X.

Græca ingenia 2, 9, 3.
 grammatici 1, 17, 4.
 Granicus *fl.* 1, 11, 4.
 gratia impetrandi non
 defuit illi 2, 67, 2 in
 gratiam Sullæ 2, 41, 2.
 gratulari sibi, *se felicem*
predicare &c. 2, 104,
 4.
 gravis iam ætate & cor-
 pore 2, 76, 1. gravis vul-
 nere, *inhabilis ad pro-*
fiscend. *sc.* 2, 55, 4.
 graviter ferre 2, 2, 2.
 GRAVitas humanitate
 temperata 2, 116, 3.
 Grauiscaoppid. *Ital.* 2, 15, 2
alias: Grauisca *pl.*
 gubernare, ad gubernan-
 dam fortunæ suæ mo-
 lem, *ad imperii molem*
administrandam. 2,
 127, 1.
 gubernaculo non habilis
 exercitus 2, 113, 2.
 H.

HAbere secum aliquē.
de consuetudine & contra-
tubern. 1, 13, 3.
 habere comitia 2, 91, 2 *ita:*
 habiti delectus 2, 111, 1.
 honorem alicui 2, 101, 1.
 rationem alicuius. &
rat.
 aliquem obuium 2, 82,
 1.

exitum dignum furore
 suo 2, 112, 7
 tot annos 2, 41, 2.
 statum 2, 72, 5. & *not.*
 si eundem vincendi &
 viuendi finem habuif-
 set 2, 27, 5.
 habebant animos extra
 mœnia, corpora intra
 muros 2, 23, 5.
 aduentus eius habuit
 belli metum 2, 76, 3.
 cui id solum visum
 est rationem habere.
 quod haberet iusti-
 tiam 2, 35, 2.
 parum habebat summa
 accepisse 2, 76, 4.
 ita se res habet 2, 118, 4
 ita se mores habent 2,
 91, 4.
 neque quidquam prius
 habuit 2, 52, 3.
 Cæsaris nulla mentio
 habita 2, 62, 5.
 id habeo dixisse 2, 124,
 1.
 maiori, quam quod
 habebat, operi præpa-
 rabat 2, 109, 2.
 habiles armis, *idonei ad*
bell. 2, 110, 3.
 habitare tanti 2, 10, 1.
 habitus. quis tum fuerit
 ciuitatis habitus 2, 99,
 3 & *alias de Persenis*
 &c.

I N D E X.

- Et animorum habitu.* Ita apud Tacitum 1
Hist. 4, 1 qua mense ex-
ercituum, quis habitus
provinciarum. Quo lo-
co interpretes generali-
bus formulis sibi ca-
uent: reuera autem,
sicut contextus *Et se-
ries historia monstrat,
idem per habitum pro-
vinc. intelligit, quod
per mentem exerc. ani-
morum scilicet studia
Et voluntates affectus-
que.*
- Hadriatici maris sinus 2,
43, 1.
- Hannibal castra intra ter-
tium à Roma lapidem
habuit 2, 27, 3. odio in
Romanos Hannibal,
Mithridates tanquam
acerrimus hostis Et in-
festissimus, per notam
sed gravem hoc loco fi-
guram Et pane supra
historica moderationis
captum, dicitur 2, 18,
1.
- haruspex Tuscus 2, 7, 2 ha-
ruspices præmonent
Iul. Cæs. de instante
exitio 2, 57, 2.
- Heniochi Asia popul. 2,
40, 1.
- Herciniæ silvæ 2, 109, 5.
- Hercules auctor paterni
generis Alexandr. 1, 6, 5
omnium certaminum
victor in Olymp 1, 8, 2.
eius obitus 1, 2, 1. He-
raclidæ, eius posteri 1,
2, 1.
- Herculaneum captum 2,
16, 2.
- hereditas excisi exercitus,
pecunia Et peculium
militum casorum 2,
120, 3. hereditate reli-
cta Romanis ab Attalo
Asia 2, 4, 1. siue Et alibi
loquitur: testamento
relicta hereditaria Bi-
thynia 2, 39, 2.
- Herius Asinius 2, 16, 1.
- Hermunduri 2, 106, 2 Clu-
ner. Germ. ant. 3, 28
- Hesiodi elogium & ætas
1, 7, 1.
- Hiberia 2, 40, 1.
- hiberna prudenter dispo-
sita 2, 111, 4.
- hieme obstructæ Alpes 2,
101, 4.
- hilaris potius quam deses
2, 105, 3.
- hilaritas prisca 2, 127, 4 sc.
cum quadam gravita-
tis mixtura Et cando-
ris.
- Hippocles Cumæus 1, 4, 1.
- Hippo-

INDEX.

Hippotes 1, 3, 3.

Hirpini 2, 16, 2. 2, 68, 3:

hirtus atque horridus Mar-
rius 2, 11, 1.

Hispania prouincia facta
2, 38, 4. cum Hispanis

per annos CC bella-
tum 2, 90, 2. adde Flor.

2, 17, 5 Strabon. 3 Liv.
28, 12. Hispaniensis mi-
litia 2, 59, 3. Hispanien-

se bellum Cæs. 2, 55, 2.
non Hispaniensis sed Hi-

spanus 2, 51, 3. & not.
Hispanus nationis re-

spectu dicitur, Hispan-
niensis, habitationis.

Historici nobiles 1, 17, 2

Historicorum *in* ingi-
tis *ignominiosus* not.

ad 1, 2, 3.

hodieque, adhuc hodie 1,
4, 3 & alibi.

Homeri elogium & ætas

1, 5. Homerus vocat

quædam loca nomini-

bus suæ ætatis 1, 3, 3. an

cæcus fuerit 1, 5, 4 &

not.

homo virtuti similissimus

2, 35, 2. homo nouus

2, 128, 1. & not. homi-

nis fortunam egressus

2, 40, 2. pæne homine

maior habebatur 2, 31,

1. ita: super huma-

nam & naturam & fi-
dem 2, 41, 1.

Homines omnia sibi i-
gnoscunt, nihil aliis re-

mittunt 2, 30, 3. homi-

nes, qui præter vocem

membraque nihil ha-

bent hominum 2, 117, 3.

hominū & sæculorum

differētia 1, 64, 4. & not.

HONOR dignis paratissi-

mus 2, 126, 4. honori

Augusti sacratum spe-

ctacul. 2, 123, 1. HONO-

res magni in rep. libe-

ra caute recipiendi 2,

40, 4. HONORibus eo-

rum non inuidetur,

quorum vis non time-

tur 2, 31, 4.

honorare aliquem sacer-

dotio 2, 59, 3. prætura,

affinitate 2, 100, 4. e-

questri statua 2, 61, 3.

ornamentis triumphali-

bus 2, 112, 2. diuinis,

humanis honoribus 2,

124, 3. sepultura publi-

ca 2, 62, 4. sepultura

gentilitii tumuli ho-

norari 2, 119, 5. honora-

tus nomine detiſta à

ſe gentis 1, 13, 2.

honorare populum con-

giariis 2, 129, 3. *in* *hunc*

& ſententioſe, honor

dict.

INDEX

- dicatur, quacunque ci-*
uibus à Principe exhi-
bita comitas.
- honoratori parere, *ma-*
ioris dignitatis 2, 54, 3
& *not.* honoratius o-
tium eius aliorum im-
perio 2, 99, 4. honora-
tissimo inter iudices
loco lectus 2, 76, 1.
- honorificentissimus titu-
lus 2, 45, 4.
- hortari, *de suatore* 2, 52, 1.
- Hortensius 2, 36, 2. 2, 49, 1.
eius annales 2, 16, 3 *Vi-*
de G. I. Voss. de Histor.
Lat. 1, 11.
- Hortensius *fil.* 2, 71, 2.
- horti Pompeiani 2, 60, 3.
- hostes iudicati Lepidus &
Antonius 2, 64, 4. 2,
66, 1. *Vide* Ind. Nep.
- hostilis ripa, *quam armis*
tener hostis 2, 101, 3.
- humilis *oppon.* potenti 2,
125, 3 *max:* humilior.
humillimi *oppon.* spe-
ciosius 2, 73, 1. humilli-
mus assentator reginæ
2, 83, 1. *per contemum*
dicatur, proprie & sen-
tentiose: *tutius* *per*
adlatus *ex scito Aristo-*
telis.
- 1.
- Acta mentio conditio-
- num 2, 65, 1. *ita:* iacere
sermone, voces, *apud*
Tacitum, & alios.
- iactati tum variis casibus
tum scuitia maris 1, 2,
7.
- Ianus geminus clausus
argumentum pacis 2,
38, 3 *r. e. Iani G. tem-*
plum.
- Icarium mare 1, 43, 3.
- idem. diligentissimus at-
que idem lenissimus 2,
98, 1. patrui atque eius-
dem avi sui 2, 112, 7 & c.
- idem hic 2, 65, 2.
- idoneus ipsis quilibet
dux erat, *quous con-*
tenti erant 2, 72, 5.
- is, id. dubia, id est, sua fi-
de 2, 63, 3 paternis, id
est, Ponticis finibus 2,
23, 6. pro Pompeio, id
est, pro rep. 2, 48, 4
ea adiit pericula, *talisa*
2, 82, 2.
- idus Martiæ 2, 56, 3.
- ignauum stipendium 2,
39, 1 & *Scip.*
- ignis viuis 2, 88, 4. igni
ferroq; vastata omnia
2, 110, 1. ignes perpetui
Vestæ 2, 131, 6. *Cel.*
Rhodigin. 1, 14.
- ignorere sibi omnia 2,
30, 3.
- ille,

I N D E X.

ille, *de eximio & celebri.*

Alexandro illi Magno
similis 2, 41, 1. Catone
principe illo Porciae
famil. 2, 35, 2. *Sic:* Illud
notandum est 2, 52, 3
illud etiam dicendum
est 2, 99, 4. illud refe-
ratur 1, 42, 2.

illibata magnitudo, *glo-
ria & felicitas nulla
infelicitate corrupta
aut terminata* 2, 48, 2.

illiciendae inescendaeque
multitudinis causa 2,
13, 3 *cum significatu
est quod* illecti ad
ornandam urbem viri
principes i. e. *inducti,
persuasi* 2, 89, 4 illectū
consiliis suis iunxit
Antonio 2, 76, 2.

illidere capiti catenas 2,
120, 6. illiso capite in
postem 2, 7, 2.

illucescere. clarissimum
Homeri illuxit inge-
nium 1, 5, 1.

illuminavit ille dies vir-
tutem Catonis 2, 35, 1.
illuminavit orbem e-
loquentia Cicero 1, 66,
5. illuminavit horum
fidem illorum perfidia
2, 18, 3.

illustri magis quam nobi-

li familia ortus 1, 117, 2.
*meritis potius & cele-
britate quam generis
nobilitate illustrem
notat.* illustres loci 1,
4, 4. vna aetas illu-
stravit Tragedias 1, 16,
3 illustratus bello Ita-
lico 2, 17, 3.

Illyricum prouinc. facta
2, 39, 3

imago, *de nobilitate* 2,
116, 4 *Sic* Rosin. 1, 19.

imago sine re, *simula-
crum, inanis species* 2,
30, 4. arbore praebue-
re imaginem ante-
mnarum, *speciem* 2,
43, 2.

imago principatus Au-
gusti, *alibi*, forma 2,
89, 6. *brevis delineat-
io.*

imbecill⁹, *de agrote* 2, 114,
1 *ita:* motus imbecil-
litis 2, 123, 2.

imbutus rudimentis mi-
litiæ 2, 129, 2 imbutæ
primum consulis san-
guinae militum manus
2, 20, 1.

immanis. *pro magno & e-
hementique auctoris.*
immanis victoria 2,
105, 4 frequentia ami-
corum 2, 59, 6. exerci-
citus

INDEX.

- citus 2, 51, 1. dissensio
 2, 2, 1. immani acie
 fudit hostem 1, 11, 2.
 immanes res gessit Cæ-
 sar 2, 46, 1. immane i-
 nitium belli ciui. 2, 88,
 3. immane argumen-
 tum bellicæ ciuitatis 2,
 38, 3. immanis operis
 res 2, 69, 6.
 immatûre præreptus 2,
 116, 4.
 immensa corporibus iu-
 uentus 2, 106, 1 im-
 mensæ copix 2, 110, 4
 immensum bellum 2,
 104, 2.
 imminebat terribilis Ita-
 liæ Mithridates 2, 18, 4.
 imminebat Italiæ bel-
 lum Pannonicum 2,
 96, 2. *superuenturum*
videbatur &c:
 immobilior corpore, ani-
 mo 2, 117, 2. *si modo ve-*
ra lectio.
 immodicus gloriæ 2, 11, 1.
 immodicus in appe-
 tendis honorib⁹ 2, 33, 3.
 immortalis memoria no-
 minis 2, 88, 4.
 immanis delictorum pa-
 rernorum 2, 73, 2. im-
 munis humanis vitiis
 2, 35, 2. voluptatibus 2,
 46, 2. immunes clade
 belligentes 2, 115, 2. im-
 munem calamitate ex-
 ercitus seruare 2, 120,
 3 immunis ab arbitris
 domus 2, 14, 3. *inquam*
nemo potest introspice-
re, aut despicere.
 impedimenta 2, 82, 3.
 impellere se in vulnus,
admo sc. ad pectus
gladio 2, 70, 5. impulsus
 grauiter eo pralio Cæ-
 sareani 2, 51, 3 impulsis
 hostibus 2, 70 1. *detri-*
mentum inclinata a-
ciei notatur.
 impendit ex ea re pericu-
 lum 2, 34, 3.
 impeadere omne æui sui
 spatium in 2, 89, 6.
 imperare aliis 2, 79, 1.
 imperator fugacissimi
 militis officio functus
 2, 85, 5. summi impe-
 ratorum Cæsar & Pom-
 peius 2, 54, 1. *Duces mi-*
lit. intellig. ita: impe-
 rator appellatus occu-
 pato exercitu Fimbria
 2, 24, 1. *quod epitome*
Liu. 83 reddidit: impe-
rium ad Fimbriam
translatum est. Aliter:
 imperator, in Macedō.
 appellatur C. Octavius
 2, 59, 2. & appellatio
 impe-

I N D E X.

Imperatoria 2, 125, 5.
 Prisco erga duces ho-
 nore qui bene gesta
 rep. gaudio & impetu
 victoris exercitus con-
 clamabatur verbis Tac.

3 A. 74, 7. Augusto no-
 men imperatoris (hoc
 sensu) semel atque vi-
 ces pariter apud Eund.
 1 A. 9, 2. Vide egregium
 Dionis locum 43 p. 266.
 C. Casaubon. anim-
 adu. ad Sueton. Cas.
 76.

imperium certum 2, 108,
 3. imperii certum iu-
 gum recipere 2, 38, 2
 imperium terrarum or-
 bis 2, 131. imperium to-
 tius terrarum orbis vni
 delatum 2, 31, 3 & nota
 SVMina orbis imperia
 commemorantur 1, 6,
 6. imperii honos ser-
 uatus regi 2, 37, 5. impe-
 rii xmula Carthago 2,
 1, 1.

imperium, pro magistra-
 ta. imperio obtinere
 prouinciam 2, 125, 5. 2,
 99, 4. imperia extra-
 ordinaria 2, 30, 3. trans-
 marina 2, 62, 2. impe-
 rium magistratum 2,
 89, 3.

imperium summum a
 militibus delatum, duce
 sum. 2, 54, 3. tam seue-
 rum fuit Macedonici
 imperium Ec. 2, 5, 2.
 tam seuerè rexit di-
 sciplinam militum Ec.
 imperio arbitrioque, ins-
 su Ec. 2, 53, 2.

impetu strenuus 2, 73, 1
 impetus ad bella maxi-
 mi adolescens 2, 55, 2.
 de promptitudine au-
 dendi C. Si bellandi.
 Impetu suo usus Cæsar
 2, 52, 1 intellige hic He-
 roicum impetum, qua-
 lem in Cæsare descripsit
 Lucan, 1 Pharsal. im-
 petu victa sunt consi-
 lia, 2, 31, 4. notatur
 precipitantia illa C.
 temeritas Fulgi incon-
 sulta, que non tam ra-
 tionem, quam impe-
 rum quendam suam
 sequitur.

implere, describendo sc. 2,
 103, 4 implere cen-
 sorem, de eo qui suffi-
 ciens est officio C. au-
 thoritate censoria. pri-
 die quam impleret vi-
 ginti annos 2, 65, 2.
 imponere capiti regium
 insigne 2, 122, 2. impo-

R. s. nore

I N D E X.

here bello vltimam
manum 2,33, 1. 2, 87, 1.
2,88,1. 2,117,1. impo-
sita omnibus necessi-
tas recte faciendi 2,
126, 2.
impotens, indomitus,
qui moderari cupidi-
tatibus & affectibus
nequit 2, 11, 1. poten-
tia ad impotentiam vi
2, 29, 3. Violenta abu-
sio potentia notatur.
imprudenter interemtus
est, ἀνρομεν & ἐνδρόν
ἐλενδρόν 1, 2, 2. & nor.
imprudencia, de rudi-
re, non intelligentium
Corinthia 1, 13, 5.
impunitas gladiatorum 2,
3,3,2, 25,2. impunitum
cum gratia habuit 2,1,
5.
imputare alicui aliquid,
adscribere, culpam rei
in aliquem conferre 2,
23, 4.
in tantum extulit 2, 90, 3.
in tantum durauit o-
dium 2, 79,6. in tan-
tum, in quantum 1,19,
3,1, 114,5. 2, 43, 4. in
longum 2, 85,4. Hic
propositio dimetiendi
sim habet & deter-
minandi.

In istis causam finalem
signat: in hoc scilicet
2, 41,3. in hoc solum
2, 114, 2. in ruinam or-
bis dimicare 2,85, 1. in
mortem dimicare 2,
85, 4. in vitam, in vo-
luptatem vti cibo 2,41,
2.
in Cæsarem gratis, erga
2,71,1.
inauditum atque inco-
gnitum mare 2,106,3.
incendium proprie in isto
sonat: INCENDia pri-
uata familia extinxit
Egnatius 2,91,3. meta-
phorice in sequentibus:
incendium amoris in
Cleopatram 2, 82,4.
incendio abstruso fla-
grauit, dolore 2, 130,
4 incendium multo
igne emicans, de sedi-
tione 2, 125, 4.
incertum gloriæ laboris-
ne maioris 2, 40, 1.
incesti reus Clodius 2,45,
1 ob adulterium inter
sacra Bona Dea admis-
sum.
incidere in hostem 2,112,
5.
incidere venas 2,22,2. ita
Tacitus 16, A. 19,2.
inincti Herciniæ siluæ
cam.

I N D E X.

campi 2, 108, 1. *Boioha-*
mun sc. *Hercinia* silua
conclusum & quasi
incinctum, quod ele-
ganter dicit *Noster*.
inclinata acies Pompeia-
 norum 2, 52, 3 *inclinata*
 hostium copiae 2, 55, 1.
 sc. *in eladem* & *fu-*
gam.
inclusus hostis, *obsessus* 2,
 111, 4. 2, 69, 2. *incluso*
spiritu 2, 22, 4 *de suffo-*
catione. *inclusus* di-
 gnissimo domicilio a-
 nimus 2, 69, 4.
incolumitate donare, *Vi-*
ta 2, 100, 4.
incredibilis atque *inena-*
rabilis pietas 2, 99, 2.
incrementa, *de dignitate*
 2, 51, 3.
incruentus, haud *incu-*
entis certaminibus e-
 ditis 2, 21, 6. non *in-*
cruentis centurioni-
 bus, i. e. *ipsis* centurio-
 nibus *cladis* non ex-
 pertibus 2, 112, 6.
incumbere in gladium
 2, 70, 3.
inussa omnibus volun-
 tas recte faciendi 2,
 116, 2.
indemnatum ciuem qui
 interemisset 2, 45, 1. *in-*

ven *th*s *re* *di*pus *uola-*
uolans, *apopulo* *non*
condemnatum.
index, qui desert *prodi-*
tionem aut *res nouas*
 2, 118, 5.
indere cognomen 2, 91, 1.
inditum virtuti co-
 gnomen 2, 11, 2. *homi-*
ni ob *virtut*.
indignatio casus tanti viri
 2, 11, 2.
inducere omniaibus caligi-
 nem magnitudine sua
 2, 36, 1. *inducta* noua
 disciplina 2, 1, 1.
indutus dissimilem for-
 tunae suae habitum 2,
 41, 2.
indulgentem nobis in hoc
 fortuna 2, 117, 1, *indul-*
gentia fortunae 2, 1, 4.
 2, 121, 3. 2, 80, 1.
inesse. *inerat* frequens
admonitio, sc. *in disci-*
plina *Liberis*, *signanter*
 2, 114, 3.
ineluctabilis vis fatorum
 2, 53, 3.
inexsuperabilis manus 2,
 32, 4. *inexsuperabiles*
difficultates 2, 120, 4.
haud *in* *facere* 2, 33, 4.
infamia pecuniae 2, 33, 2
luxus intelligitur, ob
quem *male* *audiebat*.
 R 1 2 *Lucul-*

INDEX.

Lucullum.
 infectum nihil reliquit
 luxuria & libidine 2,
 100, 3.
 inferre se flammæ, *consi-*
cere, praecepit are se in
fl. 2, 74, 4.
 inferre cladem 2, 112, 4
 contumeliam, pericu-
 lum 2, 90, 2 vim vitæ
 suæ 2, 45, 5.
 inferi *oppon.* superis 2, 48,
 2 mortis & vitæ re-
 spectu.
non inferior nomine con-
sulis, non impar, mi-
nor 2, 26, 1.
 infestus alicui 2, 68, 1. in
 bello hostibus, in pace
 civibus infestissimus 2,
 23, 10.
 infestum mare 2, 77, 1 in-
 festare mare latroci-
 niis & piraticis sceleri-
 bus 2, 73, 3. *intutum*
navigantibus reddere.
 infinita numero iuven-
 tus 2, 106, 1 *ut ante*
immensa *avæ* *hæc* *q.*
 infirmissimus valetudine
 2, 70, 1.
 infirmari aliquid à se fa-
 ctum dolebat 2, 2, 2
irritum reddi, renoca-
ri.
 inflatus numero tot le-

gionum 2, 80, 2 *ad*
vanam fiduciam sine
presidentiam elatus.
 infra servos cliens 2, 83, 1.
 quo infra se & Cæsa-
 rem videret & temp. 2,
 76, 4 *periphrasis do-*
minationis adipiscen-
da.
 infractus armis Luculli i.
e. fractus 2, 37, 2 *ita:*
 infractæ Galliæ 2, 39, 1.
 ingenium paci belloque
 aptum 2, 97, 2. ingenii
 doctissimi vir 2, 75, 1.
 ingenii atq; animi vi-
 gor 2, 18, 5 & an. inge-
 nii perelegantis vir 1,
 7, 1. ingenium excole-
 re prudentiarum mil-
 itarium 2, 29, 5. inge-
 nio maximus 2, 34, 3.
 ingenio animoq; me-
 liore quam fortuna 2,
 13, 1. ingenia emin-
 tissima, *Ciri doctissi.* 1,
 16, 2. *ita:* ingenia cla-
 ra fuere 2, 3, 3. ingenia
 eminentia 2, 36, 2. in-
 genia Græcorum 2, 9, 5
cum nota excellentia.
ita: ingenio Græco-
 rum vinci 2, 34, 1. inge-
 nia Græcorum solis A-
 then: muris clausa 1,
 18, 1. ingeniorum simi-
 litu-

INDEX.

litudines 1, 17, 5. inge-
niis optimis male vsi
Gracchi 2, 7, 1.
ingeniose nequam 2, 68.
1. homo ingeniosissi-
me nequam 2, 48, 3.
ingenuarum virtutum iu-
uenis, *et alias genero-*
sarum 2, 93, 2.
ingratissimus aduersus
merita Caesaris 2, 69, 1.
ingrauescit valetudo 2,
123, 2.
ingredi urbem curru, *sc.*
triumph. 2, 122, 2.
annum decimumno-
num ingressus 2, 61, 1.
ingressus est Rhenum
petere, *et alias, aggres-*
sus est hoc facere, cap-
it *et c.* 2, 119, 4.
ingressus tribunatum
eiusdem exempli 2, 6, 2.
ingressa animam Ti-
berii eadem virtus 2,
121, 1.
inherere oculis animis-
que 1, 14, 1. inherencia
oculis ingenia, *respectu*
prae. temp. in obuiis
notitia constituta 2,
36, 3. inherere occu-
pati regni finibus, *ele-*
gant metaphora velu-
ti de serpente forami-
nibus suis inherente

nolenteque egredi, 1, 14,
loquitur 2, 129, 4.
inhibere, coercere 2, 114, 3.
inhibere aliqua, *negare*
prohibere 2, 125, 3. inhi-
bitus erat, *prohibitus*
nesceretur 2, 103, 2.
inhoneste, indecore, *et*
ignominia 2, 37, 4.
inimitabilis 2, 97, 3.
iniicere manum, *resinere*
2, 90, 3. iniicit manum
scribenti consulatus
Caesaris, *moram exi-*
git, in se morari copis
2, 41, 1.
inimicissima disciplinae
resotium 2, 78, 2.
inire consulatum 2, 65, 2.
sacerdotium 2, 43, 1.
tribunatum 2, 13, 1.
consilia interficiendi
Caesaris 2, 88, 1. 2, 91, 2.
scelerata consilia 2, 130,
3. inita societas poten-
tiae 2, 44, 1.
inire pugnam 1, 9, 3.
ita: initum ubi certa-
men 2, 85, 3. bella non
caussis inita sed *et c.*
2, 3, 3. initum adulte-
rium 2, 45, 1.
iniquitas fatorum 2, 97, 3.
fortuna 2, 119, 2. *et c.*
initia orientium Caesa-
rū, *dignitatis* *et resp.*
et c.

INDEX.

capessenda 2, 99, 2 ini-
tiis obscurissimis na-
tus, genere 2, 76, 4.
iniuria fratris. *fratris illa-*
ea 1, 1, 1. iniuriam dis-
simulando ferre 2, 62,
5. iniuriæ magistra-
tum 2, 126, 4.
innocentissimus vita 2,
2, 2.
innutritus disciplinis o-
primis 2, 94, 1.
inops copiarum 2, 111, 4.
inopia rei frumenta-
riæ 2, 94, 3.
iniquis animus 2, 77, 2 vir
2, 68, 3. semper in-
quietus 2, 11, 1 *de fa-*
ctiosis & seditiosis.
inquinus Urbis Cicero 2,
128, 2. idque contume-
lia causa ipsi obicitur
à Catilina apud Sal-
lust. 31: sibi non opus
esse perdita rep. cum
servaret M. Tullius in-
quinus civis Urbis Ro-
ma. & Appian. 2. ἐμφυλ.
pr: Καλῶς δ' αὖτις ἐς
ὅσον τῶν ἐλομένων ἐπέ-
σκαπται, ἐς μὲν ἀγνοίαν
γίνεσθαι, καὶ ὁνομάζων, ἐς
δὲ ξενίαν τῆς πατρίδος. 12.
ἐπιχθίνων. Catilina vero
gludens suffragia po-
puli (quæ Ciceroni

consulatum mandave-
rant) generis obscuri-
tatem cavillatus in
Cicerone novum ap-
pellavit hominem. &
quod alibi quam Rome
natus esset, iniqui-
num.
insatiabilis sc. honorib. 2,
11, 1.
inscriptio templi 1, 11, 3. &
not. & Brissou. 1.
form.
inscriptio operum, *elogia,*
ritulique operum ge-
storumque, in trium-
pho. gesturi solita 2,
104, 2 Hic in trium-
phalib. ornamentis no-
minatur.
inscriptio affixa templo
Dianæ, sc. consecrata
deæ dona indicans 2,
2, 4 & Brissou. 1. form.
inscriptio statue Octavio
posita 2, 61, 3. Brissou. &
formul.
insequenti tempore 1, 6, 1.
inferere sc. narrationi 2,
107, 1. huic loco 1, 14, 1.
inferentes pæne cælo ma-
nus 2, 103, 4 exultatio
gratulantium ea figu-
ra notatur.
inserta oculis animisque
opera 2, 126, 1 & inhar.
infi-

I N D E X.

insidia celeriter *insidi-*
cande 2, 129, 2. *insidia*
degeneres in hostem 2,
 1, 3 & not. *insidiari* tem-
 poribus, *euentum spe-*
culari, & ex fortuna
animum capere &c. 2,
 21, 2.
insigne regium, diadema
 2, 56, 4. *insignia regni*
 1, 11, 1. *insignia hono-*
rum 2, 71, 3. *consularia*
 2, 58, 3. ad *insignia*
triumphi peruenire 2,
 10, 3.
insigne coronæ classicæ
 2, 81, 3.
insimulare falsis crimina-
tionib 2, 77, 3. *insimu-*
lare cœpit, veluti peti-
tus eius insidiis 2, 60, 3.
insito amore partium
Pompeian. 2, 62, 6.
insolens longæ pacis bo-
nis regio 2, 110, 2.
instar 30 legionum im-
pleuerat 2, 20, 4. *centū*
homines instar habuit
consilii publici 1, 8, 6.
instar exigit hæc res
multorū voluminum
 2, 29, 2. De similitudi-
 ne interpretantur hoc
 nomen Seruius & alii:
quanquam videatur
aliquando plus quam

similitudinem notare 2
Instestius Cato 2, 16, 1.
instincta in bellum Acha-
ia 1, 12, 1. *instigantibus*
in arma Corinthiis.
ibid.
instituere ludos, merca-
tum, sacra 1, 8, 1 & 2.
institutio principalis sub-
olis 2, 59, 4.
instructissimus studiis,
ingenio 2, 94, 2.
instrumentum balinei 2,
 114, 2.
intacta perniciosus consi-
liis plebs 2, 3, 2.
integræ gentes, intacta
damnis belli 2, 115, 2. *in-*
tegris rebus & condi-
tionibus finire bellum
 2, 50, 1.
intelligere. in quantum
quisque intelligere po-
tuit hunc virum 2, 114, 7.
ne qui intellexit quidē
virum, abunde miratus
est 2, 116, 4. *in quan-*
tum simplicitas huma-
na intelligi potest 2,
 43, 4. *in quantum in-*
telligi virtus potest 1,
 93, 3. de vera & intima
æstimatione, intellectus
Corinthiorum, iidem
cum æstimo coniunct.
 1, 13, 5.

I N D E X.

intenduntur ab illis iniu-
ria, *iniuria factum* 6.
tur 2, 13, 4.

inter cenam 2, 30, 1. inter
hunc apparatus belli
2, 83, 1. interfœcia 2,
45, 1 *temporis notatio-*
nem habet, duum ali-
quid fit.

inter utrumque ordinem
partiri 2, 32, 3 *Hic par-*
tes constituit particu-
la ista.

inter omnes constabat 2,
41, 1.

inter discordias acta cen-
sura 2, 95, 3.

inter dissimulationem
vitiolorum vitiosus 2, 97,
1.

Interamna 1, 14, 4.

interdicere aqua igniq; 2,
69, 5 & aq.

interemptor 2, 129, 1.

interest reip. 2, 72, 2. 2, 127,
2.

quisquis interfuit illis
temporibus 2, 114, 2.

interfecti à libertis suis
seruis, quibus id
mandauerant 2, 6, 6.
2, 69, 2. 2, 70, 2. 2, 71, 3.
afamilia 2, 70, 4.

interfectores Caesaris 2,
58, 3. 2, 87, 3.

interiecto breui spatio 2,

99, 1. interiectis pau-
cis annis 2, 1, 1.

interius penetrare, *in in-*
teriora 2, 120, 2.

interminata cupiditas in-
perii 2, 33, 2.

intermissa erat claritudo
familia 2, 17, 2.

ad internecionem casus
exercitus 2, 110, 6. 2,
119, 2.

interpellare triumphum
alicuius, *de conatu im-*
pediendi 1, 9, 6.

interponere se armis, *ar-*
bitrari agere 2, 50, 3.

interpositis tot annis
1, 14, 2. 2, 6, 1.

interpretari victoriam ut
suam 2, 80, 2. clemen-
tiam victoris pro sua

virtute 2, 83, 3.

interrogari sententiam 2,
35, 3.

interrogari lege repetun-
darum 2, 1, 2. *Respo-*
sulari, cu LEGE,
quis iudicium consti-
tuebatur, INTER-
ROGATI diceban-
tur. Briffon. 5 *formul.*
Pollei. histor. for. Rom.
4, 8.

intra breue spatium 2, 47,
2. intra biennium 2,

45, 3. intra mille an-

nos

I N D E X.

nos natus 1, 5, 3 intra
 quinque consummati
 operis dies 2, 117, 1.
 intra se furens hostis, ob-
 sessus, sc. & conclusus
 2, 111, 4.
 intrata Germania 2, 105, 1.
 inuehi in coniurationem,
 Verbis sc. 2, 35, 3.
 inuenti laudanda nomine
 1, 17, 1. ira: inuentia se
 operis nouitate com-
 mendabilis 2, 9, 5.
 inuidus labore 2, 79, 1.
 INVIDIA magna appetit
 & magnos 2, 40, 5. 1, 9,
 6. inuidia sequebatur
 inertiam 2, 42, 4. i. co-
 cum inertia iungeba-
 tur inuidia, iners ho-
 mo aliena virtuti in-
 uidebat, Et solet fer-
 me. inuidia potentiae
 concordiam debilitat
 2, 47, 2.
 inuidere. si quis deorum
 inuideret operibus ac
 fortunae suae 1, 10, 4. no-
 ta gentium formula
 & opinio de magna fe-
 licitate. INVIDetur
 summæ gloriæ, modica
 fertur 2, 13, 4.
 inuidiosus nemo expul-
 sus est 2, 45, 3.
 inuiolatus dimissus est 2,

2, 2 incolumis, Et mon-
 loquitur. it: 2, 74, 4. 2.
 76, 2.
 inuitare luxuriam, in-
 strumenta & occasio-
 nem suppeditare luxu-
 rie, largitionibus sc. vi-
 mis 2, 129, 3.
 inuitamentum sceleris 2,
 67, 2.
 inurere notas memoriæ
 alicuius, infamare 2,
 64, 3.
 ioci militares in trium-
 pho 2, 67, 3.
 Ion dux Ionum, qui Io-
 niam condidere 1, 4, 3.
 iracundiam quam viuo
 debuerat in corpus
 mortui contulit popu-
 lus 2, 21, 4. ira: iracun-
 dia militum non arbi-
 trio hostium mortuus
 2, 24, 5. notatur ipse ef-
 fectus operisque sauien-
 tis iracundia.
 irritare ad necem alicuius
 auctoramento, impel-
 lere, significationi ad-
 tolenda & surpatum 2,
 66, 3.
 irritus consilii, qui frustra
 suaserat non obsequen-
 ti 2, 63, 2.
 itum est ad arma 2, 48, 2.
 Isocrates, eiusque audito-
 R r s res

INDEX.

- res & discipuli 1, 16, 5.
 Italicum appellatū Corfinium 2, 16, 4 & Corf.
 Italicum bellum, eius causæ, series 2, 15 & 16. duces 2, 15, 4 & 16.
 1.
 iterum, semel, iterum, tertio 2, 38, 3.
 Iuba rex ciēt bellum Africanum 2, 54, 2 fidelissimus partium Pompei. 2, 53, 1.
 iudex optimus eorum quæ agebat 2, 113, 2.
 iudicium publicum 2, 7, 3 & 4. & *Sigon. de iudic. lib. 2 cap. 1 & seqq.*
iudicia primopenes Senatū; inde ad equites translata; ab his rursus ad Senatū; tum diuisa inter Sotrumque ordinem 2, 32, 3. 2, 33, 2. 2, 6, 3. iudiciorum seueritas 2, 8, 1. iudiciis auctoritas restituta 2, 89, 3.
 iudicium copulitū reddatur Romæ histrioni 2, 28, 1. & *not.*
 iuga summa Alpium 2, 109, 4.
 iugeribus D plus non licebat habere, lege Licinia 2, 6, 3.
 iugulare 2, 19, 1 iugulati, *caes* 2, 112, 6. 2, 120, 3.
 Iugurtha bello Numantino sub Scipione militat. 2, 9, 4. in triumpho ductus 2, 12, 1.
 Iugurthinum bellum 2, 11, 1.
 Iulius Cæsar 2, 47, 1. & *supra* Cæf. Iuliorum nobilissima familia. *ibid.*
 Iulianæ partes 2, 55, 1. *quod nomen mansit postea in Augusti rebus* 2, 63, 3. 2, 68, 2. 2, 84, 1. 2, 85, 2.
 Iulius Florus 2, 129, 5.
 Iulus Antonius adulter. Iulia 2, 100, 4.
 Iulia Iulii Cæf. filia pignus concordia inter Pompei. & Cæf. 2, 47, 2.
 Iulia Augusti filia, Marcelli, post Agrippæ vxor, 2, 9, 3 inde Tibertio nupta 2, 96, 1. ob adulteria relegatur 2, 100.
 Iulia Augusta, ita vocatur Liuiā ex adopt. mariti 2, 71, 3. & *not.*
 iungere consulatum prætura 2, 65, 3 & *supr.* continuare.
 iunxit se exercitui classis 2, 106, 3. iunctis exerci-

I N D E X.

exercitibus 2, 13, 1.

iungere vires suas cum aliquo 2, 65, 1. iuncturæ erant copix cum Cæfare 2, 116, 2.

iungere consilio belli bellum 2, 110, 5.

iunctum vehiculum 2, 114, 2.

Iunius proconsul Asiæ 2, 41, 3.

Iunius Blæsus 2, 125, 5.

Iunia Bruti soror 2, 88, 1.

iurare in leges alicuius 2, 25, 5. *Brissou. 8 formul. in verba. Vide Verb.*

iurgiis certatum inter eos 2, 33, 2.

ius dignitatis 2, 43, 4. petendorum honorum 2, 28, 4. iura senatorii ordinis. *ibid.* ius ciuitatis R. 2, 118, 2. iuris communio, *respectu ciuit. data* 1, 14, 1.

ius æquum, *potestas æqual.* 2, 121, 1.

ius sui reges, *Æthiopica notatur* 2, 40, 1.

iuris sui facere, *in potestatem suam redigere* 2, 69, 2. 2, 108, 3. *et not.*

ius vi obrutum 2, 3, 3. ius dicere in foro 2, 118, 1. *ita: iure mulcere oppon.* gladiis doma-

re 2, 117, 3. iuris scientissimus vir 2, 4, 1. iuris scientia celebris 2, 9, 2. iuris diuini humanique auctor celeberrimus 2, 26, 2. *et Muret. comment. de orig. iur. principio.*

iure cæsum, *respondit* 2, 4, 4. *solemnis formula: cum, cado facta, ita secundum reum pronuntiare solebant.* iure cæsum videri. *Exempla*

Vide apud Brissou. 5 formul.

iusti exercitus forma 2, 61, 2. *ita: iustum opus* 2, 99, 3. iusta volumina 2, 48, 5. 2, 119, 1. *historia scilicet pragmatica plenioris, non contracta in compendium.* iuuat id vnum dixisse 2, 103, 5. *alibi: id habeo dixisse. id vnum dico. relibet.*

Inuentius Laterensis se interficit 2, 63, 2.

L.

Abienus in acie Mundensi cadit 2, 55, 4.

Labieni tr. pl. lex 2, 40, 4. lacerare, *eleganter et grauiter usurpatur à Nostro.* lacerarunt rep. conti-

- continuatis honoribus 2, 11, 5 *de seditiosa perturbacione reip. ciuilia*
 bella lacerauerant reip. membra 1, 90, 1. ventus
 lacerauit classem 2, 79, 3. pestilentia lacerat
 exercitum 2, 21, 4. hoc tempus lacerauit ani-
 mum eius magnis do-
 loribus 2, 130, 4. Canu-
 tius lacerabat Anto-
 nium continua rabie 2,
 64, 3 *de inuestiui o-*
rationib. & conuictis.
 lacessere aliquem bello 2,
 69, 3. 2, 109, 1. lacessiri
 principis ira. *lest &*
prouocati ad iram 2,
 68, 5.
 lacrymarum gaudio elicitæ 2,
 104, 5. *ἐπὶ τοῖς τῷ ἀπα-*
χαστῇ καὶ λυτῇ δακρυῇ ἔ-
στιν, inquit Xenophon.
 Lælius inter oratores 1,
 17, 3. 2, 9, 1. Lælii duo
 Scipionum amici 2,
 127, 1.
 Lænas M. Popillius 1, 10,
 1.
 Lænas tr. pl. 2, 24, 2.
 lætus animi atque inge-
 nii 2, 93, 2. lætissima se-
 ueritas 2, 127, 4. *sen-*
rentiose.
 Langobardi 2, 106, 2.

Laniencium Rom. in
Asia 2, 18, 2 *& nos.*

Laodicea expugnata 2,
 69, 2.

largitionis spe milites
 corrupti 2, 20, 4. *lar-*
gitiones quantum no-
ceant disciplina, nos,
ad h. l.

Larissa 1, 4, 4.

Lashenes, dux Cret. 2,
 34, 1.

Latinus lepor 1, 17, 1.

latrocinia sublata 2, 90, 4.

2, 126, 3. latrocinis in-
 festatum mare 2, 73, 3.

Laurentinæ paludes 2, 19,
 1.

Lebedus condita 1, 4, 3.

lætica Cæsaris publicata
 2, 114, 2.

lætus funebris 1, 11, 7 *sive*

lætica, *qua mortui effe-*
rebatur. Vide Kirchm.

de funerib. R. 2, 9.

legatus auctoritatem sui
 principis vbique ser-

uet. *nos. ad 2, 24, 3. lo-*
 gari ad exercitum Cæ-

saris missi 2, 62, 5. Par-
 thorum ad Sullam 2,

24, 3. Marobodui ad
 Cæsares 2, 109, 2. ciui-

bus non conuenit ius
 legatos mittendi ad

temp. *nos. ad 2, 72.*

I N D E X.

In sequentibus locis militaris est significatio.

Legatus enim in exercitu *tāquam* *Sicarius* est imperator. Vide Stevvech. *ad Veget.* 2.

9. *Hinc:* legatus Cæsaris 2,98,2 legatus militans sub Varo 2,120,3, legatus Antonii Staius 2,82,2. legatio Sulla in Gallia sub Mario 2,17,3.

legere, eligere *successorem* sc. 2, 103, 2 senatum 2,89,4 non iudicio recta legendi 2,87,1. lectus ab eo socer 2,54,2. lectus inter iudices 2,76,1.

legio IV. 2,61,2. V. 2,97,1. XX. 2, 112, 2. Martia 2, 61, 2. legiones quæ in Illyrico erant 2, 125, 1. legionariæ cohortes *oppon.* auxil. 2,5,2.

lenissimus custos urbanæ securitatis 2,98,1 lenissimi animi vir 2, 22, 2 lenitas ducis 2, 86, 2. lentitudo Metelli trahentis bellum 2, 11, 2. *ignavia cunctatio cessatioque.*

Lentulus inter coniurat. Catil. necatur 2, 34, 3
C 4.

Lentuli duo consulares 2, 53, 1.

Lepidus IIIvir vanissimus homo, hostis iudicatur 2, 64, 4 à Cæsare exercitui & imperio exuitur 2, 80.

Lepidus Triumviri filius conspirat in Augustum & opprimitur 2, 88.

Lepidus Æmilius augur 2, 10, 1.

Lepidus *alius* in bello Dalmatico 2, 114, 5. 2, 115, 2.

Lesbus *in* f. 1, 2, 7.

levatio periculi 2, 130, 5.

Leucas expugnatur 2, 84, 3.

lex agraria Licinii 2, 6, 3. agrariæ ll. Gracchi 2, 2.

3. lex Cinnæ de recipiendo Mario 2, 21, 6. Clodia 2, 45, 1. Clodia alia 8. 4. Domitia 2,

2, 12, 3. Gabinia 2, 31, 2. Iulia de diuidendo agro Camp. 2, 44, 4. Manilia 2, 33, 1. Pedia 2, 69, 5.

Pompeia de prorog. Cæsari provinc. 2, 46, 2. Roscia 2, 32, 3. Sulpicia de bello Mithrid. 2,

18, 6. Sulla, de Mar. & Sulpic. exilio multandis 2, 19, 1. Valeria turpis

I N D E X.

turpissima 2, 23, 2.
 lex repetundarum 2, 13, 2.
 lex severissima iustissi-
 maque 1, 6, 3. legem
 dissuadere 2, 32, 1. LE-
 GES emendandæ uti-
 liter, ferendæ salubri-
 ter 2, 89, 4. leges perni-
 ciosæ & exitiabiles ne-
 que tolerandæ liberæ
 civitati 2, 18, 6.
 libelli coniuratione nun-
 tiantes 2, 57, 2.
 Liberum patrem se iubet
 appellari Antonius 2,
 82, 4.
 libera civitas 2, 18, 6. resp.
 2, 32, 1 *democratia res-
 pectū. æqualitatem a-*
mat 2, 29, 4. libera cu-
 stodia, & Cust. libera à
 conspectu domus 2,
 14, 3.
 libertas publica, *de qua*
mod. dict. 2, 40, 2. li-
 bertas restituta Mity-
 lenæis, *ἀνοτομία* 2, 18,
 3. libertatis Italicæ
 raptores 2, 27, 2.
 libertas, *in log. sc. καὶ ἡ*
σία 2, 71, 2. immodica &
 intempestiva 2, 68, 4.
 liberto se occidendum
 præbet Varus 2, 71, 3 &
 interf. libertorum suo-
 rum libertus 2, 73, 1. *Ta-*

li figura Plinius in pa-
 negyr. 88: *plerique*
principes cum essent
civium Domini; libera-
torum erant servi.
 libertinus miles 2, 111, 1.
 liberalia studia 1, 13, 3 libe-
 raliter lauteque abuti
 otio 2, 105, 3. **LIBER** *ali-*
ratis temperamentum
proponitur 2, 129, 3.
 libet hic mirari Iustitiani
 populi Rom. 2, 32, 2 &
 Ind. Nepot. quidquid
 liberet pro licito iudi-
 cans 2, 100, 3.
 Libo 2, 130, 3.
 librarius Antonii 2, 83, 1.
Vide de hoc genere ser-
monum Laurent. Pi-
 gnor. *de serv. p.* 119 &
 120.
 licentia immodicæ crude-
 litatis 2, 8, 2.
 Licinia lex 2, 6, 3.
 lima plus in illo est 2, 9, 3
scripta à grecis in æro-
metra, studiose elabo-
rata, stiloque accura-
tore percussa inrecli-
guntur.
 Limyra vrbs Lyciæ 2, 102,
 4.
 liquidus. res nondum ad
 liquidum ratione per-
 ducta 1, 16, 1 *plane pie-*
negue

neque
 que
 lis eius
 millib
 Nep.
 literæ p
 quac
 rias p
 pecun
 prom
 lapar
 tar.
 Livia D
 lia Au
 stea m
 3. Au
 filia d
 mors
 loco equ
 2, 128
 locus de
 destru
 caso.
 locum m
 111, 3
 facit
 2, 9, 3
 inter
 locare ta
 portat
 ducen
 gen.
 locare hi
 locatus
 2, 85,
 Livi
 negue

- neque cognita exposita-
que.
lis eius æstimabatur tot
millibus 2, 8, 1. & Ind.
Nep. Voc. æstim.
litteræ publicæ 2, 37, 5
quæcunque commenta-
ria publica, quibus e. g.
pecunia publica, redit
provincia, pecunia bel-
loperta &c. annotan-
tur.
Liuvia Drusi Claudiani fi-
lia Augustum, cui po-
stea nupsit, fugit 2, 75,
3. Augusti sacerdos &
filia *ibid.* & not. eius
mors 2, 130, 5.
loco equestri natus 2, 11, 1.
2, 128, 2 genere.
locus defuisset fortunæ
destruendi 2, 48, 2 oc-
casio.
locum ministri habere 2,
111, 3. magnum in his
facit locum operi suo
2, 9, 3. non est postremus
inter illos.
locare tabulas in Italiam
portandas 1, 13, 4 con-
ducentibus sc. verdins
gen.
locare hiberna 2, 105, 4.
locatus in terra exercitus
2, 85, 2 & 6.
Liuius Drusus & Dr.
Liuius Drusus Liuiæ pa-
ter 2, 71, 3.
Liuius Historicus 1, 17, 1.
2, 36, 3.
Lollius M. à Germanis
clade afficitur 2, 97, 1.
Lollius moderator iuuen-
tæ C. Cæsaris 2, 102, 1.
longum est narrare 2, 42,
1 præfectionis formula.
in longum durauit 2,
85, 4. longe maior
pars, pleraque pars 2,
79, 3.
loqui. vt fama loquitur 2,
93, 3.
Luca 1, 15, 2.
Luceria 1, 14, 4.
Lucilius Sex. Tarpeio Sa-
xodeiectus 2, 24, 2.
Lucilius poeta 2, 9, 4.
Lucilia Pompeii mater 2,
29, 2.
Lucretius poeta 2, 36, 2.
Lucrinus lacus 2, 79, 2.
luctari cum clementia sua
2, 86, 2. luctari secum
diu 2, 63, 3. deliberare.
luctari cum difficultate
locorum, vi hostium 2,
115, 2 de magnis labo-
rib.
luctatio ciuitatis cum Ti-
berio 2, 124, 2.
Lucullus aduersatur Pom-
peio 2, 40, 5. eius bel-
lum

I N D E X.

- lum Mithridaticum
2. 33, 1. triumphus 2.
34, 2. obiicitur ei in-
famia pecuniz 2. 33, 2.
Unde Xerxes rogatus
dictus, & 4. Luculli duo
2. 49, 4. Lucullus fil.
2. 71, 2.
Iudi Circenses 2. 40, 4
Scenici. *ibid.* funebres
1, 8, 2. & Kirchm. de
funer. 4. 8.
Iudus gladiatorius 2. 30, 5.
& Lips. *Saturnal.* 1. 14.
Iudicrum, de ludis 1. 8, 2.
Iudicrum certamen 1.
8, 1. Iudicrum certami-
nis athletarum 2. 123, 1.
ad ludibrium Antonii
moriturus 2. 71, 2.
luere alicui pœnas suppli-
ciis, propter aliquem
puniri 2. 54, 1. Iui
non debet vnus san-
guine 2. 1, 5. expia-
ri &c.
lumen alterum imperii
effossum 2. 52, 2. Pom-
peius intelligitur. ipse
enim & Caesar princi-
pes in rep. Romana vi-
uerant, & quasi oculi
imperii. quali figura
ferme Athena & Spar-
ta duo Græciæ oculi
vocantur apud Iustin.
5, 8. 4. lumen alterum
reip. Tiberius 2. 99, 1.
resp. Augusti sc.
Lurius M. 2. 85, 2.
Lupercal 1. 15, 3.
Lupercalia 2. 56, 4 & Re-
sin. 4, 6.
lupi raptores libertates,
Romani vocantur 2.
17, 2 & not.
Lupiafli 2. 105, 4 & not.
lux, pro vita 2. 66, 4.
luxuria priuata ex magni-
ficentia publica 2. 1, 2.
luxuria profusa in æ-
dif. 2. 33, 4.
Lycii 2. 69, 6.
Lycurgus Spartam legi-
bus condit 1. 6, 3.
Lysippus artifex singula-
ris imagi. arc. fingendæ
1, 11, 4.
M.
Macedonum regnum
& reges 1. 6, 5. post
Persas rerum potiuntur
& 6.
Macedonia prou. facta 2.
38, 5.
Macedonicus Metellus 1.
11, 3.
Macedonicus Perusinus
2. 74, 4. Cestius qui-
dam homo non satis sa-
ne mentis, qui quod in
Macedonia militauit
rat.

INDEX

- rat.*, *seipsum cognomi-*
nauit Macedonicum,
memorante Appiano
9 bell. cnu.
macerata pars exercitus,
obsidione sc. & inopia
2, 112, 3.
Mæcenat. describitur 2,
88, 2.
Magnesia ad Sipyl. Lace-
dam. colonia 1, 4, 1.
Magnus, pro Pompeio qui
id cognomen gerebat
2, 44, 3. 2, 47, 2.
magnificum animi tem-
peramentum 2, 130, 1.
magnifica proelia 2, 28,
3. magnifice conata ex-
ecutus 2, 29, 1. *magnifi-*
centius nil illa victoria
2, 52, 4. magnificentissi-
mus triumphus 2, 40,
3. exercitus 2, 120, 5.
magnificentissimas res
gessit 2, 29, 1. *magnifi-*
centissimum munus
glad. 2, 100, 1. 2, 93, 2.
magnificentissima spe-
ctacula 2, 56, 1. *Obserua-*
bis & hanc vocem Vel-
leio peculiariter fami-
liarem.
magnificencia munerum,
triumphorum 2, 89, 1.
2, 121, 3. magnificen-
tiam publicam secuta
est priuata luxuria 2, 1,
2.
magnitudo fortunæ sc.
principalis 2, 100, 3. *no-*
minis paterni 2, 55, 2.
magnitudo tanta re-
rum, gestarum sc. 2,
107, 1. magnitudine
sua omnibus inductu-
rus caliginem 2, 3, 1.
magi inter legatos Parth.
physiognom. periti 2,
24, 3.
magistratus, qui obtine-
bat Asiæ, proconsul
sc. 2, 42, 1. *magistratus*
annui Athen. 1, 8, 5.
Magius Celer Velleianus
2, 115, 1.
maiestas senatus 2, 89, 3.
senatui accessit 2, 126,
2. nihil ex paterna ma-
iestate retinebat filius
Africani, præter 1, 10, 3.
tanta vnus viri maie-
stas fuit 1, 124, 1.
si illa maiestas priuata
vnquam fuit 2, 99, 4.
maiestatis eius pace di-
xerim 2, 129, 4. *de Tibe-*
rio principe, cum excel-
lencia significandi, qua
postea id xupiotulor
principalis fastigii Ve-
luti solemniter nota-
uit.
S s *Man-*

I N D E X.

Mancinus turpe fedus cū
Numantinis facit, qui-
bus propterea deditur
2, 1, 5. 2, 90, 3. eius de-
ditio seditionem mo-
uet 2, 2, 1.

mancipium Ægyptium 2,
53, 2 & *not.*

mandare aliquem custo-
dix 2, 42, 3. aliquid
memoria 2, 8, 1. 2, 112,
1. mandata exposuit
legatus 1, 10, 1.

Manere non potuit in
hoc, *contentus esse*,
acquiescere 2, 77, 2.

Manili trib. pl. lex 2, 33,
1.

Manlius T. Cos. 2, 38, 2
& 3.

manus magna Thracum,
promilitudine 2, 112,
4.

manum commodare ali-
cuiſc. *ad eadem* 2, 70,
4.

manum contingere, signo
reuerentia & salutatio-
nis 2, 107, 2 *hinc*: ma-
num contingendi cu-
piditas 2, 104, 5.

manum ultimam impo-
nere 2, 88, 1. non
omisit quod erat in
manibus, *quod agebat*
2, 24, 4.

manu fortis 2, 118, 2.

manubia, pecunia ex ma-
nubiis lata in arar. 2
56, 2.

Marcellus Claudius 2, 38,
2.

M. Marcelli laudes &
mors 2, 93.

Marcomannorum gens 2,
108, 1. 2, 109, 5. & Clu-
uer. *Germ. antiq.* 3, 300.
marcor ducis, *segitus* 2,
119, 2.

mare in terras receptum
2, 33, 4. Ægeū, Icarium
2, 4, 3. Ponticum 2,
101, 3.

Marica palus 2, 19, 2.

Marius C. ignotæ origi-
nis 2, 128, 3. eius casus
& periculum 2, 19, 2 &
3. ex quo liberatur, &
4. eius reditus in vi-
bē cruentus 2, 22, 1 & C.
septies Cos. 2, 26, 1. mo-
ritur 2, 23, 1. eius mo-
numenta Cæsar resti-
tuit 2, 43, 4.

Marius filius à Sulla vin-
citur 2, 26, 1. occidit
2, 27, 4.

Marius Egnatius 2, 16, 1.
Maroboduſ elogium, cō-
silia, arma aduersus
Rom 2, 108 & 109.

Marullus Epidius 2, 68, 4.

Ma

I N D E X.

Mars Gradius 2, 131, 6.

Gr. Martis templum 2,

100, 2. Marte plusquam

dubio 2, 55, 3. Marte

multo varioque paca-

tae regiones 2, 90, 1.

ipsum opus belli enun-

tisque intelligitur.

Martiarum iduum dies 2,

57, 2.

Massilia potentior condi-

toribus 2, 15, 1. moratur

Cæsarem 2, 50, 3.

materia iusti operis 2, 89,

1. materiam belli ciui-

lis præbere 2, 62, 3. ma-

teria adipiscendi triu-

phalia 2, 116, 3.

materia, ligni 2, 107, 1.

maturus viris 2, 99, 2. ra-

riore atatis sc.

matura virtute correctâ

fortuna 2, 79, 5.

maturitas veteris impê-

ratōris, adultri peritiâ

& auctoritas 2, 125, 3.

medendis corporibus no-

biles aquæ 2, 25, 4.

medius fuit animo, me-

trix partis 1, 9, 2. ita:

dubium se medium-

que partibus præstitit

2, 21, 2.

medium agebat plurima

dissimulantis aliqua in-

hibentis 2, 114, 3. com-

peramento sc. lenitatis

& disciplina.

medium pignus concor-

diæ 2, 47, 2. inter duos

sc. ita apud Lucan. 1:

sola futuri Crassus e-

rat belli medius mora.

medius eloquentia, me-

diocris 2, 19, 3.

media fides libertorum 2,

67, 1. ita hic enume-

rantur gradus: summa,

media, aliqua, nulla.

media Corintho Athe-

nisque Megara 1, 25.

in medio relinquere 2,

48, 4.

Medi rerum potiuntur 1,

6, 1. post Assyrios & 6.

Media 2, 40, 1.

medicamenta salubrium

consiliorum 2, 129, 4.

Genusta metaphorâ, de

callidis ad eliciendos

homines comparatis

consiliis.

medicus Aug. Cæsaris Ar-

torius 2, 70, 1. medici

Cæs. Tib. in milit. 2,

114, 2.

mediocris. haud medio-

cris belli moles 2, 95, 1.

non mediocre decus 2,

36, 1. mediocritas ho-

minum, conditio ho-

minum humilior &

- inferior, respectu Deorum* 2, 130, 3. *mediocritas nostra* 2, 111, 3 *ita de se loquitur Velleius*. & *not.*
- Medon primus Archon Athen. 1, 2, 4 cuius posterii Medontidæ. *ibid.*
- Megara 1, 2, 5.
- Megasthenes 1, 4, 1.
- Melanthus pater Codri 1, 2, 2.
- melior dux, vir 2, 72, 2. forma quam mente 2, 88, 1.
- membra reip., lacerata 2, 90, 1.
- memor beneficiorum 2, 53, 1 *sc. quæ ipse præstitit, indeque fiduciam capiens*. memor iniuriæ acceptæ 2, 40, 5. *notatur studium & voluntas vindictæ. punicæ.*
- memorabilis dulcedine carminum 1, 7, 1.
- memoria victoriæ 1, 1, 2. honorum, *de ipse monumentis bon.* 2, 115, 1.
- memoria, *significatu gloria, fama.* memoria nominis immortalis 2, 88, 4. digna est memoria hæres 2, 37, 4. dignus memoria vis 1, 16, 5, 1, 18, 2. nomen suum perpetuæ commendare memoriæ 2, 4, 3. memoriæ eius multumtribuendum est 2, 16, 2. *ita loq. præsertim de mortuis famæque posthuma.*
- memoriæ mandare, consignare, proderet ad posterum scripto 1, 15, 5, per memoriam omnium sæculorum 2, 66, 5.
- Menas & Menecrates liberti Pompeiani 2, 73, 3, 2, 77, 3.
- Menander Comicus 1, 16, 3.
- mendacium simulatæ originis, *fraus, impostura* 1, 11, 1. *ita: mentiri originem regis stirpis, falso prædicare, simulare* 2, 4, 1.
- mentio nulla habita Cæsaris, *in senatu sc. nihil actum de honorando Cæs.* 2, 62, 5.
- mercatus Olympiorum 1, 8, 1. & *Indic. Iustini Berneggeriani.*
- merces quisque suæ mortis fuit 2, 28, 3 sui periculi 2, 22, 5. & *not. Freinsheim. ad Flor.* 30, 7, 4.

INDEX

merere, *in bello stipendia facere.* qui merebat in Illyrico exercitus 2, 109, 5.

mereri vix fidem potest, *inuenire. pane incredibile est* 2, 105, 1. meritis eam contumeliam vitis 2, 45, 4. nulla virtute tam longam fortunæ indulgentiam meritis 2, 80, 1. merita in aliquem 2, 86, 4.

mergere partem classis 2, 42, 2.

mersus conscientia flagitiorum 2, 91, 3.

meridiano quidquid finitur 2, 26, 3 *circulo sc.*

Merula flam. dial. 2, 22, 2.

Messalla Corvinus à Cæsare seruatus 2, 71, 1. consul 2, 84, 1.

Messalini factum egrégium 2, 112, 1.

Metabus, *dux Græci agminis qui iuxta mare Adriaticum Metapontum condidit.* & not. ad 1, 1, 1.

Metapontus 1, 1, 1.

Metellus Macedonicus porticus fecit 1, 11, 3. 2, 1, 2. eius felicitas 2, 11, 6 & 7.

Metellus Numidicus con-

tra Ingurtham bellum gerit 2, 11, 1 & c. inter oratores numeratur 2, 9, 5.

Metellus Pius Numidici filius 2, 15, 4.

Metellus Creticus triumphat. 2, 34, 2. aduersatur Pompeio 2, 40, 5.

meriri fortunam licentia 2, 100, 3. se magnitudine sua 2, 120, 1. se infra aliorum æstimationes 2, 127, 4.

metus plurimum fuit in hoc tempore 2, 13, 1.

metu Carthaginis remoto 2, 13, 1.

Miletus conditur 1, 4, 3.

Cyzicum & Byzantium condit 2, 15, 1.

miles manu, dux consiliis 2, 18, 1. militem coacti dare feminæ virique ex censu 2, 111, 1.

miles promilites 2, 85, 3

& sepe. MILES non rogat, quod cogere potest 2, 81, 1. MILITES frequentia suæ intuitu insolescunt *ibid.* nolunt audire legatos reip. absente imperatore 2, 62, 5. milites optimi imperatoris functi officio 2, 85, 5.

I N D E X.

milites equitesque 2, 15, 3.

hic milites de pedibus accipiuntur, & mor.

milites sub Varo legatus

2, 120, 3. eques milita-

uerat sub 2, 9, 4. exer-

citus qui in Germania

militabat 2, 125, 1.

militia Bruti ante hoc

tempus præclara fuit 2,

5, 1. militiæ bellicæ

assuetus 2, 117, 2. mili-

tiæ finis, *missio* 2, 125, 2

militiam Cimbricam

minari 2, 120, 1.

milliarium 2, 106, 2 intra

tercium milliarium ca-

stra Hannib. conspicat-

tur Roma 2, 27, 2.

millibus sex, *sc. nummo-*

rum 2, 10, 1 & *Sestert.*

Milo interficit Clodium

2, 47, 4 eius interitus 2,

68, 3.

minari sequitatem Italiæ

2, 114, 4.

Minatius Magius Ascula-

nenis nepos Decii Ma-

gii, atavus Velleii 2, 16,

2.

Mincerium 1, 15, 4.

minister, *in bonam par-*

rem. minister specio-

sus, *de legato in milit.*

2, 111, 3. minister &

adiutor consiliorum 2,

129, 4. *ita:* ministeria

splendidißima, *in mi-*

lit. 2, 116, 3. ministerio-

rum principalium spe-

cie 2, 93, 3. ministerio

Catonis Cyprus deu-

icta 2, 38, 6.

In malam partem: mi-

nister alienæ potentie

Et alias, fauelles 2, 33, 1.

ita ferme: ministri

Sullæ, *respectu domi-*

nationis *sc.* 2, 41, 2.

Minturnæ 1, 14, 6. Min-

turnenses 2, 19, 2.

Minucii triumphus &

Scordiscis 2, 8, 3.

mira scientia pugnandi,

egregia 2, 115, 4.

mirari, *de astinatione* 2,

114, 5. 2, 116, 4. dele-

ctari paucissimis co-

rum, mirari neminem

possis 1, 17, 3.

miscere se partibus 2, 86,

3.

miscere omnia armis

tumultuque 2, 74, 3.

miscuit summa imis 2,

2, 3. *de perturbatione*

resp. & confusione.

Misenensis pax 2, 77, 1.

mitis ingenio 2, 117, 2.

mitescit feritas disciplina

2, 118, 1.

Mithridates occupata Asia

necat

INDEX

necat ciues Rom. 2, 18,
2 aduersus quem Sulla
mittitur G. 3. à quo
conditiones supplex
accipit 1, 13, 6. rursum
victus in Armeniam
fugit 2, 37, 2 vltimus iu-
ris sui regum oppressus
2, 40, 1.

Mitylene 1, 4, 4. Mityle-
nzis libertas in vnus
Theophanis gratiam
restituta 2, 18, 3.

mixtissimi rigore & leni-
tate mores 2, 58, 3.

modus, *de quantitate
rei definita, Et Philo-
sophi vocant.* modus
pecuniæ 1, 9, 6. modus
stipendii 2, 125, 2. vi-
rium 2, 96, 3. magnum
modum legionum ef-
fecerat 2, 73, 3. modus
culpe ex modo pecuniæ
constituebatur 2, 22, 5.

*Tulia ex comparatione
& similitudine sunt:*
modum in voluntate
habere 2, 31, 4. magis
voluntatem peccandi
quam modum intue-
bantur 2, 8, 1. ciuilis
modus dignitatis 2, 7, 1.
modus scripturæ 2, 5, 2.
modum statuere liber-
tati 2, 40, 2. modum

non norat in concupi-
scenda pecunia 2, 46, 2.
2, 45, 1. modus labo-
rum, honorum 2, 122,
4.

Latius accipienda sunt:
imperium magistratuum
ad pristinum pacis mo-
dum redigere 2, 98, 3.

modicus virium 1, 12, 4.
moderari difficultatem
annonæ 2, 94, 3. mode-
rator annonæ 2, 126, 3.
moderator iuuentutis fi-
lii Aug. 2, 102, 1.

mœnia, *pro Urbe* 2, 22, 1.
moles eius belli 2, 97, 4.

2, 116, 1. 2, 95, 1. quantæ
molis bellum 2, 129, 5.

molem belli suscipere
2, 79, 1. molis maximæ
res Galliarum 2, 121, 1.

ita: moles imperii 2,
131.

moles mari iniectæ 2, 33,
4. *Sallust. Catil.* 13 G

20. *Plutarch. Lucull.*

moliri porticus, 8, 3 lon-
ge amœnissima 2, 1, 2

de edific. operosioribus.
ædem ex marmore 1,

11, 5. templum 2, 130, 1.

moliri multa fortiterque
2, 26, 1. in animo bel-
lum 2, 46, 2 in iis quæ

pro senatu moliebatur
Ss 4 2, 13, 2

I N D E X.

3, 13, 2 de negotiis suscep-
tis, & conatis prefer-
tim praeioribus. ita:
moliri nobis 2, 12, 1, 2.
mollire dissensiones coër-
citione 2, 12, 1, 1. molli-
tius fluens 1, 6, 2, 2, 8, 1.
momentis magnis con-
culserat prouincias 2,
78, ..
Monarchia Romana post
libert. instituta in-
stitutum. Unde numeran-
dum not. ad 2, 86, 1.
mors Claudius 2, 112, 3.
Coelius 2, 130, 2.
monumentum virtutis
suae fecit Carthaginem
Scipio, quæ fuerat aui-
eius clementiae 1, 12, 1.
ita: monumenta vi-
ctoriae suae fecit partes
orbis 2, 41, 4. monu-
mentum virtutis Pom-
peii &c. 2, 38, 6.
monumenta Marci resti-
tuta 2, 43, 4 tropæa
mora ea fuit patrando
bello 2, 79, 3. nihil in
mora habuit, quo mi-
nus &c. 2, 51, 2.
MORA difficilis est in
perfecto 1, 17, 6. & not.
morari tot annos Rhodi
2, 99, 4.
dum in externis mo-

ror, in descriptione ex-
tern. Versor 1, 7, 2.
morari in imperiis, ex-
pulsis, cum affectu
retinendi imperia 2,
11, 2.
morari cogit in se con-
sulatus Cæsar. 2, 41, 1
alias: moram exigit.
descriptionis sc. non
transcurrentis, & a-
lias.
morari victoriam, impe-
dire 2, 80, 2. moratus
erat milites sua facun-
dia, inhibuerat 2, 22, 3.
paucis diebus exerci-
tum moratus 2, 113, 2.
retinuit, ita: non diu
morata est Tiberiuna
patria 2, 104, 2.
morbo proditor 2, 83, 1.
Sisum corrupti qua-
dam proditoris con-
suetudine animi nota-
tur.
moriendum ante, quam
&c. 2, 49, 4 exagger-
ratine; quidam potius
faciendum, &c. quem
moriturum miserat mili-
tem, propositum morien-
di animatum 2, 53, 3.
mors fatalis 2, 49, 1, 2, 4, 6.
item: fortuita 2, 102, 8
& Fat. voluntaria 2, 87,
3. 29

I N D E X.

9. 2, 102, 1. conflata in-
 fidiis 2, 4, 5. immatura
 2, 3, 2 mortem dignif-
 simam vita sua obiit 2,
 91, 5.
 mortalis conditio 2, 104.
 4 natura 2, 97, 2.
 Mos. moris antiquissimi
 vir 2, 116, 3. more belli
 non latrociniorum 2,
 31, 2. morum dulcedo
 & suauitas 2, 97, 3. *mor.*
corruptio increfcit cito
¶ Valde 2, 10, 1.
 mores ita se habent,
ita comparatum est 2,
 91, 4.
 mouere seditionem, tu-
 multum 2, 68, 2. mo-
 ueri senatu à censorib.
 1, 10, 6.
 sub omnem motum
 nostrarum nauium 2,
 107, 1. *quorescunque*
se commouissent nostra
nau. motus imbecil-
 litatis, 2, 123, 2.
 motibus magnis con-
 cussa Græcia, *tumulti-*
buz, discordis 1, 3, 1.
 Mucianus Crassus 2, 4, 1.
 Mucius Iureconsultus po-
 tius quam orator 2, 9,
 2.
 mucro gladii 2, 70, 5.
 mulcere verbis, *persua-*

dendo sc. 2, 85, 4. mul-
 ceri iure, *mitigari op-*
pon. domari glad. 2,
 117, 3.
 muliebris metus 2, 87, 1
 nihil muliebre præter
 corpus gerens 2, 74, 3.
 multare morte 2, 12, 5.
 multatus ingenti pe-
 cunia 2, 37, 5. multata fi-
 ne longissimæ liberta-
 tis regio 2, 38, 6. *peri-*
phrasis *provincia* *facta.*
 male multatum cornu,
de clade *¶ damno præ-*
lis 2, 70, 2.
 multiplex in virtutibus
 vir 2, 101, 3.
 multiplicati consulatus
 Mario 2, 12, 3.
 MVltitudine fidunt mi-
 lites 2, 113, 1.
 Mummius destinatur bel-
 lo Achaico gerendo 1,
 12, 1. Corinthum exci-
 dit 1, 13, 1. Achaicus di-
 citur & 2. *ii* 2, 128, 2.
Mundus *Unde ortus sit,*
dubitat Velleius 2, 66,
 5.
 munus. hoc muuere va-
 cauerunt decem anni
 1, 14, 5. *sc. deducenda-*
rum coloniarum, *10 au-*
nus nulla deducta est
colonia.

I N D E X.

munus, de spectaculis *Q*
ludis. munus gladiato-
 rium 1, 100, 2. *Q* *integre*: munus gladiato-
 rii spectaculum 2, 56, 1.
 munus ædilitatis edere
in adilitate 2, 93, 2. mu-
 nera Augusti 2, 89, 1.
 munera, pro theatris, 2,
 130, 1. *Q* *integre*: mu-
 nera theatri & aliorum
 operum Pomp. 2, 46,
 2.
 munificencia Principis 2,
 126, 4. Tiberii erga de-
 functum patrem 1, 130,
 1.
 munire præsidia 2, 120, 1
 aliquid auctoritate 2,
 127, 2.
 munitum natura oppi-
 dum 2, 26, 1. munitio-
 ne se defendere 2, 112, 1.
 munitiones portus Pi-
 rexi 2, 23, 1. munimen-
 tis complecti aliquem
 2, 51, 1. *Ita dicuntur*
opera tam ad defen-
dendum, quam ad op-
pugnandum compara-
ta.
 Murcius Statius 2, 72, 4.
 Murena L. conspirat in
 Augustum & opprimi-
 tur 2, 95, 2.
 mutauit Cumanos Oſca

vicinia, ritus patrios
Cumanorum mutauit
O. V. 1, 4, 2. cuius for-
 tunam Deus mutare
 constituit 2, 57, 3. ali-
 ter: fortunam muta-
 uerat non animum ca-
 prius 2, 8, 2.
 Mutina 2, 61, 4.
 mutuo sanguine certa-
 tum 2, 90, 2.
 Mycenæ 1, 1, 2.
 Mylæ 2, 79, 4.
 Myrina 1, 4, 4.
 Myrmidonum ciuitas 1,
 3, 1 *ita olim vocabatur*
Theſſalia.
 Myus condita 1, 4, 3.
 N.
 Narbo Marti⁹, colonia
 deduct. 1, 15, 5. 2, 8, 1.
 Naso poëta 2, 36, 3.
 Nates dies *serbium*. not.
 ad 1, 8, 4.
 nationes omnes eius gen-
 tis 2, 98, 1.
 natus ad omnia quæ recte
 facienda sunt 2, 129, 1.
ita alibi: demerendia
 hominib. genitus. na-
 tum mendacio genus
 2, 118, 1. *de ſingulari Q*
quæſi naturali aptitu-
dine ad aliquid.
 naturâ ascendit in ſum-
 mum 1, 17, 6 *ita mox*
ibid:

INDEX.

ibid. naturaliterque re-
cedit. *Ec.* ita ordina-
rie comparatum est.
naturaliter audita visis
laudamus lubentius 2,
92, 5.

natura *disting.* ab indu-
stria 2, 97, 2. naturæ suæ
repugnare 2, 69, 6.

naturalis superbia, *instit.*
2, 11, 2. naturalis auus
2, 112, 7. naturale ex-
emplum, *sc. maiorum*
Ep. parent. 2, 128, 4. na-
turaliter diffimillimi
2, 60, 5.

navis operaria 2, 53, 2. na-
vis quatuor scalmorū
2, 43, 1. NAVES mo-
dicæ magnitudinis in
bello præ vastis pro-
bantur 2, 84, 2. naues
ædificare 2, 79, 5. nau-
gia Germanorum 2,
107, 1. *¶* *not.* naualia
certamina 2, 79, 1.

naumachia. *spectaculum*
ludicri certaminis na-
ualis 2, 56, 1. 2, 100, 2.

navus 2, 105, 3 *pro quo a-*
lias: gnavus, naua o-
pera 2, 120, 3.

Nauportum 2, 110, 4.

Neapolis condita 1, 4, 2.

Neapolitani honorant

Augustum *spectacu-*

lo 2, 123, 1.

NECESSARIA gloriosis præ-
ponenda 2, 110, 3.

necessitudinis miserimæ
rationem reddere, *ne-*
cessitatis sc. qua ad ar-
ma compulsi 2, 50, 2.

nefas est, integritatem
Catonis laudare 2, 45, 5.
¶ *not.* quem vincere
esset nefas, *instructum*
hac rege, quod in ætulo
notat 2, 37, 4.

negare. nihil negauerunt
ei maiores nostri, *i. e.*
omnes honores tribue-
runt 2, 128, 3.

negotio sufficere, *rebus*
gerendis 2, 98, 3. ex
negotio ubi aliquid re-
mittere poterat 2, 88, 2.
NEGOTIA magna
magnis indigent adiu-
toribus 2, 127, 2.

negotiantes in Africa 2,
11, 2 negotiatores tru-
cidati 2, 110, 6. mer-
catores.

Nepe 1, 14, 2.

Neptunia 1, 15, 4.

nequam. homo ingenio-
sissime nequam 2, 48,
3. non minus ingenio-
se nequam 2, 68, 1. ne-
quitiam gravitate te-
gere 2, 100, 5.

Nero

I N D E X.

Nero Claudius 2, 77, 3.
 Nero *pro Tiberio Cæs.* 2,
 95, 1. 2, 96, 3. 2, 97, 4.
 2, 104, 1. 2, 100, 1.
 Nerua Silianus 2, 116, 4.
 Nestor 1, 1, 1.
Neutralisat, Et Vocant,
ſuecædiaſogia. not. ad.
 1, 9, 2. *ſ*: 2, 50, 3.
 Nicomedes Bithyniam
 hereditate relinquit
 Romanis 2, 4, 1.
 nimius reip. liberæ vir 2,
 32, 1. *quaſi oneroſus ni-*
mia potentia & in-
tolerabilis. inſerpxov.
 Ninus cum Semiramide
 Babylona condidit 1,
 6, 2.
 nitere. nituerat ſub pari
 etate 1, 17, 1. nitue-
 rant eo tempore ora-
 tores iſti 2, 9, 1. *Et ſu-*
pra: florere: niſi quod
nitere avzñuxov regov eſt.
 niti. quærunt aliquid in
 quo nitantur 1, 17, 7 e-
 laborare, ſtudium in
 aliquare ponere &c.
 nobiles ſalubritate æquæ
 2, 25, 4. nobiles noſtris
 ſuiſque cladibus 2, 8, 3.
 nobilior etiam animo
 quam gente 2, 112, 2.
 nobiliſſimus rex 1, 9, 5.
 nobiliſſima familia 2,

41, 1. nobiliſſima ac-
 cuſatio Dolabellæ 2,
 43, 3. nobiliſſimæ no-
 uitatis 2, 34, 1. nobiliſ-
 ſimæ ſimplicitatis iu-
 uenitatis 2, 0, 3. vir 2, 72.
 3. nobiliſſimæ virtutis
 homo 2, 79, 1. nobiliſ-
 ſimum factum 2, 26, 3.
 NOBILISSIMUM quod
 optimum 2, 128, 1. *ap-*
paret hunc quoque Vo-
cem Velleio Valde eſſe
familiarem.
 NOBILITATIS naturalis
 ſuperbia, nobilitum 2,
 11, 2. *Salluſt. lugurth.*
 64: *ſuperbia commu-*
ne nobilitatis malum.
 nobilitare nouitate ſuam
 2, 96, 1.
 Nola quando condita 1,
 7, 2 & 3. obſidetur 2,
 18, 4 ibi Auguſtus mo-
 ritur 2, 123, 2.
 nominis eius primus
 conſul 2, 21, 5. *s. e. ex*
Pompeiis.
 nomen, cum ſignificatio
 & reſpectu celebra-
 ti. clari nominis vir 2,
 34, 4. 2, 56, 3. nominis
 minoris viri 2, 100, 5.
 magni nominis vir 2,
 1, 4. *ſta: tanta nomina*
s. e. Viri tam clari 2,
 114, 5.

I N D E X.

114, si nominis paterni
magnitudo 2, 55, 2. nihil
præter nomen trahens
2, 80, 3. nominis tanti
famæ territus 2, 94, 4.
nomine consulis non
inferior 2, 26, 1. nomen
Augusti diuinis hono-
ribus honoratum 2,
124, 3. nomine vbique
erat Pompeius 2, 54, 2.
nulli nomini non post-
ferendus 2, 69, 3. *qui-*
dam volebant homini:
sed Gruterus tuetur
nomini, *Et cum em-*
phasi accipiatur.
nomen, ad totam gen-
tem relatum. nomen
Romanum 1, 14, 1. 2, 131.
nominis Romani prin-
ceps 2, 53, 2. 2, 128, 3.
conditor 2, 60, 1. claris-
simus Graii nominis
Lycurgus 1, 6, 3.
nomen, de causa. quo
nomine mirari conue-
nit 1, 3, 2. quo nomine
non est mirandum 1, 5,
4. eo nomine 2, 104, 2.
nomen inuidiosæ fortu-
næ Cæsaris adire 2, 60,
1. De eo qui non inbo-
natantur sed etiam in
nomen heres ascitus e-
rat. Unde cum susci-

pit nomen, quod testa-
mento iussus est ferre,
adit nomen. Vide
Brisslon 7 formul.
nominare colonos 2, 74,
2.
Norbanus à Sulla victus
2, 25, 2.
Noricum regnum 2, 109,
5. *provincia fuit* 2,
39, 3. Norici 2, 109, 3.
nota censoria 2, 68, 5. *pro-*
pria vox, notandi, no-
tarum, notationum, de
animaduersionibus cen-
sorum.
notæ elisarum faucium,
indicia 2, 4, 5.
notæ corporis. 2, 24, 3. ex
quibus videlicet de
ingenio & moribus
conjectura sumitur, &
notæ. Et adde Cicero.
de fato cap. 5.
notas æternas inussit me-
moræ Antonii Cice-
ro 2, 64, 3. perit a trans-
latione ab infamibus
stigmatum notis.
notetur felicitas huius
familie 2, 10, 3. notetur
immodica libertate vo-
fos esse &c. 2, 68, 4.
notandum tamen id
est 2, 67, 1. illud notan-
dum est 2, 52, 3. formula
ab eo.

I N D E X.

obseruanda & in-
renda rei memoratu
digna.

Notitia Romanæ linguæ
2, 110; 5. res parum ad
notitiam pertinens 2,
73, 5.

nouerca. in dicto Scipio-
nis ad concionem popu-
li tumultuantem: qui
possum vestro clamo-
re moueri, quorum
Italia nouerca est 2, 4,
4. perstringit, homines
conuenas, quæsturbæ
συγκλοναν ἀνθρώπων.

nouas res moliri 2, 125, 1
& bi additur: nouum
statum, nouum dū-
cem, nouam quærere
temp. significanturque
seditiose molitiones
aduersus temp. in cu-
ius mutationem sc.
aut perturbationem
tendant. ira: noua-
rum pessimarumq; re-
rum auctores 2, 19, 1.
noua moliri, eodem si-
gnif. 2, 129, 1.

nouus homo 2, 128, 1 &
not. hinc: nouitas fa-
milie 2, 127, 1. nouitas
Agrippæ 2, 96, 1. noui-
tatis nobilissimæ vir 2,
84, 3.

nouæ tabulæ 2, 68, 1. νέαι
ὑπονοτά. & Cal. Rho-
digin. 11, 10.

nuda fuga 2, 61, 4. sc. amiso
exercitu ceterisque
præsidia.

Numantia terror reip.
Rom. exciditur 2, 4,
2 & 5. Numantinum
bellum 2, 1, 3. eius ter-
ror 2, 90, 3.

numerus. in numerum
sui exercitus recipiebat
fugitiuos 2, 73, 3. nu-
mero tot legionum in-
flatus 2, 80, 2.

numerare mercedem ab-
scissi capitis, represen-
tare; persolvere 2, 66,
3.

Numidia provinc. facta
2, 39, 2. Numidicus
dictus Metellus 2, 11, 2.
exilio & reditu clarus
2, 15, 5. Numidici exi-
lium 2, 45, 3.

Numonius Vala 2, 119, 4.
humini Dianæ sacrata re-
gio 2, 25, 4.

nunc acie, nunc expedi-
tionibus 2, 98, 2. nunc
metuentes, nunc simu-
lantes 2, 62, 3 & sæpe a-
lias, cum membra &
tempora distingun-
tur.

nun-

nuntius
sit nu-
119,
iurat
2.

O Blic
indi
cenfor
cere a
bra in
mula
2, 83,
obire m
obita
raq
proui
101, 1
dina
obire m
obligat
benef
obliuio
rum
58, 4
nota
obnites
com
1, 9,
gnav
aiten
113, 2
obruere
tion
illu
fchra

INDEX.

nuntius victoriæ præces-
sit nuntios periculi 2,
119, 5. nuntiantes con-
iurationem libelli 2, 57,
2.

O.

Obiicere, crimina sc. in
iudicio aut coram
cenforibus 2, 95, 3. obii-
cere absenti multa, pro-
bra in eum dicere, in-
mulare absentem &c.
2, 83, 4.

obire munia ducis 2, 70, 1.
obita prætura quæstu-
raque 2, 43, 4.

provincias 2, 74, 1. 2,
101, 1. peragraræ & or-
dinare.

obire morbo 2, 102, 4.

obligare aliquem, sicuti
beneficio sc. 2, 56, 3.

obliuio rerum præterita-
rum decreta, amissa 2,
58, 4. O. Dissert. quæ
notas sequitur.

obnitebantur impedire,
conabantur, ἀνέγκωσ
2, 9, 6. obnitens repu-
gnauerat 2, 89, 5. ob-
nitente vi animi 2,
123, 2.

obruere aliquem digna-
tione, sua dignatione
illius dignitatem ob-
scurare &c. 2, 69, 3.

ita obrui & surpatur 2,
92, 5 de obscuratione
existimationis, laudis,
imminutione præstan-
tia &c.

obscenissimarum rerum
& auctor & minister
2, 83, 1.

obscurissimis initiis natus
2, 76, 4.

obseruantia temporum;
obseruatio in nauigan-
do sc. 2, 106, 3.

Obsides liberos suos Ro-
mam mittit Parthus 2,
94, 4. Antonius in Ca-
pitoliū 2, 58, 3. dati
obsides ciuitatibus à
piratis in redemptione
Cæsaris 2, 42, 2.

obsideri, à seditionis sc.
militib. 2, 125, 4.

obtestor atque precor 2,
131.

obtinere illustres locus,
occupare 1, 4, 4. obti-
nebant tum omnia
maria prædones, in-
derant &c. 2, 43, 1.
obtinere cum imperio
regionem 2, 125, 5. ita
obtinebat tum Asiam
proconsul &c. 2, 42, 3.
obtinebat Hispaniam
ex consulatu 2, 78, 3.
auctoritas obtinendi,
quæ

INDEX.

que sentiebat 2, 135, 5.
 illa impetrabilis efficacia intelligitur, sicut Ammianus loquitur.
 obtrebantur multi actis eius 2, 44, 2.
 obuenit Sullæ prouincia sorte 2, 18, 4.
 occultare fugam 2, 75, 3.
 occupare fugam 2, 85, 1.
 precipere, cupide & festinanter arripere.
 occupatus est ab ingratissimis. e. celerius quam existimasset interfecit 2, 57, 1. ita: occupatus vigore aduentus eius exercitus se tradit 2, 50, 4. inopinantibus sc. superuenerat.
 occupare locum colonis 1, 4, 1. ripam cæsaris 2, 107, 1.
 occupauit eum idem furor, ut alias, inuast 2, 63, 1.
 occupare remp. 2, 4, 4. i. e. dominatum in rep. opprimere remp. dominatu. Talis est locutio Sallustii in Catil. capere remp. eodem significatu.
 nimium occupatos dixerim, 2, 53, 4. qui aliquid pratermisere: si-

gura mitigationis & comitatus.
 velut occupata materia, ab aliis sc. iam tractata & quasi præcepta 1, 17, 7.
 Oceanus 2, 1, 6, 3.
 oculorum vigor & vis in Arminio 2, 118, 2. index sc. ingentis animi.
 sub oculis cæsaris 2, 79, 4. sub ipsis mœnibus oculisque urbis 2, 21, 3.
 Octauia soror Augusti 2, 93, 1.
 Octauiae porticus 1, 11, 3. nam sororis suae nomine Augustus fecerat. Sueton. Aug. 29.
 Octavius Cn. Perseum recipit 1, 9, 4. triumphum naualem agit. ibid.
 Octavius consul interfectus à Marianis 2, 22, 2.
 Octavius C. Octauii Cæsaris pater 2, 59, 2.
 Octavius Cæsar adit hereditatem Cæsaris 2, 60, 3. consulatum init pridie quam viginti annos impleret X. Kal. Octobr. 2, 65, 2. alii mensẽ Sextilem nominant. Ut fort. assessor & voce numeralibus notu scriptu ortus sit.
 eo g. f.

I N D E X.

e. g. si scripserit Vel-
leius: X Kal. VIIbr. li-
brarius fecerit VIIIbr.
Clarissimus Freinshe-
mius Noster in compa-
rat. Version. Tac. ad i
A. 9, 1 ita conciliari
posse existimat, si Vel-
leium accipiamus de
die, quo renuntiatus
est consul, ceteros de de-
signationis die. Anto-
nium apud Mutinam
vincit 2, 61, 4: cetera
vide in August.
odisse presentem statum,
περιπατήσας δεσποιο-
σο & impio ciue dici-
tur 2, 91, 2: sicut ama-
re presentem statum
proprie ciuis boni est.
offensiones tacitæ cum
aliquo 2, 93, 3.
offerre. dii obtulerant
presagia periculi 2, 57, 2.
officiorum militariū pa-
tiens & peritus 2, 10,
3 munia milit. intel-
lig.
OLIGarchia & reip. &
auctoribus suis plerū-
que est exitiabilis 2,
44, 1.
Olympiorum ludicrum
quando coepit 1, 8,
1. & not.

Olympicum 1, 10, 1. tem-
plum Iouis Olympici
Athenis. P. Faber in
semestr. 3, 3 existimat
legendum Olympieum
serbo Graecunico, quo
etiam Thucydides usus
est.

Olympiade VI Roma
coadita 1, 8, 4. & not.
omina. auspicatis reip.
ominibus 2, 79, 2. cum
diis ominibus profi-
cisci 2, 46, 3: epulencia
sc. imprecatione. v. not.
ominari de exitu alicuius
tristia, Vaticinari dis-
pi 2, 71, 2.

per omnia. sapissime ita
loquitur Noster, cum
rem prorsus & omni-
no ita habere innuit.
per omnia diis pro-
pior 2, 35, 2. per omnia
egressus fortunam ho-
minis 2, 40, 2. per o-
mnia laudabilis 2, 33, 1.
per omnia positus ex-
tra dilationes 2, 79, 1.
per omnia repugnans
naturæ suæ 2, 69, 6. in
omnia & omnibus ve-
nalis 2, 83, 1. in omnia
pecuniæ cupidior 2,
97, 1.

onus atque cura belli 2,
T 1 91, 2.

I N D E X.

- 97, 2. onera principis, *de negotiis* 2, 114, 1.
 2, 128, 4. *ita*: onerum principalium adiutor
 2, 127, 3. oneraria nauis 2, 53, 2.
 Opis ædes 2, 60, 4.
 ope humana inuictus vir 2, 79, 3. *humana viribus armisque*.
 Opimius L. cos. C. Gracchum & Fulvium Flac- cum res nouas mo- lientes opprimit 2, 6, 4 & c. damnatus postea iudicio publico 2, 7, 3
ab hoc Opimianum y- num dictum, & 5.
 oppositus Mithridati Lu- cullus 2, 33, 1. & Ind. Nep. tot millia se in co- pœlio nobis opposue- rant 2, 30, 6.
 opportunitates 2, 111, 4.
 oppugnationes urbium, castrorum 2, 95, 2.
 opus felix euentu, forte conatu, *de re bello gesta* 2, 112, 1. opus tantum consummatum, *belli Pannonici cōfectio* not. 2, 117, 1. *ita*: operis ad- iutore dato, *res bello ge- renda* 2, 95, 1. maiori operi præparabat exer- citum 2, 109, 2. operi- bus bellicis sufficiens ingenium 2, 97, 2. opera Principalia *quacunque agit princeps* 2, 124, 3. opera sua commendat Augustus Tiberio, *res gestas* 2, 123, 3. opera Ti- berii cælestissima 2, 104, 3. opera magni voluminis 2, 106, 1 *quo- rum descriptio requirit magn. solum*.
 opus Velleii 2, 96, 2. arcta- tum 2, 86, 1. *descriptio- ne*. ita: operis magni- tudo, *de Homeri poëse* 1, 5, 1. & not. perfectis- simi in forma operis sui 2, 36, 3.
 opera, *de adficiis* 2, 130, 1.
 opera, *de poliorceticis ope- ribus* 2, 4, 2. & Ind. Nep.
 opera naua virilisque 2, 120, 3. operam suam polliceri 2, 59, 5. opera eius singulari vltus 2, 129, 1. operæ senato- rum & equitum exactæ ad bellum 2, 111, 1.
 opprimi morbo 2, 23, 1.
 optare à diis aliquid 2, 89, 2.
 optimates, *de senatu & nobilitate*, *sive* & hic explicatur senatus at- que equestri ordinis
 pars

I N D E X.

pars 2, 3, 2. 2, 47, 3.
OPTIMVS vir à senatu
 iudicatur Scipio Nas-
 ca 2, 3, 1. & *not.*

optima studia 2, 94, 2.

ora maritima 2, 73, 2.

oraculo emissa vox 1, 10, 5.

oratio & vis forensis, per-

fectumque profæ elo-

quentiæ decus 1, 17, 3.

coniunguntur hæc ἐξο-

νικός & ἐγυνυλίκος.

oratores clari 1, 17, 3. 2, 9,

1. orator nemo Argi-

uus, Theban, Laced. 1,

18, 2.

Orbis reip. 2, 1' 4, 1. & *not.*

in extremo nostri orbis

termino 1, 2, 6 *cum re-*

spectu ad imper. Rom.

pro orbis terrarum sa-

lute pugnat Augustus

2, 85, 1. *Est illa Roma-*

norum μεγάλη πόλις,

Et de suo imperio, rebus

& statu passim tan-

qua de toto terrarum

orbe loquantur.

orbis omnibus sensibus

1, 5, 4.

ordior. orsus est ducere

exercitum 2, 109, 5.

ordo. omnis ordinis ho-

mines 2, 130, 2. ordinis

utriusq; viri i. e. *senato-*

ris & equestris 2, 100,

5. ordinis senatorii vir

2, 69, 5. ordinis onera

iura 2, 28, 4.

ordo arborum 2, 43, 2.

ordo harum rerum *series*

& plenior narratio 2,

48, 5. *ita:* ordo cala-

mitatis 2, 119, 1. ordi-

nem actorum suorum

commemorare 1, 10, 4.

ordine narrare, *totam*

rei seriem non summa-

rim 2, 114, 4. ad or-

dinem reuertendum

est 2, 68, 5.

ordines primi 2, 112, 6.

centuriones primi or-

dinis intelligit, τὰς

πρώτας τάξεις.

ordines exercitus 2, 27, 2.

ordinare res Asiæ 2, 92, 2.

res orientis 2, 122, 1.

prouincias 2, 94, 4.

ordinatio comitiorum 1,

124, 3. necis & testa-

menti Cæs. 2, 59, 5. &

not.

Orestes Agisthum occi-

dit 1, 1, 3. Orestis liberi

1, 2, 7.

originis signotæ Marius 2,

128, 3 originis stimula-

tæ mendacium 1, 11, 1.

orientium iuuenum ful-

gor 2, 99, 2. *de initis*

viæ publica C. & L.

Ti 2 Cæs.

I N D E X.

Casurum. ortus tantis
nominibus 2, 114, 5.
• ornare urbem, *adificiis sc.*
publicis 2, 89, 4. orna-
mentum tantorum
nominum & familiar
2, 114, 5. ornamenta
amoenitatis 2, 81, 2.
ornamenta triumphalia
1, 115, 3. 2, 116, 1. 2,
125, 5. & triumph.
• Ordes rex Parth. inter-
mit Crassum 2, 46, 4.
& signis Romanis po-
tuitur 2, 91, 1
• Pindari illuminavit
Thebas, *de eloquentia*
Grieci 18, 3. oris ardor,
grauitas & vehemen-
tia in cultu sese pro-
dens intellig. 2, 15, 3. in
ore atque oculis classis
2, 84, 3. *in conspectu.*
• ostenderat spem magis
auxilii, quam opem
ferebat 2, 74, 3. fortuna
non electionem dabat,
sed ostendebat perfu-
gium 2, 72, 5.
ostentare vires veteres il-
larum urbium, magni-
tudo moenium osten-
tat 1, 4, 2.
• ostentatio agendi, *negotii*
2, 98, 3.
• Ostia 2, 94, 3.

Otho Roscius G. R.
otium *oppon.* bello 2, 23, 2.
otium Tiberii *in secessu*
su Rhodi 2, 93, 4. otium
res disciplinae inimicis-
simas 2, 8, 2 vbi negotia
locum fecissent otio 2,
105, 3. otium valide di-
ligit Piso & negotio
sufficit 2, 98, 3. otio a-
buti liberaliter laute-
que 2, 105, 3. otiosis si-
millimus actu 2, 127, 4
qualem industriam Ta-
citus, quietam vocat,
sine ostentatione sc. a-
gendi & strepitus.
ouans triumphauit 2, 96,
3, 2, 122, 2 *ita ovatio-*
nem cum pie, quod ef-
fert: quia est quasi mia-
nor triumphus. Vide
Onuphr. Panuin. *de*
triumph.

P.

Pacisci stipendia, 2, 38, 1
sub pactione stipen-
di sive tributi pen-
dendi in ditionem Ge-
zarum de iis, qui in pro-
vincia formulam redi-
guntur.
pacisci reditum proseri-
ptis, *in federe sc. paci-*
etiam illud compre-
hendere 2, 77, 2.
Paco.

Paco.

I N D E X.

Paëcorus regis Parth. filius

2, 78, 1.

Pacuvius poeta Trag. 2,

9, 3.

pæne. *seruit moderandis*

locutionibus hyperboli-

cis: pæne homine ma-

jor 2, 31, 1. pæne nomi-

nibus incognita gen-

tes 2, 106, 1. pæne exitia-

bilis clades 2, 112, 4 pæ-

ne inexpugnabiles 2,

115, 4. pæne manum

iniecit patria 2, 99, 3.

pæne alterum orbem

quæ. 2, 46, 1.

Pæstum 1, 14, 7.

Palinuri promontorium

2, 79, 3.

Panætijs Scipionis co-

mes 1, 13, 3.

Panares dux Cret. 2, 34, 1.

Pannonia prouincia facta

2, 39, 3. rebellat 2, 110,

2.

Papius Mutilus 2, 16, 1.

par consulum 2, 46, 1.

parem non fert Pompe-

ius 2, 29, 3. 2, 33, 3.

paratissimus omnibus au-

dendis 2, 56, 4. *prompta*

audacia homines, Sal-

lustio dicuntur.

paratissimus dignis ho-

nor 2, 126, 4.

parere sibi redditum fer-

ro 2, 10, 4

Parilia 1, 8, 4 & 6. *nor.*

partes Antonianæ 2, 74, 3

Brutianæ, Cassianæ 2,

74, 1. Cinnanæ, Maria-

næ 2, 24, 4. Iulianæ 2,

63, 3. Pompeianæ 2, 65,

1 partium Brutii exitus

2, 72, 1. partium eius

viri 2, 28, 1. adiutor

partium 2, 76, 1. dux

partium 2, 72, 3. opus

erat partibus 2, 20, 5.

partibus alicuius se mi-

scere 2, 86, 3. partibus

regis prouiores visi 1,

9, 2.

particeps operum. *siuere-*

rum gerendarum 2,

116, 2. particeps cædis

Cæsaris 2, 69, 1.

partita hiberna 2, 113, 3.

παρθικός.

Parthi reges sui iuris 2, 40,

1. Parthorum legati ad

Sullam primum Ro-

manorum missi 2, 24, 3.

Parthus signa Roma-

nis adempta Augusto re-

mittit 2, 91, 1. obsides

item liberos 2, 94, 4.

desciscit à societate Ro-

mana 2, 100, 1. cum

Caio Cæs. coit 2, 101, 1.

Parthicum bellum 2, 59, 4

quod moliebatur in a-

Tt 3

nimo

INDEX.

nimo *Julius Caesar.*
 patrum habuit, consul
 creatus esse 1, 76, 4 *non*
contentus fuit &c.
 Passienus 2, 116, 1.
 pastoralis manus Romuli
 1, 8, 5. pastoralis cul-
 tus 1, 2, 2.
 patientissimi armorum
 laborumque 2, 24, 1.
 patientia periculorum 2,
 41, 1.
 Patre capte 2, 84, 3.
 Pater Patriæ Augustus di-
 aus 2, 123, 2. Patres,
Socabantur senatores
Romani 1, 8, 6. à qui-
 bus Patricii dicti. *ibid.*
 à Patribus ad plebem
 transit Clodius 2, 45, 1.
et iurata se nobilitate.
G. not. & Dion. 37 p.
 59.
PATRIA cognationi
 præferenda 2, 3, 1. pa-
 triæ prioris nomine
 novæ urbes à condito-
 ribus sæpe appellaban-
 tur 1, 1, 2. patriæ bel-
 lum inferre 2, 82, 4. 2,
 21, 1. patriam armis pe-
 tere 2, 68, 3.
 patrare decreta, *destinata*
efficere 2, 110, 5. nihil
 ausum patratumque
 fortius 2, 80, 3. reli-

qua belli, *conferere* 2,
 123, 1. *ita:* patrando
 bello ea mora fuit 2,
 79, 3. patrati belli e-
 molumentum 2, 114,
 4. commissum patra-
 tumque proelium 2,
 21, 3.
 patrare facinus 2, 58, 1.
 patratio pacis 2, 98, 2. *de*
perpacata prouincia.
 patrimonium, *pro re sa-*
miliari, bonis 2, 103, 5.
 patrimonia iugulato-
 rum militum à legato
 occupata 2, 120, 3. *G.*
supra heredit.
 patrimonium Principis
 2, 130, 2.
 patronus Romani impe-
 rii perpetuus 2, 120, 1.
defensor. &c.
 Paullus Æmilius *G. Æmil.*
 Paullus Lepidi triumphari
 frater 2, 67, 2.
 Paullus censor 2, 45, 3.
 paupertas honesta digni-
 tate non debet carere
 2, 129, 1.
 pax Augusta 2, 126, 3. *G.*
 Aug. læta 2, 126, 3.
 Brundisina 2, 76, 3. 2,
 86, 3. PAX integris
 rebus & conditionibus
 facienda est 2, 50, 1. pa-
 cis auctor 2, 58, 3.
 PACIS

PA
 ta in
 torum
 longa
 popul
 stinui
 redige
 bellan
 adu.
 cem r
 uincia
 mor
 PAC
 bello
 pace
 nis di
 not. p
 dix: 1
 statis
 129, 4
 nia ei
 iurid
 Genia
 interj
 pacari,
 tur b
 tur. c
 ciden
 victor
 pacat
 fessio
 matia
 tum d
 rent e
 caris
 59, 4

I N D E X.

PACIS impedimen-
ta in cupiditate priua-
torum 2, 25, 1. pacis
longæ bonis insoleus
populus 2, 110, 3. in pri-
stinum pacis modum
redigere 2, 98, 2. *de re-
bellantibus rursus sub-
actis. ita:* ad eam pa-
cem redegit has pro-
uincias 2, 90, 4. *sicut*
mox Verbum pacare.
PACE firmanda quæ
bello subacta 2, 123, 1.
pace diligentia Cato-
nis dixerim 1, 7, 4 &
not. pace Gracchorum
dixi 1, 17, 3. pace maie-
statis eius dixerim 2,
129, 4. *bona cum Ve-
nia eius dixi: formula*
ἐν τῇ λήξει καὶ ἐν ὑποταγῇ
Veniæque præfanda aut
interfanda.
pacari, *de iis quæ subigun-
tur bello & ordinan-
tur.* dum pacatur Oc-
cidens 2, 91, 1. pacatus
victoriis orbis 2, 89, 6.
pacata ad certam con-
fessionem imperii Dal-
matia 2, 90, 1. pacati
tum demum cum fo-
rent euerſi 2, 115, 4. pa-
catis bellis ciuilibus 2,
139, 4.

Pedia lex 2, 69, 5.
pedites equitibus ſpoliati
ad cladem relinquun-
tur 2, 119, 4. peditum
expeditiones *oppoſi-*
ta claffici 2, 121, 1.
Pelafgi Athenas commi-
grauere 1, 3, 1.
pellerẽ aliquem prælio 2,
24, 1. *ita:* pulſus acie
2, 26, 1. pelli ſpectacu-
lo 2, 79, 6.
Pelopis progenies expel-
litur Peloponneſo 1,
2, 1.
Peloponneſii Megaram
condunt 1, 2, 5.
penates *pro domo* 2, 95, 1.
2, 74, 4
penetrare interius 2, 120, 2.
penetrauit in omnes
regiones bellum 2, 15, 2.
penetratis omnibus
Hiſp. gentibus 2, 5, 1.
penetrata Media cum
victoria 2, 40, 1.
penſare victoriæ occaſio-
nem damno amiſſi mi-
litis 2, 115, 5. *eſt quaſi*
redimere, redimendo
adquirere. mortẽ præ-
maturam immortalĩ
penſauit memoria 2,
88, 4.
Penthelus 1, 1, 4. *ſine Pen-*
thilus Oreſtis notibus en-
teris

INDEX.

Erigone Ægiphi. Pausan. Corinth.
 per omnia 2, 100, 3, 2, 127, . & omn.
 per summam quietem 2, 88, 3.
 per idem tempus 2, 45, 1.
 per hæc tempora 2, 78, 2.
 per eadem tempora 2, 75, 1. & *supra* Dum.
 peragratus victor Germaniam 2, 97, 4. *qui peragravit.*
 percurrere paucis, *scribendo* sc. 2, 38, 1.
 percutere fuste 2, 78, 3.
 perdere exercitum 2, 120, 5. non perdat ille gloriam facti, *non inditus maneat* &c. 2, 126, 3.
 perdomare 2, 97, 4.
 perducere ad scientiam rei militaris 2, 79, 1. in fastigium 2, 109, 1. in societatem suam 1, 9, 1.
 perduxerat in hoc notatam suam 2, 9, 1.
 perducere remp. ad summum discrimen 2, 27, 1. *de hoste belli periculum ingens obiciens*
te
 perellegantis ingenii vir 1, 7, 1.
 perfici. mortalis conditio natura & industria per-

fecta 2, 2, 2. perfectæ maximorum artificum manibus tabulæ 1, 13, 4.
 perfectissimi in forma operis sui 2, 36, 3.
 perfrui recordatione locorum, gentium &c. *quæ sc. olim vidimus* 2, 101, 3.
 Pergamus 1, 1, 2.
 perlustrata armis regio 2, 106, 1.
 permittere maiora, minoribus perceptis 2, 13, 3. *fabren* t. *ssien.* permisit se ditioni eius 2, 37, 3. *ita: apud Curtium nuda:* permiscere se regi. *de deditioe.*
 pernices velocitate iuvenes 2, 43, 1.
 perniciofa consilia, *seditionosa* 2, 3, 2.
 Perperna Sertorium interimit 2, 30, 1.
 perpolitus nuper calce arenaque locus 2, 21, 4. *Quacumque rudia erant, politi dicuntur, cum cultus accessit: adeo ut etiam politiones agrorum, de cultura accipiantur. Itaque nihil hic mutandum.*
 perrupta eorum acie 2, 112, 6.

Per-

I N D E X.

Perſæ poſt Medos rerum
potiuntur 1, 6, 6.

perſequi, *deſcribere* 2, 103,

4. *ita* : perſequamur
notam ſeueritatē cen-
ſorum 2, 10, 1.

perſecutus Gracchum

Opimius occidit 2, 6,

4. *tanquam hoſtem ſc.*
reſp.

nulla cum ciuiliſ miſe-
ricordia perſecuta eſt

2, 7, 3. *excepit*, *proſe-*
cuta eſt.

perſeuerabant, facturos

ſc. 2, 92, 3 perſeuerauit

facere 2, 103, 2.

Perſeus in triumpho du-
ctus 1, 9, 5.

perſona Pompeii 2, 31, 1.

PERſona auget aut le-
uat inuidiam 2, 31, 4.

ex perſona poëtæ di-
ctum 1, 3, 2.

perſtinaciter deferebat Au-
guſto populus dictatu-
ram 2, 89, 5.

perſtinaciſſima in retinendis

armis iuuentus 2, 27, 1.

perſtinaciſſime arma

retinebat Nola 2, 18, 4.

perſturb. nulla cum per-
turbatione aut rerum

aut hominum *ſine tu-*
multu, quiete 2, 88, 3.

peruadere diuerſo itine-

re 2, 82, 2.

peruehi in Siciliam 2, 75,

3.

peruenire ad potentiam

2, 80, 4.

Peruſia 2, 74, 3 incenſa

ſc. 4.

peſtifero ciuibus reditu

Marius urbem ingreſ-

ſus 2, 22, 1.

petere Antonium, *proſi-*
ciſci ad Ant. 2, 76, 2.

petere deſtinatum iter,

ingredi 2, 82, 2. quod

ſummo ſtudio petitum

eſt, *quaſitum* *ſc.* 1, 17,

6. *ita* : nihil amplius

præter tyranni peten-

dum ſanguinem 2, 58,

2. petebatur Cicero

verbis eius legis 2, 45,

2 *in ipſum dirigeban-*
tur ſerba l. peti inſi-

diis alicuius 2, 64, 1.

Petrcius legatus Pompeii

2, 48, 1.

Pharnaces Sardanapali in-

terfeſtor 1, 6, 2 *ſc. not.*

Pharnaces rex Ponti à Cæ-

ſare victus 2, 55, 2.

Pharſalica acies 2, 52, 2.

Pharus 1, 4, 3.

Phidippus 1, 1, 1.

Philemon *Comicus* 1, 16,

3.

Philipp⁹ rex Maced. 1, 6, 5.

T t 5

Phi.

I N D E X.

- Philippus vitricus Oſta-
uii 2, 60, 1.
- Philippi *Grbs Macedon.* 2,
70, 1. *hinc*: Philippii
campi 2, 86, 2 *Sbi Bru-*
tus *et* *Cassius* ab Oſta-
nio *Cas. Victi*, *con-*
funduntur à *Poëris*
cum Philippis in Theſ-
ſalia, *Sbi Pompeius à*
Iulio Victus.
- Philosophorum ingenia
à Socrate defluxere 1,
16, 4.
- Phoceæ condita 1, 4, 3.
- Massiliam condit 2, 15,
1.
- Phraates rex Parthorum
2, 91, 1.
- pictores 1, 17, 4.
- Pii cognomen consecu-
tus Metellus 2, 15, 4. pia
munificentia, *erga pa-*
trẽ defunctum *ſc* 2,
130, 1. *ita*: pietas, *filii*
ſc. in parent. 2, 15, 5.
item de affectu erga ne-
ceſſitudines *et* *mode-*
ſtia 2, 99, 2 *de fide in*
patriam 2, 16, 3. pietas
rectissima sentiendi *ſc.*
pro rep. 2, 115, 5.
- pignus concordie me-
dium inter 2, 47, 2.
- Pindarus illustrat Thebas
1, 18, 3.
- Pinetes dux Pannon. 2,
114, 4.
- piratarum insolentia &
& potentia 2, 31, 2. pi-
ratica scelera, *latrocin.*
marit. 2, 73, 3.
- Piræci portus multiplices
munitiones 2, 23, 3. *de*
quibus vide Thucyd. 1.
- Pisaurum 1, 15, 2.
- Piso M. dimisit uxorem
in Sullæ gratiam 2, 41,
2.
- Piso L. Thraces compri-
mit 2, 98, 1.
- Piso res novas molitur 2,
130, 3.
- Placentia 1, 14, 8.
- placebat barbaris suis nu-
merus, *fidebant nume-*
ro 2, 112, 3. placuit, *de*
consensu *et* *decreta*
partium paciscentium
2, 77, 2.
- Plancus comitatur Ful-
uiam in exilium 2, 76,
2 adiutor Anton. par-
tium 2, 74, 3. fedus ho-
mo & proditor 2, 83, 1.
- plastæ 1, 17, 4. *de statua-*
riis *universim* *videtur*
accipere Velleius. *Nam*
alias ex quinque ſta-
tuaria speciebus, pla-
ſtice *vocatur, quæ ar-*
gillam tractat. Cæl.
Rhodi-

I N D E X.

Rhodigin. 29, 24.

Plato 1, 16, 4.

Plautius Siluanus 2, 112, 4.
plenam retulit ei gratiam 2, 16, 3. plenius sibi quam illi gratulabantur 2, 104, 4.

plusquam dubio Martē 2, 55, 3.

POENA in malos sera, sed aliqua 2, 126, 4. *sententiose notatur clementia iustitiaq. temperamentum.* non priuato odio, sed publicæ vindictæ danda 2, 7, 6. pœnas luere alicui, *propter aliquem puniri* 2, 54, 1.

pœnit. ne eius nati temp. pœniteret 2, 12, 5. velut pœniteret prioris fidei 2, 18, 4. *ita & s.* quasi pigeret eum virtutum suarum.

Poëta solus appellari Homerus meruit 1, 5, 1. v. *not.* Poëtarum vbertas 1, 17, 2.

pollere plurimum mari 1, 2, 6.

polliceri aliqua cum grauitate 2, 125, 3. *sententiose notatur comitas indulgendi cum auctoritate iuncta: ne ex-*

pressa sc. Viderentur, qua necessitate declinande indulta erant, pollicitæ operæ 2, 111, 1. *paſſim.*

Pollio Asinius inter oratores 2, 36, 2.

Pollio Asinius Antonio se iungit 2, 63, 3. cui fidusest 2, 76, 2. in Hispan. aduersus Sex. Pompeium bellauit 2, 73, 2. eius factum & dictum memorabile 2, 86, 3.

Polybius Scipioni familiaris 1, 13, 3.

Pompeiorum familiæ seu duæ seu tres 2, 21, 5. & *Baron. Strenui stemmata.*

Pompeius Q. primus huius nominis consul. *ibid.* idem qui turpe fedus fecit 2, 90, 3.

Pompeius Q. eius filius Cos. ab exercitu interficitur 2, 20, 1.

Pompeius Magnus pater dux Ital. bello 2, 15, 4. 2, 29, 1. temporarius homo, confligit cum Cinna, moritur 2, 21.

Pompeius Cn. Magnus laudatur & describitur 2, 29. adhuc eques **trium**

I N D E X.

- triumphat 2, 30, 2. tri-
bunitiam potestatem
restituit §. 4. bellum
piraticum plenissima
cum potestate ipsi de-
cernitur 2, 31, 2. pira-
tas vincit & coercet 2,
32, 4. *Ca.* eius intermi-
nata cupiditas imperii
2, 33, 1. 2, 34, 2. bellum
aduersus Mithridatem
2, 37. triumphat per bi-
dium 2, 40, 3. ex sin-
gulis mundi partibus
§. 4. cur oligarchiam
secutus sit 2, 44, 2. Lu-
liam *Ca.* fil. ducit
§. 3. solus consul fit
2, 47, 3. pro eo agro-
tante primo omnium
publica vota suscepta
2, 48, 2. victus in Agy-
ptum fugit 2, 53, 1.
ibique misera morte
ac perfide interficitur
§. 2.
- Pompeius Cneius Cneii
Magni filius interfici-
tur in Hisp. 2, 55, 4.
- Pompeius Sex. describi-
tur 2, 73, 1. mare infe-
stat §. 3. Antonii iussu
occiditur 2, 87, 2.
- Pomponius *Atellana-*
rum scriptor 2, 9, 5.
- Pomponi⁹ Flacc⁹ 2, 1, 9, 1.
- Pomponius eques Rom,
2, 6, 6.
- ponere. positus extra di-
laticnes 2, 79, 1.
- Pontidius C. 2, 16, 1.
- pontifex maximus 2, 63, 1.
- pontificatus maximus
2, 128, 1.
- Pontius Telesinus dux
Samnitium 2, 27, 1. vin-
citur §. 3.
- Ponius *prou. fast.* 2, 38, 6.
- Ponti intima 2, 40, 1.
- Ponticum mare 2, 101,
3.
- Popillius M. Lænas 1, 10, 1.
- Poppedius 2, 16, 1.
- Porcia familia 2, 35, 2.
- portoria noua constituit
C. Gracchus 2, 6, 3.
- poscebant eum duccem 2,
71, 1. si quid fata posce-
rent 2, 123, 3.
- posse multum 2, 116, 3.
- positis lapideus ianuar car-
ceris 2, 7, 2.
- postulare conditiones 2,
48, 5.
- Posthumius Albinus cen-
sor 1, 10, 6.
- Postumus Iulius 2, 116, 1,
§. not.
- potens oppon. humiliori
2, 126, 3. iam tot legio-
num potentes, quibus
iam in manu essent
tot

I N D E X.

tot legiones 2, 65, 1. potentia regalis socius 2, 6, 4 potentia societas 2, 65, 2. potentia ad impotentiam uti 2, 29, 3.

Potentia 1, 15, 2.

potestas tribunitia & trib. in quaestoris potestatem redacta pecunia 2, 37, 5. nihil aliud quam cura hic intelligitur.

potiri rerum, de summo in terris imperio 1, 6, 6. potitus rerum Sulla, de dominatione Sulla Romae instituta 2, 41, 2. potitus eorum, sc. quos ceperat 2, 25, 3.

præbere spectaculum 2, 79, 6. materiem belli civil. 2, 62, 3. cervicem liberto, sc. amputandam 2, 70, 2. arbores præbuere imaginem antennarum 2, 43, 2.

præcauentibus fati 2, 12, 1. & not.

præcedere gradum alicuius 2, 114, 1.

præcellentes ingenio viri 1, 13, 3.

præceps & prauus, de seditioso & extrema audente 2, 18, 6. ita: præcipitis consilia iuuenis 2, 88, 3. præcipi-

tia, extrema remedia 2, 112, 7. & adiective: omnia erant præcipitia in rep. i. e. ad extrema pericula & motus spectantia 2, 22, 5. præcipiti & maximo periculo 2, 84, 3.

præcipiti fuga 2, 85, 6. præcipiti cursu non gradu 2, 1, 1. præcipiti in hac festinatione 1, 16, 1.

præcipuus timor 2, 130, 2. præcipuus sanctitate 2, 29, 3. præcipuum egit consulem 2, 92, 1. præcipui viri, præcipua dona 2, 121, 3. præcipua experimenta virtutis 2, 94, 4. eximia, ingentia hac voce notat.

præda victoris, qui in potestatem victoris arbitriumq. venit 2, 86, 4.

prædicere, ut prædiximus 1, 4, 1. Et iam memoramus. sæpe ita loquitur Noster, etiam de eo, quod proxime antecessit.

prædicere, serio monere 2, 17, 1. 2, 13, 4. 2, 82, 2.

præferre vultu ardorem animi 2, 118, 2. præferens vultum victoris magis, quam morientis

I N D E X.

tis 2, 27, 3 visus prætu-
lit principem 2, 94, 2.
præficere aliquem hiber-
nis 2, 113, 3. præfectus
castrorum 2, 120, 4. 2,
119, 3. 2, 112, 6. præfecti
classium 2, 73, 3. cohorti-
um 2, 112, 5. præfectus
equitum 2, 104, 3. fa-
brum 2, 76, 1. præfectus
operum Tiberii 2, 104, 3.
viris præfect⁹ *negotiorum*
notatur 2, 88, 2.
præfectura 2, 44, 4. Si-
gon. *de antiq. iur. Ital.*
2, 10 Cc.
præfulgent nomina prou.
milit & causæ 1, 14, 1.
præmatura mors 2, 88, 4.
præmonuerant haruspice-
ces Cæsarem 2, 57, 2.
præmunire regalem po-
tentiam 2, 6, 2.
Prænestæ natura munitum
2, 26, 1. 2, 74, 3.
prænitet forum Augusti
titulis victarum gen-
tium 2, 39, 2. prænitens
virtus Catonis 2, 35, 1.
præparare militem 2, 11, 2
maiori operi 2, 109, 2.
hiberna 2, 110, 1. præpa-
ratus Cæsaris contra
Antonium 2, 76, 3. præ-
paratio belli 1, 12, 6.
præponere Armentis re-

gem 2, 122, 2. præpositus
regioni 2, 115, 1. custo-
diis viris, *præfect.* *Græ-*
bis 2, 88, 2.
præponere nomina, *in*
adopt. sc. 2, 96, 1.
præreptus immature, *de*
morte præmatur. 2,
116, 4.
præruptum atque anceps
periculum 2, 2, 3.
præscribere. vt præscripti-
mus 2, 21, 1 *alias* : vt
prædiximus
præfagia periculi 2, 57, 2.
præfens periculum 2, 72,
5. *de cerro C. magno*
plerumq. PRÆsentia
inuidia, præterita ve-
neratione prosequimur
2, 9, 5. præsentia ipsius,
dictu aduque 2, 90, 1.
præsidium esse suis sedi-
bus 2, 110, 4. præsidia
reip. *in Tiberio sc.* 2,
103, 1. præsidii classium
mare sepeferat 2, 51, 1.
præstantissimus vir 2, 53, 3.
præteriri, *antept* 1, 17, 7.
vir non prætereundus 1,
2, 2. *adde* 2, 8, 1. 2, 108, 2.
prætendere, *negotiorum*
2, 6, 3.
prætecta consularis, præ-
toria, *pro ipso honore* 2,
65, 3.

præ-

prætextato relicto filio 2,

39, 2. *atq; notatur & st-*
tatissimo & omnibus
noto loquendi genere.

prætor urbanus 2, 118, 1.

prætor iterum post
consulatum 2, 34, 4.

Exciderat post consu-
latum Senatorio ordi-
ne notatus à censori-
bus Lentulus: itaque

ad recuperandum or-
dinem praturam rur-
sus gerebat. Dio 37 p.

49. prætores seni o-
lim creabantur 2, 16, 3.

decem ab Augusto con-
stituti 2, 89, 3 & not.

præualens corpore 2, 108,

2.

præuus subito & præceps

2, 18, 6. *singularis illa*
seditiosi animi & res

novas cupientis præui-
das hac voce notatur

apud Velleium. ita:
præua cupere 2, 6, 4.

præuissimus homo 2,

80, 3. præuitas animi
atque ingenii 2, 112, 7. à

vitiis in præua, à præuis
in præcipitia perueni-

tur 2, 10, 1. *de gradibus*
curiorum, ita ut vitia

ipsum videantur a-
ctum denotare, præua

habitu, & loquuntur

philosophi; præcipitia
ultima malitia facino-

ra. siue ita malum;
ut vitia notent inca-

pientem & paulatim
crescentem morum cora-

ruptionem; præua con-
tagionem illam &

quasi pestilentiam, si-
cut Sallustius vocat,

quæ ex vitis iam quod-
dam gentis moris fecit;

præcipitia autem, & ulti-
ma & iam furentis ne-

quitia exempla, & c.

premere alique grau-
bello 1, 2, 2.

pretium voti sui ferre 2,

125, 1. quod pretium
clementiæ tulit 2, 52, 4.

pretiū conseruata pa-
trix tulit calamitate

exilii 1, 45, 2.

Priene condita 1, 4, 3.

primipili centurio 2, 78,

3.

princeps & principes di-

cuntur sæpe non pote-

statis sed eminenti are-

spectu, neque qui solè
sed qui primi, ac rur-

sum non semper, qui o-

mnium absolute pri-
mi, sed inter primos
sunt: s. e. summi & ruri-
sum.

I N D E X.

- summis honoribus fun-*
di. & operibus, eaque
re auctoritatem pri-
mam & principuam
adepti. princeps ciui-
 tatis potuisset esse
 Gracchus 2, 6, 2. prin-
 cept omnium Roma-
 norum Crassus 2, 44, 2.
 vir paullo ante prin-
 cept 2, 19, 4. princeps
 eius loci 2, 74, 4. Cam-
 panorum 2, 16, 2. prin-
 cept Romani nominis
 Pompeius 2, 53, 2. Ma-
 rius 2, 128, 3. princeps
 ciuitatis & eloquentiæ
 2, 22, 3. principes viri,
 sancti amplissimis ho-
 noribus 2, 89, 4. *ita:*
 principale in rep. fasti-
 gium 1, 11, 6. principa-
 tus 2, 128, 3. principalia
 arma, *Cæs. & Pompei.*
 2, 50, 3.
 princeps Senatus 2, 43, 3.
 & Zamosc. *de senat.*
Rom. lib. 1. Velleius hoc
loco non tantum dela-
tum honorem, sed di-
gnitatem meritorum,
ob qua defertur, respi-
cit.
 princeps sui operis Tul-
 lius 1, 17, 3. princeps
 carminum 2, 36, 3.
 princeps vel magnificen-
 tiæ vel luxuriæ 1, 11, 6.
 princeps familiæ Porciæ
 2, 35, 2.
 princeps equestris ordi-
 nis, *e principis* 2, 127, 3.
 Princeps & Principatus,
de Suius imperio. Prin-
 cept bello paceque ma-
 gnus 2, 113, 1. Princeps
 eminens *oppon.* ciui æ-
 quali 2, 124, 2. PRIN-
 cept exemplo maior
 quam imperio 2, 126, 5.
 principis onera iuare
 2, 128, 4. principalia
 onera 2, 127, 3. Principis
 munificentia 2, 126, 4.
 principalis quies tot
 mensium, *Suius princi-*
patus tranquillus 2,
 56, 3. principalia opera
 2, 124, 3. ministeria 2,
 93, 3. Principes, *sc. Au-*
gustus & Tiberius, qui
hic coniunguntur 2,
 115, 3. principatus ar-
 mis quæ sitis armis te-
 nendus 2, 57, 1. prin-
 cipatus Augusti imago
 2, 89, 6. principatum
 assequi cupit Crassus 2,
 44, 2. *quanquam po-*
tius diuina intelligi
tur: quæ generalior
scilicet & ratorum Sox
hic

I N D E X.

hic quadraret. princeps
 patus tumultuarius,
 fortuitus, mobilis, ex
 voluntate parentum
 constans 2, 108, 2. *cus*
oppon. vis regia.
 princeps rerum potitus
 est Nanius, *primus* 1, 7,
 1. *ita*: principes o-
 mnium gentium, re-
 rum potiti sunt, *primi*
ex gentibus 1, 6, 6.
 principia inclinatæ vale-
 tudinis 2, 123, 2.
 prior habitus, qui poten-
 tior 2, 3, 3. nihil prius
 habuit 2, 52, 3.
 priores, maiores 2, 28, 2.
 prisca grauitas 2, 86, 2. 2,
 116, 3. prisca seueritas
 2, 92, 2. prisca antiqua-
 que seueritas 2, 125, 4.
 prisca & antiqua forma
 2, 89, 3.
 priuare spiritu 2, 87, 2. im-
 perio vitæque 1, 6, 2.
 priuatus vindicat temp.
 Nasica 2, 3, 1. priuatus
 contrahit classem Cæ-
 sar Iulius 2, 42, 2. priua-
 to consilio exercitum
 contrahit Octavius Cæ-
 sar 2, 61, 1. priuatis o-
 pibus consiliisque ma-
 gna ausus Pompeius 2,
 29, 1. priuatus in urbem

veniret, *deposito im-*
perio 2, 49, 5. priuata
 familia 2, 91, 3. si illa
 maiestas vnquam pri-
 uata fuit 2, 99, 4.
 pro tribunali 2, 117, 4. pro
 rostris sedere 2, 56, 4.
 pro prætore 2, 61, 3.
 pro rep. pro partibus ali-
 cuius stare 2, 48, 4.
 pro rep. est, *ex usu reip.* 1,
 13, 5.
 probare, sequebatur quæ
 probanda sunt, nō quæ
 probabantur 2, 113, 2.
 probabiliter gestus confu-
 latus, *recte* C. 2, 46,
 1.
 procedere in Campaniam
 2, 123, 1. processit ad
 medium flum. 2, 107, 1.
Et metaphorice: pro-
 cessit in id furoris 2,
 80, 2. processum est in
 arma 2, 125, 2.
 in procinctu facta testa-
 menta 2, 5, 3. procinctū
militem dixerunt an-
tiqui, cum exercitus
instructus est. sic pro-
 cincta classis. procincta
autem ideo, quod rogi
incincti ad pugnam ire
soluti fuerunt. Vnde C
 testamenta in procin-
 ctu fieri dicta, *qua fa-*
 ciunt

INDEX.

- eiunt ad pugnam sturi.*
sicut colligitur ex frag-
mentiis Festi. adde Gell.
 10, 15.
- procumbere ante tribu-
 nal imperatoris 2, 106,
 1. procumbens resp. ad
interitum spectans 2,
 16, A. *deuotum habet hoc*
loco.
- procuratores Cæsaris 2,
 81, 34.
- prodere, scribere 1, 8, 5, 2,
 27, 5. *Et integre*: pro-
 dere memoriae 2, 4, 6.
- prodere exempli clarum,
 turpe 2, 119, 5. *Et abso-*
lute: id vnum nefarie
 ab Opimio proditum
 2, 6, 5. *q. d. id vnum*
nefaris exemplo fecit
Opimius.
- prodigus fortunæ atque
 pudicitia suæ 2, 48, 3.
- productio exercitū (*ho-*
stium) in Syriam 2, 78,
 1 *elictio*. productis
 classibus *sc. in pugnam*
 2, 85, 1.
- proelium restituit Cæsar
 fortitudine 2, 55, 4.
- proficere. quid profecis-
 semus impetrando 2,
 125, 1. *quam scilicet*
rem cepissemus.
- proficisci cum aliquo ad
 bellum, *sc. partibus se*
adiungere 2, 86, 3.
- profiteri alicuius patrocini-
 um 2, 75, 1.
- profiteri vetuit indignos
 Sentius 2, 92, 3. *Et 4.*
sc. petentes quaesturam.
candidatos enim oportebat
profiteri nomina
sua ante comitiorum
diem apud magistra-
tum comitia habituri
rum: sicut omnibus
notum est.
- professionis memor, *sc.*
promissa breuitatis 2,
 89, 6.
- professionis cuiusque in-
 genia 1, 16, 2 *timidius*
 quam professioni eius
 congruebat 2, 87, 3.
- profunda cupiditas o-
 mnia consuadendi 2,
 125, 1.
- profusa luxuria 2, 33, 4.
- progenies Pelopis expel-
 litur à progenie Her-
 culis 1, 2, 1 *posters in-*
tellig.
- prohibere aliquem iure
 petendorum honorum
 2, 28, 4.
- promittitur hoc volumini-
 bus aliorum, *expon-*
tur 2, 48, 5.
- promptus ingenio 2, 118, 2.

I N D E X.

- in promptu est, *satis patet* 2, 27, 5.
- pronus gurgis 1, 16, 1.
- pronior fortuna 2, 69, 6.
- propior diis quam hominibus 2, 35, 2 propior gladiatori quam senatori 2, 91, 3. propior puero quam iuueni 2, 53, 1.
- proponete. proposuit pretium se daturum, *pronuntiavit, edixit* 2, 35.
- proposuit Aegyptum petere i. e. *statuit* 2, 53, 1. sequi 2, 60, 2. propositio firmus 2, 63, 3. proposita hominum 2, 110, 1.
- propositorum malorum executor acerrimus 2, 45, 1.
- proposito sanctissimus, rectissimae voluntatis vir *alias* 2, 2, 2.
- propositi operis regula 2, 38, 1. proposito operi sua forma reddatur 2, 49, 1.
- propria classis 2, 76, 2 propria iuventutis tot millia armavit 2, 1, 4. omnia ex proprio usu agebat 2, 21, 2. iuris scientia potius quam propriae eloquentiae nomine celebris 2, 9, 2.
- Vere & proprie ita dicta.*
- prosa eloquentiae decus 1, 17, 3.
- proscriptio Triumviralis Octavii Antonii Lepidi 2, 66, 1. Sullani exempli malum. *ibid.* Nam Sulla proscriptiōnem iuvenit & exercuit 2, 28, 3.
- proscriptorum bona Sulla vendit, liberos iure dignitatis spoliavit 2, 38, 4. quosad ius dignitatis reuocat Caesar 2, 43, 4.
- prosequi, *comitari, deducere* 2, 123, 1. 2, 113, 3. domum 2, 35, 4.
- prosequi aliquid inuidia, veneratione 2, 92, 5.
- prosperum magis in diebus ipsis fiebat bellum 2, 52, 1. *opibus & opportunitate sc.* prospere gessit prima parte introitus 2, 102, 2.
- prosterne se. genibus alicuius 2, 114, 4.
- protegere nequitiam grauitate, *elegantē pro regere, celare, tutam reddere* 2, 100, 5.
- proteri ruina sua, publica 2, 91, 4.

pro-

Handwritten notes:
 1. 506.2
 2. 506.2

I N D E X.

protrahere fraudes publi-
canorum 2, 52, 2.
prouehere in consulatum
2, 128, 2 prouehi in con-
sulare fastigium 2, 69,
1.
prouidere supplementum,
comparare C. c. 2, 130, 2
prouidens 2, 88, 2. pro-
uidencia ducis 2, 115, 5.
non segni prouidentia
vsi 2, 120, 4.
prouinciam facere 2, 38, 2
in prouinciæ formam
redigere 2, 97, 4. in for-
mulam prouinciæ re-
digi 2, 38, 1 & binor. *Cid.*
de Prouinciis factis e-
gressio 2, 8 C. 39.
prouocare alterum iniu-
ria 2, 118, 1. *iniuriam*
inferendo prou.
proximus nominis suo-
rum 2, 114, 5. Norici
regni 2, 109, 3. *quam*
hoc postremum
exemplum aliam et-
iam subiectis patitur.
proximus auctoritati
ducis 2, 71, 1. proxima
fraternæ pulcritudo 2,
97, 3.
Pseudophilippus Macedo-
niam occupat 1, 11, 1 C.
opprimitur & 2.
Ptolemæus Cypri rex in-

terimit se 2, 4, 5.
Ptolemæus Ægypti rex 2,
53, 1.
publica vox. Deos publi-
ca voce obtestor 2, 131.
id solum publica voce
dixisse habeo 2, 124, 1.
nomine C. *respectu*
sensuque reipublicæ.
publica fortuna & fort.
publicis litteris deserti-
pta pecunia 2, 37, 5.
quidquid publice salu-
tare non esset, priua-
tim alienum existima-
uit 2, 3, 1.
publicata lectica Tiberii
2, 114, 2 & *sibus militum*
infirmorum commu-
nicata C. *concessa pro-*
miscue.
publicanorum fraudes 2,
92, 2.
Publicola 2, 85, 2.
pudortimori mistus 2, 5, 3.
pugnare cum aliquo, *pe-*
tendo sc. *arecusante* 2,
124, 7.
pulcritudo corporis 2, 97,
3.
Punicum bellū primum
2, 38, 2. secundum 2,
90, 2.
Puteoli 1, 15, 3.
pullum amicalum 2, 80,
4.

Pydna

I N D E X.

Pydna Maced. vrbs 1, 9, 4.

Pyrrius Achillis filius 1, 1.

1. Neoptolemus vero nomine. Pyrri enim πύρριος ἐπώνυμος, inquit Plutarch.

Pyrrius rex 1, 14, 6.

Pythius respondit 1, 2, 2.

Apollo sc.

Q.

Quadrantem creditoribus solui iussit Valerius Flaccus lata lege 2, 23, 2. i.e. quartam partem, ita ut tres (crediti an & sure) partes periret creditor, quarta deberetur. Est hoc genus novarum tabularum, quare Velleius turpissimam vocat hanc legem Valeriam, quippe qua & manifestam haberet iniquitatem, & seditiosum potius turbulentumque esset consilio a trib. pl. lata, quam summa ac inexsuperabili necessitati publica data: quo solo casu, & sibi & sure sc. veluti tabes omnibus artosis ad corpus ipsum pervenire, decreta novarum tabularum, specie inevitabilis subsidit, aliquando excusuri

posse videntur. & Cael Rhodigin 12, 10. Antonius Augustinus nihil aliud quam nominat hanc legem, cuius scilicet circumstantia & historia plenius apud Auctores supersites non perscribuntur.

Quadrigarius historicus 2, 9, 4. & G. I. Vossii de Histor. Lat. 1, 10.

quærare dignitatem, acquirere 2, 18, 5. quærita spes desperatione 2, 5, 3. quæstio nulla habita de mortetanti viri 2, 4, 6. quæstiones crudeles in amicos clientesque Gracchorum 2, 7, 3. Brissou. 5. formul. Sigon. 2. de indic. 14.

quæstor sub prætor 2, 43, 4. quæstor cum iure prætorio 2, 45, 4. adiecto etiam alio quæstore.

qual. tantis rebus hoc, qualecunque est, inferam 2, 107, 1. μέγιστον rei habet.

quando, pro quia 2, 52, 4. quantum bello optimus, tantum pace pessimus 2, 11, 1. in quantum 1, 9, 3. & in.

Vu 3

quate-

I N D E X.

quātere animum alicuius, *terrere, permovere* 2, 110, 6.

quidam, quādam. noua quādam exultatio salutationis 2, 104, 5. mira quādam pietate 2, 99, 2. quādam rabie 2, 125, 1. quibusdam diuersis virtutibus celebres 2, 116, 1. *signanda expressioni emphatica aut metaphora additur.*

quidem. quo quidem incursu 2, 43, 2. quo quidem tempore 2, 48, 2. quis, *cum emphasi*. quem & quo loco deserturi forent 2, 55, 3.

quies principalis tot mensium, *intelligitur quies eius* *et* *suus principatus per tot mens.* 2, 56, 3. quietis & otii cupidissimus 1, 7, 1. quanta cum quiete hominum, *quam tranquille, placideque, sine tumultu* *et* *perturbatione hom.* 2, 130, 2. tanta cum quiete duxit exercitum 2, 25, 1. quies *pro somno*: hinc quietis denuntiatio, *somnium parlexit* 2, 70, 1. summa quiete

animi potuisset princeps esse 2, 6, 2. *modestia civilis intelligitur, quatenus turbulentia, et factiosa inquietudini opponitur, qualis in Mario: qui ideo quietis impatientissimus vocatur* 2, 23, 1. quietus & probus 2, 114, 4. quietus moribus 2, 117, 2. quietis illis obtulisset resp. quod tumultuando voluerunt consequi 2, 7, 1. nihil quietum in eodem statu relinquebat 2, 63.

Quinctius Crispinus adulter Iuliae 2, 100, 5.

Quintilius Varus 2, 117, 2.

quin tu hoc facis potius 2, 7, 2. cum vi praeparat. quin tantus etiam metus fuit 2, 110, 6. *et* *Calix.*

quintus decimus annus 1, 2, 7.

R.

Rabies, *de conuulsorum acerbitate* 2, 64, 3. *de rebell.* *et* *seditione* 2, 115, 1.

Rabirius poeta 2, 36, 3. rapuit iuuenem factorum iniquitas 2, 97, 3.

rapere se praecipiti fuga ad

ad 2, 85, 6. ita rapere
 exercitum Tacito, festi-
 nanter illuc ducere.
 rapto utebatur ad se-
 tuendum 2, 73, 3. rapto-
 res Italicae libertatis 2,
 27, 2.
 rasile argentum 2, 56, 2.
 eo constitit triumphus
 Hispaniensis, quem Ca-
 sar egit, instrumen-
 tum. intelliguntur
 autem simulacra fer-
 culaque ex argenteis
 laminis politis, leuiga-
 tis non celatis.
 rationem alicuius habere
 in petendo consulatu
 2, 30, 3. solennis formu-
 la. Quorum enim pe-
 titio iusta & legitima
 videbatur, eorum nomi-
 na ab eo qui comitiis
 praeerat accipi, eorumque
 ratio haberi, & contra
 eorum, qui repellebantur,
 nomina non accipi, nec
 eorum ratio haberi dis-
 cebatur. Briffon. for-
 mul. 2. Catoni id so-
 lum visum est habere
 rationem, quod habe-
 ret iustitiam 2, 35, 2. de
 Ratione status in Regno
 litterario dissertatio
 inserta notis ad 1, 17, 6.

Raudii campi 2, 12, 5.
 rebellare 2, 11, 3.
 recedere, de inclinatis in
 fugam 2, 55, 3. non re-
 cessurum se vestigio
 dicebat ibid.
 recens transfuga 2, 83, 4.
 recessus omnes maris 2,
 32, 4.
 recidere. recisum opus
 Vellei, artatum, &
 recisis expositionum
 ambagibus in compen-
 dium redact. 2, 89, 1.
 recipere conditiones 2,
 48, 5 ita: nil receptum
 sc. de condit. 2, 49, 4.
 recipere aliquem in affi-
 nitatem artificissimam 2,
 100, 4.
 recipere se in altiora loca
 2, 70, 2 in tumulum &
 4 in Italiam 2, 74, 1,
 non recipit conditio mor-
 talis 2, 104, 4. si medio-
 critas recipit hominum
 2, 130, 3. non recipit
 haec enarranda scriptu-
 ra modus 2, 52, 2.
 recipi, ab exilio sc. 2, 45, 3.
 reconcilianda in gratia fi-
 delissimus 2, 29, 3.
 recta honorantur, praua
 pun. 2, 126, 2 non iudi-
 cio recta legendi 2, 83,
 1. à rectis in vitia per-
 ueni-

I N D E X.

uenitur 2, 10, 1. recto
vbi semel deerratum
est 2, 3, 4 rectissima vo-
luntas 2, 18, 5. nunquam
recte fecit vt facere vi-
deretur 2, 5, 2. recte fa-
ciendi minus cupidus
quam pecuniæ 2, 97, 1.
reculare principatum 2,
124, 2 nihil de fine 2,
129, 3 *mortem iumli-
benter obire.*
reddere spiritum; *mori* 2,
87, 1. reddere cælo cæ-
lestem animam, *de
morte magni viri &
Herou* 2, 123, 3. redde-
re cælo patrem, *alibi*
sacrare 2, 124, 3 *inter
deos referre.*
redigere in potestatem 2,
94, 4 in pristinum pa-
cis modum 2, 98, 2. in-
formam prouinciæ 2,
97, 4.
redimere crimina desidia
morte 2, 87, 1. *forti
morte desiderem vitam
pensare. ita: redime-
re Virtutibus &c.*
redimi publica pecunia,
ex captiuit. sc. 2, 42, 2.
redimimus hederis 2, 82, 4
redimimus caput arun-
dine 2, 83, 2.
reducere in hiberna legio-

nes 2, 107, 3.
referebat hoc dictum ad
nom. loci 2, 7, 1 *allu-
debat, dirigebat h. d.*
tantum retulisset, in-
terfuisset 2, 72, 2.
refouere vires exercitus
ex itinere 2, 113, 2.
refrigerari ab aliquo 2, 83,
2 *frigore & sist. deo af-
fici, fustidioso haberi.*
frigus enim tepore gra-
tia sue amicitia voca-
bant, & alienationem
animi antea fauentis.
Irag, cum Velleius dicit
Planciu refrigeratum
ab Antonio, significat
intepuisse gratiam e-
ius apud Antonium,
& calorem illum mu-
tasse in fustidii frigus.
Lips. in h. l.
refulsit certa spes 2, 103, 5.
regere exercitum, in præ-
lio sc. 2, 85, 2. ita: regi-
men classis sue arbi-
trium classici certa-
minis. ibid. regi im-
perio aliorum 2, 125, 1.
quorum auctoritate
rex regebatur 2, 54, 1.
regerere in ararium pec-
unias publicas 2, 92, 2,
regula propositi operis 2,
38, 1.

Regu-

Reguli
reicere
caput
tempe
relegare
honor.
2, 45,
tunæ
64, 1.
tentia
ferre
andem
religio
nam
templ
& non
pop. R
relinque
48, 4
to he
39, 2.
quod
49, 4
reliquia
17, 1
Delu
tarum
num,
2, 46
remittit
gotia
fors p
se. na
cuius
renunti
4. re

INDEX.

Regulus 2, 38, 2.

reicere brachium super
caput 2, 70, 5. reiectus
tempestate in 1, 1, 2.

relegare aliquem è rep. sc.
honoris specie amoliri
2, 45, 4. inuidiam for-
tunæ in auctorem 2,
64, 2. inuidiam po-
tentia in 2, 44, 2: *trans-*
ferre in aliq. auff einen
andern schieben.

religio Sullæ erga Dia-
nam 2, 25, 4. religioni
templi se credidit 1, 9, 4
¶ *not. religiosissima*
pop. R. sacra 2, 45, 1.

relinquere in medio 2,
48, 4. relicta testamen-
to hereditaria regio 2,
39, 2. nihil relictum
quod tentari posset 2,
49, 4.

reliquiæ Nolani belli 2,
17, 1 belli manebant in
Delmat. 2, 114, 4. pira-
tarum 2, 32, 5. legio-
num, è *clade sc. Parth.*
2, 46, 5.

remittere aliquid ex ne-
gotio 2, 88, 1. remissa
fors prouinciæ 2, 111, 4.
sc. ne obiret prouincia,
cui ea fors euenerat.

renuntiare consules 2, 92,
4. renuntiabantur qui-

*cunque suffragiis popu-
li magistratus creati
essent, Verbo solenni &
Brissou. formul. 2.*

repellere dictatura, *propr.*
sua recusare 2, 89, 5. re-
pulsus ita erat diade-
ma, vt non offensus vi-
deretur 2, 56, 4 *recusa-*
tum.

repensare bona malis 2,
12, 5. ¶ *not. repensata*
damno voluptas 2, 21, 4.
reperiebatur nec finis rei
nec modus 2, 4, 3.

repetundarum lege inter-
rogari 2, 13, 2 repetun-
darum damnatus C.
Cato ex Macedonia 2,
13, 2 ¶ Sigon. 3 *de iur.*
die. 27.

replere urbem spectaculis
2, 56, 1. animos ocu-
losque populi 2, 100, 2.
reponere nihil in se, *fi-*
ducium nullam habe-
re 2, 112, 3. fiduciam vi-
ctoria in multitudine
2, 113, . non omnia in
vno reponenda 2, 32, 1.
Talis sententia Tiberius
apud Tacit. 1 A 11, 4.
in ciuitate tot illustri-
buz viris subnixu, non
ad vnum omnia defe-
renda.

V u 5

repra-

INDEX,

- representauit Augustus
orbi tot bona 2, 89, 2.
repudiare uxorem, *max*,
dimittere 2, 41, 2.
repugnauerat obnitens 2,
89, 5.
rescindere fedus 2, 90, 3.
resolui in sua initia 2, 123,
3 *de Augusto moriente*
ita loquitur: sicut ali-
bi, caelestem animam
caelo reddere.
respectsans sine fine Cæsa-
rem 2, 107, 2.
respirauit Romana acies,
in prælio aliquam ab
hoste hætenus resistentem
quietem nacta 2, 27,
3.
respondere, congruere,
conuenire 2, 129, 2. ne-
que initiis fratris neque
sue consuetudini re-
spondit 1, 9, 2. respon-
dit expertæ virtuti in
Africa etiam in Hispa-
nia 2, 4, 2. non poterat
spei responderi felicius,
non poterat feliciter
impleri spes 2, 103, 5.
responderant magi ex no-
tis corporis 2, 24, 3. re-
spondere dicuntur ha-
ruspes & haricinatores
quicumque, cum futu-
ra prædicunt. etiam
cum non præcessit vox
consulendi.
restinguere initium belli
ciu. 2, 88, 3.
restituere aliquem in pa-
terna bona 2, 73, 2. re-
stituit patrem filius, ab
exilio sc. impetrato re-
ditu 2, 15, 5. restitutus
dignitati & patriæ Ci-
cero exul 2, 4, 3. resti-
tutæ sunt acies virtute
ducis 2, 55, 4. sc. cum su-
gam spectarent.
resurrecturi belli initium
2, 88, 3.
retinere dignitatem, di-
gnitatis memorem se
gerere 2, 79, 5. retinere
in potestate Antonii
urbem, de adiutore
parium, qui Antonio
seruabat urbem 2, 76, 2.
reuocari ad ius dignita-
tis, quod amissum erat
sc. 2, 43, 4. reuocata
prisca reip. forma, re-
stituta, restaurata 2,
89, 3. reuocati veterani
sc. ad militiam 2, 111, 1.
reuolare, de celeri regres-
su 2, 120, 1. 2, 123, 2.
rexegit vigiliam 2, 88, 2.
res militaris, maritima
2, 79, 2. res familiaris
non melior illi quam
mens,

I N D E X.

mens, prauus inopsq;
notatur 2, 91, 3. rei frum-
mentariae inopia 2, 94.
3. res dubia, periculum
2, 112, 6. rerum huma-
narum casus 2, 75, 2. re-
rum natura 2, 66, 5. re-
rum potiri 2, 41, 2. po-
tiri. Resp. libera 2, 32, 1.
resp. fluens procum-
bensque restituta 2, 16,
4. RESpublica non
paciscitur cum ciue 2,
49, 4. *not.* REIpubli-
cae forma quantum ad
durationem praestet.
not. ad 1, 6, 2. Reip.
causa hoc facio 2, 104,
1. *cum formula dictu.*
qui salua vellent remp.
se sequerentur 2, 3, 1. *not.*
remp. esse pra-
texebant, vbicunque
ipsi essent 2, 62, 3.
Rex regum Agamemnon
1, 1, 2. *Dictus ita est,*
quod omnium illorum
ducum, qui ad Troiam
erant, summus dux es-
set. Totidem porro re-
ges quot duces illi fue-
re. *et.* Salmal. in exer-
citat. Plin. p. 122.
rex factus imposito capiti
insigni regio 2, 112, 2.
regi dedito seruatus

honor imperii 2, 37, 5.
regum sui iuris vlti-
mus Parth. 2, 40, 1. sub
regibus esse *monarchia*
1, 2, 2. regii *sc. milites*
2, 112, 5. regia vis & cer-
tum imperium, *vera*
monarchia, non specia *et*
nomine talis 2, 108, 3.
regium insigne, *diade-*
ma 2, 56, 4. 2, 112, 2. re-
galis potentiae socium
assumerat 2, 6, 4. rega-
lem potentiam pra-
munire 2, 6, 2. *in ma-*
lam partem de domi-
natu occupato, sicut
ap. Ciceronem, Sulla-
num regnum dicitur.
ita regni voluntas, ar-
guitur in Caesare 2, 68,
4.
Rhæti 2, 95, 2. 2, 112, 2.
Rhætia prouincia facta
2, 39, 3.
Rhaseupolis 2, 129, 1.
Rhodus à Cassio capta 2,
69, 6. Rhodii expe-
ctant fortunam 1, 9, 2.
et fidi Romanis 2,
18, 3.
Rhoemetalces Thraciae
rex 2, 112, 4.
ritus patrii custodia illis
mansit 1, 4, 2 *mores non*
immutati sunt.
robust,

INDEX.

robur. Romanisne an
Hispanis plus in armis
roboris esset 2, 90, 3.
Roma condita 1, 8, 4 &
not. capta à Gallis 1, 14,
1. Romana vrbs 2, 111, 1.
1. lingua Pannonius
nota 2, 110, 5. disciplina
2, 109, 1. constantia Ro-
mana in Popillio 1, 10,
2. virtus Romana 2, 112,
5. Romanis & armis &
animis vsi 2, 119, 2. in his
posterioribus cum nota
etorqs & prestantia
ponitur. Romani im-
perii moles 2, 131. Ro-
mani nominis auctor
Iupiter 2, 131, 1. Romani
post Macedones rerum
potiuntur 1, 6, 6. Ro-
manorum potentia
prior Scipio viam ape-
ruerat 2, 4, 1. luxuriæ
posterior. *ibid.*
Romulus Martis filius Ro-
mam condit 1, 8, 4. asy-
lum facit &. 5. Patres
legit &. 6.
Roscius Orthonis lex thea-
tralis 1, 32, 7.
rostra in rostris posita sta-
tua Octavii Cæs. 2, 61,
8.
rotundatus orbis so-
lis &c. 2, 59, 6.

Rubico fl. 2, 49, 5.
rudis, artif. & eleg. non
intellig 1, 13, 4. rudis
studiis 2, 74, 4.
rudimenta militiæ 2, 129,
2.
Rufus Saluidienus &. Sal-
uid.
ruina publica occidere,
sua proteri 2, 91, 4. in
ruinam orbis dimicare
2, 85, 1. ruinæ Cartha-
ginienfes, rudera 2, 19,
4.
rumpit proposita homi-
num fortuna 2, 110, 1.
rupit conditiones pacis
Curio 2, 48, 5.
Rutilius historicus 2, 9, 4.
vir optimus, damnatur
2, 13, 2. Vide G. I. Vossii
de Hist. Lat. 1, 9,
5.
Sabinis ciuitas sine suf-
fragio data 1, 14, 6 quod
accessit &. 7.
Sacerdos Augusti Liuia
2, 75, 3 &. not. sacerdo-
tes olim collegæ suffi-
ciebant, mox lege Do-
mitia populus 2, 12, 3.
sacerdotium pontifica-
tus 1, 59, 3.
sacra Cerealia 1, 4, 1. sacra
religiosissima P. R. bo-
na Dea sc. 2, 45, 1.
sacra-

sacrar
deor
126,
Dian
sacra
nis
spect
Sacrifo
Sacrific
ceps
lum
faculi
vir
omn
13, 2
sacrire
gari
capit
rum
4. fa
Sagun
diuo
man
re
zun
dece
hac
ab
can
qu
fora
bam
2 for
sagitta
34,
Salam

I N D E X.

*sacrare, consecrare, inter
deos referre, ἀποθεῖναι* 2,
126, 1. *sacrata* numini
Dianæ regio 2, 25, 4.
sacratum à Neapolita-
nis honori Augusti
spectaculum 2, 123, 1.

INDEX.

- cisci, *Vitam & incolu-*
mitatem 2, 77, 2.
- salua rep. saluus esse non
poterat 2, 49, 4. *peri-*
phrasis hominis despe-
rati, sicut apud Sallu-
stium necessitudo eius-
modi hominis, extrema
& res nouas spectantis
innuitur, cū xaxaxlxi-
xi, cui rep. perdita o-
pus sit. Ita rursus ap-
Vellei. saluo principe
saluus esse non poterat
2, 91, 3.
- Samnitium parti ciuitas
data 1, 14, 3.
- Samothracia, inf. 1, 9, 4.
- Samus inf. 1, 4, 3.
- sanabantur discordiæ ci-
uium conditionibus 2,
3, 3.
- sanissimus quisq; 2, 25, 2.
- sanctus vita 2, 1, 1. sanctif-
simus vir 2, 5, 3. sanctif-
simus proposito 2, 2, 2.
- sanctitate præcipuus 2,
29, 3. *rectitudo moris;*
innocentia Vita; obser-
uantia iustitiæ ita no-
ratur. sanctissimam
fidem præstare 2, 18, 4.
- sane non ignoremus 19, 5.
- S. not. sane exsomnis
2, 88, 2. sane ingenua-
tum artium iuuenis 2,
- 9, 2. *Sim asseuerandū*
habet.
- sanguinis domestici glo-
ria 2, 16, 2. sanguinis sui
magna parte spoliatus,
filiorum morte 1, 10, 5.
- sanguine coniunctissi-
mus 2, 41, 2.
- sanguinis plus in illo est
2, 9, 3. *de Poët. Stilo*
xgilxōs dicitur ad ex-
primendam succiple-
noria nec macilentā
dictionis Sim.
- Sardanapalus imperio vi-
taque priuatus 1, 5, 2.
- Sardinia prouincia facta
2, 38, 2.
- Saticula, colon. facta 1,
14, 4.
- satisfactionem accipere
2, 29, 3. *in reconcilia-*
tione sc. sicut enim sa-
tisfacere alicui apud
optimos scriptores po-
nitur de deprecatione;
ita satisfactionem ac-
cipere, Sentiam dare;
reconciliationem ad-
mittere significat.
- Saturnius Appuleius in-
terficitur 2, 12, 5.
- Saturninus; *Vide mox*
Sentius.
- saxo Tarpeio deiectus
Lucilius 2, 14, 2.

I N D E X.

Scæuola iuriconsultus ce-
lebris interficitur 2, 26,

2.

Scalorum quatuor na-
uis 2, 43, 1. *scalus li-
gnum est, quo remi al-
ligantur. igitur ex
paucitate remorum
paruitas navis hic o-
stenditur.* G. Polluc. 1,
9. G. Gyrard. de na-
uig. cap. 11.

sculptores 1, 17, 4.

Scaurus inter oratores 2,
9, 1.

Scautus Aurelius à Cim-
bris trucidatus 2, 12, 2.

scelus Egnatianum 2, 93,
1. scelere Antonii ab-
scissa vox publica 2, 66,
2. sceleribus piraticis
mare infestare 2, 73, 3.

sciens agendi 2, 88, 2.
scientissimus iuris 2, 4,
1. scientissimus paren-
di 2, 79, 1. scientia pu-
gnandi 2, 115, 4. scien-
tia rei militaris & ma-
ritimæ 2, 79, 2.

Scipio prior, posterior 2,
1, 1. *Gterque Africanus
dictus: posterior Æmi-
lianus.*

Scipio Cn. Africani pa-
truus 2, 90, 2.

Scipio P. Africani filius
2, 10, 3.

Scipiones Cn. & P. in
Hispania periere 2, 38,

4. 2, 90, 3.

Scipio Africanus augur
inter oratores 1, 17, 3.

Scipio Æmilianus ædili-
tatem petens consul
creatus 1, 12, 3 Carthä-
ginem excidit G. 5. G.
2, 8, 2. pacis bellique
artibus & liberalibus
studiis clarissimus 1, 13,

3. inter oratores me-
moratus 2, 9, 1. Nu-
mantiam excidit 2, 4,
2. eius dictum G. 4.
mors indignissima G. 6.

Scipiones, *figurate* G. *Se-
luti exempli causse
pro maximis ductibus
ponuntur* 2, 80, 3.

Scipionum amici Lælii 2,
127, 1.

Scipio Nasica nepos eius
qui optimus vir à se-
natu iudicatus erat,
Gracchum opprimit 2,
3, 1, 1. Porticus in Capi-
tolio molitur 2, 1, 2.

Scipio Asiaticus consul
cum Norbano ab exer-
citu proditus & deser-
tus 2, 25, 2.

Scipio adulter Iuliæ 2,
100, 5.

Scires quid interesset in-
2, 10, 3.

I N D E X.

terduces, *obseruari iudicarique poterat inde* &c. 2, 80, 4.
 Scordisci 2, 8, 3 provincia fact. 2, 39, 3.
 Scribonia comitatur filiam in exilium 2, 100, 5.
 scriptor 2, 89, 6 scripturae modus 2, 52, 2 &.
 Ind Nep. scriptura, *de inscriptione statua* 2, 61, 3.
 Scylacium colon. 1, 15, 4.
 secundus, vir nulli secundus 2, 76, 1 nulli secundus saeculi sui 2, 11, 1.
 securus incrementi sui 2, 109, 4. securum se praedicabat Augustus, *omni metu sc. & sollicitudine excusis* 2, 123, 3. securitas hominibus rediit 2, 89, 4. securitatis urbanae custos 2, 98, 1.
 SECVritas frequentissimum initium calamitatis, *insequitorem part.* 2, 118, 2.
 sedare. provinciis ad sedandum obitis, *compon. tumult.* 2, 101, 1.
 sedem capere circa, *adhabenda. sc. & incolend.* 1, 2, 7. sedem belli capere 2, 74, 3.

SEDITIO exercitus quibuscaussis orta quaque arte discussa 2, 81, 1. 2, 125, 3 aliquando coërcitione magis quam poena mollienda 2, 121, 1. seditio theatralis 2, 126, 2. & Lips. *ad 1. Annal. Taciti.* seditiosi malunt publica ruina occidere, quam sua proteri 2, 91, 4. seditiosorum consilia tacite speculanda & strenue opprimenda sunt 2, 88, 3.
 Segestes Germanus fidus Romanis 2, 118, 4.
 segnis. non segni providentia uti 2, 120, 4. non segniter se interimit 2, 87, 1. segnitia non vindicare iniuriarum 2, 121, 1. *videtur hic completi & ignitiam, qua fortitudini opponitur (sicut mor & 3 virtute se vindicare ab aliquo dicitur) & neglectum pietatis fratri debita.*
 Seianus praecipuus Tiburrinus amicus 2, 127, 3.
 cleucia, 2, 4, 4.
 semiplena legio 2, 112, 2.
 semiplenae legiones 2, 82, 1.
 Sempro.

Semmi
 Semir
 Sempro
 dulte
 senator
 uir T
 senator
 bellu
 2, 111,
 quatu
 tor 2
 olim
 terna
 Senat
 3.
 Senatu
 Propri
 cipue
 rum
 mora
 va 2
 tu en
 etian
 men
 sent
 hic
 dicit
 senescit
 elang
 1, 17,
 virbu
 sentire
 senti
 112,
 omni
 de co

I N D E X.

Seminonum fines 2, 106, 2.

Semiramis 1, 6, 2.

Sempronius Gracchus adulter Iuliae 2, 100, 5.

Senatorum censum adiuvit Tiberius 2, 129, 3.

senatorum operæ ad bellum extraordinariae 2, 111, 1. senatoribus æquatus necdum senator 2, 111, 3. Senatus olim habuit potestatem iudiciorum 2, 13, 2.

Senatus maiestas 2, 89, 3.

Senatusconsultum 2, 31, 3.

Proprie quidem & præcipue plebiscito decretum erat, quod hic memoratur, sed quia ex illa re non videtur, ut in illa etiam innotuit, Senatus etiam innotuit, illa tamen confirmavit (dicente Dione 36 p. 20) hic Senatusconsultum dicitur.

senescit studium cum spe, elanguescit, minuitur 1, 17, 7. senescit fortuna urbium 2, 11, 3 & not.

Sentire rectissima 2, 125, 5.

sentire i. e. iudicare 2, 128, 2. sentiendum hoc omnibus & prædicandum de eo 2, 98, 3. sensu ter-

rarum orbis digressum.

Neronem 2, 100, 1. nulum feliciorem aut optavi aut sensi diem 2, 107, 2.

sensu celer 2, 118, 2 & 2, 107, 2.

sensibus celebris, verbis rudis 2, 9, 5. de poeta *negligens dictum.*

Sentius Saturninus 2, 77, 3. 2, 103, 2. 2, 105, 2. 2, 109, 5.

sepire. sepserat mare præsidii classium 2, 51, 1. septa multitudo agmine nostrorum militum 2, 106, 1.

septentrione quidquid finitur 2, 126, 3.

sepeliri, comprimere, extingui 2, 129, 5. ita: sepulcrum bellum advenit. Caesaris 2, 75, 1. sepulta externa bella 2, 89, 3. sepulta discordia 2, 126, 2. sepultis bellis civilibus 2, 90, 1.

sepultura publica 2, 62, 4.

sepultura gentilitii tumuli 2, 119, 5. & gent.

septum 1. 16, 2. Septa vocantur animalium diversorum conclavia ad Senationem adseruatorum, inquit Donatus.

I N D E X.

natus ad Sueton. Tib.
 17. Ammianus 31, 29:
inter septa, qua appel-
lantur Suetonia. atq; hac
accepto est huius loci.
 sequi auctoritatem & fi-
 dem alicuius 2, 80, 14
de militibus propter
auctoritatem alicuius
in partes venientibus.
alias, sequuntur fidem
alicuius qui alicui mi-
litant. Vide Curt. 3, 8;
 5. sequi partes alicuius
 2, 49, 4. Et eodem signi-
 ficatu: sequi consilia
 alicuius 2, 72, 3. melio-
 ra, utiliora 2, 34, 3. sequi
 hoc consilium 2, 44, 2.
 sequi gradum alicuius,
inferiorem esse gradu
Et dignitate 2, 114, 1.
 Codrum gloria; Athe-
 nienfes victoria secuta
 est 1, 2, 3.
 series catenarum 2, 120, 6.
 litium fictæ 2, 118, 1.
 series tam longa anno-
 rum 2, 90, 1.
 serpens terræ abstrusa 2,
 129, 4.
 Sertorius Hispanicis bel-
 lis illustratus 2, 90, 3.
 interfecit 2, 30, 1.
 seruare incolumem 2, 86,
 2, seruandæ dignitatis

fidem dederat 2, 87, 2.
ita seruatus regi honor
imperii 2, 37, 5. quod
 fortuna eum in hunc
 seruasset exitum 2, 55, 3.
 seruare iusto operi 2,
 99, 3.
 Seruilia Lepidi vxor 2, 88,
 4.
 Seruilius Q. 2, 53, 4.
 Seruilius Glaucia interfi-
 citur 2, 12, 5.
 seruire belli aut pacis arti-
 bus, operam dare 1, 13,
 3. seruire necessitati 2,
 23, 5.
 seruitii pars, i. e. seruorum
 2, 82, 3. seruitia pro ser-
 uis 2, 73, 3.
 Seruius prator 2, 15, 2 al.
 Sertius.
 seruus publicus Mintur-
 nensis 2, 19, 3. licitor
 aut viator. seruorum
 suorum seruus 2, 73, 1
 & libert.
 seriffimos successores de-
 stinare 2, 131.
 Setina colon. 1, 14, 2.
 seueritas prisca 2, 125, 4.
 lætissima 2, 127, 4.
 Sextiæ aquæ à Sextio Cal-
 uino dictæ 1, 15, 4.
 Sextus Pomp. & Pomp.
 Sestertium duodecies 2,
 81, 2. sine si integre
 enun-

I N D E X.

enuntiandum sit : duo-
decies centena millia
sestertium nummum.
sunt triginta millia
coronatorum ; secun-
dum Budæum aut
Philippicorum ; secun-
dum alios. sestertium
centies 2, 48, 4. sunt
250000 Philipp. sestertium
sexies millies 2,
56, 2. faciunt centies
quingagies centena
millia aureorum. Se-
stertium bis millies 1,
9, 6. quingagies cen-
tena millia Philippi-
corum.
Sicilia prouincia facta 2,
38, 2.
Sigimerus 2, 118, 2.
signa legionum , pro ipsi
legionib. 2, 112, 5. signa
Romana Parthi Crasso
ademerunt 2, 91, 1. si-
gnis sublati ad Cæsa-
rem se contulerunt ; de
transfrione 2, 61, 2. Ro-
manus eò cum signis
perductus exercitus 2,
106, 2.
signare aliquam rem stilo
1, 16, 1. signat id me-
moria donorum 2, 115, 1.
Silius à Cimbris fusus 2,
11, 2.

Silianus 2, 116, 4.
Silius P. 2, 90, 4. 2, 101, 3.
Silius res nouas molitus
2, 130, 3.
Silo Poppedius 2, 16, 1.
Siluanus Plautius 2, 112, 4.
simillimus virtutibus aui-
tis paternisque 1, 12, 3.
simplex virtus, oppon. o-
stentationi & arrog.
2, 129, 1. simplicissimus
dux 2, 116, 4. simplici-
tatis humana in quan-
tum potest intelligi 2,
43, 4. iustitia officia &
verecundia bonitatisq;
hac voce signari viden-
tur. & Pet. Fabr. se-
mestr. 1 ad tit. de iu-
stitia & iure. simplici-
tatis nobilissimæ iu-
uenis 2, 10, 3. simplici-
tatis generosissimæ vir
2, 125, 5. eminentissi-
mæ 2, 71, 3.
simul reuertisset, pro simul
ac, quæ primū 2, 88, 1.
simulacra in triumpho 1,
9, 6.
sine hoc facinore potuit
bonus videri ; excepto
hoc 2, 91, 2.
singularis iuuenis 2, 59, 4.
singulari virtute 2, 81,
3. &c. singularis ne-
quitia 2, 100, 5.

XX 2

fin.

I N D E X.

- singulis parentibus geniti
 2, 10, 3 & *not.*
 Sinuessæ colon. 1, 14, 6.
 sius Oceani 2, 106, 3.
 Siscia vrbs 2, 113, 3.
 Sisenna Historicus opus
 belli ciuili Sullani
 scripsit 2, 9, 4. & G. I.
 Vossii de *Hist. Lat.* 1, 10.
 Smyrna 1, 4, 4. 2, 69, 1.
 sobrius dum erat Anto-
 nius, *nequam in lu-*
xuriam penitus dege-
nerauisset 2, 63, 1. sobrio
 neq; iracundo Alexan-
 dro similis 2, 41, 1. *No-*
tabilis oppositio iracun-
di & sobrii: siue quod
exuta sobrietate, facile
ira per ebrietatem do-
minatur, siue quod so-
brius hic grauitatem
& rationem notat, pro
qua iracundi impe-
tum & temeritatem
habent. Vide Henric.
Vales. ad Ammian.
Marcellin. 15 p. 71.
 socius regalis potentie 2,
 6, 4 societas potentie
 inter Iul. Pomp. Crass.
 2, 44, 1. inter Octau.
 & Anton. 2, 65, 2.
 Socrates pater & prin-
 ceptus philosophie 1, 16, 4.
 & *not.*
 solida veraque virtus 2,
 114, 1.
 solis orbis 2, 59, 6. & *not.*
 solus esse cupiebat, vbi
 primus deb. 2, 33, 3 &
not.
 S O M N O in vitam non
 in voluptatem vten-
 dum 2, 41, 2.
 Somnium Artorii medi-
 ci 2, 70, 1. *Vbi de So-*
mniiis parulois, in no-
tis.
 sonus aris in sacris Cerea-
 libus 1, 4, 1.
 Sophocles *Trag.* 1, 16, 3.
 sopire, sedare, componere
seditionem e. g. 2, 125, 3.
 sopitus vbiq; armo-
 rum furor 2, 89, 3.
 Sora colon. 1, 14, 5.
 fors provincie remissa 2,
 111, 4 & rem. sorte ob-
 uenit provincia Sullæ
 2, 18, 4. *hinc: fortitus*
Asiam ex consulatu 2,
33, 1. fortitus Macedo-
niam ex prætura 2, 53, 2.
 vltra fortem temera-
 rius 2, 68, 3 *Vltra con-*
ditionem siue vltra
modum captumq; con-
ditionis sue siue (vt ex
Curtii 6, 9, 11 paraphra-
sin mutuemur) quæ
maiora, quam capis.
spiras.

INDEX.

spirat. Ap. Eundem
4, 6, 15 *Arabs quidam.*
maius fortuna sua faci-
nus ausus *dicatur.*

Sofius 2, 85, 2.

Sparta Lycurgi legibus
flore 1, 6, 3.

Spartacus bellum mouet
per gladiatores 2, 30, 5.

spatium breue 2, 101, 1 in-
tra breue spatium 2,
48, 1. per idem xui
spatium 2, 9, 3 omne x-
ui sui spatium impen-
dere 2, 89, 6. spatio
annorum colligi potest
2, 7, 5.

species cuiusque rei in
vnum congesta 1, 14, 1.
Ira Sueton. Aug. 9:
proposita vitæ eius ve-
lut *summa, partes sigil-
latim, neque per tem-
pora sed per species exē-
quar.* præter speciem
nominis nihil retinens
ex paterna magnitudi-
ne 1, 10, 3 *decus, cele-
britatem, fulgorem no-
minis Scipionum in-
telligit.* specie excel-
lens i. e. forma 2, 7, 2.

speciosus minister 2, 111, 3.
speciosi, honestiores,
oppon. humillimis 2,
73, 1. speciosum supple-

mentum coloniarum 2, 81,

2. speciosis vtilia præ-
ferre 2, 113, 2. speciosis
magnisque rebus edi-
tis 2, 76, 2 speciosis
verbis narrari non po-
test 2, 41, 3. speciosa op-
poni valentibus 2, 49,
3. speciosissima classis
2, 79, 2. inscriptio 2, 104,
2. *videtur hac quoque
voce, peculiariter de-
lectare Velleius.*

spectaculum, de quocunq;
rei notabilis conspectu.

Vide 2, 104, 4. 2, 101, 2.

spectaculum, de ludis
2, 79, 6. spectaculum
muneris gladiatorii,
naumachiarum, certaminis
pedit. equitumque, e-
lephantorum 2, 56, 1.

spectator operum, qui in-
terfuit 2, 104, 3.

speculari fortunam 1, 9, 2
opportunitatem 2, 120,
4. speculatus haud im-
prudenter, connotat
hic cogitationem obser-
uantis. 2, 118, 2.

spes magni nominis, de
Caesaribus quibus incum-
bebat spes successionis
2, 103, 1. spei mora dif-
ficilis 2, 67, 1. spem con-
ceptæ perpet. securita-

I N D E X.

tis 2, 103, 4. *malim legere: spem conceptam p. f. spem dubiam* armorum tentare 2, 71. 1. sperari potuit protinus, quantus est 2, 94, 2. *paraphraseos concinnanda causa comparari potest locus Nepotidis in Miltiade* 1, 11. *cum ea esset atate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere ciues possent sui, talem futurum, qualem cognitum iudicarent.*

spiritum reddere, mori 2, 87, 1. *ultimum spiritum reddere* 2, 14, 2. quem spiritum supplicio debuerat, reddidit proelio 2, 35, 5. spiritu priuare 2, 87, 2. spiritu exitiali hausto, simul incluso suo 2, 22, 4. *Dupliciter, de calce sc. spiritu siue exhalato &apore, & de hominis spiritu. spiritus sibi carissimi aliquo relictus* 2, 123, 3. *significanter de carissimo homine.*

splendidus potius, quam luxuriosus 2, 105, 3. splendidissima mini-

steria 2, 116, 3. Spoletium colon. 1, 14, 8. spoliare aliquem regno 2, 45, 4. *peditem equite* 2, 119, 4. *spoliata dignitas, i. e. adempta* 2, 80, 4. stabilis Augusti animus 2, 110, 6.

stare pro bono publico 2, 2, 3. *pro partibus aliquius, pro rep.* 2, 48, 4. *utrique vindicta libertatis morte stetit* 2, 64, 4. *constare, interpretatur Nonius ad illud Varronis: atque si ad dam quanti misericordia mea heredibus meis stet, quod miseros subleuauerim.*

statio Romana, de militibus. *excubias agentibus.* 2, 82, 2. TEMPEstatem fugientibus statio pro portu est 2, 72, 5. *Pertinet huc illud Seruii ad 2 En: Statio, ubi ad tempus stant naves: portus vero, ubi hiemant. stationi paternae succedere* 2, 124, 2. *translato ex militia significatu de successione in imperium. item de Vita: longissima mortali statione functus*

fun
Statili
Statius
2, 7
stator
Iup
son.
statua
raru
tuari
ma
Mac
statuer
con
tuere
ti pu
2, 4
tuit
mole
creu
status
tio
prat
lum
7, 5
con
not.
statur
mai
steriles
vibe
stilo m
prio
stipend
ferr
pro

I N D E X.

3.
14, 8.
gno 2.
equite
digni-
80, 4.
nimus

lico 2.
alieu-
8, 4.
liber-
2, 64.
terpre-
ad illud
si ad-
vercor.
9 mea
suble.

e mili-
rentib.
PEsta-
s statio
72, 5.
ad Ser-
Statio,
stant
ero, ubi
ni pa-
2, 124.
mili-
de suc-
erum.
ngissi-
tatione
functus

functus 2, 131.
Statilius Taurus 2, 127, 1.
Statius Murcus 2, 72, 4.
2, 77, 3.
stator Romani nominis
Iupiter 2, 131, 1. & Bris-
son. 1 *formul.*
statua equestris 2, 61, 3
rarus honos. *ibid.* sta-
tuarum equestriu tur-
ma Romam delata ex
Macedonia 1, 11, 3.
statuere urbem, *antea*
constituere 1, 1, 2. sta-
tuere modum liberta-
ti publice, *desinire* &c.
2, 40, 2. Augustus sta-
tuit Tiberium experiri
molem eius belli, *de-*
creuit, & *Tib.* 2, 95, 1.
status publici commuta-
tio 2, 35, 4. odisse statu
presentem 2, 91, 2 nul-
lum statum habentes 2,
72, 5 & *not.* ita statum
concupiscere 2, 2, 3 &
not.
statura hominum olim
maior. *not.* ad 1, 5, 4.
steriles talium studiorum
urbes 1, 18, 3.
stilo minus eget, *descri-*
ptione 2, 43, 4.
stipendium ignauu con-
ferre 2, 39, 1. *periphrasis*
provinciae falsa, *Mulum*

autem sequi eos, qui
ignauum hic legunt,
quam qui in gnauum
mutat, seruitutus nota
stipendium est, cui fre-
quens hoc epithetum.
Gruter? recte ad inter-
pretationem huius loci
comparauit Tacit. 4
H. 12, 4. & 5 H. 25, 4.
stipendia pacisci 2, 38, 1.
stipendiaria facta pro-
uincia & 4.
stipendii modus *sc.* mili-
taris 2, 125, 2. sub sti-
pendiorum meorum,
initia, *militia mea* 2,
101, 2.
stirpis senatoriae 2, 29, 2.
regiae. *ultimae* 1, 11, 1.
Strato Aegates Bruti fa-
miliaris 2, 70, 4.
strictum est ferrum, *ad*
gladios Gentiu 2, 125, 2.
studio alicuius attolli, *sa-*
uore operaque 2, 55, 1.
Studia litterarum Duce
& viro *quuli quare*
utilia sint. *not.* ad 1, 1,
3 & 2, 59, 4. *Studio-*
rum periodi breues 1,
17, 6. studia armis con-
iunxit Scipio 1, 13, 3. in
studia missus, *eo missus*
studiorum caussa, &
neud tuc isoueros 2, 59, 4.
Xx 4 studiis

I N D E X.

studii rudis 2, 7, 1. studiis optimis instructissimus 2, 94, 2.

suasor legis 2, 44, 4.

sub aduentum Catonis 2, 45, 5. sub idem tempus 1, 12, 2. sub ingressum Antonii 2, 63, 2. sub initia stipendiorum 2, 101, 2. sub omnem motum nostrarum navium 2, 107, 1.

sub titulo ministerii 2, 45, 9. sub specie ministeriorum principatum 2, 93, 3.

sub imperatore Augusto bella gesta 2, 89, 6. qui sub Caesare erant exercitus 2, 113, 1. sub duce Viriatho 2, 9, 3. Tiberio 2, 106, 1. sub Varo clades accepta 2, 122, 3.

sub pari aetate 1, 1, 1.

sub oriente quæ sunt provincie 2, 94, 4.

sub oculis Cæsaris 2, 79, 4. sub his exemplis 2, 121, 3.

elegantem significatum, pro, iuxta hac exempla. Plin. paneg. 53. sub exemplo pramonere. Et cap. 76. sub exemplo tui.

subducere se tempori, scedere ad evitanda

temporis pericula 2, 93, 3. subduxerat fortuna hos presenti periculo 2, 72, 5. subducta patriæ & parentum oculis Iulia, amota è conspectu, ne cogerentur aspicere 2, 100, 5.

subiicere oculis animisq; exponendo sc. 2, 89, 6. subiicere ignem rebus ac penatibus suis 2, 74, 4. Et metaphorice: subiicere faciem bello civili 2, 48, 3.

subinde, postea 1, 7, 3. subinde admonere, crebro Et diligenter 2, 65, 1.

subire iubebat cohortes 2, 5, 2. respectu munit sc. Et Et alias altioris loci resp. Et surpatur. subire navibus per Tiberim 2, 45, 5.

subrefectus conspectu eius 2, 123, 3.

subscribere alicui in aliquem 2, 69, 5. de secundario accusatore hic capiendum. interdum enim etiam de primario Et surpatur. Vide Ind. Nep. it. Brisslon. Lex. Pollet. histor. for. Rem. 4, 7. Lysf. ad Senec.

I N D E X.

nec. 3 *benef.* 26.
 subſistere domi eo die,
manere 2, 57, 2.
 ſubtexere *ſubungere* per
Vices 1, 14, 1.
 ſubtrahere ſe discrimine,
abſtinere partibus 2,
 86, 4.
 ſubueſta Albi flumine
 claſſis 2, 106, 3.
 ſuccedere ſtationi pater-
 nae 2, 124, 2. horum æta-
 ti ingeniisque ſucceſſe-
 re iſti 2, 9, 2. ſucceſſor
 officii patris 2, 104, 3.
 ſucceſſor potentia 2,
 93, 2. ſucceſſor paterni
 exempli, *ſc. in avtorita-
 tibus* 2, 119, 3.
 ſuccinctus cothurnis 2,
 82, 4.
 ſuccurrere valetudini bal-
 neum dicitur 2, 114, 2.
 ſudor pro labore, *difficul-
 tate* 2, 128, 3.
 Sueſſa Aurunca colon. 1,
 14, 4.
 ſufficere negotio 2, 98, 3.
 bellicis operibus, ciui-
 libus artibus 2, 97, 2.
 quorum ceruices ſuſti-
 nendo imperio ſuffi-
 ciant 2, 131. ſufficiens
 vigori animi compages
 corporis 2, 127, 3.
 ſufficere collegam, *ſubſi-*

tuere 2, 74, 8.
 ſuffigere cruci 2, 42, 4.
 ſuffoſſi montes 2, 33, 4.
 ſuffragii ferendi ius 1, 14,
 7.
 Sulla familia nobili ortus,
 legatus ſub Mario, con-
 ſul fit poſtea 2, 17, 3.
 quaſtor Marii Iugurtha
 potitus eſt 2, 12, 1. Athe-
 nas recipit 2, 23, 3. venit
 in Italiam 2, 25, 1. Scipio-
 nem & Norbanum ſu-
 perat &. 2. diſſimilis
 bellator & victor &. 3.
 Dianam veneratur gra-
 tibus & donis &. 4. *Fe-
 licis* nomen aſſumit 2,
 27, 5. dictator proſcri-
 ptionem inuenit 2, 28,
 2. *ſc. Unde* Sullani ex-
 emplum malum proſcri-
 ptio 2, 66, 1.
 Sulpicius P. trib. pl. tur-
 bulentiarum legum au-
 ctor 2, 18, 5. *ſc. 6* in exi-
 lium pellitur 2, 19, 1. oc-
 ciditur. *ibid.*
 inter oratores refertur
 2, 9, 2. 2, 36, 2.
 ſumere ſupplicium de ali-
 quo 2, 42, 3.
 ſumere virilem togam 2,
 99, 2.
 ſumſit animum ex ſucceſ-
 ſu 2, 17, 3.
 X x i ſumma

I N D E X.

summa belli committitur illi 2, 11, 2. summa virium, in ducatu militari sc. opponitur titulo imperii. 2, 63, 1. summam imperii deferre, equalitatem committere, ducem facere 2, 49, 3. summa imperii peruenit ad popul. R. de monarchia 1, 6, 6. de summa rerum dimicare 2, 68, 1 summam deferre 2, 119, 1.

summittere priuato fauces 2, 99, 4 alias maioris imperii reuerentiam significat submissio fascium; hic ad otium Tiberii respicitur; qui tamen & ipse hactenus in secundi gradus dignitatem ab Augusto euectus, facile magistratibus & imperia gerentibus generabilis fuit. summitti alicui, per deditionem sc. 2, 37, 4: summissis armis victoriam cessere 2, 85, 5. Erat & hoc deditionis signum.

sum mouere aliquem de rep. magistratu & officio exuere 2, 68, 2 & 5, summoto co, remo-

to, absente, non adhibito 2, 62, 5. & Ind. Nep. summota seditio de foro 2, 116, 2.

supercilio truci protegere nequitiam, seueritate & grauitate cultus assenerata siue potius affectata 2, 100, 5.

superest auctoritas, abunde adest 2, 125, 5. superesse sibi vim resistendi testabatur 2, 109, 1.

supplementum sc. militum 2, 130, 2.

superi, de vii. sicut inferi mox in oppositione pro mortui 2, 48, 2.

supplicio quam prelio mori maluit, ad arbitrium sc. host. 2, 119, 3. supplicis luere penas 2, 54, 1.

suscipere molem belli 2, 79, 1. causam, patrocini. 2, 120, 1 suscipere vota pro aliquo 2, 48, 2.

suspectus societate consilii 2, 35, 3. non caruerunt illi suspitione oppressi Ciceronis, suspecti fuisse 2, 45, 2.

sustentare bellum 2, 104, 2 disting. hic a gerere. valetudo militum su-

ten.

I N D E X.

stentabatur cura Cæsa-
ris 2, 114, 1.

sustinere imperium 2, 131.

onera ordinis 2, 28, 4.

hostem 2, 112, 6. semel

tantum vsurpare susti-

nuit 2, 40, 4. qui non

sustinerent pro se de-

precari 2, 86, 2 non su-

stinetrogare 2, 81, 1 &

Ind. Curtian. *Cl. Freinf-*

hemii.

Sutrium colon. 1, 14, 2.

Syracusæ vrbs potentior

matre Corintho 2, 15, 1

cascepit Marcellus 2,

38, 2.

Syria *pron. falsa* 2, 38, 6.

T.

Tabula ærea in templ.

Dian. cum inscriptio-

ne, suspensa à Sulla 2,

25, 4. *ἀνδραγαθία*. &

Brissou. 1 *formul.*

tabulæ nouæ 2, 68, 1. &

nou:

tabulæ maximorum arti-

ficum manibus perfe-

ctæ 1, 13, 4.

tacitæ offensiones 2, 93, 3.

tantum quod imposuerat

ultimam manum 2, 117,

1 & *not.*

in tantum & in. tot &

tanta, quot & quanta

2, 97, 2 *ἅπαντας* saepe

ita loquuntur.

Tarentum colon. *ded.* 1,

15, 4.

Tarpeio saxo deiectus Lu-

cilius 2, 24, 2.

Tarracina colon. 1, 14, 4.

Tauromenium *vrbs* *Si-*

cil. 2, 79, 4.

Taurus Statilius inter

præcipuos Octauii Cæs.

amicos 2, 127, 1. 2, 85, 2.

Tegea *Cret.* *vrbs* 1, 1, 2.

Telamo pater Teucris 1,

1, 1.

Telestinus 2, 16, 1. 2, 7,

1 & c. Telestinus minor

frater & 5.

Temenus 1, 2, 1.

temerarius vltra sortem

2, 68, 3 & fors. teme-

ritas vnius facti, omnes

ei virtutes abstulit 2,

72, 1 *ἀρ. & πιακού*

temerarie commissum.

temperare, regere, mode-

rari: maior exercitus,

quam vt temperari pos-

set 2, 113, 2. *ita:* tempe-

rare nauigium 2, 107, 1.

ordinare, disponere, mo-

dum ponere; temperare

victoriam suo aut alie-

no arbitrio 2, 85, 6. vi-

tam aut mortem eo-

rum nunc ira nunc ve-

niam temperauit 2, 119, 2.

omnia

INDEX.

omnia pretio tempera-
ta 2, 60, 4. *Retinenda est
enim hac lectio, qua o-
mnia pretio aestimata,
qua pretium mensura
rerum agendarum con-
stitutum intelligitur.*
*miscere, mitigare, ad
moderationem redige-
re: temperare gravita-
tem humanitate* 2, 116,
3. *ita: temperamen-
tum animi, de mode-
stia* 2, 130, 1. tempera-
mentum utilitatis &
auctoritatis, *de mixtu-
ra* 2, 111, 4. non erat
Cinna Mario tempera-
tionis, *moderatio* 2, 10,
2.
*abstinere, continere, re-
primere se. temperare
mihi nequeo* 1, 16, 1.
non tempero mihi
quin inseram 2, 107, 1.
ne ab huius quidem v-
sura gloriae animum
temperavit Pompeius
2, 34, 2.
te. tempestate distrahi ab ali-
quo 1, 5. reici in 1, 1, 2.
tempestate vexata clas-
sis 2, 9, 4. & metapho-
rice de magnis casibus
& adversitatibus. tem-
pestatas horrenda erupit

in domo Augusti 2,
100, 2. tempestatas exi-
tialis, *de clade* 2, 72, 5.
tempestatas, *pro tempore.*
ea tempestate 1, 2, 6.
tempestate eadem 2,
78, 3.
templum Dianæ 2, 25, 4.
Martis 2, 100, 2. templi
Samoethraciæ religio 1,
9, 4. & not.
tempus. hoc est illud
tempus 2, 62, 6. Hæc
sunt tempora, qui-
bus &c. 2, 64, 3. *cum
gravitate notandi &
veluti de iudiciis. Tem-
pori directe tribuun-
tur, quæ gesta in tem-
pore: &c.* vidit hic an-
nus 2, 65, 3. & alibi
passim. temporis præ-
fati se subducere, *for-
tuna temporis* 2, 93, 3.
tempora Iliaca compo-
nere, *res illis temporibus
gestas, sine Troia-
num bellum* 1, 3, 2.
temporarii homines 2, 1,
2. *pendentes ex accipi-
ti mutatione tempo-
rum & fortuna.*
tenax amicitiarum 2, 29, 3.
qui constanter retinet
amicitias, *Si loquitur
Suetonius.* tenax ex-
empli

I N D E X.

empli sui, qui suum morem retinet, qui antiquum obrinet, Et a- iunt 2, 84, 3.

tenere, pro obtinere 2, 44, 2. armis tenere quæ sita armis 2, 57, 1 tenuit se se domi 2, 44, 5. tene- tur castris eius hæc re- gio 2, 51, 1.

tentare, luteffere, aggredi 2, 113, 3. tentare aliquem insidiis 2, 54, 1. tentato fraude exercitu 2, 107, 3.

tentat⁹ valetudine gra- uissima 2, 48, 2.

tentare dubiam spem armorum 2, 71, 1.

tentauit componere bellum 2, 25, 1 nihil re- lictum quod tentari posset 2, 49, 4. ne ten- tata quidem hostis mi- sericordia 2, 71, 3.

tenuis trames oppon. la- tiori viæ 2, 3, 4.

Tenus *inf.* 1, 4, 3.

Terentius Comicus 1, 17, 1.

Tergeſte oppid. 2, 110, 4.

à tergo sedium 2, 109, 3.

tergiuerſanter 1, 9, 3.

terminum non capiebat in concupiscenda pe- cunia, de intermina- bili cupidit. Et alias

loquitur 2, 46, 2. tet- minari iure, componi, discerni 2, 118, 1. iuga quæ finem Italiæ ter- minant 2, 109, 4. termi- natus Armenia finis imperii reg. 2, 37, 5.

terrebant orbem classibus piratæ 2, 31, 2. territa nocturno visu vxor Cæſ. 2, 57, 2. denuntia- tione quietis territus 2, 70, 1. Ita Tacitus 1. A 65, 2 ducem terruit di- ra quies. terrores reip. exciſi Carthago & Nu- mantia ſc. 3, 4, 5.

testatum est experimen- tis 2, 116, 3. prædicatio- ne principis 2, 115, 1.

testari, de graui assertio- ne sine assenſatione 2, 68, 5. ita: testari edi- ctis 2, 62, 3.

testari patriam & paren- tes, nominare, expri- mere 1, 7, 1.

testamentum Cæſaris a- pertum 2, 59, 1 quod corruerat Antonius 2, 60, 4. testamenta fa- ciunt in procinctu mi- lites, velut ad certam mortem euntes 2, 5, 5. procinct.

testimonium reddere, ſc. Girtina

INDEX.

- Virtutis, in historia* 2, 76, 1. *testimonium ciuitatis, populi* 2, 32, 1 *vero eum testimonio noluit fraudare populus* 6, 2.
- ex testudine apparatus triumphi* 2, 56, 2.
- tetrarchæ* 2, 51, 1. *Proprie Tetrarchia notat quaternorum simul in una eademque prouincia vel gente principatum, cum regio aliqua vel natio a quatuor viris regitur, singuli dicuntur tetrarchæ & singulorum administratio tetrexia. Fallitur si quis putat tetrachiam esse quatuor prouinciarum aut oppidorum principatum. Et ex Plinio constat, vel singule vrbes in Phœnicæ & Syria, fuere Tetrarchia. mansit enim multis nomen, mutata dominationis forma. Libuit hæc adscribere ex Cl. Salmafii Plin. exerc. p. 516.*
- Teucer non receptus à patre* 1, 1, 1. *Salamina in Cyprio condit ibid.*
- Teutonum gens excisa* 2, 12, 4.
- theatrum Pompeii* 2, 79, 6
- theatralis seditio* 2, 126, 2. & sedit.
- Thebæ Pindarò celebres* 1, 18, 3.
- Theodotus* 2, 53, 2.
- Theophanes* 2, 18, 3. & not.
- Thessalus Herculis filius* 1, 3, 2.
- Thessalus Theprotius conditor Thessaliæ* 1, 3, 1.
- Thessalia fatalis victoriæ Cæs.* 2, 52, 1.
- Thesprotia* 1, 1, 1.
- Thracæ rebellantes à Pione comprimuntur* 2, 98
- Thucydidis æmulus Salustius* 2, 36, 2.
- Thurii* 2, 68, 2.
- thyrsum tenet Antonius, imitatione sc. Bacchi* 2, 82, 4.
- Tiberius Claudius Nero Tib. Cæsaris pater* 2, 75, 1.
- Tiberius annonam administrat* 2, 94, 3 *in orientem mittitur* 6, 4. *bellum Pannonicum gerit* 2, 96, 2 *quans triumphat* 6, 3 *Rhodium secedit* 2, 99, 2. *Rhodo reuertitur & ab Augusto ad-*

I N D E X.

sto adoptatur 2, 103, 1.
 Et 2. reip. causa 2, 104, 1.
 Pannoniam pacat 2, 114, 4. eius comitas erga milites & disciplina. eod. cap. post cladem Varianam mittitur in Germaniam 2, 120, 1. triumphat ex Pannoniis & Delmatis 2, 121, 2. recusat Principatum 2, 124, 2. consecrat Augustum 2, 116, 1. comitia ordinat 2, 124, 3. eius Principatus forma 2, 126. consilia aduersus externos 2, 129. aduersa & tristitia 2, 130. Scianum inter amicos præcipuū habet 2, 127, 3. Et 128, 4.

Tibullus poeta 2, 36, 3.
 Tifata mons 2, 18, 4.
 Tigranes regum maximus 2, 33, 1. cum filio dedit se Pompeio 2, 37, 3.
 timere censorem 2, 95, 3 & not. MORI se quam timeri malle. Cæsar ait 2, 57, 1. timoris perpetuires delectus 2, 130, 2.
 Tisamenus 1, 1, 4. Orestis filius ex Hermione Melat. Pausan.

Titus Ampius 2, 40, 4.
 Titius 2, 83, 3.

titulum provincie retinere 2, 49, 5. titulo imperii cedere 2, 63, 1. sub titulo ministerii 2, 45, 4. hic prætextus inclauditur. Sic ap. Curt. 7, 5, 20: titulus facinoris speciosus præferebatur. toga, de negotiis pacis 2, 125, 5. ciuis in toga modestissimus, in pace 2, 29, 3. togam virilem sumere, deposita sc. puerili prætexta in viros transire 2, 99, 2.

Togata sc. fabula de Romanis, sicut Palliata de Græcis 2, 9, 3. Quod ibi histiones Romano habitu, i. e. togâ; hic Græco, i. e. pallio creverunt.

tolerare inopem vitam 2, 19, 4.

tollere tot liberos, suscipere 1, 11, 6. tollere urbem funditus, euertere 1, 12, 5. laudandum & tollendum Cæsarem dixit Cicero 2, 62, 6. ex ambiguo; aliud diceretur videbatur, sc. de laude Et studio; aliud volebat intelligi, nempe de subuersione Et cadu.

tormenta; de militaribus machinis

I N D E X.

machinis 2, 82, 2.
 torpebat ciuitas oppressa
 dominatione Antonii
 2, 61, 1. *metu & conster-*
natione sc.
 totum æmulum agere 2,
 109, 2.
 tractus omnis provincia-
 rum Galliarum 2, 104, 4.
 hoc tractu temporum
 2, 78, 1. 2, 94, 1.
 Tragici celebres 1, 16, 3.
 tragicæ 2, 9, 3.
 Tragici non ex sua perso-
 na, sed eorum loquun-
 tur, quos introducunt
 1, 32, 2. *sc. not.*
 trahere bellum, *per mo-*
ram gerere 2, 52, 1. iam
 in tertium annum 2, 11,
 2. trahere æstiuam, *mutu-*
liter sc. terendo tem-
 pus cunctandoque 2,
 117, 4. trahere caudam,
 nach sich schleppen *imita-*
tione Glauci sc. 2, 83, 2.
 trahere secum magnū
 numerum 2, 112, 4. ni-
 hil præter nomen tra-
 hens 2, 80, 3. mundus
 trahet æui sui comitem
 Ciceronis laudem 2,
 66, 5.
 tranquillius vita vultuque
 2, 127, 4.
 transcendere Rhenum 2,

8, 3. transcendere ad
 maiora, *de transiione*
narrationis ad maiora
 2, 130, 3.
 transcursum est in vitia 2,
 1, 1.
 transcursus, *hac voce fre-*
quenter Volterius signat
breuitatem scripturae
sue. quanto transcursu
 omnia dicenda sint 2,
 57, 1. in hoc transcursu
 tam arctati operis 2,
 87, 3. 2, 86, 1. 2, 99, 4.
 translata moles belli in
 Tiberium 2, 97, 4.
 transfigere se 2, 119, 3
 transfigere se gladio 2,
 76, 1. transfixus gladio
 2, 74, 4.
 transgredi mentionem a-
 licuius, *præterire in*
historia 2, 108, 2. trans-
 gressus ad deos Augu-
 stus 2, 75, 3. mortē eius
 hac *anodæmonis* *træ-*
quæ honorat. transi-
 gressus annum duo-
 deuigesimum 2, 7, 2.
 transficere exercitus in
 Macedoniam 2, 70, 1.
 transire à patribus ad ple-
 bem 2, 45, 1. *sc. not.*
 transit casus in culpam
 2, 118, 4. transitus fre-
 quens & mobilis, *sc. ab*
hoc

I N D E X.

hoc studiū genere ad
aliud 1, 17, 7. trans-
itionis formula 2, 103, 4
Et passim.
transmarinæ provincie 2;
62, 2. 2, 73; 2. 2, 74, 1. 2.
78, 1. 2, 99, 4. 2, 112, 4.
2, 129; 3.
transmittere in Italiam 2;
52, 1. transmittere
Dyrhachium, Roma
sc. 2; 493 5.
Trebonius coniurationis
in Cæsarem particeps
2, 56, 3. occiditur 2.
69, 1. 2, 87, 3.
trepidatum est apud si-
gna legionum 2, 112, 5.
trepidatio dilectus 2, 130;
2. Et supra Delect.
tribuere alicui plurimū,
estimationis sc. Et di-
gnitatis 2, 128, 3. mul-
tum memorie eius tri-
buendum est 2, 16, 2.
tribunal imperatoris 2;
106, 1.
tribunus militum 2, 101;
2. Tribunatum mili-
tiz gradum, sicut mox
a Velleio vocatur, Et
male Bartolum aliosq;
putasse, tribunos non
militare, monet ex hoc
loco; Lambinus Semestr.
13, 1.

tribunatus castrorum 2;
104, 3.
tribunitiam potestatem
Sulla diminuit, Pom-
peius restituit 2, 30, 4.
Hic pro tribunorum
plebis ordinaria pote-
state accipitur.
In sequentibus notat id
summi fastigii vocabu-
lum, quod Augustus
repperit, ne regis aut
dictatoris nomen assu-
meret, ac tamen ap-
pellatione aliqua cete-
ra imperia præmine-
ret, sicut Tacitus in-
terpretatur 3 A. 56, 2.
Tribunitiæ potestatis
collegium Agrippæ da-
tum 2, 90, 1. & Tiberio
2, 103, 2. qui ob id tri-
bunitiæ potestatis con-
sortione æquatus Au-
gusto dicitur 2, 99, 1.
tributariam facere regio-
nem, coincidit hæc cum
provinc. fac. 2, 383, 5.
triste bellum & contu-
meliosum 2, 133.
triumphus Æmilii Paul-
li 1; 9, 6 Octavii hauer-
is & Anicii V. 5. Metel-
lorum 2, 8, 2. Minutii
V. 3. Metelli 2, 11, 2;
Metelli & Pompeii ex
Hyspa-

I N D E X.

Hispan. 2, 30, 2. Lucul-
li, Metelli 2, 34, 2. Pom-
peii per biduum 2, 40,
3. Caesaris quinque 2,
56, 2. Augusti 2, 89, 1.
Triumphos 7 meruit
Tiberius, tribus con-
tentus fuit 2, 122, 1. Vide
1, 121, 2. 2, 129, 2. trium-
phi ornamentum ca-
ptiuu duces 2, 40, 5.
triumphi cultus rerum
gestarum magnitudini
respondere debuit 2,
129, 2. triumpho no-
tum expeditionis
latus; improprie, de
successu optato expedi-
tionis 2, 42, 3. trium-
phum summi ducis
adornare 2, 122, 3. &
adorn. in triumpho du-
cere reg. captiu. 2, 12, 1.
triumphalis vir, qui iam
triumphauit 2, 6, 4.
triumphalia ornamen-
ta 2, 104, 2. 2, 112, 2. 2,
115, 3. 2, 116, 1. 2, 125, 1.
& simpliciter trium-
phalia 2, 11, 36. Primus
Tiberius; teste Sueton-
io cap. 9 triumphali-
bus ornamentis hono-
ratus, nouo nec antea
cuiquam tributo hono-
ris genere. Mansit po-

tea in arcanis Monar-
chicis, atque ne in-
comparabilis honor ius-
si triumphis aliis con-
cessus ad deminutionem
Principatus ten-
deret, insignia tantum
triumphalia, sine pom-
pa ducendi triumphis
permessa sunt. Cete-
rum, quanam illa fue-
rint, satis colligas ex
Liu. 30, 15. triumphare
ex Africa, Asia, Europa
2, 40, 4. ex Hispaniis 2,
30, 2. satis enim defen-
di hac lectio potest.
triumphauit ouans Ti-
berius 2, 96, 3. 2, 122, 2.
Triumuiratus Iulii Cæs.
Cn. Pomp. & M. Cras-
si 2, 44, 1. Octauii, Lép-
pidi, Antonii 2, 65, 1
& 2.

Troia excidium inter e-
pochas Chronolog. 1, 2, 7.
Troicum bellum 1, 5, 3.
truces feritate gentes 2,
95, 2.
tueri dignitatem non po-
terat 2, 80, 4. ad se ex-
eritumque tuendum
raptu utebatur 2, 73, 3.
Tullius Cicero Antonium
persequitur orationi-
bus 2, 64, 3. ciuitatis
prim-

INDEX.

princeps 2, 128, 3. &

Cic.

tumescens iam pridem bellum Italicum 2, 13, 2.

tumultus bellicus 2, 68, 2.

tumultus militaris incendium, *desedit.* 2,

125, 4. tumultu armisque omnia miscere 2,

74.

tumultuari inter ducem

& supplicem 2, 97, 5. e-

legantissime exprimitur indignatio & ne-

cessitas animi, retine-

nere dignitatem ducis,

& implere humilita-

tem supplicis Volentis

nec Volentis, tumultuando adipisci hono-

res, turbando & quese-

ta nouendo 2, 7, 1.

tumultuarius principatus,

opponitur iusto & vero

2, 108, 2. tumultuaria

classis 2, 42, 2. tumultuosiore repperit Ita-

liam, quam Cic. in-

quietiorem 2, 74, 1.

tutela imperii 2, 105, 4. se-

curitatis 2, 128, 4.

tyrannu appelliant Cæ-

sarem conurati 2, 58, 2.

Tyrus Carthaginem con-

didit 2, 15, 1. Tyria clas-

sis mari pollens Gades

condit 1, 2, 6. & not.

V.

VAcare latrocinii, *vacuum esse, carere* 2,

90, 4. ita: nunquam

vacauerant Hispaniæ

maximis bellis. ibid.

vacare huic vni negotio,

operam dare, intentu

esse 2, 114, 1. comitatus

quem semper illi vaca-

re moris fuit, *qui sole-*

bat semper ei præsto esse

2, 5, 3.

vacillantes gentes 2, 120, 3.

sc. in obsequio. rebellio-

nem spectantes.

vagus adhuc Domitius 2,

76, 2. *qui nondum par-*

ti alicui tunc in dubi-

tabat adhuc.

Vala Numonius 2, 119, 4.

Valentia colon. 1, 14, 8.

valentia oppon. speciosis

2, 49, 3.

Valerius Antias Histori-

cus 2, 9, 4.

Valerius Flaccus turpissi-

mæ legis auctor 2, 23, 2.

valuerunt in ipsum exe-

crationes 2, 46, 3.

valetudo in deterius in-

clinata 2, 123, 2.

valetudo ingrauescit,

morbis ibid. valetu-

dine grauissima tenta-

Yy 2 tus,

I N D E X.

tus 2, 48, 2. valetudine
infirmiffimus 2, 70, 1.
validius timebatur Pom-
peius, *magis* 2, 29, 5.
validius diligere otium
2, 98, 3.

vaniffimus omnium vir
2, 80, 1. vanitas eius de-
prehensa 2, 60, 3. *cum*
respectu mendacii.

variare aliquid ex solito 2;
41, , variatum est præ-
liis, *dum modo hac mo-
do illa pars vincit* 2, 51,
3.

Varro inter poet 2, 36, 2.

Varro in parrib. Pompei.
2, 71, 2.

Varus in Pompei. partib.
proelio absumtus 2, 55,
4.

Varus Quinctilius pater
eius qui in Germania
cecidit, liberti manu
mortem occupat 2, 71,
3.

Varus Quinctilius cum
tribus legionibus, tori-
dem alis, sex cohorti-
bus casus in German.
2, 117, 1. cuius cladis o-
rigo, causæ, series cap.
117. 118. 119. vir bonæ
voluntatis sed malus
dux 2, 120, 5.

Varrinius 2, 69, 3.

vberius præmium 2, 28, 3.
vehiculo 2, 114, 3. vehi-
culo 2, 59, 3. vetustus in
summum vastigium;
euct. 2, 30, 3.

vehiculū iunctum 2,
114, 2. *ita* Nepos: *in-
tus iumentis vehi.*

Veicentes 1, 8, 5.

velare se insignibus ho-
norum 2, 71, 3. velatus
corona aurea 2, 82, 4.
yelatus pullo amiculo
2, 80, 4.

Velia 2, 79, 3.

velle. hunc Augustus vo-
luerat moderatorem esse
iuuentutis filii 2, 102, 1.
hunc voluit fortuna
exitum eius esse 2, 72, 1.

Velleius Historicus No-
ster. *Retinuiimus cer-
tis de causis prænomem*
C. hactenus & sitatum.
*M. autem prænom. po-
tissimum amplectitur*
Gerardus Vossius, quem
vide. operis sui breui-
tatem passim indicat 2,
52, 2. 2, 89, 1. & hyper-
bolice designat 1, 16, 1.
vid. supra transeur. *at-
que adeo* iustum opus
& historiam plenam
πεγαυαχην pollicetur
2, 48, 5. 2, 89, 1. 2, 96, 30.

I N D E X.

2, 99, 3, 2, 103, 4, 2, 114,
4, 2, 119, 1.
fuit tribunus militum
2, 101, 2 præfectus eq. 2,
104, 5.
quæstor & legatus Ti-
berii 2, 111, 4. donatur
in triumpho Tiber. 2,
121, 3.
de genere suo loquitur
2, 16, 2, 2, 76, 1.

Velleius C. auus Velleii
interimit se 2, 76, 1.

Velleianus frater Vellei 2,
115, 1 2, 121, 3.

velut, cum nota senten-
tia & iudicii. velut
pœniteret prioris fi-
dei 2, 18, 4. velut ora-
culo emissâ vox 1, 10, 5.
velut alumni horum 2,
36, 2. &c.

venalis semper Manilius
2, 33, 1 venalis omnibus
& in omnia 2, 83, 1.

via: vendere se 2, 51, 3.
vendente temp. con-
sule 2, 60, 4.

venditare se litteris Sena-
tui, iactare, suam o-
peram prædicare 2, 63,
3.

Venetia 2, 76, 2.

venire sæpius in conspe-
ctum militum 2, 63,
1.

venitur ad tempus 2, 123,

1 veniendum est ad e-
rubescenda 2, 130, 4.
in transizione.

Ventidius consul fit & po-
stea triumphat 2, 65, 3.

Parthos fundit, 2, 78, 1.

Venus 2, 41, 1.

Venusia colon. 1, 14, 6.

verbum militare 2, 52, 3.

in verba Cinnæ iurat

exercitus 2, 20, 4. iura-

menti militaris peri-

phrasis, quod præsta-

stabant milites stipen-

diâ facturi. de quo Vi-

de omnino Pet. Fabr.

semestr. 1. comment. de

magistrat. R. & Cl.

Freinshem. ad Curt. 7,

1, 29. verbis rudis, sen-

sibus celebris, de script.

pœt. 2, 9, 5.

verecundissimus in ge-

rendis honoribus, mo-

destissimus & ciuile

leg. obseru. 2, 33, 3. ve-

recundia Catuli, dum

cesset voluntati populi

2, 32, 1 & 2. verecun-

dia aliquid reticere 2,

16, 2. verecundia resti-

tuta acies, pudore 2,

55, 4.

vero. At vero, in iudiciis

2, 104, 5.

Yy 3 versa-

INDEX.

versari inter arma & studia 1, 13, 3.
versuti plena animi consilia 2, 102, 1. versutissimus 2, 118, 1.
Vesta 2, 331, 1.
Vesuvius mons 2, 30, 5.
vestigio non recedere 2, 55, 3.
vetus imperator 2, 104, 4.
veteres Romanorum ducum 2, 80, 3. vetera miramur, recentium incuriosi 2, 92, 5.
veterani reuocati 2, 111, 1.
vexillatorum magnus numerus 2, 110, 6. v.
Lips. ad 1 A. Tac. S. S. & Vech. ad Veget. 2, 1.
vexata tempestate classis 2, 79, 4.
Vibullius centurio 2, 78, 3.
victus consensu populi 2, 32, 1. victus petitione pontificatus ab 2, 43, 1.
victor omnium certaminum in ludicro sc. 1, 8, 2. victor Africani belli 2, 55, 1. victor gentium locorumq; quos adierat 2, 107, 3. victoria prouideri potest aliquando 2, 8, 1. victoria Augusti clementissima 2, 85, 2. VICTORIE fiducia non est

in multitudine respondenda 2, 113, 1. victoria occasio 2, 115, 5. victoriam vocat Antonius fugam suam 2, 82, 3. victoria desperata in mortem dimicabatur 2, 85, 4.
videre. viderent proinde, quem deserturi forent, considerarent, expenderent *Sc. 2, 55, 3.* Cato nunquam recte fecit, ut facere videretur 2, 35, 2. *sicut in illo Salustii Catil. 54. Cato esse, quam videri bonum, malebat.*
Viennensium seditio 2, 121, 1.
vigiliam ubi res exigit 2, 88, 2. vigilia singulari 2, 34, 3. vigilia inuictus 2, 79, 1. *Vigilantia & diligenter à vigiliis in somnum conuersa ciuitas 2, 1, 1. sc. a labore in otium.*
vigere. vigeat hic miles & imperator, illa marcebant omnia 2, 84, 2. vigor animi 2, 127, 3. vigore animi accerrimus 2, 41, 1. vigore ingeni atque animi 2, 18, 1. vigor aduentus Caesaris 2, 57, 4. vigor eloquen-

tia

I N D E X.

tiæ 1, 10, 3. G. Charact.

Vellei. 2, 59. &c.

in vincula duci 2, 7, 2.

Vindelici *pron. fact.* 2, 39,

3. vincuntur à Tibe-

rio & Druso 2, 95, 2.

2, 122, 2.

vindex Romani imperii

Tiberius 2, 75, 3. 2, 104,

2. vindex belli *oppon.*

pacis auctor 2, 25, 1.

vindicare *variis significa-*

tibus servit apud No-

strum. vindicare iniu-

riam fratris 1. e. *fratri*

illatam iniur. &c. 1, 1, 1. *ita:* vindicandæ

fraternæ mortis causa

2, 6, 2. vindicare se ab

aliquo. *& tunc* *et*

defensionem hic com-

plectitur 1, 1, 3. vindi-

care dignitatem patriæ,

asserere 2, 29, 1. vindi-

care *remp.* maximis

periculis, *presenti re-*

medio tueri, servare 2,

28, 2. vindicavit nos ab

alterius metu, alterius

contumelia 2, 4, 9. vin-

dicari, *defendendo* 2,

121, 2. vindicatum armis

eius mare *sc.* à latro-

cin. 2, 73, 3. vindicatæ

provinciæ ab iniuriis 2,

126, 4. munificentia

principis vindicat vr-

bium dampna, *resacien-*

do *sc.* 2, 126, 4. vindicati

ab eo, *clade immunes*

servati 2, 120, 3. vindi-

care victoriam *acquire-*

re, reportare 2, 112, 6.

ita: vindicavit cogno-

men virtute partum 1,

13, 2. militi plus gloriæ

vindicatum est 2, 112, 5.

vindicare sibi nihil, *tri-*

bueri, arrogare, adscri-

bere 2, 127, 1. *ita:* vin-

dicare honorem 2, 121,

2. Alcmana Lacones

falso sibi vindicant 1,

18, 3. vindicabat Cæsar

partem asperrimi belli

sibi *sumebat*, cetera

legatis *committens* 2,

105, 2.

vindicta consularis, *anim-*

adversor 2, 92, 3. priua-

to odio non publicæ

vindictæ data ultio 2,

7, 6. vindicta *oppon.*

admonitioni *&* *casti-*

gationi *lentiori in di-*

scipl. melit. 2, 114, 3.

vindicta libertatis, *as-*

serio, defensor 2, 64, 4.

Vinicii consulatus *solen-*

nis terminus Chrono-

logia Velleiana 1, 8, 3.

& *sape.* Huic enim

infero

I N D E X.

- inscripfit suum opus.*
 Vinicius P. pater eius ad quem Velleii historia scripta 2, 104, 2.
 Vinicius M. aut eius 3, 104, 2.
 violare uxorem alterius, *adulterio sc.* 2, 100, 5. *ita: violator domus Caesaris, de adultero Julia* 2, 100, 4. *violatio fidei* 2, 1, 5.
 vir antiquus & gravis 2, 49, 4. antiquissimi moris 2, 116, 3. demerendis hominibus genitus 2, 102, 1. bonæ voluntatis 2, 120, 5. simplicitatis generosissimæ 2, 125, 5. multiplex in virtutibus 2, 105, 3. vir nulli secundus 2, 76, 1. viri sacerdotes 2, 124, 4. viris maturus, *qui mox sumiturus est togam virilem* 2, 99, 2. Triumviri agris diuidendis colonisque scribendis 2, 2, 1. *ita: XXviri diuidendo agro Campano* 2, 45, 2.
 vir pro marito 2, 100, 3.
 virilis opera, *strenua* 2, 120, 3. viril. tog. & tog. viritum ipsum ciuitate donauit, *solum & seorsim* 2, 16, 3. & *not.*
 vires veteres earum virium 1, 4, 2. virium abundantia sedes querere. *multitudinis abund.* 1, 4, 3.
 Virgilius princeps carminum 2, 76, 3.
 Viriathus fraude magis quam virtute interemptus 2, 1, 3 & *not.* eius contumeliosum bellum 2, 90, 3.
 VIRTUS in cuiuscunque animo inest, ei plurimum tribuendum 2, 128, 3. virtuti simillimus homo 2, 35, 2. virtutes vno scelere omnes amissæ 2, 72, 1. virtutem tot tantarumque adolescens 2, 97, 2. virtutibus diuersis celebres 2, 11, 1. *diuersa arte ex aquo pollentes, inquit Tacitus* 13 A. 2 de *Bartho & Seneca.*
 virtus & fortuna sententiose iunguntur in eloquio duci 2, 77, 4. 2, 121, 1. *intellige virtutem militarem sine fortitudinem.* virtus Pisonis Thracem compressit 2, 98, 1. virtute & ductu Ventidii 2, 78, 1.
 vis fortunæ 2, 116, 3. *fatorum*

INDEX.

rum 2, 57, 3. hostium 2,
120, 4. *potentia* &c. vis
Africi 2, 79, 3. domina-
tionis 2, 68, 4. & *supra*
dominat.

vis & virtus *opponuntur*
2, 72, 1. ibi, *impetus*, hic
ratio intellig.

vis legibus restituta 2, 89,
3 *auctoritas* & *effica-*
cia. vis censoris de erat
2, 95, 3.

vis regia, *potestas* & *vere re-*
gia 2, 108, 3. consulatus
eius omnem vim ex-
ercuit in 2, 47, 3.

vis ac voluntas resistendi,
facultas & *vol.* 2, 109, 1.
tanta vi animi atq; in-
genii inuectus est in 2,
35, 3. vi animi obniten-
te 2, 123, 2. *præcipuū rei*
robur ac vires ita de-
claratur. ita: vis foren-
sis, eloquētia sc. forensis
robur 1, 17, 3. vim odo-
ris excitauit igni 2, 2, 4

vis hominum, *multitudo*
2, 70, 2. vi ingenti ho-
minum potitus 2, 5, 1.
vim intulit vitæ suæ 2,
45, 5.

visendi alicuius gratia
conuenire 2, 99, 4 ad
visendas prouincias
mitti 2, 94, 3.

visu nocturno territus,
somnio 2, 57, 2.

Visurgis 2, 105, 1.

vitare militum gladios,
fuga sc. 2, 75, 3.

VITIA aluntur facultati-
tibus, licentia & assen-
tationibus 2, 82, 4. o-
mnibus morum vitiis
eam contumeliam me-
ritus 2, 45, 4. vitiosissi-
mus inter vitiorum
dissimulationem 2, 97,

1. adde Tac. 16 A. 32, 3.

viuere in exilio perpetuo

2, 62, 3. viuebat alieno

beneficio, *seruatus* sc.

armis alterius 2, 62, 4.

nemo bonis inimicior

vixerat 2, 47, 5. viuit

viuetque Cicero per o-

mnem sæculorum me-

moriā 2, 66, 5 de *sa-*

ma immortalē.

uius ignis 2, 88, 4. *Nam*

& *ignis* viuere ac mo-

ri *passim* dicitur.

vix admissus, *agre* 2, 67, 3.

vix posset implere cen-

forem 2, 95, 3 vix ho-

minis est audere talia

2, 47, 1.

ultima stirpis, *vilissima* 10

11, 1.

ultor ipse sceleris à se

commissi 2, 100, 4 ultio

Y y 5 ini.

INDEX.

inimicitiarum quaesita
erat 2, 7, 6. ultionis ex-
actio in virtutis parte
posita ap. ethnicos.
*not. ad 1, 1, 1. ultio de
pena & castigatione*
2, 125, 3.
ultra barbarum promptus,
supra barbari indolem
2, 118, 2. ultra feminam
mollities fluens 2, 88, 2.
ultra metum durat o-
dium 1, 12, 7.
ultro transgredi Rhenum
2, 20, 1. *sponte, siue po-
rius, insuper etiam, am-
plius etiam. & in simi-
libus locis ad Virgilium
interpretatur Servius.*
vndeicelimum annus 2,
94, 2. vndequinquage-
simus 2, 17, 3.
vna lustratio, *sola* 2, 114, 2.
parendi scientissimus,
sed vni 2, 79, 1. id
vnum dixisse iuvat 2,
103, 5.
vnicum scelus huic atro-
citati adiectum est 2, 7,
2. Acidalius pro summo
& vnicum exempli scele-
re habet Mithredates
videretur Velleium ex
Velleio interpretari,
atque hunc locum cum
simili & sensu & ne-

gotio comparare, de
quo 2, 6, 5. Id vnum ne-
farie ab Opimio prodi-
tum. &c. Et enim ibi
taxatum pretio caput
Gracchi; ita hic inno-
centis adolescentis sup-
plicium sceleris nomi-
ne damnat: Cetera
Strobil, aspere quidem
& crudeliter, & loqui-
tur, non tamen sceles-
te gesta intelligens. vnice
cauit concordiae Cice-
ro, Valde, praecipue 2,
48, 2.

voctari 1, 3, 1.
volumen, de tota historia
sua & surpat Velleius 1,
14. 16. *not. 2, 131. quan-
ti voluminis opera, qua
requirunt magn. Vol. 2,
106, 1 siue & ipse expli-
cat: voluminum mul-
torum instar exigit hoc
res 2, 2, 2. voluminibus
vix multis explicandae
res 2, 46, 1. volumina
iusta opponuntur at-
teriori scripturae, qua
Velleius usus est 2, 114,
4. 1, 119, 1. 2, 48, 5.*

voluntas regni arguitur in
Caesare 2, 68, 4. volun-
tatis bonae vir 2, 127, 5.
voluntatis publicae ar-
gumen-

I N D E X.

gumentum 1, 15, 3.
voluntas *pro benevolentia*
2, 52, 4.

voluntaria comes exilii 2,
100, 5 voluntaria mors

2, 87, 3. 2, 102, 1. volun-
tarii *sc. milites* 2, 11, 1.

voto magis quam arbi-
trio inimicorum obiit
2, 22, 4.

voto finit volumen Vel-
leius 2, 131. *Imita-*
tur Lipsius 6 *polit. f.*

vota suscipere pro aliquo
2, 48, 2.

vox principis, *oratio, di-*
ctum 2, 111, 1. *ita:* effu-
dit vocem conuenien-

tissimam conscientiae
2, 14, 2. voce publica di-
cere 2, 124, 1. voce obte-

stor deos 2, 131. *sicut a-*
lias, publico nomine
causaeque. vox publica

abscissa 2, 66, 2. *de Ci-*
ceronis interitu: qui, et
ipse Velleius loquitur,

per tot annos publicam
ciuitatis salutem defen-
derat.

vrbs, *pro Roma* 2, 100, 1.
post urbem conditam
2, 49, 2. vrbi orbique

terrarum 2, 44, 1. vrbs
Roma 2, 3, 3. vrbs Ro-
mana 2, 111, 1. vrbs

Attica 1, 18, 1. VRBES
florent, concidunt, re-
surgunt 1, 7, 4 & *not.*

urbium potentia ex
magnitudine mœniū
æstimata 1, 4, 2 & *not.*

vrere domos 2, 120, 2. po-
pulum vrebant grauis
annona 2, 77, 1.

vsque eo, vt 2, 118, 1.
vsura. ne ab huius qui-
dem vsura gloriæ tem-
perauit animum 2, 3,

2.
vsurpare id nominis 1, 3, 2.
vsurpabant eum hono-
rem dum viuerent 1, 2,

4.
vsus litterarum 2, 110, 5.
vsui esse 2, 95, 3. vsu
optimum 2, 128, 4. vsu
sagittarum celebris 2,

34, 1.
vt primum, *quampr-*
imum 2, 33, 3.

vtcunque concepta spes 2,
67, 1.

vyteri neque sibi neque
reip. felicis femina, *fe-*
cunditas intellig. 2, 93, 3.

vti aliquo adiutore lega-
toque 2, 115, 1. 2, 125, 5.
opera alicuius singulari
2, 129, 1. vti somno in
vitam non in volupt.

2, 41, 2.

vti

I N D E X.

vti ingenio meliore quā
fortuna, habendi si-
gnif. 2, 13, 1.

vti victoria clementer, ex-
ercere 2, 56, 3.

vti fortuna & virtute sua,
sequi fort. f. 2, 74, 4.
impetu suo 2, 52, 1.

vtilis in castris & in toga
2, 125, 5.

utilitas auctoritate mu-
nienda 2, 127, 2. i. e. Vi-
ri publice Vriles aucto-
ritate & honoribus

ornandi sunt &c.

vulnere grauis 2, 55, 4.

vulvum victoris magis,
quam morientis praefer-
rens 2, 27, 3. Sulu ma-
gisquam ingenio bonus
2, 100, 5.

vxorum fides summa in
proscriptos maritos 2,
67, 1.

X.

X Erxes togatus dictorio
Pompeii appellatur
Lucullus 2, 33, 4.

FINIS INDICIS VELLEIANI.

ERRA-

ERRATA

Potiora, quæ inter relegendum obser-
uauit, ita emendabit Beneuolus

Lector :

In Textu Velleii.

- 2, 4, 1 *Pro Erethriam lege Eretriam.*
1, 15, 4 abhinc annos ferme DLVII *leg.* CLVII.
2, 30, 2 triumpho *leg.* triumphio.
2, 47, 1. pugnatum sæpe eruptionibus. *omissa sunt*
duo membra. lege ergo: pugnatum sæpe directa
acie, sæpe in agminibus, sæpe eruptionibus.
2, 47, 2 *pro magni leg.* Magni.
2, 79, 1. suspicere *leg.* suscipere.
2, 88, 2 *veo leg.* vero.
2, 92, 2 comitis *leg.* comitiis.

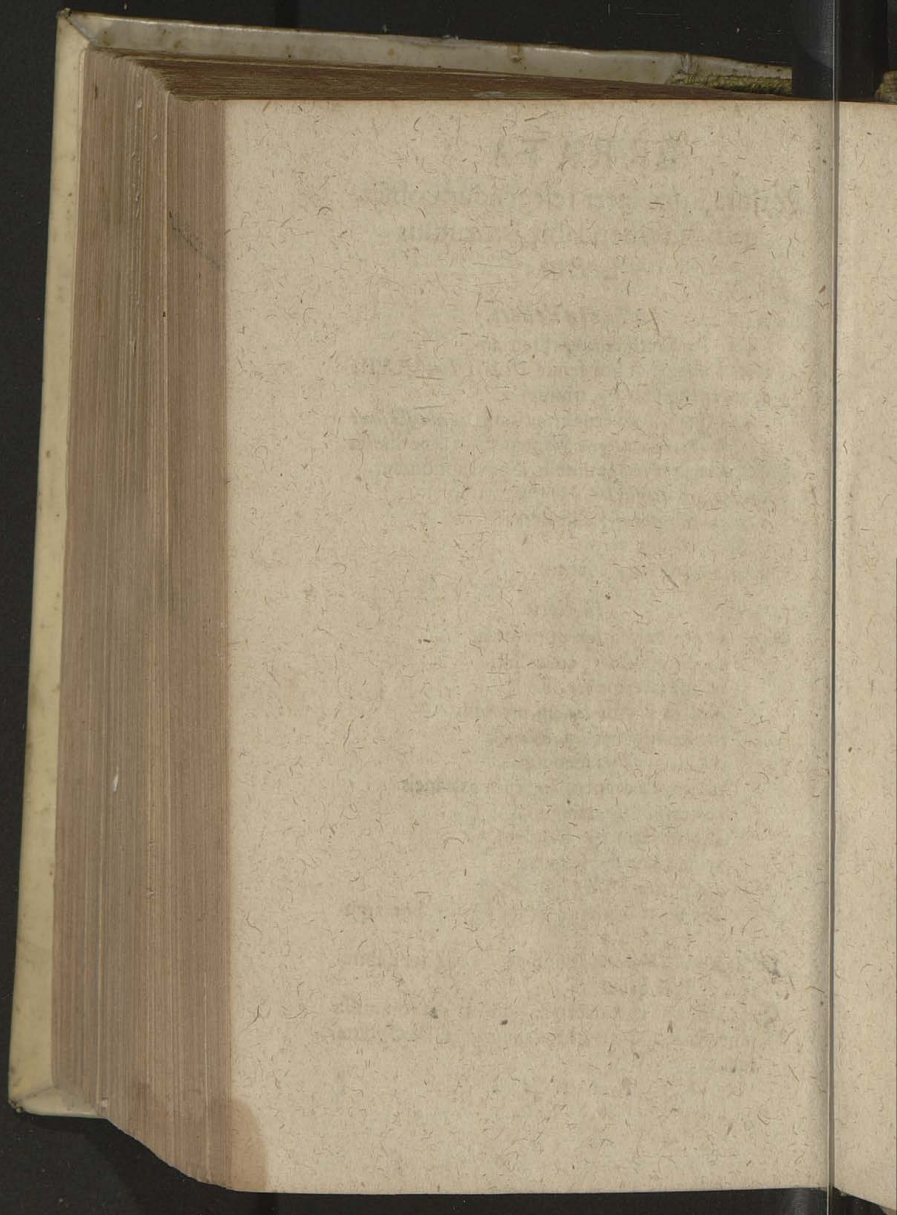
In Notis.

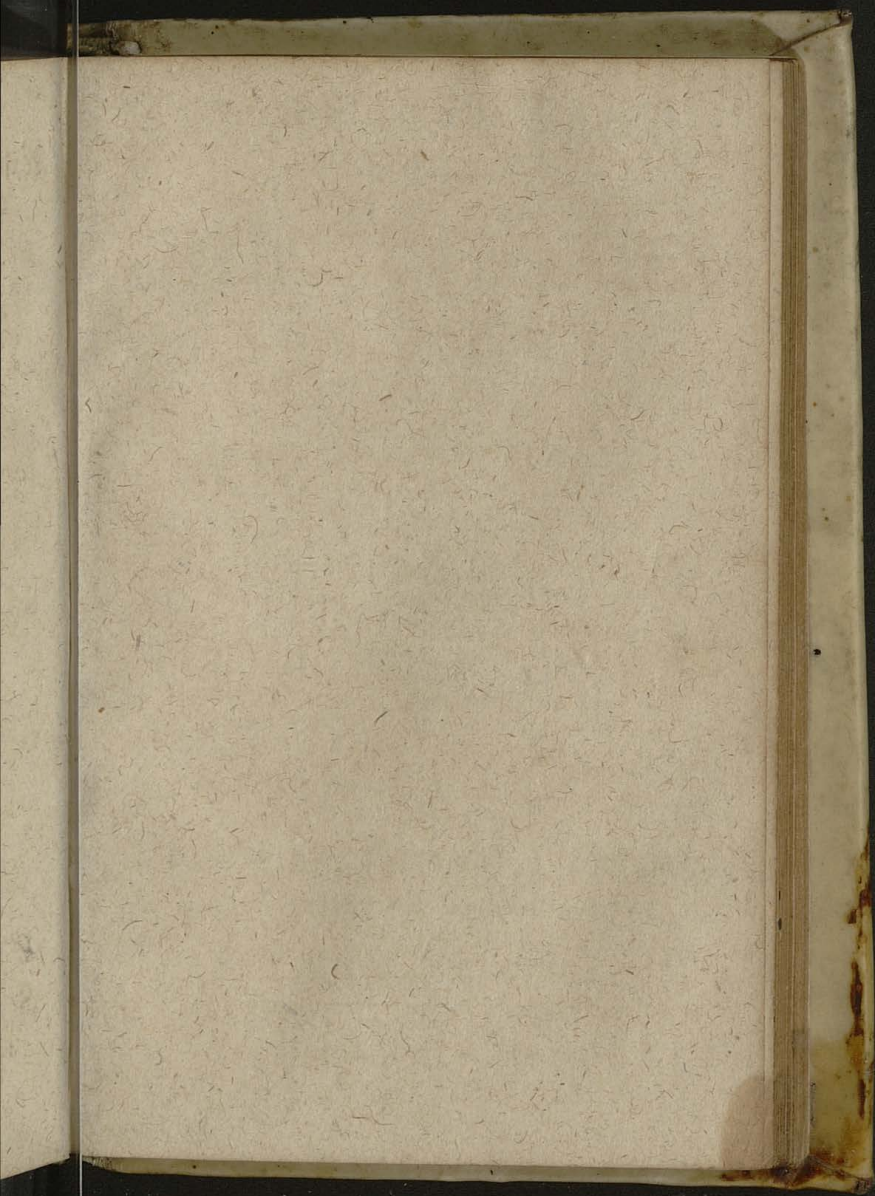
- Pag.* 63 protentosa *leg.* portentosa.
69 oncessuri *leg.* concessuri.
96 illa lacrymæ *leg.* illæ lacr.
ibid. in paratu *leg.* in promptu.
107 ἀρροισιόπειν *leg.* ἀρροισί.
111 idoque *leg.* ideoque.
120 cum extraneus *leg.* cum extraneis.
207 tarum *leg.* tamen.
249 Muncm *leg.* Murcum.
251 seipser *leg.* scripsere.
256 potitus est *leg.* pot. sit.
287 super hoc argumenta *leg.* sup. hoc argu-
mento.

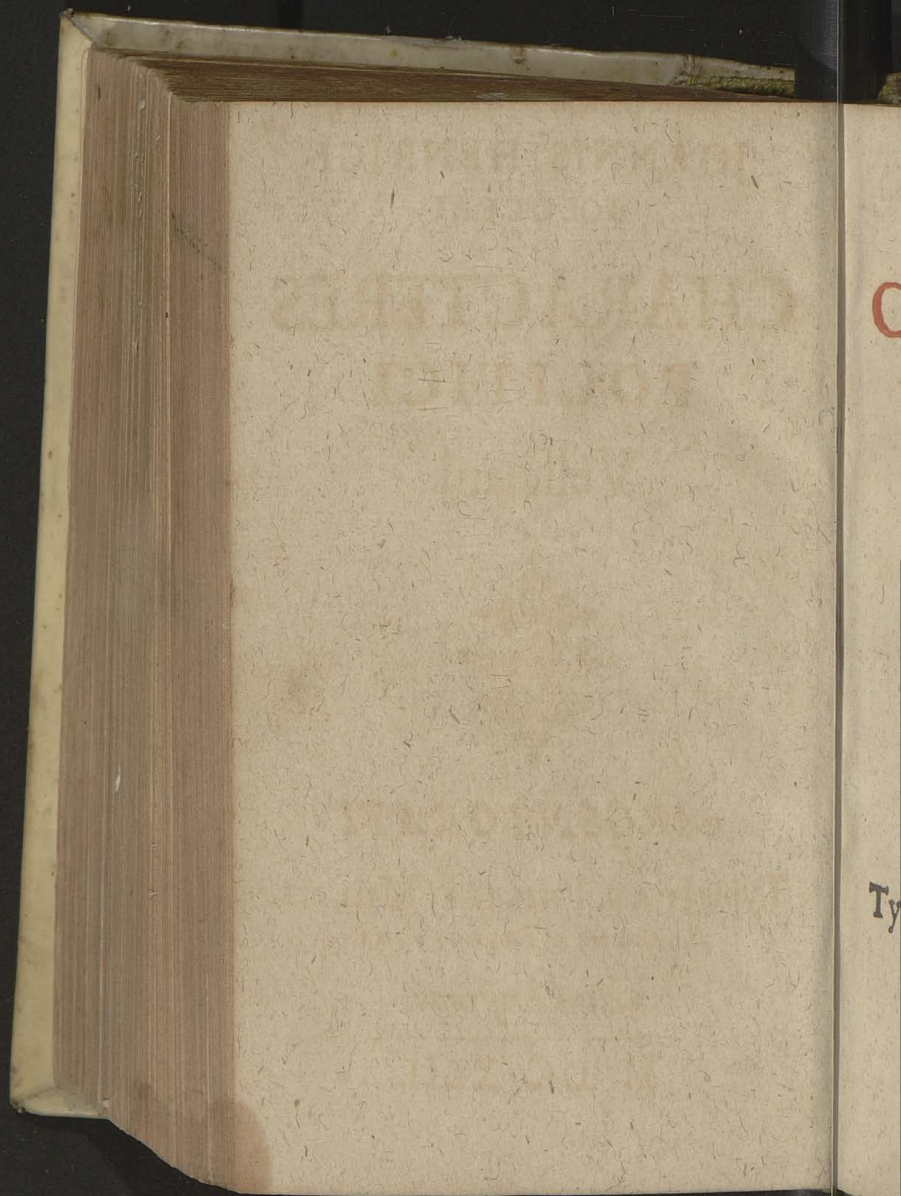
Locus *Aurelii Victoris*, de quo *pag.* 260 obiter dubita-
taui, recte se habet.

Quæ in Indicis (vt & in ceteris) omissa aut commissa
sunt, secundis curis emendabuntur, si DEO visum
fuerit.

F I N I S.

JOANNIS HENRICI

391

BOECLERI

CHARACTERES
POLITICI

Velleiani.

ARGENTORATI

Typis JOAN. PHILIPPI MÜLBII,
ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

An. Christiano

M DC XLII.

JOANNIS HENRICI
BOECKELII

CHARACTERES
POLITICI

Velletri

CHARACTERES

Typis Joannis Henrici Boeckelii
Lugduni Typographi

ex Officina

M D C XLI

Nam
rem
bon
clara
Gern
liqu
gene
dori
est h
nilu

Viro Nobilissimo Amplissimoque

IOANNI GEORGIO
STYRZELIO
Consuli Rotemburgico,

JOANNES HENRICUS
BOECLERUS

S. P. D.

*U*oties à Te litteras accipio, Vir
Amplissime, quibus me subinde perhumani-
ter comiterque inuisis, toties cupiditate ac-
cendor, referenda, si qua possim, gratia.
Nam & eximiis rarioris litteraturæ monumentis auctio-
rem fecisti meam Bibliothecam, omnique officio, amicitias
honore non destitisti hactenus me complecti. Accedit præ-
clara eruditio, & maior omni eruditionis æstimatione
Germanus animi Tui candor: in quo quasdam veluti re-
liquias præsci & melioris æui agnoscere, & ad solanda de-
generis sæculi tædia sæpe soleo venerari. Nam de ceteris
dotibus, quibus reip. & Musis, prope ex æquo prodes, non
est huius loci sermonem ordiri. Venit ad Te ista pagina,
nil nisi professionem obstrictæ voluntatis nuntiatura: cuius
fidem;

fidem, ex veteri formula, vel hac dextera fecerit, qua scribo & iungo fidem. nisi fors amica interpretatione, pignoris vicem obire credis posse **CHARACTERES VELLEIANOS.** Quibus honori erit, praescriptum nomen Tuum Lectoribus ostentare: fauoris scilicet occasionem in Virtute Tua inuenturis, quam in scriptione nostra non inuenient. Commentatiuncula est scholastica, inter ceteros labores exercitationi Studiosae Iuuentutis dicata: cuius dum tempora & profectus in oculis habeo, facile ornatum & pompam sepono. Alias enim fatendum est, multam magnamque in hoc argumentum subtilitatem cadere. cuius tamen, ni fallor, rudimenta, ante ipsam, discantibus commendanda sunt. Id quod Tibi amplius iudicandum relinquo: cui tam iucunda esse scio Academicorum conatum qualiacumque, monumenta, quam prospera semper apud litterarum amatores, nominis Tui memoria erit. Vale, Vir Amplissime, & praeclare
remperere. — Scrib. Argentorati XV Augusti, ann. CIO IDC XLII.

CHARA-

VELLEIANI.
CAPVT I.

Ingularis est plane, quod
iam alibi monuimus, *Velleii*

Cap. I.

Paterculi in describendis &
veluti nota publica signan-

*Velleiana de
scriptiones
laudare.*

dis hominum naturis diligentia. Hinc
videre est descriptiones personarum &
elogia ingeniorum, quæ subinde decen-
ter vtiliterque historiæ suæ inseruit, phi-
losophiæ politiæ plurimum, nec mi-
nus facundiæ continere, deniq; prorsus
eo dirigi, vt per quosdam quasi *Characte-
res Politicos*, ab auctorib⁹ rerum atq; agen-
tibus ad recondita & præcipua omnis
actus in rep. principia proficiamus.

2. Hoc enim demum in pruden-
tiæ civilis studio ad interiora negotio-
rum perspicienda apprime proderit, si
non gesta modo & euentus, sed rationes
indagemus causasque. è quibus, post
supremam vim & gubernatricem, vel
præcipua est, indoles hominum varia,
ingeniorumque studia & propensiones.

*cū præsertim
plurimum sit
momenti ad
civil. prud. in
notitia animo-
rum.*

3. Cuius obseruationis amplissi-
mæ ac subtilissimæ, non alios ferme ha-

*quàm præci-
pue Historici
tradunt.*

A

bemus

bemus magistros, quam Historicos. Plerisque aliis, partim negligitur, partim pertransennam inspicitur, aut perfunctorie traditur nobilissima cognitio: Hi soli intellexisse primi & accurate videntur monuisse, quantum sit arcanum sapientiae in NOTITIA ANIMORVM.

*Et inter eos
in descrip-
tionibus suis Vel-
leius.*

4. Exempli vicem poterunt praestare, quae Velleius nostrae commentationi suppeditabit. cuius descriptiones, modo memoratae, plane nobis erunt quod diximus: *notationes* nimirum *civiles*, quibus non tam personarum designemus discrimina, quam fati publici momenta suis quaeque locis disponamus.

*Quem nos se-
quitur ita hoc ar-
gum. tractabi-
mus,*

5. Potest equidem *Notitia animorum* etiam *privato respectu* tractari, quatenus naturae dotes, & quo illae excoluntur, usus vitae in se attenduntur; quali commentationis genere Eximiorum Hominum industriam pridem vidimus inclavisse: Verum nobis omnia hic ad *remp.* dirigere animus est, in cuius comoda aut damna redit, quicquid in homine indolis artisque reperitur.

*ut ad remp.
omnia refera-
mus.*

6. Scilicet alia iuvant alios in eodem argumento. Nam & parentes propinquique, suorum ingenia in occasio-
nem

nem domesticæ spei aut educationis nominasse, aliquando satis habent; & philosophantium curiositas, plerumque ultra naturæ, quam rimantur, adyta vix egreditur: At vero viri ciuilibiter periti & prudentis obseruatio disciplinam suæ ciuitatis non tam in fori actionibus, in orationibus curiæ, in opere castrorum, quam in domo, imo in animo cuiusque perscrutatur.

7. Atque hic, cum diuersitas maxima inquirenti statim occurrat, prima curæ pars & in cetera subsidium erit, si pauca & certæ classes quædam constituentur, in quarum ambitum cetera multitudo contribui vniuersa, & sua rursus serie ac partibus distribui possit.

Et quamquam non inuiciliter vulgo ingenia diuidantur,

8. Animaduertimus enim sane, plurimorum quidem ingenia & esse & appellari debere *Vulgaria*, quæ & numero plerumque & naturæ quadam humilitate æstimantur. his superuexit alios maioris indolis nobilitas, quos propterea *Eximios* ciues dixeris. Tertia *singularium & summorum hominum* sors est, quæ in excelsissima quæque & tendit & sufficit. iis *Heroicus Character* inde ab antiquo visus est competere.

In Vulgaris, Eximia, & Singularia sunt Heroica,

cap. I.

item in Bona,
Mala, Mixta:

9. Solet & illud in consideratio-
nem hic venire, quod ex omnium
genere, quidam, prout ingenio vtuntur,
Boni; quidam Mali; quidam Ambigui &
mixti, merentur existimari, idque pro
ipsa indolis diuersitate, ratione non vna,
nec æquali deprehenditur euenire.

potissimū ta-
men species
harum partium
singulas ser-
uari oportet:

10. Ad hos, vt sic dicam, ingenio-
rum ordines referri potest ingens illa &
multis seorsim nominibus distinguenda
noscendaque varietas. ad quam interim
potissimum & adeo respiciendum est,
vt à tot generibus hominum, vsque ad
idiotarum quorū, qualem Tiberio Impera-
tori Dio Cassius tribuit, penetremus.

ea, quæ hic pro-
ponitur, me-
thodo:

11. Quæ cognitio vt recte nobis
ac ordine succedat, id est, vt ad temp. &
ciuilem prudentiam ex arte compona-
tur, condiscendum erit, *Quid vnumquod-
uis ingenium Publico minetur aut promittat:*
quibus artibus ac viis in destinata tendere
soleat: quibus vel subsidis promoueri, vel re-
mediis impediri queat.

cuius admini-
cula comme-
morantur.

12. Tenebimus hoc institutum in
præsenti opusculo, & obtinebimus, spe-
ro. præsertim cum nec instrumenta no-
bis & subsidia longe petenda sint. Ipsa
nos Historiæ philosophia docet, *natura*
inspectio-

inspectionem, euentuum observationem, negotiorum diiudicationem, imminentium diuinationem. Hæc si erudite non arroganter, cordate non curiose exerceantur, rem præstabunt in ciuili vita pulcerrimam, ne toties dicendum sit, *quis putauit?* *Totius argumenti utilitas illustratur*
quis prouidere rebus, quis obstare fato potuit?

13. Ita enim ignorantiam suam ac ignauiam velare homines solent, ut quid-
exemplis erantur,
 quid culpa & securitate sibi consciuere, fato inuidiose tribuant. Sane vero, multa nobis propterea fato immittuntur, quia fatum non præuidimus, non præuenimus. Quid ergo? an diuinam constitutionem humana interuertet solertia? Minime gentium. Sed nos improbitatem hominum à fato non distinguimus, & fortunam euentuum non caussis, sed caussa æstimamus.

14. Nunquam maius passa est deliquium Romana prudentia, neque crebriores solæcismos, ut ita dicam, politicos admiserunt sapientes, quam à Gracchanorum tempore tumultuum, usque ad constitutum ab Augusto Principatum. Centum circiter annis tum de cetero varie, tum in eo est præcipue erratum, quod verba potius attendebantur facundo-

& solæcismis politicorum:

rum, quam ambitiosorum obseruabantur ingenia. Occidebantur Gracchi, sed tot superstitibus post Gracchos in vrbe Gracchanis ingeniis nemo obuiam ibat. Marium publica execratio detestabatur; sed, cuius opera Marium persequabantur, Sylla non videbant Marianam indolem inesse. cui rursus verissime prædicenti, *Cæsari multos inesse Marios*, & creditum & regestum oportuit, quod de alio ominabatur.

15. Ludi simile est, ne dicam monstri, quod Antonium postea tam crasse pleraque molientem, tam male animum suum dissimulantem, nemo ferme intellexit, præter Ciceronem: qui ipsa viri impii præcordia in senatu primus detexit, & publice inspiciendum ciuitatis hostem præbuit. Idem, qui de Octauio, pane puero, ea prouide auguratus est omnia, quæ is aduersus remp. & ausus deinceps & executus est.

quos nec per
cassimus ille
Cicero ciuita-
uit.

16. Verum ille ipse tam follers ingeniorum Scrutator, parum nobis approbavit artem suam, cum, quod est apud Nostrum (2, 62, 6) *Cæsarem Octauium laudandum & tollendum*, diceret. Vide-
ris enim, *Marce Tulli*, optime quidem
semper

semper de ingenio potentium & dominationem affectantium iudicasse: verum nec de Populi nec de Senatus Tui, tot iam annorum consuetudine firmata indole, ullam eo tempore cogitationem suscipiebas, cum primo Dictator Cæsar occisus, postea, Octavius Cæsar occidendus, pulcherrimum Tibi facinus videretur. Nonne enim publici moris genus is iam erat, ut alternatione novandarum rerum perpetua, modo euectum aliquem ad potentiæ fastigium cuperent homines, mox vellent deturbatum, & huius quoque voti compotes, rursus euecturierant alium, licet imparem, eo finæ, ut delicerent. donec incidisset hæc vanitas in fatalem scopulum, quem iam debilitare nequiret. id quod in Augusti principatu merito accidisse, existimandum est. Ergo non tam Octavii, quam ciuitatis suæ (quæ in hanc inquietudinem auspicio tribunitiæ seditiositatis, inter assidua bella ciuilia degenerauerat) ingenium suspectare debebant eorum temporum sapientes. Obseruauit hoc præsertim & notanter monuit *Dio Cassius*: (*lib. 45*) qui & alias ubique incomparabili dexteritate, ingeniorum

arcana euoluit & remp. tractantibus aut tractaturis insinuat.

*Inscriptionis
Ratio redditur,*

17. Nobis ad rem ipsam accedendum est, cui, quod præfiximus, nomen suo iure videbatur competere. Nam ea designandi discernendiq; euidentia cura que utitur Velleius, ut notis & Characteres quodam monstrare videatur, quem describit: et cum nihil hic spectet, præter παιδεύσιν illam πολιτικὴν, quam erudita Historia spectare solet, habemus sine omni curiositate inscribendi, *Characteres Politicos.* id quod è superioribus hoc loco disertis verbis, repetere visum est. Poteramus fortasse etiam nostrum consilium in declarationis parte adferre: qui ita hic versari constituimus, ne disconuenire indici scripturæ genus videatur.

*& quam late
pareat, monetur.*

18. In quo hoc amplius notamus: Referri nostros Characteres non ad solas ingenii dotes, sed coniungi semper artes animi & disciplinam vitæ. Quippe quæ in ciuili actu, mutuis operis in vnam vim coalescunt: neque adeo hic, instituti ratione, diuelli possunt.

CAP. II.

1. Incipiemus autem ab iis, quos & Velleius Noster & sua facta primos faciunt, ac eminentissimos. Quales potissimum tres reperimus: SCIPIONEM AFRICANVM, IVLIVM CÆSAREM, AVGVSTVM. An Pompeius Magnus, an alii, in aut infra hunc censum collocandi sint, suo postea loco disquiretur.

Initio ab Heroicis ingeniis falso,

2. Interim istos prorsus in Heroibus numeramus. Heroas nimirum hic vocare conuenit, citra omnem ethnicæ superstitionis respectum, viros inusitata & prorsus singulari atque admirabili magnitudine ingenii diuinitus donatos, artiumque præcipuarum promptitudine adornatos, & ad summarum publicarumq; rerum effectiorem destinatos.

offeditur quis per Heroem hic intelligatur.

3. Superuecta vulgi intelligentiæ sublimitas ea, & vix sapientibus suis penetranda, certe nemini gentilium satis penetrata est. Stupent & admirantur & pene adorant splendorem Heroicum, sed vsum & vim heroicarum artium ac finem, iuxta cum ignarissimis sciunt.

quod gentiles non satis fecerunt sunt.

4. Nobis, si in transcurso talia fas est perstringere, ita videtur se res ea ha-

veriorum sententiam exemplis declaramus.

A s

bere

bere. Cum Deus, vt sub exemplo loquar, constituiſſet inſolentem Perſarum potentiam deprimere, Græcos vero, quibus & antea ſingularis præcellentiæ beneficia præſtiterat, ad ſummi imperii dignitatem attollere, formauit, vt ſic dicam, & finxit ſibi virum, qui maximis rerum vel proſtigandis vel componendis condendisq; par eſſet. Atq; ita in *Arietem diſparicor nem Hircus* percuſſor & conculcator, in *Darium Alexander* immittitur. Sicut poſtea cum Græcorum potentatus aliarumque vitia gentium felicitatis ſuæ modum ſiue impleuiſſent ſiue fatigaſſent, Romæ *Iulius* naſcitur: cuius immenſa vis ingenii & pæne ſupra hominem artes, transferenda in Romanos ſumma rerum eniteſcerent. Prorſus vt ante in Carthaginis excidium Scipio exortus erat.

præterita deſcriptione pleniori,

Comment.
Nepot. p.
74 & ſeq.

& artibus Heroicis tantis Ma-
ioribus

5. Diximus alibi, quomodo huius loci philoſophia ad cordatam piamque grauitatem inſtauranda ſit. Quare nec illa hic repetimus, quæ ad explicandam naturæ admirabilis præſtantiam, ad enarrandas animi heroici artes pertinent. quarum aliqua Maiores vocari poſſunt, id eſt, *Solida virtutes*, quales e. g. in *Alexandro*

Alexandro commendat diligentissimi
 stili Scriptor Q. Curtius 5, 7, 1. Item 10, 10, 5,
 27 &c. aliquæ Minores leuiioresq; censeri ^{quam Min-}
 solent, quibustamen non minimum ad ^{ribus:}
 maiora robur inest, quæque dexteritati
 ferri actus inuandæ ornandæque desti-
 nantur. Talia quædam in Curtii l. 3. c. 6
 sub finem, comparent.

6. Velleius, vt in arctiore scripturæ
 instituto, Minora isthæc, quæ vocauimus,
 ferme subintelligenda è maioribus relin-
 quit: Sicut ipsius verbis, quæ nunc addu-
 cenda sunt, manifestum euadet. SCIPIO-
 NIS tale est elogium lib. 1 cap. 12 quod
 fuerit, Vir auitis P. Africani, paternisque L.
 Paulli virtutibus simillimus, omnibus belli ac
 togæ dotibus, ingeniq; ac studiorum eminen-
 tissimus sæculi sui: qui nihil in vita nisi lau-
 dandum aut fecit aut dixit, aut sensit. His
 addi par est, quæ leguntur 1, 13, 3. Scipio
 tam elegans liberalium studiorum omnisque
 doctrinæ & auctor & admirator fuit, vt Po-
 lybium Panatiumque, præcellentes ingenio vi-
 ros, domi militiq; secum habuerit. Neq; enim
 quisquam hoc Scipione elegantius interualla
 negotiorum otio dispanxit, semperq; aut belli
 aut pacis seruiit artibus: semper inter arma
 ac studia versatus, aut corpus periculis aut

ad descriptio-
 nes Vellei
 properantes.
 Vbi primus
 Heroi descri-
 bitur Scipio.

an-

animum disciplinis exercent. Vide etiam 2, 4. Accedit his laudibus cumulus ex commendatione L. Paulli, & P. Africani (aliunde illa quidem satis nota, cum in fragmentis Velleianis non supersit) cum quibus hunc Scipionem comparauit. Interim aliorum quoque, quibus tantum Virum designarunt, iudicia scrutari profuerit: Ciceronis in *Lelio* cap. 3. Val. Max. 2, 10, 4 It: 4, 3, 13. Eutrop. 4. *Lin. epitom.* 49. Appian. *Libyc.* &c.

secundo l. Caesar.

7. IVLIVS CÆSAR ita describitur 2, 41, 1 & 2: Hic nobilissima Iuliorum generis familia, & quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchise ac Venere deducens genus, forma omnium ciuium excellentissimus, vigore animi accerrimus, munificentia effusissimus, animo super humanam & naturam & fidem euectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, sed sobrio neque iracundo simillimus (fuit) qui denique semper & somno & cibo in vitam non in voluptatem vteretur. Huc pertinet, quod 2, 47, 1 tantas res gessisse dicitur, quantas audere vix hominis; perficere, pene nullius nisi dei fuerit. item, quæ de clementia eius habentur 2, 52, 4. 2, 56, 1 & 3; quæque alia eiusmodi

di passim occurrunt; illustranda amplius, collatis quæ traduntur Plinio 7, 25. Ciceroni pro M. Marcello, Plutarcho & Suetonio in Cesare, Val. Max. 3, 2, 19. 6, 9, 15. Dion. 44, in laudat. funebr. Caf.

8. AVGVSTVM non quidem tertio Augustus. commemoratione laudum singularum, sed collecto velut in magnificam breuitatem, rerum amplissimarum titulo æstimandum proponit Historicus. Consulatus Ciceronis (inquit 2. 36, 1) non mediocre adiecit decus natus eo anno D. AVGVSTVS: omnibus omnium gentium viris magnitudine sua inducturus caliginem. Cetera sparsim & ex occasione traduntur. 2, 59, 4 singularis indolem iuuenis laudat: et mox insequenti cap. conditorem conservatoremq; Romani nominis fato destinatum. qua occasione cælestem eius animum humanisq; consiliis superuectum memorat: alibi sæpe, virtutem, fortunam, lenitatem aliaque extollit. Sed ea cuncta liberalius stilo signauere Sueton. Aug. Dio 56 & passim. Aurel. vict. epitom. 1, 19. Hist. miscell. l. 7. & quicunq; ferme in eius mentionem incidunt.

9. Vniforme in tribus istis ingenium, vel ob hoc ipsum non potuit nota distinctiore insigniri, & pro ceterarum

*Quæ descri-
priones paulo
generalius cõ-
ceptæ.*

de-

descriptionum arte in breuem iudicii ac differentiae gyrum redigi, quia omnis praestantiae capax, aut compos, supra reliqua potius collocandum, quam inter reliqua dignoscendum erat.

requisita ta-
men characte-
ris Heroici sa-
tis insinuant.

10. Interim quaedam hic obseruamus, quae intelligi volunt Scriptores, cum de talibus loquuntur. Characteris nimirum Heroici τὸ καθολικόν, τὸ δραστικόν, τὸ μεγαλοπρεπές. Nec enim una alteraue dote eminent, ut plerique excellentes Viri, sed plurimis: & quocunque se intendunt, admirabili sui actus efficacia pertendunt: & splendorem suae magnitudinis, non cum apparatu ostentationis, sed per venerationem operis, humani generis conscientiae infundunt.

11. Hoc est, quod omnes belli ac pacis dotes in vno Velleius memorat: quod vigorem animi, celeritatem bellandi, ceteramque rerum moliendarum atque efficiendarum vim extollit: quod splendoris tanti admiratione pleraque alia caliginem habere contendit. Quorum non aliqua in vno est tribus, sed omnia in singulis animaduertere licet. Id quod tum Historicus Noster in contextu operis

ris p
sidera

rum,

nunti

que pu

rabili

diffici

Verfa

ma fa

quae p

reip.

quod

nus p

aquo

quam

comm

Hero

non

mand

tim

gitati

carum

uisse n

quorum

supped

ris passim, tum res ipsa in gestorum consideratione abunde declarat.

12. Verum age, quid hæc ingeniorum, ut ita dicam, portent a boni maliue denuntiant Reipublicæ? quæ sperandi metuendique publice prudentia hic se pandit? Memorabilis utique & oppido fructuosa, sed difficilis eadem arduique plena conatus. Versature enim hæc quæstio, in nobilissima sapientiæ civilis parte (illam dico, quæ prospiciendo diuinandoque totius reip. penetralia scrutatur) nec ab ullo, quod sciam, certa plana; ratione hactenus pertractata est. Conciliare id nobis æquos iudices debet, si quid minus quam par erat profunde cogitatum, incommodius & imperfecte enuntiemus.

*Prima pars
commentatio-
nis, ex metho-
do supra 1, 11
indicata tra-
ctat: Quid
ingenia he-
roica publi-
co pollicean-
tur minen-
turue.*

13. Ac principio quidem, cum Heroum ortus, sicut supra monuimus, non sine fati cura consilioque existimandus sit contingere, vniuersim & statim Viro Reip. intento ea se suggeret cogitatio: DEVM rerum omnium siue publicarum siue priuatarum moderatorem, constituisse magnis euentibus insignire ea tempora, quorum expectationi Heroum natiuitatem suppeditauit.

*ubi ante
omnia Dei cõ-
siliu pie co-
gnosceudum:*

14. Ita, cum rem Romanam, for-
tunan-

qui ipse Hero-

um ortu quo-
damodo signi-
ficat, magna
imminere.

tunante caelo, illustre incrementum ma-
neret, Scipio noster is erat, non tam ho-
minum iudicio post euentum, quam de-
stinatione supremi Numinis, ante for-
tunam, cuius opera super totum terrarum
orbem Roma efferret caput: sicut Velleii
verba notant 2, 4, 6.

15. Debuit postea toleratis ma-
gnis concussionibus & conuersionibus,
suprema esse & eminentissima; ante-
quam caderet, Romana maiestas. Huius
tanti imperii excelissimum fastigium,
siue eius fastigii periodum præcipuam,
qui sustineret, ingenti Viro opus erat.
Atque huc Augusti illa magnitudo in-
comparabilis Velleio laudata 2, 36, 1, specta-
bat. hæc (vt Mamertini verbis huic pro-
posito accommodatis, Nostri Auctoris
breuitatem vel pensemus vel explicem-
mus) nata erat, admittere in animam tan-
te reip. curam & totius orbis fata suscipere,
& in tam arduo humanarum rerum stare fa-
stigio, ex quo veluti terras omnes & maria de-
spicias, vicissimq; oculis & mente collustres,
vbi sit certa serenitas, vbi dubia tempestas: ac-
cipere innumerabiles vndiq; nuncios, toridem
mandata dimittere, de tot vrbibus & nationi-
bus & prouinciis cogitare, noctes omnes diesq;
perpeti

paneg. Ma-
xim.

perpeti solitudine, pro omnium salute transigere.

16 Quo respectu nihil prohibet arbitrari, somnium Q. Catulo & Ciceroni de Augusto adhuc puero oblatum (de quo est apud Sueton. Aug. 94. Dion. 45. pr.) prorsus à diuina prouidentia originem habuisse, monitura principes Reip. quantum esset, quod de publicis fatis statuisset. Nimirum

sunt maxima cordi

*Regnâ Deo, donatq; aliquid plus ille tyrannis
Consilii, quam priuata sit mente repositum.*

sicut de prælagiis talibus autumat Apollonius presbyter excid. Hierosolym. lib. i. Quamquam ea plerunque est hominum aduersus imminentes magnos & fatales euentus hebetudo, vt nec diuinandi prudentia diligenter, neque Numinis bonitate monituque reuerenter vtantur. Certe hi tales tantique Viri, quod coniectura assequi pæne debuerant, ne signis quidem & ostentis credere.

17. Sicut autem omnia quæ homines agunt in ciuili vita, ita vel maxime memorabiles illi euentus, quibus fatalia publicarum rerum momenta, tanquam in cardine suo, voluntur, vi

*Magna, in
qua, pace bel-
loque:*

B

bel-

bellorum partim, partim dispositione pacis continentur: quemadmodum ex omnis ævi historia contestatissime exploratum habemus. Quo fit, ut propter τὰ καθολικὸν ἔργον καὶ ἡρώεα καὶ ἀνδρείαν, non minus bella & tropæa ominari debeamus de summis istis ingeniis, quam pacis & civilis habitus monumenta. quoniam in utrumque prompti, à neutro penitus videntur cessaturi.

prævalent, ferme bellorum expectatio.

18. Præsertim cum bellorum semina passim latitantia ultro se exerunt (in qualia ferme tempora Heroes fervunt) vel ubi virtuti materia quaeritur, & triumphorum amore pax contemnitur, aut non nisi victoriis petita optatur. Quo fit, ut inuoluatur resp. bellis bella parituris, & ex quiete nullam aut tardam laudem sperent, qui bellicis laudibus iam innutriti sunt. Secus, quam de singulari Traiani moderatio-
ne opinatur Panegyristes c. 16.

unde fit, ut formidabilis, aliquando Heroica indoles sit:

19. Quocirca eam virtutis magnitudinem sæpius suspectam habere prudentes solent, metuque pro subsidio hic utuntur. Quale quid (ut è propinquo exemplum petam) in electione summi Principis animo agitasse Treuiren-
sis Elector videtur apud Thuan. 1 & Sleid.

Sleid. 1, cum de imminente Germaniæ fato præfaga voce admoneret.

20. Equidem non leues eius formidinis causæ, quoquoersus animum intendas, se emergunt. Nam vt eximia præstantia eminere cernuntur Heroicæ naturæ, ita suis viribus in vtramq; partem vti possunt (quod de hominibus vniuersim monet *Aristoteles*, 1 *polit.* 2, f.) nec paruo tumultu publica concutiunt, quoties in malum deflexere.

quippe non minus in mala quam in bona potens

21. Cupiditas enim huiuscemodi ingeniis vel præcipue insidiatur. Modo ambitione stimulantur, modo ipso potentia fastigio & licentia regni mutantur: et ab officio ac virtute in transfuersum rapiuntur. Est enim, inquit *Cicero* 1, *offic.* 8: in hoc genere molestum, quod in maximis animis splendidissimisq; ingentis plerumq; existunt honoris, imperii, potentia, gloria cupiditates. & tum maxime adducuntur pleriq; vt eos iustitia capiat obliuio, sicut paulo ante dixerat, omniaque vi & armis perturbent.

Et sæpe abripitur.

22. Nec adepti, quod cupiuerunt, capiunt, aut felicitate sua satiantur. Nam fortuna, quos vni sibi credere coegit, magna ex parte audos gloria magis quam capaces fa-

cit, Curt. 4. 7, 29. adeo vt dediscant naturam suam, Id. 3, 2, 18 & quod prosperitati potentium solenne est, ad superbiam prolabantur ac tyrannidem. Confer Tac. ii. A. 17, 3 & ii A. 10, 5. Exempla habemus in Cesare apud Sueton. 76 & c. et Octauio c. 13 & 15.

*Deo interim,
Heroica indolis
auctore, non
suppeditante
malitia.*

23. Verum enimvero, quomodo hæc possumus timere, si credimus, Heroes à Deo esse, si diuinis ministeriis destinatos, sicut prædiximus? Sane tanta naturæ præcellentia originem è cælo trahit: sed enim non ita cælo alligatur, vt amittat virium suarum libertatem, vt declinare in malum nequeat. Itaque cum mala esse incipit, non à Deo est, quod degenerat; neque sic tamen non in bonum verti potest degenerantis malitia. Nam in ejus voluntate summa potestas est, qui voluntates bonas adiuvat, malas indicat, omnes ordinat, & quibusdam tribuit potestatem, quibusdam non tribuit. Sicut enim omnium naturarum creator est, ita omnium potestatum dator, non voluntatum. Mala quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt, quæ ab illo est. Augustin. de C. D. 5, 9.

Debet porro diuinatione de herouibus ex for-

24. Sed nos reuertimur, ad Prudentiam diuinationis nostræ, quæ subin-

de

de suas rationes ad reip. formam dirigit.

Nam aliter speramus aut metuimus in vnius imperio, aliter in plurium gubernatione.

De Heroicis ingeniis, quibus plurimus in bella vigor est, plerumque magna & læta sperantur, si in spem sceptrorum & regnorum educantur. Censetur enim virtus militaris non parum vel auctoritatis vel firmitudinis Regibus addere. Vnde nec immerito in prouehendis ad eam dignitatem spectatur & requiritur.

25. Nota est memorabilis Moguntini Electoris & multum reconditæ prudentiæ habens oratio, qua apud Sleidan. 1. comment. cum de eligendo Romano imperatore ageretur, Regi Galliarum, inquit, animi fortitudinem tribuunt: sed ad monarchiam illa spectat: nobis autem imprimis est aristocratia retinenda. Metuebat prudentissimus Vir non modo libertati Germanicæ; quoniam ejusmodi ingenia *μοναρχικώτερα* & absolutæ potestatis studiosiora existimantur; sed etiam ne bellis crebrioribus implicaretur communis patria, verebatur. præsertim cum ea esset tum temporis rerum facies, vt Majestati reip. tuendæ, componendisque subnascentibus turbis;

cap. 2.

ma reip. insti-
tui.

sic in Monar-
chia bellica he-
roum indoles
optabilis.

alibi formida-
tur.

pace videretur opus esse & quadam virtutis Imperatoriae tranquillitate.

*quæ restamen
sua exceptio-
nes & cautio-
nes habet:*

26. Cauendum autem hoc loco vel maxime est, ne suspiciosius eam sapientiam quam prouidentius exerceamus. Non prædamnanda, sed præcognoscenda sunt Heroum ingenia: nec ad injuriam cuiusquam, sed ab iniuria metuendum est. Interim neq; metuendum sine spe, nec sperandum est sine metu. Quoniam non affectu, sed obseruatione constat hæc prudentia. Atq; ne omnia præcipias expectatione, subterfugias timore, obstat diuina prouidentia, quæ ad sua arcana nec spem tuam nec metum admittit: obstat in ipsa Heroici ingenii similitudine quedam disparitas, quæ nec patet semper obseruationi ante euentum, nec facile aut satis ubiq; diiudicatur: obstat ratio status publici, cui nec læta semper profunt, nec tristitia semper nocent. Signate & notanter id monendum fuit, quod in toto hoc negotio attendendum ubique & subintelligendum est, etiam cum non monetur.

*atq; ut Principum heroicis
vigor reueren-
ter æstimādius,*

27. Abstinemus exemplis; ne prolixiores simus, quam modus instituti patitur. Id vnum addimus: si velimus Magnorum Principum indolem curiosius æstimare, nonne iis exemplum aduersus suos

suos
quam
roica
apud
mali
uersu
andru

hæc
suoru
Quid
nio He
eminer
Tac
tuet, a
aduer
vero.
iura;
quod
mina
anim
dubit
desig
acerri
Beato

natio
regno

suos ciues præibimus, vt & ipsi plus quam debebant, timeant à magna & heroica suorum indole, fiatque quod est apud Historicum; vt *Regibus boni quam mali suspectiores sint?* Quam facile ita aduersus Parmenionem excitaueris Alexandrum aliquem?

28. Cui enim potius competet hæc circumspectio, quam ipsi Regi? qui suorum indolem ignorare non debet.

ita, ubi in Ciuibus eminet, Principi non est suspectandus.

Quid ergo ominabitur, de vno alteroue ingenio Heroico, quod in ciuibus suis, aut in aula eminere conspicit? An cum Tiberio apud Tac. I A. 80, 4. ex optimis sibi periculum metuet, atque ita odio, depressione, exitio aduersus illos grassabitur? Nequaquam vero. Reclamant diuina humanaque iura; minitatur iudicium posteritatis, quod inter tyrannidis notas, imo specimina, semper ascripsit eam suspicacis animi iniquitatem. Neque quisquam dubitare potest, quin tyranni tempora designentur, in quorum comparatione, acerrimus Corbulo aliquis pronuntiat: *Beatos quondam viros illustres* Tac. II A. 20, 1.

29. At, inquiunt magistri dominationis, ab eiusmodi altis spiritibus sæpe regno, sæpe regi periculum oblatum est. Et:

quin potius exempla æquioris animi sequenda.

quam facile a recta obsequii via in cupidinem dominandi & contumaciam efferuntur? Caue vero, quisquis es, ò Princeps, ne prædamnando fidem tuorum, perfidos facias. Id enim potius & ante omnia metuendum est. Dabo tibi Magnos huius cautionis auctores. Ille ipse Alexander M. cum nondum præceps esset ad deteriora credenda, Philippi medici fidem, etiam litteris amici suggillatam, nondum ausus est damnare, *Curt.* 3, 6, 6 & c. Et Darius, apud eundem Historicum, 5, 11, 11, tam sanctum & mitem se præbuit, ut, *difficilius sibi esse damnare, quam decipi*, affirmaret.

30. Infelix quidem fuit, quam innui, Darii bonitas: nec dubito, plerisque eam videri aduersum nos facere. Sed obseruare solent huius studii tyrones, *optimarum seperationum applicationem non optimo interdum, imo male insitui*. Vtique ex virtutis & magni animi præscripto fecit Darius, quod de fide præcipuorum amicorum suspicionibus aut credulitate nequaquam oportere iudicari contendit: sed quod manifestis & fidissimis indiciis ac denuntiationibus, ubi iam nec suspicioni nec credulitati

locus

locus erat, animum attendere noluit, in eo non æquitatem modo & bonitatem, sed ipsam quodammodo sanam mentem prætergressus est. Neque sic tamen aliter, quam ut eius boni, quod commendamus, opinione peccaret.

31. In aula Augusti, M. Agrippa, parendi scientissimus sed vni; aliis sane imperandi cupidus vocatur à Nostro 2, 79, 1. Magni huius viri vitium non ignoravit Augustus, nec suspicionis tamen sed patientiæ & bonitatis eam occasionem habuit. etiam cum non sine contumacia pareret ille, vide Sueton. Aug. 66.

32. Demereri benevolentia fiduciaque & attollere dignis præmiis præstat eminentem indolem, quam deprimere suspicionibus & contumdere. Id quod inter præcipua, & si tantopere occultationem amant, arcana consilia Principi suggerendum duxerim. Certe enim *neq; fieri potest, neq; si posset, iustum esset, ut viuidi & ingentes spiritus in ignauiam seruilem; consiliorum promittendo in stuporem demutetur.* καὶ μήτε τὸ γενναῖον δυσχερὲς, μήτε τὸ ἀνδρείον δειλόν, μήτε τὸ ἔμφορον ἀνὴρ ἐὼς ποιῆσαι. ἀδύνατον γάρ. μήτε αὖ τὰς περὶ αἰσίας τινῶν περιόπτειν,

qua, ex Linie
consilio, longe
tutiora sunt.

ἢ τὰς φιλοτιμίας ταπεινῶν μὲν ἐν τῇ πλη-
μελείᾳ τῶν χεῖρ; inquit prudentissima &
virilis consilii femina ad Augustum, vbi
de hoc ipso argumento differit, mariti-
que animum à timore & suspicionibus
domesticis liberat, ac vltro persuadet
illam comitatem & æquitatem, qua po-
stea summos viros complexus, non alia
firmius ratione in officio eos continuit.

Adi Dionem 55.

*licet interim
non tamnetur
circumspectis
principalis ani-
mi.*

33. Non excluditur interim ea
Principalis animi prouiso, qua vt cetera sui
imperii, ita indolem suorum & indolis vitia
perspicit, obseruat, scientia & memoria com-
plectitur: ad præcidendas elatioribus dege-
nerandi occasiones, vbi opus fuerit, & diri-
gendam in obsequiorum promptitudine rectio-
ris animi alacritatem. Sed prohibenda est
hac cura à sollicitudine iuxta & suspicionibus.
Quorum illud magni, hoc boni animi
est officium.

*Iudicium de
Principibus he-
reus defendi
tur,*

34. Atque hoc pacto, sicut Prin-
cipis est, non tantum de sublimibus in-
geniis, sed de omnibus iudicare: ita de
Principe præsertim Heroe, sicut antea
monere memini, non nisi reuerenter &
caute cogitari debet ac diuinari. Exi-
stimare quidem de Principibus (ait Nazarius
paneg.

paneg. Constantin. A. 5.) *nemini fas est. nam
& in vestibulo suo inquirentem repellit obie-
cta veneratio, & si qui mentem propius adege-
runt (quod oculis in solem se contendentibus
euenit) præstricta acie, videndi facultate ca-
ruerunt. Verum præterquam quod He-
roica indoles semet ipsa subinde morta-
libus reuelat & intuendam præbet; in
ciuibus quidem hanc prudentiam ipsa
faciet modestia innocentem: nam in
id ferme comparata est, vt animus ad pa-
rendum & *ὑποβιβάζω* sui sæculi bonis
consiliis erudiatur & præmunitatur.
apud extraneos autem quid obstat, quo
minus noscant magni viri & no-
scentur? quo minus Prudentium ali-
quis per orbem e. g. Europæum oculos
circumferat, atque quæ ab ortu, à meri-
die, ab occasu, à septentrione sidera, &
quid promittant portendantque, tan-
quam è quodam Heroicarum mentium
cælo, coniecturam faciat?*

35. Equidem, vt id fiat, partim ciui- *& extenditur.*
lis actus interest, quin non vulgaris con-
siliij artes inde potest haurire; partim
pietatis: quæ opera Prouidentiae eo re-
ctius, quo diligentius (curiositatem
semper exesse iubemus) mirabitur.
Nam

Nam domi tantum continere hoc studium, sicut multis decorum, pluribus necessarium est: ita vel propterea minus liquidam habebit disciplinam, quod ciuibus suos Principes, etiam longe longeque infra Heroicam indolem positos, tamen ut Heroas æstimare, more quodam aut per venerationem Maiestatis libet. Ex quo principio etiam panegyrica prudentissimorum virorum eloquentia sæpe interpretanda venit, ne quis vanitati statim aut adulationi tribuat, quod à politicis & ingenio aulæ assuetis iam tum vniuersim, & in officii civilis parte erat receptum.

In Plurium
statu plerum-
que ipsa ma-
gnitudo inge-
ni heroici ma-
tut in aquali-
tati mouet.

36. Transeundum nunc est, ad ad alias imperandi formas, videndumque in libertate, aut optimatum rep. mixtoque statu, quid Heroum ingenia expectationis in publicum habeant. Atque hic plerique ad timendum quam ad sperandum sunt proniores. ne aequalitas status & honorum non capiant tam eminentia capita, atq; adeo ne ad oligarchiam aut tyrannidem tanquam ad scopulum resp. obhærescat, verentur.

adeoq; pertur-
bationis publi-
cæ.

37. Cicero breuiter & diserte expressit hunc affectum offic. 19: Vt quisq; animi magnitudine maxime excellit, ita ma-

xim

xime vult princeps omnium, vel potius solus esse. Difficile autem est, cum prestare omnibus concupieris, seruare aequitatem, quæ est iustitiæ maxime propria. Ex quo fit, vt neq; disceptatione vinci se, nec vlllo publico ac legitimo iure patiantur, existuntq; in rep. plerumque largitores & factiosi, vt opes quam maximas consequantur, & sint vi potius superiores, quam iustitia pares. Declarauit id satis superque temeritas & ambitio C. Iulii Cæsaris, qui (vt rursus Tullius ait) omnia iura diuina atq; humana peruertit, propter eum quem sibi ipse opinionis errore finxerat Principatum. Nec Octavius postea aliam viam ingressus est.

38. Nam Scipionis exemplum spei viam aperit potius, ostenditque: posse etiam salua libertate Heroum ingenia foueri, nec certiori ope ad magna attolliremp. quam Heroum humeris. Vir magnus & memorabilis: & quem non ita efferauerat bellorum felicitas, quin pacem & callet & amaret & tueretur. Testis nobilissima vox aduersus Gracchum reip. turbatorem, dominationis molitorem, & iis flagitiis tragicam cædem meritum. Vellei. 2, 4, 4. Quod si superuixisset amplius, habebat resp. quem insolentiæ

nisi quod, talis
quog; rerump.
incrementa per
Heroum Deus
promouet, &
statum conse-
uat.

&

cap. 2.

& inciuili aliorum elationi, id est, infestissimo hosti intestino, non infelicius, quam olim externis armis, opponeret.

*praesertim si
integra & in-
corrupta sit ad
huc reip. for-
ma.*

39. Deducunt nos ista exempla vltro ad nouam huius obseruationis cautelam. Non enim Reip. tantum forma & constitutio, sed tempora quoque, ac momenta sanitatis, vt sic dicam, & infirmitatis expendenda sunt, vt prudenter speres timeasue in hoc negotio. Audebo istud & credere & dicere: Si Iulius Caesar & Octavius incidissent in valentiora Reip. tempora si ante tantam publici status corruptionem vixissent, si inter Papirios, Fabios, Paulos, Scipiones denique Africanos agitassent; plus erat, quod sperandum ex illis quam timendum publica libertas habebat. Nunc cum tot agræ ciuitatis mala, tot rerum nouarum exempla, acerrimarum mentium cupiditatem ad immodica & prærupta elicerent, facile, quales futuri essent, etiam cum summa ope se obtegerent adhuc dissimularentque, apparere prudentibus potuit.

*Nam sicut tu
nullus ab He-
roica indole
metus!*

40. Scilicet nemo repente & vno impetu libertatem, cui adhuc suus honor constat, vel inuadit vel conuellit. At vbi collabefacta iam libertas vix suum

suum nomen, nedum statum tuetur, cum
 turbarum perpetua semina non sugge-
 runtur sed pæne obtruduntur; cum le-
 gum, quibus tanquam vinculis humani
 continentur animi, nulla superest aucto-
 ritas; tum verò deteriores omnes licen-
 tia facit, & partim opinione boni, par-
 tim cupidine mali in noua & audacia
 consilia ruitur: quæ nec deferere, cum
 volunt, auctores deinceps possunt.

41. Itaque vt clarius loquar, *ne* ita in ciuitate
inter tentamenta ciuiliū bellorum & reip. agra & corru-
morbos ingenium aliquod Heroicum se in ma- pta non pauca
gna consilia & mutationem status spectantia timorem incu-
intendat, aut si intendit, ne pertendat, haud
 imprudenter cogitant, qui verentur.
 Rationes ex iis, quæ hæcenus tradita
 sunt, obuia intellectu queunt percipi.
 Accedit, quod illa ipsa ciuitatum sedi-
 tiositas, conuersionem rerum imminere,
 quodammodo portendit. Accedit, quod
 ingenia heroica vehementes in bella
 impetus habent, iisque prouiores ple-
 rumque quam pacis studio comperiun-
 tur. Accedit, quod ætatis feruor, ante-
 quam deferbuerit, in acriora & nimia
 facile exæstuat.

42. Patitur tamen & hic locus rum sum tamen
 exce-

loquimur cum
exceptione in-
genii her. mo-
deratoris,

ceptionem, tam ingenii, quam fortunæ.
Nam & Heroibus aliquando admirabi-
lis moderatio ingenita, velut æquissi-
mo temperamento vim bellicam & spi-
ritus excelsos à præcipitibus ausis con-
tinet. licet rarissima sit ea laus: cuius
exemplum in Scipione nostro habemus.
de cuius indole nulli heroum postpo-
nenda, etiamsi in ea, quæ Iulius attigit,
tempora seruata esset, mitiora & mode-
ratoria omnia sperassem, quam de Iu-
lio.

de fortuna fa-
uencioris

43. Quod de fortuna addidi, cum
interpretatione pietatis & modestiæ ac-
cipiendum est. qua de re iam præmō-
nuimus. Nam non ita timendum est,
vt plus prudentiæ humanæ coniectatio-
ni, quam prouidentiæ diuinæ guberna-
tioni tribuamus; neque ita spes de ho-
minibus ac temporibus abicienda, quin
in Deo perpetuam setineamus: neque
de articulo mutandarum rerum tam so-
licite aliquid præcipiamus, quin differri
posse interim meminerimus: neque
animos cuiusquam tam in praua cogi-
temus præcipites, quin ad meliora pos-
sint, fato moderante, inclinari. Quæ
cum similibus semper de Deo in oculis
haberi-

habenda. qui rerum publicarum prospera aduersa, sæpe quidem ordinaria, & quam homines vult cernere, via moderatur; aliquando tamen ipsis euentibus ostendit, se hic multa, hominibus ignoranda, sibi reseruasse.

44. Superest, vt expediamus, quando incipiat hæc sperandi timendique diligentia, & quomodo progrediatur. Breuiter: sicut ipsa indoles Heroica in puero statim & adolescentulo fulget & exsplendescit, rebusq; primulum admota clarissima sui statim experientia præbet, successu accenditur & pleno rerum actu exultat, nec senio (si huc peruenit) ad minora deinceps sed moderatiora verit: ita prudentis nostri animus expectationem suam de Pueri auspiciabitur; in adolescente, aut res agente, distinguet ac ordinabit; è rerum euentibus consummabit pariter & moderabitur. Nimirum & cunabula virtutis Heroicæ; & adulta firmitas, & fatalia siue spatia siue momenta, suam singula similiter, sed non similem observationem habent.

45. Quis enim non cum legatis Persicis, Alexandrum aliquem puerulum, maiora omnia quam pro ætate interrogantem differenterque audiens,

Incipit autem hæc prouiso uinantis animi,

ab Heroi pænitentia,

& adolescen-
tia:

progrediuntur,
cum actu ro-
tatione.

ex quo, licet
non sine diffi-
cultate,

summi & Viri & Regis hæc putet in-
dicia? *Plutarch. Alex. & de fort. Alexand. 2.*
De Eumene Nepos 1, 4. Fulgebat, inquit,
iam in adolescentulo virtutis indoles. De
Philippo *Iustinus 7, 6, 1. Ut est ingressus*
imperium, magna de illo spes omnibus fuit:
& propter ipsius ingenium, quod ma-
gnum spondebat virum; & propter vetera
Macedonia fata. Nec minus inusitatae
virtutis expectationem merito movit
Agessilaus, cum inter regni initia, animo-
sislimi de bello in Asiam transferendo
consilii auctorem se & actorem offer-
ret. Xenophon. orat. de Agessil.

46. Atque, ut ad nostra exempla
redeamus, summa, quam *Iulius Cæ-*
sar de Octavii pueri ingenio concepe-
rat, spes adoptandi consilium homini
suppeditavit, teste Dione 45. Ipsius Iu-
lii indoles tum aliis multis rebus ma-
ture, tum in captiuitate apud piratas &
vindicta captiuitatis eius, idonea dede-
rat documenta tanti mox euasuri viri,
sicut Noster loquitur 2, 42, 2. Quam-
quam, cum de eo civilem vitam in-
gresso omnia magna ominarentur mul-
ti, dubii tamen inter spem & metum
hærebant, ad sperandum aliquando pro-
ntiores

niiores. Nota Ciceronis vox est apud Plutarchum in vit. Cæs. Cum enim sub comitate & læta indole Cæsaris, non parum latere acris spiritus & promptitudinis animaduertisset (quæ res non minus suspecta aliquando prudentibus est, quam maris, tempestatem meditantis, tranquillitas) è cetero quidem actu, inquit, & institutis huius viri prorsus concilio δεινότης τοῦ αὐτοῦ, regniq; voluntatem ac dominationis consilia agnosco: at cum tam compositæ ornatæ comam considero, cum ipsum vno caput digitulo scalpentem, adeoque & gestu delicatum & habitu contueor, nequeo adduci vt credam, in animum tam mollem dirâ euertendæ libertatis consilia cadere. Non satis constanter coniecerat ingenium hominis Tullius: nec satis prudenter ab ingenii consideratione, occasiones dominationis moliendæ abunde eimersuras disunxerat. Scipionis denique magnitudinem, adolescentiori ætate ostensam, recta & felici diuinatione fato perituræ Carthaginis destinabant Romani, neque vnquam prudentius lex personæ cessit, quam cum ille ante annos lege requisitos consul fieret. vide Appiani Punica.

amen præci-
us indicatur.

47. Sed non immoramur, eius-
modi experimentis aut signis heroicae
naturae, vel ante vel in rerum actu edi-
tis: quippe qui descriptionem He-
roum, quo commodissime ista refe-
runtur, iam supra aliunde petendam
monuerimus. Hic ea tantum tradenda
videbantur, quæ possunt prudentiam
viri civilis de Heroum iam cognita
indole in futurum admonere: variaque
observationis in utramque partem mo-
menta subministrare. Quorum plera-
que ἐκ τῶν πολιτευμάτων ex reip. habitu
actusque publici contextu, de quo
mox agendum, satius est petere.

Alii alia ad-
minicula qua-
runt. inter qua
est astrolo-
gia,

48. Nam cetera adminicula,
vel incertiora sunt, vel ad aliam perti-
nent scientiam. Ut, si quis de heroica ge-
nesi actuque ex astrologorum decretis conii-
ciendum contendat. Quam rem, multa
sunt, quæ viro prudenti suspectam
debent reddere. præterquam enim,
quod astrologus nemo adhuc tot phi-
losophorum pariter ac theologorum,
prisco nuperoque ævo, eam vanitatem
redarguentium rationes euertit: etiam
illud liquidæ cognitionis est, nec fortassis
fuisse, qui eam artem, si qua est, perdidicerit

certa-

certaq; scientia penetrauerit : sed (vt Fa-
uorini verbis apud Gellium 14, 1 vtar)
coniectari pauca quadam *παχυμέγεθες*
nullo sententia fundo concepta, sed fusa & va-
ga & arbitraria ; qualis longinqua oculo-
rum acies est per interualla media ca-
ligantium. Repetit Philosophus in
fine grauissimæ dissertationis eam ad-
monitionem : non enim comprehensa, in-
quit, neque definita, neque percepta dicunt,
sed lubrica & ambagiosa coniectatione niten-
tes inter falsa atq; vera pedetentim quasi
per tenebras ingredientibus eunt, &c.

49. Non memorabo iam satis
nota illorum exempla, quibus creduli-
tas ista, exitio & iactura salutis stetit.
scilicet, dum citra & contra destinatio-
nem Dei, Heroas mathematici (quibus
quaestui sunt capti superstitione animi) fa-
ciunt, cælo iniuriam suam vindicante,
magnis exemplis arguuntur, qui ma-
gna temeritate peccauerant. At, inquis,
nonne magnis Principibus illustre aliquando
ad famam & venerationem heroicae naturae ^{per arcanum}
fuit, publica cum astrologicis interpreta- ^{alicubi admis-}
mentis genitura? Equidem reuerentius
fuerit credere, factum hoc ab imperan-
tibus, non quod ipsi ea credulitate te-

nerentur aut Prudentum quisquam teneri debeat, sed quod commentum, in vulgus nec inualidum, nec inutile antiqua & sæpe vsurpata arte, paterentur extare. De quo ipso more, vt & de aliis, quæ hic cogitari aut existimari possunt, lubens hac vice parco disse-
rere.

• vaticinia,

50. Sunt alii, qui cum illustre ingenium, tanquam sidus, alicunde exortum animaduertere, statim diuinationem suam præcipitant, & suas ipsi spes anteire student, *collectis & certatim accommodatis vaticiniis, tum sacris, tum incerta origine & fide disseminatis.* Hic, in-
quiunt, Heros mutabit fata felicitum & miserias infelicitum: hic ille est, qui promissas diuinitus clades, hostibus Dei inferet: hunc notauit Propheta illo textu; hunc Apostolus signauit illa voce; de hoc antiqua circumfertur prædictio: quæque similia exundantis affectus oracula faciunt, vt quisque, quod consinxit, timeat aut speret. Neque vulgaris tantum turba, sed clarorum sæpe virorum mentes tentat hic diuinandi pruritibus.

51. Sane condonandum hic est
aliquid

cap. 2.

*circa qua cau-
se versandura:*

aliquid vel simplicitati morum, vel innocentiae propositi, vel infirmitati humanae; dum modo constet: praedictionibus extra verbum diuinitus reuelatum iactari solitis raro citra periculum fidem adhiberi, cautiusque transmitti haec talia & sine affectu praeteriri, quam interpretando applicandoque in occasionem superstitionis trahi. Quod ad diuina pertinet oracula, cauebit prudentissimus quisque, ne aut euentum & consensum maximorum interpretum, ad certas personas & causas referat: gnarus interim, caput reuerentiae Scholis Prophetis debita esse, disciplinam quidem prouida pietatis ex futuris fideliter imbibere, sed articulos temporum & omnes impletionis circumstantias non curiose rimari aut praecipere. Quam cautionem etiam exempla eorum nobis commendant, quos sustinuisse calculus alicubi, satius fuerat. Certe si hoc deuotionis & circumspectionis *μυστήριον* violetur, lata aperietur fanaticis vatibus porta, per quam in ipsa SS. litterarum adyta irrumpant, fœdaque passim temeritate grassentur.

§2. Prodigis & signis, quibus & prodigia
interdum monstrantur Heroës, non aut signa,

C 4

plane

plane nullam æstimationem conuenire, iam supra innuebamus: ne præpropere tamen, & solis, & superstitiose attendatur, amplius hic monemus. Notus est mos fingendi, exaggerandi, corrumperendi denique talia varie: quæ omnia vigilantiam observationis debent intendere. Seorsim hic queri potest: an ignis lambens, quem vocant, ac visa circum caput flamma Heroem indicet? constat utique exemplorum comparatione, claritudinis id indicium ferme semper fuisse; verum heroicam statim claritudinem non præceperim: nisi accesserint alia quadam argumenta, quibus id, de quo forte cepimus tali indicio cogitare, manifestius se nostræ coniectura suggerat. cum præsertim iste ignis longe aliis de causis possit & soleat aliquando emicare.

*præsertim
ignis lam-
bens:*

*& magnica-
sus:*

53. Interdum etiam magni & mirabiles casus, è quibus seruantur, produnt Heroas: cum vix dubitari possit, destinari summis rebus perficiendis, aut absoluendis, qui hoc modo proteguntur. Exempla in Nostreis habemus. Iulius Cæsar, cum à Sullanis inquisitoribus ad necem conquireretur, & iam in manus ipsorum peruenisset, pecunia se redemit.

dem
pericu-
nem,
2,4,37
pto, v

Non

Sueton
pertin
vberit
hic mu
captiu
dici m
multi
bus nu
fati c
Camer
axiom

laribus
altiori
ture fu
anima
quod
prouo
rium
intere

demit. *Vellei* 2, 41, 2 & *Sueton. Iul.* 1. adde periculofam, fed felicem eius nauigationem, apud *Vellei.* 2, 43. & aliam apud *Flor.* 2, 4, 37 & ingens illud periculum in *Agypto*, vbi (verbis *Lucani* 10 *phars.* dicam)

— *Via nulla salutis,*

Non fuga, non virtus, Sæ spes quoq; mortis honesta.

Sueton. Iul. 64. *Octauii* quoque iter huc pertinet, cuius meminit *Vellei.* 2, 59, 3 & vberius *Sueton.* 8, aliique (non enim hic multos nominare placet) item, quod captiuitatem imminentem somnio medici monitus euasit, *Vellei.* 2, 70, 1. ne de multiplicibus infidiis & coniurationibus nunc dicam, quæ omnes miranda fati cura sunt discussæ. Vide de talibus *Camerar. hor. subcis. cent. 1. cap. 30. Richteri axiomat. Polit.* 117.

54. Est, vbi factis quibusdam singularibus nec indolis tantum estimatione, sed altioris fati interpretatione pensandis, mature futura magnitudo Heroum sperari animaduertique potest. Huc pertinet, quod *Scipio Æmilianus* in *Hispania* ex prouocatione victor, ipse modicus virium, immanis magnitudinis hostem interemit *Vellei* 1, 12, 4: quod *Constantinus*

& singulariū factorum præ sic dicam, præ ludia:

M. adhuc adolescens, barbarorum ducem vivum cepit, & leonem ferocissimum vicit, adeoque periculum, cui utrobique; Gallerii invidia eum obiecerat, fatali virtute evasit. *Zonar. tom. 2. p. 246.* Cuius rei in Sacris illustriora & certiora documenta habemus. Nota est *Davidis adversus Goliathum victoria*, non gloriosior quam ominosior. Etiam *Moyſis* factum, quo instinctus singulari & diuino impetu *Aegyptium* occiderat, cum significamento secuturae cladis *Aegyptiae* & vindicationis *Israëliticae*, per *Moyſen* patranda, accipi debuisse, ostendunt verba *Stephani Actor. 7, 25.* adde *Ambros. 1. offic. 26. Philon. 1. de vit. Moyſ.*

& exorta spō
re opinio:

55. In hunc censum, venit aliquando publica & veluti diuinitus immissa opinio, indeq; dimanans fama. De *Scipione* *Appianus* in *Punicis* p. 66. scribit: *Ἐβόληται δὲ τῶν αὐτῶν* (intellige *στρατιωτικῶν*) *ἡ δὲ ἢ δόξα ἐπέπιπτε, Σκιπίωνα μόνον αἰρήσειν καὶ χηδόμενα; ἢ πολλοὶ ταῦτα τοῖς οἰκείοις ἐς Πόλεμον ἐπέσειλλον.* Exercitus animos diuinitus occupavit hac opinio, solum *Scipionem* eum esse per quem expugnanda foret *Carthago*. idq; multi ad familiares Romanam

nam perscribebant. Sed cum nihil rumore
& opinione vulgari incertius sit, quippe
quæ sæpe ex vanitate sycophantatum,
aliisque similibus occasionibus cooria-
tur, prudentiæ pars erit, *diffidere*.

56. Verum quis modus fuerit tot
observationum, aut usus? *Quam-*
quam omnino, si usquam, cauendum est
in hoc negotio, τὸ αὐτὸς ὁ λόγος ἀποτέλει
ne ad pauca respiciamus, quod sæpe Aristo-
les in cognitione actuque civili notat.
Atque adeo prorsum hic opus est ho-
mine omnia audiente (& obseruante)
magna metuente, multa suspicante, aliqua
credente. quali descriptione Tullius in orat.
pro Milon 23, Pompeium, alio quidem
respectu, signat. Itaque passim com-
mendamus diuinandi sollertiam, sed
prohibemus suspicandi vafritiem; lau-
damus vbique observationis industri-
am, sed coniungimus eligendi pruden-
tiam; intendimus spem, sed modera-
mur fiduciæ; metum admittimus, an-
xietatem damnamus; minora non sper-
nimus, magnâ sectamur; omina non
captamus curiose, sed caute admittimus;
constantia semper vtimur, pietate vbi-
que ducimur.

*qualia scire
semper, non
semper conue-
nit usurpare
aut attende-
re.*

Sequitur se-
cunda huius
commentatio-
nis pars:
Quæ nam
sint viæ siue
modi actus
heroici sin-
gulares.

57. Ceterum quæ hætenus de
providentia siue diuinatione circa He-
roës dicta sunt, multum explanabuntur
& instruentur ijs, quæ dicenda sunt in
posterum. Nam ut peritius timeamus
speremusue de Heroibus, obseruandum
nobis diligenter erit: Quibus viis arti-
busq; in magna illa vel consilia vel opera ten-
dant pertendantque. Qui locus ut recte
tractetur, suis quibusdam carceribus in-
cludendus, & à confusionis occasione
liberandus ante omnia videtur.

cuius conside-
rationis insti-
tutum distin-
ctius declara-
tur.

58. Non enim sane fert animus
ire hoc loco per omnes siue prudentiæ ar-
tes ac inuenta siue calliditatis efficaciq; vias
atq; commenta, quibus aut reip. magnitudi-
nem & hostibus perniciem aut sibi domina-
tum gloriâq; quesierunt firmaruntq; ali-
quando Heroes: neque etiam repetere
constituimus, quæ ratione pertinentiæ in
superioribus attingenda fuerunt de actu
heroico: verum, omissa enumeratione ac
expositione singulorum adminiculorum, prin-
cipia quædam actus heroici & instrumenta,
in ipsa connexionem suam & applicationem, adeoq;
non tam ipsa, quam eorum ἐπιβολὰς & ἐπι-
χειρήσεις, mutuasq; operas & seriem, iudi-
cii de

cii de Heroibus informandi, iunanda-
que prouidentia causa, breuiter deli-
neabimus.

59. Non frustra *caeleste aliquid* in
Herouum ingenio, etiam ii agnouere, qui
altiora aut interiora iudicare nequeunt.
Sicut enim Sol ille, cum multum præ-
stantia sapientibus tantum noscenda
habeat, pulcritudinem tamen suam, &
vigorem, vt sic loquat, pernecitatemque
omnibus ostentat: ita Herouum actus
in plurimis rebus profundiore æstimo
pensari debet, *vigoris* autem sui lumine
omnium oculos mentesque vltro pe-
netrat, cognatosque cælo motus publi-
ce declarat. *Gaudent diuina perpetuo
motu, & iugi agitatione se veget æternitas,
& quicquid homines vocamus laborem,* (He-
rouum) *natura est.* nam ad hos rectissi-
me trahemus, arbitror, quæ *Latinus Pa-
tatus paneg. c. 10. de Imperatoribus* vsur-
pauit *elogia.*

60. Intuenda erunt passim ipsa
exempla viuidissimorum actuum, vt in-
telligamus illam excitati & alacritate la-
tissima emicantis animi vim, qua negotia &
consilia non dicam aggreditur sed complecti-
tur; illam promissæ efficacæ strenuita-

*Inter primas
ergo notas, de-
corrit vigor
ille Heroi-
cus;*

*qui & animæ
attollit, & o-
mnem actum
iuvat ac be-
nefat:*

tem, qua opus ipsum non dicam molitur, sed pertractat; illud in difficultate robur, quod ne sentitur quidem difficultas; illud in omni habitu, gestu, labore decus, quo ita corpus animaduertitur agere, ut anima in illo actu videatur spirare, eminere, fulgere. Itaque cum *Liuius* 21, 4 vigorem in vultu (*Hannibalis*) vimque in oculis, nominat, plura notare quam enuntiare credendus est. Quis enim ex illo vultu, ex illis oculis non cernit, vigorem acerrimæ mentis spiritusque indomiti vim emicuisse? Etiam *Curtius* 3, 6, 19 cum vigorem militarem *Alexandri*, in opere armorum, oculis militaris vulgi exponit, vigentem in omnia animum, siue vigorem istum animi, quem *Iulio Velleius* tribuit, & qui in oculos non nisi exterioris actus indicio incurrit, subinuissè videri debet. Ipsum scilicet rei præclarissimæ nomen fecundius est, quam quod descriptione subtili facile possit exhaustiri.

multaq; prorsus
sua veritatem
habet.

61. Nec minus late patent, quæ ad utilitates effectumque huius vigoris pertinent. Si amorem hac ratione animis hominum, tanquam philtro quodam dixeris insinuari, vere sed parum dixeris. Ne otium & ioci & remissio-

nes;

nes, aliquid ex contemptu, imo ne aliquid ex otio, ex remisso trahant, vigore, qui remissa ad gravitatem intendit, præstabitur: ne seria ad molestiam, seuerà ad tristitiam, aspera ad inuidiam, vt ferme alias fieri solet, declinent, efficaci quadam dignitate semper venerabilem faciet Heroem. Ipsi aliquando affectus decebunt eum, huius subsidii beneficio. Agnosco aliquid tale in exemplo Augusti, qui vultu & aspectu legiones Actiacas exterruit: Tac. 1, A. 42, 4. atque ita exterruit, non vt odissent acerbe infensum, sed reuererentur tam generose indignantem. sicut ante eum I. Cæsar

*Perit aggerè fultus
Cessitū, intrepidus vultu, meruitq; timorē
Non metuens. Lucan. 5. v. 316.*

62. Sed quid ad exempla delabor? à quibus breuitatis ergo prorsus temperandum est. Illud non omiserim hoc loco monere; etiam alio trahi hæc exempla, constantiaque partim, partim Auctoritati tribui: at nobis ostendendum erat, non inter postrema vtriusque instrumenta vigorem existimari debere. E. g. deme verbis, vultui, gestui vigorem. inuisum potius aut terribilem facies, qui

& alias virtutes animas.

qui grauitur obiurgat multitudinem,
quam verendum & venerabilem,

*Unus vigore
mutuis operis
coheret He-
roica Celeri-
tas:*

63. Fallor an ex illo *vigore* expe-
dita cogitandi agendique *Celeritas* ori-
tur, certe sine illo non proficit. Cer-
tissimus Character Heroicus: idque
exemplis testatum nouimus. Quocirca
Velleius in descriptione *Iulii*, *celeritatem*
bellandi non omittit, cuius admiratione
Florus 4, 2, 6; *fulmini* comparauit virum:
quod vno eodemque momento venit, percussit,
abscessit. & euoluit imitatione erudita
vim comparationis *Panegyristes Magni*
Herois: quem perfecisse ait tot ac tanta
instar fulminis, quod vix conspectum venit,
vrit, desinit, vt prius obuia accendat, premat,
dissipet. Atque hoc sensu *Hirci* illius
Prophetici pedes non tangebant terram.
cuius vaticinii sortem cum stupore or-
bis, *Alexander* impleuit.

*Institum illa
quidem diuer-
sa ab aliorum
festinatione,*

64. Quidni cum stupore alio-
rum? siue enim *discriminis* ratio qua-
ritur; quod alii satagere, festinare, su-
pra vires suas propemodum niti, prae-
cipitare denique videntur, illud *Heroës*,
celerius quidem, sed absque celeritatis
labore & tormento, suo quodam more
potius & indole, statim ingreditur,

statim

statim conficiunt: siue miraculi magnitudo spectatur, non opinionem modo hominum ante euentum, sed & post euentum fidem anteuenit, ac ideo vix inuenit, hæc celeritas. Ea sufficit ad occupandos rerum transitus, qui maximis semper, sed aliquando breuibus (præsertim si strenue peragantur) difficultatibus obsidentur dicam, an insidentur: ea pacis controuersias, belli perplexitates aut dirimit aut soluit: ea admirationem semper vel simplicioribus inculcat, vel sapientioribus relinquit, cum raro prudentissimorum coniecturas admittat.

65. Nisi quod eo ipso admittit, dum non admittit. semper *in antecessum temporis*, vt sic loquar, hic timendum ac sperandum est. Multa in Iulio, multa in Octauio præuiderant Romani sapientes: sed existimabant, longius abesse quæ præuiderent; neque celeritatem tantorum Virorum ad Heroicæ indolis promptitudinem, sed ad sui ingenii captum exigebant. Ergo præuenti sunt, partim quidem fato (est enim in Heroicæ celeritate aliquid, quod, cum altiore qua-

et prorsus inestimabile.

eoque coniectationis diligentiam requisiti.

dam vi successuque interdum rapiatur, nemo hominum providendo assequitur) partim suo merito, quod angustius, quam pro natura rei, de qua loquimur, & tardius, quam exempla monebant, iudicauere.

sicut & Impet-
tus, Heroicus:

66. Sicut autem celeritas ista rigore; ita Impetus, quem Heroës aliquando pro vehiculo usurpant, utroque opus habet. Quem ut explicemus quodammodo, perspicuitate potius vocabulorum, quam sententiarum elegantia nobis utendum intelligimus. Aliquando enim audacia & temeritas, plerumque autem ἀνομασία cuiusdam & discessus à regula speciem habet: neque tamen interim efficacia potentissimus esse desinit. Quæ omnia non parum difficultatis habent.

qui aliquan-
do audacia vi-
etur, nec est.

67. Sane si quis negare velit, aliquid audacter & temere ab Heroibus, aut, si in exemplis manemus, à Iulio, Octavio, Scipione factum, is supra humanam eos sortem collocabit, id est, plus quam Heroas faciet, ac historiæ gestorumque fidem destruet. Rursum, si quis omnia, quæ videntur audaciam aut temeritatem præferre, hoc calculo

damna,

damnabit, is non recte impetus heroici
vim ac indolem videbitur aestimasse.

68. Credidere nonnulli, *Herodas* pendet enim
ab altioribus
causis:
*ad audenda, quæ sine temeritatis nota non
videntur atrectari posse, interne & diuino
quodam motu impetug, stimulari, neccarere
presagio euentus, ingentem illam fiduciam.*
Quod sicut de illis verum est, quos Deus
propiori consortio amauit, sui que cul-
tu & amore imbuit: sic in gentilibus
rarius & ita locum habere existiman-
dum est, ut vix tuto, firmaque ratione ali-
quid iudicari possit. Videtur hic po-
tius de ingente fiducia sui, & maioribus,
quam quos animus minor capit, moti-
bus; quos vigor ille acriores, fortuna,
de qua mox dicetur, efficaciores tutio-
resque facit, cogitandum esse. Acce-
dit, quod sepe in partem prudentia venit,
necessaria, ut sic dicam, temeritas; sicut
Alexandri, præcipiti in speciem con-
silio, seditiosos compescentis, exemplo
patet apud Curt. 10, 2, 30 & Iulii Cesaris
facto, pari fiducia imperium exercen-
tis, cuius antea mentio illata. Multa
interim sunt, quæ his rationibus non
queunt excusari, sicut prædiximus.

69. Quemadmodum enim ve- qua intuenda
per generosa

D 2

rissi.

cap. 2.

*ratem iudicii,
non fingenda
per superstitionem.*

rissimum est, Heroicos motus impet-
tusque non posse nec debere, ad com-
munem ingenii actusque humani mo-
dum exigi: ita neque illud ignoran-
dum est, Diabolum tantis ingeniis, in
mala scilicet, si ea prætulerint, plus va-
litoris, studiosius insidiari; cumque
etiam hic locum habeat verbum poetæ,
quo *faciles motus mens generosa dicitur
capere*, dubitari non potest, *facilitati mo-
rum affectuumque, facilitatem delinquen-
di valde vicinam esse.* Quapropter opus
est ex una parte, *aquitate iudicii & mo-
destia*, ex altera *generositate & prudentia.*
Quam multa enim & magna sunt, ut in
plerisque humanis rebus, ita vel maxi-
me in maximis, quæ nescimus? cum
præsertim, quos Divina sapientia pec-
culiari consilio tantis dotibus instruxit,
eos secretiori etiam gubernatione vi-
deatur complecti. Ex diverso, supersti-
tionis fuerit, si nihil humani in He-
roem cadere, quem Deus & inter ho-
mines & hominem esse voluit, quis-
quam in animum induceret. Quod
utrumque ethnici non vitarunt. Possunt
inspici, huius rei gratia, quæ *Richterius*
axiom. pol. 139. collegit.

70. Nisi valde nobis properandum esset, illustre exemplum ἀνομαλίας, sub acumen stili hic vocari posset. Velleio disquisitionem & iudicium suppeditante. Adoptauerat C. Octauium Iulius Caesar, heredemque rerum suarum testamento reliquerat. Interfecto Iulio, res erat periculi plenissima adire hereditatem. sed adiit tamen, suis nequicquam dissuadentibus, Octavius. idque Dio Cassius, temeritati tribuit, eosque qui felici euentus respectu laudarent hæc consilia, redarguit lib. 45. pag. 308: Velleius Noster (licet fortasse affectu & veneratione erga Augustam domum dictante) fatale aliquid in hoc Octauii proposito agnoscit 2, 60, 1 & 2: sed asserebant, inquit, salutaria reip. terrarumque orbis fata conditorem conseruatoremque Romani nominis. spreuit itaque celestis animus humana consilia. &c. Dio regulam communem secutus in re ac ingenio minime communi, vix potuit non errare aliquatenus: Velleius ad profundioris prudentiæ sententiam, non consilio sed affectu delatus, auctoritatem sibi, si non rei, quodammodo detraxisse videtur. Nos, ponderatis omnibus, quæ nunc adduci nequeunt, in hoc

Interim certè manet. Non esse omnia Heroum facta ad communem regulam exigenda.

Octavii consilio prorsus *singulare aliquid* & Heroicum & respectu temporum *causarumque fatale* agnoscimus, eaque mente verba Velleii, non affectum, nobis vindicamus. non quod ex eventu modo iudicandum existimemus (quem morem recte reprehendit Dio) nec, quod omni labe caruisse animum Octavii propositumque credamus (quid enim in humanis consiliis vitio imbecillitatis intactum?) sed quod bonas rationes videmus, quæ potuerunt adolescentem mouere, impetumque hunc curæ Divino numini fuisse non obscuris argumentis colligimus: quanquam postea, ingressus rem ipsam, multa ambitione ac vafricitie, se & suas actiones consiliaque scedavit. Quæ interim nequam confundenda sunt.

Imperum Heroicæ comitatur Fortuna singularis:

71. Ceterum ut *imperus* ille, de quo modo dictum, sit *efficax & ubique penetret*, *singularis illa Heroum Fortuna præstat ac Felicitas*. Ac de *Sanctis* quidem illis *Heroibus* res intellectu facilis est. Iuvantur ope divina, illaque tanquam munimento induuntur, & tanquam alis prouehuntur, ac telis, ut ita dicam, armanantur in *destinati à Deo operis confectio-*

non tantum in sanctis illis Heroibus,

fectionem. atque in ea spei suæ arce veluti disponunt, ingentis promptitudinis, inuictiq; impetus præsidia. Quod non modo *vetustissimis illis temporibus quæ καλ' ἡρώων* Heroica erant, & ubi non raro fortunæ huius certitudo & mysterium, Deo reuelante, patuit, conuenire putandum est, sed etiam in *aliis Piis Heroibus*, quos causæ grauitas, & conscientiæ religiose confirmatæ fiducia maximis rebus gerendis exercet, locum habet. At in *gentilibus* minus expeditam philosophiam habet hic locus. *Sentiunt tamen & illi Heroës suam fortunam.* unde nota *Cæsaris Nostri* vox ad trepidum tempestatis periculo gubernatorem, qua metum eius castigauit: *Καίσαρ φέρεις, καὶ τὴν Καίσαρ τύχην συμπλέσταν.* *Plutarch. Cæs.* Verum, si modus scripturæ pateretur, possemus argumentis ostendere hanc cognitionem siue hunc Numinis fortunantis sensum. non vacasse superstitione, aliquando naturæ & astris, aliquando virtutis magnitudini & merito ascriptum, nonnunquam in cæca euentuum fiducia, indagatione principis causæ omiſsa, subſtitere: & si recte

sed etiam in gentilibus.

inimus rationem, videmus maximos gentiliū ipsis successibus fortunæ, ad eius ignorantiam profecisse.

quod non tan-
tum ipsi, sed &
reliqui intel-
ligunt.

72. Etiam alii agnovere hanc fortunam Heroum. hinc est quod Historici, & Velleius Noster, *Cesarem & Octavianum SVA fortuna* vlos, sæpe ostendunt, & interdum cum fundamento sententiæ, coniungunt virtuti (v. 2, 74, 4) quasi dicerent, Heroicæ fortitudinis magnitudinem & efficaciam, perpetua felicitate & inusitata, veluti nota differentię, æstimandam: interdum celeritati fortunam associant (v. 2, 51, 2) præter id quod dixi, mutuam vim & conspirationem quandam significaturi. De Scipione Appianus, certam, ait, opinionem fuisse *δαμνίον αὐτῷ συναμείβεσθαι*, communicato quasi cum Numine consilio omnia eum agere, eiusq; auspicio vti tanta felicitate. Libyc. p. 62, prius sicut *Alexander* apud Curt. 3, 6, 18, nil nisi diuina ope aggredi videbatur. Adeoque ad supremam quidem causam referebant fortunam Heroum gentiles, sed mixtis rursum variis superstitionibus & erroribus. id quod in Scipionis exemplo l. adducto licet intelligere.

sicet non sine
erroribus.

73. Nobis, ut verbo dicam, tenendum: Etiam gentilium Heroas, ab eadem Providentiæ cura quæ eos excitavit, ut ceteris donis, ita felicitate singulari instructos: quam, si recte utantur, in salutem populorum, ipsis concessam servatamque, si degenerent in prava, ad pœnam populorum, non ademptam statim, fas sit existimare. Quodque de barbarorum felicitate alicubi Doctor Stridonensis ait, Nostris vitiis barbari fortes sunt: idem de Heroum suis ingeniis in rerump. damna abutentium successu potest pronuntiari. Sunt interrim, non modo in dirigenda ad salutares usus illa fortuna, sed etiam in ipso rerum actusque cursu moderando, non pauca, quæ prudentius ignorare cupiamus, quam curiose remari satagamus. Atque huius reverentiæ erga supremi Numinis sapientiam instigamenta, piorum quisque in sua vita fortunaque quotidie, nedum in admirando actus heroici pelago, inueniet,

74. Nam prorsus hic plura admirantur quam capiunt homines. Estque adeo ipsa admiratio, siue Auctoritas non minimum ad res Heroico spiritu profligandas aut ordinandas instrumentum. Genuina soboles felicitatis:

D s

quam

igitur verior
& plenior sen-
tentia hic in-
daganda.

Auctoritas in
super Heroica
impetrabilis
usquequaque
& felicitis effe-
cacia est.

quam quia non capit ingenii nostri
 modus, admiramur. Quanquam hic
 omnia cohærent: nam & *vigor* ille, &
celeritas illa, & *impetus* captu nostro supe-
 riora, atque ideo admirationis argu-
 mentum sunt. Multa quoque alia quæ
 eminent in Heroë & splendent, im-
 plere animos hominum animaduerti-
 mus non admiratione modo magnitudinis,
 sed reuerentia cultuque maiestatis cuiusdam.
 Atque hæc est illa *Auctoritas*, sane etiam
 aliis, sed minor, (sicut & de felicitate ce-
 terisque iudicari volumus) concessa:
 qua aliquando nomen Herois præstat, quod
 aliorum arma non obtineant; qua absentibus
 adesse, presentibus oriri aut ingruere, foris,
 domi; pace, bello; visu, auditu magnus, illu-
 stris, efficax videtur. hæc in prosperis orna-
 mentum, in aduersis leuamentum; in su-
 bitis pro consilio, in difficilibus pro telo est:
 denique quod vix multa multis elaborando
 præstant, Heroi, sæpe in antecessum, semper
 cum pondere & instrumento sequentium,
 conficit *Auctoritas*. nec immerito: quip-
 pe venerationem cælo auctore conce-
 ptam, actuque Heroico confirmatam,
 transire in affectum, publicoque iudicio
 foueri ac intendi consentaneum est. At-
 que

que hoc *in bello* pulcherrimum vincendi genus est, vbi ipso nomine famaue animi capiuntur, non vulnerantur ferro corpora: *in pace* ea gloriosissima imperandi ratio, cum non terrore validius & suppliciis, quam imperantis maiestate improbitas coërcetur. Ita *Scipio* Carthaginensium prius animos, quam muros debilitauit: ita *Cæsar* Romanæ Monarchiæ summiq; imperii reuerentiam ante quam vim gentibus ac nationibus conciliauit: ita *Augustus* fatalis potentiæ terminos per terrarum orbem, ad obsequia populorum non extendit modo sed illustravit. Vnum enim aliquod è maioribus adferre libuit, vt hoc quasi compendio ceterorum enumerationem lucrifaceremus.

75. Hos agendi neruos (seu quocunque nomine grandius signari debent, quæ nihil in humanis simile habent) quantum robur comitetur, quoniam exemplis ostendere hic non licet, etiam inde fas est iudicare, quod neque ceterorum deficiuntur villo Heroës, quæ rebus gerendis sunt idonea. Si ingenii nitendum est dotibus, hi sunt ingeniosissimi: si artibus animi & virtutum instructu,

Concurrunt denique alia plurima dotibus artesque:

structu, hi sunt instructissimi. Prudentia ad agendum, virtute ad viuendum, non vt alii, sed cum excellentia fati Heroici, prævalent. Sicut ex diuerso longe grauius, quam exemplo vulgaris exitii, terris incubuere, quoties in peiora degeneratum est. Etiam Eruditio & promitudo liberalis disciplina plerosque Heroas in augusti operis sui artes adornauit. De Scipione Velleius magnifice 1, 13, 3. De Iulio & Augusto Suetonius, & alii passim. dignumq; cognitu est, quomodo Cæsar Octauium suum, in quoniam indolem Heroicam obseruauerat, voluerit institui, apud Dion. 45.

præsertim etiã
prudentia &
eloquentia seu-
dia.

76. Nobis enim non conuenit egredi hic ad studia prudentia præsertim & eloquentia: quam & ipsam Heroibus plerisq; familiarem, & in vsus Heroicos necessariam (cum aliquando non minora oratione quam consilio manuum conficienda Heroi videantur v. Flor. 4, 2, 10.) animaduertimus. Quæ res facit, vt prorsus in donis heroicis Doctrina sit numeranda. Non, quod plane nullus ab hac regula excipiendi locus relinquatur, sed quod plerumque ita comparatum sit. Memorabilis est obseruatio Plutarchi in Mar-
rie

vio, sub initium: si studiorum aliquem
psum ille vir habuisset, nunquam in praua &
 abominanda consilia, quibus laudes suas con-
 taminauit, prolapsurum fuisse. Nec de-
 sunt in recentioribus Historiis huius
 obseruationis exempla. Scilicet indom-
 itos alioquin spiritus, & exuberan-
 tem, præsertim Heroum, impetum, do-
 ctrina non emollit quidem aut eneruat,
 sed temperat & sæpe regit. Nos cum
 abunde caussarum habeamus, cur *Heroi-*
bus Marium non annumeremus, in pro-
 ximo tamen Heroibus gradu, inter Heroicos
 viros conspici potuisse, si litteras, prudentiæ
 virtutisque magistras, non spreuisset, ad ex-
 ercendam studiosæ inuentutis cogita-
 tionem, hic pronuntiamus.

77. Est præcipue Pietatis in actu
 Heroico efficacia singularis tam in diri-
 gendis omnibus quam in patrandis: est
 etiam quædam, vt sic dicam *Heroica Sim-*
plicitas, qua aliquando actuum subli-
 mium profunditas vt velo obtendeba-
 tur: verum nobis nec de omnibus istis
 dotibus pertractare constitutum est,
 quod sæpe iam testati sumus, & sunt
 illa partim *Sanctis Heroibus*, partim *prima-*
uiis temporibus propria: prorsusque di-

nam de Pie-
tate, & sim-
plicitate He-
roum alibi
comediis agi-
sunt.

gna

gna, quæ cura peculiari, forsitan alibi, disquirantur. Nunc antequam hinc abeamus, quoddam *progreſſionis in actu* specimen, per vinculorum, quibus *cauſſa cauſſam, actus actum trahit*, ſeriem aliquatenus designabimus.

*Quomodo ipſa
progreſſio a-
ctus Heroici,
quibusdā con-
nexionibus &
vinculis conti-
nueſcit.*

78. Igitur procliuis in magna in-
doles, cum vel accepit, fortuna quaſi oc-
caſiones ſuppeditante, magnam exer-
cendæ virtutis materiem, vel quaſiuit &
ſibi ipſa ſtruxit (id quod ſæpe boni & iu-
ſti opinione, aliquando non opinione,
ſed reuera iuſto bonoque titulô ac-
cidere poteſt) ipſo ſucceſſu non ſatia-
tur, ſed ad maiores plerumque cogi-
tationes attollitur. Qui affectus non-
nunquam uſque ad ſupremum diem
perdurat, Sicut exemplo Iulii Noſtri
elegantè & cum prudenti obſervatione
oſtendit *Plutarchus*. ſcilicet τὸ μεγαλε-
γδὺν καὶ φιλότιμον καὶ πολλὰ καθ' ὁρῶσεις de-
nique proficiunt in φιλοτιμίαν τινὰ ὑπὲρ
τῶν μελλόντων πρὸς τὰ περὶ ἡμῶν μέγα: id eſt,
quando animus nihil modicum aut paruum
ſpirans atque cupiens, multis magniſque ope-
ribus ſe ac ſuas vires feliciter expertus eſt,
tum in fiduciam ſui amplius accenditur, inci-
pitque ſecum quodammodo ipſo contendere

& nouis exemplis priora vincere. vt ipsos iu-
 dicii neruos è pluribus verbis hic propo-
 nam. Acceduntque magna inuitamen-
 ta. vel enim imperii gloria, & reip. commo-
 dis studetur, sicut Cæsar ab initio dum ex-
 ternos hostes profligat pariter & quæ-
 rit. vel ex tot meritis, quæ omnium maxime
 intelligunt ipsi Auctores, accenditur cupidi-
 tas premiorum, vt nihil sibi non deberi, præ-
 sertim vero honores summos opesque credant,
 & dum credunt, habere quam expectare
 malint. Magnum exemplum huius
 rei in magno Viro cum recitasset,
 subiicit Thuanus lib. 2: id sibi tot victo-
 rias spondere atque adeo sibi deberi tum
 confidebat, tum vero & rem tentare hono-
 rificum & quodammodo necessarium exi-
 stimabat. Penetrauit, vt in aliis ple-
 risque, Scriptor prudentissimus & vete-
 ribus comparandus ipsam arcanam & πρὸ
 θεῶν Maximorum Principum, quibus
 non eximitur, honorificentie plurimum ha-
 bere, quæ familie prouehende, dignitati au-
 gende aut parande seruiunt consilia. Tum
 autem in magna potestate constitutis
 frequens & facile schema necessitatis
 succurrit. ita opus esse, vt maiestas im-
 perii stabilis & efficax sit: vt negotiorum ob-

uersantium aut emergentium moles fortius
excipiat, dexterius sustineatur: ut status
reip. labens instauretur: ut dignitas at-
taminata vindicetur ac conseruetur.

79. Nam hoc postremum præ-
sertim sæpe iactatur: idque Iulii &
Octauii exempla luculente testantur.
Neque abnuetim, crebro talibus ingeniis,
si non causam, certe occasionem pretextumq;
suppeditari, non magna modo, sed nimia
moliendi. Modo obliquus aliquis Catō
(Flor. 4, 2, 9) modo, aduersarius aliquis Pom-
peius, & studio partium ἀντιπεποιημένος
sive obrectator Scipio (Cæs. 1 bell. ciu. pr.) mo-
do inconstans inquietusq; aliquis Curio (Vel-
lei 2, 48, 3 &c.) facem subilcit nouis con-
siliis, atq; adeo, sano & bono sensu,

— iustos fortuna laborat

Esse ducis motus & causas inuenit armis.

sicut Lucan. 1, 265 loquitur, offeruntur
etiam ex nec-opinato iustiores ingenti-
um consiliorum continuandorum cau-
sæ: ut cum Cæsarem fraude & bello audent
laceessere Egyptii, ap. Vellei. 2, 54, 1. cum ad
opem reip. dominatione Antonii oppressæ fe-
rendam Octauius Ciceronis consilio, auctori-
tate Senatus inuitatur (v. Dion. 45 & 46) ne
dicam de Amicorum instinctu, prodigiorum
monitu

monitu, similibusque quæ nunquam de-
sunt magna consilia semel ingressis.

80. Possunt ex iis quæ diximus,
etiam plura, quæ non dicenda nunc pu-
tauimus, coniectari & colligi. Qui-
bus omnibus probe consideratis, Pru-
dentiùs, vt arbitror, sperabit timebitque
de Heroibus, quisquis in eam curam suas cogi-
tationes intendet. Licet enim verissi-
mum sit in omni re humana illud velleii
Nostri 2, 75, 2: Quis non diuersa presentibus
contrariaque expectatis aut speret aut ti-
meat? tamen istud casuum * τὰ ἀδόξα
& ἀνόμαλον non debet impedire aut
sufflaminare hanc diuinantis animi
curam. Nam sicut diligentia & ge-
nerositatis est, ad excipienda quæuis
inopinata se comparare: ita illud ingenii,
si quis potest vigore mentis, prouidere quæ fu-
tura sunt, & tanquam ante oculos locare,
quid possit accidere; & quid agere debeat,
si ita accidit definire: interdum duo & tria
simul voluere animo, quæ coniiciat, aut sin-
gula aut coniuucta accidere posse, & aut sin-
gulos aut coniuuctos disponere actus, quos in-
telligat profuturos. Fortis ergo est viri (addo,
& Prudentis) non dissimulare cum aliquid
imminet, sed pretendere, & tanquam ex-

Quæ observa-
tiones omnes
licet aliquid
incertitudinis
habeant:

* inopina-
tū & irre-
gulare.

tamen ad offi-
cia Prudentis
merito refe-
runtur, sicut sa-
pe dictum est.

plorare de specula quadam mentis, & obuiare cogitatione prouida rebus futuris, ne forte dicat postea: Ideo ista incidi, quia non arbitrabar posse euenire. quæ D. Ambrosii ex 1 offic. 38. verba sunt. Notum est Ciceronis elogium ex Nepotis Attico 16, 4: qui non solum quæ vivo se acciderunt, futura prædixit, sed etiam quæ postea usu venere, cecinit ut vates. eiusque diuinationis exempla præsertim in epistolis ad Atticum, de quibus Nepoti sermo, reperiuntur, vbi plurima similia illi loco de Iulii Nostri causâ lib. 8 ad Attic. ep. 11. *αὐτοῦ πρὶς* igitur, noster Attice, non ariolans, ut illa, cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens,

lamque mari magno.

non multo, inquam, secus possum vaticinari: tanta malorum impendet iniuria. Non est hic tamen obliuiscenda exceptio, de qua supra 1, 16 & 2, 46: ut vel inde difficultas huius rei cautioque intelligatur.

Tertia pars tractationis expendit: Quibus subsidiis promoueri, vel remediis impediri Heroum assus possit.

§1. Interim cum bene erunt rationes prouidentia subductæ, longe difficillimum opus restat, ut ii, quorum præcipue curam & officium tangit, vel illa spes, de qua hactenus dictum, vel ille metus, recte se gerant, non tam in promo-

mouenda Heroum indole ad sperata (nam ea se facile explicat sapientia) quam in prohibendo Heroico conatu à formidatis.

Vt promoucantur Heroici actus alienis subsidiis, eo minus est opus, quo magis abundant propriis. *Impetrabilis illa efficacia* (liceat enim mihi forte hic *Amiani* verbo uti) se ipsa prouehit & euehit, se instruit ipsa ad actum, & in actu promouet. Vt sufficere videatur hoc loco ad promouenda Heroum bona publicoque salutaria consilia: *Non obstitisse.* Quod ne fiat, non tam Herois quam obstitentis interest. Nam illum quidem nemo impune à cura Reip. retardauerit.

Et subsidia quædem promouendi actus potissima ex se habent Herois.

82. Sunt tamen & hic aliqua, quibus prudentum animi suam Heroi promittitudinem declarare, suumque in promouendis bonis consiliis studium approbare, & possunt & debent. Vnum, & si forte, alterum specimen dabo. Cum duo Romani duces summi (Scipiones) in Hispania cecidissent, iamque qui succederet, summa cura legendus esset, nemoque reperiri posset, qui eam belli molem in se reciperet, tum Iuuenis Scipio annorum 24 (ille cui tam grande de Africa

nisi quod in hunc censum aliquando venisse leguntur, fauor & honor publicæ exhibitus.

*nomen fata decreuerant, Flor. 2. 6. 37. Nostri per adoptionem auus) in medium prodit animumque Heroicum reip. obtulit, posteaque sui consilii rationes ita exposuit, vt facile appareret, non à temeritate iuuenili, sed à generositate Heroica profectum, quod promiserat. Recens is conatus, & persona nondum satis in publicum intellecta ac profundiore notitia æstimata erat. Quod si tamen maiorem ætatis, quam fauoris rationem perseuerassent habere Romani, ingens sibi malum consciuissent. Pars prudentiæ & felicitatis fuit, quod omnem benevolentiam & dignitatem summam Scipioni detulere: eiusque consilia & tum & postea, non sine veneratione actus Heroici, rata esse ac fausta iussere. consulendus *Liuius* 26, 18 & 19.*

item, tempestiua legis aut consuetudinis venia.

83. Atque hic, non vsquequaque & adeo legibus nonnullis aut consuetudinibus est inherendum, vt Heroicis pro rep. molitionibus quasi obicem, quantum quidem in nobis est, ponamus: quin potius eundem, qua fata & Herois virtus viam pandunt, non qua nobis ire optatius erat. Laudauimus supra Romanorum prudentiam, qui in Nostro

stro Scipione (posteriore) leges annarias non tam neglexerunt, quam tempori & negotiis cedere iusserunt. Contra ea Thebani non ab ipso modo Epaminonda, in exprobratoria ista excusatione (v. Nepot. in eius vit. Appian. Syr. &c.) sed à posteritate tota merito irrisi sunt, quod neque post euentum intellexere, salubriter & Heroica prorsus prudentia violatam esse à summo viro legem populi, ne violaretur, imò subuerteretur Salus Populi. quam plerumque nemo minus, quam populus ipse intelligit. Itaque nullibi maius est Heroibus vel periculum vel impedimentum, quam in statu populari. nam & de indole Heroica omnia in sequiorem partem ferme interpretantur, & de actu Heroico (quem neque capiunt scilicet) crassius quam par est, iudicant.

84. Cuius rei exempla non alia terrarum dedit plura, quam Gracia; de qua hoc tantum nunc vacat annotare: Ciuitates eius liberas saepe suis incrementis obtitisse, saepe decrementa sibi accelerasse, dum Heroum actus & consilia vel non promouent vel impediunt. Est enim hoc quoque à iustitia fati non alienum, ut in-

*Qua obseruat
tio ad liberas
praecipue ciui-
tates spectat.*

nam Monar-
cha ipse actus
rerumque Do-
mini sunt.

grati erga Heroica munera & successus ciues,
suis incommodis postea luant iudicandi fini-
steritatem. In vnius imperio, minus hac
admonitione opus est. Nam Heroem
Principem plerumque prona paren-
tium beneuolentia comitatur: & reges
non liberi solum impedimentis omnibus, sed
domini rerum temporumque trahunt consi-
liis cuncta, non sequuntur. quæ Liuii verba
(ex 9, 18.) cum emphasi ad nostrum in-
stitutum possunt accommodari.

Inseritur ar-
dua questio:

85. Sed, hac ad ciues tanti Regis per-
tinent, inquis: qui aliis quoque rationibus
tenentur parere Regi ad maiora vocanti,
eiusque consilia omni ope promouere. Quid
autem, si in publico & late spectante negotio,
vel conuersione rerum, Heros aliquis (nam
an talis sit constare utique debet) magna
spei & ad plures populos pertinentis consilia
agitat: an sociare opes & operam debent
aliæ resp. & Principes, qui nec dubitant de
propositi Heroici rectitudine, & indolem
ipsam serio mirantur? Magna & ardua
questio; quam nec capio, nec definio.
Itaque responsionem quidem hoc loco
nemo à nobis expectauerit: verum si
quid obseruationis huc facientis habet

ad quam non
iam responderi
quam annota-
re aliquid hoc
loco potest.

Histo-

Historia, quam tractamus, & consideratio euentuum, quam in tractanda historia sectamur; non alienum fortean fuerit, cum venia prudentium in transcurso pauca quædam annotare.

86. Ante omnia, veteres memorias recognoscenti, assiduis ferme exemplis constabit: Magnos rerum transitus ac conversiones facilius quidem prævideri, dum imminet; at ubi iam voluntur, nihil difficilius ad captum hominum, nihil intricatius ad iudicium esse. Possunt eius rei causæ satis perspicui ab iis, qui hæc altius meditantur. Non potest enim magna mutatio fieri, quin coniungatur plerumque aliqua violentia & rerum perturbatio: & in his omnibus versatur diuina manus partim flagellis armata, ad quorum conspectum oculos & prudentiam submitunt mortales; partim operibus nouis occupata, quæ raro ante euentum satis intelliguntur. Quo fit, ut bonas aliquando rationes sequantur, qui in partes veniunt: neque male sentiant etiam ii, qui non veniunt in partes. Sicut enim quædam ad hæc talia instigant: ita quædam retentant. Atq; hoc est equi-

librium illud spei & metus: ex quo sepiissime
 nulla prudentia, sed fortuna aliquid eligit.
 Fallor an hæc consideratio, quæ late
 patet, maximisque exemplis fecunda
 est, iudicium nostrum circa casus actusque
 humanos, ad æquitatem & prudentis venia
 promittitudinem temperare potest, nisi quod
 in caussis temporibusque certioribus
 ac expeditioribus, alia existimandi me-
 thodus, ex indole rerum haud raro
 emergit. Interea, quantum ad Heroas
 ipsos attinet, vel constituit DEVS perficere
 eorum propositum; & tum exiguas opes
 maximis viribus superiores præstare
 potest & solet, ne dicam, quod sæpe alia,
 quam ipsi optabant sperabantue, sub-
 dia quasi ex machina, ut est in prover-
 bio, excitare mauult: vel inchoare ac osten-
 dere tantum orbi voluit Heroicum opus & præ-
 sidium; & tum Heroum magnanimitas
 libenter ad voluntatem diuinam, quam
 semper attendere conuenit, subsistit.
 haud ignara, etiam inter eos, qui nescio quas
 vires & animos offerant, plurimos non tam
 Heroum bona & generosa consilia sequi, quam
 suas occasiones speculari, & felicitatem potius
 caussa suis rebus accommodare, quam iusti-
 tiam.

etiam defendere. Quibus haud paulo meliores sunt, ut arbitror, quos neque excitat neque abstinere calliditas, sed sollicitudo & perplexitas temporum à praesentioribus consiliis discludit.

87. Quod si autem insequiorem partem sua consilia flectere, & aduersus statum reip. aliquid cogitare animaduertatur Heros, quid & quomodo ex regulis prudentiae inhibendum est? spectat haec cautio cum primis ad regimen Plurium, aut mixtas resp. nam in *ταυταρδεα*, si quid innouatur aut insolentius usurpatur, ciuib. patientia & immobilis erga principem fides, loco prudentiae commendari debet. Ibi ergo, ut salutaris *ἀντιπρᾶγία* locum habeat, primum & validissimum momentum in tempore est. Principis obstandum: nam quod semel hic conuiendo transmittitur, postea raro corrigitur. si secunda quoque molitio processit, iam tertia admissa est: & sic deinceps. Quae circa Iulii Caesaris molitiones imprudenter & fero Romani statuerint, vide apud Dan Heins. in orat. de C. I. Casare: ubi diligenter & perite haec talia illis exprobrat, Nos enim necessaria festinatio nusquam patitur subsistere.

Remedia inhibentia quod attinet.

primum momentum est in tempore.

secundum, in
legibus.

88. Ceterum cum status libertatis aut mixta è pluribus resp. omne suum robur & vim & quasi animam in legibus habeat, igitur tum Legislatori & reip. conditori ab initio statim accurato studio providendum est, vt ea legum congruentia aptatisque in mutuos & firmos complexus vinculis τὸ πολιτευμα emuniatur, quæ conuelli sine conuel- lentis exitio nequeant: tum gerentibus rep. summopere erit annitendum, ne quid occulti, ne quid aperti vitii illa compages status ciuilis, & firmitudo legum capiat. Nam in parte θεωρητικῇ præstantissima & tutissima prudentia constituitur: cetera subsidaria, atque adeo incertiora remedia sunt, quod Aristoteles in Politicis grauitè monet. In statu rei Romanæ euidentissima eius fati documenta habemus. Facilius potuisset tam Cæsaris quam aliorum conatibus contraheniri, nisi legum maximarum & in quibus incolumitas publica fundabatur, auctoritas imminuta & auxilium iam inualidum fuisset. nam inter certamina potentium & auaritiæ magistratuum pridem vi. ambitu, postremo pecunia

pecunia turbabantur. Tac. i A. 2, 4. Quod enim supra diximus, *leges aliquando publice vtilitati in promouendis Heroum consiliis cedere, & de temporibus & de negotiis diuersis intelligi debet*: quo accedit ipsarum legum *discrimen & modus à lege aut consuetudine declinandi*. quod si consensu iudicioque reip. fit, non turbatur lex, sed dispensatur vsus legis; non conuellitur aut infirmatur, sed explicatur, suppletur, corrigitur pro re nata, sicut à quouis in exemplis antea allatis deprehendi potuit. Nos cum eam status corruptionem hic in oculis habeamus, quæ legum vim & usum infirmauerat, supra id, quod modo de transmissis per publicam negligentiam Iulii primis molitionibus iure exprobatum diximus, etiam eo nomine Romanos arguere possumus, quod passi sunt huc recidere cuncta, vt extrema exempla aliqui possent audere, aliqui extremis remediis non possent propulsare.

89. Quanquam reuera, felicitatis nimix vitiis inquinati ciuitatis mores animique, & nunquam satis bonafide coalita potestas populi ac optimatum,

tertium in consideratione status publici.

tium, concussis semel quæ vel mutuo metu vel communi periculo ac negotio olim, continebantur, concordia pignoribus, non potuerunt, nisi per conuersionem rerum statusque, in legitimam formam ordinatumque corpus reformari. Hoc præcipue & maturime animaduersum oportuit ab iis, qui adhuc aliqua auctoritate valerent & publico prospectum cuperent. nam e. g. ita facile potuisset intelligi, non esse id tempus quo Heroica Iulii Caesaris indoles, postquam tot meritis remp. obstrinxisset, vi & contumelia inhiberi deberet. & obseruauerant hoc aliqui. igitur Cic. i. epist. 9 ad Lentulum, Resp. inquit, mihi videbatur contentionem, præsertim maximis rebus à Cesare gestis, cum illis viris nolle fieri: & ne fieret, vehementer recusare. nisi quod postea priuati nonnullorum affectus, opesque Pompeii in deteriora valere. Multo minus autem, post rem confectam, Caesaris, data acceptaque solenniter fide rebus impositi, cædes iniustissima pariter & infelicissima, remediis formidata inhibentibus accenseri, nisi stultissime, potuit, sicut & deinceps facile erat ani-

anima
ampli
temp
(quen
tum?
primen
adiuua
p. 356.

Ocius
ros ali
fit de
dispicie
ri posite
ro vitia
conuer
immin
rit, si
ostend
de diri
silio co
ca cer
neque
alter
sidio,
omnem
de Au

animaduertere : non irritandum esse amplius Octauium. Quin potius illud tempus iam postulabat, vt vnum aliquem (quem autem potius quam Heroem tantum?) rebus suis praeferrent, eumque in opprimendis tot reip. turbatoribus per omnia adiuuarent. quod & Dio iudicat lib. 46. p. 356.

90. E quibus omnibus, si distinctius iam agendum sit, patet: *Quando Heroes aliquis viris Prudentibus in rep. suspectus sit de consiliis mutandi status, ante omnia dispiciendum esse, an conseruari aut emendari possit ille status vt diutius subsistat: an vero vitia egri corporis eo vsque peruaserint, vt conuersio aliqua rerum necessaria sit, & vltro immineat.* Quod postremum vbi euenerit, sicut exemplo Romanorum modo ostendimus, non tam de inhibendo, quam de dirigendo ad optimas rationes Herois consilio cogitandum erit. Vt, cum oligarchica certamina non possunt aliter sopiri, neque fessa ciuilibus discordiis resp. aliter sanari, quam Monarchiae subsidio, ibi sane reip. & pacis intererit, omnem potestatem ad vnum conferri. quod, de Augusti Principatu, cum Tacito (1 Hist. I, 2)

de qua regula
hic traditur

i, 2) prudentissimus quisque postero-
rum iudicavit. Quantum sanguinis
non esset fūsum, nisi imprudenter &
intempestive obluendo Heroicas vi-
res Romani in se irritassent? Præfer-
tim cum Heroica ingenia ad extremam
fruitiam non sint prona, & omnino
certis artibus mitigari queant. Memi-
nisse autem velim, quicumque hæc lege-
rint, caute & intra cancellos, ut sic di-
cam, quos nobis occasione exemplorum
nostrorum circumposuimus, accipien-
da esse, salvis exceptionibus & iudicio
graviore super diversis causis. Pruden-
tiæ, inquam, quæ fato se præbet; non
ignaviæ, quæ fatum accelerat, consul-
tum cupimus: & Principatum respici-
mus, non Tyrannidem: neque de alio
quam Heroe loquimur.

91. Cum quo semper caute agen-
dum est. *etiam ubi spes servandi & restau-*
quartum in
prudenti mo-
deratione *randi status prioris superest. Non contu-*
melis, non gladiis; sed bonis legibus & mo-
deratis rationibus Heronum animi flectuntur
& expugnantur. Itaque ne audi Poli-
ticos, quibus post tria verba Ostracismi,
insidia specie negotiorum structæ, honoratæ
exilia

exilia & similia, certe periculosa, arcana in ore sunt. Longe aliter cum Antonio aliquo, quam cum Octavio comparatum est. Sunt causæ, ob quas cum illi gladium intentares, hunc veneratone solenni conciliares. Nemo decipit Heroas per arcana inania: nemo per violenta terret. neque quidquam profuit vnquam, sæpe plurimum nocuit vel Romanæ vel Græcis ciuitatibus, quoties Heroas iis, quibus prædiximus, modis aggressæ sunt.

92. Etiam in diuinæ Prouidentia, præsertim debitis rationibus placata ordinatione non parum reponendum est. Illa sæpe discussit cogitationes summorum virorum, quibus inclinandis nulla prudentia par fuisset. illa *voluntatum humanarum exorsa interdum alio, quam quo contendebant, exitu terminans, multiplices actus conuoluit.* quod inter paganos etiam Ammianus Marcellinus vidit lib. 14 c. 39. illi curæ sunt non respública tantum, sed vel præcipue in rebus p. forma imperii, eiusque conseruatio aut mutatio. illa denique clare perspicit, quod nostra coniectatio obtu-

quintum in fortuna.

sus

*Munitur hic
locus adeoque
totum caput
distinctione
& cautione:
reliqui huius
argum. in ca-
put seq. serua-
ntur.*

sius inuestigat, & in quo sæpe fallitur. Quo fit, ut remedia aliquando inclament homines, ubi nullis remediis opus erat. Nam, quod semel hic testor, plurimum interest, an de aperta seditione & seditioso turbatore agatur, ubi nota Politicorum monita obtinent: an vero de ingenii Heroici ea promptitudine, qua aliquando in suarum virium aut meritorum æstimationem longius euectum, erroris sui ea fomenta & instrumenta, in publico enata aut enascentia inuenire potest; quæ statui reip. formidabilia sint & periculosa. Denique quid Prudentia hic in futurum diuinare, mature obseruare, & bona solertique ratione vel munimenti loco opponere, vel remedii loco in tempore, & per momenta euentuum adhibere debeat, ut reip. aut minore motu conseruetur pristina facies, aut si id non potest, transitu minus exitiabili mutetur. Sicut & alias in omni medicina rebus publicis accommodanda diligenter cauendum est, ne curatione ipsa aliquid noui vulneris exoriatur.

CAP. III.

I.

Distulimus è superiori de Heroicis ^{Amplius, & sub exemplis de Heroico charactere quæstionem} Dingeniis tractatione in hoc caput, eam quæstionem: *An Pompeius, Cicero, alique, præter tres illos (Scip. Iul. August.) Velleio memorati Heroibus essent accensendi nec ne?* Quæ disputatio, eo pertinet, vt accuratius intelligatur ipsa Heroum descriptio, & character excellentiæ Heroicæ paulo pressius examinetur. Qua in re prorsus magna latet difficultas: si præsertim consideremus, plerumque omnes in designandis & nominandis Heroibus tam liberales esse aut animosos, vt nec singularis fastigii Heroici raritas, quam sapientissimus quisque agnouit predicauitque; nec distinctioris notæ proprietatis, sine qua confusio vix euitari potest, satis conseruentur.

2. Nos, vt breuiter agamus, ante omnia necessarium existimamus distinguere, inter Heroas & Heroicos viros. ^{distincti sunt quæ inter Heroas & Heroicos viros.} Ille titulus præcise notabit id, de quo quæritur: *Hic* latius patebit, eamque naturæ præstantiam complectetur, quæ summum illud fastigium, non æquat quidem, sed attingit aut alludit. *Ille*, Scipiones, Iulios, Augustos, Alexandros,

& similes indicabit: hoc contenti erunt Pompeius, Cicero, alique.

*Cur supra Ro-
mulus non in-
ter Heroas no-
minatus:*

3 Ceterum vis & ratio huius differentię, exemplorum declaratione amplius patebit. Manentibus autem in Romana potissimum historia, primus occurrit *Romulus*, urbis gentisque Romanę conditor; non ille quidem descriptione memorabili Velleio narratus, sed narratus tamen. *An omittimus hunc in Heroibus recensendis?* Minime vero. Sane, quicquid Heroës magnos vel commendat, vel indicat aut significat, eorum nihil defuit Romulo. verum nobis animus erat, commentationem nostram ad descriptiones *χαρκτηριστικὰς* Velleii accommodare. Itaque, cum descriptio talis abest, neque expositio nostra locum habere intelligitur. Alias omnino in argumentum prægressi capitis venissent, *Romulus* (cuius mentio ap. *Vellei* 1, 8, 4) *L. Æmilius Paullus* (1, 9, 3) & si qui alii tales obiter ac in transcurso ab Historico nominati sunt.

*Item Pompe-
ius.*

4. Inter eos, quos magnificentissimis laudibus, & tanquam Heroas, Velleius honestavit, Cn. Pompeius luculentum nactus est locum. vide 2, 29, 2

¶

Ec. 2, 3, 1. Sed nos inter Heroas vere
 & citra controuersiam ita nominandos
 non retulimus virum. *Prima* enim, non
 consentiri has laudes ab omnibus vi-
 debamus. Notum est illud *Sallustii* de
Pompeio in orat. 1. de rep. ord. vbi maiore for-
tuna, quam sapientia fuisse dicitur, cete-
 raque eius magnitudo non tam ani-
 mi, quam diuitiarum & famæ viribus
 adscribitur. Deinde licet *magnum &*
*memorabilem virum, multa*sq; egregias in eo
sive ingenii dotes sive animi artes libenter
 meritoque agnoscamus: tamen infra
 trium, quos supra laudauimus, excel-
 lentiam haud dubie substitit; & nescio
 quomodo mihi actiones eius æstiman-
 ti, non successus quidem ad Heroum fa-
 mam, sed singularis illa vis ingenii
 actusque ad Heroicæ sublimitatis men-
 suram, videtur defuisse. Id quod ta-
 men prudentioribus relinquo altius co-
 gitandum: non pugnaturus cum quo-
 quam morose, si ad mentem Velleii &
 aliorum, Heroibus simpliciter accense-
 re velit Pompeium. Nobis adstrictior
 loquendi ratio placuit: ne in illo pror-
 sus summo fastigio plures gradus con-
 stituti, obscurarent huius loci philo-

sophiam. quæ sic admittit comparationem prope. similitum, ut aliquid incomparabile sibi suo iure reseruet.

& Cicero.

5. Suffecerit ergo forte, Heroicos viros appellare tales: sicut in CICE-
RONE nunc amplius ostendendum est. cuius elogium, summæ fortis prædicationem ostentat 2, 34, 3. 2, 66, 3, & c.
Et profecto admiranda est huius hominis celebritas & magnitudo, verum vel præcipua Heroici ingenii excellentia in eo consistit, ut non bello minus quam pace polleat. hoc enim verè singulare & paucis concessum apparet. Quocirca licet Cicero ingenii celsitudine prorsus Heroem spiret: tamen quia pacis artibus & civili habitu, non item armorum gloria excellere ipsi datum est, hætenus primam illam sortem non attigisse existimandus est. Possemus etiam profundius id discrimen meditari, in hanc sententiam: Obseruari potest, Deum ter opt. max. summa illa & vere prima fortis ingenia, quos Heroas diximus, ferme maximis in rep. euentibus, conuersionibus, mutationibus, amplificationibus consciendis adhibere; quod in Cicerone non reperimus, adeo ut mirandum sit, hominem tanti nominis.

nis tantæ prudentiæ, auctoritatis, tam parum vel in hanc, vel in illam partem præstitisse, cum resp. mutaretur. Dum enim modo fluctuat, modo dubitat, modo timet: semper intra conatum substat, atque vix voluntatis suæ, nedum operis, certa vestigia reliquit. Loquor de illis temporibus, vbi Deus magnus illum fatorum reip. orbem circumegit. Nisi quis credat,

— *ingentia consulis acta*

*Iurataq; manus, deprensasq; federa noxæ,
Patriciumque nefas,*

tanti momenti esse, vt quibuscunque actibus, ad quos Heroës à Deo destinantur, comparari queant. Sed tum illa prior ratio nobis aurem denuo velligabit. De CATONE (cuius enco- & Cato, mium extat 2, 35, 2) idem ferme iudicium, quod in Cicerone vsurpari potest. Ingentes magni viri conatus plerumque frustra fuere. cum in Heroibus interim, perficiendi destinata efficacia & felicitas, non parum ad fidem singularis excellentiæ valeant.

6. Quid de AGRIPPA existimabimus, illo Augusti adiutore, ma- & Agrippa

gno homine & admirabili? Equidem,
 quod in aliis præcipuum iudicandi ad-
 miniculum suppeditat, *maximarum re-
 rum effectio*; hic locum inuenire vix
 queat. Prudentius enim sentit, qui
 eam *Augusti auspicio* tribuit. Sicut in
 exemplo simili *Horatius 4 Carm. od. 14.*
 Scilicet ad rerum Dominos, ordinarie
 pertinet ministrorum & adiutorum for-
 tuna: aliquando etiam prudentia, fato
 suppeditante ministris cogitationem,
 Domino profuturam. Hinc adeo fit, vt
 fatorum ordinationem humana sequan-
 tur iudicia: & quam gloriam Deus in so-
 lidum vni vindicauit, eam cum adiuto-
 ribus communicare nos quoque dubi-
 temus. Quæ res non parum obscurat
 Heroica Agrippæ, aliorumque opera:
 facitque, vt Heroicis potius virtutibus,
 quam Heroico auspicio, Heroibus præ-
 sto fuisse; heroicisque radiis quidem,
 sed ab Herois sole accensis, effuluisse vi-
 deantur. Hæc, inquam, est via cen-
 sendi de Heroicis ingeniis sub Heroe
 constitutis: quam inuenit sceptrorum
 reuerentia, & commendat arcana impe-
 rii tutela. Sed cum, *Aristotele* momen-
 te 3 *Polit.* 5, qui de re aliqua tractationem
 suscep-

suscepit, non eatantum respicere, quæ sunt, actuique & experientia conueniunt; sed illa quoque speculari debeat, quæ interior rerum natura, & simpliciter spectata indoles continet: igitur neque hic prorsus absurdum aut alienum fuerit, ingenium artesque Agrippæ in se consideratas examinare, *an ingens Herois nomen sustineant nec ne?* Qua in parte clarius nobiscum agit Dio Cassius (*præsertim lib 53 & 54*: quæ elogia descripsit in suum opus Zonaras tom. 2) quam Velleius 2, 79, 1. Sane, si vera sunt, quæ Dio magnifice extollit in hoc viro, nemo eum Herois titulo venerari, amplius distulerit. An & MÆCENATEM? de quo Noster 2, 88, 2. Nondixerim: & in promptu sunt causæ, ex iis, quæ hactenus disseruimus.

& Mæcenat.

7. Interim, si in ipsis considerandis ingeniis permanemus, haud dubiam Heroum trigam dabo: Marcellum (de quo Velleius 2, 93, 2) Drusum Claudium (2, 97, 2) Germanicum (2, 116, 1) Qui sane, quo minus ad perfectum Heroum decus exsplendescerent, non indole singulari, sed partim vitali ætate, partim auspicio destituebantur Heroico. Fuerunt,

Interponitur
triga Heroum.

funt illi pars *inusuati splendoris Heroici*, quo Deus *Romane Monarchiae* initia illustrare voluit: quæ magnificentia sicut exemplo caruit (nam nec *Affriorum*, aut *Persarum*, aut *Grecorum* dominatio tam multiplicato fulgore Heroicarum artium exorta est) ita diuturna non fuit, sed nec auctori tantarum rerum Augusto super- fuit. Nimirum ut raro longa terris serenitas contingit: ita tantorum siderum lucem, magnarum tempestatum nubila mox exceptura erant. Ac de *Marcello* quidem, præcipue autem de *Druso*, digna Heroibus loquitur *Velleius*: *Germanici* laudes per adulationem, in gratiam *Tiberii*, obscurat; quas inter alii plenissime admetiuntur, adeo ut *Alexandro Magno* comparari meruerit, apud *Tacitum* 2 A. 73.

An *Tiberius*
ip. *Heroibus*?

8. Sed cur *TIBERIUM* principem, qui Augusto successit, in Heroibus non nominauimus? Si *Velleium* hic audimus, nemo potior illo priorque, tam grandia sunt, & inusuata, denique Heroica, quæ in eo laudat. Sed quis vera iudicia de viuentis principe promit? quod historia postulat à scriptore, vix admittit reuerentia in ciue: nedum adula-

adulatio. cuius manifestum tenemus, quantum ad Tiberiana, Velleium. Quid nonne & ceteri Scriptores magnam prorsus & singularem naturam, summasque artes Tiberio tribuunt? certe. sed cum tali exceptione, quæ non patiatur eum cum Heroibus comparari aut coniungi. Acute & solerter Dio sub initium lib. 57: *τὸς αὖτε οὗτος ἰδιωτὴν ἐπέχοντο: φύσις τε βάρβαρα πενίτης σιγῆς καὶ θαύματος ἰσχυρὰ* naturæ uteretur penitus singulari & mirifica & cuius non alibi exemplum reperias. Non erat in eo latus & alacris vigor ille Heroicus, qui mores actusque Heroum honestat: sed obscuritas quædam cum difficultate & ægritudine animi ferme perpetua coniuncta. Non erat in eo generosus & apertus animus, qualem in plerisque omnibus veris Heroibus agnoscimus: sed abstrusa vsque ad degeneres latebras tristes & morosa vafrities: non modo à leonina indole, sed à vulpina astutia, in ignobiliora omnia depressa. Non erat in eo placabilis animus aut vlla ira veniæque permutatio, sicut Heroës admodum quidem irasci solent, sed bona fide reconciliantur: quin potius irrevocabilis acerbitas, & insanabilis ira, perpetuas odiorum crudelitatumque

tempestates ciebat. Atque, ut verbo abfoluam, quam prope alias ad miraculum accedit Heroica natura: tam prope hæc accedebat ad monstrum. Pæne est, ut dicam: Orbi Romano, in Augusto quidem, quid Heroica indoles esset; in Tiberio autem, quid Heroicis artibus vel maxime aduersaretur, ostensum esse.

Arminius
Heros.

9. Superest, ut de ARMINIO, summo gentis nostræ & antiquo ornameto, quid sentiendum sit, exponamus. Describit eum Velleius laudatque 2, 118, 2 ut rari præclarique exempli virum: sed qui tamen infra Heroum excellentiam æstimandus sit. Nimirum Romanis haud perinde celebris visus est, dum vetera extollebant, recentium incuriosi, sicut obseruat Tacitus 2. A. 83, s. idem, qui longe magnificentius de summi viri artibus & fato sentit. quod iudicium, ut ab hoste profectum maximi haud dubie faciendum est: quanquam supra auctoritatem iudicantis, iudicii ratio est, quam mouemur, ut omnino Heroem fuisse Arminium dicamus. Illustrius & publice notius id esset, si Germanis scribendæ historiæ facultas aut cura fuisset.

nam

nam *Historialia* illa, vt sic dicam, *carmina*, quibus canebatur à popularibus, non valebant aduersus temporum casus & æui potestatem. Interim nec diuinæ destinationis consilia penitus videntur obscura esse: quæ Romanæ ambitioni hunc obicem posuerat, haud dubium LIBERATOREM GERMANIÆ (sicut & Tacitus elogium vere Heroicum agnoscit consentitque) nisi Germani seruitutis suæ fata sibi vltro accelerassent.

10. Ex iis, quæ hactenus allata sunt, animaduerti potest: in æstimandis Heroibus attendere nos non aliam naturæ excellentiam, quam quæ vere & propriè summa est ac singularis; quæque rerum publicarum fata potissima suæ magnitudini innexa habet, quibus scilicet tractandis diuinitus Heroës destinantur. Atque hæc explicandi via accuratiori philosophiæ quam maxime videri possit consentanea. Alii animosius & laxius Herois elogio vtuntur, omniaque magna ingenia eo dignantur. Aliqui, comparatione quadam fatorum publicorum inter se, siue καὶ ἀναλογίαν, vt Schola loqui amat, Heroëm vocant, quicumque in quocunque negotio ad remp. spectante magnum aliquid

Distinctio vocabuli Herois, ad intelligenda varia variorum scriptorum iudicia.

aliquid ausus & executus est. Sic Homerus, artis Poëtica conditor; Cicero eloquentia; Socrates, Plato, Aristoteles Philosophia principes, & hoc respectu Heroës fuerint. Ita vidimus, post inductam Romano orbi vastationibus barbarorum barbariem, Deum restaurandis literis artibusque ingentes & per omne ævum commemorabiles viros excitasse; quibus meriti tanti veneratio Heroum famam contulit. Qualia exempla, magnorum nempe ingeniorum certis artibus actibusque diuinitus cum auctoritate & successu adhibitorum, respublica tam civilis quam Ecclesiastica copiose suppeditat. Eadem ferme ratio est, qua obtinuit, vt auctores demigrationum aut coloniarum, conditores urbium & legum pro Heroibus celebrarentur. Quamquam apud quosdam superstitio, apud plerisque arcanum paranda maiestatis (sicut in tradendis originibus fieri solet) huic mori tibicinem supposuit. Etiam familia nobilitas; & frequentissime, officii & magistratuum dignitas hoc elogio matantur: passimque Heroum stemmata, & Heroici annales, eo sensu leguntur. Deniq; quivis bello manuque strenuus, aut
ali-

aliquem militiae gradum adeptus, vulgaris iudicii comitate Heros salutatur. Sed nobis tandem ad alia pergendum est: postquam satis, & forte nimis, huic argumento immorati sumus. Scilicet blandiebatur nobis spes veniæ; si in rariore disquisitione non admodum restringeremus ea, quæ sub acumen stili sponte confluebant.

CAP. IV.

1. **I**nter ceteros igitur *Præstantes & excellentes viros*, quos Velleius quodam descriptionis caractere insigniuit, primum eos considerabimus, in quorum ingeniiis quædam ciuilitatis nota deprehenditur, cuius auspicio nec libertatem popularem auersantur, nec æqualitate Optimum indelectantur: sed vtriusque commodis idoneos se & fauentes præstare possunt. Tales ego censeo, quorum eximiam indolem quædam prudentia & probitatis moderatio & nimium altis arduisque consiliis ad suæ reip. regulam cautosque & rebus presentibus accommodatos actus attemperat. Non cadit ea virtus in vulgares animas aut deflexa ad vanitatem ingenia. Nam vulgi quidem affectus in libertatem fertur, sed

Inter præstantissima post Heroes ingenia ciuiles, πολυκοι, libertatis fautores hic memorantur.

sed inconsulte, & absque accurato ciuitatis suae *τῆς ἰσχυρίας* intellectu. Plane, sicut Aristocratiae dignitatem amare plures, quam tueri, aut ex arte gerere nouerunt. Vtrobique ergo modus, & ratio, & consilium, adeoque præcellentis naturæ grauitas requiritur.

in quibus Cicerone & Cato:

2. Conducimus in hanc classem, CICERONEM, de quo *Velleius* 2, 34, 3 & 2, 66, 3 & C. & CATONEM, qui describitur 2, 35, 2. Nobile par virorum & exemplorum. quippe in ipsa *libertatis morientis* tempora seruati, populi fenatusque iura à seruitute & paucorum dominatu, magno sinceroque studio, licet frustra, propugnabant. Hinc est, quod in Cicerone *institum* amorem Pompeianarum partium Noster perstringit 2, 62, 6. Pompeius enim cum speciosa simulatione, libertatis & reip. studium ap. omnes præferret, Ciceronis etiam animum paulatim ad se traxit, qui in reip. & libertatis incolumitatem omnes cogitationes intenderat. Hinc est, quod magnificentissimo præconio *Catonem* ornat Seneca ep. 104: cum alii ad Casarem inclinarent, alii ad Pompeium, solus Cato fecit aliquas & Reip. partes: si animo complecti

plecti volueris illius imaginem temporis, videbis illinc plebem & omnem erectum ad res nouas vulgum: hinc optimates & equestrem ordinem, quidquid erat in ciuitate sancti & lecti; duos in medio relictos, Rempubicam & Catonem.

3. In utroque ingenio licet notare, τὸ πολιτικὸν siue πραγματικὸν (ita enim potius hic dixerim, quam δραστικὸν) τὸ καλοκαγαθικὸν, τὸ φιλεῦσθαι. Illud significet nobis natum rebus agendis, studiis que ciuilibus ac officiis urbanis animum: istud virtutis, iustitiæ, honestatis amorem: hoc dominationis odium, æquabilitatis ac libertatis curam. Illud in se continet singularem virtutem (i. e. animositatem) in suscipiendis, constantiam in peragendis, vigiliam in prouidendis, curam in tractandis negotiis: quæ cum Ciceroni tribuuntur 2, 43. 3. non minus interim Catoni debentur elogia. Istud sinceritatem actus complectitur grauitatemque, qua Cato nunquam recte fecit, vt facere videretur, sed quia aliter facere non poterat: item iusti rectique obseruantiam, qua Catoni id solam visum est rationem habere, quod haberet iustitiam (huc pertinet, quod homo virtuti similis).

quorum ingenium notis quibusdam politicis insignitur communiter.

millimus dicitur, & per omnia ingenio diu-
 quam hominibus propior; & paulo post:
 omnibus humanis vitiis immunis. quan-
 quam ista cum figura rei attollenda &
 εν υπερβολῆς λόγῳ accipienda esse,
 omnes vident, qualia exempla 1, 12, 3,
 2, 130, 5 & alibi occurrunt) Hoc vel ex
 illis liquet, quæ paulo ante dicebamus
 & mox dicemus.

& distincta.

4. Est tamen in similitudine hu-
 lus characteris politici, inæqualitati
 cuidam locus. Fuit enim in *Catone*
 maior gravitas ac seueritas: in *Cicerone*
 maior subtilitas & comitas. viuendi ra-
 tione *Caro* astrictior; liberior *Cicero* erat.
 Multa perfecit *Ciceronis* eloquentia;
 multa *Catonis* ardor atque contentio.
 Illum doctrinæ atque ingenii; hunc an-
 tiqui rectique moris principem dixeris.
 Taliaplura ex ipsis actus ciuilibus speci-
 minibus rectius colliguntur.

Quid de iis
 publice spe-
 randum:

5. Quid eiusmodi ingenia publico pro-
 mittant, non obscurum esse potest. Equi-
 dem in statu plurium, & rebus tranquillis
 i. e. intestina tabe non vitiatas, quid
 aliud, quam decus & splendorem Paci,
 tot artes paces; quam firmitudinem
 reip. & incrementa, armatum optimis
 consi-

consiliis libertatis studium secundaque
 maximis prouisionibus pectora spon-
 dent? *Magna*, inquam sunt hæc ingenia,
 & *proba*, & *moderata*. Quorum illud au-
 thoritati reip. istud *administrationi*, hoc
tranquillitati contienit. An moderatio-
 nem Catoni tribuis, inquit nonnemo,
 cuius nimium rigorem in gerenda rep.
 ac seueritatem alii non citra rationem
 inculcant? Egressus est moderationem
 prudentiæ alicubi & Cato, & (diuersa
 quadam ratione) Cicero. sed *fidem er-*
ga remp. bonique ciuis officium non egressi
 sunt: neque ad noua consilia, inciuilia cæ-
 pra, *seditiosasq. molitiones* vnquam ani-
 mum adiecerunt: sicut multa magna
 ingenia (quæ ob id *immoderata & nimia*
 dicimus) eo tempore videmus factitalle.

6. Neque minus præsidium in ta-
 libus viris ciuitas habet, rebus ad turbas
 domi spectantibus, aut bellis externis
 coorientibus. *Ibi* enim in omnia pene-
 trabit oculus vigil & perspicax, sicut
Catilinæ molitiones industria Ciceronis,
grauitate Catonis è latebris suis extra-
 ctas & discussas nouimus: *Hic* non magis
 arma manusque militum foris aduersus
 hostem, quam domi consilia tantorum

virorum pro rep. militabunt. Itaque, si cum aliorum ingeniorum exemplis hæc Nostra conferas, *sincera & perpetua spes* Remp. solabitur: vix vnquam timor *necessarius aut iusta formido* terrebit. Nisi quis existimet, huc pertinere, si quæ in tantis viris vitia, quibus nemo vacat, deprehendantur. Verum ego in eiusmodi ingeniis, *rectam & constantem reip. iuvandæ voluntatem*, civilibus artibus *autem confirmatamque* inuenio; cui & fides haberi tuto, & spes inniti valide potest. Nam quoad ipsos actus, quæq; concurrunt aut inde eueniunt, nullius boni civis tam felix est virtus, quin aliquando, præter voluntatem agentis, aliqua eius actio reip. nocere possit. Sed nimirum vnde consilium abest, certo respectu culpa abest.

Inter artes & instrumenta actus civilis potissimum his occurrit *artibus* *negotia* suo *contrectio* ad *uendum* turbidior.

7. Accedet his nonnihil lucis ex iis, quæ sequuntur. Dum enim susceptæ descriptionis ratio nos ipsas Horum virorum occupationes pro rep. actumque civilem attendere iubet, occasionem intelligimus nobis datam, non modo *καταρθώδης* Tullii & Catonis, id est, res prospere sapienterque gestas, sed & *ἀντιώδης* siue actus successu frustratos expendendi. Atque illic quidem non est animus, per singulas

virtutes

virtutes, quibus rempublicam tractaverunt, incedere (nam & prolixum id fuerit, & communia quædam, citra decus & gratiam scribendi repetenda forent) sed quæ præcipua & quasi peculiaris his viris animaduertimus, summam notanda nobis sumemus. Nihil autem vel Tullii vel Catonis vita ad specimen civilis actus illustrius, aut copia bonarum artium fecundius habet, quam gravem illam sollicitamque *ἀντιστασίαν*, qua uterque dominandi cupidis rerumque novarum studiosis velut in perpetuo certamine oppositi, Libertatem ac remp. a conversione & inclinatione, quantum in ipsis erat, propugnare.

8. Ostentat se statim hoc loco Ciceronis consularis. Quo vir maximus vno eodemque tempore pluribus factionibus, ac veluti cæteris perturbantium remp. singulari quadam constantia, arte, industria restitit. Nihil iam dicemus de agrariis legibus, in quibus oppugnandis ita versatus est, ut cetera quoque immodica & turbulenta Tribunorum pl. consilia simul & eadem opera confunderet debilitaretque: nihil de Rabirii defensione dicemus, qua non tam reus ab accusationis acerbitate quam ipsa im-

cuius illustre specimen habet Ciceronis Consularis.

perii maiestas à molitionibus insidiantium vindicata est: nihil de proscriptorum liberis dicemus; quorum desideria; tempestuissimâ severitate, Reip. temporibus cedere coëgit. Omnia enim virtutis specimina, circa Catilinarii sceleris oppressionem concurrunt. Erat eo tempore Ciceroni vigilandum & dimicandum, primo quidem, aduersus coniurationis principes, socios, satellites, particeps: deinde aduersus collegam Antonium consulem: deniq; aduersus omnem populum R. cuius animos, vt contagio, rerum nouandarum studium inuaserat. In tanta mole profliganda (profligauit enim feliciter) non pauca eximie actitata animo obuersantur: sed nos ea tantum attingemus, quæ ad artes ἀντιπαρεχέσθαι propius pertinent, ipsamque ἐπιχειρήσθαι τὴν ἀντιπαρεχέσθαι & ἀντιπαρεχέσθαι concernunt.

considerantur
autem in ea
primo quidem
obtinendi statu
suis & dispo
sitis:

9. Quæ in parte τὸ ἀντιπαρεχέσθαι ἡ ἀντιπαρεχέσθαι, ante omnia quærendum & obseruandum est. Opponuntur enim hic velut è diametro, inde prauorum hominum factiosa seditiosaq; aduersus remp. molitio, hinc Ciceronis aut boni alicuius magnique viri expedita fidelisq; pro

pro rep. prudentia. Hac aduersus illam niti-
tur: & vt feliciter nitatur, non in di-
uersam partem aut obliquam, sed in
ipsum iugulum sceleris directe, oppo-
nit lacertos suos: nec minore conatu ac
robore, sed pari opus habet, ne illa præ-
ualendi occasionem, inter initia statim
inueniat. quo nihil est periculosius &
correctu difficilius. Igitur nihil omi-
sit Ciceronis prouiso, quin in constituen-
do, vt sic loquar ἀντιπαρίας statu
omnia perspecularerur, vnde molitio-
nibus nefariis robur, consilium, adiu-
mentum pararetur, aut parari posset.
Videbat Catilinam, audacissimorum &
consceleratissimorum hominum cæter-
ua succinctum, non dominationem
modo ambitione & potentie cupidita-
te; sed inauditi facinoris crudelitatem,
desperatione quadam animo concepisse.
Poterat id detectum, animum al-
terius ipsa rei atrocitate velut obtunde-
re, vt de obsistendo iis quæ cognouerat
vnice satageret, neque ad plura curam
suam attenderet. Ciceroni ad ipsum
mali fontem penetrandum erat. Vide-
bat latere in ipsis reip. visceribus, in dis-
ciplina ciuitatis, in corruptissimis sæcu-

li moribus, vim atque originem morbi, siue *seminarium* quoddam *Catilinarium*, quod in cohortes quasi distribuit, & publice ostendit *orat. 2 Catil. cap. 8. vsq. ad 11.* Videbat esse in rep. magna quidem illa & excelsa ingenia, sed nihil aliud quam mutationem status optantia, & veluti è longinquo molientia. videbat esse, qui nondum quidem Catilinæ consiliis permixti, qualicunque tamen euentu aut occasione propius & vehementius in præceptis ire meditarentur. Videbat omnes ordines monstrum in sinu alere. videbat à capite reip. & collega suo, per totum corpus contagium peruasisse. Hæc & talia videbat & Cato, & præsertim, de quo loquimur, Cicero. Neque parum momenti aut consilii fuit in hoc ipso: *vidisse talia & obseruasse.*

10. Sed ad statum gradumque aduersus tot reip. mala occupandum & componendum nondum sufficiebat. Veniebat in partem calamitatis, hebertata Senatus auctoritas, perterrita & malefortes pro patria honorum voluntates, suspecta vrbanæ auxilii fides. Nihil horum ignorari aut negligi ab eo debuit, qui contra inimicos reip. prudenter & fel-

citer

citer pugnaturus erat. quorum præsi-
dia, copias, machinas, artes nisi specu-
la quadam solertiæ præuideris ante &
cognoueris, verendum est, ne in lubrico
gradu pedem ponas, & de statu, quem
occupasti, deiciaris. Vt enim à singu-
lis cauere queas, ad singula ante respi-
ciendum est. Hoc primum illud & præ-
cipuum ἀντιπαραγίας πολιτικῆς, bonæ illius,
inquam & prudentis prærep. aduersus malos;
contentionis opus est: gradum ad pugnam
recte & ordine componere.

II. Succedit alterum: nimirum

τὸ τῆς ἀντιπαραγίας ἐπιδέξιον ἢ οἰκονομι-
κόν: industria & opportuna arrium, quibus
aduersarii oppugnantur, dispensatio. Ad-
uersus singula, quæ in prædicto exem-
plo nominauimus, aliquid opponen-
dum erat. pari contentionis cura, sed non
pari arte modoque. Quidam aperte ado-
riendi erant, sicut in senatu Catilinam
Cicero, præsens præsentem impauide
coarguit: quidam ultimo supplicio, ut
piaculares publici periculi victimæ ma-
ctandi, quod in Lentulo & ceteris non
distulit Cicero: atque hæc maturatio-
ne & pene festinatione indigebant. quo
& Tullii & Catonis (vid. orat. eius ap.

deinde obui-
sentis indu-
stria, arges, la-
bor.

Sallust. Catil. 52 & Vellei. 2, 35, 4.) impetus
 pertinet. Alii, è diuerso, paulatim &
 & per elicta indicia in quosdam quasi casses
 illiciendi erant. huc retuleris Ciceronis
 consilium, quo Allobrogicis legatis
 præcepit, vt studium coniurationis vehe-
menter simularent, socios coniurationis adi-
 rent, bene pollicerentur, darentque operam
 4, vti eos quam maxime manifestos haberent.
 Sallust. Catil. 41. Antonius singulari arte,
 magnaue & simulatione & disimulatione
 à reip. exitio auertendus erat. itaque
 Tullius eum pactione prouincia perpule-
 rat, ne contra remp. sentiret. Sallust. Catil. 26.
 Aduersus occulte factiosos claros nobilesque
 viros, inulsiata animi fortitudine & con-
 stantia opus erat, vt contempto inuidiæ
 & criminationis onere, pertendere au-
 deret, quæ inceperat. Populi totius animos
 è cupidine rerum nouarum & neglectu
 publicæ salutis, ad meliorem mentem
 diuina quadam eloquentia traduxit.
 Nota est eo nomine Catilinaria secunda.
 Animaduertimus ergo virum pruden-
 tissimum, partim aperto, vt ita dicam,
 Marte, directaque in aduersos acie con-
 siliij sui copias explicuisse; partim arte &
 caliditate inuentiss, quibusdam ex occulto
 aut

aut obliquo rem gessisse: totumque illud reip. liberandæ negotium, inefficacem actuique peridoneam *artificiosæ* varietatem, vti res atque tempus monebat, dispensasse. Eandem postea consilii virtutisque rectitudinem adhibuit circa *Pompeii Cesarisque* molitiones & aduersus Antonium: cuius memorie *eternas notas continuis actionibus inusit.* Vellei. 2, 64, 3. Nisi quod fatalis rerum perturbatio, consilia etiam optimorum ciuium nō medio criter perturbauit & inturbauit, de qua re mox pauca monebimus. Interim hanc *texvny & dyl dyl qv* sue *artem obfistendi inciuilibus elationibus* nō parum illustrare possent, quæ *Plancus* de suis consiliis ad *Ciceronem* speciose differit l. 10. ep. 2. E Catonis artibus singulare aliquid habet illa, & proprie ad hanc *et dyl dyl mta* respicit, cum per amicos & hostes suos, prouinciarum omnium administrationes, decreta, iudicia, denique quicquid pro rep. aut contra eam gereretur, certis & tempestiuis litteris rescinit. vnde ipsum articulum auxilii contra vanas machinationes instruendi potuit constituere. Instituto pari non pari de causa multi hodie vtuntur: qui cu-

cap. 4. CHARACT. POLIT.

rioritati suæ & famæ haud raro ita ve-
lificantur.

In quo negotio
interim aber-
rasset aliquan-
do creditur &
Cato.

12. Verum omnino iam eo per-
uentum erat, ut plerique inhonesto & per-
nicioso consilio potentie paucorum decus
atq; libertatem suam gratificari cuperent:
ceteri frustra nitebantur, neq; aliud, se fati-
gando, nisi odium, imo interitū querebant.
Plane enim Sallustiana illa è Iugurth.
3. ad hoc tempus accommodare licet,
quo aliqui Remp. lacerabant, alii lacer-
randam præbebant, Cicero & Cato ab
utrorumq; rabie defendendam sibi, ma-
gno sed irritò studio sumebant. Incipie-
mus à Catone, cuius seueritatem multi
hic accusant, neq; *ἀντιπαθῶν* artibus
idoneam iudicant. Etiam Cicero, Cato
noster, inquit l. 2. ad Attic., optimo animo
utens & summa fide, nocet interdum Reip.
dicit enim tanquam in Platonis πολιτεία,
non tanquam in Romuli fæce sententiam.
Euentus certe ostendit, maximorum in-
geniorum potentiam irritatam potius
esse illa asperitate, quam impeditam:
longèq; consultius fuisse, studium reip.
aliqua mansuetudine temperare, im-
petuquæ & directa contentione dimis-
sa, obliqua & dissimulata arte commu-
nis sa-

nis salutis scopum attingere. sed hoc repugnabat naturæ Catonis: cui immortum firmumque, aperte & animose & in ore suæ reip. eiusdem inimicos conuincere. Quid dicemus? Nocuit sane antiquus & inflexus rigor, cuius non capax erat id sæculum. At vero, cum nihil in ciuili vita vndiquaque sincerum reperitur, felicem dixerim remp. in qua magni viri hoc potissimum modo peccauerint. Fides enim ciuium est, quæ salua, præcipuum ciuitatis robur saluum esse intelligitur: & licet sine prudentiæ auxilio vix prodesse videatur, leuior tamen ciuis errantis quem degenerantis noxa censenda est.

13. Reprehendit Plutarchus in Catone, quod affinitatem Pompeii recusauit. ea re maximam *ἀντιπαρῆλκας* opportunitatem è manibus dimissam, ait. nam ita Pompeium distineri potuisse à Cæsaris affinitate, haud dubie ad opprimendam dominatu remp. spectante. Ratio magna reprehensionis & speciosa: sed nescio an maior Catonis, quo suam voluntatem arte callida conciliari, auctoritatemque aduersus reip. libertatem pignerari, adeoque se

per

per mulieres capi (quod generose & reip.
 causa respondit) nolebat. Distinuit
 set Pompeium sane tale matrimonium
 ab affinitate Cæsaris: an etiam ab am-
 bitiosis & nimis consiliis? quorum mi-
 nister fautorque, ne videri quidem
 volebat Cato. Vtique ergo aut Ca-
 toni discedendum fuisset à constantia
 iuanda reip. aut Pompeius caritatem
 necessitudinis, dominationis cupidita-
 ti, quæ cunctis affectibus flagrantior est,
 posthabuisset. Ita enim sentiendum
 esse de eo, quod sperari aut timeri potu-
 it ex illo affinitatis federe, res ipsa lo-
 quitur. Quapropter sicut in aliis qui-
 busdam nimis animose directam viam
 instituisse Catonem nemo negauerit: ita
 non sine ratione dubitaueris, an hæc
~~artificia~~ *semita* multum momenti
 fuerit allatura, sicut *Plutarcho* opinari
 libuit.

& Cicero

14. Quod ad Tullium nostrum
 attinet, vitauit equidem solícite, ne per-
 turbatis reip. temporibus in id, quod
 Cato, incideret: flexitque & mutauit
 sententiam, verba, consilia, prout pu-
 blica vtilitas videbatur postulare: qua-
 dere ipse ad Atticum & alibi sæpe testa-
 tur.

tur, ac pæne gloriatur. Sed accidit ei, cap. 4.
quod est apud Comicum :

*Qui cauet ne decipiatur, & vix cauet, cum et-
iam cauet,*

*Etiam cum cauisse ratios, sæpe se cautor ca-
pius est.*

Adeo scilicet, vt supra iam memini-
mus, difficile est iudicium de confusis,
& ardua coniectura de petplexis: dum
ipsa fide, ipsa industria sua distrahuntur
pariter ac decipiuntur aliquando sa-
pientes. Communiter in eo reprehendi-
tur, quod exorto inter Cæsarem &
Pompeium bello, cum primo medium
se partibus præstitisset, eiusque & au-
thoritas & consilium (cuius egregium
specimen *epistola ad Cæsarem inserta lib. 9.
ad Attic. post II. præfert*) reip. profuturum
videretur, postea tamen inmutata volun-
tate Pompeio se adiunxit. meliora
consilia suggerente ipso Cæsare (vide lib. 1.
10 ep. ad Attic. post 8.) & Cælio (vid. ibid. post
9) Improbauit ergo id factum vehemen-
ter *Caro apud Plutarch. in Cic. iudicauit*,
que statum salutaris pro rep. *ANTIQUA*
IAS corruptum hoc pacto & iniquo, vt
ita dicam, loco constitutum: cumque
in medio collocatus vtrumque à reip.
exitio

exitio prohibetur speraretur, deserto illo gradu nec partes nec temp. adiuuari ab ipso posse. Agnouit & ipse sera estimatione ac damnauit errorem suum.

qui in ambi-
qua distractus

15. Ambitionis in rep. gerenda nimia subinde eum Plutarchus arguit, adeo vt adolescens adhuc Octavius, cum ambitione eius tempestiue & callide abuteretur, aduersus ipsum & temp. neualuisse credatur, id quod ab amicis sæpe Ciceroni exprobratum est. Sane poterat hoc mitum videri, eum virum, qui studio libertatis exitio Iulii Cæsaris tantopere lætabatur, patefacere denique Julianis artibus viam, & dominationi struenda auctoritatem suam com-
modare. Sed hæc postea, qualia essent, demum apparuerunt. in ipso rerum tumultu non leuia erant, quæ Ciceronis consilia in hanc partem inclinarent. Memor erat somnii de Octauio pueri sibi oblatis, quo liberator reip. & ciuiliū bellorum demitor monstrabatur. Videbat Antonium incubare grauem publicæ libertati; neque sine opera Octauii strenue compesci posse. Videbat Octauium post operam reip. iam feliciter

cap. 41

feliciter nauatam, non indignum præ-
 mio & honoribus esse. Hæc eius ge-
 neris sunt, vt Tullii consilium excusare
 quodammodo possent, nisi & hoc dam-
 nare postea ipse, diuersaque nec reip.
 profutura meditari instituisset. Sicut
 enim *intemperantia* erat, toties publice
 exitio Cæsaris gaudere; & *credulitas*,
 interfectoribus Cæsaris, speciose & per
 artem Ciceronis auctoritatem facto
 suo accommodantibus, accedere; &
~~æstoria~~, libertatis restitutionem sperare.
 in ea ciuitate, quæ libertatis nullo mo-
 do capax erat: ita haud dubie sinistre-
 riore iudicio Octavianum tollendum
 postea iudicauit, quam promouendum
 antea susceperat; super rei præsentis
 conditionem, etiam Iulii exemplo iam
 admonitus, receptam semel tam alte
 dominationem, nihil minus quam gla-
 dio corrigi. Etiam ~~dictatorum acerbitas~~
 pari licentia aduersus omnes expedita:
 tum *in periculis timiditas* obsticisse melio-
 ribus pro rep. consiliis existimantur:
 qualia tamen nec cum *Dione* (cuius in
 Tullium iniquior stilus videtur) tradu-
 cenda; neque huc; citra memorabile
 exem-

x. lib. 41.
 G. 1.

20. 38 J. 73
 I. A. B. C.

Sed hoc iudi-
cium de tan-
tis viris mo-
deratione in-
diget.

Ciceronij

p. 886 L. B.

Hæc Ciceronij

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

lib. 2. c. 43.

exemplum, referenda quis dixerit, præ-
sertim cum nobis ad instituti rationem
sufficiat, quædam de actu civili hoc loco
annotasse: atque interim, si, qua ma-
ior pars vitæ atque ingenii stetit, ea
iudicetur de homine, omnino verum
maneant, quod Augustus ap. Plutarch.
mortuo reddidit, testimonium: fuisse
Ciceronem virum doctum & PATRIÆ
STVDIOSVM. nam id in primis hic spe-
ctamus, atque ideo ceteras laudes non
conquirimus, sicut nec ea, quæ in Ca-
tone vituperantur, denique impedire
possunt, quin Dionis laudatione dignis-
simus videatur: civilib. 43. dicitur δημοτι-

κώτατος & ἱσχυρότατος & ἱσχυρογνώμονεσ-
τατος πάντων τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων
γενόμενος; liberratis studiosissimus, ani-
mosissimus, constantissimus ex omnibus sue
ætatis hominibus. Certe in his duobus
licet reperire, quidquid ad fidem boni
civis, ad artem gerendæ reip. ad morum
rectitudinem videtur pertinere. Nam
de doctrina & studiis Ciceronis, qui-
bus imperium Rom. illuminavit, alibi
rectius tractaveris.

CAP. V.

i.

ATque hæc, de quibus modo nobis sermo erat, ingenia magnum reip. ornamentum in secundis, in aduersis solatium adferre solent: omniq; & favore & honore dignissima existimari debent. Accedimus nunc ad eos homines, quos inter magnos quidē eximia natura præstantia vindicat, sed instituti morumq; ratio factiosis, elatis, superbis, incivilibus aggregat: siue ut Velleius Noster de Gracchis loquitur, qui optimis ingenis male utuntur, atque ut male utantur, quadam animi intemperantia ac inquietudine stimulantur. Ea nota insigniuit Noster, præter Gracchos, de quibus diximus, Marium, Sulpicium, Cinnam, Sullam, Antonium. Nam hos omnes, aliosque plures, turbandæ reip. parandæque dominationi nimio opere studuisse, notissimum est.

*Explicata Ci-
uiliū inge-
niorum præ-
stantia: acce-
ditur nunc ad
homines in-
civiles & in-
quietos:*

2. Deprehendimus autem in talibus ingeniis primo quidem τὸ φιλότιμον καὶ θρασύ τῆς ψυχῆς ambitiosum audacemque animum: deinde, τὸ πολύσπορον τῆς γνώμης versutum consilium; denique τὸ βίαιον τῆς πράξεως siue violentiam actus. quo cetera, quæ de iis aut in eos

*quorum inge-
nia communibus
notis signantur.*

dici possunt, referre licet, ni fallor. Audaciam ambitioni coniunximus, ut à ceteris ambitiosis, *seditiose ambitiosos* distingueremus, & in vnum confusa duo ista mala singularis noxæ genus efficere ostenderemus, quæ separata simplicius nocent. Hinc sunt *vassa, immoderata, nimia, abrupta conata*: quibus perficiendis *miras artes suppeditat & arcanas versutia consilii*: nisi quod has ipsas aliquando præuenit, aliquando sequitur, plerunque comitatur vis, & impetus & turbatio.

suntq; timendi Regibus,

3. Quid reip. expectandum sit ab his hominibus, exempla quæ nominauimus, commentarii vice declarant. Hi sunt quos Monarchis timendos veluti digito ostendit *Aristoteles 5 polit: 10*: & maximum periculum principibus imminere ait, partim quidem per *audaces*, præcipue vbi officii militaris aut potentiaæ robur accesserit (*τὸς τὴν φύσιν θρασείας, πρὸς δὲ ἔχοντες πολεμικὴν ἀρετὴν τοῖς μονάρχοις* appellat) partim per *ambitiosos* (*τὸς διὰ φιλοτιμίαν ἐπιτιθεμένους*) quid ergo si vtrumq; in vno cõcurrat? Hi sunt, qui in *Optimatum imperio*, contemnens magistratus, insidiari legibus, semel turbatas

Optimatus,

batas conuellere solent, donec resp. degeneret εἰς δυναστείαν τῶν ἐπιχειρησάντων νεωτερίζειν in potentatum eorum, qui res nouare semel aggressi sunt. nam eo rem euenire, obseruat rursus Philosophus s. pol. 7. Hi sunt, qui in populi imperio aut ex optimatibus & multitudine mixto *δημαγωγία* turbulenta concitant populum, statumque dissoluunt, dominationi inhiantes. *χεδὸν γὰρ οἱ πλείστοι τῶν τυραννῶν χερόνασιν ἐκ δημαγωγῶν ὥς εἶπε εἶναι πείθεν δέοντες ἐκ τῆς διαβάλλειν τὴν γνώμης.* plerique ferme tyranni, ex demagogis sunt facti, qui optimatibus & nobilibus criminandis fidem sibi & auctoritatem quaesivere. Quod & ipsum Philosophi verbis adstruere placuit, & s. pol. 10. ut intelligeretur maximas rerum mutandarum causas penes ingenia, quæ notauimus, residere.

4. Id ut prudentius æstimeretur, simulque Velleiane notationis verba, aliqua expositione illustrentur, non alienum fuerit hoc loco, ipsum actum inquirerorum capitum propius introspicere, quibusq; artibus immodica consilia struxerim prouexerintq;, exemplis, quæ Nostra historia nobis suppeditat, demonstrare. Qua

Ad molitiones eorum actusque describendos.

in parte, vt & breuitati & iuuentutis
exercitationi seruiamus; genere scri-
bendi vere *χαράκτηριστικῶ* (sicuti veteres;
collectis dictorum factorumque speci-
minibus, certa cuiusque indolem ac
mores nota signauere) utemur: re-
tento interim ordine, quem paullo ante
proposuimus.

adhibetur ge-
nus commen-
randi, *κατα-
κρίσιμον*.

Plut. Tib.
Gracch.

Cic. 8. ad At-
tic. 11.

Lucan. 1. 135.

Sallust. Cat. 17.

Pellux. lib. 6. c.
12.

§. Solet itaque inciuilis & factio-
sus talia ferme sentire, dicere, facere.
Primo omnium praesentem statum odit
(Vellei: 2, 91, 2) nec contentus est
ciuili dignitatis modo (2, 7, 1) Im-
moderata, inciuilia, nimis alta semper
cupit, optatque inusitati facinoris celebra-
tate nomen sibi & famam parare. Vnum
honoris gradum adeptus ex successu animum
sumit (Vellei 2, 17, 3) omniaque sibi imperia,
omnes dignitates insatiabiliter concupiscit
(2, 18, 6) vsque ad regalem potentiam
(2. 6, 4) & singulare imperium Sullanum-
que aliquod regnum. His cogitatio-
nibus semper inquietus est (2, 11, 1) magisque
ac magis in dies agitur. odit superiores,
grauatur pares (2, 29, 3. 2. 33, 3) & contra r-
trorumq; opes cuiusvis potentiam vult cresce-
re. Hinc adeo audendum sibi existimat
omnia: & ignauiam vocat, ingentibus au-
sis ab-

sis ab-
permu-
stulfit-
tiam,
animi
in se ex-

rumpat-
bus an-
facile s-
aliud c-
lingua
exre, s-
ras cap-
vulgi a-
remedi-
tatem
supplic-
aliqua-
defensi-
tione sa-
turam
nihil eff-
tu speci-
amplitu-
ciliari.
que ser-
vult, au-

sis abstinuisse. sicut & cetera rerum nomina permutat ex lubricine animi sui; probitatem, stultitiam titulo; quietem, socordia; prudentiam, timiditatem; continentiam, effeminatam animi conuitio, prout conducit rebus suis, vel in se existimans vel in altero traducens.

6. Plerumque tamen, priusquam erumpat in publicum ista molitio, artibus quibusdam sibi grassandum existimat. inter quas facile simulatio & dissimulatio primas tenet. aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere: amicitias inimicitiasque non ex re, sed ex commodo aestimare: populares auras captare, largitionibus uti, speciosa vocabula vulgi auribus occinere. Quae alii scelera, hic remedia vocat: dum falsis nominibus, seueritatem pro seueritia, parsimoniam pro auaritia, supplicia & contumelias ciuium, disciplinam aliquando appellat. & ex diuerso, bellum ciuile, defensione libertatis; nouas tabulas, vindicatione salutis prae texit, à iure & legibus ad naturam & rationem prouocat: satis gnarus, nihil esse tam impium, cui non aliqua equitatis species generalibus istis & per indistinctam amplitudinem patentibus sententiis possit conciliari. cum praesertim accersit exemplorum, quae seruire sibi cogit quoties & ubicunque vult, auctoritas. itaque profert aliquos ex antiquis

Sallust. Cat.

10.

Lucan. 1. 130.

Flor. 3. 17. 8.

Tac. 4 H. 73.

7.

Tac. 1 H. 37. 5.

Plut. in Graec.

Cic. Acad.
quasi 4. ss.

tiquis claros viros, quos dicit fuisse populares, ut eorum ipse similis esse videatur. Repetit iam P. Valerium, qui exactis regibus primo anno consul fuit: commemorat reliquos, qui leges populares de prouocationibus tulerint, cum consules essent: tum ad hos notiores, C. Flaminium, qui legem agrariam aliquot annis ante secundum Pun: bellum trib. pl. tulerit, inuito senatu, & postea bis consul factus sit: atque sic progressus horum nominibus tot viro- rum atque tantorum expositis, eorum se insti- tutum sequi dicit.

7. Quod si etiam aliquandiu forte virtutis legem & rationem secutus fuerit (quod ipsum tamen animi ta'es non alio quam suae claritudinis commodique respectu ferme solent facere) mox ingressus audacia consilia desciscit à bonis, & prauus, tum deinde præceps fit (2, 2, 2, 18, 5) optimum quemque calumniis deprimere, pessimos laudibus attollere, ludi genus ac ioci credit: periuria quoque, omneque mendaciorum genus in leuibus numerat. nihil ex fide, omnia ex proprio vsu agit ac temporibus insidiatur (2, 2, 1, 2) omnes interim cuiusque generis homines sibi aggregans, ac in suam factionem sollicitans. pauperculam plebem, muneribus; oberatos, pollicitatione pecunie; seruos, proposita libertate; exules da- mnatos-

Excerpt. Dion.
de Mario.

Salust. Catil.
pag. 10.

mnatosque, spe immunitatis; peregrinos, ciuitatis promissione, suis consiliis adiungit: omnia miscet, remp. conturbat, nihil immotum, nihil tranquillum in eodem statu relinquit (2, 2, 2, 6, 3) Quod quiete poterat consequi, mauult per vim extorquere & tumultuando adipisci (2, 7, 1) concupiscit minima ob sordiditatem animi; nec satiatur maximis, ob insatiabilem cupiditatem. quæ semel pessime ausus est, obstinate pertendit (2, 45, 1) semperque priora nouis vincere facinoribus nititur: inaudita & sine exemplo atrocia se demum digna existimans denique incendium suum ruina extinguere optat, mauultque publica ruina occidere, quam sua proteri, & idem passurus minus conspici (2, 91, 4) Huc ferme recidunt consilia hominis inquieti & conata: quibus seque remque publicam perditum ire solet.

Pollux 6, 32.

Dio 47 p. 375.
Id. 45 p. 328.Sallust. Catil.
21.

8. His igitur quemadmodum possit & debeat obuiam iri, partim capite præcedenti, per occasionem attigimus, partim hoc loco amplius persequemur. Diuiserit autem aliquis totum hoc negotium in duas partes: quarum prima ad seueritatem fori; altera ad artes & sophismata arcanæ prudentiæ spectabit. In foro factum quæritur, & de perpetrato iam scelere

Succedunt remedia iii: proponenda.

Primo quidem in foro:

ubi grauitas
& moderatio

iudicium constituitur. nisi quod suscepta molitio, inita consilia, cogitata insidia aduersus temp. in facti partem veniunt, criminibusque iudicis potestate vindicandis merito in tali argumento accensentur. Quod si ergo molitio talis, antequam effectum sortiatur, delata fuerit atque comperta, ante omnia certitudo rei scrutanda, & audiendi sunt rei, reorumque excusationes, idque quantum res & consuetudo patitur aut postulat. Pertinebit hoc ad grauitatem iudicii: quia libenter damna re videtur, qui facile credit, neque quid aut cur credat, satis explorat; & prope modum insons existimatur, qui inauditus inque defensus perit. Non est praeceunda grauitas Lacedaemoniorum hoc loco. Cum enim factiosa Pausaniae consilia non in suspicionem modo plurimorum sed sermones etiam venissent, tamen quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant de tali tamque claro viro suspicionibus oportere iudicari: sed expectandum, dum se res ipsa aperiret, memorante Cornel. Nepote in Pausan. 3. 7 & 4. 3. Qui locus praesertim de reorum dignitate considerata nos admonet: quae quo maior erit, eo grauiorem inui-

inuidiam faciet punientibus, nisi conuictos & meritissima pœna affici publice constiterit. Qua in parte prouide & ac prudenter Cicero in coniuratione Catilinaria apud *Sallustium*; tam in accurata inquisitione, quam in graui cognitione omne coercitionis publicæ robur reponens.

9. Intelligenda est ea cognitionis diligentia moderatioque, cum exceptione casus grauioris ubi periculum in mora præsens non patitur audiendo disceptandoque tempus extrahere: aut ubi iudicialis compellatio maiores motus videtur minitari, hic enim aliquando statim puniuntur, quorum pernicioſa cœpta CERTO INDICIO INDUBITATISQUE ARGUMENTIS cognita sunt. Ita Lepidus Triumviri filius, bellum moliens à Mæcenate deprehensus & occisus est, *Liu. epit. 133*: atque sic immane noui ac resurrecturi belli ciuiliſ reſinctum initium, obseruante Velleio 2, 88. 3. Equidem tali tempore citra processum fori, vt loquuntur, ordinarium licere principibus subuertere fontes, disputat Clapmarius lib. 4 Arcan. cap. 12 eamque rem iure dominationis & plenitudine summæ potestatis comprehendî existi-

cum extraordi-
naria ſeue-
ritate iungen-
da eſt:

mat. Exempla adfert *Seiani à Tiberio; Caccine consularis à Tito, Parmenionis, ab Alexandro subuersorum*. Nollem addidisset hoc postremum. Sontem enim fuisse Parmenionem, nemo Historico-
rum audet affirmare. vbi ergo crimen dubium est (quod hic ipse *Clapmarus* fatetur) iuris districti potestas, noxiis tantum intentanda, locum non habebit. Vide cautionem *Curtii* 7. 2. 34. Alias omnino, in fauorem sacrosanctæ Maiestatis, si de crimine aduersus eam agitato constiterit, consuetudo fori, præsentiori & supremæ potestati cedere non recusat. idque tum in ceteris imperandi formis, tum in Regno.

obseruato sa-
tamen tempore,

10. At vero de exemplis exerciti tam præsentanea vi imperii difficile est iudicare: ὅ γὰρ ἐστὶν ἀκριβὲς τὰ τοιαῦτα τοῖς ἔξω ἀλλ' ὄχι τοῖς ἐνδεῶσι: non possunt enim hæc gesta accurate, nisi ab iis cognosci, qui gerendus intersunt, inquit prudentissime *Dio* 54 p. 607. Interim tenendum est, ne citius huc decurratur, quam opus sit: licet enim securitati satis cauere ita videatur, tamen plurimum contrahitur inuidiæ, quod recte obseruat *Sueton.* in exemplo *Caccinæ* interfecti *Tir.* 6. Quando igitur
huc

cap. 5.

huc decurrendum est, inquis? si reus spreto imperio cognitioni se subtrahit, concitatque multitudinem, sicut Sp. Melius, quem ob id euestigio & quidem iure caesum satis constat. Vnde dictator: confesse se ad causam cognoscendam: quae cognita, habiturum fuisse Melium similem causae fortunam, vim parantem ne iudicio se committeret, vi coercitum esse. Liu. 4, 15. Ita C. Gracchus imperio consulari & manu militari oppressus apud Velleium 2, 6. nam de Tiberii Gr. exitu variatum est sententiis. qua de re egimus in commentar. Vellei. ad 2, 4, 4. Ita, si quis acie vincendus est, ut reus agi possit, quod de Pisone dicitur apud Tac. 3 A. 13, 4; quidquid euentus armorum tulerit, necessitas armorum defendet. nam quid aduersus vim opponi potest, praeter vim? Hinc celebre est Maecenatis consilium apud Dionem 52 p. 517: qui cum voluisset, ceteros insidiarum & conspirat: reos in iudicium & ad cognitionem senatus adduci, eos excipit, qui exercitum obtinentes palam insurgunt aduersus Principem: hos enim non iudicio appellandos, sed ut hostes vi persequendos esse monet.

II. Ceterum ut haec seueritas iudiciorum distinctius cognoscatur, etiam
& occasio clementia.
 dispi.

dispiciendum est, quali potissimum *pana*
zurbidos spiritus affici è republica sit? Qui-
 dam enim inconsulto favore sceptro-
 rum & maiestatis abrepti, extrema &
 vltima tantum remedia huc conuenire
 clamitant: neque aliud, quam capitale
 supplicium idque atrocissimis modis in-
 fligendum suggerunt, autumantes: *ca-*
nem mortuum non mordere. Equidem vt
 exaggeretur suppliciorum grauitas, cau-
 sas vniuersim istas nouimus: si sanctio-
 ris rei violationem habet delictum, si pe-
 nitus deliberata obstinateque crudelis
 fuit delinquentis malitia, si praesentior
 immaniorq; exempli noxa imminet ex
 delicto & delicti circumstantiis, quas
 vocant; si voluntatibus publicis paren-
 dum, aut bono publico velificandum
 est. Verum hæc ipsa reputatio, quam
 alii tam auide accommodant ad inque-
 torum supplicia, potest nos ad ratioçi-
 nanda *inobediens sacras leges* siue nouo-
 rum consiliorum discrimina deducere.
 quæ accurate expendit *Liui* apud *Dion.*
 ss sicut in dissertatione de amnestia cap. 4 § 9
 & seq. declarauimus. Sed & *Mænas*
 apud *Eundem Historicum* diligenter monet
Augustum, vt insidiatos sibi neque ipse iudi-

et, neque praiudicio oneret, sed in senatu causam dicere iubeat, conuictosq; supplicio, quantum fieri potest, MODERATISSIMO afficiat. lib. 52 p. 557. scilicet ut crimini fides fiat, de quo, si principis res agitur, plerumque malunt dubitare homines. lib. 54 p. 607. Ex quibus satis apparet, esse & hic aliquem lenioribus remediis locum: ne nunc ad exempla id affatim affirmantia eamus. præsertim autem veluti arcanum suppeditatur: quæ Principis personam ledunt, ab ipso principe parcius vindicanda esse, quam quæ manifeste in remp. tendunt. Licet enim in statu regni in Principis salute salus publica contineatur, adeoque in ipsa Maiestate regia magnum & validum lateat vindicandæ Maiestatis telum (quod de iure moreque alibi dicemus) tamen Principi vehementer cauenda est illa hominum opinio, quasi sui causa pleraque ageret, sibi vigilarer, sibi animaduerteteret. præsertim in nouo imperio, cui omnis inuidia plurimum nocere putanda est. Adhibeatur ergo seueritas, quantam resp. postulat, & ratio delicti meretur: ut ostendatur inciuilibus ingeniis, exitiabiles esse solere & debere eorum exitus, qui quicquam mouere, præsentia odisse, composita turbare

bare instituunt. Neque enim diffiten-
dum est partem prudentiæ in eo versati,
si, quos natura ipsa retinere in officio non pot-
est, ii magnitudine pœnæ maleficio summo-
ueantur. vt hoc de parricidis à Cicerone
dictum ad publicos parricidas accom-
modemus.

*Remedia Pru-
dentia extra
forum ut re-
cto procedant,*

12. Ceterum, quæ ad iudicia per-
tinent, vel legibus descripta, vel moribus
recepta, planiorem habent viam. Altera
pars ex iis, quæ constituimus, latius pa-
tet, multamque prorsus obseruandi, a-
gendi que diligentiam requirit & soller-
tiam. Ante omnia enim hic idoneo
rerump. tractatori noscenda sunt & digno-
scenda illa ingenia, quæ rebus nouis facilia
vel per notas indolis actusque existima-
ri, vel per fortunam reddi solent. Quorun-
dam enim turbulentia cum stoliditate & vani-
tate hebeti coniuncta est: quosdã in precipitem
audaciam intemperatus cœcusque furor rapit:
sunt, quorum audaciam acuta vastities regit
& regit: sunt quibus nunquam deest voluntas,
sed deest plerumque audacia res nouandi. Ex
primo illo genere fuit Lepidus triumuir, vir
omnium vanissimus, neque vlla virtute tam
longam fortunæ indulgentiam meritus, vt re-
cte à Velleio dicitur 2, 80, 1. insciens agendi,

*quidam enim
sunt stolide
iniquiesi.*

cuius

cuius audaciam quidvis inflabat, conatum omnia deserebant, sicut ex iis, quæ sequuntur apud Velleium, aliorumque scriptorum elogiis nimis manifestum est. Adde Sallustianum Curium Catil. 23. Hi tales non sunt valde extimescendi. quid enim? armatos, Augustus aliquis inermis exarmaret. Vellei. 2, 80, 4. abest auctoritas, sine qua nihil magnæ rei geri potest; abest consilium, sine quo ruat necesse est quantacunque moles & molitio.

13. Secundum genus continet τολμήματα & φρονήματα, promptæ & præcipientis audaciæ homines, quales Catilina potissimum suæ coniurationi præfecit, memorantæ Sallustio Catil. 17 neque per ignaviam aut vana ingenia se incerta pro certis captaturum fuisse, profitetur cap. 20. De his ut recte iudicari possit, attendendum est, an bello egregii, gerendisque rebus industrii sint: an vero ob dissolutionem morum inefficaces & impetu solo sint timendi. Illi nihil modicum minantur, veri scilicet παῖδες τοῦ Ἀρεῖος Martis filii, ut ex Plutarchi Mario hoc dicam. Talis fuit Marius pater, qui Velleio χαράλινος & αἰσῆς: hirtus atque horridus vitæque sanctus, quantum bello optimus, tantum pace pessimus, immodicus gloria, in sa-

quidam fu-
riote inquis
ti,

insatiabilis, impotens, semperque inquietus
2, II, 1. Sed & Gracchi huc pertinent, de
quibus 2, 2, & 2, 6, 1 &c. Minus sunt for-
midabiles & facilius occupantur com-
pescunturque eorum conata atque cupi-
ditates, qui audacia quidem praefervida pluri-
mum habent, neque omni consilio destituun-
tur, sed neque diligentia agendi neque dexte-
ritate idonea polleat: qualem Noster pas-
sim Antonium figurat: Sextumque Pom-
peium Magni filium, itemque Clodium. Ho-
rum molimina, si procedant, assidue &
minaciter fumare; illorum efficaciter ar-
dere, dixeris.

quidam calli-
de inquieti:

14. A' Tertio genere plurimum est
periculi, quorum audacia acutam vafritiem
coniunctam diximus: igitur observanda
diligenter ac speculanda sunt & ingenia
eorum & consilia. Equidem cum in eo
conveniant, quod nihil pensi moderati-
que habent, quod nullum facinus exti-
mescent aut ignorant, haecenus tamen di-
stingui videntur, quod eorum aliqui ma-
gnam speciem praeferrunt, penitusque sub vulpe
latent; qualem, Sullam Velleius 2, 17. it: 2,
25, 3; Seianum, Tacitus praefertim 4 A. i de-
pingit (cui Noster haecenus congruit)
quod actu otiosus simillimum facit, idque in
laude

laude ponit, cum nondum essent detecta eius flagitia) *aliqui magis ingeniose exercent nequitiam, quam studiose occultant*, sicut Curio Velleii, homo ingeniosissime nequam 2, 48, 3; & quem Curioni comparat Calius 2, 68, 1.

15. *Quartum*, ex iis quæ constitui- quidam igna-
ue inquieti.
mus, genus, destituitur illa nota, quæ alias inquietis & turbatoribus communis est ac propria, (*audaciam dico exequendi*) & tamen merito iis annumeratur: cum voluntate turbulenta & utantur ipsi assidue, & talibus consiliis delectentur. *A talibus vix est magnopere timendum*: cum nec ipsi ferme aliquid audeant, nec audentibus constanter præsto sint. Vnde prudenter Cicero cum descripsisset eiusmodi hominem, paruo scilicet animo & prauo, cauillatorem genere illo moroso, quod etiam sine dicacitate ridetur, facie magis quam faceretur ridiculum, nihil agentem cum rep. se iunctum ab optimatibus; adiicit: *ab hoc nihil speres boni reip. quia non vult; nihil metuas mali, quia non audet.* lib. 1. epist. ad Attic. 13.

16. Petenda etiam est observatio Sed & propo-
sito speciali
differunt in-
quieti.
distinctionis ex ipso proposito & fine hominum: quem non vnum sequuntur, qui res novas cupiunt. Alii enim, præter

æmulationem & depressionem aduersarii nihil videtur propositum : quosdam dominationis spes & dignitatis vnice instigat : aliquibus popularis gratia & famæ applausus pro præmio est : nonnulli ultionem inimicorum, cædes, incendia, animo hauserunt : nonneminem plura ex istis inuitamentis simul in prauum abstrahunt : sunt & animi tam proiecti impotentisq; homines, quibus hoc ipsum, quæta mouisse scilicet, sine mercede magna merces videtur : denique multos per se minus turbidos, æs alienum aliaue necessitudo in transuersum agit, vt præsentem statum odisse, nouum optare, & pollicentibus auscultare incipiant : ne dicam de consuetudine vulgi & multitudinis, quæ ad leuem auram obiectam turbida & nouandis rebus alacris esse solet. Sed hæc posteriora minus huc pertinent, cum hac ratione nullum hominum genus sit, à quo non imminere aliquando periculum possit reip.

Ex qua distinctione pendebit dispensatio remedium.

17. De cetero magna pars erit remedium, obseruasse mature ingenia rebus nouis prona sue facilia, & distinxisse. nam ex illa diuersitate tota ἀντιπαγία, (de qua & capite præcedenti aliquid actum est) distensa-

penfatio pendeat necesse est. Debet tamē, quod statim & serio monemus, hic quoque sine suspitione tyrannica res geri, præsertim in monarchia: vbi solenne est magistris dominationis, erecta & viuenda ingenia pro ferocibus & inquietis; strenuos & præclare meritos viros pro seditiosis traducere. Pro qua sollicitudine, satius esset boni imperii ac disciplinæ auctoritatem præsidiumque amplecti: legumque præsertim in libera rep. sanctitatem auxiliūque sancte tueri; quippe quibus saluis haud facile nouis consiliis locus est.

18. Quod si reuera timendi causæ aduerunt, aut erupturi olim motus indicia sese ostenderunt, omnis resistendi prudentia & obuiandi redibit ad arcanum, ut nunc ita loquar, dissociationis, dissimulationis, maturationis. nam de seueritate, quæ iudiciis congruit, iam diximus. Ex dissociationis arcano fluunt ista: seponere ministerii specie & honoris, qui turbæ & turbarum duces metuuntur; præmiis & pollicitationibus & officiis beneuolentiæ in bonorum castra & familiaritatem nonnullos pertrahere: discordias inter eiusdem animi consiliique homines struere: eminentiores infamiæ metu obiecto distinere, sicut apud Sallustium Cicero

Cuius artes referuntur partim ad arcanum dissociationis:

falsum indicem Crasso creditus est im-
misisse, ne is, more suo, suscepto malorum pa-
trocinio remp. conturbaret. Catil. 48. quæ
tam singularis consilii solertia, nobis li-
cet festinantibus non prætereunda fuit.

partim ad ar-
canum diffi-
mulationis:

19. *Disimulationis* arcano includun-
tur; *ωραυσαί* siue emissi clanculum specula-
tores, qui specie notitiæ, familiaritatis, nego-
tiorum in secretas destinationes penetrant: in-
quisitio tota clam peracta & inter maximas
provisiones otium simulatum: disposita & or-
dinata sine ulla hominum aut rerum motu pro-
fida: quæque ad hanc formam alia pas-
sim occurrunt. Singulare est & in hoc
quoque negotio viliter imitandum
Agésilai commentum, quo is à defectio-
ne, quosdam suorum continuit. Nam
cum quidam adolescentuli hostium aduentu
perterriti ad Thebanos transfugere vellent, &
locum extra urbem editum cepissent, Agésilas
qui perniciosissimum fore videret, si animad-
uersum esset, quicquam ad hostes transfugere
conari, cum suis eo venit, atque ut si bono ani-
mo fecissent, laudauit consilium eorum, quod
eum locum occupassent, & se id quoque fieri de-
bere animaduertisse. Sic adolescentulos simu-
lata lau- tione recuperauit, & adiunctis de
suis comitibus, locum tutum reliquit. namque
illi

illi aucti numero eorum, qui expertes erant consilii, commouere se non sunt ausi, eoque libentius, quod latere arbitrabantur, que cogitarent. Cornel. Nep. Agefil. 6, 2 & 3. Eundem ad modum, inquam, facta scilicet ad ingenium negotii comparatione, recuperandi sunt etiam in rep. aliquando, qui deterioribus consiliis animum conatumque applicuisseprehenduntur.

20. Ad Maturationem pertinet, *partim ad arcanum Maturationis.* quod iam antea circa deprehensa perniciofa consilia indicauimus redempta nimirum fori mora presentiori & extemporali vindicta. de qua in crimine maiestatis plura. Interim potius prouidendum est, ne huc deueniatur: intendenda, quoties opus est, legum & magistratuum auctoritas; coercenda omnis inciuilis elatio: popularitatis delinimenta praevidenda: potentia nobilium obseruanda: necessitates populi cum querelis amputanda: otiosa manus negotio exercenda: influens in remp. sentina vilissimorum hominum exhaurienda: nihil nunciata rei negligendum: nihil differendum: in herba opprimendum, si quid emicuerit: & in illa festinatione nihil turbandum, nihil precipitandum: quæque alia, præsertim orto iam tumultu & cognitio prauorum hominum consiliis, passim

passim apud Politicos tractantur, cum de seditionibus agunt.

Denique cum
quicquid ingenio
præstati ali-
quando ad res
novas concita-
vi soleant,

21. Antequam hinc abeamus, notandum est: multos in rep. Rom. novis rebus studuisse, non tam suo ingenio & indole ductos, quam vitis reip. & corruptissima civitatis disciplina inuitatos. quod in Catilinaria coniuratione non omisit notare Sallustius. Licet enim tum princeps sceleris Catilina cum aliis nonnullis animo tali esset, qualis seditiosus merito censetur & dicitur, multi tamen fauebant novis molitionibus, quos vera æstimatione non tam inquieta natura quam consuetudo sæculi & solis iam ambitiosis artibus parabilis gloria in partes traxit. Si propiora nobis tempora introspicimus, quid multorum animis reuerentiam excussit? quid in sacrosancta Principum capita percussorum manus armavit? Sane non semper, inquietum turbidumque ingenium, sed virtutis specie & pietatis instillata quietis per se animis impietas. Notiora sunt, quam ut hic exponi debeant, horrenda sacerrimi dogmatis exempla: quo ciuibus in Reges, ambiguis fallacibusque de causis, potestas vindicata; quid potestas? latuisset forte sub isto

overcendi sunt
magistri tur-
barum, specie
sanctitatis
Reip securita-
tem conuel-
lentes.

isto velamento crudelitas, si iuris disce-
 ptatio *ὑπερδύνας*, potius, quam *καταράτης*
 fecisset rerum Dominos: sed vis com-
 mendata est, sed infidiæ, sed publicum
 parricidium placuere. Nihil tale, tali
 schemate, tali loco auditum est, à condi-
 to orbe: vt hoc vnum sufficiat ad infamandum
 supra ceteras ætates, nostrum æu-
 um. Quocirca non satis erit ad cus-
 todien-
 da regni sacra, ad tuendam maie-
 statem Deo proximam & carissimam,
 turbulenta ingenia ciuium obseruare,
 sed barbarum artifices illi & magistri,
 qui nec ciues, & supra Dominos esse vo-
 lunt, qui miris technis turbulentum fa-
 ciunt, quidquid quietum est, vitandi stu-
 diose atque coërcendi sunt.

CAP. VI.

I.

EXpediui-
 mus hætenus, ea quam ar-
 gumentum capere potest philoso-
 phia, *de Heroicis & singularibus ingeniis*, tum
 deinde, *proximæ præstantiæ compotes, viros*
Eximios considerauimus; *de Vulgi indole &*
multitudinis nunc dicendum esset, nisi
 istius tractationis fontes, qua ad ciuilem
 Prudentiam pertinent, in accuratissimi

*De Vulgaribus ingeniis, respectu ciuili-
 lis prudentiæ considerandis, alii egerunt.*

Cetera in in-
finitum pa-
ret varietas:

præstanturq;
variis modis
ill. caracte-
res politici:

operis sui Politici lib. 4 cap. 5 Lipsius reclu-
sisset. Cetera varietas notationum in
infinitem patet, neque tam in vnius li-
belli spatium contrahi, quam ad obser-
uationem perpetuam ubique commen-
dari debet. Modo enim tota descriptio
ἡ ἀρετὴ τοῦ πολιτικοῦ occurrit; modo sensus talis &
sententia; modo expresse id agitur & in for-
mula; modo occultius & in fundamento.

2. Observabis & illam differen-
tiam: cum aliquando virtus, cum autem
virtutis distinctio; rursum, virtutis compa-
ratio; alibi coniunctio virtutis; est, ubi actus
virtutis aut virtutum, notatur. Intellige
semper, quæ de virtute dicimus, etiam
de dotibus ingenii artibusque: & pro mu-
tua contrarii declaratione, de vitio. Virtu-
tes e. g. singulas notat in Silio Velleius, cum
optimum ciuem, simplicissimum ducem vo-
cat 21, 116, 4. Distinguit virtutem cum
alibi non industrium vniuersim, sed quiete
industrium, appellat actu otiosius simillimum
2, 127, 4; & alia περιεργασίαι, qui quæ agen-
da sunt, curet sine vlla ostentatione agendi 2,
98, 3. Item cum eloquentissimum modo,
(2, 13, 1) modo eloquentia medium 2, 29, 3.
modo facundum malo publico nominat 2,
48, 3. fulgentissimumque & celeste os Cicero-
nis, 2

nis, à Canutii continua rabie separat 2, 64, 3. Comparat mores artesque e. g. Bruti Cassii- que 2, 72, 2. Coniungit vel complectendo ut cum in omnia virtutum exempla genitus 2, 11, 2 vir in tantum laudandus, in quantum intelligi virtus potest 1, 9, 3 memoratur; vel miscendo, ut cum mixta Grauitati comitas describitur in 2, 116, 3 valensque in otium & negotium indoles. 2, 88, 2. 2, 98, 3. 2, 105, 3. Ipsum actum, grauiter constanterque pruden- tis exhibet in illis: at imperator optimus eo- rum que agebat iudex, & utilia speciosis præ- ferens & in omnibus bellis quæ probanda es- sent, non quæ utique probarentur sequens, &c. 2, 113, 2. adde 2, 115, 5. 2, 120, 1.

3. Iam quanta varietas nascitur ex diuersitate propositorum, euentuum, a- liarumque rerum, quæ humanas voluntates in agendo consulendoque regunt aut comitantur, actusque humanos ipsos, sicut diuersa linea- menta vultus, distinguunt? Ad qualia ex- empla degredi nunc non est animus. sic quoque verendum est, ne quis ἀσπλο- γώτερον ista dicta esse existimet. Nisi quod dudum nobis sedet, in his scriptio- nibus aliquando grauitatis iacturam fa- cere, si illud dispendium ad iuuentutis monendæ inque penitiorem obseruandi

de quibus nunc
non agendum
est.

curam excitandæ compendium valere posse intelligamus. Suppleri interim nonnulla possunt ex iis, quæ scripsimus in *Dissertatione de Politicis Lipsianis cap. 3.*

Est autem amplissimi usus illa observatio:

4. Illud subinde notandum est, multaue diligentia monendum: Vsum talium notationum tam late diffusum esse, quam late patet Prudentia ipsa civilis, ad quam omnia, ut ab initio huius tractationis aiebamus, referenda, neque in *dux* tantum examinanda sunt. In hoc subsidio sæpe totius argumenti intelligentia constituitur: sicut e. g. *Sallustius* coniurationem *Catilinariam*, non nisi ab *Auctoris* charactere, ut ita dicam, politico, auspicandam duxit. de huius hominis moribus, inquit, pauca prius explananda sunt, quam initium narrandi faciam. Scilicet malorum, callidarum, impiarum actionum atque cogitationum originem demonstratam ante omnia oportuit ac fontem in animo moribusque *Catilinæ*, unde tanta in remp. perniciēs extitit postea ac dimanavit. Id quod nobilissimus quisque Historicorum sibi attendendum arbitratum est.

sed difficilis.

5. Cum autem multiplices hominum natura, iudicium de rebus faciant difficile,

cile, fatente Tullio ad Brut. ep. 1: danda cum primis opera erit ne vel similitudo confusionis vel ignorantia plurium, quæ sciri debebant, aberrationis occasio fiat, cum præsertim, secundum Fabium instit. orat. 2, 12, etiam sit quedam virtutum vitiorumque vicinia, qua maledicus pro libero, temerarius pro forti, effusus pro copioso accipitur. Sunt imo vitia quedam virtutes imitantia, quæ non possunt secerni, nisi signa, quibus dignoscantur, imprefferis, verbis & iudicio Senecæ 1 de clem. 3. Itaque videas interdum de vno eodemque homine, alios magnifice, alios abiecte sentire. Multis enim simulationum inuolucris tegitur & quasi velis quibusdam obtenditur vnius cuiusque natura, inquit rursus verissime Cicero ad Q. frat. lib. 1 ep. 1 cap. 5.

6. Itaque veteres varia excogitarunt huius obseruationis adminicula, notasque præsertim corporum ad inuestigandas indolis animique notas adhibuere. Cuius curæ pleni sunt elegantissimi Characteres Isacii Porphyrogeniti, quos libro 5 Variarum Lectionum cap. 20 edidit Rutgersius. Verum, cum satis constet, pleraque ἐπισήμους ποσὶ γυναικῶν, siue eius artis, quæ ex notis corporis secreta animorum interpretatur, minus esse hodie,

ideoque præ
subsidio diligē
gentia com
paranda est
studiosis Prae
dencia.

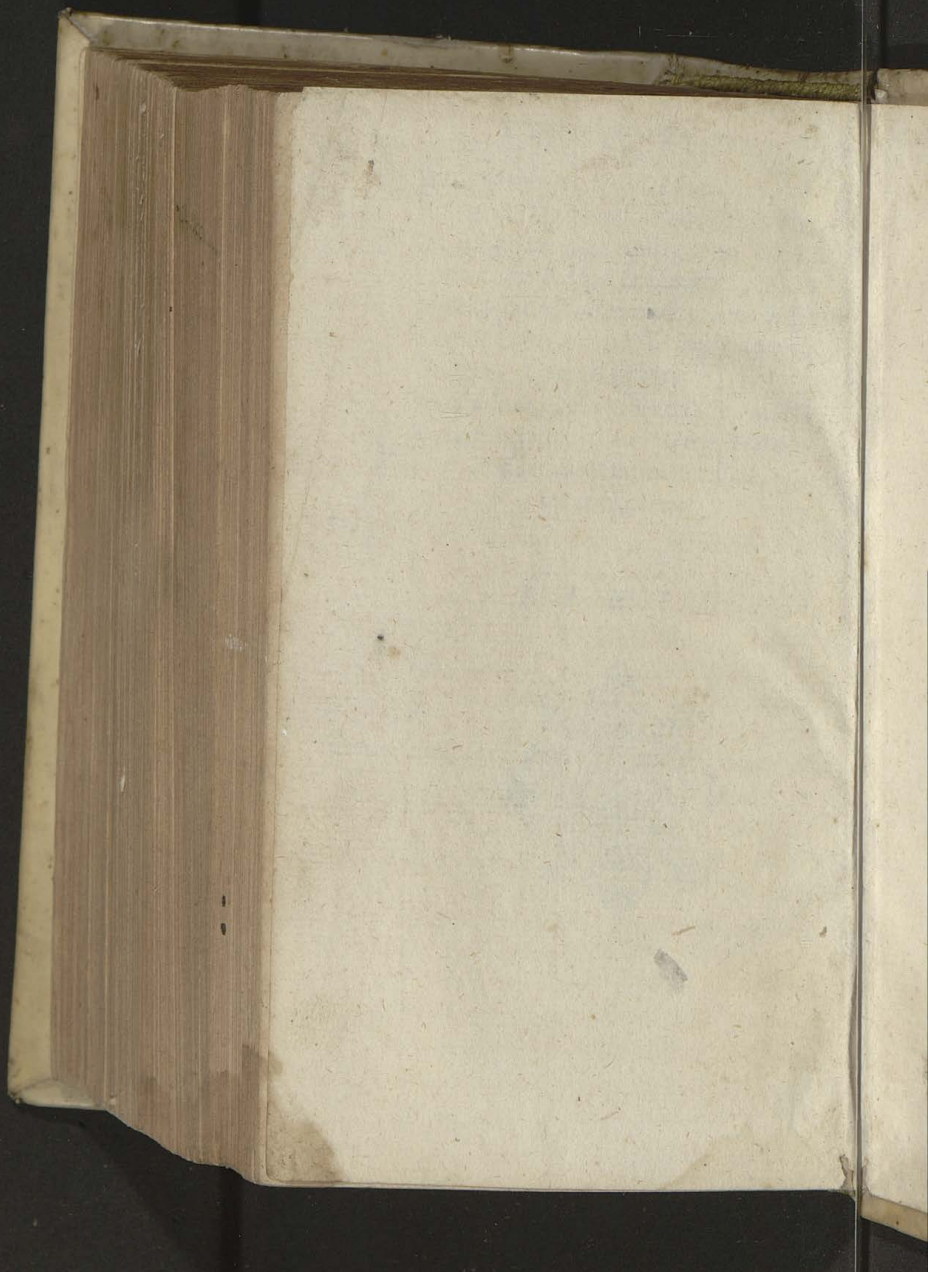
Vel
Tull

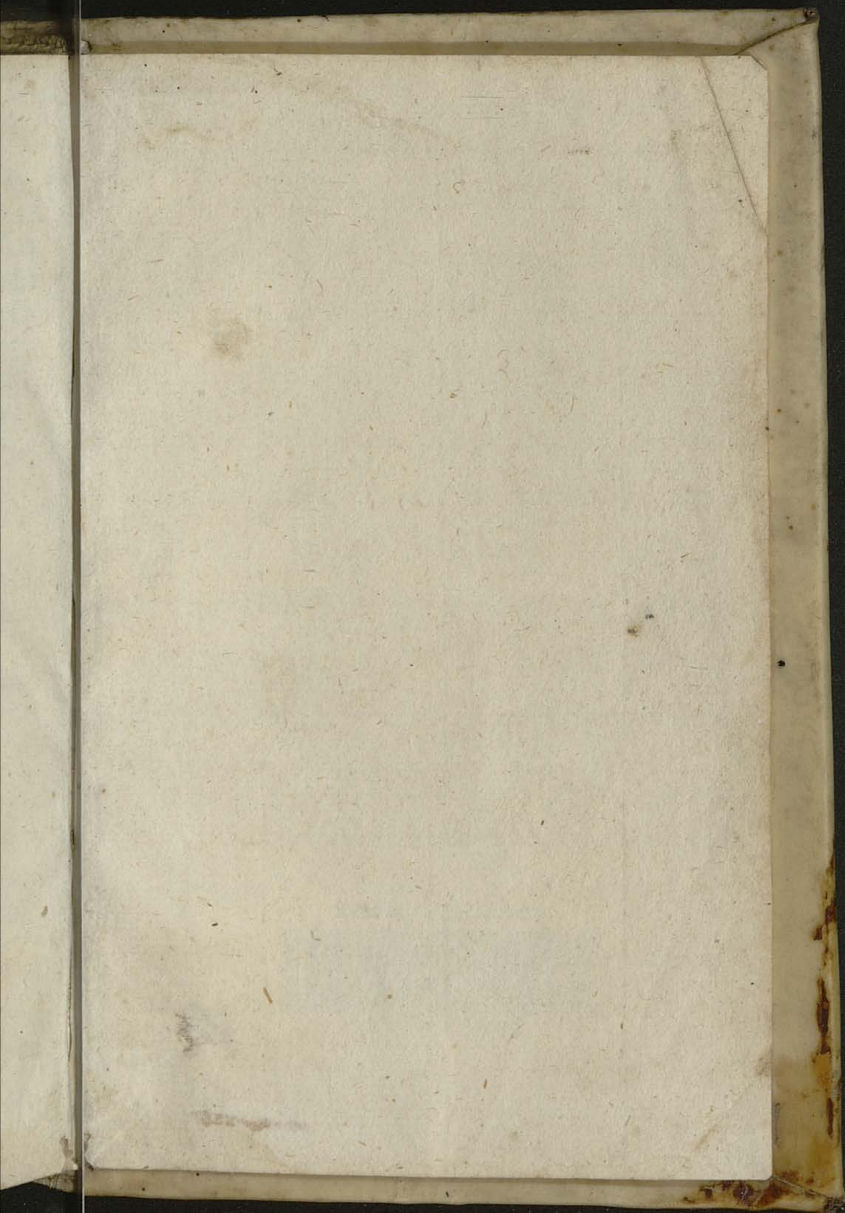
hodie, quam olim, perspecta atque explorata.
itaque antiquius nobis esse debet iudi-
cium, quod ex actu civili petitur. Nemo
enim certe se adeo & semper occultare
potest, quin ad recte observantes & pe-
rite iudicantes multa sui ingenii prodat
indicia. Quæ in historia in primis ac-
curate sunt & copiose attendenda, sol-
lenter comparanda inter se & con-
tendenda, denique pruden-
ter applicanda.

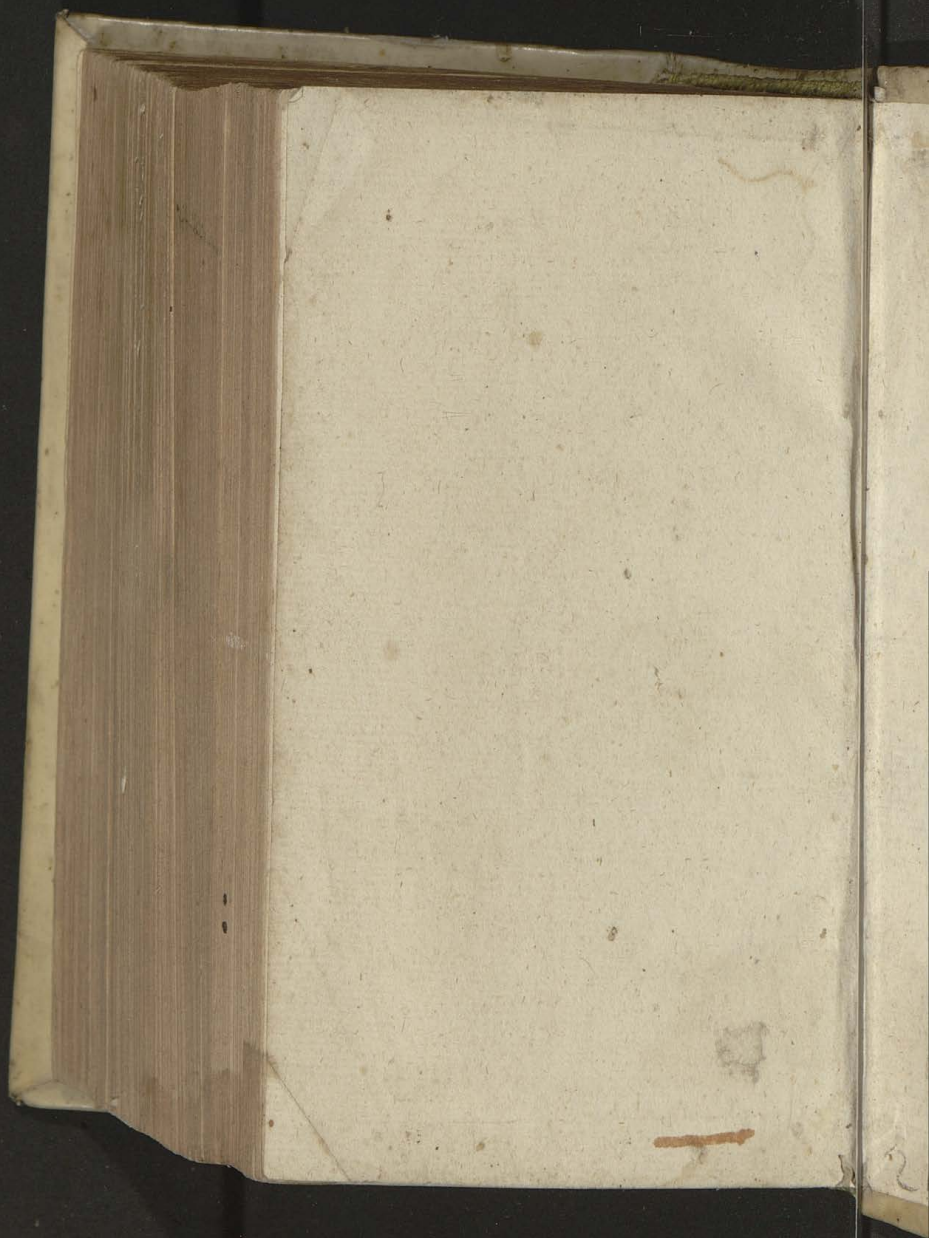
F I N I S.

lorata
iudi-
Nemo
ultare
& pe-
rodat
is ac-
, fol-
on-

Biblioteka Jagiellońska

stdr0023445

2123

